

Львівська національна
наукова бібліотека
України імені В. Стефаника:
переміщення і втрати фондів

Т. 2

1946 – березень 1953

Збірник документів
і матеріалів

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНИКА

**Львівська національна наукова
бібліотека України імені В. Стефаника:
переміщення і втрати фондів**

Т. 2

1946 – березень 1953

**Збірник документів
і матеріалів**

Львів - 2019

Друкується за ухвалою вченої ради
Львівської національної наукової бібліотеки
України імені В. Стефаника
(протокол № 4 від 27 грудня 2018 р.)

УДК 027.54:025.855](477.83-25)(093)

Л 89

Упорядники: ГАЛИНА СВАРНИК (керівник), РОМАН ДЗЮБАН,
МАРГАРИТА КРИВЕНКО, ЛЕСЯ КУСИЙ, ВОЛОДИМИР МУРАВСЬКИЙ

Відповідальний редактор ЛІДІЯ СНИЦАРЧУК, д-р наук із соціальних комунікацій

Наукові редактори: ЯРОСЛАВ ДАШКЕВИЧ, д-р іст. наук, професор,
ГАЛИНА СВАРНИК

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 2 (1946 – березень 1953) : зб. документів і матеріалів / [упоряд.: Галина Сварник (керівник), Роман Дзюбан, Маргарита Кривенко, Леся Кусий, Володимир Муравський ; відп. ред. Лідія Сніцарчук ; наук. ред.: Ярослав Дашкевич, Галина Сварник] ; НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2019. – XXXII + 622 с. – (Джерелознавча серія).

У другому томі збірника подано 246 документів і матеріалів, які висвітлюють історію Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника у 1946 – березні 1953 р., а саме: процеси переміщення і втрат рукописних, книжкових і мистецьких колекцій академічної установи та зміну її особового складу в післявоєнний період — аж до смерті радянського диктатора Й. Сталіна. Йдеться про вивезення збірок до Польщі, а також про передачу фондів до різних архівів, бібліотек, музеїв та інших інституцій України і Росії, зокрема про переміщення до Києва літературних архівів і, як наслідок, руйнування цілісності фондів колишньої Бібліотеки НТШ у Львові. Документи і матеріали українською, російською та польською мовами зберігаються в бібліотеках, архівах і музеях Львова, Києва, Варшави, Вроцлава, Кракова та Москви. Більша частина документальних джерел публікується вперше.

Збірник розрахований на широке коло дослідників, зокрема в ділянці історії, культури та бібліотечної справи.

В оформленні збірника використано світлини з фондів Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаника.

ISBN 978-966-02-8694-8

© Львівська національна наукова бібліотека
України імені В. Стефаника, 2019
© Г. Сварник, Р. Дзюбан, М. Кривенко, Л. Кусий,
В. Муравський, упорядкування, науково-
довідковий апарат, 2019
© Г. Сварник, вступне слово, 2019
© Р. Дзюбан, передмова, 2019
© Т. Стефанишин, художнє оформлення, 2019

ВСТУПНЕ СЛОВО

Перший том збірника «Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів» (2010 р.), який охоплював 1939–1945 рр., отримав кілька українських та польських рецензій¹. Загалом оцінка видання є позитивною, і всі рецензенти підкреслюють важливість і новизну комплексного дослідження процесів, які відбувалися з культурними цінностями на землях Західної України після приєднання її до Радянського Союзу, а особливо – з початком Другої світової війни.

Другий том збірника вміщує документи за 1946–1953 рр. – від закінчення Другої світової війни до смерті радянського диктатора Йосифа Сталіна. Це був час нового переформування кордонів між країнами й переселення внаслідок цього народів з їх етнічних територій. Війна була безпрецедентним за масштабом конфліктом, який вплинув на всі виміри людського життя. Вона стала тотальною катастрофою, що змінила кордони й політичні системи, каталізувала занепад імперій та виникнення нових національних держав, мала радикальне значення для культурних, економічних і наукових перетворень.

У ситуації, яка склалася після війни у Східній Європі через сталінську політику вирішення національного питання щодо поділених територій, воно відбулося шляхом «добровільної репатріації», а згодом – виселення і

¹ Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1 : 1939–1945 : зб. док. і матеріалів / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Н/д від. іст. колекцій ; [упоряд.: Галина Сварник, Роман Дзюбан, Маргарита Кривенко, Леся Кусий, Володимир Муравський ; наук. ред.: Ярослав Дашкевич, Мирослав Романюк, Галина Сварник]. – Львів, 2010. – Л, 565, [1] с. – (Джерелознавча серія).

Рец.: Dworschaczek M. [Рецензія] / Mariusz Dworschaczek // Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (Wrocław). – 2011. – Zesz. 22. – S. 329-335 ; Matwijów M. [Рецензія] / Maciej Matwijów // Roczniki Biblioteczne (Wrocław). – 2012. – N 56. – S. 255-262 ; Перелигіна О. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів / Ольга Перелигіна // Вісник Книжкової палати (Київ). – 2015. – № 7. – С. 15-16.

примусової депортації німецького, чеського, польського, українського² та білоруського населення з їх етнічних земель. Переселення великих груп населення зумовило втрату ними приватного майна та створених на цих землях нерухомих і рухомих пам'яток. Хоча ці процеси й регулювали правові акти й міжнародні угоди, проте всі принципові рішення фактично приймали в Кремлі³.

З цим пов'язана одна методологічна проблема: у польській історіографії цього питання (зокрема у працях найавторитетнішого дослідника цієї тематики М. Матвіюва⁴) представників комуністичної влади (фактично окупаційної для західноукраїнських земель) незалежно від їх національного походження ототожнюють з «українцями», «українською стороною» конфлікту чи навіть «боротьби»⁵ за успадкування культурної спадщини, націоналізованої у 1940 р. й наново переділеної між багатьма радянськими державними інституціями.

Вивезені під час війни бібліотечні, музейні й архівні цінності згідно з міжнародними угодами мали бути повернуті державам-власникам, на території яких вони були створені. Радянським комісіям із розшуку вивезених з України трофейних цінностей вдалося відшукати більшу частину переміщених архівних матеріалів⁶. Натомість вивезені зі Львова українські збірки Бібліотеки НТШ були таємно вивезені із Сілезії разом з матеріалами Оссолінеуму та Бібліотеки Львівського університету до

² Див.: *Misilo E.* Akcja Wisła 1947 : dokumenty i materiały / wstęp, wybór i opracowanie dokumentów *Eugeniusz Misilo*. – Warszawa : Archiwum Ukraińskie, [2013]. – 1246 s. Євген Місіло пише про «віднімечення» понімецьких земель, в т.ч. знищення майже всіх німецьких цвинтарів і книгозбірень публічних, приватних і церковних бібліотек та «реполонізацію» українських земель після виселення звідти українського населення, та про руйнування греко-католицьких і православних церков (с. 195-202).

³ Див.: Советский фактор в Восточной Европе (1944–1953 гг.) : документы : в 2 т. Т. 1 : 1944–1948 гг. / отв. ред. Т. В. Волокитина. — Москва : Рос. полит. энциклопедия, 1999. – 687 с.

⁴ Korespondencja Mieczysława Gębarowicza z Tadeuszem Mańkowskim z lat 1945–1946 / oprac. i wstępem poprzedził *Maciej Matwijów* // *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich* (Wrocław). – 2012. – Zesz. 23. – S. 187-268; *Matwijów M.* Lwowskie Ossolineum w listach Mieczysława Gębarowicza z lat 1943–1946 / *Maciej Matwijów* // *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich* (Wrocław). – 1992. – Zesz. 1. – S. 157-193; *Matwijów M.* Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun narodowych dóbr kultury / *Maciej Matwijów*. – Warszawa : Wyd-wo DiG, 2013. – S. 252.

⁵ *Matwijów M.* Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948 / *Maciej Matwijów*. – Wrocław : T-wo Przyjaciół Ossolineum, 1996. – 334, [1] s. : il.

⁶ Див.: *Grimsted Kennedy P.* Trophies of War and Empire : The Archival Heritage of Ukraine, World War II, and the International Politics of Restitution / *Patricia Kennedy Grimsted* ; Harvard Ukrainian Research Institute, State Committee on Archives of Ukraine, State Service for the Control of the Transmission of Cultural Treasures Across the Borders of Ukraine. – Cambridge, MA, 2001. – 798 P. – (Harvard Papers of Ukrainian Studies); *Грімстед Кеннеді П.* Доля скарбів української культури під час другої світової війни : винищення архівів, бібліотек, музеїв / *П. Кеннеді Грімстед, Г. Боряк* ; АН УРСР, Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту. – Київ, 1991. – 108 с.

Національної бібліотеки у Варшаві, а рештки – до новоствореного Оссолінеуму у Вроцлаві⁷.

Не повернувся до Львова і вивезений 1944 р. т.зв. «архів Богдана Хмельницького» – з цими документами до війни працював завідувач Львівського відділення Інституту історії України проф. Іван Крип'якевич⁸. 1945 р. він подав лист у цій справі до Президії АН УРСР, про це навіть вели переговори на найвищому рівні Микита Хрущов і Болеслав Берут напередодні загальнопольського референдуму 1946 р.⁹, проте референдум відбувся, а документи так і осіли в Польщі. Нині у відділі рукописів Наукової Бібліотеки Польської Академії Мистецтв та Польської Академії Наук у Кракові, Головному архіві давніх актів у Варшаві зберігаються джерела до українського дипломатарію XVI–XVIII ст.: документи гетьманів, полковників і кошових Війська Запорізького, у т. ч. універсали гетьманів Данила Апостола, Богдана Хмельницького, Михайла Дорошенка, Петра Сагайдачного, Івана Мазепи тощо¹⁰.

Також Міністерство освіти Польщі неодноразово робило спроби залишити в Польщі переміщені зі Львова збірки Бібліотеки Львівського університету¹¹, хоча навчальний заклад продовжував діяти у рідному місті¹². Серед вивезених за допомогою католицьких орденів домініканців і єзуїтів були також твори мистецтва, рідкісні збірки з орієнталістики та вірменістики. До Львова вони так і не повернулися, східні рукописи опинилися в Національній бібліотеці у Варшаві, а сліди книжкових колекцій треба шукати в Ягеллонській бібліотеці у Кракові. Як виявилось,

⁷ Докладніше див.: *Сварник Г.* Архівні та рукописні збірки Наукового Товариства ім. Шевченка в Національній Бібліотеці у Варшаві : каталог-інформатор / *Галина Сварник*. – Варшава ; Львів ; Нью-Йорк : Український архів ; НТШ, 2005. – 352 с.; *Ї ж.* Архівні та рукописні збірки Наукового Товариства ім. Шевченка / *Галина Сварник* // Наукове Товариство імені Шевченка : енциклопедія. – Київ ; Львів ; Тернопіль, 2012. – Т. 1 (А–Бібл). – С. 321–326; *Ї ж.* Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові / *Галина Сварник* // Наукове Товариство імені Шевченка : енциклопедія. – Київ ; Львів ; Тернопіль, 2014. – Т. 2 (Бібл–Вес). – С. 51.

⁸ Перелік неопублікованих універсалів Хмельницького І. П. Крип'якевич помістив у «Записках НТШ» (Львів, 1927. – Т. 147. – С. 63–64); тексти опубліковано у збірнику «Документи Богдана Хмельницького» (Київ, 1961), який упорядкували *І. Крип'якевич та І. Бутич*.

⁹ ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3078, арк. 57–58.

¹⁰ Про це див.: *Мицик Ю. А.* Український дипломатарій XVI–XVIII ст. (документи гетьманів, полковників і кошових Війська Запорізького) / *Ю. А. Мицик* // Українська археографія: сучасний стан та перспективи розвитку : тези доп. республ. наради, груд. 1988 р. – Київ, 1988. – С. 36–39.

¹¹ Див.: *Polsko-radzieckie stosunki kulturalne 1944–1949 : dokumenty i materiały*. – Warszawa, 1984. – S. 358–359; *Сварник Г.* Архів Наукового товариства ім. Шевченка в Національній бібліотеці у Варшаві / *Галина Сварник* // З історії Наукового товариства імені Шевченка : зб. доп. і повідом. наук. сесій і конф. НТШ у Львові. – Львів, 1997. – С. 232–241.

¹² Див.: *Дзюбан Р.* Перемещение библиотечных фондов Львовского университета (I отдела Staatsbibliothek Lemberg) во время Второй мировой войны / *Дзюбан Роман Владимирович* // Проблемы современной науки и образования = Problems of modern science and education. – Москва, 2013. – № 2 (16). – С. 74–83.

ця шановна наукова інституція приховувала до 1977 р. і найціннішу частину німецької книгозбірні Пруської королівської бібліотеки з Берліна.

На 1946–1953 рр. припадають найбільші переміщення культурних цінностей до Польщі, адже процесом були охоплені не лише львівські бібліотечні й музейні інституції, а й київські музейні установи, з яких теж було видучено колекції західноєвропейського мистецтва для передачі їх у «дар братньому польському народу». Київські та львівські твори мистецтва поповнили вроцлавські, краківські та варшавські музеї, галереї і монастирі; пам'ятники, вивезені зі Львова, постали на площах польських міст, а Рацлавицька панорама ще довгими десятиліттями чекала на своє відновлення. Проте «ревіндикаційні» вимоги польської сторони стосувалися все нових об'єктів культурної спадщини в Україні, Білорусі та Литві.

Водночас у цей період відбулися значні організаційні зміни в науковому житті Львова. Так, на початку 1947 р. ліквідовано львівські відділи академічних інститутів історії України, української літератури, економіки, а їх архіви забрано до Києва. Туди ж «добровільно-примусово» переведено на постійну роботу провідних галицьких науковців.

Розпочату ще під кінець 1945 р. у київській та львівській академічних книгозбірнях роботу зі створення українського бібліографічного репертуару було згорнуто, виданий 1946 р. під керівництвом директора БАН УРСР Ю. О. Меженка «Журнал Бібліотеки Академії наук УРСР» та перший науковий збірник Бібліотеки АН УРСР піддано нищівній критиці, а тираж заборонено¹³. Під кінець 1949 р. відбувся остаточний погром колективів, які ще продовжували традицію діяльності українських, польських, єврейських та вірменських передвоєнних наукових і культурних установ.

Водночас розпочався наступ на рукописні фонди бібліотек та музеїв і процес їх «централізації», зокрема, у вересні 1946 р. вийшло перше розпорядження заступника Голови Ради Міністрів УРСР М. Бажана про термінове «впорядкування музичного фонду» Львівської філії Бібліотеки АН УРСР з метою вивчення музичної спадщини М. В. Лисенка, яке завершилось передачею до Києва рукописної спадщини композитора (у Львові залишилася незначна її частина). З музеїв вилучали твори проскрибованих українських мистців і знищували у Спецфонді бібліотеки. У 1950 р. настав час і на найцінніші рукописні фонди колишньої Бібліотеки НТШ у Львові – це стало найдіткливою втратою літературних архівів, у т. ч. архіву та книгозбірні Івана Франка, яка назавжди позбавила Галичину цінних джерел дослідження української культури.

7 серпня 1948 р. Рада Міністрів УРСР прийняла постанову про реорганізацію Бібліотеки АН УРСР у Києві в Державну публічну бібліотеку УРСР, підпорядкувавши її Президії АН УРСР. Аналогічні кроки з перетворення у міську публічну бібліотеку здійснювали щодо Львівської філії БАН УРСР. Однак відсутність відповідних організаційних умов, а головне,

¹³ Див.: Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945–1969) / [упоряд.: Р. Дзюбан, Г. Сварник ; АННБ України ім. В. Стефаника, Від. іст. колекцій]. – Львів, 2009. – С. IV–XVIII.

коштів, завадили довершити цей процес. Тоді ж українські бібліотеки було позбавлено безплатного примірника друку, який замінили обов'язковим платним примірником літератури російською мовою.

* * *

Під час підготовки другого тому збірника вдалося виявити чимало нових документальних джерел і мемуарних матеріалів, які стосуються також періоду війни. Серед мемуарів – спогади українських, єврейських та польських авторів, які через призму власної пам'яті ознайомлюють із драматичними подіями, обставинами втрати культурних цінностей, людьми, які намагалися запобігти культурній катастрофі, що відбувалася на їхніх очах.

Одним із найважливіших для нас свідків подій був бл. п. професор Ярослав Дашкевич (1926–2010), колишній творець відділу бібліографії у Львівській філії БАН УРСР та один із ключових укладачів бібліографічного репертуару української книги, який з боєм згадував про те, як радянська система «нищила незнищенне», як боролася з історичною школою Михайла Грушевського, як переслідувала його матір, легендарну Олену Степанів, та його самого. В Меморіальній бібліотеці-архіві Я. Дашкевича вдалося віднайти чимало документальних джерел та ґрунтовних міркувань про можливість відновлення або реконструкції Бібліотеки НТШ, яку знищили радянські варвари та байдужість пізніших поколінь функціонерів. Українська історична наука завдячує йому працями до історії бібліотек, музеїв та архівів, тонким знавцем та небайдужим очевидцем долі яких був цей великий Історик України.

Наповнення збірника значним масивом невідомого біографічного матеріалу збагатить історіографію цього періоду також аспектом людського виміру процесів, які діялися в діяльній науці і культурі в післявоєнний період.

* * *

Сподіваємося, видання прислужиться дослідникам історії та культури і сприятиме пошукові нових шляхів вирішення проблем, пов'язаних із переміщенням культурних цінностей, які внаслідок довгого періоду бездержавності України потрапили на території інших країн. Україна врешті повинна навчитися обстоювати свої національні інтереси і в цій делікатній царині.

* * *

Під час праці над цим томом від нас несподівано відійшла наша колега і близька товаришка – багатолітній керівник Редакційно-видавничого відділу АННБ України ім. В. Стефаніка – Марта Патерига-Пономаренко (4.01.1966 – 27.03.2018), яка завжди служила нам фаховою порадою і була одноступнем у цьому дослідженні. Тож нехай ця книга, над якою вона працювала до останніх днів свого короткого, але такого яскравого життя, ляже ще однією квіткою на її свіжу могилу...

Галина СВАРНИК

ПЕРЕДМОВА

27 липня 1944 р. Червона армія ввійшла до Львова – відбулось т. зв. друге «визволення» Львова, а з ним розпочався процес відновлення радянських передвоєнних адміністративних і культурних установ. «Радянізація» повоєнного Львова відбувалася особливо активно. В листопаді цього ж року у Львові пройшли збори представників інтелігенції, на яких засудили «українських буржуазних націоналістів», у січні 1945 р. – нарада вчителів у Львові, на якій з доповіддю «Українсько-німецькі націоналісти на службі у фашистської Німеччини» виступив заступник Раднаркому УРСР Дмитро Мануїльський.

З 1946 р. в Україні широкого розмаху набуває боротьба проти «українського буржуазного націоналізму», розгорнувся наступ на соціогуманітарні академічні установи, в тому числі на їхні львівські осередки¹. У березні відбулася ліквідація української Греко-католицької церкви, у вересні – загальноміські збори інтелігенції Львова в Театрі ім. М. Заньковецької з «каяттям» представників школи Михайла Грушевського – Мирона Кордуби, Омеляна Терлецького, Івана Крип'якевича². 24 липня 1947 р. на зборах так званого активу інтелігенції міста Львова заступник голови Ради Міністрів УРСР Д. Мануїльський виголосив доповідь на тему «Против украинского буржуазного национализма».

У березні 1953 р. помер московський диктатор Йосиф Сталін. «Смерть Сталіна, наступні процеси часткової лібералізації і демократизації радянського суспільства, подолання найбільш одіозних сторін політики померлого диктатора, а також події 1956 р. в Угорщині надали поштовх кардинальним суспільним змінам в Україні, стали каталізатором зростання

¹ Луцький О. Львівський відділ Інституту історії України АН УРСР: від створення до ліквідації / Олександр Луцький // Історіографічні дослідження в Україні : зб. наук. праць. – Київ, 2012. – Вип. 22. – С. 102.

² Докладніше про це див.: Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів / Ярослав Дашкевич // Постаті : нариси про діячів історії, політики, культури / Ярослав Дашкевич ; [упоряд.: Мирон Капраль, Галина Сварник, Ігор Скочляс, Андрій Фелонюк]. – 3-тє допов. вид. – Львів : Піраміда, 2015. – С. 419-420.

національної самосвідомості її народу»³, – початку т. зв. десталінізації. В Західній Україні ще декілька років після закінчення війни тривав спротив московсько-більшовицькій окупації, та й послаблення сталінського режиму почалося не відразу. Процеси десталінізації на західноукраїнських землях започаткували обговорення в партійних організаціях травнево-червневих 1953 р. рішень ЦК КПРС та КПУ з приводу доповідної записки Л. Берії про порушення законності та дискримінацію місцевих кадрів у західних областях України⁴.

* * *

Вже 31 липня 1944 р. розпочались реорганізаційні процеси у відновленій Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. Посаду директора ЛфБАН УРСР офіційно з 1 серпня 1944 р. займав Василь Щурат, хоча безпосередніми керівниками бібліотеки були начальник адміністративного керівництва АН УРСР у Львові Іван Романченко та заступник директора бібліотеки з адміністративно-господарських справ Віктор Печенюк, а потім два чергових заступники директора з наукових питань Михайло Пархоменко і Павло Гнип⁵.

Восени 1944 р. бібліотеку вже було поділено на два сектори: українсько-російський (очолила Марія Деркач⁶) і польський (очолив Мечислав Гембарович) і чотирнадцять підрозділів⁷ (чіткого поділу за національною ознакою, як і до німецько-радянської війни, в бібліотеці не було), серед яких відомий спецвідділ⁸. 25 жовтня 1945 р. до I українсько-російського сектору ЛфБАН УРСР включено зібрання «Центрального Василіянського

³ Луцький О. Передмова / Олександр Луцький // *Культурне життя в Україні : Західні землі : [док. і матеріали]* / НАН України, Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1996. – Т. 2 : 1953–1966 / [упоряд.: Тамара Галайчак, Олександр Луцький, Юрій Сливка та ін.]. – С. 3.

⁴ Там само.

⁵ *Matwijów M. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1939–1946 / Maciej Matwijów.* – Wrocław : T-wo Przyjaciół Ossolineum, 2003. – S. 240.

⁶ Українсько-російський сектор (фактично колишній III відділ Державної бібліотеки – Staatsbibliothek Lemberg – складався з Бібліотек НТШ і Народного Дому) відразу ж після виїзду у квітні 1944 р. на Захід Володимира Дорошенка очолив Антін Генсьорський. Одночасно він завідував і Бібліотекою Народного Дому. Марія Деркач очолила Бібліотеку НТШ, а 22 серпня 1944 її призначено завідувачем українсько-російського сектору бібліотеки і (за сумісництвом) завідувачем відділу рукописів, а Генсьорського – на посаду завідувача відділу українських стародруків (фактично і надалі Бібліотеки колишнього Народного Дому).

⁷ Головата Л. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005 : іст. нарис / Лариса Головата // *Записки ЛНБ ім. В. Стефаника : [зб. наук. праць]*. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 153.

⁸ Документація цього підрозділу в архіві ЛННБ України ім. В. Стефаника збереглася від 1940 р., а в Державному архіві Львівської області (ДАЛО) – від 1945 р. Див.: *Кусий Л.* Історія відділу спецфондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР : докум. нарис / *Леся Кусий*. – Львів, 2015. – С. 13 ; *Кусий Л.* Відділ спецфондів Львівської наукової бібліотеки АН УРСР (1945–1953) / *Леся Кусий* // *Записки ЛНБ ім. В. Стефаника*. – Львів, 2008. – Вип. 16. – С. 400.

архіву і бібліотеки у Львові»⁹ (переважали українознавча, філософська та теологічна література – до 90 000 томів¹⁰). Незабаром «матеріал архівно-історичного характеру був виділений і переданий в Обласний Історичний Архів»¹¹.

Для повоєнної відбудови бібліотечного життя Микола Бажан, тодішній заступник голови Ради Міністрів УРСР, запросив до Києва з лєнінградської «еміграції»¹² відомого вже на той час українського бібліографа, книгознавця і бібліотекознавця Юра Меженка. Від квітня 1945 р. він очолив найбільшу бібліотечну установу України – Бібліотеку АН УРСР, якій і підпорядковувалася ЛфБАН УРСР. Після відходу М. Бажана з високої посади Ю. Меженко теж змушений був написати заяву на звільнення, після чого з ним стався інфаркт. 1 лютого 1948 р. він офіційно звільнився і через чотири дні виїхав до Ленінграда¹³.

Директором Бібліотеки АН УРСР у Києві був призначений Іван Золотерхій. Під його керівництвом тривав процес реорганізації академічної бібліотеки. Офіційно її було перетворено в Державну публічну бібліотеку (ДПБ) 7 серпня 1948 р. – з підпорядкуванням Президії АН УРСР за зразком публічних бібліотек у Москві та Ленінграді.

Одночасно планувалось організувати в м. Львові міську публічну бібліотеку на базі ЛфБАН УРСР¹⁴, проте це не підтримала Президія АН УРСР. Відомий проект постанови Президії АН УРСР, завізований 28 травня 1948 року: «Встановити, що Бібліотека АН УРСР в м. Львові є другою науковою бібліотекою АН УРСР: входить безпосередньо до складу Відділу суспільних наук Академії, як окрема статутна одиниця згідно з затвердженим для неї Державною Штатною Комісією штатним розписом самостійної бібліотеки, а не філіалу Київської Бібліотеки АН, як це досі вважалося»¹⁵. Оскільки Бібліотека АН УРСР в м. Львові у своїх фондах мала переважно наукову літературу, що не могло задовольнити масового читача, тому АН УРСР не погодилася на перетворення її в міську бібліотеку¹⁶. У 1948 р., незадовго до смерті, від директорства відмовився Василь Щурат. Обов'язки директора бібліотеки почав виконувати Павло Гнип. 26 листопада 1948 р. на засіданні Президії АН УРСР слухали справу

⁹ Гуцаленко Т. Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України у 1940–1949 рр.: постаті та події / Тетяна Гуцаленко // Записки ЛНБ ім. В. Стефаніка. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 208.

¹⁰ ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 302, арк. 22.

¹¹ Там само, арк. 26. У 1951 р. його передали до ЦДІА УРСР у м. Львові (тепер – ЦДІА України, м. Львів).

¹² У Ленінграді Ю. Меженко працював з 1934 р. головним бібліотекарем консультативно-бібліографічного відділу Державної публічної бібліотеки ім. М. Салтикова-Щедріна, а з 1944 р. викладав історію російської бібліографії в Ленінградському інституті культури.

¹³ Сварник Г. Передмова / Галина Сварник // Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем... – С. IV, XVIII.

¹⁴ НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 301, арк. 163–163 зв.

¹⁵ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 157, арк. 12.

¹⁶ НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 301, арк. 162.

«Про призначення директора Львівської Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР», на якому було ухвалено призначити з 1 грудня 1948 р. директором ЛфБАН УРСР «тов. Одуху Антона Захаровича з місячним іспитовим терміном»¹⁷, а в. о. директора ЛфБАН УРСР П. Гнипа з цього ж числа перевести на роботу завідувача Кабінету технічної інформації ЛфБАН УРСР¹⁸.

Після призначення директором Антона Одухи Львівська академічна бібліотека стала, за словами тогочасного в. о. завідувача бібліографічного відділу Ярослава Дашкевича, «побойовищем із прицілюванням до мішеней»¹⁹. З весни 1949 р. відділи бібліотеки перевіряли різні партійні комісії, які вишукували недоліки у роботі працівників. Звільнення, пониження в посадах та інші цькування людей досягли своєї кульмінації 10 грудня 1949 р., коли прямо у бібліотеці заарештували Я. Дашкевича за звинуваченням у розповсюдженні «контрреволюційної» літератури як сина колишньої хорунжої Українських січових стрільців і націоналістки Олени Степанів²⁰.

На скликаних 23-24 грудня 1949 р. загальних зборах працівників Львівської БАН УРСР, типових для часів сталінського режиму, «підсудні», звинувачувані у різних гріхах, насамперед у «буржуазному націоналізмі», змушені були принизливо виправдовуватися. Для більшості з них ці цькування завершилися звільненням з праці як «відкритих і прихованих ворогів Радянської влади». Вже в березні 1950 р. було скорочено 16 працівників бібліотеки начебто «в зв'язку зі зменшенням фонду зарплати» і зі скасуванням посад²¹.

Ці драматичні події, як у київській, так і львівській академічних бібліотеках, були лише черговою ланкою в ланцюгу переслідувань діячів української культури, що посилювалися з першого секретаря КПУ М. Хрущова і його наступника Лазаря Кагановича.

* * *

Під час Другої світової війни бібліотеки Польщі зазнали величезних знищень, особливо книгозбірні Варшави. Директор Національної бібліотеки у Варшаві Стефан Верчинський 21 листопада 1945 р. писав до керівництва бібліотек Краківської округи, що Національна бібліотека зазнала під час війни дуже важких втрат у своїх збірках: 40 % нових друків, майже 100 % рукописів, стародруків, гравюр, мап і нот; подібно постраждали бібліотеки: Університетська, Красінських, також публічна. «Національна бібліотека, як центральна бібліотека Польської Держави, повинна поповнити свої збірки і замінити знищені збірки Варшави»²².

¹⁷ Наступними директорами бібліотеки були: Антін Одуха (1948–1957), Євген Іванців (1957–1971), Володимир Машотас (1971–1974), Євген Стасюк (1974–1984), Михайло Лізанець (1985–1991), Лариса Крушельницька (1991–2003), Мирослав Романюк (2003–2017).

¹⁸ АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 157, арк. 14.

¹⁹ Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем. – С. 76.

²⁰ НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 16, арк. 24.

²¹ НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 737, арк. 11-12.

²² БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946 р. Аркуші нумеровані.

Як відомо, принципову згоду на передачу збірок колишнього Оссолінеуму Польщі висловив Йосиф Сталін у розмовах з президентом Крайової національної Ради Польщі Болеславом Берутом²³ (співробітником НКВС, переконаним сталіністом), залишаючи на розсуд Голови Ради Міністрів УРСР і одночасно Першого секретаря КП(б)У Микити Хрущова конкретні механізми їхньої передачі. А в середині літа 1946 р. «швидка передача Польщі «Оссолінеуму» – можливо в цілісному вигляді (при вилученні лише книг і документів, які стосуються історії України і її культури, а також творів українських письменників) [...]» була вже узгоджена з польським комуністичним керівництвом²⁴. Б. Берут квапився з вирішенням цього питання, оскільки 30 червня, як повідомляв він М. Хрущова, в Польщі мав відбутися референдум, наслідки якого мали для польської комуністичної влади велике політичне значення. «Великодушне рішення Уряду УРСР про передачу польських культурних цінностей може, без сумніву, позитивно вплинути на найширші кола польської громадськості, а особливо польської інтелігенції, яка все ще схильна до різних забобонів й хитань», – пояснював Б. Берут М. Хрущову²⁵. Учений-правник В. Акуленко писав: «У відповідь сталінське керівництво організувало справжню депортацію історичних пам'яток і творів мистецтва з українських музеїв, бібліотек і архівів»²⁶.

Звичайно, розподіл збірок колишнього «Оссолінеуму» не міг задовольнити ні українців, ні поляків, закладаючи тим самим основу для подальших домагань відновленого закладу у Вроцлаві в наступні десятиліття, успішно протистояти яким Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника змогла лише після проголошення Україною незалежності у 1991 р.

Десь наприкінці 1945 р.²⁷ Голова Ради Народних Комісарів УРСР М. Хрущов повідомив прем'єра Тимчасового уряду національної єдності Польської республіки Е. Осубку-Моравського: «В ознаменування нашої доброй дружбы и взаимопонимания между польским и украинским народом шлем Вам скромный подарок – музейных экспонатов – 577²⁸; книг и рукописей – 50 000»²⁹.

²³ Польсько-російські перемовини відбулися у травні 1946 р.

²⁴ *Matwijów M. Walka o lwowskie dobra...* – S. 267.

²⁵ ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3078, арк. 58.

²⁶ *Акуленко В.* Україна і Польща: міжнародно-правові проблеми і перспективи повернення культурних цінностей (1944–2006 рр.) / *Акуленко В. І.* // Праці центру пам'яткознавства / Центр пам'яткознавства НАН України та УТОПІК. – Київ, 2006. – Вип. 10. – С. 3-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/NB/Akulenko-2006.php>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 9 верес. 2015 р.

²⁷ Документ не датовано.

²⁸ Зі Львова, як подає Ігор Цепенда, тоді було відібрано 166 картин та 9 скульптур. (*Цепенда І.* Проблема повернення культурних цінностей у радянсько-польських відносинах другої половини 40-х років ХХ ст. [Електронний ресурс] / *Ігор Цепенда.* – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1389/>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 14 трав. 2012 р.). Насправді ж відібрано було значно більше. Так, у «Додатку 1» до постанови Ради Народних Комісарів УРСР № 1673 від 18 жовтня 1945 р., поміщено «Список культурних

Роботи з підготовки рукописних і книжкових матеріалів колишнього Оссолінеуму в рамках політичної акції «передачі польському народові польських культурних цінностей» у ЛфБАН УРСР тривали і на початку 1946 р. В кінці травня – на початку червня 1946 р. кількість збірок (книг, рукописів і стародруків), які вирішено передати Польщі, мала вже становити 100 000 томів³⁰.

Суперечки щодо критеріїв відбору та й самого питання розподілу збірок колишнього Оссолінеуму між польським персоналом бібліотеки (на чолі з керівником польського сектору Мечиславом Гембаровичем)³¹ та дирекцією Львівської філії БАН УРСР (в особі Василя Щурата) розпочалися вже на початку червня 1945 р.³²

Для відбору книжок для Польщі, фактично, було сформовано дві комісії: першу Міжвідомчу урядову (за розпорядженням М. Хрущова від 28 липня 1945 р.) і другу (за наказом Президента АН УРСР Олександра Богомольця від 15 серпня 1945 р.³³ і за розпорядженням Представника Академії наук УРСР у цій Комісії, вченого секретаря Відділу суспільних наук АН УРСР Євгена Кирилюка) – львівську, яку очолив заступник директора з

цінностей польського народу, які передаються з музеїв і бібліотек України Урядові Польської Республіки». За цим списком до Польщі Історичний музей м. Львова мав передати 169 експонатів, Обласна картинна галерея м. Львова – 116 експонатів, Етнографічний музей м. Львова – 63 експонати (*Matwijów M. Walka o lwowskie dobra... – S. 216-217*). А постановою № 776 Ради Міністрів УРСР від 6 квітня 1946 р. «Про додаткову передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки» Львівський історичний музей мав передати 32 експонати, а Львівська картинна галерея – 31 картину (НЗіО. ВР, № 17073/II. *Materiały dotyczące sprawy rewindykacji zbiorów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie w latach 1945-1946, k. 50*). Лише за звітом Львівської картинної галереї за 1946 р. було «выслано в Польшу 208 художественных произведений, которые снято с учета» (Львівська галерея мистецтв. *Хроніка 1907-1947 / Львівська галерея мистецтв ; [авт.-упоряд. Н. Філевич]. – Львів, 2007. – С. 77*). Цифру 208 музейних предметів, переданих Львівською державною обласною картинною галереєю Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки, підтверджує згаданий акт передачі від 30 липня 1946 р.: «Урядовою Делегацією Української Радянської Соціалістичної Республіки здано, а урядовою Комісією Тимчасового Уряду Національної Єдності Польської Республіки одержано «Рацлавницьку панораму» та крім того чотириста вісімдесят три скрині, в яких знаходяться цінності Львівського книгосховища «Оссолінеум» (*Matwijów M. Walka o lwowskie dobra... – S. 92*). Влітку 1946 р. зі Львова вивезено «Пластичну панораму давнього Львова» – макет Львова кінця XVIII ст., який виготовив Я. Вітвіцький, в т. ч. і за кошти міського бюджету.

²⁹ Культурне життя в Україні : Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Київ : Наук. думка, 1995. – Т. 1 : 1939-1953 / [упоряд.: Тамара Галайчак, Олександр Луцький, Богдан Микитів та ін.]. – С. 304.

³⁰ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 22-23.

³¹ Аргументація М. Гембаровича в найголовніших рисах відображена в його листі до Тадеуша Маньковського від 6 червня 1945 р. (ЛННБ України ім. В. Стефаніка: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 316-318).

³² Аргументація В. Щурата представлена в його листі, написаному на початку червня 1946 р., до Президії АН УРСР. (ЛННБ України ім. В. Стефаніка: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 315-316).

³³ НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 227, арк. 174.

наукової частини і секретар партбюро Львівського філіалу БАН УРСР Павло Гнип. 4 червня 1946 р. у кабінеті директора бібліотеки відбулося засідання львівської комісії (крім директора Василя Щурата, до неї входили: академік Михайло Возняк, Іван Карпинець з Інституту історії, Яким Ярема з Інституту літератури, а також працівники бібліотеки Антін Генсьорський, Ярослав Янчак, Роман Луцик). Комісія постановила вилучити для відсилки до Польщі всю літературу, яка стосувалась історії, економіки, культури Польщі, де б ця література не друкувалась і якою мовою вона б не була, але літератури, яка мала стосунок до історії УРСР, не вилучати, хоч би вона була друкована в Польщі³⁴. Певні проблеми виникли з відбором періодичних видань, між якими майже не було таких, які б не були пов'язані з українськими землями³⁵.

Постанова Ради Міністрів УРСР від 5 липня 1946 р. внесла остаточні корективи щодо відбору матеріалів, згідно з якою Академії наук УРСР дозволено передати з Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Тимчасовому урядові національної єдності Польської республіки «весь фонд колишньої бібліотеки «Оссолінеум» за винятком книжок, рукописів і архівних матеріалів, що мають безпосереднє відношення до історії, науки, літератури, мистецтва та господарства України»³⁶.

Пакування книжок відбувалося у довгому коридорі теперішнього головного корпусу бібліотеки (вул. Стефаніка, 2) під керівництвом Яна Роголі. Колишня працівниця Оссолінеуму Леонтина Фльорек згадувала: «не один важливий для нас примірник вдалося нам вкласти до скринь, що висилалися, не подаючи його для контролю»³⁷.

Від травня до серпня 1946 р. у відборі стародруків для Польщі на чолі бригади з кількох працівників, як українців, так і поляків, безпосередню участь брав М. Гембарович. Завдяки його фаховим знанням і досить ліберальним засадам відбору матеріалів, відбір стародруків охопив «найцінніші польські друки до кінця XVIII ст.»³⁸. Велика частина збірок бібліотеки була позбавлена детальної «евіденції» і могла без усяких підозр «покинути мури Оссолінеуму і Бібліотеки Баворовських». Насамперед це стосується набутків і депозитів за 1939–1945 рр., які не були включені до жодних бібліотечних інвентарів³⁹. Це було можливим через те, що аж до ранньої весни 1946 р. приватні особи та інституції, які покидали Львів, мали можливість вивезти власні книгозбірні і твори мистецтва і

³⁴ НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 10.

³⁵ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 43.

³⁶ Культурне життя. Т. 1. – С. 341-342.

³⁷ НЗіО. ВР, № 15588/II, арк. 17.

³⁸ *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun narodowych dóbr kultury / Maciej Matwijów.* – Warszawa : Wyd-wo DiG, 2013. – S. 252.

³⁹ М. Гембарович разом з кількома найдовіренішими працівниками, в основному з Романом Афтаназі, Маріаном Гуркевичем і, мабуть, Александром Яворчаком, брали участь у нелегальному переміщенні до Польщі цих збірок (*Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun...* – S. 254).

при цьому могли вивозити до Польщі фрагменти збірок колишнього НЗіО. Перевезено їх, зокрема, до Кракова, який планували зробити осідком Оссолінеуму, і депоновано там у бібліотеках та музеях, насамперед у Державне зібрання мистецтв на Вавелі (Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu), якими від травня 1945 р. керував найближчий приятель М. Гембаровича мистецтвознавець Тадеуш Маньковський⁴⁰.

Вже у квітні 1945 р. колишні працівники Оссолінеуму і працівники вищих навчальних установ, які виїжджали зі Львова, одержали від М. Гембаровича якісь посилки з метою вивозу їх до Польщі. За припущеннями польського історика Мацея Матвіюва, серед них був колишній працівник НЗіО Станіслав Гошовський, який перевозив оссолінські видання, а також Т. Маньковський, який забрав зі собою, а потім zdeпонував на Вавелі певну кількість графічних збірок. Були серед них чотири портретні мініатюри, в тому числі зображення короля Сигізмунда III авторства Мартина Кобера. Можливо, Т. Маньковський, чи хтось із львівських наукових працівників, у травні 1945 р. zdeпонував на Вавелі картину Панторма «Свята Родина», а також диптих зі сценами з життя святого Станіслава (обидві XVI ст.). У червні 1945 р. 11 мініатюр XVII–XIX ст. zdeпонував у Національному музеї Юзеф Мілецький. У травні 1945 р. М. Гембарович довірив посланку студентові чи співробітникові професора Едмунда Булянди якомусь Іжковському для zdeпонування її в Ягеллонській бібліотеці. Пакунок був дуже цінним, оскільки М. Гембарович кілька разів цікавився його долею⁴¹.

Восени 1945 р. за посередництвом різних осіб М. Гембарович передав до Польщі нову партію збірок⁴². Як припускає М. Матвіюв, серед осіб, які появилися на Вавелі з посилками від нього, були професор Едмунд Булянда, колишній працівник НЗіО історик Броніслав Коцовський, ксьондз місіонер Альфонс Шлец (Schletz), професор Казимир Гартлеб, студент права Вальдемар Вуази (Voisé), донька Т. Сольського Марія. Можливо, ксьондз Шлец перевіз значну кількість музейних предметів, в тому числі певну кількість портретних мініатюр зі збірок Музею ім. Любомирських, які не були включені до інвентарів і які заховав М. Гембарович, а саме – пам'яткові предмети (слуцькі пояси), нумізматичні колекції. Мистецькі предмети перевозив також Б. Коцовський, який з власної ініціативи перевіз акти оборони Львова з 1939 р.⁴³

Однак найбільше культурних цінностей вивезли у 1945–1946 рр. зі Львова чернечі ордени⁴⁴, які, згідно з польсько-радянськими угодами,

⁴⁰ *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun...* – S. 254.

⁴¹ *Ibidem.* – S. 254–255.

⁴² *Matwijów M. Lwowskie Ossolineum...* – S. 184.

⁴³ *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun...* – S. 255.

⁴⁴ Про їхню роль у вивезенні культурних цінностей вже згадувалось (*Дзюбан Р. Передмова / Роман Дзюбан // ЛННБ України ім. В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. XLV*).

без значних обмежень могли забрати з собою предмети релігійного культу⁴⁵, а також збірки цінних книжок і рукописів. Крім того, церковні організації забезпечувалися відповідними транспортними засобами. Якусь партію збірок колишнього НЗіО восени 1945 р. вивезли до Кракова оо. Єзуїти, зокрема ксьондз Станіслав Мрозік. Правдоподібно, були це в основному музейні збірки з колекцій Бруніцького, Пінінського і Павликовських, в тому числі епітафія Яна з Уязду XVI ст. і дев'ять пачок предметів нумізматики. Найбільшу роль у перевезенні бібліотечних збірок відіграли львівські оо. Домінікани, зокрема о. Павел Келяр і останній настоятель львівського монастиря о. Сильвестр Палюх. Перший такий транспорт відбувся восени 1945 р., очевидно, за діяльної участі домініканського проповідника о. Анзельма Єзерського. Саме він, за нотатками М. Ґембаровича, вивіз партію графічних збірок і чотири портретні мініатюри зі збірок Музею Любомирських, а також, можливо, каталог картин цього Музею. Найбільше збірок, в основному рукописів і стародруків, перевезли кількома наступними транспортами, організованими навесні 1946 р. Були там виключно незаінвентаризовані рукописи, які надійшли до бібліотеки переважно під час війни⁴⁶. Серед найцінніших варто згадати автографи праць Юзефа Максиміліана Оссолінського, папери Тадеуша Рутовського, родинні архіви Прусевичів, Масальських і Прушинських, автографи визначних поляків, вірменські рукописи і листування архієпископа Юзефа Теодоровича, рукописи зі збірки Амбросія Ґрабовського, картотеки й переліки польських легіонерів за 1914–1918 рр. Вивозили також депозити, розміщені в бібліотеці під час війни, серед них – zdeponований у II відділі Державної бібліотеки у Львові в липні 1944 р. архів львівської Армії Крайової (який заховав у монастирі Домінікан у Львові працівник Оссолінеуму М. Ґуркевич), архів львівського єпископа Юзефа Більчевського і оо. Воскресенців (оо. *Zmartwychwstańców*). Вивезені збірки Поторицької бібліотеки Дідушицьких становили кілька сотень томів стародруків. До цих транспортів М. Ґембарович включив також атласи⁴⁷, графіку й музейні предмети, в тому числі декілька десятків портретних мініатюр зі збірок Музею ім. Любомирських, а також книжкові оссолінські видання і частину своєї домашньої книгозбірні. Очевидно, разом з цими збірками М. Ґембарович передав і їхні інвентарі, зокрема книги надходження Музею ім. Любомирських за 1925–1940 рр.⁴⁸

Багато деталей передачі матеріалів зі Львова до Польщі залишаються таємницею. Невідомо, наприклад, за чиїм посередництвом передав

⁴⁵ Саме у той час отці домінікани вивезли з львівського Домініканського костельу одну з двох алебастрових фігурок т. зв. Богородиці св. Яцека Одровонжа, яка тепер зберігається у Кракові в місцевому Домініканському костелі (Смірнов Ю. Исторична інтрига навколо скульптури Богородиці св. Яцека Одровонжа / Юрій Смірнов // Галицька брама. – 2009. – № 10/11. – С. 20-21).

⁴⁶ *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun...* – S. 256.

⁴⁷ НЗіО. ВР, № 17072/II, арк. 58.

⁴⁸ *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun...* – S. 257.

М. Гембарович до Кракова дуже цінний портрет примаса Габрієля Подоського, за припущеннями, пензля Данієля Ходовецького. Портрет цей походив з депозиту Ценських з Вікна і зберігався в НЗіО з 1930-х рр.⁴⁹ Усі передані до Кракова у 1945–1946 рр. за ініціативою М. Гембаровича та інших працівників колишнього Оссолінеуму збірки, у 1948–1957 рр. включив до своїх фондів вроцлавський Оссолінеум⁵⁰.

* * *

Перший повоєнний транспорт – 417 скринь, який відправлено з бібліотеки у липні 1946 р., загалом містив **150 069 книжок і рукописів**⁵¹. Серед них – 7 068 рукописів (у 25 скринях)⁵², 34 464 стародруки (в 79 скринях), «нових» книжок – 108 534 (у 313 скринях)⁵³. За актом передачі урядовою делегацією УРСР історичних і культурних цінностей із бібліотечних та музейних збірок Львова та Києва урядовій комісії Тимчасового уряду єдності Польської Народної Республіки від 30 липня 1946 р. «нових» книжок передано 108 537 одиниць⁵⁴, що найімовірніше⁵⁵.

Другий транспорт (березень 1947 р.) рукописів не містив. У 36 скринях було 7 041 стародрук, а нових книжок – 60 340 примірників в 129 скринях. У документі наголошено, що подальший підбір книжок і рукописів ускладнювався, що все менше й менше можна знайти книг, які, згідно з директивами Президії АН УРСР, могли б бути вислані до Польщі⁵⁶.

До кінця року приготовлені книги ще не були відправлені. Серед згаданих 60 340 книг, виданих до 1914 р., було: польською мовою – 50 %, латинською мовою – 25 %, французькою, англійською і німецькою мовами – 25 %. Відзначено, що: «при перевірці комісією не виявлено антирадянських видань. Підбір попередньою комісією зазначеної літератури в кількості 67.381 книг проведено якісно і вона може бути передана в дар польському Урядові»⁵⁷.

Як писав заступник директора АФБАН УРСР П. Гнип у листі до директора Бібліотеки АН УРСР Ю. Меженка, з бібліотеки 14 березня 1947 р.

⁴⁹ *Matwijów M.* Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun... – S. 258.

⁵⁰ М. Гембарович, сумніваючись в остаточній належності Вроцлава до Польщі, не був прихильником відродження Оссолінеуму в цьому місті (*Albin J.* Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1946–1953 / *Janusz Albin.* – Wrocław ; Warszawa ; Kraków : Zakład Narodowy imienia Ossolińskich ; Wyd-wo Polskiej Akademii Nauk, 1990. – S. 106).

⁵¹ *Matwijów M.* Walka o lwowskie dobra... – S. 281.

⁵² АННБУ. ВР, оп. 1, спр. 302, арк. 21. М. Дядюк подає цифру 7 042 рукописи (*Дядюк М.* Відділ рукописів / *Дядюк Мирослава* // Записки АННБ України ім. В. Стефаника : зб. наук. праць. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 435).

⁵³ АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 43.

⁵⁴ *Matwijów M.* Walka o lwowskie dobra... – S. 281.

⁵⁵ Цю партію матеріалів, як інформував директор Бібліотеки АН УРСР Юр Меженко вченого секретаря Президії АН УРСР Георгія Карпенка, було відібрано, запаковано (а частину – 50 тис. томів ще й перепаковано за окремим кошторисом) і передано урядовій комісії 18 червня 1946 р. (НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 227, арк. 170).

⁵⁶ АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 43.

⁵⁷ Там само, арк. 48.

до Польщі було відправлено **67 381 книжку в 165 скринях**. Отже, всього у двох транспортах упродовж 1946–1947 рр. до Польщі з бібліотеки було вислано **217 440 позицій**⁵⁸.

Далі П. Гнип інформував, що Академії наук СРСР в Москві для створення там відділу «Полоніки» передано ще 10 000 книжок (друків XIX і XX ст., які мають стосунок до Польщі), а Бібліотеці університету в Ужгороді – 1 500 книжок (переважно XIX і XX ст.)⁵⁹.

Отже, всього в 1946 і 1947 рр. з ЛфБАН УРСР відібрано і передано Польській Народній Республіці, Москві та Ужгороду 228 940 книжок і рукописів, зокрема **180 377 друків XIX і XX ст., 41 505 стародруків⁶⁰, 7 068 рукописів⁶¹**. Хоча книги до Москви й були надіслані, відділ «Полоніки» там так і не було створено⁶².

Рукописний відділ польського сектору Бібліотеки у 1945–1947 рр. втратив понад 80 % рукописів колишнього Оссолінеуму, які були вивезені до Польщі. Про збіднення цього відділу колишній його працівник В. Бандура писав: «Теперішній стан виник внаслідок двох операцій (тобто в часі війни і повоєнної передачі рукописних матеріалів – *Р. Дз.*), які повністю окраями кількість та вплинули на зміну загального характеру колекції. Досить сказати, що з 8 091 записаних в інвентарі одиниць наявних зараз 2 250[...]. Під час другої операції спричинено розірвання деяких фондів (особистого та родинного характеру) та деяких помилок»⁶³.

За підрахунками директора відновленого НЗіО у Вроцлаві Януша Альбіна, до Вроцлава було передано близько 70 % передвоєнного опрацьованого фонду оссолінських друкованих видань і часописів, а також близько 71 % рукописів. Якщо ж порівнювати разом опрацьовані й неопрацьовані збірки, то частина, передана Польщі, становила близько 52,5 % друків, а також близько 50 % рукописів. Між останніми було близько 3 000 неопрацьованих кодексів⁶⁴. Серед переданих незаінвентаризованих матеріалів значну вартість мала велика збірка польських театралів XIX ст. (1620 од.), частини архівів Водзіцьких з Костельників (361 од.), Олександра Чоловського (266 од.), рукописи з Бібліотеки Дідушицьких з Поториці (158 од.), фрагмент рукописної збірки Бібліотеки Павликовських (199 од.) та інші⁶⁵.

⁵⁸ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 46.

⁵⁹ Там само, арк. 46 зв.

⁶⁰ Звіт завідувача відділу стародруків Євгенії Куркової за 1947 р. інформував, що вона завершила складати картотеку на 41 505 стародруків, вивезених до Польщі (НЗіО. ВР, № 17055/ II, арк. 217). Фактично, відділ стародруків втратив половину свого безцінного фонду.

⁶¹ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 46 зв.

⁶² Крушельницька Л. До історії нищення пам'яток української культури / Лариса Крушельницька // Записки НТШ. – Львів, 1994. – Т. 227 : Праці Секції мистецтвознавства. – С. 452.

⁶³ ЛННБУ. ВР, ф. 9, спр. 3896/14, арк. 2 зв.

⁶⁴ Albin J. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1946–1953... – S. 96.

⁶⁵ Ibidem. – S. 97. Різноміт у цифрах Я. Альбіна та М. Матвіюва можна пояснити тим, що Я. Альбін вів підрахунок за фактом їх надходження до НЗіО у Вроцлаві, а М. Матвіюв – за протоколами вмісту скринь.

Як підрахував М. Матвіюв, на основі складених у 1947 р. протоколів вмісту переданих скринь, у липні 1946 р. Польщі передано фактично 4499 рукописів заінвентаризованих у 4817 томах, 1779 рукописів незаінвентаризованих (в т. ч., наприклад, 1688 театраліїв і 91 рукопис зі збірки О. Чоловського), а також 193 рукописи (у 194 томах) зі збірки Бібліотеки Павликовських. Разом передано 6471 рукопис у 6790 томах⁶⁶.

Треба сказати, що не всі матеріали, передані тоді до Польщі, походили з колишнього львівського Оссолінеуму. Є свідчення, що у 1940 р. під час організації та проведення виставки до 85-ї річниці від дня смерті Адама Міцкевича, у бібліотеці були допущені грубі порушення. Книжки потрапляли до відділу концентрації з націоналізованих та покинутих бібліотек без точного обліку. Книги привозили возами і скидали на купу в умовах, які сприяли їх знищенню та розкраданню і «...вже незабаром на найцінніших виданнях з'явилися печатки ліквідованого «Оссолінеуму». Невідомо, скільки книжок тоді було опечатковано, але «...ті, хто це робив, добре знали на бібліотечній справі й опечатковані книги внесли в реєстр давніх фондів «Оссолінеуму»⁶⁷. Однак найімовірніше книжки општамповували ще в часі війни, під час німецької окупації⁶⁸. З приміщень відділу концентрації, який існував за адресами: вул. Хмельницького, 36; пл. Ринок, 10; вул. Баворовських, 2; вул. Оссолінських, 2 та 11⁶⁹, масово вилучали т. зв. «макулатуру». Одночасно фонди відділу концентрації поповнювала література покинутих і конфіскованих приватних бібліотек.

Уже тоді встановилася тенденція розглядати відділ концентрації бібліотеки як такий собі «накопичувач», який мав би існувати для поповнення фондів інших бібліотек СРСР. Так, 5-м листопада 1948 р. датується протокол засідання Президії АН УРСР про поповнення наукової бібліотеки Інституту філософії АН УРСР виданнями з фонду концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР. Було ухвалено: «Запропонувати Львівській бібліотеці АН УРСР [...] систематично виділяти з фонду концентрації примірники книг для бібліотеки Інституту Філософії АН УРСР за фахами останнього» і затверджено перший список у кількості 400 книг⁷⁰.

Після закінчення війни, за підрахунками польських працівників бібліотеки, фонди концентрації нараховували близько 1 000 000 опрацьованих

⁶⁶ *Matwijów M.* Zbiory rękopiśmienne Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie w latach 1939–1946 / *Maciej Matwijów* // *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich* (Wrocław). – 1999. – Zesz. 10. – S. 227.

⁶⁷ *Горак Р.* Під куполом колишнього «Оссолінеуму» / *Роман Горак* // *Жовтень*. – 1989. – № 6. – С. 82.

⁶⁸ З ліквідацією ЛфБАН УРСР і створенням на її основі нової структури Державної бібліотеки у Львові (Staatsbibliothek in Lemberg) доступ до основних приміщень концентрації на вул. Оссолінських, 11 та вул. Оссолінських, 2 (основний корпус колишнього Оссолінеуму), в яких зберігалася величезна кількість цінної літератури в т. ч. стародруків, періодики, мистецтвознавчої літератури, юдаїки, невпорядкованих рукописів тощо (ЛННБ України ім. В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 90–92) для адміністрації II відділу бібліотеки практично став вільним.

⁶⁹ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 41.

⁷⁰ НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 696, арк. 38.

і неопрацьованих одиниць збереження. З них до Польщі було передано майже 22 %⁷¹.

У рукописному відділі тоді ще існуючого I сектору (українсько-російського) ЛфБАН УРСР після діянь двох комісій архівістів з ДАЛО у 1946 і 1947 рр. залишилася майже половина рукописного відділу Бібліотеки НТШ, яку вважали «неархівною». Матеріали видучали без певної системи, суб'єктивно, за принципом «політичної підозрілості»⁷². Як зазначено в доповідній записці МГБ УРСР до ЦК КП(б)У від 8 січня 1947 р., у рукописному відділі Львівської філії БАН УРСР переховувалися «жандармські документи» про Володимира Леніна, Надію Крупську, діячів українського національно-визвольного руху тощо⁷³. У відділі відбувся обшук, під час якого виявлено матеріали, які стосувалися Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Володимира Старосольського, Кирила Студинського, Осипа Назарука та ін. діячів «контрреволюційних» партій. Почався так званий відбір матеріалів «історичного характеру», який відбувався навіть за відсутності завідувача сектору Марії Деркач. Рукописні матеріали «десятками тисяч» відправлено не лише до установ Києва, а й Москви та Ленінграда⁷⁴. «Загалом за 1946–50 з кол[ишньої] Б[ібліоте]ки НТШ архів[ні] органи НКВС вивезли до Києва та Москви кілька партій док[ументальних] мат[еріалів] з архіву НТШ у вигляді т. зв. розсипу, забраних туди для перегляду»⁷⁵.

У 1947 р. колишній III сектор, на той час кабінет юдаїки, перейменовано на кабінет єврейської літератури. Навесні 1947 р. вже було прийняте рішення про перенесення кабінету до Києва⁷⁶. Влітку 1949 р. кабінет ліквідовано, всі фонди спаковано у 76 скринь, три з яких мали залишитись у Львові. У призначених для висилки 73 скринях містилося 21952 од. зб., зокрема 66 манускриптів і 150 цінних стародруків. У трьох скринях, які мали залишитися у Львові, містилося 2 200 примірників сучасної єврейської класичної літератури і марксистсько-ленінської літератури ідиш мовою⁷⁷. Але коштів на перевезення цих скринь до Києва не знайшлося (деякі зі скринь важили до 300 кг). Було складено список усіх скринь із зазначенням кількості томів у кожній скрині з поданням загальної характеристики літератури. Але, на жаль, в архіві ЛННБ України ім. В. Стефаника ці списки не збереглися. У травні 1948 р. Президія АН УРСР прийняла постанову, за якою у Львівській бібліотеці АН УРСР

⁷¹ Albin J. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1946–1953... – S. 96.

⁷² Сварник Г. Передмова / Галина Сварник // Архівні та рукописні збірки Наукового Товариства ім. Шевченка в Національній Бібліотеці у Варшаві... – С. 13.

⁷³ Культурне життя. Т. 1. – С. 362.

⁷⁴ Сварник Г. Передмова / Галина Сварник // Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем. – С. XV–XVI.

⁷⁵ Сварник Г. Архівні та рукописні збірки Наукового Товариства ім. Шевченка в Національній Бібліотеці у Варшаві... – С. 321–326.

⁷⁶ НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 687, арк. 28.

⁷⁷ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 117, арк. 38–38 зв.

мав бути ліквідований кабінет єврейської літератури. Проте ліквідація єврейського відділу (кабінету) відбулася не відразу. 26 січня 1949 р. під час боротьби з т. зв. космополітизмом Кабінет з вивчення єврейської мови, літератури та фольклору Академії наук УРСР у Києві, куди мали передати раритети з львівського кабінету юдаїки, було ліквідовано, а в березні 1949 р. ліквідували і львівський кабінет, а політичну радянську літературу ідиш мовою, радянські видання класиків і сучасних єврейських письменників загальною кількістю майже 5000 томів і які мали залишитися у Львові, розставлено у головному книгосховищі. Решту частково було перевезено в підвали основного приміщення Львівської Бібліотеки АН УРСР, а частково утилізовано. 19 скринь спакованої літератури передано до Києва у Бібліотеку АН УРСР ім. В. Вернадського⁷⁸.

16 липня 1946 р. було затверджено Положення про Головне управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР (Головліт УРСР), яке підписали Голова Ради Міністрів УРСР М. Хрущов і секретар Центрального Комітету КП(б)У Д. Коротченко. У положенні роз'яснюється, що Головліт УРСР є керівним органом, «який здійснює на території Української РСР усі види державного (політично-ідеологічного, воєнного і економічного) контролю за призначеними до опублікування або розповсюдження творами друку, фотознімками, репродукціями творів мистецтва, географічними картами та різними друкованими матеріалами, а також радіомовленням, публічними лекціями та виставками»⁷⁹. На Головліт УРСР покладалися певні завдання, а саме «заборони й дозволу ввозу зза кордону і вивозу за кордон літератури, картин, географічних карт та інших різних друкованих матеріалів», «конфіскації видань, що не підлягають розповсюдженню», «складання списків заборонених творів, виданих на території Української РСР» та ін. Головліт УРСР складався із декількох відділів, серед яких: *відділ бібліотек і книготоргівельної сітки* – здійснював перевірку друкованих видань, які перебували у цих двох сферах, а також організовував вилучення з бібліотек і книготоргівельної мережі заборонених друкованих видань; *відділ контролю видань*, що ввозилися з-за кордону і ввозилися за кордон, – здійснював перевірку літератури іноземними мовами, виданої за кордоном і ввезеної в межі УРСР, а також видачу дозволів на вивіз друкованих видань з УРСР за межі СРСР⁸⁰. Існував ще «*таємний відділ*», обов'язком якого було «провадження таємного і цілком таємного діловодства, керівництво таємними секторами обласних»⁸¹. Місцевими органами Головліту УРСР були «управління в справах

⁷⁸ Кусий Л. Відділ єврейської літератури (1940–1949) Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР / Леся Кусий // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 514.

⁷⁹ Збірник постанов і розпоряджень уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – Київ : Укр. політ. видав., 1946. – (31 лип.) № 13/14. – Ст. 96. – С. 345.

⁸⁰ Там само. – С. 345–346.

⁸¹ Там само. – С. 347.

літератури та видавництва при виконавчих комітетах обласних Рад депутатів трудящих (облліти), міські та районні уповноважені управління в справах літератури та видавництва при виконавчих комітетах обласних Рад депутатів трудящих». При обллітах також існували відділи бібліотек⁸².

У підвалах колишнього НТШ і друкарні Оссолінеуму тривало масове нищення літератури, вилученої з львівських наукових, культурних і релігійних установ усіх конфесій, зокрема, у 1947 р., як звітував начальник львівського Облліту П. Кущинський про роботу підлеглої йому установи, там було знищено «путем мелкой резки с передачей в утиль около 150 тонн макулатуры, в основном книг, изданных украинско-немецкими националистами в период временной оккупации Львова»⁸³. «Встановити назви і кількість кн[иг], які було спалено чи передано на макулатуру, тепер неможливо»⁸⁴. Тоді ж до спецфонду бібліотеки потрапили стрічки (150 штук), очевидно, з вінків з «націоналістическими надписями», які свого часу були покладені на могилу Івана Франка, а на момент вилучення зберігались у Львівському літературно-меморіальному музеї І. Франка»⁸⁵.

«Особливу» увагу звернуто було на фонди єдиної колишньої найбільшої української бібліотеки НТШ. Як згадував тодішній працівник українсько-російського сектору ЛфБАН УРСР історик Ярослав Дашкевич, «[...] протягом принаймні трьох років у бібліотеці на тодішній вул. Радянській, 24 працювали бригади спецфонду (послідовними хвилями, одна за одною, за кожним разом підшукуючи те, що попередня хвиля пропустила, недогледіла чи недодумала), вилучаючи не лише за спеціальними друківаними т. зв. літвіськими списками, але й керуючись власним «класовим чуттям», десятки, сотні, тисячі, десятки тисяч примірників т. зв. антирадянської літератури»⁸⁶. За статутом спецфонду, у ньому мали зберігатися «лише дві такі самі книжки однієї назви: третій і дальші примірники книжки знищувалися»⁸⁷.

Під кінець 1949 р. у фондах Львівської Бібліотеки АН УРСР нараховувалося до 300 000 примірників релігійної літератури. За повідомленням 2 грудня 1949 р. новопризначеного директора бібліотеки А. Одухи, серед цієї літератури: «180 тис. примірників становить література непотрібна, яка складається з брошур, некомплектної та знищеної періодики низької якості та окремих дефектних творів»⁸⁸. Далі він просив дозволу на передачу

⁸² Збірник постанов і розпоряджень уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – Київ : Укр. політ. видав., 1946. – (31 лип.) № 13/14. – Ст. 96. – С. 347.

⁸³ ДАЛО, ф. 1597, оп. 1, спр. 9, арк. 5-7.

⁸⁴ Сварник Г. Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові... – С. 51.

⁸⁵ Там само.

⁸⁶ Дашкевич Я. Після погрому (Про долю і недолю бібліотеки НТШ) / Я. Р. Дашкевич // Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу. – Львів, 1996. – С. 10.

⁸⁷ Там само.

⁸⁸ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 205, арк. 59.

цієї літератури, після відповідного її перегляду, до утилю⁸⁹. Ця практика продовжувалася й надалі. Як згадував Я. Дашкевич, «вже після смерті Л. Брежнєва [у 1982 р. – Р. Дз.] з спецфонду Львівської наукової бібліотеки Академії наук УРСР книжки вантажили машинами і возили на паперову фабрику»⁹⁰.

У повоєнні роки продовжилося розпочате перед війною розпорощення бібліотеки «Студіону»⁹¹ у сховищах структурних підрозділів академічної бібліотеки. Незначні фрагменти бібліотеки «Студіону» виявлено в установах Львова та області (у Музеї мистецтва давньої української книги Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького, бібліотеках: Центрального державного історичного архіву України у Львові, Українського католицького університету, Музею історії релігії, монастирській Святоуспенської унівської лаври, монастиря Студійського уставу св. Обручника Йосифа у Львові). Деякі примірники з цієї книгозбірні потрапили до Києва: у відділ стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Музей книги та друкарства України, Музей Миколи Лисенка (відділ Музею видатних діячів української культури)⁹². Деякі зберігаються за кордоном: у Москві – Всеросійській державній бібліотеці іноземної літератури ім. М. І. Рудоміно; Санкт-Петербурзі (Православній духовній академії); Вроцлаві (Національному закладі імені Оссолінських), приватних збірках. Значну її частину в різний час з політичних мотивів знищено⁹³.

⁸⁹ Про вилучення фондів XIX ст. на «макулатуру» йдеться в листуванні бібліографів Ю. Меженка та Ф. Максименка. Останній, тоді заступник директора Наукової бібліотеки Львівського університету, у листі від 26 червня 1950 р. писав: «У нас зараз новий директор. Він свою діяльність почав з того, що запропонував перечистити б[ібліоте]ку й виділити «макулатуру» для утилю. Якщо візьмете на увагу, що наша б[ібліоте]ка з 1807 року одержує Галицький обов'язковий примірник, то можете уявити, що «макулатури» у нас може бути чимало. Напрасно товкли цьому нашому шефу, що й ця «макулатура» може комусь здасться, що вона має значіння певних документів доби, – він стояв на своєму. Справа в тому, що Львівська філія б[ібліоте]ки АН теж за вказівками Літу переводить виділення макулатури, і вже кілька повних грузовиків ліквідувала – й цей приклад б[ібліоте]ки АН не давав спати нашому шефові. На щастя цілком випадково довідався, що за таке поводження з макулатурою М[іністер]ство вищої освіти зняло верхушку Держ[авної] наук[ової] (техн[ічної]) б[ібліоте]ки – це проходило нашого шефа й зараз вже про «макулатуру» розмови притихли» (Л. ВР, ф. 191, п. Ф. П. Максименко. Листи до Ю. О. Меженка. 1950, арк. 14–15).

⁹⁰ Дашкевич Я. «Книгарь» – журнал епохи революцій і контрреволюцій / Я. Дашкевич // Україна. Наука і культура. – Київ, 1991. – Вип. 25. – С. 27.

⁹¹ Офіційно приєднана 2 лютого 1940 р. до ЛфБАН УРСР книгозбірня «Студіону» під час німецької окупації, захищена статусом приватної бібліотеки митрополита Андрея Шептицького, не зазнала кардинальних змін.

⁹² Зокрема, влітку 1947 р. із фондів ЛфБАН УРСР до Києва було передано деякі частини партитур опер Миколи Лисенка «Тарас Бульба» і «Різдвяна ніч», а незначна кількість рукописної спадщини залишилась у Львові. Про обставини переміщення автографів творів М. Лисенка див.: Дзюбан Р. Переміщення рукописної спадщини Миколи Лисенка з фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у 1947 р. / Роман Дзюбан // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника : зб. наук. праць. – Львів, 2016. – Вип. 8 (24). – С. 266–278.

⁹³ Кривенко М. Бібліотека «Студіону» у Львові / Маргарита Кривенко // Наукове Товариство імені Шевченка : енциклопедія. – Київ ; Львів ; Тернопіль, 2014. – Т. 2 (Бібл.–Вес). – С. 65.

Звіт відділу обміну і концентрації бібліотеки за 1949 р. свідчить про перекидання літератури десятками тисяч примірників як у межах фондів концентрації, так і за межі бібліотеки⁹⁴. 22 грудня директор бібліотеки А. Одуха, за розпорядженням начальника Львівського облліту, видав наказ про експертизу іноземної літератури та заборону її видачі читачам⁹⁵.

За довідкою про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за 1949 рік, складеною на початку 1950 р., на вул. Жовтнева, 14 все ще було 28 000 томів єврейської літератури, з яких розпаковано для користування бл. 5 000 томів, а решта все ще була у скринях⁹⁶.

Старший бібліотекар колишнього кабінету юдаїки Яків Хонігсман згадував, що частину книжкових фондів було перевезено в підвали основної будівлі бібліотеки, частину – до будинку колишнього костюлу єзуїтів. Значну частину старої літератури утилізовано. До Києва перевезено лише 19 скринь і передано Державній публічній бібліотеці УРСР (тепер Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського)⁹⁷. З колишнього фонду бібліотеки єврейської громади зараз у ЛННБ України ім. В. Стефаника зберігається всього 80 рукописних одиниць⁹⁸. Що ж стосується неопрацьованих єврейських видань, які входять до складу обмінно-резервних фондів ЛННБ України ім. В. Стефаника, то на сьогодні їх кількість не встановлено⁹⁹.

З відділу рукописів ЛфБАН УРСР за розпорядженням ЦК КП(б)У до відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР в Києві¹⁰⁰ (ІУЛ) на початку 1950 р.¹⁰¹ передано особові архіви І. Франка, Лесі Українки, Олени Пчілки, В. Стефаника, Ганни Барвінок, І. Белея, О. Борковського, С. Воробкевича, Я. Головацького, М. та І. Гушалевиць, І. О. Левицького, Василя Лукича, О. Маковея, О. Назаріва, Я. Окуневського, М. Павлика, І. Пулюя, О. Терлецького, Ю. Федьковича, А. Чайковського, Марка Черемшини, Є. Ярошинської, М. Яцківа, а також частини редакційних архівів «Літературно-наукового вістника», «Дзвінка», «Українсько-руської видавничої спілки» та інших літературних збірок.

Крім згаданих в акті передачі архівних колекцій, за «Книгою надходжень» до Інституту літератури АН УРСР від Львівської бібліотеки АН УРСР

⁹⁴ ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 243, арк. 1.

⁹⁵ Там само, спр. 203, арк. 292.

⁹⁶ Там само, спр. 212, арк. 13 зв.

⁹⁷ Хонігсман Я. С. Несколько слов о кабинете юдаики при библиотеке им. В. Стефаника Академии наук УССР во Львове / Я. С. Хонігсман // Пам'ятати заради життя : матеріали «круглого столу» з приводу 40-річчя загибелі членів Єврейського антифашистського комітету, Київ, серп. 1992 р. / Ін-т нац. відносин і політології АН України. – Київ, 1993. – С. 137.

⁹⁸ Банчик Н. Я. Збірка єврейських рукописів у фондах ЛНБ НАН України / Н. Я. Банчик // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 1994. – Вип. 4. – С. 90.

⁹⁹ Кусий Л. Відділ єврейської літератури... – С. 516.

¹⁰⁰ Ще в 1945 р. з ЛфБАН УРСР «були вивезені стільці, крісла і шафи до Інституту літератури» (Листи Юрія Меженка до львів'ян (1923–1969) / авт.-упоряд. Марія Вальо. – Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, 2002. – С. 167). Йдеться, очевидно, про антикварні меблі колишнього Оссолінеуму.

¹⁰¹ Акт передачі датується 10-м січня 1950 р.

тоді ж надійшла велика збірка рукописних матеріалів XVI–XIX ст. (богослужбові книги, співаники, життя святих, збірники актів, рукописи чужими мовами тощо), а серед них і стародруків XVII–XVIII ст. (всього 610 позицій), зокрема, «Цар Наливай» Пантелеймона Куліша, Требник Гедеона Балабана, рукописи Стефана Глинки, Стефана Комаровського, Юрія Більського, Стефана Теслевцьового, етнографічні матеріали С. Петрушевича, І. Савицького, записник приповідок І. Федоровича (автограф І. Франка), історичні документи. Але найбільший інтерес становлять матеріали, писані рукою Івана Франка: виписки з книг і рукописів, фольклорні записи, виписки із староцерковних рукописів, рукописи поезій, багатотомне листування (листи до І. Франка та його автографи), рукописи творів інших українських письменників тощо. Очевидно, вся ця збірка була значним фрагментом архіву І. Франка. 19 травня 1950 р. Львівська бібліотека АН УРСР додатково передала ще п'ять одиниць зберігання, в т. ч. автобіографію, автографи, особисті документи й листування І. Франка та автографи О. Маковея (щоденник, записні книжки, збірку поезій). Таким чином, можна стверджувати, що акти передачі не охоплювали повністю архівів, сформованих і опрацьованих у відділі рукописів колишньої бібліотеки НТШ у Львові¹⁰². Велика кількість рукописних творів українських літераторів зібрана в архіві «Українсько-руської видавничої спілки», товариства «Руська бесіда»¹⁰³.

Через впливи у кулуарах ЦК КП(б)У тодішнього завідувача відділу рукописів Інституту літератури М. Грудницької у червні 1950 р. Львівська бібліотека змушена була віддати і книги з особистої бібліотеки Лесі Українки та 20 томів з 25-томника творів І. Франка, який перед війною підготували львівські вчені. З березня 1950 р. на засіданні Президії АН УРСР йшлося про доцільність «переведення особистої бібліотеки Івана Франка, що зберігається в кабінеті Івана Франка при Львівській бібліотеці АН УРСР, до Інституту літератури АН УРСР, де зосереджені рукописні фонди письменника», що дуже швидко і було здійснено¹⁰⁴.

¹⁰² Книга надходжень відділу рукописів Інституту літератури за 1950–1960 рр., № 2. Виписки з актів // ІА. ВР. – Арк. 12–31 зв.

¹⁰³ Акти за 1950–1953 рр. // ІА. ВР, арк. 78–80. На жаль, у найновішому «Путівнику по фондах відділу рукописів Інституту літератури» (Київ, 1999. – 864 с.) зовсім не згадано про походження усіх цих збірок, й зокрема, найбільшої з них – архіву І. Франка, який, згідно з останньою волею самого письменника, мав зберігатися у Львові. Це стосується і бібліотеки І. Франка, яка зберігається в цьому ж інституті. А в історії ІУЛ сказано лише, що «Велику кількість матеріалів (переважно статті Франка) передав у 1940 р. І. Лизанівський. У 40-х роках автографи Франка надійшли від В. Щурата й Д. Лукіяновича, в 1950 р. – від М. Возняка та з фондів Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (Гальченко С. Відділ рукописних фондів і текстології / *Сергій Гальченко* // Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1926–2001): сторінки історії. – Київ : Наук. думка, 2003. – С. 42–43).

¹⁰⁴ *Сварник Г.* Архів Івана Франка в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України / *Галина Сварник* // *Записки ЛНБ ім. В. Стефаника.* – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 416, 419–420.

Як відзначив літературознавець Степан Захаркін, це був найвагоміший результат першого етапу централізації матеріалів з українських архівосховищ, внаслідок якої було передано більшу частину рукописних фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР (колишньої Бібліотеки НТШ). За його словами, «Передача ця забезпечила регіональну репрезентативність зібрання ІУЛ, яке досі охоплювало літературний процес лише на сході України; але її непродуманий характер завдав непоправних утрат львівським архівним колекціям у цілому і спричинив порушення цілісності монолітних документальних комплексів»¹⁰⁵.

У відділ рукописів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського НАН України в Києві потрапили документи Етнографічної комісії НТШ (ф. 29), архіви етнографів В. Гнатюка (ф. 28, переданий у 1951 р.)¹⁰⁶, Ф. Колесси (ф. 27), Осипа Роздольського (ф. 40) та етнографічна колекція Ф. Вовка. Частина архіву Ф. Вовка (ф. 1) опинилася у науковому архіві Інституту археології НАН України в Києві¹⁰⁷.

31 липня 1952 р. до відділу спецфондів Львівської академічної бібліотеки «із Львівського державного музею українського мистецтва без відповідної документації, начебто на зберігання, було перевезено велику кількість експонатів «націоналістичного характеру», насправді ж – творів живопису, графіки та скульптури відомих українських митців XVIII–XX ст.»¹⁰⁸. Щоб зберегти цю акцію в таємниці, її здійснили функціонери обкому партії та Облліту під керівництвом тодішнього секретаря обкому партії Костянтина Литвина в присутності працівників обкому Миколи Пеньковича та його заступника Володимира Єфременка, заступника начальника львівського Облліту В. Сіренка, цензора Облліту Володимира Забрамного, а також заступника директора ЛБАН з наукової роботи Олега Куца¹⁰⁹.

Твори знищувалися упродовж трьох днів, з 31 липня до 2 серпня 1952 р. Живопис і графіку спалили у двох печах спеціального сховища бібліотеки, скульптуру розбили у пивниці під приміщенням спецфонду і вивезли на смітник. Заднім числом у Львівському Облліті були виготовлені, з позначкою «таємно», акти на передачу й знищення творів. Назвемо лише деяких визначніших митців, роботи яких було втрачено назавжди: М. Анастазієвського (14)¹¹⁰, М. Андрієнка-Нечитайла (6), О. Архипенка (3), В. Баляса (5), М. Бутовича (15), Ю. Буцманюка (6), М. Водзицької (2), Л. Геца (126), М. Глуценка (11), С. Гординського (29), І. Іванця (171, в т. ч.

¹⁰⁵ Захаркін С. А. Шляхи формування рукописного зібрання Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1944–1961) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.09 «Літературне джерелознавство і текстологія» / Захаркін Степан Анатолійович ; НАН України, ІЛ ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2004. – С. 6-7.

¹⁰⁶ Старков В. А. Особовий архів Володимира Гнатюка та його роль у дослідженні ігрової культури українців / В. А. Старков // Архіви України. – 2001. – № 3. – С. 86-100.

¹⁰⁷ Сварник Г. Архівні та рукописні збірки Наукового Товариства ім. Шевченка в Національній Бібліотеці у Варшаві... – С. 16.

¹⁰⁸ Кусий А. Відділ спецфондів... – С. 421.

¹⁰⁹ Там само.

¹¹⁰ Цифра в дужках вказує на кількість знищених творів мистця.

альбомів з рисунками), А. Коверка (10), Т. Копистинського (1), П. Ковжуна (14), В. Кричевського (6), М. Кричевського (3), Г. Кузневича (1), О. Кульчицької (12), О. Куриласа (164), С. Литвиненка (6), Ю. Магалевського (1), Я. Музики (22), М. Мухина (1), Г. Нарбута (47), О. Новаківського (77), П. Обаля (16), М. Осінчука (10), О. Сорохтея (27), І. Труша (8), К. Устияновича (1), М. Федюка (11), П. Холодного-ст. (32), П. Холодного-мол. (бл. 5)¹¹¹, дружини М. Бойчука – Софії Налепинської-Бойчук (19), М. Касперовича (4), Є. Сагайдачного (2), М. Осінчука (10), В. Дядилюка (12), М. Соценка (15), А. Яблонського (4)¹¹². Музейні працівники завершили розпочате у 1990 р. складання каталогу вилучених експонатів і на сьогодні документально визначена кількість втраченого становить 1728 позицій¹¹³.

Дублетні книжкові матеріали, які Львівська філія БАН УРСР надсилала до бібліотек Радянського Союзу, значною мірою походили з розпорошених фондів Бібліотеки НТШ. Хоча по війні до бібліотеки надходила велика кількість радянських масових видань – «ці апробовані офіційною ідеологією друки випускались в СРСР мільйонними тиражами якраз із метою їх обов'язкового насадження на цілому просторі імперії»¹¹⁴, з неї до Фундаментальної бібліотеки суспільних наук у Москві було відібрано 10 000 томів цінної польської літератури. Так одночасно, «тихою сапою» велась політика – «просувати до західно-українського читача партійну й русифікаторську книжку»¹¹⁵. Цей, т. зв. «книгообмін» відбувався за розпорядженням згори і в подальші роки функціонування бібліотеки, хоч і значно меншою мірою.

Переміщення до Польщі матеріалів бібліотеки у 1946–1947 рр. були найзначнішими за весь період її існування. Найболючіших втрат установа зазнала при вилученні інкунабул і стародруків. Не менш значними (які кількакратно перевищили втрати воєнного періоду) були втрати рукописних матеріалів (понад 80 % рукописів колишнього Оссолінеуму).

Так, серед обох транспортів, відправлених у той час до Польської держави, були необліковані збірки стародруків й рукописів Поторицької бібліотеки Дідушицьких, включені до бібліотеки ще перед німецькою окупацією.

Серед переданих Польщі культурних цінностей були матеріали, які безпосередньо стосуються історії українського народу та українських земель, – «акти, люстрації, інвентарі і тощо – Тербовельські, Сокальські, Бережанські, Белзькі, Львівські, Рогатинські, Жидачівські, Галицькі, Вінницькі, Брацлавські, Київські, Житомирські, документи Самбірської економії, листи Івана Вагилевича, матеріали Чоловських, архів Сангушків у Славуті»¹¹⁶.

¹¹¹ Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові / авт.-упоряд.: В. Арофікін, Д. Посацька. – Київ ; Львів, 1996. – 102 с.

¹¹² Там само. – С. 73-94.

¹¹³ Там само. – С. 17-18. Насправді втрати були більшими. З часом, можливо, вдасться уточнити цю статистику.

¹¹⁴ Головата Л. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005 : іст. нарис / Лариса Головата // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 156.

¹¹⁵ Дорошенко В. Бібліотеки й архіви на Зах[ідній] Україні за большевицького панування / В. Дорошенко // Краківські вісті : [щоденник]. – 1941. – 12 листоп. (№ 250).

¹¹⁶ ЛННБУ. ВР, ф. 9, спр. 3896/2, арк. 1-6. – Документ підписали провідні львівські науковці.

* * *

Другий том розпочинається 1946 роком, першого для Європи повоєнного року, і завершується 1953 р.

До цього тому найбільше документів (більше шістдесяті) ввійшло з архіву АННБ України ім. В. Стефаніка. Переважно, це фрагменти планів і звітів відділів ЛфБАН УРСР, які стосуються комплектування та упаковки книжок, призначених для Польщі, листування¹¹⁷, довідки, прохання, переліки, акти передач, протоколи нарад, доповідні записки, повідомлення, кошториси витрат, накази дирекції та інші документи, які стосуються стану фондів ЛфБАН УРСР та передачі матеріалів до інших установ. Переважна більшість цих документів не опублікована.

Увазі дослідників пропонуємо майже по три десятки документів з відділу рукописів Національного закладу ім. Оссоліньських у Вроцлаві (НЗіО. ВР) та архіву Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ. Архів). Серед них – витяги з листування (зберігається у Вроцлаві) завідувача кабінету мистецтва ЛфБАН УРСР М. Гембаровича з його товаришем і колишнім довіреним співробітником, а від травня 1945 р. – керівником Державного зібрання мистецтв на Вавелі Т. Маньковським. У листах за 1946 р. друзі часто ділилися своїми думками з приводу передачі Польщі колекцій колишнього Оссолінеуму. М. Гембарович у листі від 23 березня 1946 р. до професора Львівського університету, історика-економіста Францішка Буяка писав на цю тему, а також про пошуки архіву гетьмана Богдана Хмельницького, який нібито евакуювали з України відступаючі німецькі війська, і він мав би знаходитися на терені Польщі¹¹⁸. Насправді, серед вивезених навесні 1944 р. рукописів Оссолінеуму були й універсали Б. Хмельницького, і повернення їх з Польщі після війни домагався завідувач Львівського відділення Інституту історії України професор Іван Крип'якевич¹¹⁹.

Публікуємо у збірнику матеріали з повоєнної документації Львівської академічної бібліотеки (пересланої, вочевидь, свого часу до Польщі нелегально), і які зберігаються в цьому ж відділі, зокрема звіти відділів, за якими прослідковується процес приготування матеріалів для висилання до Польщі, а також витяги із спогадів М. Гембаровича, Ф. Пайончковського, Л. Фьорек, інтерв'ю Стефана Інґльота про причини переміщення збірок Оссолінеуму до Вроцлава. Частину цих матеріалів опублікував М. Матвіюв; документи після 1947 р. здебільшого неопубліковані.

Подаємо тексти постанов Ради Міністрів УРСР про передачу Польщі культурних цінностей, які зберігаються у Національній бібліотеці України

¹¹⁷ Серед бібліотечного епістолярію вартій уваги лист директора Львівської Бібліотеки АН УРСР А. Одухи від 2 грудня 1949 р., адресований уповноваженому Президії АН УРСР Й. Штокалу, в якому йдеться про знищення в бібліотеці 180 000 примірників релігійної літератури.

¹¹⁸ І як припускає М. Матвіюв, повернення цього архіву «...українська сторона мала поставити як умову передачі Польщі збірок Оссолінеуму...» (*Matwijów M. Walka o lwowskie dobra...* – S. 81).

¹¹⁹ АННБ України ім. В. Стефаніка: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 337.

імені В. І. Вернадського, як і листування дирекції Бібліотеки АН УРСР з підлеглою їй Львівською філією. З відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника (ЛННБУ. ВР) та Державного архіву Львівської області подаємо по два десятки документів. З архіву Національної бібліотеки у Варшаві (БНВ. Архів) публікуємо півтора десятки документів і приблизно по десять документів з Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаника (ЛННБУ. ВМ.), Архіву Міністерства Закордонних Справ Польської Республіки (АМЗС ПР), Центрального державного архіву громадських об'єднань України у Києві (ЦДАГОУ), Наукового архіву Президії НАН України в Києві (НАП НАНУ), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в Києві (ЦДАВОВУ), відділу рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка в Києві (ІЛ. ВР); з відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника (ЛННБУ. ВР) – важливі звіти Марії Деркач від 10 квітня 1946 р. про втрати відділів академічної бібліотеки у Львові під час Другої світової війни; з ДАЛО – вартісні свідчення, зафіксовані у документах Львівського облліту про вилучення з бібліотек Львівської області, і в тому числі з академічної бібліотеки у Львові, літератури «ідеологічно шкідливого змісту».

Особливо вартісні ще неопубліковані документи з архіву Національної бібліотеки у Варшаві, серед яких – лист виконувача обов'язків директора установи Ксаверія Сверковського від 12 січня 1946 р. до Голови Ради Міністрів Польської Республіки про зберігання в Національній бібліотеці 10 скринь рукописних матеріалів бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка у Львові; з Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаника, документ про передачу з кабінету мистецтва ЛфБАН УРСР музейних предметів до Природничого музею у Львові, звернення директора Державного Ермітажу Михайла Артамонова до Президії АН УРСР з клопотанням про передачу музеєві збірки античних предметів. По декілька документів публікуємо з Ягеллонської бібліотеки у Кракові, архіву Національного музею імені митрополита Андрея Шептицького у Львові, Архіву нових актів у Варшаві (АНА) та Архіву зовнішньої політики Російської Федерації (АЗП РФ).

У додатку подаємо публікації з львівської періодики, які виходять поза хронологічні рамки збірника, – замітки з газети «Вільна Україна» за 1945 рік з інформацією про теперішні відділи українці та рідкісної книги бібліотеки.

Важливим документом, який хоч і не має безпосереднього стосунку до проблеми втрати фондів бібліотеки, проте характеризує сталінський погром наукових і культурних установ Західної України того часу, є стенограма загальних зборів працівників бібліотеки від 23-24 грудня 1949 р. Ці збори відбулися невдовзі після арешту працівника бібліотеки Ярослава Дашкевича, і документ передає атмосферу терору проти місцевих кадрів,

звинувачених у націоналізмі, космополітизмі, консерватизмі та реакційних ідеалістичних поглядах і т. п., внаслідок чого значну частину їх було потім звільнено.

Вже на останньому етапі підготовки збірника керівник Архіву ЛННБ України ім. В. Стефаніка Наталя Федорівна Чернюк виявила ще один текст цієї стенограми, який зберігся серед документів Місцевкому ЛНБ, хоча в загальному описі документів архіву він не був зазначений.

За всіма ознаками цей примірник тексту є первинним, стосовно примірника стенограми, що зберігається в НАП НАНУ в Києві, за яким здійснювався набір документа. Зокрема, про це свідчить нумерація аркушів, проставлена фіолетовим чорнилом. Також у тексті з архіву ЛННБ України ім. В. Стефаніка є цілі блоки, які походять з першого примірника машинопису стенограми, який поперемінно друкували Золотарьова і Старчевська на двох друкарських машинках (наприклад, арк. 88–110, 113–114, 136–142, 169–172, 247–256). А примірник стенограми, надісланий до Президії АН УРСР в Києві, був передрукований пізніше, він враховує рукописні виправлення львівського варіанту та має машинописну нумерацію аркушів. До того ж він представлений переважно третіми, нечіткими машинописними копіями. Сам текст і львівського, і київського примірників є ідентичним, має однакову кількість аркушів, з тією різницею, що київський від руки засвідчила старший інспектор Президії Філіалу АН УРСР Александрова 31 грудня 1955 р.

Натомість, текст резолюції загальних зборів (з архіву ЛННБ України ім. В. Стефаніка) виконаний на іншій друкарській машинці і є першим якісним примірником, надрукованим на іншому папері, аніж сам текст стенограми, що може свідчити про інше місце й час виготовлення цієї резолюції.

Важливими є також фрагменти пізніших спогадів Яна Тшинадловського (1967 р.) про переміщення львівських збірок до Польщі у 1946–1947 рр. З них дізнаємося, які аргументи стали вирішальними у прийнятті рішення розмістити привезені зі Львова збірки саме у Вроцлаві. Спогади фольклориста Миколи Зінчука [2015 р.] засвідчують нищення книжкових скарбів колишньої Бібліотеки НТШ у приміщенні академічної бібліотеки на вул. Радянській, 26 (тепер – вул. В. Винниченка), серед яких були видання з приватних книгозбірень Івана Франка, Михайла Грушевського, Степана Томашівського та інших вчених. Тема втрат не тільки книжкових, а й музейних і рукописних колекцій НТШ у повоєнний період постає у спогадах (1991 р.) колишнього працівника Львівської філії БАН УРСР історика Ярослава Дашкевича, який був безпосереднім свідком цього погрому. Інтерв'ю економіста і дослідника історії єврейської спільноти в Галичині Якова Хонігсмана (2002 р.), хоча і грішить неточностями, доповнює задокументовані у збірнику події новими фактами.

* * *

Документи подано за сучасними археографічними правилами, максимально збережено орфографію та мовні особливості джерел. У підрядкових примітках уточнено прізвища осіб, написані з помилками. Увазі читача запропоновано документи українською, російською та польською мовами, більша частина яких публікується вперше.

Скорочення тексту зазначено трьома крапками у квадратних дужках, також у квадратних дужках подано розкриття скорочень, наявність підписів, описи печаток, штампів тощо. Виправлення явних помилок спеціально не обумовлено. Дата й місце створення документа, які встановили упорядники, сумнівне датування також подано у квадратних дужках. Легенди до документів містять стандартну інформацію про місце зберігання документа: назви установи, номери фондів, описи справ, аркуші (сторінки), а також зазначено спосіб виготовлення документа (машиннопис, рукопис), оригінал чи копія, мову. Якщо документ уже опублікований, вказано джерела його публікації за хронологією. У більшості випадків опубліковані документи вдалося звірити з оригіналами (як, наприклад з Державного архіву Львівської області, Відділу рукописних фондів та текстології Інституту літератури НАНУ в Києві, архіву й відділу рукописів АННБ України ім. В. Стефаника, Наукового архіву Президії НАН України, Архіву Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Відділу рукописів Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві, Архіву Міністерства закордонних справ Польської Республіки).

Науковий апарат видання складається із: вступного слова (Галина Сварник), передмови (Роман Дзюбан), переліку використаних джерел (Маргарита Кривенко), словника рідковживаних і застарілих слів (Галина Сварник), покажчиків: іменного (Маргарита Кривенко, Леся Кусий), географічного (Роман Дзюбан) і списку скорочень (Роман Дзюбан). Завдяки використанню масиву особових справ працівників бібліотеки за 1939–1970 рр. вдалося встановити переважну більшість згаданих у документах осіб і сформувати біограми тих, хто мав безпосередній стосунок до повоєнних процесів переміщень і втрат фондів академічної книгозбірні (укладачі – Леся Кусий, Роман Дзюбан, Галина Сварник). Також було доповнено й уточнено біографічні статті про осіб, вміщені в першому томі Збірника. У переліку використаних джерел Маргарита Кривенко окремо згрупувала «Архівні та рукописні фонди», «Публікації документів, листування, спогадів» та «Газетні публікації». Перелік опублікованих документів уклав Роман Дзюбан. Ілона Олексів взяла участь у редагуванні науково-довідкового апарату збірника на останньому етапі підготовки, зокрема при звірці й доповненні словника рідковживаних та іншомовних слів.

Виявлення, відбір, комп'ютерний набір, археографічну підготовку документів і матеріалів виконали всі упорядники збірника. Підрядкові примітки,

коментування документів підготували Галина Сварник та Володимир Муравський. Загальну редакцію здійснила Галина Сварник.

Упорядники висловлюють щире вдячність за надання консультацій та цінних зауважень Дануті Посацькій – головному зберігачеві фондів Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького; Світлані Тимків – головному зберігачеві фондів Львівського музею історії релігії; Ользі Перелігіній – провідному науковому співробітнику Львівського історичного музею; Улянці Кришталович – головному спеціалісту Центрального державного історичного архіву України у м. Львові. Окрему подяку за доброзичливе сприяння у праці висловлюємо керівнику відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника Мирославі Дядюк, завідувачу Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаника Ользі Осадці, завідувачу Архіву ЛННБ України ім. В. Стефаника Наталі Чернюк, а також рецензентам першого тому – Маріушу Дворжачеку, Ользі Перелігіній, та особливо Мацею Матвіюву, які своїми критичними зауваженнями спричинилися, сподіваємося, до покращення другого тому.

* * *

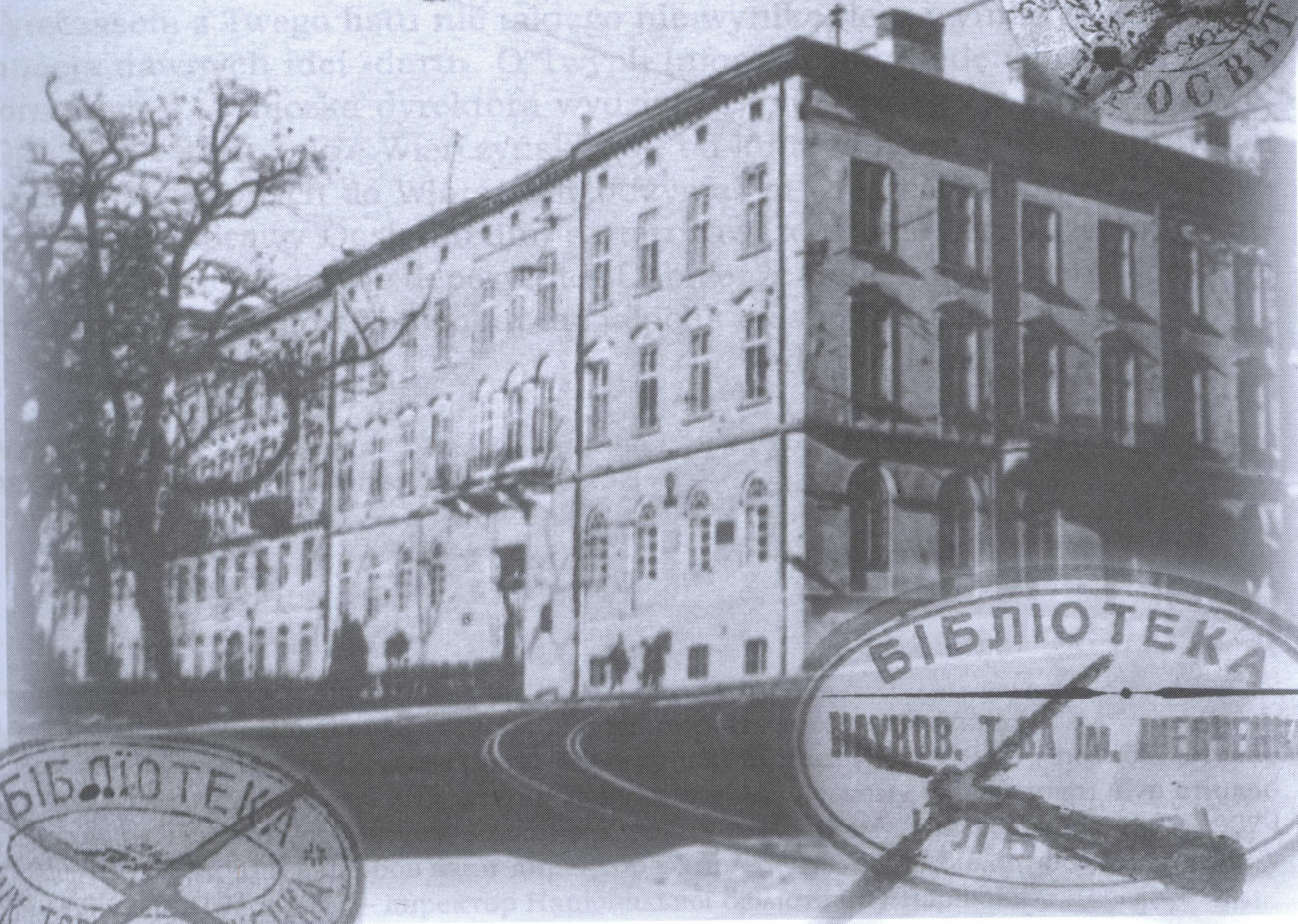
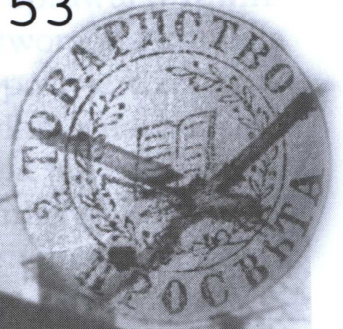
Підготовка 2-го тому збірника починалася у Відділі історичних колекцій, а від 16 червня 2016 р. – Відділі рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника.

Роман ДЗЮБАН

Львівська Філія
Бібліотеки АН-УРСР

Документи і матеріали
1946 - березень 1953

№ 1

1 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадкою про передачу Польській Республіці збірок колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові

1. I. 1946

Prof. dr M. Gębarowicz Ossolineum

Koch[any] Mietku,

[...]¹. W ostatnim liście pisałem o sprawach Oss[olineum], więc właściwie nie należałoby tego powtarzać, choć z drugiej strony nie wiedzieć który list prędzej dojdzie Twych rąk. Poprzednie wiadomości przywiezione z W[arszawy], że doszło do jakiegoś dyplomatycznego porozumienia i że w sprawach rewindykacji polskiego mienia kulturalnego ze Wschodu ma być utworzona komisja mieszana z 3 polaków i 3 ukraińców jakoś nie znajdują potwierdzenia w świetle Twych wiadomości. Gdyby to była prawda, a nie tylko bałamucenie nas przez oficjalne czynniki, to byłoby to znalazło jakieś echo na terenie Lwowa. Tymczasem z Twego listu nic takiego nie wynika, lecz wynika tylko kontynuacja dawnych idei «daru». O Twych informacjach będę się starał poinformować p. Janiczka dyrektora wydziału Bibliotecznego w Min[isterstwie] Ośw[iaty] i może także Wierczyńskiego², od którego na mój list w sprawach skrzyń zawieszonych do W[arszawy] otrzymałem wreszcie odpowiedź, zapewniająca, że sprawy Oss[olineum] są mu zawsze drogie sercu, że to, co otrzymał, będzie stanowić depozyt itd. Dobrze, że takie oświadczenie jest, i że nie należy się z jego strony obawiać jakichś niespodzianek. [...]

Tad[eusz Mańkowski]

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 147-148. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 236-237.

¹ Тут і далі пропущено частину тексту, яка не стосується теми збірника.

² **Вртедь-Верчинський Стефан (Vrtel-Wierczyński Stefan)** (1886–1963) – пол. бібліотекар і бібліограф, історик пол. літератури. Навчався у Львівському університеті, був стипендіатом львівського Оссолінеуму, згодом викладав у Львівському університеті. У 1927–1937 і 1947–1950 виконував обов'язки директора Університетської бібліотеки в Познані, у 1937–1940 і 1945–1947 – директор Національної бібліотеки у Варшаві.

№ 2

2 січня 1946, Львів. Фрагмент плану роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на 1946 р. зі згадкою про відбір книжок для Ужгорода й Москви

Бібліотека АН УРСР – Сектор укр[аїнсько]-російський.
Відділ стародруків (кириличних).

План на 1946 р.

[...] II. [відділ] скаталогує (бібліотечно опише) для основного каталогу 120 стародруків із влученої до відділу збірки б. Духовного Семинара у Львові.

III. перевезе, перевірить за бібліографіями та влучить до відділу понад 600 кириличних стародруків сконцентрованих в Осолінеум.

[...] Примітка: При складанні плану взято до уваги те, що працівники відділу будуть крім цього довгий час заняті при виконванні завдань Раднаркому та Президії АН УРСР (виділення книжкового дару для Польщі, підбір книжок для Ужгородського університету, підбір «Польоніка» для Москви) та імовірно при вилучуванні кириличних стародруків з б. бібліотеки Василян у Львові.

[Підпис] А. Генсьорський

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 102, арк. 1. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 3

4 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадкою про передачу Польській Республіці збірок колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові

4. I. [1]946

Kochany Mietku. [...] W sprawach Oss[olineum] dobrze, że wiem żeś dostał list Bujaka, gdyż moich listów prawdopodobnie znaczna część nie doszła Twych rąk. Na ogół nie ma żadnej koordynacji tego, co tutaj i w Warsz[awie] mówi się o Oss[olineum] i w ogóle o sprawach rewindykacji mienia kulturalnego, a tem, co dzieje się we Lwowie na ten temat. Z ostatnich rozmów moich z Bujakiem i Inglotem o tem wynikło, że Inglot pojedzie w najbliższych dniach do W[arszawy], by tam przygotować w Min[isterstwie] Oświec[enia] Wycecha³, szefa wydziału bibliotekarstwa Janiczka i refer[enta] Sedlaczka teren i oświecić ich, że przyjęcie «daru» jako takiego jest niemożliwe, że oczywiście książki, jeśliby nadeszły, zatrzymać należy, ale pokwitować ich odbiór jako á conto⁴

³ **Вицех Чеслав (Wycech Czesław)** (1899–1977) – пол. політик, діяч селянського руху, вчитель, історик, маршалок Сейму ПНР, міністр освіти, голова Товариства польсько-радянської дружби (1957–1974). Один із чільних представників Польської селянської партії, від 1949 – Об'єднаної народної партії. У 1945–1947 – міністр освіти ПР.

⁴ На рахунок (італ.)

належній цілості через złożenie odpowiedniej deklaracji. Nie wiemy oczywiście, czy ten kąt widzenia trafi do ich przekonania, ale wszystko należy zrobić, aby tak postąpiono. Chciałbym bardzo pojechać sam także, ale Inglot ma lepsze «chody» w sferach rządowych, a z drugiej strony napięta sytuacja na Wawelu i konieczność być ustawicznie «en garde»⁵ wobec mego najserdeczniejszego (Szysz[ki-]Boh[usza]⁶), nie pozwala mi ruszyć się stąd, gdyż każdej chwili mogę spodziewać zawsze jakiegoś kawału z jego strony. Czy przedstawiony tu sposób postępowania z «darem» uważasz za odpowiedni? [...]

T[adeusz] M[añkowski]

[...] Prof. M. Gębarowicz
Ossolineum

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 149-150. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 238-239.

№ 4

12 січня 1946, Варшава. Лист виконувача обов'язків директора Національної бібліотеки у Варшаві Ксаверія Свєрковського до Голови Ради Міністрів Польської Республіки про зберігання в Національній бібліотеці 10 скринь рукописних матеріалів, які є власністю Бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові

12 stycznia 1946

28/Pf./48

Do Obywatela Prezesa Rady Ministrów
w miejscu.

W myśli polecenia Ob. Wiceministra Oświaty Jabłońskiego donoszę uprzejmie, że w Bibliotece Narodowej znajduje się 10 skrzyń, które zawierają materiały, stanowiące własność Biblioteki Naukowego Towarzystwa im. Ševčenkí.

Na zasób ten składają się przede wszystkim zespoły akt dotyczących różnych organizacji i instytucyj ukraińskich, jak np. Archiwum Legionu Ukraińskiego (1915–1918), Archiwum Dymitra Doncewa, Archiwum wojskowego itd.

Równocześnie wyjaśniam: 1) że materiały te znaleziono w r. 1945 w Adelinie⁷, wyrzucone ze skrzyń i pomieszczone z materiałami należącymi do Biblioteki Narodowej i do Warszawskiej Biblioteki Uniwersyteckiej; 2) że – jak się

⁵ На варті (фр.)

⁶ **Шншко-Богуш Адольф (Szyszko-Bohusz Adolf)** (1883–1948) – пол. архітектор, реставратор, педагог. Д-р технічних наук Львівської політехніки (1919), від 1920 – проф. Ягеллонського університету в Кракові, керівник кафедри давньої архітектури у Краківській академії мистецтв, її ректор (1924–1929). Під час Другої світової війни працював креслярем у приватному німецькому бюро, яке провадило роботи на Вавелі. 1945 – один із творців кафедри архітектури Гірничої академії у Кракові та її перший декан.

⁷ Аделін (нім. Adelsdorf) – село в Нижній Сілезії (Польща), від 1946 – с. Загородно біля м-ка Золоторія.

dowiedziano od postronnych – jeszcze przed przybyciem wysłanników naszego Ministerstwa Oświaty, część materiałów, znajdujących się w owym pomieszczeniu adelińskim, wywozły wojskowe władze sowieckie; 3) że materiały, znalezione w Adelinie, po uporządkowaniu ich i po ułożeniu w pewne zespoły kancelaryjno-proweniencyjne, pomieszczono w Bibliotece Narodowej w 10 skrzyniach. –

(Mgr Ksawery Świerkowski)
p.o. Dyrektora Biblioteki Narodowej

BHB. Архів. Забезпечені акти за 1946 р. Копія, маш., пол. мова. Арк. нenumerовані.

№ 5

31 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадкою про передачу Польщі 50 000 видань з Бібліотеки колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові

31. I. [1]946

Prof. M. Gębarowicz, Ossolineum

Koch[any] Mietku, coraz trudniej o okazję i stąd dłuższa pauza teraz w naszych relacjach. Także i ostatnia od Ciebie korespondencja była jeszcze 15. XII. z. r. Tymczasem p. Stefan [Inglot] był w W[arszaw]ie i mnie zlecił poinformowanie Cię o tem, czego się tam dowiedział. Idzie o to, by móc zorganizować we Lw[owie] to samo, co z dodatnim rezultatem stosowane jest i wypraktykowane już w Wilnie. Rzecz tu nie dotyczy Ossol[ineum] ale licznych prywatnych i bezpańskich mniejszych księgozbiorów. Ministerstwo Oświe[cenia] w W[arszaw]ie udziela (referent spraw bibliotecznych Janiczek) pełnomocnictw potrzebnych wybranej jednostce, orientującej się w sprawach bibliotecznych i ta jako referent PURu⁸ tego z ulicy Dąbrowskiego⁹ działać miałaby na terenie Lwowa, a ponieważ PUR rozporządza środkami transportowymi, więc podobnie jak «repatriuje» ludzi na zachód, taksamo z mocy swych upoważnień repatriuje książki. We Lwowie jest na tym polu do zrobienia bardzo wiele, idzie o właściwego człowieka energicznego, niestarego, który mógłby się tej roli podjąć. W zasadzie powinien by to być ktoś z tej strony przysłany z owymi legitymacjami. Niestety darmo głowiliśmy się nad tym, kogo można by tutaj obarczyć tym zadaniem, spośród ludzi znających dobrze teren lwowski i nie znajdujemy nikogo. Spośród ludzi z bibliotekarstwem obeznanym albo wielu zajętych jest już gdzie indziej i swej pracy nie porzuca, albo do tego nie nadają się, lub też na czasowy choćby powrót do Lw[owa] nie reflektują. Sądzymy zatem, że

⁸ Державний репатріаційний уряд ПР займався репатріацією польського населення з інших держав на територію Польщі від жовтня 1944 до 1951 р.

⁹ Представництво уповноваженого Уряду ПР до справ евакуації польського населення на вул. Домбровського (тепер – Рутковича І.).

może dałoby się tą misją obdarzyć kogoś z przebywających na terenie Lw[owa]. Na myśl mi przychodzi p. Waclaw Olsz[ewicz] lub p. Aleksandra Majer[ska]¹⁰. Co ty o tym myślisz? Byłoby tą drogą wiele do zrobienia, jeśli dany osobnik potrafiłby się odpowiednio wzięść do rzeczy. Biblioteki prywatne tą drogą mogą się dostawać do nas i tu przez właścicieli mogą być znów obejmowane. Może zechcesz zastanowić się jak ta rzecz wyglądałaby w świetle stosunków miejscowych i czy rządowe upoważnienia Warszawskie byłyby honorowane we Lw[owie] tak, jak są honorowane w Wilnie. Trzebaby o tem pomówić także z delegatem PURu na Lwów przy ul. Dąbrowskiego. Czy p. Waclaw [Olszewicz s tem] by się zgodził, by objąć tę misję, jako referent PURu? W tej chwili przychodzi mi jeszcze na myśl Marian Lewicki¹¹ jeśli dotąd jest we Lwowie. Sprawa jest doniosła. – Rozeszła się tu wieść niedawno, że prof. Podlacha¹² miał umrzeć we Lwowie. Ponieważ jednak nie potwierdza się to od jakich 2 tygodni, przypuszczam że to nieprawdziwe i wobec tego czeka go zapewne długowieczność, co daj Boże. W tych dniach otrzymałem list p. Marii Olex[іńskiej]¹³ z dwoma dziełami do pozbycia. Rastawieckiego¹⁴ zrealizowałem (2500), na della Bellę¹⁵ szukam jeszcze nabywcę, co trudniejsze. Uzyskaną sumę złożę chyba w księgarni u Pelca¹⁶, a on może znajdzie okazję przesłania. Z listu

¹⁰ **Маєрська Александра Ярославівна (Majerska Aleksandra)** (1900 – можливо, 16.11.1950, Варшава) – пол. мистецтвознавець, бібліотекар. Нар. у с. Монастирок Летичівського пов., Кам'янець-Подільської губернії. Закінчила гуманітарний факультет Львівського ун-ту (1931). Працювала бібліотекаркою в Музеї Любомирських Львівського Оссолінеуму, (1921–1923), Польському шкільному музеї ім. Германа (1923–1927), бібліотекаркою і ст. асистентом на кафедрі мистецтвознавства Львівського університету (1927–1940), ст. наук. співробітником Львівської державної картинної галереї (1940–1941); від 1 серпня 1944 до 1 червня 1945 – заступник директора з науки в Державному музеї художньої промисловості. Член польського наукового товариства (з 1938), друкувала статті з мистецтвознавства в «Sprawozdaniach Towarzystwa Naukowego» (1932–1939). Від 20 серпня 1945 до 1 липня 1946 – на кафедрі паразитології Львівського ветеринарного інституту. У ЛфБАН УРСР працювала бібліотекарем історичного відділу від 1 липня до 1 грудня 1946. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 159, арк. 49–52*).

¹¹ **Левіцький Маріан (Lewicki Marian)** (1908–1955) – пол. сходознавець, асистент Львівського університету, від 1949 – проф. Варшавського університету.

¹² **Подляха Владислав (Podlacha Władysław)** (1875–1951) – пол. історик мистецтва, проф. Львівського університету, після війни – проф. Вроцлавського університету.

¹³ **Олексінська Марія-Яніна Станіславівна (Olexińska Maria-Janina)** (1899–?) – пол. бібліотечний працівник; донька Станіслава Олексінського, перекладачка з італ. мови, укладачка довідника пол. військових псевдонімів за 1908–1918. На кінець 1939 повністю осліпла. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 100, арк. 149 зв., 151 зв.*). Після 1945 р. залишилась у Львові. Подальша доля невідома.

¹⁴ Можливо, йдеться про продаж одного з антикварних видань **Едварда Раставецького (Rastawiecki Edward)** (1805–1874) – пол. автора і видавця багатотомних словників пол. художників і граверів.

¹⁵ Про який саме твір Стефано деля Беллі (Stefano della Bella) йдеться, встановити не вдалося.

¹⁶ **Пельц Юліан Мнхайлович (Pelc Julian)** (1906–1999) – пол. бібліотечний працівник. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1935). Від 1937 до 1940 – секретар видавництва львівського Оссолінеуму. Від січня 1940 – у ЛфБАН УРСР – старший бібліотекар, згодом – науковий працівник відділу бібліографії. У 1941 – на посаді старшого бібліотекаря відділу концентрації. Створив картотеку бібліотек західних областей України з метою відбору з їх фондів друків і рукописів для ЛфБАН УРСР. У 1941 відбирав для бібліотеки книжки і рукописні матеріали у Дрогобичі і Дрогобицькій області та книжки

p. Niny Za[ęskiej]¹⁷ do mej żony wynika zaś, że na jej ręce miał być przesłany jakiś obraz córki śp. Stanisława Ol[exińskiego]¹⁸ przeznaczony do pozbycia. Tymczasem żadnego obrazu żona moja nie otrzymała, ani też listu, o którym wspomina p. Nina. Bądź łaskaw przy sposobności to powiedzieć gdzie należy. Z przesyłkami i transportami wogóle nie zawsze wiedzie się dobrze. Wielkie moje zmartwienie to zegarek młynowski z Wedgwoodami¹⁹, którego nie można odnaleźć. Byłem u ks. S[ch][etza] misionarza, który twierdzi, że go widział, względnie domyśla się, że to był on właśnie, a ja go jednak odszukać nie mogę. Strata bolesna. – O «prezencie» 50 000 jakoś nic nie słyhać i w Warszawie o nim nikt nie mówi. Ciekaw jestem natomiast czy zaznaczyły się jakie refleksy koncepcji mieszanej komisji polsko-ukraińskiej w sprawach rewindykacji ze Wschodu polskiego mienia kulturalnego. Czy poza sferę projektu na tamtejszym terenie ta rzecz nie wyszła? – Często myślę o *Dawnej Sztuce* i o tem, że gdyby była możliwość wydrukowania zeszytu [19]39/42²⁰, to dalszy ciąg wydawnictwa byłby zapewniony. Gdyby tak dało się to pierwsze wykonać! – Na naszym terenie pomyślna wiadomość, to powrót Lorentza²¹ na poprzednie stanowisko naczelnego dyrektora muzeów i ochrony zabytków. Byle zdrowie mu dopisywało, bo serce jego nie bardzo tęgie. Jeszcze jedna wiadomość z tutaj[szego] terenu, to utworzenie departamentu fundacji i akcja przywracania majątności fundacjom. Na ten temat robi coś Pazyra²² w W[arszaw]ie, nie wiem, czym się legitymując. Nie jestem jeszcze zorientowany w stronie prawnej tej sprawy, ale będę o tem mówić z Bujakiem. Sprawy moje rodzinne z terenu lwowskiego, to rzecz dla mnie tragiczna. Nie wiem, czy opiekuńcza dusza mej matki i siostry, Mania, dożyje chwili możliwego transportu ich tutaj, chyba w kwietniu najprędzej i kto się biedaczkami mymi na miejscu zaopiekuje. Czynię teraz kroki w Czerw[onym] Krzyżu i kombinujemy wspólne zaaranżowanie

з бібліотек Львова: Інституту історії АН УРСР, Промислового та Природознавчого музеїв, Львівської обласної бібліотеки та ін. установ. Проживав у Львові на вул. Дембінського, 14 (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10д, арк. 238-262). Після війни виїхав до Вроцлава, де у 1947–1953 працював директором видавництва Оссолінеуму.

¹⁷ **Заленська Яніна (Za[ęska Nina]** (?–1946) – пол. бібліотекарка, працівниця пол. сектору АфБАН УРСР у 1945–1946 рр.

¹⁸ **Олексінський Станіслав Михайлович (Olexiński Stanisław)** (1865–?) – пол. бібліотечний працівник, довголітній адміністратор львівського Оссолінеуму (1917–1940) і відомий колекціонер творів мистецтва. Родом з м. Сокаля, де закінчив початкову школу (1872–1876), навчався у львівській гімназії (1876–1884). Проживав у Львові на вул. Оссолінських, 11. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10д, арк. 149–152).

¹⁹ Очевидно, йдеться про годинник англ. фірми Веджвуд (Wedgwood) з маєтку графів Ходкевичів у с. Млинів (пов. Дубно, Волинського в-ва).

²⁰ *Dawna Sztuka* : czasopismo poświęcone archeologii i historii sztuki / ZNiO. – Lwów, 1938 (zesz. 1-4) – 1939 (zesz. 1-3).

²¹ **Лоренц Станіслав (Lorentz Stanisław)** (1899–1991) – пол. історик мистецтва, музезнавець, проф. Варшавського університету, 1936–1982 – директор Національного музею у Варшаві. У 1945–1951 очолював Дирекцію музеїв і охорони пам'яток. Від 1949 – член Польської академії мистецтв, а від 1964 – дійсний член ПАН.

²² **Пазыра Станіслав (Pazyra Stanisław)** (1904–1971) – пол. історик, бібліотекар, видавець, співробітник ПАН. Від квітня 1945 до лютого 1951 був головним директором Державного видавництва шкільних підручників. Від 1946 — куратор Оссолінеуму у Варшаві.

прzeniesienia większej ilości osób pod opieką Czerw[onego] Krzyża w jakichś możliwych warunkach. Analogiczną akcję prowadzi syn p. Abrahamowej²³. Mamy nadzieję, że to do czegoś przecie doprowadzi. Oczekuję z niecierpliwością wiadomości od Ciebie, a tymczasem ściskam Cię serdecznie.

Tad[eusz] M[ańkowski] [...]

НЗіО. ВР, № 16399/П, арк. 151-152. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 240-242.

№ 6

5 лютого 1946, Львів. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського зі згадкою про підготовку Україною т. зв. «дару» культурних цінностей для Польщі

Kochany Tadziu!

Skarżysz się na brak listów ode mnie, może i słusznie, choć nie moja w tym wina. O okazji pewne obecnie niełatwo, czego zapewne i sam doświadczasz.

Za życzenia i wiadomości serdecznie dziękuję, szkoda tylko, że ich wymiana nie może bardziej na duchu podnosić. Główna moja choroba zaczyna wchodzić w stadium chroniczne. Ostatnio otrzymałem poufną – o ile prawdziwą nie wiem – wiadomość, że sprawa daru na terenie Kijowa stanęła pomyslniej nieco, zarówno co do ilości, jak i co do techniki jej wyboru; jest jednak w tym i pewien haczyk w postaci wstrzymania dotychczasowej akcji, co budzi we mnie obawy, czy pod pozorem szerokiego gestu nie chce się po prostu rzecz całą unicestwić w myśl zresztą życzeń naszych najserdeczniejszych [pobratymców] miejscowego pochodzenia. Może to nieładnie być tak podejrzliwym, ale w znanym zdaniu «Timeo Danaos...»²⁴ tylko ten drugi wyraz wymaga pewnej korektury stylistycznej. Proszę Cię zatem wiadomość powyższą trzymać w dyskrekcji, a o ile masz jakiegokolwiek stosunki z prasą, wpływać na to, aby o ile możność podkreślano wagę i znaczenie zbiorów lwowskich dla polskiej nauki, nie wdając się w szczegóły tego, co się teraz faktycznie robi.

To zaś, co przeżywamy, jest w stosunku do stosunków dotychczasowych dalszym przykręcaniem śruby. Meblujemy obecnie pałac Potockich, gdzie zasiadła udzielna władza w postaci oficjalnego przedstawiciela prezydium Akademii [Nauk]. Rabuje się meble, a na moje perswazje powiada się, że lepiej, by były na ulicy Kopernika aniżeli szły do Kijowa!!! «Tertium non datur»²⁵! To tylko jedna próbka, innych podawać Ci nie będę, gdyż niejedno zapewne opowiadał Ci Koc[owski]²⁶. Coraz ciężiej, uczuciem dominującym zaś staje się powoli nie obawa, ale odraza. Skąd nabrać sił do przetrzymania?

²³ **Абрагам Роман (Abraham Roman)** (1891–1976) – пол. генерал Війська Польського, від 1945 – урядник Державного репатріаційного уряду Польської Республіки.

²⁴ «Timeo Danaos et dona ferentes» (лат.) – Боюся данайців, що дари приносять.

²⁵ Третього не дано (лат.).

²⁶ **Кочовський Броніслав (Kocowski Bronisław)** (1907–1980) – пол. історик літератури, педагог, бібліотекознавець, бібліотекар, проф. Вроцлавського університету. Народився в с. Явірник

Za interwencję u dra Pelca dziękuję i proszę o odesłanie załączonych listów na ich ręce, z wyjątkiem Wiercz[ynskiego], który proszę odesłać. Co do strony technicznej przesyłki, może będzie najlepiej połowę zrealizować według Twojej dyspozycji, drugą zaś według mojej. To co Ci oddała córka p. Sol[skiego]²⁷ bądź łaskaw postawić do ich swobodnej dyspozycji²⁸. [...]

Ściskam Cię serdecznie.

Miecz[ysław] G[ębarowicz]

Pani piękne ukłony łączę.

БЯ. ВР, акц. 697/04. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 242-244.

№ 7

7 лютого 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадкою про можливість сформування комісії у справах обміну польських і українських культурних цінностей

Prof. dr Mieczysław Gębarowicz, Ossolineum

7 II 1946.

Kochany Mietku.

Sprawy stanęły znów w ten sposób, że ma być istotnie podpisana wzajemnie umowa, której strona polska projekt już przygotowała, a która postanawia wzajemną wymianę dóbr kulturalnych z terenów ukraińskiego i polskiego, a więc z zachodu to, co nosi charakter ukraiński, miałyby być także wydane. Criteria są pomieszone, bo rozstrzyga zarówno sam charakter zabytku czy zbioru, jak i jego pochodzenie, a także osoba kolekcjonera czy posiadacza. Zatem pola do dowolnej interpretacji aż nadto. O ile rozumiemy, byłaby możliwość rewindykacji nie tylko z terenów naszych teraz odstąpionych, ale i dawniej, więc np. z Kijowa. Tak tu się interpretuje projekt. O oznaczeniu przedmiotów podlegających rewindykacji rozstrzygałaby komisja mieszana, po trzech członków z każdej strony, przy czym przewodniczącym po każdej stronie byłby delegat Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Jako dwaj inni są proponowani, względnie

Косівського пов. Навчався на філософському факультеті Львівського університету (1926–1931). Від 1932 до 1941 вчителював у львівських гімназіях та середній школі. Від липня до жовтня 1941 – будівельний робітник у Львові. Від жовтня 1941 до травня 1943 – вчитель початкової школи у Львові. Від 1942 працював у II відділі Державної бібліотеки у Львові у відділах консервації фондів, каталогізації і рукописів. Від 22 серпня 1944 до 15 жовтня 1945 – у АФБАН УРСР. У 1945 виїхав до Тарнова, а 1946 – до Вроцлава, де працював у Бібліотеці Вроцлавського університету. Автор історичних праць. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 153, арк. 99-104*).

²⁷ **Сольський Тадеуш (Solski Tadeusz)** (1884–1966) – пол. колекціонер екслібрисів і банкнотів, автор праць з боністики та нумізматики. Народився у м. Бібрка. Закінчив гімназію у Львові (1896–1904), юридичний факультет Львівського університету (1904–1909). Працював службовцем Водоканалтресту (1905–1910), Крайового господарського банку (1910–1940, 1942–1943), охоронцем лісу Погулянка у Зелентресті (1940–1941), службовцем домоуправи (1941–1942) у Львові. З 1 березня 1944 – у II відділі Державної бібліотеки у Львові (Оссолінеум), від липня 1944 – Львівській філії БАН УРСР (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 169, арк. 370-378*). Від 1943 на добровільних засадах опрацьовував екслібриси в Оссолінеумі. Від 1946 мешкав у Кракові, від 1949 – у Вроцлаві, де працював бібліотекарем, а від 1956 – кустошем у Вроцлавському Оссолінеумі.

²⁸ Тобто до диспозиції Книгарні Оссолінеум.

wymienia się Hejnosza²⁹ i Ciebie. Siedzibą komisji byłby Kijów, więc zdala od Lwowa. Podobno ze strony ukraińskiej kładzie się nacisk na zwrot archiwum Chmielnickiego, o którego przebywaniu po tej stronie nam dotąd nic nie wiadomo. Nie wiadomo też, z jakim projektem wystąpi strona druga, jednak możliwe, że sprawa będzie się ciągnąć jeszcze czas dłuższy, jakkolwiek nazywa się, że wszystko ma pójść szybkim tempem. W każdym razie dawniejsza zasada «daru» została zupełnie uchylona. Nie powiem, bym się tym projektem zachwycił, w szczególności postawieniem na równi terenów na zachód i na wschód od Sanu, jako miejsc, skąd zabytki podlegają wzajemnej wymianie, podczas kiedy powinna być raczej mowa o ich repatriacji ze wschodu. Idzie o biblioteki, rękopisy, przedmioty muzealne, kolekcje itd., słowem wszystko może być wzięte pod uwagę i być przedmiotem żadanego przekazania drugiej stronie. Oczywiście członkowie komisji mają prawo zasięgać konsultacji rzeczoznawców itd. Jako członek komisji będziesz miał możność wpływania także na oznaczenie miejsca ulokowania zbiorów. W Warszawie w dalszym ciągu myślą, by Ossolineum tam ulokować, mimo że nie mogłoby być mowy o niczym innym, jako tylko o zmagazynowaniu. My tu myślimy dla Ciebie o dyrektorze Biblioteki Jagiell[ońskiej] lub Muzeum Narodowego. Pierwsze z tych miejsc byłoby połączone z opieką nad biblioteką Ossol[ineum], gdyby ta przyszła do Krakowa. Mnie osobiście trapi wciąż myśl o sprowadzeniu mej rodziny ze Lwowa. Chciałbym zapewnić możliwe warunki transportu i jak dotąd wszystkie starania daremne.

Sciskam Cię serdecznie.

T[adeusz] M[ańkowski]

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 153-154. Оригінал, маш., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 245-246.

№ 8

10 лютого 1946, Львів. Довідка директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата та керівника польського сектору бібліотеки Мечислава Гембаровича про впорядкування рукописної колекції родини Борхів

Львів, 10. II. 1946.

До Директора

Бібліотеки Академії Наук УРСР

Київ ул. Короленко 58-а

На письмо з дня 30 січня 1946 р., яке домагається вияснення, чому в плані праці відділу рукописів на 1946 р. передбачено впорядкування паперів родини Борхів³⁰, відповідаємо, що слідує:

²⁹ **Гейнош Войцех (Hejnosz Wojciech)** (1895–1976) – пол. історик права, архівіст, працівник Державного архіву у Львові, від 1945 – проф. Університету Миколая Коперника в м. Торуні.

³⁰ Йдеться про архів родини Борхів з Варклян (тепер – с. Варакляни в Латвії), який зберігається як ф. 13 у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника.

Папери Борхів належали колись до цінних збірок бібліотечних і рукописьменних цієї родини, а зібрані були головню Михайлом Борхом. Збірка ця була знищена в часі першої імперіялістичної війни майже в цілості. (Пор. Chwalewik: *Zbiory polskie*, Warszawa 1926). Тільки частина їх, а саме рукописи, родинні акти, переписка переважно з XVIII і XIX стол., (раніших від 15-ого століття починаючи є небогато), урятовалась тоді з катастрофи і по війні була подарована спорідненою Борхами родиною Плятерів Інститутові Оссолінських у Львові з цією думкою, щоб їх на будуче забезпечити від розпорошення та крадіжжі, щоб їм запевнити вмале упорядкування, та невикористані досі матеріали, які ті папери представляють, віддати науковим робітникам.

Факт дарування Інститутові Оссолінських цієї збірки сигналізував науковому світові працівник Бібліотеки доктор Тадей Лютман³¹ в історичному журналі *Archeion* 1930 р. (VI/VII стор. 61 і слід[уючі]), подаючи zarazом загальну характеристику матеріалів³². Також він перший піднявся еще в 1938 році перед вибухом останньої війни праці над упорядкуванням збірки. Праця ця найшла відповідне зрозуміння також і в слідуючих роках 1939–1941 в Академії Наук та в часах німецької окупації. На жаль, факт арештування та вивезення Німцями доктора Лютмана в 1942 р. перервав начату інвентаризацію аж до часу, коли приступили до неї інші працівники.

Після освободження від німців Львова, встановлено побіч інших планів праці на 1945 рік відділу рукописів також план дальшого порядкування паперів Борхів. План цей віддано до затвердження і його систематично реалізовано. Інвентаризація пішла тоді так вперед, що з кінцем минулого року виконано щонайменше 8/10 цілого завдання. Провірено весь матеріал, та устійнено його остаточний уклад.

Цілість збірки ділиться на три частини:

I. А к т и (ок. 6.000 шт.), що обіймають кількадесять рукописьменних одиниць, вже спагінованих та осмотрених списком змісту (наразі в бруднописі). Є це папери господарського змісту, інвентарі, реляції адміністрації, кошториси, рахунки і т. п. з приватного майна Борхів та ст[а]роств.

II. П е р е п и с к а (ок. 1.800 шт.) обіймає вона около двадцять рукописьменних одиниць. Опрацювання цієї частини було власне на укінченні. Складається вона головню з переписки Міхала Яна Борха і його подруги з ірландської родини Браун.

III. Квітанції ремісників, купців і т. д. Цей матеріал, під оглядом кількості дуже значний, але на загал меншої вартості, (рахунки включено у відділ I), вимагає еще хронологічного упорядкування та устійнення найбільш відповідної форми консервації.

³¹ **Лютман Тадей Францішкович (Lutman Tadeusz Eugeniusz)** (1903–1945) – пол. історик і бібліотекар львівського Оссолінеуму, в якому працював 18 років. Від 2 січня 1940 працював у Львівській філії БАН УРСР. Брат Романа Лютмана. Ув'язнений гітлерівцями в концтаборі Майданек, де й загинув. Проживав у Львові на вул. Александровича, 20, кв. 4. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 102, арк. 175-181).

³² *Lutman T. Archiwum Borchów z Warklan : uratowane zbiory / Tadeusz Lutman // Archeion : czasopismo naukowe poświęcone sprawom archiwalnym (Warszawa). – 1930. – N 6/7. – S. 64-66.*

Подані даліше відомості про родину Борхів дозволять зорентуватись блище в обсязі та вазі матеріялів, обнятих відділом актів і переписки. Плануючи на 1946 р. даліше ведення праці над паперами Борхів, ми не підкреслювали її ваги подрібно тому, що йшло тільки про послідовне докінчення завдання, яке в основному було вже заапробоване і находилось в кінцевій стадії роботи. Коли однак виявились у цій справі якісь сумніви і заходить потреба вияснень, подаємо їх після порядку питань.

Борхи були старою польською шляхетською родиною походження інфлянтського. До більшого значіння дійшли в XVIII стол. Займали вони тоді високі та впливові становища в польських урядах державних, у військової, в політиці; визначались діяльністю в господарському та культурному житті. Через супружества увійшли в звязки з родинами Плятерів, Зиберків, Богомольців, Браунів, Корсаків та інших. Так розгалужені родинні відносини та маєткові поширяють також обсяг і значіння історичного матеріялу, замкненого в цих актах, а головно в їх переписці. Вони мали велике земельне майно особисте, а крім цього держали різні староства і тому господарські документи їх збірки дають багато світла на історію та на тогочасні економічні та суспільні відносини в Польщі, на спроби господарських та промислових підприємств, на культурні заінтересування. Багатьох членів родини як Міхал Ян, його сестра Ізабелля зам[іжня] Плятерова та братанок Міхал (переводчик поем Міцкевіча на французську мову), зазначились видатними науковими та літературними працями.

Відомості про Борхів зібрав давно з незнаних блище джерел визначний польський історик Юліян Бартошевіч та проголосив їх в Енциклопедії Оргельбранда (Варшава 1860 т. IV стор. 71 і слід[уючі]). Пізніше писали про них: Boniecki «Herbarz polski» (t. II, Warszawa 1901, str. 23 і сл[іду]ючі), Uruski: «Rodzina, księga szlachty polskiej» (Warszawa 1904, t. 1, str. 316 і сл[іду]ючі)³³, G. Manteuffel: «Inflanty polskie» (Poznań 1879), та інші. Поминаємо численні спогади про них в літературі памятникарській, в історичних працях більш загального змісту (Мосціцкі, Конопчинські, та інш.), як також інформації у підручних лексиконах.

З найбільше знаних членів родини обясняємо тут коротко тільки ті особи, яких наш рукописьменний матеріял торкає найбільше. Ними всіми займались вже зрештою польські працівники наукові. У видаваному Польською Академією Наук Біографічному Слівнику (том II), проголосили відносні статті: Е. Лопацинські, Вл. Конопчинські, Я. Івашкевіч, Т. Турковські.

В паперах Борхів, які находяться в Оссолінеум, а яких вище названі автори не могли еше знати ані використати, виступають головно слідуючі Борхи:

Ф а б і я н (помер 1716 р.) генерал польської артилерії, політичний діяч на услугах короля Августа II.

Я н Є н д ж е й (1715–1780), канцлеж великий коронний, визначно і неоднократно чинний в політичному житті Польщі XVIII стол. Мови його на сеймах 1765–1767 видавано сучасно у Варшаві. Його «Obwołanie» тамже 1778 (пор. «Bibliografia» Estreichera т. XIII).

³³ Має бути: Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty polskiej / Uruski Seweryn. – Т. 1. – Warszawa, 1904.

Юзеф Генрик (1764–1835), син канцлежа Яна, посол на Сойм Великий, маршал шляхти, чинний в часі наполеонської війни.

Міхал Ян (1751–1810), другий син канцлежа Яна, воєвода белзкий, вчений природник, подорожник, та письменник (пор. «Bibliografia» Estreichera т. XIII. Як природник видав «Lythologiae Sicilienne ou Catalogue raisonné de toutes les pierres de la Sicile» (Neapol 1777) і «Lythologie Sicilienne ou Connaissance de la nature des pierres de la Sicile»³⁴ (Рим 1778) і «Minéralogie Sicilienne ou Connaissance de tous les minéraux que produit l'île de Sicile» (Турін 1780) і – «Lettres sur le truffes du Piemont» Медіолян 1780 і «Lettres sur la Sicile et sur l'île Malthe, écrites en 1777» Турін 1782). Як автор літературних праць проголосив трагедію під нагол[овком]: «Victor Amadée» (Warszawa 1789) та поему «La Stanislaide ou L'heureuse delivrance de Stanislas, roi de Pologne» (Warszawa 1791). Біографічний характер має його «Histoire de la vie de George de Brovne» (Рига 1794).

Творець великої палати та величавого городу в родинному майні, видав про цей парк працю під н[азвою]: «Jardin sentimental», (Warszawa 1795). Огородництву присвятив також працю: «Uwagi nad chorobami i wadami drzew z sposobem ich leczenia» (Warszawa 1791). З його рукописів поза Львовом частина, а саме переписка з королем Станиславом Августом знаходиться в Бібліотеці Чарториских у Кракові; матеріали в справах наукових мала Академія в Ліон, якої був членом. В збірці Оссолінеум найбагатіший матеріал відноситься власне до цього Міхала Яна Борха і його жони.

В зв'язку з науковою діяльністю Міхала Яна, прізвище Борхів не є чуже бібліографіям Заходу. Вже в 1799 р. наводить його «Magazin Littéraire»³⁵; далі Quérard в «La France Littéraire»³⁶, видавництво «Biographie générale» (Париж 1855, т. VI), Rose у «Biographical Dictionary» і т. д. Німецька література наводить його в науковій бібліографії, зазначає переклад на німецьку мову двох його праць: «Briefe über Sicilien», Bern 1785, «Leben des Reichsgrafen Georg von Browne»³⁷, (Riga 1795) та виконаний ним переклад поеми Вілянда: «Оберон» на мову французьку (1798). Знав його та згадує про нього як про мінералога Гете (Italienische Reise, 3.IV.1782).

Російську літературу інтересувала здається більше політична сторона діяльності Борхів (Яна, Юзефа, Міхала) про що свідчили би позиції бібліографічні, подані при названих вище опрацюваннях Конопчинського, Івашкевича, Турковського. Наводжування цих позиції тут уважаємо очевидно за непотрібне тим більше, що названі польські історики не мали може бути можливості дістатись до всіх російських джерел та опрацювань, головню останніх.

³⁴ Borch M. J. d. C. Lythologie sicilienne : ou connaissance de la nature des pierres de la Sicile : suivié d'un discours sur la calcara de Palërme / M. J. d. C. Borch. – Roma : Ches Benoît Francesi, 1778.

³⁵ Має бути: «Le Magazine littéraire».

³⁶ Йдеться про: Quérard J.-M. La France littéraire ou Dictionnaire bibliographique des savants, historiens et gens de lettres de la France, ainsi que des littérateurs étrangers qui ont écrit en français, plus particulièrement pendant les XVIIIe et XIXe siècles / Par. J.-M. Quérard. – Т. 8. – Paris, 1836.

³⁷ Borch Michal Jan (1753–1810). Leben des Reichsgrafen Georg v. Browne, General-Gouverneur von Liefland und Esthland / Aus dem Französischen, mit einer Vorrede von L. Schubert. – Riga, 1795.

Папери Борхів були поважно загрожені під кінець німецької окупації, коли то Німці з весною 1944-го року, опановані божевільям, намагалися знищити або присвоїти собі все майно культурне, вивозячи спішно зі Львова найцінніші друки та рукописи Бібліотеки Оссолінських, Баворовських, Дзедушицьких і інш. Паперів Борхів тільки тому не стрінула ця сама доля, що були якраз в стадії опрацювання і не представляли еще готових рукописьменних одиниць, найдогіднішого предмету німецької захлапності. Однак факт щасливого врятування їх по раз другий накладає на Бібліотеку обов'язок, щоб праця над їх упорядкуванням, ведена витривало в тяжких обставинах воєнних впродовж кількох років, – тепер, після щасливо закінченої війни, була завершена. З цієї причини вставлено її в план на рік 1946 на начальному місці.

Уважаємо, що якнайскоріше покінчення упорядкування цієї так цінної збірки, подиктовано не тільки з огляду на економію праці, але і інтересам науки, так історії та наук суспільних, як економіки та історії культури.

Керівник Сектора II
(Гембаровіч)

Директор Львівської
Філії Бібліотеки АН УРСР
(Щурат)

НЗіО. ВР, № 17066/II, арк. 237-240. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 9

19 лютого 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадками про можливість евакуації до Польщі збірок львівського Оссолінеуму і приватних бібліотек

19. II. [1]946

P. prof. dr Mieczysław Gebarowicz, Ossolineum

Koch[any] Mietku. Nareszcie otrzymałem jakąś wiadomość od Ciebie (list z 11. I.) jednak wynika z niego, że moje listy jakoś nie bardzo dochodzą. W każdym razie zdawało mi się, że w połowie stycznia powinien być mieć już wiadomość o upadku koncepcji «daru» i postawieniu sprawy na innej platformie, a mianowicie wzajemnej wymiany dóbr kulturalnych po tej i tamtej stronie. Oss[olineum] miałyby być przy tem według pewnych wypowiedzeń oddane całe, jeśli tu odnajdzie się i będzie oddane archiwum Chmielnickiego, które rzekomo ma się gdzieś znajdować wywiezione przez Niemców, o czym my jednak nie wiemy. Hejnosz i Ty, tudzież ktoś z Minist[erstwa] Oświe[cenia] macie być członkami polskimi komisji mieszanej dla spraw rewindykacyjnych, a po drugiej stronie również 3 członków. Komisja miałaby zjechać się i spełniać czynności w Kijowie. Powtarzam to wszystko na wypadek, gdyby poprzedni mój list nie doszedł. – Trochę głupio jest powtarzać wielokrotnie to samo, ale niepewność co doszło a co nie do tego zmusza.

Ciotce panny Marysi³⁸ z naprzeciwka miała księgarnia posłać równowartość 2500 zł za Rastawieckiego, a zarazem spełnić Twe życzenie. Przypuszczam, że ani księgarnia ani ciotka nie zawiodą, jak zawiódł nasz wspólny znajomy, który zabrał wprawdzie wiadomości, ale innych rzeczy nie, tak się spieszył. [...] – Wobec niepewności, co z mej korespondencji doszło, a co nie, powtarzam raz jeszcze, że z Wilna wiele prywatnych księgozbiorów przybywa do Warsz[awy] i gdzie indziej na zachodzie. Oddział wileński PURu (Państw[owego] Urzędu Repatriacyjnego) ma osobnego referenta od tych spraw i za zezwoleniem władz sowieckich na równi z ludźmi repatriuje i książki. Lwowski Pur powinienby podjąć analogiczną akcję, może ona także dałaby się przeprowadzić. Myślałem czy p. Waclaw Olsz[ewicz] lub p. Aleksandra Maj[erska] nie byłiby dobrymi referentami tych spraw w Purze. [...]

Ściskam Cię bardzo serdecznie.

T[adeusz] M[ańkowski] [...]

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 155-156. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 247-248.

№ 10

1 березня 1946, Львів. План роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на березень 1946 р. щодо видлучення карток на стародруковані видання, вислані до Польщі

Бібліотека А.Н. УРСР.

Відділ Стародруків – ул. Оссолінських 2.

Виробничий план на березень 1946 .

З метою зладження картотеки 15639 старих друків, висланих у Польщу (завдання Раднаркому) продовжуватиметься роботу над відлученням номерів книжок, які спаковано від залишених; з номерів стародруків висланих зладиться картотеку³⁹.

В березні приблизно буде можна списати біля половини карток. Виконає Е.Т. Куркова.

Виробничий План відділу при вул. Лисенка 14 предложено А. Генсьорським окремо, безпосередно Дирекції.

Львів, 1.III. 1946

[Підпис Е. Куркової]

НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 204. Копія, маш., укр. мова.

³⁸ Йдеться про Марію Олексінську.

³⁹ За звітом відділу стародруків від 1 лютого 1946 р., у січні було спаковано 8 892 стародруки і «складено списки спакованих книжок у 2 прим.» (НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 202). За звітом за лютий 1946 р., загальна кількість стародруків, призначених для висилки до Польщі, становила бл. 17 000 позицій (Там само, арк. 203).

№ 11

6 березня 1946, Варшава. Лист Міністерства освіти Польської Республіки до дирекції Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у справі вивезення до Польщі приватних книгозбірень львівських професорів

Warszawa, dnia 6. marca 1946 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO OŚWIATY

Nr. G. M. 873/46.

Spr[awa] książek profesorów
b[yłych] polskich wyższych
uczelni we Lwowie.

Dyrekcja
Filji Kijowskiej Ukraińskiej Akademji Nauk
we Lwowie
U.S.S.R.

Ministerstwo Oświaty deleguje i upoważnia niniejszym starszego asystenta Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego Ob. Franciszka WOKROJA⁴⁰ do zabrania i przewiezienia zbiorów Profesorów: Dr. Jana Czekanowskiego z Uniwersytetu Poznańskiego i Dr. Jerzego Manteuffla z Uniwersytetu Warszawskiego czasowo zdeponowanych w czerwcu ub. r. w magazynie Filji Kijowskiej Akademji Nauk we Lwowie przy ul. Ossolińskich.

Księgozbiory te przekazane zostały w formie depotu do użytkowania katedrom przy Uniwersytecie Poznańskim i Warszawskim.

Wobec tego Ministerstwo Oświaty w Warszawie zwraca się do Dyrekcji Filji Kijowskiej Ukraińskiej Akademji Nauk we Lwowie z uprzejmą prośbą o wydanie i ułatwienie w przewiezieniu tych księgozbiorów delegowanemu w tym celu i upoważnionemu Ob. Fr. WOKROJOWI, który z tym pismem zgłosi się w Dyrekcji Ukr[aińskiej] Akad[emii] Nauk we Lwowie.

[Нечітка кругла печатка з гербом ПНР]
Dyrektor Gabinetu Ministra [Підпис] (M. Józefowicz)

НЗіО. ВР, № 17073/II, арк. 49. Оригінал, маш. на бланку, пол. мова.

⁴⁰ **Вокрой Францішек (Wokroj Franciszek)** (1906–1991) – пол. антрополог, науковий співробітник Львівського університету (1937), лікарського факультету Познанського університету (1945), доцент Торунського університету (1956), проф. Познанського університету (1962). У 1946 р. – делегат Міністерства освіти ПР у справах ревіндикації на м. Львів.

№ 12

16 березня 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича у справі передачі Польщі колекцій колишнього ОссолінеумуProf. M. Gębarowicz. Ossolineum

16. III. 946.

Kochany Mietku.

[...] – Sprawy Oss[olineum] zastanawiają mię. Pisałem już kilkakrotnie, jak te rzeczy są tu pojmovane. Żadnego oddźwięku tego jednak w Twych listach nie ma. Czyżby inaczej się miała rzecz przedstawiać tam, a inaczej tu, choć i to możliwe. Tu miejsce koncepcji «daru» zajęła koncepcja wzajemnej wymiany dóbr kulturalnych. Miała powstać komisja mieszana po 3 członków z obu stron. Siedziba: Kijów. Jednym z trzech miałeś być Ty i Hejnosz, trzeci delegat Ministerstwa Oświec[enia]. Czy to nie znalazło żadnego echa? Możliwe, że to nie wyszło na razie poza sferę koncepcji, a do realizacji jeszcze daleko, dlatego że w obecnej chwili nikt takimi sprawami wogóle się nie zajmuje, gdy wielka gra jest w toku. Oddajesz się grubym iluzjom sądząc, że mogę mieć jakie kontakty z prasą i że ta ostatnia sprawami takimi jak Oss[olineum] może się zajmować. Ostatnio o sprawach rewindykacyjnych mówiłem z prof. Franciszkiem⁴¹, który ma napisać do Tomkiewicza, naczelnika Wydz[iału] rewindykacji w Min[isterstwie] kult[ury] i sztuki o informacje, co się dzieje ze sprawą owej projektowanej komisji mieszanej. Pewnie stoi na martwym punkcie, jak przypuszczać należy z przytoczonych wyżej powodów. W każdym razie sprawa «daru» jest pogrzebana.

Sciskam Cię serdecznie.

T[adeusz] M[añkowski]

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 159–160. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 251-252.

№ 13

23 березня 1946, Львів. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка щодо передачі Польській Республіці збірок колишнього Оссолінеуму у Львові та розшуки в Польщі архіву Богдана Хмельницького

[Lwów], 23 III 1946

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Dziękuję serdecznie za oba ostatnie listy. Wiadomości mnie bezpośrednio obchodzące są bardzo ciekawe, ich potwierdzenia na tutajszym gruncie jednak dotychczas nie ma. Nawet nasz przyszły konsul gener[alny] w Kijowie⁴², który

⁴¹ Очевидно, йдеться про Францішка Буяка.

⁴² Правдоподібно, йдеться про Євстахія Жилінського, який до 1939 р. був професором математики Львівського університету.

tu był ostatnio, zdawał się o tem nie wiedzieć i układając plany na wypadek swego wyjazdu stąd, liczy, że sprawa musi być [aktualną] za 1 ½ – 2 lat, bo «się nie pali». Powiedziałem, że to to nie, ale gnije i pleśnieje. Zresztą jego postawa zasadnicza to minimalizm. Oczywiście na takiej platformie z góry zajmowanej porozumiewać się trudno. Zresztą dziś po tylu bolesnych doświadczeniach boję się jakiegokolwiek układać horoskopy.

Jest ciężko i brak jakiegokolwiek punktu zaczepienia na najbliższą przyszłość. Wieści, jakie przychodzą, są z reguły niewesołe, a tu nic innego wykrzesać niepodobna. Żyje się z dnia na dzień i trwa contra spem⁴³, zadając sobie pytanie czy to celowe i czy to nie donkiszoteria. Sprawa «daru» utknęła na martwym punkcie. Wszystko co najpotrzebniejsze w pakach i jest się jak bez ręki, gdy się próbuje zamknąć w pracy, by uciec od rzeczywistości. Mówił mi przyszły p. konsul gen[eralny], że w grudniu na ofertę daru ustnie w W[arszawie] powtórzoną M[inisterstwo] S[praw] Z[agranicznych] odpowiedziało odmownie, żądając zwrotu czy wymiany. Ciągle trwa poszukiwanie archiwum Chmieln[ickiego], o którego istnieniu dopiero przy tej okazji się dowiedziałem. Nie wiem, czy to nie jest jeden z mitów.

Proszę przyjąć wyrazy najgłębszego szacunku i poważania.

M[ieczysław] G[ębarowicz]

P. S. Dla Pani Prof[esorowej] łączę ukłony i rączek ucałowanie.

НЗіО. ВР, акц. 50/69. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Матвійów М. Львовське Оссолінеум. – S. 185.

№ 14

29 березня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про підготовку т. зв. «дару» для Польщі

Kochany Tadziu!

[...] Kwestia «daru», o której mi ostatnio piszesz, wygląda na tutejszym terenie zupełnie inaczej. Wczoraj miałem właśnie komisję urzędową z Kij[owem], która wydała dyspozycje co do wysłania przygotowanego «daru». Mać się w głowie, jeśli się chce w jakiegokolwiek słowa wierzyć. Trzeba przyjąć jako wytyczną absolutne «nic» i z niego wszystko dedukować.

[...] Ściskam Cię serdecznie.

M[ieczysław] G[ębarowicz] [...]

БЯ. ВР, акц. 697/04. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 252-253.

⁴³ «Contra spem spero» (лат.) – Без надії сподіваюсь.

№ 15

30 березня 1946, Львів. Звіт про роботу відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за березень 1946 р.

Бібліотека Академії Наук УРСР
Відділ Стародруків – ул. Оссолінських 2
Виробничий Звіт за март 1946 р.

Працювала постійно Е. Т. Куркова, а від 21. III. Красіцка З. А.⁴⁴

Куркова Е. Т. у дальшому тягу приготувала матеріал з метою задження картотеки спакованих стародруків, а саме порівнала зі списками і збрала біля 6000 карток на спаковані книжки, а вилучила номери книжок недопущених Акад. Возняком до висилки.

Красіцка З. А. написала протягом 8 днів біля 3000 карток до картотеки спакованих стародруків.

Львів, 30. III. 1946 р.

[Підпис Е. Куркової]

НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 205. Копія, маш., укр. мова.

№ 16

[Кінець березня 1946, Москва]. Фрагмент звіту Відділу культури й мистецтва при посольстві Республіки Польща в Москві щодо процесів передачі польських культурних цінностей з території Української, Білоруської та Литовської РСР

SPRAWOZDANIE
z działalności Wydziału Kultury i Sztuki przy Ambasadzie RP
w Moskwie
za okres od 1.I.1946 r. – 28.III.1946 r.

Rewindykacja

1. Uzupełnienie i usystematyzowanie spisu polskich zbiorów muzealnych i archiwów na terenie USRR, BSRR i Lit[ewskiej] SRR, podlegających rewindykacji. Wysłanie noty w sprawie rewindykacji polskich dóbr kulturalnych do Narkomindiełu (11.III.1946 r.). Konferencja w sprawie rewindykacji u min. Łozowskiego. Nieoficjalne rozmowy z Korniejczukiem i Wasilewską⁴⁵. Wysłanie not w sprawie rewindykacji do Narkomindiełów USRR, BSRR, Lit[ewskiej] SRR.

⁴⁴ **Красіцка Зофія Антонівна (Krasicka Zofia)** (1902, Краків – ?) – пол. бібліотекар. У 1937–1939 працювала стенографісткою у Видавництві львівського Оссолінеуму, з січня 1940 – у бібліотечному відділі АфБАН УРСР, від серпня 1944 – на посаді бібліотекаря відділу опрацювання.

⁴⁵ Йдеться про письменницьке подружжя **Олександра Корнійчука** (1905–1972) і **Ванди Василевської** (1905–1964), створене за вказівкою Сталіна, який їм протегував. О. Корнійчук –

2. Konferencja w Narkomindiele w sprawie rewindykacji Panoramy Racławickiej ze Lwowa, oraz zbioru matryc kartograficznych «Książnicy Atlas» ze Lwowa. Noty w sprawach wysłane 13/III.1946 r.
3. Spowodowanie listu Ambasadora prof. Raabego do Prezydenta Bieruta w sprawie zwrócenia się Prezydenta do Generalissimusa Stalina (o przyspieszenie rewindykacji polskich dóbr kulturalnych z terenów USRR, BSRR i Lit.SRR).
4. Wysłanie 50.000 rubli do Wydziału Kultury w urzędzie Pełnomocnika Rządu Polskiego do Spraw Ewakuacji w Litewskiej SRR, na cele rewindykacji polskich dóbr kulturalnych. [...]

AMЗС ПР, ф. 6, в. 31, т. 487, арк. 121. Оригінал, маш., пол. мова.

№ 17

[Кінець березня] 1946, Львів. Звіт про роботу I сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за березень 1946 р. зі згадкою про підбір книжок для Ужгородського університету

З В І Т

Філіялу Бібліотеки Академії Наук У.Р.С.Р. у Львові

Сектор I.

За місяць березень

Поза планом

[До] п. 1 і 3. Підібрано до висилки для Ужгородського Університету около 250 книжок і виготовлено спис. (Деркач, Генсьорський, Павлівський⁴⁶)

громадський діяч, драматург, академік АН СРСР (1943), Герой Соціалістичної Праці (1967), п'ятикратний лауреат Сталінської премії (1941, 1942, 1943, 1949, 1951). Голова Спілки письменників УРСР в 1938–1941 і 1946–1953; 1949 – член ЦК КПУ, з 1952 – член ЦК КПРС, у 1953–1954 – 1-й заступник голови РМ УРСР. Шлюб з його другою дружиною – польською комуністкою Вандою Василевською мав би символізувати нове щастя об'єднаних Східної та Західної України. Родину називали «дружбою народів» або: «Корнійчук і Ванда – не сім'я, а банда». Подружжя Корнійчук-Василевська належало до верхівки радянської партноменклатури, яка втілювала в життя сталінську культурну політику, в т.ч. у діяльності вивезення з УРСР польських культурних цінностей.

⁴⁶ **Павлівський Осип (Йосиф) Миколайович** (1903–?) – укр. бібліотечний працівник. Народився у с. Новошичі Самбірського пов. Львівського в-ва. Середню освіту здобув у Перемишлі (1924), відбув військову службу. Закінчив юридичний факультет Краківського університету (1926–1930). У 1930–1936 – на адвокатській практиці, 1936–1939 працював адвокатом у Самборі і Кутах біля Косова. У 1939 переїхав до Львова, працював бібліотекарем в Інституті радянської торгівлі (1940), головним бухгалтером у Музеї Івана Франка (1941). Під час німецької окупації – адвокат у Городку біля Львова. Від 1944 – у ЛфБАН УРСР на посаді старшого бібліотекаря відділу рукописів, допомагав у матеріальному забезпеченні працівників

I.

Організаційні роботи

[До] п. 2. Зорганізовано відділ бібліографії – призначивши робітників відділу рукописів і опрацювання для цієї роботи. З відділу рукописів: Дашкевич, Штеліга, Гумецький, Породько⁴⁷ з відділу опрацювання: Сітницька, Капустій⁴⁸, Яцків, Малицька, Суховерський, Сімович.

II.

Відділ комплектування

Керівник Янчак. Працівники Гордон⁴⁹, Тершаковець

[До] п. 1-3 При комплектуванні звернено увагу на поповнення літературою для кабінету Марксизму-Ленінізму і музичного відділу, а також підібрано літературу для фонду української книги.

[До] п. 4. Забрано до будинку при вул. Оссолінських книги по Томасіку і з митрополичої палати. [...]

VI. Відділ стародруків

1. Описано за науковою інструкцією 19 кириличних стародруків на 24 описових і 13 відсилкових картках.

2. Поправлені дані опису на 21 старих каталогових картках.

3. Включено до підвідділу кириличних стародруків та підготовлено до опису 289 стародруків з бібліотеки б. Духовної Академії у Львові.

4. Вилучено, запаковано та списано 8.892 томів латинських стародруків з числа 22 тисяч, запропонованих первісно до висилки до Польщі. [...]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 90, арк. 57, 62-62 зв. Оригінал, маш., укр. мова.

бібліотеки. У 1946 переведений з відділу опрацювання до читального залу (редагував каталожні картки та чергував у читальному залі). Проживав у Львові на вул. Радянській, 26, кв. 12. (ЛННБУ. Архів, оп. Зос, Особова справа Павлівського Осипа Миколайовича, арк. нenumеновані).

⁴⁷ **Породько Наталія** – укр. бібліотечна працівниця. Від 1944 працювала у відділі рукописів АФБАН УРСР, у 1946 – переведена до відділу бібліографії.

⁴⁸ **Капустій (ур. Губчак) Ганна Йосифівна (Капустієва)** (1886–?) – укр. бібліотечна працівниця, педагог. Походила з с. Смолянка на Тернопільщині. 1907 закінчила учительську жіночу семінарію в Перемишлі. Працювала вчителькою неповної середньої школи в с. Горбачі (пов. Щирець) (1907–1935). До німецької окупації викладала історію у семирічній школі № 83 у Львові (1939–1941), працювала в єврейській школі. У 1944–1945 – бібліотекар відділу опрацювання АФБАН УРСР, у 1947–1955 – бібліотекар історичного відділу, кабінету технічної інформації, відділу фондів та обслуговування читачів. У 1955–1956 працювала на тимчасових роботах у відділі опрацювання фондів ЛБ АН УРСР. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 152, арк. 25-68).

⁴⁹ **Гордон Богдан Григорович** (1919–1989) – укр. бібліотечний працівник. Закінчив державну гімназію з укр. мовою навчання у Львові (1930–1938). У 1939 навчався у Львівській політехніці. Від жовтня 1940 до лютого 1941 перебував у рядах Червоної армії. Від 1 квітня 1942 працював у сховищі Бібліотеки НТШ (III відділ Державної бібліотеки у Львові), а від серпня 1944 – старший бібліотекар відділу опрацювання АФБАН УРСР. У 1944–1946 виконував різні види робіт у сховищах, відділах опрацювання і комплектування, брав участь у роботі бригади з підготовки стародруків для передачі їх до ПР. Проживав у Львові на вул. Хлопцького (тепер – Куликівська), 24, кв. 1. Вийшов на пенсію 15 листопада 1979. (Огородник Т. Кабінет картографії / Тарас Огородник, Неоніла Падюка // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 531).

№ 18

[Початок квітня 1946, Львів]⁵⁰. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка про підготовку для передачі Польській Республіці збірок колишнього Оссолінеуму та інших культурних установ Львова

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Swego czasu donosił mi p. Mańk[owski], że przygotowuje się jakaś akcja w kierunku ratowania Ekonomicznej Kuratorii i że do tego potrzebne by były pewne papiery. Ich odnalezienie i wydobycie, gdy się nie jest panem u siebie, a zbyt wiele niezyczliwych oczu na wokół, nie było rzeczą łatwą, podobnie jak i znalezienie pewnej okazji. Toteż dopiero obecnie mogę uczynić zadość życzeniom w granicach mocno ścieśnionych możliwości. Ostatnio odeszły materiały do «Wsi i Państwa»⁵¹ i spodziewamy się, że zostaną oddane tak, jak to solennie przyrzeczono. O tem, co teraz tu przeżywamy, nie będę się rozpisywał, gdyż naoczni świadkowie, których będzie coraz więcej, uczynią to znacznie bardziej wyczerpująco aniżeli to jest możliwe w liście. Na froncie Ossol[inium] po krótkiej emocji ze wznowieniem koncepcji «daru» znowu głucha panuje cisza. Co z nami się stanie, nie wiemy. Na razie trwa wojna nerwów. Dr Olsz[ewicz], Giebułt[owski], ja i kilkanaście osób nie zgłosiliśmy się do dobrowolnego wyjazdu i chcemy wytrwać najdłużej jak się tylko da. Czy z dobrym skutkiem? Ale w naszej sytuacji wolimy o tem, co jutro przynieść może, nie myśleć. Zresztą karmieni jesteśmy na przemian dobrami i złymi wieściami i błądzimy w ciemnościach chcąc jeszcze wierzyć.

Proszę przyjąć wyrazy najgłębszego szacunku i poważania.

M. Gębarowicz

P. S. Przesyłam kopię relacji złożonej niedawno PUR-owi w W[arsza]wie.⁵²

НЗіО. ВР, акц. 50/69. Оригінал, рук., пол. мова. Текст реляції: копія, маш., пол. мова. Опубл.: Matwijów M. Lwowskie Ossolineum. – S. 186-189.

⁵⁰ Датусемо за публікацією.

⁵¹ Місячник присвячений сільським справам, виходив у 1938–1939 і 1946–1947, редакторами були: Францішек Буяк, Стефан Інґльот і Вінцетій Стись.

⁵² Далі текст: [Початок квітня 1946]. Меморіал у справі польських культурних цінностей у Львові та їхньої передачі в дар Польщі – аргументація, яку М. Гембарович представив з приводу ухвал Київської комісії про передачу Польщі книг з колишнього львівського Оссолінеуму. Текст починається від абзацу: «W czerwcu 1945 r. personel polski Ossolineum [...]».

№ 19

[Початок квітня 1946]⁵³, Львів. Меморіал у справі польських культурних цінностей у Львові та їхньої передачі в дар Польщі⁵⁴

W wykonaniu uchwał Komisji Kijowskiej odbyło się we Lwowie, dnia 13-go września 1945 r. posiedzenie, na którym ustalono sposób ich wykonania. Z Polaków obecni byli tylko dwaj mianowani, którzy zastrzegli się⁵⁵, iż nie przedstawiają nikogo i są tam tylko na podstawie rozkazu. Na zapytanie o zdanie swe oświadczyli:

1) że gdyby kto z nich był ministrem spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej takiego «daru» nie przyjąłby;

2) że Ossolineum znane jest na całym świecie, który wie, że ocalało ono w czasie wojny, teraz trzeba będzie ogłosić, że po wojnie przestało ono istnieć.

W rozmowach prywatnych ze stroną sowiecką dano do zrozumienia, że Polska powinna silnie naciskać, a wszystko albo bardzo wiele będzie mogła uzyskać.

W argumentacji trzeba podnieść:

1) że Ossolineum obok Rapperswyłu⁵⁶ było jedyną instytucją narodową w tym najwłaściwszym sensie, jako stworzone i utrzymywane przez Naród, który nigdy nie uzna i nie zrozumie jego konfiskaty. Jeżeli Naród w okresie najcięższej martyrologii nie zapomniał o Bibliotece Załuskich i innych zbiorach naukowych, tym bardziej nie zapomni o Ossolineum.

2) W interesie współżycia narodów leży, aby tak niezbędny i niezastąpiony warsztat pracy naukowej nie pozostawał poza granicami Państwa i nie przypominał tego, co w obopólnym interesie powinno być z pamięci wykreślone.

3) Z chwilą zmiany oblicza narodowego Lwowa, po odejściu Polaków, którzy poza nielicznymi wyjątkami nie zamierzają tu zostawać, Ossolineum traci we Lwowie rację bytu. Mowa polska nie będzie tu znana tak, jak w Kijowie, gdzie bezcenne materiały do dziejów i kultury polskiej leżą od lat bezużytecznie. A cóż mówić o Ossolineum, które dzięki swemu długiemu istnieniu, chlubnej działalności naukowej i opublikowaniu katalogów i opisów swych zbiorów, jest znane nie tylko całej nauce polskiej, ale i zagranicznej, jako jedno z głównych źródeł informacji o Polsce.

4) Ofiarowanie Ossolineum w całości i pozostałego mienia kulturalnego Narodowi Polskiemu, byłoby gestem, który by wywołał w Polsce, a zwłaszcza w Warszawie, jak najlepsze wrażenie.

5) Polskiego charakteru instytucji, który uszanowali nawet Niemcy, nic nie zdoła zatrzeć, i odmawianie do niego prawa Polsce musiałyby być uważane

⁵³ Дата встановлена за змістом документа.

⁵⁴ М. Матвійов стверджує, що, найправдоподібніше, автором анонімного меморіалу був М. Гембарович. (Див.: *Matwijów M. Walka o lwowskie dobra.* – S. 240).

⁵⁵ Зліва на полях документа олівцем зазначено два прізвища: «*Olszewicz, Rajczk[owski]*».

⁵⁶ Йдеться про Польський музей (Polenmuseum Rapperswil), який 1870 заснувала пол. еміграція у швейцарському містечку Рапперсвілі.

za szczególny akt złośliwości. Tak samo nie leży w niczym interesie ograbianie zbioru polskiego z materiałów dotyczących terenów, na których kultura polska przez kilkaset lat dominowała.

6) Wysuwany ostatnio argument, że zbiory są związane z terytorium którego są wykwitem, nie znosi krytyki, gdyż zbiory tworzą ludzie i bez Polaków nie byłoby zbiorów, które oni dla siebie przede wszystkim tworzyli; skoro propaguje się wysiedlanie części od wieków żyjącej tu ludności, nie można jej odmawiać prawa do jej dorobku kulturalnego i własności duchowej.

Dzieło likwidacji Unii lubelskiej wymaga szerokich horyzontów i nie może być załatwiane ani krakowskim targiem ani rzucaniem ochłapów.

W czerwcu 1945 r. personel polski Ossolineum otrzymał telegraficzne rozporządzenie z Prezydium Akademii Nauk w Kijowie, wygotowania «terminowo» spisu «najrzadszych rękopisów i rzadkich wydań» autorów i wybitnych działaczy polskich. W sierpniu została uformowana specjalna komisja ukraińska lwowsko-kijowska, z zupełnym wyłączeniem Polaków w sprawie przygotowania «daru» dla Polski. N.b. podobną komisję stworzono dla muzeów lwowskich.

We wrześniu komisja ta zebrała się w Kijowie, ustaliła zasady wyboru i wyznaczyła komitet wykonawczy, w którym uczestniczyć miało kilku pracowników polskich z wyłączeniem jednak polskiego kierownika biblioteki. Na zebraniu konstytuującym komisji we Lwowie kilku członków ukraińskich usunęło się, m.i. z powodu pominięcia Polaków, pozostałym podano do wiadomości zasady, według których ma się dokonać wybór książek. A więc druki, które ukazały się na terytorium Z.S.S.R., czyli na wschód od linii Curzona, nie wchodzi pod uwagę, odpadają zatem wszystkie druki lwowskie, wileńskie itd. poza tym te, które dla narodu ukraińskiego mogą mieć znaczenie; ilość przewidziana pierwotnie 30,000 tomów, podwyższona później do 50,000 tomów, wybór czyli przeglądnięcie 500,000 tomów, z jakich się składają opracowane zbiory Ossolineum, miał być dokonany w ciągu 7 dni (!). Personel polski miał tylko wykonywać roboty związane z wyborem i wyłączeniem oraz przeniesieniem książek, natomiast decyzja, kierownictwo i kontrola została powierzona ukraińcom. Lokale, w których odbywało się pakowanie, były zamykane i personel polski nie miał do nich dostępu. Dla starodruków, tj. dzieł wydanych przed 1800 r. sporządzane były spisy, które podlegały kontroli i dopiero na ich podstawie przeprowadzano wybór, który z kolej poddawany był powtórnej kontroli, a wyłączane druki szły pod klucz. W praktyce wygląda sprawa tak, że wyeliminowano wszystkie druki polskie i obce, które pojawiły się we Lwowie, Wilnie, Kijowie, Berdyczowie, Poczajowie, Brześciu, Grodnie, Supraslu, Mińsku, Kownie⁵⁷, Rydze, Królewcu⁵⁸, Przemysłu, Chełmie, z druków polskich te które w jakikolwiek sposób mogą się wiązać z Rosją, Tatarami, Turcją, Wołoszczyzną, Litwą, Czerwoną Rusią, Białorusią, Podolem, Wołyniem, Podlasiem, przy czym zastosowano dość oryginalne kryteria: np. Akt

⁵⁷ Тепер – місто Каунас (Литва).

⁵⁸ Тепер – місто Калінінград (Росія).

abdykacji Stanisława Augusta, ponieważ nastąpił w Grodnie, odpada, wszystkie druki dotyczące dyssydentów (m.i. polskie druki z Królewca dla Mazurów pruskich, bracia czescy), mowy sejmowe posłów i senatorów z ziem wschodnich Rzplitej, czasem ich synów (np. wojewodzie kijowski), dzieła autorów zwłaszcza dawniejszych podpisujących się «ze Lwowa», «Sambora», «Drohobycza» itd. odpadają również. Czasem zachodziły szczególnie jaskrawe wypadki, np. zakwestionowano akt założenia loży masońskiej Wielkiego Wschodu w Warszawie, druki leszeńskie (np. Komeńskiego jako bohemica), urzędowe wydania austriackie, dotyczące zachodniej Galicji, cała konfederacja barska, korespondencja dyplomatyczna, dotycząca rozbiorów Polski. Nie brano przytem pod uwagę rzadkości druku – wśród zakwestionowanych 30% przeszło to unikaty – nie brano pod uwagę indywidualnych cech egzemplarzy (np. pochodzenia z bibliotek królewskich, czy też wybitnych uczonych z ich notatkami, egzemplarze autorskie z poprawkami autorskimi itp.). Strona polska została zupełnie pominięta, dyskusji żadnej nie dopuszczano, na perswazje odpowiedziano brutalnie. Jedna z rozmów z najbardziej miarodajnym reprezentantem strony sowieckiej taki dała rezultat: 1) przedstawiciele polskich do komisji nie dopuści, gdyż byłaby wtedy rewindykacja, a nie dar, który jest wyrazem niezrozumiałej zupełnie wspaniałomyślności narodu ukraińskiego; 2) na uwagę o oficjalnej deklaracji Bażana⁵⁹ na uroczystościach grunwaldzkich, opublikowanej w prasie sowieckiej⁶⁰ odpowiedziano, że «całe mienie kulturalne» tak właśnie należy zrozumieć; 3) na uwagę że Ossolineum jest swego rodzaju świętością narodową odpowiedziano, że grób Chmielnickiego jest większą świętością i dano do zrozumienia, że Polska jej nie uszanowała (??); 4) na uwagę że zbiory Ossolineum nie przedstawiają dla nauki ukraińskiej większej wartości, są natomiast nieodzownie potrzebne Polsce, odpowiedziano, że Polacy mogą przyjeżdżać do Lwowa na studia; 5) na precedens z Kijowem, z którego zbiorów poloniców nikt [poza Polakami]⁶¹ nie korzystał i od 30-tu lat żadna publikacja ukraińska ich nie uwzględnia, odpowiedziano, że winę ponosi Piłsudski, który nie puszczal Polaków do Z.S.S.R.; 6) na zarzut o groteskowy wybór obiecano interweniować – bez skutku.

Stan faktyczny w chwili obecnej tak się przedstawia:

a) kończy się pakowanie 50,000 książek, stanowiących 10% opracowanych zbiorów

Ossolineum;

b) wyłączone są a limine⁶² kolekcje Pawlikowskich i Baworowskich;

c) wyłączone są wszelkie druki obce, choćby od wieków w polskim pozostające posiadaniu;

⁵⁹ Йдеться про виступ заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Баžана.

⁶⁰ Напр., див.: Святкування в Грюнвальді // Радянська Україна (Київ). – 1945. – 20 лип. (№ 143). (Опубл.: ЛНБ України ім. В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 324-325).

⁶¹ Слова у квадратних дужках надписано над рядком.

⁶² A limine (лат.) – негайно, відразу.

d) wyłączona jest polska prasa codzienna, której największy zbiór w Polsce ma właśnie Ossolineum;

e) nie uwzględniono dotychczas zbiorów:

- 1) rękopisów i autografów,
- 2) graficznych,
- 3) kartograficznych,
- 4) muzycznych,
- 5) przedmiotów pamiątkowych,
- 6) muzealiów, rozproszonych w 1940 r. po innych muzeach lwowskich.

Wnioski praktyczne:

- I. Akcja dyplomatyczna o pełną rewindykację wszystkich zbiorów polskich.
- II. Akcja prasowa, podkreślająca znaczenie zbiorów lwowskich dla Polski.
- III. O ile dar dojdzie faktycznie do skutku, nie odrzucać go, ale przyjąć odpowiednio chłodno, jako pierwszą część rewindykacji.
- IV. Zbiorów nie rozpraszać, ale skoncentrować je narazie w Krakowie.

M u z e a:

W r. 1940 w następstwie polityki komasacyjnej zwinięto we Lwowie szereg muzeów (Muzeum Lubomirskich, Muzeum Diecezjalne łacińskie, Muzeum Ormiańskie, Muzeum Gminy Żydowskiej, Muzeum Historyczne Miasta Lwowa, Muzeum Stauropigii, Muzeum Dzieduszyckich (dział etnograficzny i prehistoryczny), Zbiory Orzechowicza, Zbiory Pinińskiego, Zbiory Brunickiego, szereg zbiorów prywatnych), których zbiory poszły przeważnie do magazynów pozostawionych trzech muzeów. Lokale zwiniętych muzeów obrócone zostały przeważnie na inne cele, wskutek czego powierzchnia zajmowana przez zbiory muzealne w stosunku do stanu z 1939 r. zmniejszyła się o 40%.

Do skasowanych w r. 1940 muzeów należały zbiory Lubomirskich w Ossolineum, z których rozdzielono przeszło 20,000 okazów między Muzea: Historyczne, Przemysłu Artystycznego i Etnograficzne oraz Galerię obrazów.

Na dar dla Polski postanowiono wydzielić polonica. Znowuż personel polski fachowy został użyty do robót mechanicznych, decyzja była wyłącznie przy ukraińcach.

Praktycznie wyglądała ta akcja następująco:

W Galerii obrazów na 4,000 płócien zaproponowano początkowo 300 polskich – obce były z góry wykluczone – z czego większa część odrzucono a limine, tak że komisji przedstawiono ich tylko 130. Z tego zakwestionowano szereg płócien. Kilka przykładów:

Dzieci Matejki: za ładny obraz na prezent;

Widok Zakopanego Stanisławskiego: sovieticum ze względu na pobyt Lenina;

Portrety Starzeńskiej Gerarda, i Lubomirskiej Vigée-Lebrun – dzieła obcych artystów, związek z Polską przypadkowy i nieistotny;

Juliusza Kossaka dwie kompozycje podwarszawskie (pendanty) zbyt piękne, co najwyżej oddać jeden.

Zresztą lepszych płócien polskich nie odda się, gdyż są potrzebne do Sali polskiej w Galerii. Natomiast prywatnie lansuje się myśl odsprzedania ich lub wymienienia ze zbiorami czeskimi, jugosłowiańskimi itp.

W Muzeum Historycznym: Portret królowej Eleonory – zatrzymać, była królową nie tylko Polaków, ale i Ukraińców.

W Muzeum przemysłu artystycznego: odpadła porcelana korecka, baranowiecka itp., jako ukraińska, pasy słuckie jako białoruskie, meble gdańskie jako niemieckie.

Rezultat określić można praktycznie jako skandal, a dar ten składający się z kilku *skrzyń*⁶³ bezwartościowych wybiórek bez większego ryzyka należałoby odrzucić, jako ubliżający powadze narodu i rządu.

Z końcem marca 1946 r. bawiła we Lwowie komisja ministerialna z Kijowa, która zajmowała się sprawą skontrolowania czy sposób opakowania «daru» jest «kulturalny». Ze strony polskiej podniesione zostały zarzuty zawarte w powyższym zestawieniu, ale bezskutecznie narazie (pocz[atek] kwietnia), natomiast nieoficjalnie i cicho wyrażono wątpliwość, czy przesyłka w ogóle dojdzie do skutku. Również ze strony polskiej zwrócono uwagę na konieczność odpowiedniego zabezpieczenia transportu przez danie konwoju. O ileby na ten temat doszło do dyskusji, na ten punkt powinien ze strony polskiej być położony odpowiedni nacisk, najlepiej z zaferowaniem własnego konwoju.

AMЗС ІІР, ф. 6, в. 31, т. 477, арк. 23-26. Копія, маш., пол. мова; НЗіО. ВР, № 17073/ІІ, арк. 36-42. Оригінал, маш., пол. мова; НЗіО. ВР, акц. 162/58/3. Копія, маш., пол. мова. Опубл. у скороченій версії: Матвійов М. Walka o lwowskie dobra. – S. 236-240.

№ 20

[Початок квітня 1946⁶⁴, Львів]. Меморіал у справі підготовки так званого «дару» для Польщі зі збірок львівських музеїв⁶⁵

MUZEUM HISTORYCZNE:

Dary dla Polski znajdują się od przeszło miesiąca kompletnie opakowane w 14 skrzyniach. Ponieważ w komisji dla wyboru eksponatów nikt z polskich pracowników nie brał udziału, dokładna zawartość przesyłki już przygotowanej, nie jest znana. Wiadomo, że znajdują się tam prawie wyłącznie obrazy w liczbie 109. Z przeznaczonych do Polski innych eksponatów: zbroi, monet, medali i in., wiadomo, że zostały one przez komisję wyłączone i wysłane już (przed mniej więcej tygodniem) do Muzeum Historycznego w Kijowie, w siedmiu pakach, weszła tam cała przeznaczona pierwotnie do Polski zbroja (szable, kolczugi, miecze, łuki, napierśnice, siodło, hakownice, 1 czaprak itp.) jakie 150 sztuk, trochę polskich mundurów i część (przeszło 320 sztuk) monet i

⁶³ Слово надписано над рядком рукою М. Гембаровича.

⁶⁴ Дата встановлена за змістом документа.

⁶⁵ М. Матвійов припускає, що автором анонімного меморіалу в справі музеїв був Збігнев Горнунг (див.: Walka o lwowskie dobra. – S. 243).

medali. Wszelkie spisy przygotowanych i wysłanych eksponatów były ostatnio sporządzone z polecenia Komisji przez maszynistkę spoza Muzeum lub jednego z członków Komitetu. Przed tygodniem włączyła Komisja dodatkowo do przeznaczonych dla Polski darów kilkadziesiąt pozycji (wśród nich złota agrafę pamiątkową, trochę srebrnych naczyń, jakieś ordery i in.). Ani w Komisji ani przy sporządzaniu dodatkowych spisów, nikt z polskich pracowników nie brał udziału tak, że ściślejsze dane w tej chwili nie są znane. Również dostęp do magazynów jest dla pracowników bardzo utrudniony, jeśli nie wręcz niemożliwy. Z wykazów eksponatów, jakie były sporządzone jeszcze w lecie u. r. przez polskich pracowników, Komisja skreśliła ich większość. Tak np. z pierwotnego spisu obrazów, który obejmował 1000 pozycji, w tym wiele cennych dla Polski, pozostało zaledwie 105. Wśród nich jest tylko nieznaczny procent cenniejszych – ogromna większość to materiał drugorzędny. Z pierwotnego spisu monet przeznaczonych dla Polski, skreślono 2/3 całości, później całkiem wyłączone. Podobnie przedstawia się sprawa z wydzielaniem eksponatów w Muzeum Przemysłowym, gdzie pracowników Polaków wogóle nie dopuszczono do tej akcji.

PODHORCE – ZAMEK

W czasie zimy wojsko zabrało z zamku szereg obrazów (głównie portrety), z których jak się później okazało zszyto kurtynę dla teatru żołnierskiego. Razem z obrazami zabrano i hebanowy garnitur, bilard itp.

GALERIA OBRAZÓW

Z początkiem maja u. r. otrzymali dyrektorowie muzeów lwowskich polecenie sporządzenia wykazów dzieł sztuki polskiej lub też związanych z kulturą polską, w terminie bodajże 24 godz., celem wysłania ich w formie darów do Polski. Dwaj pracownicy polscy ustalili na prędce listę około 300 pozycji, obejmującą cenniejsze obrazy i rzeźby, zaznaczając w swym sprawozdaniu, że wyszczególnione dzieła podaje się przykładowo, ponieważ na około 6.000 obrazów i rzeźb znajdujących się w zbiorach Galerii, około 4.600 – to dzieła artystów polskich. Utworów mistrzów obcych nie uwzględniono w tym spisie, z wyjątkiem kilkunastu portretów polskich osobistości, stosując się do otrzymanych w tym kierunku wskazówek.

W jakiś czas później zjawiała się w Galerii inspektorka muzeów lwowskich Krużkova z delegatką – zdaje się – z Obkomu Partii, która stosownie do otrzymanych instrukcji skreśliła z tej listy około 140 pozycji. W szczególności poleciła ona wyłączyć wszystkie t. zw. martwe natury, portrety dzieci, obrazy przedstawiające zwierzęta, sceny i widoki ze Wschodu, Włoch, Francji itd., malowane zresztą, przez artystów polskich, oraz obrazy poruszające ogólniejsze tematy (np. cykl Grottgera «Wojna») motywując to, iż wszystkie te dzieła posiadają «międzynarodową wartość». Dla Polski natomiast mogą mieć znaczenie przede wszystkim portrety «dejakich magnatiw».

Z początkiem września u. r. zjawiała się w Galerii Komisja pod przewodnictwem p. Paszczyzna z Kijowa, w której wzięli udział przedstawiciele miejscowych władz, partii, oraz kierownicy muzeów lwowskich (sami ukraińcy), która obejrzała wydzielony materiał w ilości 162 pozycji, poczem po dyskusji

skreślono z tej listy jeszcze blisko 50 pozycji. W czasie tej dyskusji wysunięto także argumenty, że portrety osobistości polskich, malowane przez artystów obcych nie posiadają żadnego związku z kulturą polską, że wszystkie portrety kobiece malowane nawet przez artystów polskich nie mają znaczenia dla narodu polskiego ponieważ «żinka» a stół czy inny jakiś przedmiot codziennego użytku – to przecież wszystko jedno. W rezultacie więc doszło tego, że z dwójga portretów małżeńskich zakwalifikowano do wysłania męża, ponieważ był on przypadkowo starostą, a portret żony stanowiący «pendent» polecono zatrzymać. Jeden z uczestników sprzeciwił się następnie wysłaniu do Polski szkicu J. Stanisławskiego, przedstawiającego widok z Zakopanego, ponieważ w tej miejscowości bawił niegdyś przez krótki czas «nasz wielki Lenin». Poza tym skreślono wszystkie cenniejsze obrazy (np portret dzieci Matejki, biust Chopina Dunikowskiego, portrety Boznańskiej itd.) motywując to, iż w Polsce znajduje się wiele dzieł tych artystów, we Lwowie natomiast musi być odpowiednio reprezentowana sztuka «najbliższego sąsiada Ukrainy».

W dyskusji tej popisywali się zwłaszcza pp. Gałan⁶⁶ i Pańkiw⁶⁷.

Po tej Komisji sprawa przycichła na szereg miesięcy. Dyrekcja Galerii otrzymała wprawdzie polecenie opakowania zakwalifikowanych do wysyłki dzieł, (nie pozycji) w ogólnej ilości 166 obrazów i rysunków oraz 9 rzeźb, z powodu jednak braku kredytów na ten cel nie można było tego skutecznie. W lutym b. r. przybył do Lwowa delegat z Kijowa, który polecił w najkrótszym terminie opakować wspomniane dzieła i przygotować je do wysyłki. Polecenie to zostało wykonane. Przez kilka tygodni nikt jednak nie zgłaszał się po odbiór. Dopiero 28 marca b. r. zjawił się p. Paszczyn z Kijowa, który zapoznał się ze stanem wysyłki, a następnie prosił zastępcę dyrektora (Polaka) o szczerą odpowiedź na pytanie: jaką wartość przedstawiają zapakowane dzieła oraz czy sprawa ta nie wywoła skandalu w Polsce. Kiedy mu zapytany odpowiedział, że wśród wybranych dzieł jest istotnie pewna ilość cenniejszych obrazów, niemniej jednak skonstatować trzeba brak wielu dzieł, które mają dla Polski szczególne znaczenie (j.np. «Wojna» Grottgera, rysunki Matejki i Wyspiańskiego, obrazy Słowińskiego, Boznańskiej, Malczewskiego,

⁶⁶ Йдеться про радянського письменника-пропагандиста **Ярослава Галана** (1902–1949). Після приєднання Західної України до СРСР працював кореспондентом львівської обласної газети «Вільна Україна» (1939–1941), республіканських газет – «Правда України» та «Радянська Україна» (1942–1948). У воєнні та повоєнні роки засуджував ідеї української державності, ОУН, УПА, а також греко-католицьку церкву. За офіційною радянською версією, вбитий бойовиками ОУН-УПА, але сучасні дослідники припускають, що замах організували співробітники МДБ з метою дискредитації націоналістичного підпілля в очах громадськості.

⁶⁷ **Паньків Володимир** (1894–1980) – укр. етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч. Колекціонер виробів народних промыслів та ужиткового мистецтва гуцулів, бойків і лемків. У 1939 – інспектор Комісії з охорони пам'яток культури при Тимчасовому управлінні Львівської області. У квітні 1940 його заарештовано, а родину вивезено; етнографічну колекцію та збірку порцеляни розграбовано. Як директор Музею художнього промыслу у 1944 брав участь в організації передачі музейних експонатів до Польщі. У 1946 – організатор, а згодом – перший директор Музею народної архітектури і побуту у Львові.

Stanisławskiego⁶⁸ itd.), polecił on przygotować na dzień następny to wszystko, co jego zdaniem mogłoby przedstawiać szczególniejszą wartość.

Dnia 29. marca zebrała się trzecia Komisja w składzie mniej więcej poprzedniej komisji, która po zapoznaniu się z tymi materiałami nie powzięła żadnej decyzji.

P. Paszczyn polecił tylko przed swym wyjazdem do Kijowa przedłożyć wykaz dzieł, skreślonych przez poprzednią komisję.

AMЗС ПР, ф. 6, в. 31, т. 477, арк. 27-28. Копія, маш., пол. мова. Оубл.: Matwijów M. Walka o lwowskie dobra. – S. 241-244.

№ 21

10 квітня 1946, Львів. Звіт керівника I (українсько-російського) сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач про втрати Бібліотеки НТШ під час Другої світової війни

Вивезено німцями в 1944 р.

з бібліотеки АН УРСР з будинку при вул. Чарнецького, 24.

1.	Архів Українських січових стрільців	7 ящиків
2.	Архів [Української] Галицької Армії	6 – // –
3.	Листування Донцова	1

[Разом] 14 ящиків.

Визичено на реверси, розгублено і zdeкомплектовано бібліотеку в час воєнних дій на 5.000 томів

В Інститут український в Берліні позичено термінологічні словники 15.

Вибрано книжки по геології 100

Слід розшукати Архів і Бібліотеку Михайла Драгоманова, що переховувався в українськiм Інституті в Варшаві.

10.IV.1946 р.

[Підпис] М. Деркач

АННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.302, арк. 120. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 22

[10 квітня 1946]⁶⁹, Львів. Звіт керівника I (українсько-російського) сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач про втрати II польського сектору під час Другої світової війни

БІБЛІОТЕКА АКАДЕМІЇ НАУК У ЛЬВОВІ

Сектор II. (ул. Оссолінських 2 і Баворовських 2)

Збірки вивезені німцями

⁶⁸ Йдеться про художників Артура Гроттгера, Яна Матейка, Станіслава Виспянського, Владислава Словінського, Ольгу Бознанську, Яцека Мальчевського, Яна Станіславського.

⁶⁹ Дата встановлена за суміжними документами.

1) Друки разом приблизно 43.000 примірників			
з того: а) стародруки (XV–XVI стол.)			Крб.
	приблизно	3200 прим. варт.	800.000.
б) друки ХХ стол. приблизно		40000 – // – – // –	400.000.
2) Рукописи	– // –	2500 – // – – // –	1.250.000.
3) Дипломи (бумаги)	– // –	2700 – // – – // –	1.080.000.
4) Карти	– // –	240 – // – // –	11.200.
5) Гравюри (рисунок майстрів)	– // –	2400 – // – // –	840.000

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, стр.302, арк. 119. Оригінал, маш., укр. мова; НЗіО. ВР, № 17066/І, арк. 19. Копія⁷⁰, маш., укр. мова.

№ 23

10 квітня 1946, Львів. Звіт завідувача відділу «на Лисенка, 14» Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Антона Генсьорського про втрати колишньої Бібліотеки Народного Дому під час Другої світової війни

Вивезено німцями в 1944 р.
з бібліотеки АН УРСР у Львові
з будинку по вул. Лисенка (Куркова) 14
Разом книг і архівальн[их] матеріалів 11 ящиків
в тому :
а) архівальн[их] матеріалів (депозити і архів україн[ських] соймових послів) 7. ящиків
б) книжок 4 – // –
Всіх книжок (в основному дублетів) разом 191
в тому стародруків (в основному латинських) 52

10. IV. 1946

[Підпис А. Генсьорського]

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, стр.302, арк. 121. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 24

11 квітня 1946, Львів. Доповідна записка директора Державного музею художньої промисловості у Львові Володимира Паньківа Львівському обкому КП(б)У щодо експонатів, вивезених з музею під час Другої світової війни

[Штамп] УРСР
управління в справах мистецтв
при РНК

⁷⁰ На копії внизу зліва помітка олівцем: «11/IV 46».

ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ
ХУДОЖНЬОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

11. IV. 1946.

№ 172

м. Львів. вул. 1. травня 20

З Державного Музею Художньої Промисловості у Львові по вул. 1-го травня 20 німці забрали – 223 експонати вартості 150.000 долярів

за німецької окупації

пропало безслідно – 2771 – // –

разом 2994 експонати

На 223 експонатів, які забрали німці є оригінальні реверси, виставлені німецькою владою, з тим що реверс нр. 13 підроблений.

Вартість вивезених німцями експонатів оціночна комісія оцінила дня 20.IX.1944 р. на суму 433.320 золотих польських і 62.989 німецьких марок, що робить разом рівновартість около 150.000 американських долярів.

Оцінка була дуже низька, коли зважити що гобелени з XVII ст. оцінювали по ціні 10.000 марок, а дійсна вартість їх до війни була від 250.000 до 400.000 франків швейцарських. Бракуючі 277[1] експонатів виявила інвентаризаційна комісія. Бувший довголітній директор музею др. Півоцький Ксавери Владиславович відїжджаючи в Польщу не передав діловодства і його виїзд робив вражіння утечі перед відповідальністю за розбазарення музейного майна.

Між бракуючими експонатами є багато «зворотів депозитів», які дир. Півоцький нібито видав, однак на зворот не мав жодної правної підстави, як і рівнож нема потвердження відбору депозитів. За малими винятками бракуючі експонати представляли дуже велику художньо-історичну і матеріальну цінність на суму около 100.000 долярів американських.

Подаю зіставлення по по[о]диноким відділам музейних експонатів, які пропали за німецької окупації:

	<u>«німці»</u> :	<u>брак</u> :
кераміка	54	1228
тканини	65	284
годинники	8	29
різні предмети	–	301
меблі	96	130
<u>металі</u>	<u>–</u>	<u>799</u>
Разом	223	2.771

Є дані, що експонати вивезені німцями знаходяться в Кракові. За німецької окупації всі працівники музею були поляки.

Др. Півоцький є тепер на державній посаді у Варшаві.

Директор Музею

Художньої Промисловості : [Підпис] (Паньків В.).

№ 25

11 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря парторганізації Львівських установ Академії наук УРСР Павла Гнипа Львівському обкому КП(б)У про втрати установами Львова культурних цінностей під час Другої світової війни та про українські бібліотеки й музеї на території Польщі

Під час німецької окупації вивезено зі Львова на територію Польщі майна, книжок і різних цінностей, що належали Академії наук УРСР в такій кількості:

1. З етнографічного музею АН:

а) предметів народного вбрання	356	на суму 1 269 400 крб.
б) тканин (килими, покривала)	34	687 000 крб.
в) кераміки	170	36 285 крб.

		2 002 685 крб.

2. З природничого музею АН:

а) з відділу зоології	256	на суму 189 300 крб.
б) з відділу геології	2408	240 000 – //–
в) з відділу ботаніки	1450	52 500 – //–
г) з бібліотеки книжок	4200 томів	35 000 – //–
д) наукового обладнання		20 000 – //–
е) меблів		50 000 – //–

		586 800 – //–

3. З бібліотеки АН:

а) Український і російський сектори:		
цінні архіви та стародруки книжок	36 ящиків 6 000 томів	
б) Єврейський сектор:		
стародруків	8 000	– //–
рукописів	2 000	– //–
книжок	15 000	– //–
в) Польський сектор:		
стародруків XV–XVI ст.	3 200	на суму 800 000 крб.
рукописів	2 500	1 250 000 – //–
цінних документів	2 700	1 080 000 – //–
книжок (приблизно)	40 000	на суму 400 000 крб.
карт	240 шт.	11 000 – //–
грав'юр (визнач[них] майстр[ів])	2 400	840 000 золот. крб.
Всього по бібліотеці вивезено:		
книжок	72 000 томів	
рукописів	4 500	– //–

інших архів. матеріалів	46 ящиків
грав'юр	2400
карт	240 шт.

На території, що згідно з умовою між СРСР та Польщею від 1944 р. відійшла до Польщі, міститься ряд українських бібліотек та музеїв, які мають цінні документи, архівні матеріали, книжки та музейні експонати.

1. У місті Перемишлі містився український музей «Стривігор», де зберігалися історично-культурні цінності, предмети старовини мистецтва (дуже вартісні зразки різьби XVII – XVIII ст.ст., акварелі і інші праці заслуженого діяча мистецтв О. Кульчицької та ін.). При музеї була бібліотека з 40 000 томів стародруків, новіших українських, російських та західно-європейських книжок. Усі експонати музею, разом з бібліотекою, були перенесені представниками польської влади до польського музею «Ziemi Przemyslskiej».

2. Музей у Сяноці – історичний музей Лемківщини з рідкісними іконописами підгірських церков XV – XVIII ст. ст.

3. Капітульна греко-католицька біб[ібліоте]ка у Перемишлі з великою кількістю рідкісних архівних документів та предметів і приблизно з 30 000 т. кн. Бібліотека основана ще на початку XIX ст. і містить дорогоцінні матеріали історії культурного життя Бойківщини, Лемківщини та Полісся, праці І. Франка, акад. В. Щурата та інших українських діячів, що особисто працювали в цій бібліотеці.

4. Випозичальна бібліотека та бібліотека ім. Петра Могили у Перемишлі (80 000–100 000 книг).

5. Деканальна бібліотека з великим архівом з XVIII ст. у с. Висовій на Лемківщині.

6. Архівна бібліотека у Ярославі, заснована Леонідом Бачинським.

7. Музичний архів українського театру у Перемишлі (акторський колектив якого тепер працює у складі Держ-театру ім. Горького у Львові).

8. Архів і бібліотека Михайла Драгоманова, що містилися в українському інституті у Варшаві.

9. Приватні бібліотеки українських науковців:

а) бібліотека Богдана Загайкевича	біля 10 000 томів
б) – // – Івана Шпитковського	– // – 2 000 томів
(залишилась у музеї «Ziemi Przemyslskiej»)	
в) біб[ліоте]ка Конст[янтина] Котися	1500 (там же)
г) – // – Черлюкканевича ⁷¹	1500 книг

⁷¹ Має бути: **Черлюкканевич Кирило** (1860–1950) – укр. адвокат, меценат, галицький громадський діяч московфільського напрямку. Проживав у Перемишлі. В 1914 був захисником на судовому процесі Максима Сандовича та товаришів. З початком Першої світової війни заарештований та засуджений до смертної кари, замінені на довічне ув'язнення. Звільнений у 1917, у 1920 боронив засновників Лемківської республіки в польському суді. Відомий як власник цінної книгозбірні.

Оскільки ці цінності належать українському народу, бажано було б підняти клопотання про пересилку їх на територію УРСР, враховуючи ще й той факт, що в час німецької окупації (як було зазначено вище) величезна кількість музейних експонатів та книжкового фонду бібліотек була вивезена до Польщі та не повернулася.

Секретар парторганізації Львівських установ
Академії наук УРСР Гнип І. П.⁷²

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, спр. 485, арк. 13-14. Оригінал, маш., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 1. – С. 328-330⁷³.

№ 26

15 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану про недоцільність передачі Рацлавицької панорами до Польщі

1178/19 15 квітня [194]6 186

ЗАМ. ГОЛОВИ РАДИ МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
тов. БАЖАНУ М. П.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про Рацлавицьку⁷⁴ панораму в м. Львові.

В 1892–1894 р.р. за кошти населення м. Львова була виготовлена Рацлавицька панорама. Зміст для картин цієї панорами взято з повстання Тадеуша Костюшко, тоб-то один з боїв поляків з російськими військами 4 квітня 1794 року біля села Рацлавиці.

Картини Рацлавицької панорами малювали Стик⁷⁵, Коссак⁷⁶ і Розвадовський⁷⁷.

⁷² Має бути: Гнип П. І. – Павло Іванович.

⁷³ У публікації помилково – оп. 18.

⁷⁴ Так у документі. Йдеться про Рацлавицьку панораму – монументальне історичне полотно бою під Рацлавицями (тепер – село у Малопольському в-ві РП), який відбувся між російським і польським військами 5 червня 1794 під час повстання Тадеуша Костюшка. Панорама завершена 1893 (завдовжки 114 м, завширшки 15 м, площею 1710 кв. м), експонувалася у Стрийському парку у Львові, а 1946 вивезена до Вроцлава як дар польському народу. Відкрита для огляду 1985.

⁷⁵ Має бути: **Стика Ян (Styka Jan)** (1858–1925) – пол. художник чеського походження, львів'янин. Відомий як автор картин на біблійні та батальні історичні сюжети, панорам «Голгофа», «Взяття Германштадта» та ін.

⁷⁶ **Коссак Войцех (Kossak Wojciech)** (1856–1942) – пол. художник, представник відомої малярської родини Коссаків, репрезентант батального та історичного жанрів. Співатор панорами «Бій під Рацлавицями» (завершена 1894).

⁷⁷ **Розвадовський Зигмунт (Rozwadowski Zygmunt)** (1870–1950) – пол. художник-баталіст, сценограф, педагог. Родом зі Львова. Співатор м. ін. Рацлавицької панорами.

Ці художники в картинах показали тільки героїзм поляків і неправдиво подали про поразки російських військ під час боїв біля села Роцлавиці.

Роцлавицька панорама в наслідок військових дій в 1944 році пошкоджена, особливо верхня частина полотна (небо) до 400 кв. мтр., знята з приміщення панорами і зберігається у монастирі бернардинів в м. Львові.

Історичної цінності для м. Львова і для сучасної Польської держави Роцлавицька панорама не має, а тому немає потреби везти її до Польщі.

Секретар Львівського

Обкому КП(б)У

(І. Грушецкий)

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, стр. 526, арк. 126. Копія, маш., укр. мова.

№ 27

15 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького Голові Ради Міністрів УРСР Микиті Хрущову про вивезення львівських культурних цінностей до Польщі та Німеччини під час Другої світової війни

1179/19 15 апреля [19]46

Председателю Совета Министров Украинской ССР
товарищу Н. С. Хрущеву.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

о ценных произведениях науки, искусства, литературы и учебном оборудовании Львовских ВУЗ'ов, музеев, вывезенных из города Львова на территорию Польши и оставшихся там.

Во время немецкой оккупации немцами и их приспешниками вывезено в Германию и Польшу из ВУЗ'ов и музеев города Львова много ценных книг, учебного оборудования и музейных ценностей украинской культуры.

I. По инвентарным данным из Львовского Государственного Университета им. Ивана Франко вывезено ценных книг 94.938 томов на сумму 5.075 тыс. рублей. По имеющимся сведениям большинство этих книг находится в данное время в Польше. Так, в Краковском Университете имеется:

- а) редчайшая библиотека кафедры этнографии и фольклора Львовского Университета в количестве 8 тыс. названий – 15 тыс. томов;
- б) ценная коллекция инкунабул в количестве 288 книг и около 400 редчайших рукописей на сумму 4.170 тыс. рублей;
- в) полная коллекция карт, приборов и оборудования по геодезии и картографии.

В Польшу вывезена доцентом Зволинским ценная библиотека кафедры ориенталистики, в частности, по тюркологии – 2 тыс. книг. А также вывезены в Польшу книги кафедры польского языка и литературы –

18 тыс. томов, английской филологии – 2 тыс. томов, французской филологии – 4 тыс. томов, классической филологии – 4 тыс. томов. Одновременно с этими книгами вывезено из фундаментальной библиотеки Университета – 20 тыс. томов научных книг по всем отраслям науки на немецком языке.

Кроме ценных книг с Госуниверситета вывезено ценного учебного оборудования 297 названий на сумму 8.630.325 руб.

В гор. Ченстохов вывезены с математического факультета Госуниверситета мастерские: механическая, столярная, стеклодувная с полным оборудованием, инструментами и моторами.

II. Из библиотек и музеев отделов институтов Академии Наук УССР во Львове, вывезено на территорию Польши много ценных книг, рукописей, гравюр, карт и музейных экспонатов, а именно:

а) из библиотеки Академии Наук: книг – 72 тыс. томов, рукописей – 4500 на сумму 1.250 тыс. рублей, гравюр – 2400 штук на 840 тыс. рублей (золотом), карт – 240 штук на 11 тыс. руб. и ценных архивных материалов – 46 ящиков;

б) из этнографического музея: предметов народной одежды – 356 на сумму 1.269.400 руб., ковров и покрывал 34 на сумму 687 тыс. рублей, керамики – 170 на сумму 36.285 рублей;

в) из природоведческого музея: из отдела зоологии – 256 экспонатов на сумму 189.300 рублей, из отдела геологии 2408 экспонатов на сумму 240 тыс. рублей, из отдела ботаники – 1450 экспонатов на 52.500 рублей, из библиотеки музея книг – 4200 томов на 35 тыс. рублей и научного оборудования на 20 тыс. рублей.

Много вывезено в Польшу учебного оборудования, книг и имущества из Львовского Политехнического института. Так, в гор. Краков вывезено только одних очень ценных книг – 18.500 томов. Из Львовского Ветеринарного института вывезено в Германию и Польшу (Краков, Люблин, Катовицы, Бреславу⁷⁸, Оппель⁷⁹, Пулау⁸⁰) учебного и хозяйственного оборудования 53 тонны на сумму 8.280.728 рублей. Из Львовского Медицинского Института вывезено в гор. Краков и Ноймарк много оборудования лабораторий, ценных медицинструментов, препаратов и книг.

Кроме этого, также вывезено много музейных экспонатов и ценностей исторического музея, музея художественной промышленности, музея украинского искусства и картинной галереи.

На территории районов отошедших к Польше, согласно договора СССР с Польшей в 1944 году, осталась часть украинских библиотек и музеев, которые имеют ценные книги, документы, архивные материалы и музейные ценности, имеющие исключительную важность для украинской культуры.

Так, в украинском музее «Стривигор» (Перемьшль) остались историко-художественные ценности украинской культуры (картины, гравюры) среди которых много работ заслуженного деятеля искусств УССР Елены Кульчицкой.

⁷⁸ Помилково, йдеться про нім. назву міста Вроцлава.

⁷⁹ Має бути Оппельн (Oppehn), йдеться про нім. назву міста Ополе.

⁸⁰ Можливо, йдеться про нім. назву міста Пулави.

Там-же осталась греко-католическая библиотека с большим количеством редчайших архивных документов и материалов по истории и быту: бойков, лемков и народов Полесья и часть трудов Ивана Франко. Библиотека им. Петра Могилы – 80 тыс. книг.

В гор. Ярославле имеется архивы и библиотека Михаила Драгоманова.

В Сяноце – исторический музей Лемков с 8 тыс. экспонатов, в гор. Перемышль – музыкальный архив украинского театра.

Львовский Обком КП(б)У просит Вас оказать помощь ВУЗ'ам и музеям города Львова в возвращении им с Польши произведений науки, искусства, литературы и учебного оборудования, вывезенного из города Львова и области в период немецко-фашистской оккупации, а также просим оказать помощь в передаче Львовским музеям историко-культурных ценностей украинского народа, оставшихся на территории Польши в связи с установлением новой советско-польской границы, согласно договора 1944 года.

Списки экспонатов и учебного оборудования на 7-ми листах прилагаем.

Секретарь Львовского
обкома КП(б)У

(И. Грушецкий)

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, стр. 526, арк. 20-22. Копія, маш., рос. мова.

№ 28

16 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького Голові Ради Міністрів УРСР Микиті Хрущову про незадовільний фізичний стан будівлі Рацлавницької панорами у Львові та кошторис на ремонтно-відбудовні роботи цього приміщення

1196/19

16 апреля [19]46

185

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА МИНИСТРОВ УССР
товарищу ХРУЩЕВУ Н. С.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА.

На территории бывшей сельско-хозяйственной выставки города Львова помещается здание Рацловской⁸¹ панорамы, отображавшей битву под Рацловицами поляков с русскими войсками в 1794 году.

Панорама написана в польском великодержавном стиле.

За период Великой Отечественной войны 1941–1944 г.г. полотно панорамы было снято и сохраняется в Львовском костеле Бернардинов. Сам дом панорамы частично разрушен от взрыва снарядов.

⁸¹ Мало бути – Рацлавицької.

Для дальнейшего использования здания и организации панорамы, отображающей героиню Великой Отечественной войны Советского Союза, в этом помещении необходимо произвести ремонтно-восстановительные работы и только в этом году. Стены панорамы шлако-бетонные, крыша отсутствует, от промокания, солнца и ветра шлако-бетон выветривается и все здание может к зиме разрушиться.

Стоимость ремонтно-восстановительных работ здания панорамы по ориентировочным подсчетам составит 400,0 тыс. рублей.

Львовский обком КП(б)У просит Вас утвердить сумму 400,0 тыс. рублей для восстановления здания панорамы.

СЕКРЕТАРЬ ЛЬВОВСКОГО
ОБКОМА КП(б)У

[Підпис]

(Грушецкий)

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, спр. 526, арк. 125. Копія, маш., рос. мова.

№ 29

17 квітня 1946, Вроцлав. Акт прийому-передачі 150 в'язок книг, вивезених німцями до Аделіна, перевезених восени 1945 р. до Бібліотеки Вроцлавського університету, а згодом переданих Національній бібліотеці у Варшаві

Protokół odbioru książek

Potwierdzam odbiór 150 (sto pięćdziesiąt) wiązek książek stanowiących własność różnych bibliotek polskich a wywiezionych kiedyś przez Niemców z kraju. Książki te zostały przywiezione w jesieni 1945 z Adelina i były złożone w magazynach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu.

Przekazania książek z ramienia Biblioteki Uniwersyteckiej dokonał Mgr. Adam Ursel, odebrał mgr Bogdan Horodyski, pracownik Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Wrocław, dnia 17. kwietnia 1946.

БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946 р. Арк. нумеровані.

№ 30

19 квітня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про долю збірок колишнього львівського Оссолінеуму

Kochany Tadeu!

List twój z 16 III otrzymałem jako pierwszy po długim milczeniu znak życia. Co prawda ktoś, kto podjął się jego doręczenia był na tyle wygodny,

że list ten, Lili⁸² i jeszcze jakieś włożył do koperty i wrzucił do skrzynki pocztowej, nie licząc się z ryzykiem cenzury itd. Nie wiem, czy ona miała miejsce, gdyż list nie był zaklejony, wspominam zaś o tym, abyś na przyszłość pisząc miał na względzie te właśnie niespodzianki.

Sprawa, która nas męczy, tj. losy Oss[olineum], nadal toną w mrokach tajemnicy. Od 10 dni krążą głuche wieści, jakoby sprawa była załatwiona pomyślnie, ale ponieważ wyszło to od Związku Patr[iotów Polskich], należy ją traktować z jak największą ostrożnością. W każdym razie na naszym horyzoncie nadal brak jakichkolwiek oznak pozytywnych. Po prostu wszystko pogrążone jest w jakimś bezruchu. Od ostatniej wizyty oficjalnej, o której Ci już donosiłem, przestało się nawet mówić o «darze», choć skrzynie zabite zalegają korytarze. Dałbym bardzo wiele za to, aby ta sprawa się wyjaśniła wkrótce, gdyż to, co tu obecnie przeżywamy, przechodzi często granice wytrzymałości ludzkiej. Szczegółów nie chcę Ci podawać, gdyż na to potrzeba by tomów całych, zresztą zapewne będziesz miał możliwość dowiedzenia się wszystkiego od coraz liczniejszych «repatriantów dobrowolnych», wyjeżdżających niemal pod bagnetami. Niezadługo wybiera się Lew[icki]⁸³ z książkami i ma podobno wrócić. Będę próbował go obciążyć kliszami książek ormiańskich, tylko proszę i zaklinam, byś nie robił z nich użytku, jak długo ja tu jeszcze jestem.

O sobie nic Ci donieść nie umiem. O tym, jak się czuję i co przeżywam, lepiej zamilczeć, o planach zaś nie mam nic do powiedzenia. Po prostu ich nie układam, czekając nie wiem na co. Psychologia psa łańcuchowego, to wszystko co mogę o sobie powiedzieć. Moje stanowisko podzielają Giebułt[owski], Olsz[ewicz], Band[ura], Kurk[owa] i jeszcze kilkanaście osób niezarejestrowanych. [...]

Ściskam Cię serdecznie i całuję. Miecz[ysław] G[ębarowicz]
Pani piękne łączę ukłony i ręce całuję.

БЯ. ВР, акц. 697/04. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 253-254.

⁸² Йдеться, очевидно, про **Блюм(івну) Гелену Фрідріхівну (Blum Helena)** (1904–1984) – пол. історика мистецтва, бібліотекаря-музикознавця, професора. Нар. у Відні. 1932 закінчила гуманітарний факультет Львівського університету за спеціальністю: історія мистецтва, музейний відділ «Ecole du Louvre» (1938). Працювала від 1923 у Львівському Оссолінеумі, у 1940 стала керівником музичного відділу АфБАН УРСР. Працівниця Музею ім. Любомирських, від 1944 – Національного музею в Кракові. Проживала у Львові на вул. Обергинській, 7. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10а, арк.108–120).

⁸³ Йдеться про проф. Маріана Левицького. Про його виїзд зі Львова зі списками книг вивезених приватних бібліотек львівських учених йдеться у звіті Ф. Вокроя (див. документ від 14 червня 1946, Варшава).

№ 31

25 квітня 1946, Варшава. Звіт працівника Національної бібліотеки у Варшаві Богдана Городиського⁸⁴ про службове відрядження до Вроцлава для перевезення 20 скринь зі складу кооперативу в Кемпні та 150 в'язок книжок, забутих там при реєвакуації збірок з Аделіна

SPRAWOZDANIE⁸⁵

Z podróży służbowej do Wrocławia i Kępna, odbytej w dniach 14-18 kwietnia 1946 r., na podstawie delegacji Biblioteki Narodowej.

Wyjechałem z Warszawy w dniu 14 kwietnia o godz. 8 rano, samochodem Biblioteki Narodowej, mając do pomocy woźnego Biblioteki, Stanisława Walczaka.

Z Naczelnej Dyrekcji Bibliotek otrzymałem upoważnienie do podjęcia i przewiezienia do Warszawy 20 skrzyń księgozbioru, zabezpieczonego w Kępnie, w magazynie Spółdzielni «Rolnik».

Równocześnie Wydział Bibliotek Oświatowych zlecił mi przewiezienie materiału propagandowego na «Święto Oświaty» do Kuratorium O.S. Łódź i O.S. Wrocław.

Materiał ten za załączonymi pokwitowaniami dostarczyłem adresatom. We Wrocławiu, po uzyskaniu zezwolenia Dr Antoniego Knota⁸⁶, kierownika Biblioteki Uniwersyteckiej, przejrzałem zasób sortowni książek zabezpieczonych, wybierając dla Biblioteki Narodowej 150 wol. według spisu, przekazanego Działowi Uzupełniania Zbiorów Biblioteki Narodowej.

Jednocześnie odebrałem z Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu 150 wiązek książek, przeczytanych tam w podziemiach przy wysyłce w październiku zeszłego roku książek, reewakuowanych z Adelina.

Wobec konieczności remontu łożyska przedniego koła samochodu, pobyt mój we Wrocławiu przedłużył się o jeden dzień. Wyjechałem zatem z powrotem dn. 17 kwietnia b.r. około godz. 14-ej i, zatrzymawszy się po drodze w Kępnie, załadowałem 20 skrzyń, zabezpieczonych w Spółdzielni «Rolnik», wedle upoważnienia, wystawionego przez Naczelną Dyrekcję Bibliotek.

Po przenocowaniu w Sieradzu, wróciłem do Warszawy w dniu 18/IV. o godz. 16. Przywiezione książki i skrzynie złożone zostały w Bibliotece Narodowej. –

(Bogdan Horodyski)

W-wa, dn. 25.IV.1946 r.

БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946 р. Арк. нумеровані.

⁸⁴ **Городиський Богдан (Horodyski Bogdan)** (1904–1965) – пол. історик і бібліотекар. У 1945 почав працювати в Національній бібліотеці у Варшаві, а в 1956 виконував обов'язки її директора (тодішній директор Владислав Беньковський був призначений міністром освіти).

⁸⁵ На запит Головної дирекції бібліотек при Міністерстві освіти дирекція Національної бібліотеки у Варшаві переслала цей звіт.

⁸⁶ **Кнот Антоні (Knot Antoni)** (1904–1982) – пол. вчений, історик, бібліотекар, громадський діяч. Директор Бібліотеки Вроцлавського університету (1945–1963).

№ 32

**3 травня 1946, Львів. Звіт відділу стародруків Львівської філії
Бібліотеки АН УРСР за квітень 1946 р.**

ВИРОБНИЧИЙ ЗВІТ

Відділу стародруків та рарів за квітень 1946 р.

- а) Закінчено картотеку спакованих стародруків,
б) Змеліорувано 40 старих каталогових карток. Працювали постійно Куркова Е. Т. і Красіцка З. А.

Куркова Е. Т. закінчила приготувати матеріал до картотеки, порівнюючи зі списками біля 7500 карток на спаковані книжки, та вилучила номери книжок задержаних; змеліорувала 40 старих каталогових карток.

Красіцка З. А. написала біля 12. 000 карток до картотеки спакованих книжок.

Львів, 3. V. 1946 р.

(Куркова Е. Т.)

НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 206. Копія, маш., укр. мова.

№ 33

**4 травня 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського
до Мечислава Гембаровича щодо передачі Польщі збірок
колишнього Оссолінеуму**

Prof. Mieczysław Gębarowicz, Ossolineum 4. V. [1]946

[...] W sprawach Os[solineum] miałem sposobność teraz zetknąć się z czynnikami warsz[awskimi] które z tem mają do czynienia. Opinia ich jest, że choćby inne sprawy się nie powiodły, to Os[solineum] w całości będzie odzyskane. Będę robić co potrafię, abyś ty i Olsz[ewicz] dostali jakieś urzędowe pełnomocnictwa, któreby Was ubezpieczały przed niespodziankami, i dopomogły Wam wytrwać, co jednak z wielu względów jest pożądane. Jeżeli mimo wszystko coś takiego się stało, że znalazł byś się tutaj, przyjeźdź prosto do mnie, a pewne rzeczy będą Ci wyjaśnione. [...]

Ściskam Cię bardzo serdecznie.

Tad[eusz Mańkowski]

НЗіО. ВР, № 16399/II, арк. 161–162. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 257.

№ 34

**6 травня 1946, Київ. Постанова Ради Міністрів УРСР про додаткову
передачу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської
Республіки польських культурних цінностей зі Львова**

Копія з копії.

ПОСТАНОВА № 776
РАДИ МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ Р.С.Р.

6 травня 1946 року, м. Київ.

Про додаткову передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки.

На додаток до постанови РНК УРСР від 19 жовтня 1945 р. № 1673, Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Дозволити передачу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки культурно-історичних цінностей Польського народу, що додатково виявлені в фондах Львівського Історичного Музею (32 експоната) та Львівській картинній галереї (31 картину).

Академії Наук УРСР додатково передати з Львівського філіалу Академії Наук УРСР 100 тисяч книг і рукописів.

2. Зобов'язати Міністерство Лісової Промисловості УРСР (тов. САМУЙЛЕНКА) до 1 червня 1946 р. виготовити на Львівських підприємствах 950 ящиків для пакування цінностей, що відправляються до Польщі.

Укрголовпостачлісу (тов. ЮРИНОВУ) витрати фанери для виготовлення зазначених ящиків провести за рахунок фондів Ради Міністрів УРСР.

3. Держплану при Раді Міністрів УРСР (тов. ВАЛУЄВУ) виділити за рахунок фондів II кварталу 1946 року, матеріали для пакування цінностей, що відправляються до Польщі згідно з додатком.

4. Асигнувати з коштів республіканського бюджету на 1946 рік 165000 карб. На сплату вартості робіт по відбору, пакуванню та відправки додатково відібраних цінностей до Польської Республіки за таким розподілом:

Комітету в справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР 13.700 карб.

Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР 11.550 – //–

Академії Наук УРСР 139.750 – //–

Голова Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами Міністрів УРСР В. Власенко

[Печатка]

з г і д н о :

Оробиевс[ька]⁸⁷

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 2. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: *Matwijów M. Walka o lwowskie dobra.* – S. 247-248; *Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум.* – С. 11-12.

№ 35

14 травня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про втрати львівських архівів при виїзді польського населення і ситуацію в приміщенні колишнього Оссолінеуму

Kochany Tadziu!

[...] To, co my przeżywamy w tej fazie wojny nerwów opisać się nie da. Zamknięcie kościołów i żegnanie się z nimi ludności – to niezapomniane obrazy. Dzisiaj ulegają definitywnemu zamknięciu pozostałe kościoły klasztorne, w tym i Dominikanie. Serce się ściska na myśl o możliwych konsekwencjach. Jako memento, spod którego nie mogę się otrząsnąć, to los kościoła i klasztoru Bernardynów. W noc po wyjeździe bernardynów rozgospodarowali się tam «niezwyciężeni bohaterowie». Mówi się o zdemolowaniu wnętrza, choć w tym może trochę przesady, natomiast tragicznie ma się przedstawiać los archiwum. Dyplomy pergaminowe zwiezione z Tyńca podobno nie istnieją już, natomiast w aktach grodzkich spustoszenia mają być potworne; oprawy uznane zostały za znakomity materiał na buty. Może w tym co się opowiada być trochę przesady, stwierdzić stanu faktycznego niepodobna, bo wszystko zamknięte na cztery spusty. Podobno zajmuje się tym prokurator, poza tym w trybie «koleżeńskim» zaciera się ślady «nieporozumienia» i obawiam się, że to może być najgorsze. Zatarcie śladów nie jest przy zapale i zdecydowaniu tak trudne... Co mi się dzieje na myśl o tym wszystkim, nie potrzebuję Ci pisać.

A tu znikąd jaśniejszego promyka. Faktycznie jesteśmy na liście proskrybowanych, oblegani w mieszkaniach przez następców z «orderami», przez władze tolerowani – w bibl[iotece Ossolineum] atmosfera tego rodzaju, że nieraz rano muszę przełamywać opór wewnętrzny przeciw udawaniu się do tych starych i kochanych, a tak obecnie newralgicznie bolesciwych murów. Sprawy rewindykacji na tut[ejszym] terenie w żaden sposób nie aktualizują się. To zaczyna się już stawać naszą osobistą tragedią. Czyżby ten czyściec czy piekło, w którym tkwimy już blisko dwa lata, miały być bezcelowe? A ostatecznie, czym się to dla nas skończy? Czy mamy zostać tylko tragicznymi i śmiesznymi zarazem donkiszotami? Daruj tę rozlewność, ale nadmiar gorczy czasem rozkleja.

Ściskam Cię serdecznie.

Miecz[ysław Gębarowicz]

⁸⁷ **Оробиевська Тетяна Миколаївна** – вчений секретар Бібліотеки АН УРСР у Києві в 1945–1946 рр.

Pani najlepsze wyrazy i rąk ucałowania łączę.

P.S. Posyłam Ci przyrzeczone dwa pudełka negatywów i raz jeszcze błagam o nierobienie z nich użytku przed osobistym ze mną widzeniem, względnie po mym przejściu w zaświaty.

БЯ. ВР, акц. 697/04. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim. – S. 258-259.

№ 36

15 травня 1946, Київ. Директива Президії АН УРСР директору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василю Щурату про додаткову передачу Польщі історичних і культурних цінностей з України

Рада Міністрів УРСР

Совет Министров УССР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УССР

Київ, Володимирська вул., 54

Київ, Владимирская ул., 54

Телефони: { 4-24-63, 4-17-84, 4-28-67, 4-03-43
Комутатор 4-00-90

№ 1069

15 травня 1946 р.

[...]/709

10.VI.46 р.

Директору Львівського філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР
Дійсному члену АН УРСР В.Г. Щурату

Копія: Директору Бібліотеки Академії Наук УРСР
Ю.О. Меженко

Надсилаючи при цьому копію постанови № 776 Ради Міністрів УРСР від 6. IV-[19]46р.⁸⁸ «Про додаткову передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки», за дорученням Президента прошу Вас:

1) негайно зв'язатись з Львівським Обласним Управлінням Міністерства Лісової Промисловості і скласти угоду на виготовлення до 1-го червня 1946 р. 950 ящиків для пакування цінностей, що відправляються до Польщі.

Ящики для книг за порадою Ю. О. Меженко прошу замовляти розміром 0,75 × 0,75 мтр. Щодо ящиків для 32 експонатів Львівського Історичного Музею, та 31 картини Львівської Картинної Галереї, – розміри ящиків для них просимо одержати в зазначених установах і в угоді відповідно їх замовити. Після виготовлення видати без оплати, оскільки вартість виготовлених ящиків Львівського Історичного Музею і Львівської Картинної Галереї увійшла в загальну суму коштів, що асигнуються Академії Наук УРСР

⁸⁸ Помилково, має бути: 6.V.[19]46 р.

2) Потрібно форсувати відборку 100 тисяч книжок для передачі і відправки в Польщу, відповідно до вказівок Директора Бібліотеки Академії Наук УРСР Ю. О. Меженка, з тим, щоб в найближчий час всю роботу було закінчено і разом з експонатами Львівського Історичного Музею і Львівської Картинної Галереї було відправлено до Польщі.

3) Належні за постановою Ради Міністрів УРСР 139750 карб. зараз одержуються в Міністерстві Фінансів УРСР і цими днями Вам будуть переказані.

Прошу необхідні витрати по відборці книг і по виготовленню ящиків провадити за рахунок власного кошторису, до одержання асигновань з Києва.

4) Полотно, картон, папір, дріт і цвяхи маєте одержати на місці по нарядам, які цими днями ми одержимо в Держплані і надішлемо до Вас.

Додаток : Постанова № 776 Ради Міністрів УРСР.

Керуючий справами АН УРСР

[Підпис] (Сільвестров)

НБУВ. Архів, оп.1, спр. 656, арк. 4-4 зв. Оригінал, маш., укр. мова; НЗіО. ВР, № 17073/II, арк. 50. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: ЛНБ ім. В. Стефаника НАНУ. – С. 28-29; Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 12-13.

№ 37

18 травня 1946, Москва. Запис у щоденнику завідувача IV Європейського відділу Народного комісаріату іноземних справ СРСР Олексія Павлова⁸⁹ про розмову з радником посольства Польщі в СРСР Генриком Вольпе⁹⁰ стосовно політичної ситуації в країні напередодні референдуму і передачі з СРСР польських культурних цінностей

г. Москва

18 мая 1946 г.

СЕКРЕТНО

18 мая с.г. в 17 ч. 30 мин. я принял, по его просьбе, советника польского посольства Вольпе.

[...] Говоря о настроениях городской интеллигенции, Вольпе отметил, что большое значение для ее поворота в сторону Советского Союза имела бы передача Польше знаменитой польской библиотеки Оссолинеум,

⁸⁹ **Павлов Олексій Павлович** (1905–1982) – рад. дипломат, Надзвичайний і повноважний посол, у 1945–1946 завідував IV Європейським відділом Народного комісаріату іноземних справ СРСР.

⁹⁰ **Вольпе Генрик (Wolpe Henryk)**; парт. псевдоніми: Lisowski, Jan) (1899–1966) – пол. комуністичний діяч, історик літератури, заст. директора Інституту виховання наукових кадрів при ЦК ПОРП (1952–1953), потім надзв. проф. Варшавського університету та Інституту літературних досліджень ПАН. Член КРПП/ПКП (1918–1938), Об'єднання польських патріотів (1943–1944), радник посольства РП в Москві (1946–1952).

Раславицкой панорамы⁹¹, Виленских библиотек и ряда других польских культурных ценностей⁹².

Я сказал, что переданный нам польским посольством список культурных ценностей, на получение которых претендует Польша, изучается сейчас Украинской, Белорусской и Литовской Союзными Социалистическими Республиками, на территории которых находятся указанные в списке культурные ценности. Предварительное ознакомление с этим списком на местах дало пока не очень благоприятные результаты: большая часть культурных ценностей, о которых идет речь, уничтожена немецкими оккупантами; немалое количество включенных в список культурных ценностей принадлежит к истории и культуре не польского, а украинского, белорусского или литовского народов и т.д.

После этого мы перешли к обсуждению некоторых текущих вопросов работы посольства. [...]

АЗП РФ, ф. 0122, оп. 28, п. 200, спр. 7, арк. 62-64. Оригінал, рук., рос. мова. Опубл.: Советский фактор в Восточной Европе. – С. 291-292.

№ 38

21 травня 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністрові закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з Олексієм Павловим, начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР

[Герб Польської Республіки]

AMBASADA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

3/R/21

Moskwa, dnia 21 maja 1946 r.

T a j n e

Do

Wiceministra Spraw Zagranicznych
Obywatela Zygmunta MODZELEWSKIEGO
w Warszawie

[Штамп] MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Biuro Podawcze

Wpłynęło dn. 24. V. godz.

Przydzielono Nr. 1098/46

Ref. Gab. R. Min.

DPI 1785/46 0861

[Резолюція:] *przesłano do Min. Biezp.*

⁹¹ Має бути: Рацлавицька панорама.

⁹² Йдеться про культурні цінності, які залишилися на колишніх польських територіях, що відійшли після війни до СРСР.

Raport w sprawie rozmowy z p. Pawłowem, Naczelnikiem IV
Wydz. Europejskiego Min. Spraw Zagr. ZSRR (18.V. b. r.)

W związku z ostatnią rozmową z p. Pawłowem donoszę:
[...] 1. W sprawie rewindykacji Ossolineum p. Pawłow zajmuje pozycję negatywną, to samo w odniesieniu do Panoramy Racławickiej. Uważa on, że żądamy za wiele, że rewindykacja оголоси Zachodnią Ukrainę i Zachodnią Białoruś z dóbr kulturalnych. [...]

[Підпис]

(Dr. H. WOLPE)

Radca Ambasady R. P. w Moskwie

АМЗС ПР, ф. 6, в. 31, т. 481, арк. 1, 2, 3. Оригінал, маш. на бланку з рук. помітками, пол. мова.

№ 39

28 травня 1946, Київ. Витяг з протоколу № 76 засідання Оргбюро ЦК КП(б)У у справі затвердження урядової делегації УРСР для передачі Польщі історичних і культурних цінностей

О правительственной делегации для вручения исторических и культурных ценностей правительству Национального Единства Польской Республики.

Утвердить правительственную делегацию для вручения исторических и культурных ценностей, дара правительства УССР Правительству Национального единства Польской Республики в состав:

Пашина Н. П. (председатель делегации).

Пашенко А. С. (заместитель председателя Комитета по делам искусств при Совете Министров).

Биякевича И. И. (ректор Львовского Госуниверситета).

Просить ЦК ВКП(б) утвердить.

Секретарь ЦК КП(б)У

Н. Хрущев

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 9, спр. 409, арк. 16-17. Копія, маш., рос. мова.

№ 40

1 червня 1946, Київ. Розпорядження члена Міжвідомчої урядової комісії УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці Євгена Кирилюка про створення комісії з відбору видань із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

По відбору 100. 000 книжок для Польської Республіки з Львівської Філії Бібліотеки АН УРСР виділити комісію в складі таких т. т.

1. Гнип П. І. Голова Комісії

2. Возняк М. С.

3. Генсьорський А. І.

4. Карпинець І. І.⁹³

5. Луцик Р. Я.

6. Янчак Я. В.

7. Ярема Я. Я.⁹⁴

Член Міжвідомчої Урядової Комісії
по відбору культурних цінностей
для Польської Республіки

(Є. П. Кирилюк)

Львів, дня 1. VI. 1946.

згідно з оригіналом

Працівники, котрі працюють при відборі книжок

Рукописи

Гебултовський

Хмельовська

Келлес-Кравз

Стародруки

Гембарович

Куркова

Бандура

Рогаліна

19–20 століття

Ольшевич

Пайончковський

Гуркевич

Іловська

Рогаля

Люфтова

Лютманова

Врублевська

Врублевський

Рукописи до переглядання

Колек[ції] Оссо[д]інські]	6500
Баворов[ські]	1659
<u>Павліков[ські]</u>	250
Радзимінськ[і]	509
<u>Сапіги</u>	895
Чоловський	2526

⁹³ **Карпинець Іван Іванович** (1898–1954) – укр. історик, музеєзнавець. У 1944–1946 – старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР. Після ліквідації відділу переведений на роботу до Києва до Інституту історії України АН УРСР, але через хворобу невдовзі відрахований.

⁹⁴ **Ярема Яким Якимович** (1884–1964) – укр. вчений, психолог, мовознавець, літературознавець, педагог. Доктор філософії (1922), дійсний член НТШ (1940). У 1946–1950 працював у київському Інституті літератури АН УРСР, у 1950–1962 завідував кафедрою іноземних мов Львівського зооветеринарного інституту.

Шнейдер ⁹⁵	222
Козловський	464
Яблоновські	233
Водзіцкі	643
Яловіцькі	65
Потужица	360
Театралія	1207
Архів Оссолінеум	698
	<hr/> 16251

Бажана поміч з боку працівників, котрі не працюють в Секторі II.

Генсьорський

Луцик

Барвінський

Гумецький

Пашкевич⁹⁶

Дашкевич

Бандрівський⁹⁷

Контни⁹⁸

Пашкевич⁹⁹

(Інститут Мовознавства

Інститут ботаніки

Музей природничий

⁹⁵ Йдеться про Антонія Шнайдера.

⁹⁶ Йдеться про Івана Омеляновича Пашкевича – див. Біограми.

⁹⁷ **Бандрівський Дмитро Григорович** (1897–1983) – укр. письменник, мовознавець. Доктор філософії (1931), кандидат філологічних наук (1956). Старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР (1940–1941, 1946–1950). Від 1951 до 1963 – старший науковий співробітник відділу мовознавства Інституту суспільних наук АН УРСР. У 1945–1952 працював над укладанням польсько-українського словника та діалектологічного атласу України.

⁹⁸ **Контний Петро Йосипович (Kontny Piotr)** (1895–1947) – укр. і пол. ботанік, краєзнавець і фотограф. Народився в с. Дуб'є Бродівського пов. на Тернопільщині. Навчався у польських гімназіях у Бродях і Львові, де в 1915 отримав атестат зрілості. Після закінчення теологічного факультету Львівського університету (1919) і короткочасного перебування на війні в загонах польських добровольців півроку працював у системі шкільної освіти, 1921 вступив на філософський факультет Львівського університету, який, уже як природознавчий, закінчив 1925 захистом докторської дисертації. Співробітник Інституту палеонтології при університеті (від 1921 – на посаді молодшого, а від 1922 до 1926 – старшого асистента кафедри палеонтології). 1926, як фахівець із суспільно-економічних відносин на Гуцульщині, запрошений у Державний рільничий банк у Львові для вивчення перспектив вкладення коштів у полонинне господарство Карпат, працював науковим референтом банку впродовж 1928–1940. У 1946 – старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту ботаніки АН УРСР. У 1920–1930-х рр. друкувався у львівських і варшавських виданнях («Bunt Młodych», «Gazeta Pogonna», «Kurier Lwowski»). У 1931 опублікував дослідження «Народні промисли Малополющі. Спроба територіального синтезу на території Львівського, Станіславівського і Тернопільського воєводств».

⁹⁹ **Пашкевич Стефанія (Степанида) Омелянівна** (1889–1952) – укр. географ, педагог. Сестра Івана Пашкевича. Пластунка. Вчителька географії в українських школах у Львові. Співредакторка щоденника «Вперед» (1918–1922) і журналу «Наша Мета» (1919–1922), співробітниця Горожанського комітету у Львові (1918–1921) і Комітету допомоги українським політичним в'язням (до 1939). У 1941–1945 – перебувала у Сибіру, куди разом з родиною її

Карпинець	Інститут історії)
<u>Рукописи</u>	
Гебултовський	
Хмельовська	
Келлес-Кравс	Члени комісії:
Барвінський Б.	Генсьорський А.
Гумецький В.	
Білецький (Ін-т істор[ії])	
<u>Стародруки</u>	
Гембарович	
Куркова	члени комісії :
Бандура	Луцик Р.
Рогаліна	Генсьорський
Штеліга	
Околот ¹⁰⁰ (Ін-т іст.)	
<u>19–20 ст.</u>	
Ольшевич	
Пайончковський	
Гуркевич	
Лловська	
Рогаля	члени комісії:
Люфтова	
Лютманова	ак. Возняк
Врублевська	Ярема (Ін-т літ.)
Врублевський	Карпинець (Ін-т істор[ії])
Ситницька	Янчак.
Пашкевич	
Дашкевич	
Скорик ¹⁰¹ (І-т фол.)	

вивезли більшовики. З 1945 – старший викладач географічного факультету Львівського університету. Молодший науковий співробітник Природничого музею у Львові (1946–1950), молодший науковий співробітник Львівського сектору Інституту геологічних наук АН УРСР (1950). Авторка наукових праць з географії та краєзнавства.

¹⁰⁰ **Околот Іван Полікарпович** (1890–1952) – укр. історик, педагог. Офіцер УГА. Викладав у перемиських гімназіях: українській державній чоловічій (1922–1925), польській на Засянні (1926–1939), українській жіночій гімназії (1944–1945), директором якої був. 1945 ув'язнений польською владою, 1946 примусово переселений до Львова, де працював старшим науковим співробітником у львівському відділенні Інституту історії АН УРСР (1946) та старшим науковим співробітником Музею етнографії у Львові (1948–1950), згодом – у Львівському історичному музеї.

¹⁰¹ **Скорик Михайло Михайлович** (1895–1981) – укр. історик, філолог, етнограф, фольклорист. Батько композитора Мирослава Скорика. Народився у сім'ї вчителя в с. Лука Самбірського пов. в Галичині. 1906–1914 навчався у Самбірській державній гімназії. Під час Першої світової війни служив в австро-угорській армії, у 1915–1916 навчався на правничому факультеті Ягеллонського університету в Кракові. Після утворення ЗУНР воював в УГА, був поранений. У 1920 вступив на філософський факультет Віденського університету – вивчав історію, географію та слов'янську філологію. У грудні 1923 здобув науковий ступінь доктора філософії з історії за працю «Семен Палій – білоцерківський

Грабар¹⁰² (- // - екон.)
 Контни (І-т бот.)
 Пашкевич (Муз. прир.)
 Старчук¹⁰³ (І-т археол.)
 Пастушин¹⁰⁴ (Ін. фол.)
 Бандрівський (Ін-т екон.)
 Криницький¹⁰⁵ (І-т мовоз.)
 Лемеха¹⁰⁶ (Ін-т екон.)
 Добрянський¹⁰⁷ (Ін-т фол.)

полковник». Від вересня 1924 – викладач у приватній учительській жіночій семінарії, 1932 – директор приватної гімназії товариства «Рідна школа» у м. Самборі. Організатор етнографічно-історичного музею «Бойківщина» в Самборі і співробітник журналу «Літопис Бойківщини». У вересні 1939 очолив середню школу № 1 в м. Самборі. Від 15 червня 1941 – на науковій роботі у Львівському відділенні Інституту українського фольклору АН УРСР. У Львові родина проживала на вул. Куркової (тепер – вул. Лисенка), 61, кв. 2. Під час Другої світової війни – деякий час учитель Першої державної гімназії у Львові. Після війни від 1944 – організатор і в. о. доцента кафедри історії середніх віків ЛДУ. Старший науковий співробітник Львівського відділення ІМФЕ (1944–1946), від 1947 – в. о. керівника цього відділення, в. о. завідувача кафедри фольклору й етнографії ЛДУ. У жовтні 1947 заарештований і разом з сім'єю вивезений на заслання до м. Анжеро-Судженська Кемеровської обл. Росії. Працював сторожем на цегельному заводі, касиром у лазні, учителем німецької мови у вечірній середній школі робітничої молоді. У 1957 сім'я повернулася в Україну, поселилася у с. Дубині на Сколівщині. Після смерті дружини, у 1981 переїхав до Львова, де через кілька місяців помер. (Про нього див.: *Гілевич І. Михайло Скорик – історик, етнолог, фольклорист / Ігор Гілевич // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2014. – Вип. 50. – С. 206–243.*)

¹⁰² **Грабар Іван Григорович** (1894–?) – юрист, економіст; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1945).

¹⁰³ **Старчук Іван Данилович** (1894–1950) – укр. археолог, мистецтвознавець, педагог. Під час Першої світової війни перебував у Легіоні УСС, згодом – стрілець УГА. З 1921 – вчитель народної школи ім. Б. Грінченка у Львові, завершив навчання на курсах у Вільній академії мистецтв у Львові. Вивчав мистецтвознавство у Львівському університеті (1925–1930), захистив докторат (1931). У 1940-х – завідувач археологічного музею й викладач на кафедрі археології Львівського державного університету ім. І. Франка, старший науковий співробітник відділу слов'яно-руської археології Львівського відділення Інституту археології АН УРСР. Брав участь у розкопках у с. Крилосі під керівництвом Я. Пастернака. 1946–1949 керував археологічною експедицією на Пліснеському городищі.

¹⁰⁴ **Пастушин (Пастушик) Василь Юрійович** (1889–?) – філолог, д-р філософії; ст. науковий співробітник Львівського відділу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії (1945).

¹⁰⁵ Помилково, має бути: **Керницький Іван Михайлович** (1909–1979) – укр. філолог, мовознавець. Доктор філологічних наук (1969). Закінчив Львівський університет (1937), працював учителем. Молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (1948–1950), від 1951 – старший науковий співробітник відділу мовознавства Інституту суспільних наук АН УРСР. Співукладач «Польсько-українського словника» (1958, т. 1; 1960, т. 2), «Словника староукраїнської мови XIV–XV ст.» (1977, т. 1; 1978, т. 2), «Короткого таумачного словника української мови» (1978; 1988; усі – Київ) та ін.

¹⁰⁶ **Лемеха Михайло Васильович** (1907–1977) – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки АН УРСР (1946–1949), молодший науковий співробітник Музею етнографії АН УРСР у Львові (1950).

¹⁰⁷ **Добрянський Калістрат Антонович** (1907–?) – фольклорист; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії (1944–1945).

Малецька¹⁰⁸ (Муз. етногр.)

Бажана поміч з боку працівників, що не працюють в бібліотеці

Білецький (Ін-т історії)

Околот (Ін-т історії)

Карпинець (Ін-т історії)

Ярема (Ін-т літер.)

Скорик (Ін-т фолькл.)

Пастушин (Ін-т фолькл.)

Добрянський (Ін-т фолькл.)

Грабар (Ін-т екон.)

Лемеха (Ін-т екон.)

Бандрівський (Ін-т екон.)

Контни (Ін-т бот.)

Криницький (Ін-т мовозн.)

Малецька (Ін-т етногр.)

Генсьорський (за сумісн. в Ін-ті мовознавства)

Старчук (Ін-т фолькл.)

Пашкевич (Музей природн.)

Бригади

НОВОДРУКИ

Керівник – Ольшевич

Відбирають з полиць

1. Канєвська¹⁰⁹

2. Білинський

3. Ковальська¹¹⁰

¹⁰⁸ **Малецька Софія О.** (1913–?) – молодший науковий співробітник Музею етнографії АН УРСР у Львові (1948–1950). У 1948–1949 досліджувала художні та сільськогосподарські артілі у Рівненській і Волинській областях.

¹⁰⁹ **Канєвська (в заміжжі Вітчевська) Етя (Етель) Фриділівна** (1918 (за ін. даними 1919) –?) – рад. бібліотечна працівниця, єврейка. У 1935–1937 – працювала технічним бібліотекарем, помічником бібліотекаря і бібліотекарем у Бібліотеці АН УРСР у Києві. Закінчила Робітфак у Києві (1938–1940). Від 10 травня 1940 – бібліотекар ЛфБАН УРСР. Від січня 1941 – бригадир групи схедеографів. 24 червня 1941 евакуйована до м. Свердловська (тепер – Єкатеринбург в Росії), де працювала в Будинку техніки каталогізатором. У 1943–1945 – секретар Спецторгу у м. Джамбул Казахської РСР. Від липня 1945 – старший бібліотекар відділу опрацювання книжок і каталогів ЛфБАН УРСР. У квітні 1946 тимчасово переведена на посаду старшого бібліотекаря відділу спецфондів, від червня 1946 – головний бібліотекар відділу опрацювання. У 1946 – у складі бригади з відбору новодруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Пішла на пенсію з посади завідувача відділу опрацювання. У 1970–1980-х рр. проживала у Львові на вул. Миру, 17, кв. 8. На початку 1990-х виїхала до Ізраїлю. (Про неї див.: *Кусий Л.* «Спецфонд» Львівської філії Бібліотеки АН УРСР; початки організації (1940–1941) / *Леся Кусий* // *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника.* – Львів, 2007. – Вип. 15. – С. 370; *ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10в, арк. 172–180*). Проживала у Львові на вул. Стефаника, 11, кв. 4.

¹¹⁰ **Ковальська Софія Осипівна** (1903–?) – укр. бібліотечна працівниця. Народилась у м. Гвіздець (Станіславівське в-во). Закінчила учительську семінарію в Тернополі (1918–1922). Від 16 жовтня 1944 працювала старшим бібліотекарем, а від 1 листопада до 15 березня 1947 – відділу опрацювання фондів ЛфБАН УРСР. Проживала у Львові на вул. Шкарповій, 7, кв. 16 (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 152, арк. 284–288*).

	4. Вулах
	5. Баріляк ¹¹¹
	6. Фльорик
	7. Хмельовська
провіряє – Голенко	
списує – Сологуб ¹¹² – Петренко	
пакує – Рогаля	
	2
Відбирає з полиць	1. Курчаба бригадир
	2. Лютман
	3. Врублевська
	4. Творидло ¹¹³
	5. Сітницька

¹¹¹ **Баріляк Олександр Матвійович** (1876–1953) – юрист, фольклорист, доктор права; головний бібліотекар ЛфБАН УРСР (1945–1946).

¹¹² **Салагуб Ілля Іванович** (1885–1967) – укр. адвокат, громадський діяч. Родом з с. Будинин (пов. Грубешів), закінчив гімназію у Львові (1905), юридичний факультет Львівського університету (1911), доктор права. Під час Першої світової війни воював у лавах УГА. У 1920-х працював помічником в адвокатській конторі д-ра Лева Ганкевича, у 1923–1930-х – адвокатом у м. Белзі. Заснував громадську бібліотеку в Белзі, керував нею у 1924–1946. Засновник «Січей», був членом НТШ. В квітні 1946 виселений до УРСР і оселився в Брюховичах (вул. Головна Алея, 30). У ЛфБАН УРСР працював від 20 червня 1946 на посаді бібліотекаря газетного відділу, на початку 1950-х працював при розборі фонду концентрації: у 1951 та від квітня до грудня 1953 брав участь у роботі бригади з переінвентаризації та рекаталогізації бібліотечного фонду на вул. Радянській, 24. Звільнений 1 вересня 1959 у зв'язку з виходом на пенсію (Про нього див.: Салагуб Ілля Іванович (1885–1967). З прожитого: спомини, нариси, особистості / *Ілля Салагуб* [упоряд.: Леонід Салагуб, Дарія Салагуб-Лозинська]. – Львів, 2015. – 61 с.; *Кусий Л.* Відділ спецфондів ЛНБ АН УРСР (1945–1953 рр.) / *Леся Кусий* // *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. – Вип. 1 (16). – Львів, 2008. – С. 418, 422). (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 169, арк. 30-63*).

¹¹³ **Творидло Микола Дмитрович** (1884 – травень 1949) – укр. кооператор, інженер, агроном. Закінчив агрономічний факультет Рільничої академії в Дублянах (відділ Львівської Політехніки) (1905–1909). У 1911–1915 викладав у середній сільськогосподарській школі с. Миловання і завідував бібліотекою, у 1915–1919, 1925–1928 – службовець т-ва «Сільський господар», керівник мандрівних бібліотек. 1920–1924 – керівник сільськогосподарської школи, редактор шкільних книжок з природознавства, завідувач шкільної бібліотеки на Закарпатті. У 1928–1944 працював у Спільці кооперативів «Центросоюз» у Львові. У 1946 – агроном для підсобних господарств Райздороввідділів. У ЛфБАН УРСР працював від 10 червня 1946 до 21 квітня 1947 (звільнений 23 червня 1947) на посадах старшої бібліотекаря, старшого бібліографа, працівника відділу рукописів ЛфБАН УРСР. Автор книжок і підручників на господарські теми, публікував статті у «Сільському господарі», «Житті і знанні», «Ділі». Проживав у Львові на вул. Пестеля, 4, кв. 2. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 172, арк. 1-8*). Заарештований у квітні 1947 і висланий до Песчлагу в Казахстані, де й помер, правдоподібно, у травні 1949 (див.: *Гуцаленко Т.* Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України у 1940–1949 рр.: постаті та події / *Тетяна Гуцаленко* // *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника*. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 214; *Ковба Ж.* Микола Творидло – провідник господарського та економічного просвітництва // *Творидло Микола. П'ятдесятилітня діяльність «Просвіти» на полі економічним* / упоряд. *Жанна Ковба*. – Львів, 2002. – С. 13-26).

провіряє – Янчак
 списує – Вінцковський – Гомме¹¹⁴
 пакує – Тершаковець
СТАРОДРУКИ
 Керівник – Гембарович
 Відбирають з полиць

6. Суховерський
 7. Маєрська

1. Гебултовський
 2. Бандура
 3. Хонігсман
 4. Рогаліна
 5. Шпитковський
 6. Келлес-Кравс
 7. Генсьорський

Провіряти – Карпинець і Луцик
 Списувати – Даревич¹¹⁵ – Зуб¹¹⁶
 Упакувати – Гордон

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 11-18. Оригінал, рук., маш., укр. мова.

¹¹⁴ **Гомме Марія Станіславівна (Homme Maria)** (1911–?) – пол. бібліотечна працівниця, вчителька. Дочка бібліотекарки ЛфБАН УРСР (1940–1941) Ядвіги Янівни Гомме. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10в, арк. 141*). Закінчила гуманітарний факультет Львівського університету (1937), вивчала фр. мову в Парижі (1937–1938), працювала вчителькою у школах Тарнова і Львова (1938–1941, 1944–1945, 1948–1950). У 1945–1948 викладала в ЛДУ. Працювала у ЛБАН УРСР бібліотекарем та схедеографом при рекаталогізації фондів (1951–1952, 1954, 1961–1962), у 1953–1954 – у бібліотеці Львівського політехнічного інституту. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3ос, спр. 145, арк. 1-28*). У неї на квартирі (вул. Щербаківа, 11) мешкала М. Хмельовська, також вона готувала обіди для М. Гембаровича.

¹¹⁵ Правдоподібно, йдеться про **Даревич Ольгу Андріївну** (1916–?) – укр. бібліотечну працівницю. Закінчила середню школу у Львові. Від 1939 до 1941 працювала у Фахово-доповняючій школі у Львові, у 1941–1944 – в Загальному закладі взаємних забезпечень у Львові, від 1944 – лаборантом на фізико-математичному факультеті ЛДУ. У ЛБАН УРСР працювала у червні 1946 та жовтні – листопаді 1951. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3ос, спр. 147, арк. 30-35*).

¹¹⁶ **Зуб Стефанія Іванівна** (1924–?) – укр. бібліотечна працівниця. Народилась у Львові, де здобула незакінчену середню освіту. У 1941–1942 працювала технічною секретаркою у ремісничій школі у Львові, з липня 1942 до 1944 – бібліотекаркою в Бібліотеці НТШ. Від 1 серпня 1944 – у ЛфБАН УРСР на посадах: бібліотекаря та старшого бібліотекаря відділу опрацювання, старшого бібліотекаря кабінету мистецтва. У травні 1951 атестована як помічник бібліотекаря, у червні 1953 переведена на посаду бібліотекаря відділу спецфондів ЛНБ АН УРСР. У 1980-х – другий старший бібліотекар відділу спецфондів (група обліку та зберігання вітчизняної літератури) ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР. Від березня 1996 – бібліотекар кабінету німецькомовної книги. Звільнена 31 грудня 2005 р. з посади бібліотекаря відділу основних книжкових фондів. Вийшла на пенсію 15 листопада 1979. Проживала у Львові на вул. Хшановської (тепер – Вербицького М.), 11а, вул. Нечуя-Левицького І., 8, кв. 2, Жовтневій, 14, кв. 6 а (тепер – Дорошенка П.) (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3ос, спр. 412, арк. 125-178; Кусий Л.* Історія відділу спецфондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР: докум. нарис / *Леся Кусий.* – Львів, 2015. – С. 62, 99).

№ 41

4 червня 1946, Київ. Телеграма директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи, секретаря парторганізації Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо відправки книжок та періодики до Польщі

ЛЬВІВ ОССОЛІНСЬКИХ ДВА
БІБЛІОТЕКА АКАДЕМІЇ НАУК ГНІПОВІ

Копія

548

4.VI.1946 р. ПАКУВАННЯ ТРЕБА ЗАКІНЧИТИ ПРОТЯГОМ ТИЖНЯ
НА ДОПОМОГУ НАДСИЛАЄМО П'ЯТЬ СПІВРОБІТНИЦЬ
ЗАБЕЗПЕЧТЕ ТРЬОХ ПРИМІЩЕННЯМ

ДИРЕКТОР БІБЛІОТЕКИ
АН УРСР (МЕЖЕНКО)

Київ, Володимирська № 58 Бібліотека Академії Наук УРСР 4.VI – 1946 року.

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 5. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 13.

№ 42

4 червня 1946, Львів. Протокол засідання Комісії з відбору видань із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР для передачі їх до Польщі

До відому

Юр Меж[енко]

[1946].06.20.

ПРОТОКОЛ

Засідання Комісії по відборі книжок з Львівського Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР для відсилки в Польщу, відбутого дня 4 червня 1946 року в кабінеті Директора Бібліотеки по вул. Оссолінських № 2.

Присутні : Уповноважений Президії АН УРСР Проф. Савін Г. М., Доцент Гнип П. І., Акад. Возняк М. С., Акад. Гембарович М. Т., Генсьорський А. І., Карпинець І. І., Луцик Р. Я., Ярема Я. Я.

Комісія заслухала інформацію Дир. Гнипа П. І.¹¹⁷ про відбір книжок для відсилки в Польщу, та про сформування для цієї цілі комісії. За

¹¹⁷ П.І. Гнип у 1945–1948 працював заступником директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.

розпорядженням члена урядової комісії по відбору книжок для Польщі, професора Кирилюка, в склад львівської комісії по відбору книжок для Польщі входять:

Гнип П. І. (голова), Акад. Возняк М. С., Генсьорський А. І., Карпинець І. І., Луцик Р. Я., Янчак Я. В., Ярема Я. Я.

Акад. Гембарович М. Т. поінформував комісію про хід дотеперішніх робіт по відбору книжок для Польщі. Співробітники II Сектору Бібліотеки АН в числі 16 чоловік проводять відбір книжок і рукописів. Праця проводиться в 3-х групах, а саме у Відділі стародруків, у Відділі рукописів, у Відділі нових книжок. Частина книжок і рукописів (театральні рукописи) вже готова до перевірки і пакування.

Акад. Возняк М. С., Генсьорський А. І., Карпинець І. І., Луцик Р. Я. висказують свої думки в справі організації праці по відбору та пакування книжок до Польщі.

Комісія постановила відбирати для відсилки в Польщу всю літературу яка відноситься до історії, економіки, культури і т.ін. Польщі, де ця література не друкувалась і на якій би вона не була мові, натомість літературу яка відноситься до України, не відбирати, хоч би вона була друкована в Польщі.

Комісія постановила періодиків поки що не відбирати та поставити перед урядовою комісією в Києві питання, якими критеріями руководитись при відборі періодиків для Польщі.

Комісія постановила поділити працівників бригади по відборі книг на групи і до кожної групи прикріпити членів комісії для перевірки робіт.

Комісія доручила т. т. Гнипу П. І. і Генсьорському А. І. зложити список працівників, які будуть приділені до бригади по відборі книжок для Польщі, та опрацювати план поділу роботи між ними.

Проф. Савін Г. М. обіцяє, в разі потреби, приділити співробітників Львівських Інститутів АН, для допомоги бібліотеці в цій роботі.

На цьому засідання закривається.

Львів, 4 червня 1946 р.

[Підписи]

П. Гнип

Секретар – Роман Луцик

№ 43

5 червня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо відбору книжок та періодики для Польщі

БІБЛІОТЕКА
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
Київ, Володимирська вул. 58-а, тел. 4-17-24.

Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Socialist
Republic.

№ 58-a Volodymirska str., Kiev.

5.VI. 46 p.
№ 551.

Вельмишановний Павло Івановичу!

Відряджаю до Вас на допомогу 4-х співробітниць. Всі вони остільки знають польську мову, що зможуть досить добре орієнтуватися в ній при відборі.

Принципи відправки Ви знаєте і ми можемо їх не повторювати.

Основне це те, щоб не було віддано матеріал змісту «Україніка» та щоб серед відправлених книжок не було книг анти-радянського змісту.

Періодика, яка почала виходити перед 1917 р. і пізніше продовжувалася, не повинна ділитися; вона або йде або не йде. Якщо вона за якийсь період являється потрібною для нас, то вона цілком залишається у нас.

Микола Платонович [Бажан], з огляду на спішність справи, погодився на те, щоб не перепаковувати попередніх 50 тис[яч]. Але для того, щоб надати ящикам пристойного вигляду потрібно їх пофарбувати, щоб не було видно різних написів.

Ціла робота має бути закінчена на протязі кількох днів.

Микола Платонович по кілька раз на день запитує про хід роботи.

Прошу Вас тримати мене в курсі всіх справ і по можливості щодня зв'язуватися зі мною телефоном по урядовій лінії. Мене завжди можна застати зранку від 10 до 1 г[одини]. Інші питання про які зручніше говорити Вам має розповісти тов. Венгржановська Н. С.¹¹⁸, яку я належним чином проінформував.

З привітом

Юр Меженко (Меженко)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 19. Оригінал, маш., укр. мова; НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 6-6 зв. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 168-169; Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 13-14.

¹¹⁸ Має бути: **Венгржановська Надія Семенівна** (1894–?) – історик, мистецтвознавець; завідувачка кабінету образотворчого мистецтва (1946–1950) Бібліотеки АН УРСР у Києві (від 1948 – Державної публічної бібліотеки УРСР). Під її керівництвом було відряджено до Львова співробітників БАН УРСР: Р.Б. Портон, О.М. Данченко, К.О. Коваленко (див.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 14).

№ 44

5 червня 1946, Львів. Доповідна записка заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа та заступника директора бібліотеки з господарської роботи Віктора Печенюка щодо відправки 50 000 книжок до Польщі

Львів 5 червня 1946 р.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

До кошторису філії Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові

На висилку 50.000 книжок до Польщі.

Для перепаковки 50.000 книжок раніш підібраних Львів[ською] Бібліотекою АН УРСР для Польщі потрібно 400 нових ящиків по 100. – Крб. за 1 ящик

Це є Крб. 40.000. – –

Витрати зв'язані з перепаковою книжок та транспортними розходами складає 17.000 – Крб. а раніше нами витрачено в 1946 р. на ящики і зв'язані з цими роботами Крб. 7.000. – –, тобто до відпущення Вами раніш ліміт нам не вистарчає 25.000. – – Крб.

До цього долучаємо кошторис на переупаковку і транспорт 50.000 книжок.

Заст. Директора

Бібліотеки по наук. частині

[Підпис]

(Гнип П.І.)

Заст. Директора

Бібліотеки по госп. частині

[Підпис]

(Печенюк В.І.)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 7. Копія, маш., укр. мова.

№ 45

5 червня 1946, Львів. Кошторис витрат для відправки 50 000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки

Львів, дня 5 червня 1946 р.

КОШТОРИС

по висилці книг в Польщу (в кількості 50.000)

по Львівській Бібліотеці Академії Наук УРСР

Сума Крб.

в т. ч.

зарплата

1). Купівля (виготовлення) нових ящиків
400 шт. по 100. –//–	40.000 –//–	
2). Перевіз виготовлених ящиків до
Бібліотеки АН УРСР
400 шт. 15 ходок по 120. –//–	1.200. –//–	1.200. –//–
3). Погрузка і розгрузка
400 шт. а 2.22	800. –//–	800. –//–

4). Перепаковка 50.000 книжок по 0.2	12.500. -//-	12.500. -//-
5). Транспорт на вокзал 20 ходок а 120. -//-	2.400. -//-	2.400. -//-
6). Нарахування	700. -//-	
	<u>57.600. -//-</u>	<u>16.900. -//-</u>

Директор Бібліотеки
Академії Наук УРСР
у Львові

(Акад. Щурат В. Г.)

Заст. Директора
по госп. частині
Головний бухгалтер

(Печенюк В. І.)
(Демчук І. Л.¹¹⁹)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 22. Копія, маш., укр. мова.

№ 46

5 червня 1946, Львів. Кошторис витрат для відправки 100 000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки

Львів, дня 5 червня 1946 р.

КОШТОРИС

по висилці книг в Польщу (в кількості 100.000)
по Львівській Бібліотеці Академії Наук УРСР

Сума Крб. в т. ч. зарплата

1). Купівля (виготовлення) нових ящиків	100.000.-//-	
1000 шт. по 100. -//-		
2). Перевіз виготовлених ящиків до Бібліотеки АН УРСР		
1000 шт. 25 ходок а 120. -//-	3.000. -//-	3.000. -//-
3). Погрузка і розгрузка		
1000 шт. а 2. -//-	2.000. -//-	2.000. -//-
4). Упаковка 100.000 книжок по 0.20	20.000. -//-	20.000. -//-
5). Транспорт на вокзал		
50 ходок а 120. -//-	6.000. -//-	6.000. -//-
6). Зарплата:		
а). Членам Комісії Науков[им] Експертам		
7 чоловік по 2.000 -//-	14.000. -//-	14.000. -//-

¹¹⁹ **Демчук Ігор Лукіянович** (1902-?) – бухгалтер. Народився у с. Бужок Золочівського пов. у сім'ї вчителя. Закінчив Академічну гімназію і Торговельну академію у Львові (1923). Працював у Львові бухгалтером у Центросоюзі (до кінця 1939), в Облспоживспілці (січень – травень 1940), у кооперативі Українське народне мистецтво, Артіль ім. Лесі Українки (до серпня 1941), потім – у кооперативі «Угас» (серпень 1941–липень 1944). Від 15 вересня 1944 – головний бухгалтер ЛфБАН УРСР. З травня 1973 звільнився у зв'язку з виходом на пенсію. Проживав у Львові на вул. Оссолінських (Стефаника), 11.

б). За відбір книжок			
10 чоловік по 1.000.-//-	10.000. -//-	10.000. -//-	
в). Робота в каталогах			
10 чоловік по 500.-//-	5.000. -//-	5.000. -//-	
г). За списування інвентарів			
10 чоловік по 500.-//-	5.000. -//-	5.000. -//-	
д). За погрузочно-розгрузочні роботи і переноска книжок			
25 чоловік по 500.-//-	12.500. -//-	12.500. -//-	
7). Нарахування	3.100. -//-		
	<u>180.600. -//-</u>	<u>77.500. -//-</u>	

Директор Бібліотеки
Академії Наук УРСР
у Львові
Заст. Директора
по госп. частині
Головний бухгалтер

(Акад. Щурат В. Г.)

(Печенюк В. І.)

(Демчук І. Л.)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 23. Копія, маш., укр. мова.

№ 47

7 червня 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про передачу книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки

Протокол № 9 ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР 7 червня 1946 р.

Головує Президент Академії Наук УРСР академік О.О. БОГОМОЛЕЦЬ.
[...]

Поточні справи:

1. СЛУХАЛИ: Повідомлення Президента Академії Наук УРСР академіка О. О. Богомольця про те, що до нього звернувся Заступник Голови Ради Міністрів УРСР М.П. Бажан з запитанням – чому Бібліотека Академії Наук УРСР до цього часу не виконала доручення Уряду щодо повернення Польщі 150 тис. томів літератури, що їй належить повернути Польській Республіці з книжкових фондів Бібліотеки АН УРСР у Львові.

УХВАЛИЛИ: Доручити директорів Бібліотеки АН УРСР тов. Ю. О. Меженку на протязі одного тижня повернути 150 тис. томів, що їм належить повернути Польській Республіці з книжкових фондів бібліотеки АН УРСР у Львові. Про виконання цього повідомити Президію Академії Наук УРСР і Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. М. П. Бажана. [...]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 224, арк. 104, 113. Копія, маш., укр. мова.

№ 48

14 червня 1946, Варшава. Фрагмент звіту Францішка Вокроя про події під час незаконного вивезення зі Львова до Польщі приватних книгозбірень професорів колишніх польських вищих навчальних закладів Львова

«Sprawozdanie z czynności podczas delegacji do Lwowa w sprawie rewindykowania księgozbiorów stanowiących prywat[na] własność profesorów b. polskich wyższych uczelni we Lwowie, wykonanej przez delegowanego w tym celu przez Ministerstwo Oświaty ob. Franciszka Wokroja, starszego asystenta Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego» [...]

Po długich i uciążliwych staraniach i pertraktacjach z obecnym sowieckim dyrektorem Ossolineum (ob[ecnie] Ak[ademia] Nauk) tow[arzyszem] Gnypem udało mi się wreszcie dojść do porozumienia w sprawie wydania przynajmniej zbiorów prof. Bujaka, po uprzednim przedłożeniu dokumentów osobistych i posiadanych na moje nazwisko upoważnień. Dyrektor ów zgodził się wydać mi tylko 35 pak z książkami prof. Bujaka, tłumacząc się, że nic mu nie wiadomo o dalszych 7 dużych pakach, tym bardziej że jako nowo przybyły jeszcze nie zdążył we wszystkim się zorientować (według poufnie otrzymanych wiadomości tych 7 pak zostały już poprzednio wysłane do Krakowa). Wykorzystawszy sytuację, mając zezwolenie na pozostałe 35 pak, udało nam się zmylić czujność i omijając stawiane nam trudności, oprócz tych pak wy dobyłem część zdeponowanego tam księgozbioru prof. Czekanowskiego, prof. Mantuffla, resztę zbiorów prof. Bujaka (nakład «Wieś i Państwo», «Roczniki Historii Społeczno-Gospodarczej»), zbiory prof. Grucy A., prof. Koskowskiego, prof. Witkowskiego, prof. Inglota i in. Wszystkie te zbiory zwiozłem wynajętymi samochodami do magazynów Zw[iązku] Patri[otów] Polskich we Lwowie. Ponadto zwoziliśmy również dostępne zbiory z domów prywatnych, jak: prof. Kucharskiego, prof. Cieszyńskiego i Małdalskiego, prof. Próchnickiego i Smulikowskiego, prof. Żylińskiego, prof. Kulczyńskiego i Małdalskiego, prof. Ganszyńca, prof. Thulliego oraz złożone w biurach ZPP nakłady i dzieła «Fundamenta Mathematicae» i «Studia Mathematica». Mając polecenie i upoważnienie Tow[arzystwa] Uniwersytetów Robotniczych z Gł[ównego] Zarz[ądu] w Warszawie, wysłaliśmy delegata do Stanisławowa dla przewiezienia stamtąd złożonych w tamt[ejszym] ZPP książek, jako daru dla TUR.

W ten sposób pracując udało nam się zdobyć poważną ilość cennych dzieł dla nauki polskiej.

Wysiłki nasze mogły być uwieńczone poważnym sukcesem tylko w znacznej mierze (należy to podkreślić) [dzięki] nieocienionej współpracy b. polskich współpracowników Ossolineum i Uniwersytetu Lwowskiego, [...]

Z wielkim uznaniem i silnym podkreśleniem należałoby tu wymienić tych nielicznych, pozostałych we Lwowie pracowników jak: kustosz b.Ossolineum

dr Gębarowicz, mgr Górkiewicz, dr Olszewski, dr Kelles-Krauz i wielu innych naukowych pracowników i niższych funkcjonariuszy, których nazwisk w tym momencie nie pamiętam. Jedno wielkie życzenie mają ci pracownicy, nie myśląc o własnych potrzebach, a mianowicie to, ażeby władze nasze w kraju zainteresowały się ich losem, zwłaszcza w czasie obecnym nacisku na ewakuację ze Lwowa i poczyniły starania u odnośnych czynników o wystawienie im paszportów polskich z prawem pobytu we Lwowie do czasu jak zajdzie tego potrzeba. Chodzi w tym wypadku o kilkanaście osób z rodzinami. Umożliwiłoby to przetrwanie im na posterunku do czasu ostatecznego załatwienia spraw rewindykacyjnych, bez obawy utraty prawa opcji. [...]

АНА. Міністерство освіти ПР, № 757, арк. 106-107. Оригінал, маш., пол. мова. Опубл.: Matwijów M. Walka o lwowskie dobra. – S. 255-256.

№ 49

15 червня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа про кошти на відправлення 150 000 книжок до Польщі

15.VI. 1946 р.

Шановний Павле Івановичу!

Мене попередив Микола Платонович [Бажан], що невдовзі після відправлення 150 тисяч книжок доведеться відправляти Бібліотеку Оссолінських в цілому, залишаючи у себе те, що стосується Українціки.

В зв'язку з цим треба підрахувати скільки це коштуватиме і скласти кошториса. Оскільки Ви маєте в цій справі досвід прошу Вас в найкоротшому часі надіслати до мене такого кошториса з тим, щоб ми тут своєчасно встигли передати його до Ради Міністрів.

Я вже писав до Вас як розглядати періодику. Прошу Вас і надалі дотримуватися такогож принципу.

З привітом

Директор Бібліотеки АН УРСР

Юр Меженко

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр.142, арк. 25. Оригінал, маш., укр. мова. Лист писаний на бланку Бібліотеки АН УРСР у Києві; НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 11. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 169-170; Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 15.

№ 50

18 червня 1946, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо кошторису на упакування і відправку до Польщі колишньої бібліотеки Оссолінських у Львові

Київ, червня 18, 1946 р.

Вельмишановний Павле Івановичу!

Прошу Вас негайно скласти й надіслати, хоч би й спеціальною людиною, літаком кошториса (на упакування й відправлення всієї бібліотеки Оссолінських).

Микола Платонович [Бажан] вимагає це зробити якнайшвидше.

Відправляти будемо все, за винятком Україніки.

Юр Меженко

P.S. Я не міг кілька днів звонити до Вас, бо телефон у мене від 15 був зіпсований.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр.142, арк. 27. Оригінал, рук., укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 170.

№ 51

20 червня 1946, Львів. Доповідна записка Львівського обкому КП(б)У Раді Міністрів УРСР про знищення червоноармійцями архівних цінностей у Львові

У м. Львові зберігається більше як 10 млн. виключно цінних архівних одиниць, які являють велику наукову вартість при вивченні історії України, зокрема Західної України. Є багато документів-унікумів – 14-15 ст.

З першого дня звільнення м. Львова і Львівської області від німецьких окупантів працівниками Облдержархіву було збережено і упорядковано біля 120 тонн документів періоду тимчасової німецької окупації. Одночасно, внаслідок вжитих заходів з боку уряду УРСР, були повернуті до Львова з Польщі, Чехословаччини і Німеччини цінні архівні документи, вивезені в свій час німцями, загальною вагою біля 100 тонн. Всі архівні цінності розміщені в 9-ти приміщеннях, в монастирях «Домініканів», «Бернардинів», «Францішканів», «Кармелітів» на вул. Підвальной 13, Руставелі 11 і інш. приміщеннях...

В квітні 1946 р. на території архівного сховища при монастирі «Бернардинів» трапився надто неприємний випадок. Після того як монахи залишили приміщення монастиря, в ніч з 26 на 27 квітня, група червоноармійців з курсів поварів, які розміщуються на території монастиря, ввірвалися в архівосховище філіалу Центрального державного історичного

архіву і знищили ряд цінних історичних документів. Після півторарічної перевірки і ревізії удалось установити відсутність 326 грамот польських королів, руських князів і інших документів періоду 1357 р. – 1800 р.

Встановлено, що винними в пограбуванні цінних архівних документів являється група червоноармійців — курсантів з курсів поварів (Львівська військова округа), начальником яких являється гвардії майор тов. Забелін.

Заст. зав. відділом пропаганди і агітації Львівського обкому КП(б)У П. Йова
20.6.46 р.

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, спр. 485, арк. 140-141. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т.1. – С. 336-337.

№ 52

21 червня 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністру закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР Олексієм Павловим

[Герб Польської Республіки]

A M B A S A D A R Z E C Z Y P O S P O L I T E J P O L S K I E J

3/R/23

Moskwa, dnia 21 czerwca 1946 r.

T a j n e

Do

Wiceministra Spraw Zagranicznych
Ob. Zygmunta MODZELEWSKIEGO

w W a r s z a w i e

[Штамп] MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

B i u r o P o d a w c z e

Wpłynęło dn. 24. VI. godz.

Przydzielono Nr. 1469/46

Załączników I

Ref. Gab. R. Min.

DP I 2282/46 0861

R A P O R T

o rozmowie z naczelnikiem IV Wydziału Europejskiego Min. Spraw
Zagranicznych ZSRR p. Pawłowem (z dn. 18 czerwca 1946 r.)

Donoszę, że w rozmowie z p. Pawłowem dnia 18 czerwca poruszyłem
następujące sprawy:

[...] 2. Sprawa Ossolineum

Na propozycję utworzenia Komisji, Pawłow odpowiedział odmownie, powołując się na stanowisko Chruszczewa w tej sprawie oraz na jego oświadczenie, że poleci sam tę sprawę załatwić w kierunku uwzględnienia potrzeb narodowych polskich i ukraińskich. Według Pawłowa sprawę należy załatwić między Polską a Ukrainą. Wyjazd naszego przedstawiciela do Kijowa uważa Pawłow za bardzo wskazany. [...].

[Підпис]

(Dr. H. WOLPE)

Chargé d'Affaires a. i.¹²⁰

АМЗС ІР, ф. 6, в. 31, т. 481, арк. 4, 5, 7. Оригінал, маш. на бланку з рук. помітками, пол. мова.

№ 53

22 червня 1946¹²¹, [Варшава]. Лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до міністра закордонних справ УРСР Дмитра Мануїльського щодо передачі Польщі культурних цінностей, зокрема збірок бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму

Во время последнего пребывания в Москве польской правительственной делегации – мы воспользовались присутствием Премьера УССР Никиты Сергеевича Хрущева и затронули вопрос, имеющий для нас особенно в настоящий момент – огромное значение.

Мы находимся в периоде самой напряженной политической борьбы в нашей стране в связи с предстоящим референдумом и последующими выборами в парламент. Не буду скрывать перед вами, Димитрий Захарьевич, как человеком много лет связанным [в] недавнем прошлом с историей наших политических отношений – что эта борьба требует от нас, руководителей новой польской демократии – исключительно напряженных усилий. И не сомневаюсь, что Вы, старый наш Друг и Воспитатель, лучше других сумеете понять наши заботы, направленные на то, чтобы по мере возможности устранить или ослабить недружелюбные настроения среди многочисленной политической еще от нас далекой, но вместе с тем полной шатаний польской интеллигенции, которая несомненно имеет еще большое влияние на польскую общественность.

С этой точки зрения особое значение приобрел у нас вопрос о передаче Польше важнейших польских культурных ценностей, которые остались на территории Зап[адной] Украины а в особенности во Львове. Речь идет, конечно о тех культурных ценностях, которые по своему характеру преимущественно связаны с историей Польши, с деятельностью корифеев

¹²⁰ Chargé d'Affaires a. i. (франц.) – тимчасовий повірений у справах д. р.

¹²¹ Датується за публікацією (в перекладі пол. мовою) в газеті: Słowo [Warszawa]. – 1991. – 13 stycznia (Nr 2). – S. 11.

польской литературы, искусства и науки, также польских культурных и научных учреждений.

Принципиальное согласие на передачу такого рода культурных ценностей и памятников было дано тов. Сталиным в беседах на эту тему, причем мы надеялись договориться конкретно по этому вопросу с руководителями Украинской ССР. Во встречах с Н. С. Хрущевым мы затрагивали эти вопросы и при последней встрече он информировал нас что эти вопросы поручены Вам. Поэтому я и осмеливаюсь побеспокоить Вас Димитрий Захарьевич.

Среди культурных объектов, которые в широких кругах нашей интеллигенции приобрели особенное значение, является библиотека им. Оссолинских во Львове, т[ак] наз[ываемый] «Оссолинеум». В ней сосредоточились специальные коллекции книг, мемуаров, рукописей представляющих дары ряда известных польских ученых и деятелей культуры, искусства и литературы. В «Оссолинеум» находятся рукописи Мицкевича, Словацкого, Кохановского, Немцевича, Крашевского, и многих других виднейших польских поэтов и писателей. Эта библиотека представляет собой некоторую комплексную целостность и пользуется особым сентиментом у всех представителей польской интеллигенции как сокровищница польской культуры.

Быстрая передача Польше «Оссолинеум» – возможно в целостном виде (при изъятии лишь книг и документов касающихся истории Украины и ее культуры, а также произведений украинских писателей) – произвела бы исключительно благотворное влияние на настроения самых широких интеллигентских кругов в нашей стране. По-этому я и осмеливаюсь просить Вас решить этот вопрос еще перед референдумом, учитывая политическое значение этого дела и своим авторитетом преодолеть препятствия, которые тормозили решение этих вопросов.

С целью более конкретного изложения мотивов в затронутых мной вопросах прошу убедительно принять и выслушать тов. Бермана и Вольского, которые смогут дать Вам исчерпывающие информации о всем, что может интересовать Вас о нашей жизни, успехах и хлопотах.

Прошу Вас принять мои самые сердечные поздравления и пожелания долгих лет дальнейшего плодотворного труда в пользу советского и братских славянских народов.

АНА. Польська Робітничя Партія, № 295/VII-266, арк. 10-12. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: Słowo [Warszawa]. – 1991. – 13 stycznia (Nr 2). – S. 11; Matwijów M. Walka o lwowskie dobra. – S. 266-267.

№ 54

22 червня 1946, Львів. Довідка про пакування 150 000 книжок із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР для відправлення їх до Польської Республіки

Львівському Обкому КП(б)У
Д О В І Д К А

Спаковано книжок для відправки до Польської республіки 150000 томів

1). Скриньок всього 438 штук.

2). Вага скриньок	по	1000 кг.	–	6 шт.
	по	500 кг.	–	149 шт.
	по	100 кг.	–	273 шт.

3). Вага скриньок 110 тон

4). Обсяг скриньок	6 шт.	по 1 м ³	–	6 м ³
	149 – // –	по 0,5 м ³	–	75 м ³
	273 – // –	по 0,32 м ³	–	86 м ³
				<u>167 м³</u>

5). Вагонів потрібно – 9 критих вагонів

6). Потрібно машин для перевозки 3-тонних – 4 машини

7). Потрібно людей (грущиків) для погрузки 20 чоловік
для розгрузки 20 чоловік

8). Охорона на вокзалі книжок 3 чоловіки

9). Всі ці роботи вслід би було доручити Львівській Транспортно-експлоатаційній Конторі «ТЕК» (Залізничної дороги.)

Заступ[ник] Директора
Бібліотеки Академії
Наук УРСР

(Гнип П. І.)

м. Львів, дня 22 червня 1946 р.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 30. Копія, маш., укр. мова.

№ 55

22 червня 1946, Варшава. Лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до Секретаря ЦК КП(б)У та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова з проханням сприяти в передачі Польщі культурних цінностей з України напередодні загальнопольського референдуму

Warszawa, dnia 22 июня 1946 года

PREZYDENT
KRAJOWEJ RADY NARODOWEJ

Многоуважаемый НИКИТА СЕРГЕЕВИЧ!

С целью обсуждения вопросов, затронутых нами во время последней встречи в Москве, которые Вами поручены тов. Мануильскому, мы сочли полезным делегировать в Киев тов. Бермана, члена нашего Политбюро и члена Правительства. Мы были бы Вам очень благодарны, если бы Вы смогли принять т. Бермана и помочь со своей стороны в удовлетворительном решении нашего ходатайства, касающегося польских культурных ценностей, о передаче которых мы просим Правительство УССР. Тов. Бермана сопровождает вице-министр тов. Вольский.

Через несколько дней, 30-го июня, во всей Польше состоится референдум, исход которого будет иметь крупнейшее политическое значение. Великодушное решение Правительства УССР о передаче польских культурных ценностей может, несомненно, положительно повлиять на самые широкие круги польской общественности, а в особенности польской интеллигенции, которая всё еще подвержена разным предрассудкам и шатаниям.

Одновременно тов. Берман уполномочен договориться конкретно о передаче Правительству УССР Универсалов Хмельницкого, хранящихся по ныне в Кракове.

Пользуюсь случаем, чтобы передать Вам мой самый сердечный привет.

[Підпис]

(Б Е Р У Т)

[На арк. 57 резолюція червоним олівцем:]

Доложено

3/ VII [Підпис]

[Штамп] СЕКРЕТАРИАТ

Голови Ради Міністрів УРСР

№ 100-50/ 22

28.VI. 1946 р.

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3078, арк. 57-58. Оригінал, маш., рос. мова.

№ 56

25 червня 1946, Київ. Інформація Агентства РАТАУ¹²² про передачу урядом УРСР урядові Польської Республіки пам'яток польської культури

Німецько-фашистські варвари завдали незліченних втрат польському народові, протягом більше п'яти років гнобячи його землі, руйнуючи народне господарство, грабуючи і знищуючи його дорогоцінні культурні скарби.

Уряд Української Радянської Соціалістичної Республіки, сповнений найсердечніших почувань до братського польського народу, з глибоким

¹²² РАТАУ – центральне інформаційне агентство Української РСР. Засноване у 1922 р.

співчуттям ставиться до прагнень польського народу – якнайскоріше загоїти тяжкі рани, завдані польській культурі німецько-фашистськими варварами.

Тому Уряд Української РСР, враховуючи, що репатріацію польських громадян з території УРСР закінчено, ухвалив на знак вічної дружби між нашими братніми країнами передати польському народові цінності Львівського книгосховища «Осолінеум», «Рацлавицьку панораму», картини видатних художників, численні музейні експонати, цінні рукописи, а також інші художні й історичні пам'ятники, що стосуються до історії польської національної культури, науки і мистецтва.

Народ Радянської України впевнений, що плідна дружба й солідарність між радянськими та польськими народами, загартована протягом другої світової війни в спільній боротьбі проти запеклого ворога всіх слов'ян – гітлерівської Німеччини, за умов мирного часу буде рости і міцніти на благо і розквіт наших країн.

Урядова делегація УРСР в складі Голови Комітету в справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР тов. Пащина М. П. (Голова Делегації), Заслуженого діяча мистецтв УРСР, художника Пащенко О. С. та ректора Львівського державного університету професора Білякевича І. виїздить до Варшави для передачі культурних та історичних скарбів Польському Урядові¹²³.

РАТАУ

Опубл.: Київська правда. – 1946. – 25 черв. (№ 127); Polsko-radzieckie stosunki kulturalne. – S. 158-159; Советско-польские отношения. Т. 9. – С. 131; Stosunki polsko-radzieckie. – S. 138-139.

№ 57

[Не пізніше 25 червня 1946, Львів]. Доповідна записка заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа голові урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці Миколі Пащину

[...Бібліотеці А. Н.
Меженко Ю. А.¹²⁴25/VI ...]

Копія

ГОЛОВІ УРЯДОВОЇ КОМІСІЇ ПО ВІДПРАВЦІ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ
ДЛЯ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТОВ. ПАЩИНУ М.П.

¹²³ Див. інтерв'ю голови Комітету в справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР Миколи Пащина для РАТАУ від 3 липня 1946 р.

¹²⁴ Мало бути Меженко Ю. О. – Юрові Олексійовичу.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

На підставі офіційних даних Польського органу 1938/39 рік (дивись професійний часопис «[Przegląd Biblioteczny]¹²⁵» 1939 р. № 1 стор. 60) бібліотека бувшого «Оссолінеум» нарахувала творів 207.122 (інвентарний номер 217900) або 309576 томів книг, інкунабулів (найстарших стародруків) 318, а стародруків з XVI століття 5067 творів, або 5170 томів.

Необроблених і не заінвентаризованих було біля 100.000 томів. Рукописна збірка (разом з неопрацьованими) нарахувала 13.500 томів. Разом з стародруками і рукописними матеріалами збірка «Оссолінеум» нарахувала 428564 книг. Коли заокруглити то можна сказати що в 1939 р. бібліотека «Оссолінеум» нарахувала 430.000 томів книг.

З них за часів німецької окупації вивезено на захід більше 60.000 томів. Зараз упаковано і підготовлено до відправки до Польської Республіки 150.000 томів і таким чином залишається з фондів бувшого «Оссолінеум» 220.000 томів книг. Основну частину книг, які залишились, 220.000 томів складає «Україніка» цебто література: українська, польська, французька, англійська, німецька і інші, в якій пишеться що небудь про Україну її нарід, територію і її багатства і т.ін.

Сюди відноситься і періодика зокрема польською мовою яка виходила в більшості на території Західної України, а то навіть і в центральних областях Польщі, але насичена матеріалом про Україну і СРСР. Багато є таких книжок про Україну, яких більше в бібліотеках УРСР і СРСР нема і звичайно відправити їх неможна. Щодо рукописів, то з них вже 7038 томів запаковано до відправки, а решта складають в основному акти про Україну і листування українських і російських діячів (приклад персональне листування Богдана Хмельницького з польськими діячами). Крім цього ця частина рукописів, яка залишається, ще не опрацьована і скорше має вигляд архива, якого ні в якому разі зараз відіслати до Польської республіки не можна.

Звертаючи Вашу увагу на теперішній стан решти книг бувшої бібліотеки «Оссолінеум» прошу дати комісії по відборі літератури певні вказівки, щодо «Україніки» і рукописів, яких Комісія відправити не може.

Заступник Директора Бібліотеки Академії Наук

(Гнип П.І.)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 13. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 15-16.

¹²⁵ В документі назву часопису не вказано.

№ 58

29 червня 1946, Київ. Доповідна записка директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка вченому секретарю Президії АН УРСР Георгію Карпенку¹²⁶ з повідомленням про передачу 150 000 книг Міжвідомчій урядовій комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці

БІБЛІОТЕКА
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
Київ, Володимирська вул. 58-а, тел. 4-17-24.

Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Socialist
Republic.

№ 58-a Volodymirska str., Kiev.

29.VI.[19]46 р.
№ 607.

До Вченого Секретаря Президії АН УРСР
Г.В. КАРПЕНКА.

Повідомляю, що 150.000 томів, які Львівський філіал Бібліотеки мав повернути Польській Республіці, відібрано, запаковано та передано урядовій комісії 18-го червня ц.р.

Директор Бібліотеки АН УРСР (Меженко) [Підпис]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 227, арк. 170. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 59

[Початок липня] 1946, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за перше півріччя 1946 р.

З В І Т

за роботу Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові
за I-ше півріччя 1946 року.

Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові розташовується у
8-ми будинках і поділений на 3 сектори :

- I. Українсько – російський
- II. Польський
- III. Єврейський

¹²⁶ **Карпенко Георгій Володимирович** (1910–1977) – укр. вчений в ділянці фізико-хімічної механіки матеріалів. Директор Фізико-механічного інституту АН УРСР (1952–1971). У 1961 обраний членом-кореспондентом, а у 1967 – академіком АН УРСР. Був депутатом Верховної Ради УРСР. У 1943–1946 – вчений секретар відділу технічних наук АН УРСР, у 1946–1950 – вчений секретар Президії АН УРСР. Його іменем названо львівський Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка НАН України.

А. Праці по виконанню завдань Ради Міністрів УРСР і Дирекції Бібліотеки Академії Наук в Києві.

Закінчено комплектування і упаковку книжок, призначених для Польщі, в числі 50.000 томів і 100.000 томів, разом 150.000 томів.

Доповнено і упорядковано картотеку І-ших 50.000 томів книжок з тих, що вислані до Польщі.

Закінчено підбір 10.000 томів книжок, призначених до Москви.

Підібрано книжки для Бібліотеки в Ужгороді.

Висилка книжок до Москви жде своєї черги. Висилка книжок до Ужгороду розпочата. До Польщі вислано вже 150.000 книжок.

Продовжується відмічування в інвентарях і каталогах вибуття книжок з Бібліотеки.

Виготовлено список вибраних книжок, даючи їм порядкові числа.

За вимогою дирекції Бібліотеки АН в Києві виготовлено бібліографію польських книжок з ділянки філософії, які появились у Львові в роках 1905–1910.

Перевезено бібліотеку (Студіон).

До виконання завдання Ради Міністрів залучено працівників з різних відділів і кабінетів, через що темп робіт в поодиноких відділах і кабінетах зменшився, а до цього ще значне число працівників Ф[ілії] Б-ки АН у Львові виїхало до Польщі.

Б. Праці по виконанню плану :

Організаційні роботи

1. Організується відділ бібліографії. Призначено до нього працівників з рукописного відділу та деяких працівників з відділу опрацювання.
2. Наказом від 7.V.1946 р. утворено кабінет Франка, кабінет дитячої літератури і Музей книги¹²⁷.
3. Відділ комплектування перенесено з бібліотеки при вул. Радянській № 24 до Оссолінеум.
4. Організується кабінет Франка. Провіряється і підготовляється збірка вирізків «Франкіана».
5. В другому кварталі звітного року розпочато упорядкування бібліотеки історичного відділу.
6. Проведено шість виробничих нарад на теми бібліографічні і кабінету Франка.

II. Відділ комплектування.

- [...] 2. Відділ комплектування сконцентровано в будинку по вул. Оссолінських № 2 перенесено туди новозакуплені книжки, перевезено книжки гром. Томасіка¹²⁸, книжки Уніацької Митрополичої палати

¹²⁷ Кабінет Івана Франка містився у приміщенні кол. Бібліотеки НТШ на вул. Радянській, 24 (тепер – вул. В. Винниченка), а Музей книги – у приміщенні кол. бібліотеки «Народного дому» на вул. Лисенка, 14. Про Музей книги детальніше див.: Колосовська О. Музей книги: з історії творення / Ольга Колосовська // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 627-640.

¹²⁸ Йдеться про колекцію львівського антиквара **Юзефа Томасіка (Tomasik Józef)** (1882–?), перевезену до ЛфБАН УРСР у 1946. Тепер зберігається як архів родини Томасіків (ф. 118, ф. 9, № 124-127, 485) у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника.

(разом в числі до 15.000 томів), придбано і перевезено дві приватні бібліотеки (в числі до 5.000 томів), перевезено поза планом бібліотеку «Студіон» (в кількості до 100.000 томів), перевезено частину бібліотеки Єзуїтів в кількості около 9.000 книг. Підготовлено до перевезки бібліотеку в Бернардинському монастирі.

[...] VI. Відділ стародруків.

По причині підготовки, упакування і висилки стародруків до Польщі праця в відділі стародруків не зовсім відповідала річному планові в першому півріччі звітного року.

- а) Виділено, описано, упаковано та вислано до Польщі 27.717 стародруків в зв'язку з тим вилучено стількиж каталогових карток.
- б) Для першої частини стародруків, призначених до Польщі, в кількості 15.639 томів книжок виготовлено картотеку.
- в) Виготовлено список залишених стародруків.
- г) Відновлено 40 давних каталогових карток.
- д) Описано 52 стародруків. Виготовлено основних карток 92, відсилкових 43, поправлено 66. [...]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 90, арк. 1-5. Копія, маш., укр. мова.

№ 60

2 липня 1946, [Львів]. Лист Мечислава Гембаровича до директора Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти Польської Республіки Юзефа Грича¹²⁹ у справі евакуації з Львівської філії Бібліотеки АН УРСР збірок колишнього Оссолінеуму

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze!

Z listów, które tu ostatnio nadeszły, dowiadujemy się, że Pan Dyrektor wrócił na stanowisko, na którym Pana z taką radością zawsze widzieliśmy i widzieć pragnęliśmy. Chcemy się w tym dopatrywać zapowiedzi zwrotu na lepsze i cieszymy się serdecznie zarówno ze względów osobistych, jak i ogólnych. Te ostatnie wysuwają się w chwili obecnej na plan pierwszy.

Idzie mi, oczywiście, o los zbiorów, którymi się opiekuję. Z różnych półsłówek i ech, okrężną drogą, dochodzących – oficjalnie jako element niepewny i niepożądany nie jestem o niczym zawiadamiany – wnoszę, że sprawa cała się waży. Podobno dnie najbliższe mają przynieść jakieś wyjaśnienie, w chwili, gdy piszę, nic jeszcze nie wiadomo. Oficjalnie trwamy przy koncepcji «daru», tylko z jego wysyłką zwlekamy. Myny się wydłużyły, wzrósł pesymizm i zdenierwowanie. To by nieźle wróżyło, ale z drugiej strony liczyć należy na wszystko

¹²⁹ **Грич Юзеф (Grycz Józef)** (1890–1954) – пол. бібліотекар, працював у Ягеллонській бібліотеці у Кракові (1916–1917, 1922–1928), Курницькій бібліотеці (1928–1929), був співорганізатором Національної бібліотеки у Варшаві. Перед війною – керівник відділу наукових бібліотек у Міністерстві віросповідань і публічної освіти ПР (1930–1939). 1 квітня 1946 був призначений директором Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти Польщі (до 1949).

tylko nie na dobrą wolę i lojalność, pewnym zaś być można, że zastosowany zostanie cały znany mechanizm wypróbowanych metod. Jakkolwiek bądź, obecny stan faktyczny jest taki, że 150 000 druków jest w pakach, częściowo już od pół roku i więcej, a ich stan i przyszłość jest przedmiotem mojej głębokiej troski. Choć nie wszystko od nas zależy, trzeba by jednak pomyśleć nad tem, co jest w naszej mocy i w tych sprawach pozwałam sobie przedłożyć pewne propozycje.

Uważam, że przesadzanie losów samej instytucji jest w tej chwili przedwczesne, idzie tylko o zabezpieczenie zbiorów, których konserwacja w ostatnich siedmiu latach znacznie się pogorszyła. Książki nieodkurzane, magazyny zawilgocone, od dwóch lat pozbawione okien, a częściowo i dachów, efekt: książki częścią jak gąbki, częścią spleśniałe i w tym stanie poszły do skrzyń. W tej sytuacji dążyć by należało bez względu na wszystko, by transporty odchodziły stąd jak najrychlej i to do Krakowa, który w tej chwili jest najdogodniejszy i największe posiada możliwości, zaś ich zawartość była niezwłocznie rozpakowywana, czyszczona i suszona. Nie wiedząc, że Pan Dyrektor wrócił już na swe stanowisko, odnosiłem się w tej materii do Dyr[ektora] Kuntzego, obecnie, dzięki szczęśliwemu układowi stosunków na tym odcinku, mogę to zrobić wprost. Idzie o to, żeby się znalazły środki i ludzie dla przeprowadzenia tych niezbędnych zabiegów, powiedzmy otwarcie, mało pociągających a wymagających dużego poświęcenia.

I tu konkretna propozycja. Czyby się nie udało uzyskać specjalnego kredytu na ten cel i czyby, poza pomocą fizyczną – skrzynie są duże i ciężkie, 400–500 kg jedna – nie zatrudnić ludzi, którzy w tym kierunku posiadają trochę doświadczenia i dużo zasług. Spośród takich, którzy w tej chwili są do dyspozycji, wymieniłbym w pierwszym rzędzie mgra Górkiewicza, któremu poleciłem się zgłosić do Dyr[ektora] Kuntzego; jemu by można na razie powierzyć kierownictwo tej akcji, zasługuje bowiem na bezwzględne zaufanie pod każdym względem. Pozostawałaby jeszcze sprawa «ostatnich Mohikanów», których w tej chwili jest tu jeszcze 19, a którzy, o ile się zdołają wydostać, znajdują się przeważnie na łodzi. Część ich zapewne odpadnie, pozostanie jednak zawsze jakich 10–12 osób, w tem ludzie z długoletnią praktyką, a pomyślenie o nich jest pożądane ze względów nie tylko moralnych, ale i praktycznie utylitarnych. Przypuszczam, że tych spraw nie mamy potrzeby specjalnie szeroko omawiać, szłoby tylko o wyciągnięcie praktycznych wniosków. Piszę to nie z upoważnienia tych ludzi, ani nawet z ich wiedzą, liczę się bowiem z wszelkimi ewentualnościami, pragnąłbym jednak obowiązki swoje we wszystkich kierunkach wypełnić jak najlepiej i aż do końca. Liczę też na pełne zrozumienie ze strony Pana w tej mierze, choćby to moje wystąpienie miało przyczynić dodatkowych kłopotów. Nie mogę ich jednak Panu oszczędzić, jako że ich załatwienie leży poza granicami moich możliwości.

Proszę przyjąć zapewnienia prawdziwego szacunku i serdeczne pozdrowienia.

№ 61

2 липня 1946, Київ. Доповідна записка члена Міжвідомчої урядової комісії УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для Польської Республіки Євгена Кирилюка Президії АН УРСР про передачу 150 000 книг і рукописів з фондів колишнього львівського Оссолінеуму

До Президії АН УРСР. –
Доповідна записка. –

Розпорядженням Голови Ради Народних Комісарів УРСР товариша М. С. Хрушова від 28.VII.[19]45 р. за № 779 утворено Міжвідомчу Комісію для відбору та підготовки до відправки історичних і культурних цінностей до Польської Республіки. Представником Академії Наук УРСР у цій Комісії призначено вченого секретаря Відділу суспільних наук АН УРСР тов. Є. П. Кирилюка.

За наказом Президента АН УРСР академіка О. О. Богомольця від 15.VIII-[19]45 р. № 62 призначено склад Комісії по відборі книжок з Львівського Відділу Бібліотеки Академії Наук УРСР, головним чином колишньої Бібліотеки Оссолінеум.

До відбору книжок було притягнуто крім членів Комісії як консультантів працівників Львівських Відділів установ АН УРСР та майже весь наявний склад працівників Львівського Відділу Бібліотеки АН УРСР.

Постановою Ради Народних Комісарів УРСР від 18.X.¹³⁰ 1945 р. № 1673 визначено кількість книжок і рукописів, що їх має Академія Наук УРСР передати Польській Республіці, а саме: 50.000.

Відбір і пакування 50.000 книжок закінчено в лютому 1946 р.

6 травня 1946 р. Рада Міністрів УРСР ухвалила постанову (№ 776) про додаткову передачу Польщі 100.000 книжок і рукописів. Відбір і пакування другої партії книжок і рукописів закінчено в червні 1946 р.

Таким чином, всього з колишньої Бібліотеки Оссолінеум відібрано 150.000 одиниць; з них 7.068 рукописів, 34.446 стародруків та інших книжок 108.468.

Робота по відборі книжок для Польщі триває, бо згідно з постановою Ради Міністрів УРСР Польщі передається в цілому колишня Бібліотека Оссолінеум, за винятком книжок і рукописів, що зв'язані з проблемами вивчення історії України.

Отже, згідно з ухвалами Ради Міністрів УРСР Академія Наук УРСР повинна передати спеціально визначеній Урядовій Комісії 150.000 книжок і рукописів з фондів Львівського Відділу Бібліотеки АН УРСР для відправки до Польщі. –

Член Міжвідомчої Комісії –

Учений Секретар Відділу Суспільних Наук АН УРСР [Підпис] (Є. П. Кирилюк)
2.VII.46 р. № 102

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 227, арк. 174-175. Копія, маш., укр. мова.

¹³⁰ Так у документі, частіше трапляється дата 19 жовтня.

№ 62

3 липня 1946, Київ. Інтерв'ю Агенції РАТАУ з головою урядової делегації УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для Польської Республіки Миколою Пащиним про передачу польських пам'яток культури урядові Польщі

В связи с постановлением правительства советской Украины о передаче культурных ценностей Польскому Правительству Председатель Комитета по делам культурно-просветительных учреждений при Совете Министров УССР, возглавляющий правительственную делегацию Украины по передаче культурных и исторических ценностей Польскому Правительству, тов. Н. П. Пащин в беседе с корреспондентом РАТАУ заявил:

– Дружба польского и украинского народов, закалившаяся в огне совместной героической борьбы против злейших врагов славянства – немецко-фашистских захватчиков, отмечена на днях еще одним актом, имеющим огромное значение. Постановлением Правительства УССР решено передать польскому народу ценности Львовского книгохранилища «Оссолинеум», «Рацавицкую панораму», многочисленные картины выдающихся художников, музейные экспонаты, ценные рукописи и другие художественные и исторические памятники, относящиеся к истории польской национальной культуры, науки и искусства.

Мы передаем большое количество ценнейших книг, принадлежащих перу виднейших польских писателей. Эти книги передаются из фондов Львовского филиала библиотеки Академии наук УССР. Немецко-фашистские бандиты причинили много разрушений украинским городам в частности Львову: более 60 000 ценнейших книг и рукописей книгохранилища «Оссолинеум» были вывезены фашистскими вандалами; среди них – произведения известных польских писателей Мицкевича, Словацкого, Сенкевича и др. деятелей польской культуры, науки и искусства. Кроме того, немецко-фашистские изуверы уничтожили немало ценнейших книг, рукописей и культурных ценностей.

Передаче подлежат также свыше 35 тысяч старопечатных книг, значительное количество которых издано в XVI–XVII вв. Будут переданы произведения известного поэта Яна Кохановского, публициста Андрея Моджевского, Шимона¹³¹ и др., несколько уникальных книг, напечатанных в свое время знаменитым нидерландским печатником Эльзевиром.

Кроме того, мы везем с собой свыше 7000 рукописей выдающихся деятелей польской культуры и классиков польской литературы – Марии Конопницкой, Яна Каспровича, Юзефа Крашевского и других.

Одновременно польскому народу передается построенная в 1894 году Рацавицкая панорама, написанная учеником знаменитого польского художника Матейка – Яном Стыкой. Это – большое полотно длиной 115 метров и шириной 15 метров. Во время фашистских налетов на Львов часть

¹³¹ Правдоподібно, йдеться про латиномовного поета XVI ст., вірменського походження Шимона Шимоновича, родом зі Львова.

панорами – до 1/3 ее величини – была попорчена. Панорама упакована в спеціальний великий ящик; помещена она в капитальный деревянный футляр. Вес этого ящика с панорамой – 12 тонн.

Львовские музеи выделили значительное число картин кисти выдающихся польских художников, а также картины непольских художников, имеющие отношение к польской культуре. Тут произведения Яна Матейки, Ю. и В. Коссаков, Грабовского, Мальчевского и др[угих,] все эти картины, имеющие огромнейшую ценность, передаются народу братской Польши. Вместе с тем мы передаем серию произведений Гроттера, приобретенную в свое время на средства польской общественности из коллекции Габсбургов («Полония»).

Из киевских музеев передаются еще 270 картин работы ряда известных художников. Кроме того среди передаваемых культурных ценностей – ряд уникальных музейных вещей, имеющих отношение к истории польского народа и его культуре.

Общий вес всех передаваемых ценностей – 124 тонны. Они будут перевезены в 13 вагонах и платформах. Все картины в рамках тщательно упакованные. К каждой передаваемой культурной ценности прилагается ее «паспорт», а к каждому ящику – подробная опись содержащихся в нем вещей.

В ближайшие дни наша делегация выезжает в Варшаву. Мы едем преисполненные чувством горячей симпатии к братскому польскому народу, в полной уверенности, что этот новый акт Правительства Советской Украины будет содействовать еще большему укреплению тесной и нерушимой дружбы обоих братских народов и их совместной борьбы за мирный творческий труд, за расцвет хозяйства и культуры обеих стран.

РАТАУ

Опубл.: Львовская правда. – 1946. – 3 июля (№ 100). Переклад укр. мовою: На знак вічної дружби польського і українського народів // Вільна Україна (Львів). – 1946. – 3 лип. (№133). – С. 3.

№ 63

5 липня 1946, Київ. Постанова Ради Міністрів УРСР № 1182 «Про передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки»

Копія.

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ПОСТАНОВА № 1182

5 липня 1946 р.

м. К и ї в.

Про передачу історичних і культурних цінностей
польського Народу Тимчасовому Урядові Національної
Єдності Польської Республіки.

На додаток до постанови РНК УРСР від 18 жовтня¹³² 1945 року № 1673 та постанови Ради Міністрів УРСР від 6 травня 1946 р. № 776, Рада Міністрів Української РСР постановляє:

¹³² Так у документі, частіше трапляється 19 жовтня (див. напр., пункт 5 цієї ж постанови).

1. Дозволити Академії Наук УРСР відібрати в філіалі бібліотеки Академії в м. Львові для передачі Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки весь фонд колишньої бібліотеки «Оссолінеум», за винятком книжок, рукописів і архівних матеріалів, що мають безпосереднє відношення до історії, науки, літератури, мистецтва та господарства України.

2. Зобов'язати Міністерство лісової промисловості УРСР (тов. САМУЙЛЕНКА) до 1-го серпня 1946 року виготовити на своїх Львівських підприємствах додатково 150 ящиків для пакування книг, що відправляються до Польщі.

Укрголовпостачлісу (тов. ЮРИНОВУ) витрати лісоматеріалів для виготовлення зазначених ящиків провести за рахунок фондів Ради Міністрів УРСР.

3. Держплану при Раді Міністрів УРСР (тов. ВАЛУЄВУ), врахувати в фондах, що виділяються Академії наук УРСР на III кварт[ал] 1946 р., матеріали на пакування книжок, згідно з додатком, а також виділити Міністерству лісової промисловості УРСР цвяхи, що потрібні для виготовлення додаткової кількості ящиків.

4. Додатково асигнувати Академії наук УРСР з коштів Республіканського бюджету на 1946 рік 90.000 (дев'яносто тисяч) карбованців на сплату вартості робіт по відбору, пакуванню та відправці додаткової кількості книг до Польської Республіки.

5. На часткову зміну п. 1 постанови РНК УРСР від 19 жовтня 1945 р. № 1673 та п. 1 постанови Ради Міністрів УРСР від 6 травня 1946 р. № 776 затвердити передачу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки такої остаточної кількості музейних цінностей:

з Львівської обласної картинної галереї	208 експ.
з Львівського історичного музею.....	107 »
з Львівської вистави художньої промисловості.....	65 »
з Київських художніх музеїв.....	272 »

Голова Ради Міністрів УРСР М. Хрущов
Заст. Керуюч[ого] справами Ради Міністрів УРСР – І. Джигомон.

З г і д н о : [Підпис секретаря БАН УРСР К. Дзюбенка]

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 15-16. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Культурне будівництво. Т. 2. – С. 341; ЛНБ ім. В. Стефаніка НАНУ. – С. 29-30; Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 16-17.

№ 64

11 липня 1946, Київ. Лист віце-президента Академії наук УРСР академіка Євгена Патона¹³³ уповноваженому Президії Академії наук УРСР по Львівських установах, члену-кореспонденту АН УРСР Гурію Савіну щодо передачі Польщі культурних цінностей

Рада Міністрів УРСР

Совет Министров УССР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР
Київ, Володимирська вул., 54

АКАДЕМІЯ НАУК УССР
Київ, Владимирская ул., 54

Телефони: { 4-24-63, 4-17-84, 4-28-67, 4-03-43
Комутатор 4-00-90

№ 1502

11 липня 1946 р.

УПОВНОВАЖЕНОМУ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
по Львівським установам

Члену-коресп. АН УРСР Г. М. САВІНУ.

Копія: 1) Директору Бібліотеки АН УРСР тов. Ю. О. МЕЖЕНКО2) Директору Львівської Бібліотеки АН УРСР академіку
М. Ф. Колесса.*ex. 893**13.VII.46 р.*3) Керуючому справами Львівських установ АН УРСР
тов. Е.О. Борисенко.

4) Начальнику Техпостачу АН УРСР тов. Ю. З. Резніченко.

[Підпис]

*16.7.46.*5) В.о. Начальника Фінпланового відділу АН УРСР тов.
М. Д. Богачик.

Додаючи до цього копію постанови Ради Міністрів УРСР № 1182 від 5/VII-[19]46 р. «Про передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки», Президія Академії Наук УРСР пропонує:

1. Відповідно до п. 1. постанови почато підбор фонду колишньої бібліотеки «Оссолінеум» для відправки їх до Польщі.

2. Керуючому справами Львівських установ АН УРСР тов. Е. О. Борисенко негайно скласти угоду з Обласним Управлінням Міністерства Лісової промисловості УРСР про приготування 150 ящиків для пакування та відправки книг.

3. Начальнику Техпостачу АН УРСР тов. Ю. З. Резніченко негайно добитись додаткових нарядів від Держплану на одержання перелічених додаткових матеріалів, потрібних для пакування та відправки книжок.

¹³³ **Патон Євген Оскарович** (1870–1953) – укр. вчений у галузі зварювальних процесів і мостобудування. Академік АН УРСР (1929), заслужений діяч науки УРСР (1940), Лауреат Державної премії СРСР (1941), Герой Соціалістичної Праці (1943). Віце-президент Академії наук УРСР (1945–1952). Фундатор і перший керівник Інституту електрозварювання АН України. Член КПРС (з 1944).

4. В.о. Начальника Фін[ансово-]планового відділу тов. М. Д. Богачик негайно одержати в Міністерстві Фінансів додаткові асигнування в сумі 90.000 карб. і не пізніше 15/VII переказати до Львову.

В разі, коли з одержанням кредитів у Міністерстві Фінансів буде затримка, 90.000 карб. телегра[ф]но переказати з резерву Президії, а потім, по одержанні кредитів від Міністерства Фінансів, покрити це запозичення.

5. Про хід виконання постанови Ради Міністрів № 1182 та цього розпорядження Президія Академії Наук УРСР просить інформувати не пізніше 25/VII-[19]46р.

ДОДАТОК: Копія постанови Ради Міністрів УРСР № 1182 від 5/VII-[19]46р.

Віце-Президент АН УРСР
академік
Керуючий справами
АН УРСР

[Підпис] (Є. О. Патон)

[Підпис] (І. І. Сільвестров)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 18-18 зв. Копія, маш. на бланку, укр. мова. Опубл.: АНБ ім. В. Стефаника НАНУ. – С. 31-32; Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 17-18.

№ 65

22 липня 1946, Київ. Лист Секретаря ЦК КП(б)У та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова президенту Національної Ради Польської Республіки Болеславу Беруту про передачу з України польських художніх та історичних пам'яток

ПРЕЗИДЕНТОВІ КРАЙОВОЇ РАДИ
НАРОДОВОЇ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
панові БЕРУТУ

Високошановний громадянині Президенте.

Щиро вдячний Вам за Ваш теплий та дружний лист від 22/VI – 1946 року. З почуттям глибокого задоволення дізналися ми про наслідки всенародного референдуму, які показали всьому світу схвалення польським народом великих демократичних перетворень, здійснених за вашою участю та керівництвом.

У радісні для нової Польщі дні, успіхам якої співчують всі демократичні народи, ми посилаємо Вам, дорогий Президенте, ряд художніх та історичних пам'ятників, зв'язаних з історією польської національної культури, науки та мистецтва, збережених українським народом від руйнування та знищення гітлерівськими вандалами.

В музеях, бібліотеках і картинних галереях України продовжується добір польських культурних цінностей для наступної передачі їх польському народові.

Висловляю надію, що одержання цих цінностей допоможе польському народові прискорити відбудову Ваших музеїв і бібліотек, зруйнованих гітлерівськими варварами та сприятиме дальшому розвитку культури і науки польського народу. Добросусідські та дружні відносини між демократичною Польщею та Радянською Україною народилися в боротьбі

проти німецького фашизму. Будемо й надалі спільно розвивати, зміцнювати та охороняти від зазіхань з боку ворогів миру цю велику дружбу польського та українського народів.

Прийміть, громадянине Президенте, від уповноваженої Радою Міністрів Української РСР Комісії вищезазначені польські культурні цінності й передайте польському народові сердечні побажання нових успіхів на благо демократичної Польщі і миру в усьому світі.

М. ХРУЩОВ

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3086, арк. 21–22. Копія, маш., укр. мова.

№ 66

23 липня 1946, [Варшава]. Довіреність, видана дирекцією Національної бібліотеки у Варшаві працівникові бібліотеки Юліанові Шемборському для перевезення до Варшави 8 скринь книгозбірень з місцевості Кемпно

23 lipca 1946

1359/46-7

U p o w a ż n i e n i e

Na podstawie zarządzenia Ministra Oświaty z dn. 9 lipca 4 sierpnia 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 4, poz. 110 i 115) – Dyrekcja Biblioteki Narodowej upoważnia ob. Juliana Szemborskiego do przejęcia i przewiezienia do Warszawy księgozbioru zabezpieczonego w miejscowości Kępno, w magazynach Spółdzielni Rolniczo-Handlowej «Rolnik», w ilości 8 skrzyń.

Dyrektor Biblioteki Narodowej
St. W. (Prof. Dr Stefan Wierczyński)

БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946 р. Арк. нумеровані. Копія, маш., пол. мова.

№ 67

23 липня 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про передачу з Львівської філії Бібліотеки АН УРСР 150 000 книг Міжвідомчій урядовій комісії з відбору історичних і культурних цінностей для Польщі

П р о т о к о л № 11
ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
23 липня 1946 року.

Головує в.о. Президента Академії Наук УРСР академік О.В. ПАЛЛАДІН¹³⁴.

¹³⁴ Палладін Олександр Володимирович (1885–1972) – укр. вчений-біохімік. Академік АН УРСР і АН СРСР. Засновник української школи біохіміків. У 1935–1938 – неодмінний секретар Президії АН УРСР, в 1939–1946 – віце-президент АН УРСР, у 1946–1962 президент АН УРСР.

[...] Поточні справи:

[...] 2. СЛУХАЛИ: Лист директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка про виконання постанови Президії АН УРСР про передачу урядовій комісії для Польської Республіки 150 тис. томів з бібліотеки Львівського філіалу.

(Доповідає Вчений Секретар Президії АН УРСР Г.В. Карпенко).

УХВАЛИЛИ: Прийняти до відому повідомлення директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка про те, що передано урядовій комісії для Польської Республіки 150 тис. томів з бібліотеки Львівського філіалу АН УРСР та списати з рахунку Академії ці книжки.

3. СЛУХАЛИ: Лист директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка про порушення клопотання перед Радою Міністрів СРСР про надання бібліотекам інститутів Академії Наук УРСР платного обов'язкового примірника колектора наукових бібліотек.

(Доповідає Вчений Секретар Президії АН УРСР Г.В. Карпенко).

УХВАЛИЛИ: Піднести клопотання перед Радою Міністрів СРСР про надання бібліотекам інститутів Академії Наук УРСР платного обов'язкового примірника колектора наукових бібліотек, згідно зі списком, що додається. [...]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 224, арк. 153, 162, 163. Копія, маш., укр. мова.

№ 68

30 липня 1946, Варшава. Акт передачі урядовою делегацією УРСР історичних і культурних цінностей з бібліотечних і музейних збірок Львова та Києва урядовій комісії Тимчасового Уряду Національної Єдності Польської Республіки

Niżej podpisani, przewodniczący rządowej delegacji Ukraińskiej Radzieckiej Socjalistycznej Republiki Paszczyn Mikołaj, syn Piotra, członkowie Rządowej Delegacji Paszczenko Aleksander, syn Safrona, Bielakiewicz Iwan, syn Iwana, działający na podstawie pełnomocnictwa, udzielonego przez Radę Ministrów Ukraińskiej Radzieckiej Socjalistycznej Republiki dnia 12 lipca 1946 roku z jednej strony i przedstawiciele Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej w składzie: przewodniczący Komisji Kruczkowski Leon, członkowie Komisji dr Tomkiewicz Władysław, dr Grycz Józef, działający na podstawie pełnomocnictwa, udzielonego w dniu 29 lipca 1946 roku w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przez prezesa Rady Ministrów i kierownika Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, z drugiej strony, spisali ten akt w dowód, że dnia trzydziestego lipca tysiąc dziewięćset czterdziestego szóstego roku w mieście Wrocławiu rządowa delegacja Ukraińskiej Radzieckiej Socjalistycznej Republiki przekazała, a Rządowa Komisja Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła Panoramę Raclawicką, a prócz tego czterysta osiemdziesiąt trzy skzynie, w których znajdują się skarby biblioteczne «Ossolineum» we

Lwowie, obejmujące trzydzieści cztery tysiące czterysta sześćdziesiąt cztery (34 464) starodruków, siedem tysięcy sześćdziesiąt osiem (7068) rękopisów, sto osiem tysięcy pięćset trzydzieści siedem (108 537) nowodruków, razem sto pięćdziesiąt tysięcy sześćdziesiąt dziewięć (150 069) egzemplarzy, a prócz tego inne historyczne i kulturalne przedmioty wartościowe, jak obrazy artystyczne, rzeźby w brązie, marmurze i drzewie oraz inne artystyczne i historyczne przedmioty i zabytki, związane z polską kulturą narodową, nauką i sztuką, które przekazuje się zgodnie z oddzielnym spisem na trzydziestu sześciu stronicach: z Lwowskiej Państwowej Obwodowej Galerii Obrazów w ilości dwustu ośmiu (208) eksponatów, z Lwowskiego Państwowego Muzeum Historycznego w ilości stu dziewięćdziesięciu sześciu (196) eksponatów, z Lwowskiej Wystawy Przemysłu Artystycznego w ilości sześćdziesięciu pięciu (65) eksponatów, a z Kijowskich Państwowych Muzeów Artystycznych w ilości dwustu siedemdziesięciu dwóch (272) eksponatów, razem siedemset czterdzieści dwa (742) eksponaty. Wszystkie te historyczno-kulturalne skarby przekazuje się Tymczasowemu Rządowi Jedności Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie uchwały Rady Komisarzy Ludowych Ukraińskiej Radzieckiej Socjalistycznej Republiki z dnia 18 października 1945 roku nr 1673, Rady Ministrów Ukraińskiej Radzieckiej Socjalistycznej Republiki z dnia 6 maja 1946 roku nr 776, z dnia 22 czerwca 1946 roku nr 1091 i z dnia 6 lipca 1946 roku nr 1182.

Akt ten sporządzono w dwóch egzemplarzach w trzech językach: rosyjskim, polskim i ukraińskim na trzech stronicach.

Załącznik: Wykaz historyczno-kulturalnych przedmiotów wartościowych na trzydziestu sześciu stronicach¹³⁵.

Przewodniczący Rządowej
Delegacji Ukraińskiej Komisji
Radzieckiej Socjalistycznej
Republiki
M. P. Paszczyn
Członkowie:
A. S. Paszczenko
I. I. Bielakiewicz

Przewodniczący Urządowej
Tymczasowego Rządu
Jedności Narodowej
Rzeczypospolitej Polskiej
Kruczkowski Leon
Członkowie:
Dr Tomkiewicz Władysław
Dr Grycz Józef

АНА. Міністерство культури і мистецтва ПР. Управління музеїв і охорони пам'яток. Бюро ревіндикації та відшкодувань, № 387/71, ч. 1, арк. 48-50. Оригінал, копія, маш., пол. мова. Опубл.: Матвійов М. Walka o lwowskie dobra. – S. 280-282.

¹³⁵ Додаток не публікуємо.

№ 69

31 липня 1946, [Київ]. Протокол засідання Розпорядчої Ради при Уповноваженому Президії АН УРСР Гурію Савіну у справі передачі Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки книжок колишнього Оссолінеуму з фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

ПРОТОКОЛ № 11

Засідання Розпорядчої Ради при Уповноваженому Президії АН УРСР, яке відбулося 31 липня 1946 р., о 4 год. дня, в кабінеті Уповноваженого по вул. Коперніка № 15.

Засідання проводив Уповноважений Президії АН УРСР, Член-кореспондент АН УРСР, Професор Г. М. Савін.

П р и с у т н і: Члени розпорядчої ради:

1. Уповноважений Президії АН УРСР, Член-кореспондент АН УРСР, Професор Г.М. Савін.
2. Заст. вченого секретаря Львівських Установ АН УРСР С. В. Щурат.
3. Керуючий справами Львівських Установ АН УРСР Е. О. Борисенко.
4. Секретар Парторганізації Львівських Установ АН УРСР П. І. Гнип.

Денний порядок:

I. Інформація заступника по Науковій часті директора Львівської бібліотеки АН УРСР П.І. ГНИПА про передачу тимчасовому урядові Національної Єдності¹³⁶ Польської Республіки книжок із фондів колишньої бібліотеки «Оссолінських».

II. Поточні справи.

І. С л у х а л и: Інформацію заступника по науковій часті, директора Львівської бібліотеки АН УРСР тов. П. І. ГНИП про передачу тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки книжок із фондів колишньої бібліотеки «Оссолінських» (текст інформації додається)¹³⁷.

У х в а л и л и: а) Ствердити, що робота по передачі тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки книжок із фондів колишньої бібліотеки «Оссолінськ.» проходить повністю задовільно.

б) Констатувати, що кількість готових ящиків, призначених для дальшого пакування книжок зовсім достатня для повного закінчення роботи.

в) У зв'язку з цим, доручити Керуючому справами Львівських установ АН УРСР тов. Е. О. Борисенкові одібрати з заводу лісовий матеріал, що призначався для виконання дальшої часті ящиків.

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 657, арк. 51. Копія, маш., укр. мова.

¹³⁶ Тут і далі – так у документі.

¹³⁷ Можливо, йдеться про доповідну записку, датовану не пізніше 25 червня 1946 р., заступника директора з наукової частини Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа голові урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх ПР Миколі Пащину (див. док. № 57).

№ 70

Липень 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністрові закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР Олексієм Павловим у справі вивезення культурних цінностей зі Львова Союзом польських патріотів

[Герб Польської Республіки]

AMBASADA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
3/24 Moskwa, dnia lipca 1946 r.

T a j n e

Do

Wiceministra Spraw Zagranicznych
Obywatela Zygmunta MODZELEWSKIEGO
w W a r s z a w i e

R A P O R T

o rozmowie z Naczelnikiem IV Wydz. Europejskiego MID ZSRR
p. Pawłowem (17. VII. 1946 r.)

Donoszę, że w rozmowie z p. Pawłowem poruszyłem następujące sprawy:
[...]. 3. REWINDYKACJA DÓBR KULTURALNYCH, STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ
ZPP we LWOWIE.

Swego czasu ZPP, Oddział we Lwowie, otrzymał od wyjeżdżających do kraju Polaków, szereg przedmiotów jako dar dla kraju. Są to: antyczne meble, obrazy, książki, ogółem kilkaset przedmiotów. Władze miejscowe z początku godziły się na wywóz tych przedmiotów do kraju. Ostatecznie jednak odmówiły, motywując odmowę tym, że sprawa podlega Komisji Rewindykacyjnej, powołanej w myśl ostatniego porozumienia między Polską a Ukrainą.

Na moją interwencję p. Pawłow oświadczył, że uważa stanowisko miejscowych władz za słuszne, bo co innego, gdyby te przedmioty wywieźli ich właściciele, co innego zaś, jeżeli przedmioty te stanowią własność ZPP. W ostatnim wypadku są dwa wyjścia: albo zastosować ogólny tryb, jaki będzie zastosowany wobec majątku ZPP przy jego likwidacji, albo przekazać sprawę Komisji Rewindykacyjnej.

Z rozmowy wynikało, że p. Pawłow traktuje rewindykację wspomnianych przedmiotów nieżyczliwie. [...].

[Підпис]

(Dr. H. WOLPE)
Radca Ambasady R. P.

№ 71

1 серпня 1946¹³⁸, Варшава. Інформація, опублікована в газеті «Głos Ludu», про передачу урядовою делегацією УРСР історичних і культурних цінностей з бібліотечних і музейних збірок Львова та Києва урядовій комісії Польської Республіки

Do Wrocławia przybyła z Warszawy delegacja rządu Ukraińskiej SRR w osobach: ministra Paszczina, P. Paszczenko oraz rektora Uniwersytetu Lwowskiego prof. Bielakiewicza celem przekazania biblioteki Ossolineum oraz bogatego zbioru obrazów pochodzących z Muzeum Kijowskiego.

Delegacji ukraińskiej towarzyszyli: w zastępstwie chorego wiceministra kultury i sztuki Kruczkowskiego – prof. Dr Tomkiewicz oraz przedstawiciel Ministerstwa Spraw Zagranicznych prof. Żyliński.

Po krótkich przemówieniach powitalnych udano się samochodami do Gimnazjum Macieja, gdzie złożone zostały skrzynie zawierające część biblioteki Ossolineum oraz zbiory niezwykle cennych obrazów przekazanych Polsce przez Muzeum Kijowskie.

Po odbiciu jednej ze skrzyń kijowskich znaleziono w niej m.in. nadzwyczaj starannie opakowane portrety Stanisława Leszczyńskiego. Odbito też parę skrzyń przesłanych ze Lwowa, w których znajdowały się: autoportret Wyczółkowskiego, «Niewierna żona» Matejki, «Kalwaryjska Góra» Kamockiego, «Kościół Św. Barbary w Krakowie» Gryglewskiego oraz «Wilki» Wierusz-Kowalskiego. W podziw wprawilo zebranych niezwykle staranne i pieczołowite opakowanie zbiorów. I tak np. siedem obrazów z cyklu «Warszawa» Grottgera było zaparafinowanych, aby uchronić je przed wilgocią.

Z kolej goście przeszli do gabinetu archeologii klasycznej, mieszczącego się w Gimnazjum Macieja, gdzie po krótkich, w serdeczym tonie utrzymanych przemówieniach, podpisany został przez delegację rządu Ukraińskiej SRR i delegata rządu RP prof. dr. Tomkiewicza akt przejęcia biblioteki oraz zbiorów Muzeum Kijowskiego.

Przekazując te zbiory min. Paszczin powiedział m. in. «Bratni sąsiedzki naród słowiański, pragnąc okazać Polsce pomoc w odbudowie polskiej kultury narodowej, oprócz 150 tysięcy tomów biblioteki Ossolineum i Panoramy Raclawickiej, przekazuje Polsce 272 obrazy z Muzeum Kijowskiego».

Następnie goście udali się do magazynów wojskowych, gdzie przechowana została chwilowo, aż do czasu znalezienia odpowiedniego pomieszczenia, Panorama raclawicka.

Опубл.: Głos Ludu (Warszawa). – 1946. – 1 sierpnia (Nr 209); Stosunki polsko-radzieckie. – S. 143-144.

¹³⁸ Датовано за публікацією.

№ 72

2 серпня 1946, Ленінград. Лист Інституту літератури (Пушкінський Дім) у м. Ленінграді до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у справі передачі автографа листа російського поета Олександра Пушкіна до батька з колекції колишнього львівського Оссолінеуму¹³⁹

АКАДЕМИЯ НАУК СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК
ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ (ПУШКИНСКИЙ ДОМ)
 Ленинград, В.О., Тучкова наб., 2 – – – Телефоны: 4-93-94; 5-37-92

[...] przez [...] w Kwietniu 1946
 [Підпис] 22/ VIII 46

« 2 » августа 1946 г.

МУЗЕЮ ОССОЛИНСКИХ в г. ЛЬВОВЕ¹⁴⁰

Несколько времени тому назад в центральной печати появилось сообщение о том, что Музей Оссолинских в г. Львове передается в дар польскому народу, как его национальное достояние.

Между тем Институту Литературы (Пушкинскому дому) Академии Наук СССР известно, что в Музее хранится подлинник письма А. С. Пушкина¹⁴¹ к его отцу С. Л. Пушкину от декабря 1836 г.¹⁴² на 4 л. на французском языке, начинающееся словами: «*l y a bien longtemps que je n'ai eu de vos nouvelles*»¹⁴³. На первом листе письма поставлена печать: «*Institut Ossolin'skiego*»¹⁴⁴, а на 4 листе пометка чернилами: «*Henry P. Lubomirsky 1845*»¹⁴⁵.

Так как в Институте литературы по постановлению Совета Министров СССР концентрируются все рукописи великого поэта и названное письмо является национальным достоянием русского народа, Институт

¹³⁹ Лист аналогічного змісту Інститут літератури в Ленінграді з тією ж датою надіслав і до Ради Міністрів УРСР (НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 672, арк. 40. Копія, маш., рос. мова).

¹⁴⁰ У публікації «Виставка про О. С. Пушкіна» (Вільна Україна (Львів). – 1939. – 14 груд.) Бібліотеку львівського Оссолінеуму названо «науковим музеєм рукописів «Оссолінеум».

¹⁴¹ В інвентарі автографів Національного закладу ім. Оссолінських у Львові під № 1379 зазначений лист Олександра Пушкіна: «*List Alexandra Puszkina niewiadomo do kogo, w języku francuskim własnoręczny*». Data: «*Bez miejsca, dnia, miesiąca i roku*». Format: «*pó-larkusz w dwoje złożony*».

¹⁴² Лист Пушкіна атрибутовано у виданні: Пушкин : Письма последних лет, 1834–1837 / АН СССР, Ин-т рус. л-ры (Пушкин. дом) ; отв. ред. Н. В. Измайлов. – Ленинград : Наука, 1969. – 528 с. Тут вказано, що лист: «№ 225. С. Л. Пушкину. – Печатается по фотоснимку. [...] Подлинник был в 1940 г. в библиотеке Института Оссолинских (Львов). В настоящее время местонахождение его неизвестно. [...] (сверено с подлинником Д. Д. Благим в 1940 г.)».

¹⁴³ «Доволі давно я не отримував від Вас новин» (фр.).

¹⁴⁴ Вочевидь, мало бути «Instytut Ossolińskięgo».

¹⁴⁵ «Генрик князь Любомірський» (фр.).

литературы (Пушкинский Дом) просит М у з е й о передаче его в
собственность Института Академии Наук СССР, выделив его из числа
музейных экспонатов Музея, подлежащих передаче в Польшу.

И. о. Директора Института
Литературы Академии Наук СССР,
доктор филологических наук, профессор [Підпис] (Л. А. Плоткин)
Ученый Секретарь Пушкинской Комиссии,
кандидат филологических наук, ст. научный сотрудник [Підпис] (Л. Модзалевский)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр.142, арк. 41-41 зв., Оригінал, маш. на бланку, рос. мова, з рукописними вставками франц. і пол. мовами.

№ 73

**5 серпня 1946, Варшава. Лист президента Національної Ради
Польської Республіки Болеслава Берута до Секретаря ЦК КП(б)У
та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова з подякою
за передачу Польщі погруддя польського композитора
Фридерика Шопена**

PREZYDENT

KRAJOWEJ RADY NARODOWEJ

Warszawa, dn. 5 sierpnia 1946 r.

PANIE PRZEWODNICZĄCY RADY MINISTRÓW U. S. R. R.

Z radością przyjąłem list Pana z dnia 22 lipca 1946 r. powiadamiający mnie o pracy uczonych i artystów Ukraińskiej S. R. R. nad odnalezieniem w muzeach, bibliotekach i galeriach obrazów polskich skarbów kultury. List Pana otrzymałem od Komisji, działającej z upoważnienia Rady Ministrów Z.S.R.R., która wręczyła mi jednocześnie popiersie naszego genialnego kompozytora Fryderyka Chopina, jako symbol przekazania polskich zbiorów kulturalnych z U. S. R. R. Polsce.

Naród polski, silnie przywiązany do swych narodowych pamiątek, z głębokim uznaniem i wdzięcznością odnosi się do tej pracy radzieckich pracowników kultury. Odzyskane zbiory dopomogą nam w odbudowie zniszczonych muzeów i bibliotek i przyczynią się do dalszego rozwoju nauki i kultury polskiej.

Dwa bratnie narody – polski i ukraiński – ciężko odczuły krwawą hitlerowską okupację. Mój kraj, jak i Ukraińska S. R. R., ponosły ciężkie i bolesne straty, tak ludzkie, jak materialne i kulturalne. W ogniu czynnej bohaterstwa walki ze wspólnym wrogiem nawiązywały się i krzepły węzły przyjaźni między naszymi narodami.

Pełne zrozumienie dla potrzeb kultury polskiej, stanowisko rządu USRR, wyrażające się m. in. w przekazaniu nam zbiorów Ossolineum, Panoramy Racławickiej, a także dalszych zbiorów polskich spotkało się ze specjalnie serdecznym przyjęciem ze strony narodu polskiego. Krok ten stanowi jeszcze

jedną rękojmię dalszego utrwalenia i pogłębienia przyjaznych i dobrosąsiedzkich stosunków między naszymi narodami.

Dziękuję Panu, Panie Przewodniczący Rady Ministrów USRR, za przekazane dla narodu polskiego serdeczne życzenia nowych sukcesów dla dobra demokratycznej Polski i pokoju światowego.

Ze swej strony proszę Pana, Panie Przewodniczący, przyjąć tak moje własne, jak i całego Narodu Polskiego serdeczne życzenia dla Narodu Ukraińskiego, najszybszego zaleczenia ran wojennych i dalszego wspaniałego pokojowego rozwoju w wielkiej rodzinie narodów Z.S.R.R.

PREZYDENT
KRAJOWEJ RADY NARODOWEJ

Bolesław Bierut [Підпис]

[На арк. 59 у верхньому лівому куті резолюція червоном олівцем] *Доложено* [Підпис].
(Перевод с польского)

ВАРШАВА. 3.VIII.1946 р.¹⁴⁶

Господин Председатель Совета Министров УССР!

С радостью я получил Ваше письмо от 22 июля 1946 года, уведомляющее меня о работе учёных и художников Украинской ССР по выявлению в музеях, картинных галереях и библиотеках польских культурных ценностей. Ваше письмо я получил при посредстве комиссии, действующей по полномочию Совета Министров УССР, которая одновременно вручила мне бюст нашего гениального композитора Фридриха Шопена, символизирующий акт передачи Украинской ССР польских культурных ценностей Польше.

Польский народ сильно привязанный к своим национальным памятникам, с глубоким признанием и благодарностью относится к проделанной работе советских деятелей культуры. Возвращение ценностей поможет нам в восстановлении уничтоженных музеев и библиотек и будет содействовать дальнейшему развитию польской науки и культуры.

Два братских народа – польский и украинский – испытали кровавую гитлеровскую оккупацию. Моя страна, как и Украинская ССР понесла тяжёлые потери в людях, а также большие потери в материальных и культурных ценностях. В огне активной героической борьбы с общим врагом завязались и крепнут узы дружбы между нашими народами.

Позиция правительства УССР, соответствующая глубокому пониманию потребностей польской культуры, выразившемуся в частности в передаче нам ценностей Оссолинеума Рославицкой панорамы и других польских культурных ценностей, особенно сердечно приветствуется со стороны польского народа.

Этот шаг является ещё одной гарантией дальнейшего укрепления и углубления дружеских и добрососедских отношений между нашими народами.

Благодарю Вас, господин Председатель Совета Министров УССР, за переданные Вами сердечные пожелания польскому народу, новых успехов для блага демократической Польши и всеобщего мира.

¹⁴⁶ Дата помилкова, має бути: 5.VIII.1946 р.

Со своей стороны прошу Вас, господин Председатель, принять как мои лично, так и всего польского народа пожелания украинскому народу быстро залечить раны, нанесенные ему войной и достигнуть дальнейшего замечательного мирного развития великой семьи народов СССР¹⁴⁷.

ПРЕЗИДЕНТ КРАЙОВОЙ РАДЫ НАРОДОВОЙ – Болеслав БЕРУТ
(Перевел А. Мартьянов,
передал Кубышкин,
приняла Яцимирская)

5.VIII. 1946 р.

[На арк. 61 у правому верхньому куті штамп: Секретаріат Голови Ради Міністрів УРСР № 100-50/26 6.VIII.1946 р.]

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3078, арк. 59-62. Оригінал, маш., пол. мова; копія, маш., рос. мова.

№ 74

7 серпня 1946, Київ. Лист помічника заступника Голови Ради Міністрів УРСР Івана Кологойди¹⁴⁸ до Бібліотеки АН УРСР у Києві з приводу розшуку листа Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна

7./VIII 1946 р.

№ 16/569

м. Київ

БІБЛІОТЕЦІ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

При цьому надсилається лист Інституту літератури Академії Наук СРСР з приводу розшуку листа О. С. Пушкіна до свого батька С. А. Пушкіна, з резолюцією Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. Бажана М. П. «Прошу повідомити, чи є цей лист і чи не передано його до Польщі».

Додаток: Згадане

Пом. Заступника Голови
Ради Міністрів УРСР [Підпис] КОЛОГОЙДА

Лист до Львова надіслано «23».VIII 1946

Ю. Меж[енко]

22.VIII.46.

вх 2128
19.IX.1946 р.

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 672, арк. 41. Копія, маш. на бланку Управління справами Ради Міністрів УРСР, укр. мова.

¹⁴⁷ Переклад неточний, має бути: «... в большой семье народов СССР».

¹⁴⁸ **Кологойда Іван Гнатович** (1901–1959) – укр. рад. діяч, помічник заступника Голови Ради Міністрів УРСР. Письменник, перекладач, член СПУ; працював у редакціях журналів, директором Державного видавництва художньої літератури, на кіностудії. Автор збірок оповідань, сценаріїв короткометражних фільмів.

№ 75

[8 (?) серпня 1946, Луцьк]. Лист Головного уповноваженого уряду Польської Республіки у справах евакуації польського населення з УРСР в Луцьку Маріана Біка до Посольства Польської Республіки в Москві про вивезення до Польщі макета панорами давнього Львова, який виконав інженер Януш Вітвіцький

Odnośnie otrzymanej tu depeszy Biura Ambasady w sprawie udzielenia pomocy drowi inż. J. Witwickiemu w wywiezieniu jego dzieła «Panoramy Dawnego Lwowa» do Polski komunikuję, że nazwany otrzymał zezwolenie na wywiezienie teje do kraju, jednakże niestety w przeddzień wyjazdu został przez nieznanых sprawców dnia 17 lipca br. zamordowany.

Trupa śp. dra inż. J. Witwickiego znaleziono na przedmieściu m. Lwowa (na Lewandowce). Żona zabitego agnoskowała go na podstawie przedłożonego jej przez miejscowe władze śledcze fotograficznego zdjęcia. Pogrzeb odbył się dnia 22 lipca br.

Organy państwowych władz sowieckich wszczęły natychmiast energiczne dochodzenia, które jak dotąd oficjalnie nie dały rezultatów.

Wdowa po nazwanym ob. Irena Witwicka odjechała do Polski ze Lwowa 31 lipca br. wraz z dziećmi, zabierając ze sobą «Panoramę Dawnego Lwowa».

АНА. Головний уповноважений уряду ПР у справах евакуації польського населення з УРСР в Луцьку, № 18, с. 12. Оригінал, маш, пол. мова; Опубл.: Matwijów M. Walka o lwowskie dobra. – S. 282.

№ 76

9 серпня 1946, Варшава. Замітка в газеті «Вільна Україна» про лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова у справі передачі Польщі культурних цінностей

Лист Берута
Голові Ради Міністрів УРСР
М. С. ХРУЩОВУ

ВАРШАВА, 3. (ТАРС). Польські газети опублікували текст листа президента Крайової Ради Народової Б. Берута М. С. Хрущову:

«З радістю, – пише Б. Берут, – одержав я Вашого листа від 22 липня 1946 року, який інформує мене про роботу вчених і художників Української РСР над вишукуванням у музеях, бібліотеках і картинних галереях польських культурних цінностей. Вашого листа я одержав від працюючої з доручення Ради Міністрів УРСР комісії, яка вручила мені одночасно бюст нашого геніального композитора Фредеріка Шопена, як символ передачі польських культурних колекцій з УРСР Польщі. Польський народ, який почуває велику прив'язаність до своїх народних пам'яток, ставиться з глибокою вдячністю до праці радянських працівників культури. Повернути

колекції допоможуть нам відновити зруйновані музеї і бібліотеки та сприятимуть дальшому розвитку польської науки і культури. Два братніх народи – польський і український – дуже потерпіли від кривавої гітлерівської окупації». Відзначивши, що Польща так само, як і Українська РСР, зазнала тяжких і болючих втрат людьми та матеріальними й культурними цінностями і що у вогні активної героїчної боротьби з спільним ворогом виникли і зміцніли зв'язки дружби між обома народами, Б. Берут заявляє, що позиція уряду УРСР, яка виявилася, між іншим, в передачі Польщі ряду польських культурних цінностей, була особливо сердечно прийнята польським народом. «Цей крок є новою гарантією дальшого зміцнення і поглиблення дружніх і добросусідських відносин між нашими народами», – пише Б. Берут. Наприкінці він висловлює від свого імені і від імені всього польського народу сердечне побажання українському народові якомога швидше загоїти рани, завдані війною, і побажання дальшого мирного розвитку у великій сім'ї народів СРСР.

Опубл.: Вільна Україна. – 1946. – 9 серп. (№ 159). – С. 1.

№ 77

23 серпня 1946, Київ. Лист тимчасового виконувача обов'язків директора Бібліотеки Академії наук УРСР Георгія Плеського до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата щодо розшуку автографу Олександра Пушкіна з фондів колишнього львівського Оссолінеуму

БІБЛІОТЕКА
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
Київ, Володимирська вул. 58-а, тел. 4-17-24.

Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Socialist Republic.
№ 58-a Volodymirska str., Kiev.

23. VIII. 46 р.

№ 714.

До Директора Львівського Філіалу
Бібліотеки АН УРСР
(Львів, вул. Осолінських 2)

Прошу терміново повідомити, чи зберігся після передачі літератури до Польщі в фонді Оссолінеума оригінал листа О. С. ПУШКІНА до його батька С. Л. ПУШКІНА від грудня 1836 р. на 4 аркушах французькою мовою, що починається словами «*Il y a bien longtemps que je n'ai eu de vos nouvelles*». На першій сторінці листа є печатка «*Institut Ossolinskigo*», а на четвертому аркуші помітка чорнилом «*Henry P. Lubomirsky. 1845*».

В.о.и. Директора
Бібліотеки

[Підпис]

(Плеський).

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 42. Копія, маш., укр., франц. мова.

№ 78

26 серпня 1946, Львів. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка про розподіл збірок колишнього Оссолінеуму у Львові при передачі їх Польській Республіці

[Lwów], 26 VIII 1946

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Korzystam ze sposobności by przesłać słów parę, prawie że «z zaświata». Siedzę na miejscu w niewypowiedziane ciężkich warunkach. Satysfakcji mało bardzo, chyba tylko z przeświadczenia, że się robi to, co jest obowiązkiem. Przygotowuje się dalszą część «daru». Zdania mego nikt nie jest ciekaw, powiedziano mi, że darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby. Efekt taki, że dwie trzecie rękopisów, wtem archiwa sapeżyńskie, berehskie, Zakładowe, Teki Kozłowskiego i Sznajdra¹⁴⁹ pozostały w całości, ze zinwentowanych zaś czterdzieści procent, w tem fragmenty różnych całości organicznych zależnie od humory. Wśród druków zostają wszystkie periodyki w bardzo szerokim rozumieniu, wydawnictwa źródłowe, podręczne, masa sławików i znowu co komu się tylko podoba. O mapach, nutach, grafice nic się nie mówi, podobnie jak o zbiorze medycznym i muzealiach. Maksimum złej woli przy szlachetnej emulacji braci importowanych i miejscowych¹⁵⁰. Niepoprawni! W chwilach przystępu optymizmu pocieszam się, że to rwanie zęba odbywa się na raty, gdyż zaczęło się od trzydziestu tysięcy, z których zrobiło się sto pięćdziesiąt, co prawda w znacznym procencie śmiecia, ale zawsze jest wtem i prawdziwy kruszec. Jeślibym to wszystko przeżył i znowu kiedyś mógł być człowiekiem, mógłbym opowiedzieć wiele rzeczy, które nawet we śnie wydawałyby się zmyśleniem. Niesłychane pole obserwacji, może miłsze we wspomnieniu aniżeli w przeżyciu. Zresztą żyje się tu jak na obczyźnie. Jedyna zmiana na korzyść to odpłynięcie na zachód wszystkich infekowanych, którzy swemi przewidywaniami i obawami zatruli życie sobie i otoczeniu. Teraz przynajmniej zapanaował spokój. W gronie naszym przyjacielskim panuje najpełniejsza harmonia. Nie jesteśmy wprawdzie otoczeni serdecznością, ale budzimy pewien respekt i ... objawy tłumionej niechęci. Ponieważ jednak nie mamy złudzeń, nie oczekujemy nic innego, zadowoleni, że przepowiednie «ostrożnych i przewidujących» jak dotychczas przynajmniej się nie spełniły. Co przyszłość przyniesie, tego oczywiście nikt z nas nie wie. Mimo wszystko jednak nie mamy ochoty na razie przynajmniej korzystać z zaproszeń tych, co nas opuścili, i czerpiemy pewną otuchę z przeświadczenia, że jesteśmy jeszcze potrzebni. Oczywiście to nie sport ani brawura, ale swego rodzaju prostolinijność. Z pewnością

¹⁴⁹ Йдеться про родинні архіви князів Сапіг з Красічина і Люба-Радзимінських з Мукошівського Берега, теки Володимира Козловського та Антонія Шнайдера, що містять матеріали до історії Галичини.

¹⁵⁰ Очевидно, йдеться про неприхильне ставлення до передачі ПР збірок колишнього львівського Оссолінеуму з боку місцевих працівників бібліотеки і приїжджих.

subiektywnie to bardzo kosztowne, ale ze względów ogólnych może niebezpieczne. Zresztą może już ósmy rok naszej niedoli przyniesie wyjaśnienie.

Proszę przyjąć wyrazy najgłębszego szacunku i poważania
M[ieczysław] G[ębarowicz]

НЗіО. ВР, акц. 50/69. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: Matwijów M. Lwowski Ossolineum. – S. 191.

№ 79

27 серпня 1946¹⁵¹, Львів. Доповідна записка директора Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка Василя Барвінського заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану щодо концентрації музичної спадщини композитора Миколи Лисенка

[Штамп] Управління
Справами Ради Міністрів УРСР
РЕЄСТРАТУРА
16, 48
30. VIII. 1946 р.
№ 392/138

№ 16/1270
27/VIII [19]46 р.
Вх. 48/359 30/VIII [19]46 р.

ДО ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ
РАДИ МІНІСТРІВ
УКРАЇНСЬКОЇ РСР
Тов. БАЖАНА М. П.

Дирекції Львівської Державної
Консерваторії ім. М. В. Лисенка
В справі матеріалів музичної
спадщини композитора
М. В. Лисенка

Д о п о в і д н а з а п и с к а

Згідно з постановою РНК УРСР та ЦК КП(б)У від 30/XI-[19]44 р. в найближчій часі розпочинається видання повного зібрання творів М. В. Лисенка.

Для цього потрібно зібрати й сконцентрувати всі музичні матеріали композитора, принаймні, в двох українських центрах – Київ – Львів, містах, що найбільше спричинились до поширення творчої продукції М. Лисенка.

За відомостями, що маютья в кабінеті-музеї М. Лисенка при Львівській Державній Консерваторії, де ведеться робота по систематизації музичних матеріалів та ното-хронографічний опис творчості М. Лисенка, в м. Львові, в фондах книгосховищ Львівської філії Академії Наук та собора Юра (яке зараз передається у відання Львівської філії

¹⁵¹ Дата встановлена за резолюцією на документі.

Акад[емії] Наук) є значна кількість творів М. Лисенка як друківаних, так і в рукописних оригіналах.

Музичні фонди книгосховища Львівської філії Академії Наук не упорядковані, а фонди кол. книгосховища собора Юра взагалі перебувають в хаотичному стані: нечисленні книжкові матеріали перемішано з різними музичними (переважно церковними) матеріалами.

Таке розпорошення матеріалів М. В. Лисенка, над якими до того ж не ведеться ніякої праці, ніяких досліджень, не бажане ні з якого боку.

Для збереження всієї музичної спадщини М. Лисенка, наявної у Львові – центрі західних областей України, і, головне, найбільшого використання її, як для потреб видання, так і дослідчої роботи, необхідно вилучити всі матеріали цієї спадщини з зазначених вище книгосховищ і передати до кабінета-музея М. Лисенка при Львівській Державн[ій] Консерваторії, в завдання¹⁵² якого входить збирання, систематизація і широка експозиція виключно творчих праць М. Лисенка для наукових досліджень.

Дирекція Львівської Державної Консерваторії ім. М. Лисенка звертається до Вас з проханням вжити термінових заходів до одержання для Консерваторії дозволу на розшук та передачу їй з фондів книгосховищ Львівської філії Академії Наук та собора Юра у Львові всіх музичних матеріалів М. В. Лисенка, як друківаних так і рукописних оригіналів, маючи особливо на увазі те, що цінні рукописні оригінали оркестрових партитур опер «Тарас Бульба» та «Енеїда», що переховуються в книгосховищі собора Юра, завдяки хаотичному його стану перебувають у великій що до схоронення небезпеці, так, наприклад, з п'яти актів оригінальної партитури «Тарас Бульба» знайдено в книгосховищі цього досі лише II-й акт.

ДИРЕКТОР ЛЬВІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ ім. М. В. ЛИСЕНКА
[Підпис] Д-р В. БАРВІНСЬКИЙ

*Підтримую прохання Львівської Консерваторії про передачу до кабінету музею всіх музичних матеріалів з фондів Львів[ського] Від[ділення] УАН*¹⁵³.
1946, 27/VIII М. Бажан¹⁵⁴

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 111-113. Оригінал, маш., рук., укр. мова.

¹⁵² Підкреслено червоним олівцем.

¹⁵³ Мало б бути: ЛфБАН УРСР.

¹⁵⁴ Рукописна резолюція чорнилом зліва на полі 111-го аркуша документа.

№ 80

4 вересня 1946, Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа до Бібліотеки АН УРСР про вивезення німцями оригіналу листа російського поета Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна

№ 300
№ 2090

Львів, 4 вересня 1946 р.
Бібліотека Академії Наук УРСР

Київ

вул. Володимирська № 58-а

На Ваше письмо з 23/VIII. 1946 р. № 714 відносно оригіналу листа О. С. Пушкіна до його батька С. Л. Пушкіна французькою мовою повідомляєм, що лист цей вивезений німцями разом з іншими цінними рукописами в квітні 1944 року.¹⁵⁵

Заст. Директора
Бібліотеки Академії Наук УРСР

[Підпис] (Г н и п П.І.)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 672, арк. 42. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 81

4 вересня 1946, Вроцлав. Доручення працівникам Бібліотеки Вроцлавського університету Францішку Пайончковському та Роману Афтаназі на доставку до Вроцлава книжок колишнього львівського Оссолінеуму

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
WE WROCŁAWIU
ul. Karola Szajnochy 7-9
Tel. 1-94
L. 1058/Oss/46.

Wrocław, dnia 4 września 1946 r.

U p o w a ż n i e

Pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego Dr Pajaczkowski Franciszek oraz Mgr Aftanazy Włodzimierz¹⁵⁶ są niniejszym upoważnieni do wyładowania dwu wagonów ze skrzyniami, zawierającymi książki z Ossolineum, jakie nadeszły do Wrocławia, oraz do przewiezienia tych książek do gmachu przy ul. Szewskiej 37 we Wrocławiu.

¹⁵⁵ В інвентарі автографів Національного закладу ім. Оссолінських у Львові у примітці до № 1379, під яким вписано автограф листа О. Пушкіна до невстановленого адресата, без місця, дня, місяця і року написання, зазначено: «нет, неизвестно куда выдан [підпис невстановленої особи] 9/IX-[19]60».

¹⁵⁶ Насправді, очевидно, йдеться про Романа Афтаназі. Див. документ від 23 березня 1947 р.

Władze proszone są o udzielenie wszelkiej pomocy.

[Гербова печатка] BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA WROCŁAW
[Підпис] Dr Antoni Knot
Dyrektor Biblioteki
[Овальна печатка] Biblioteka Ossolineum

НЗіО. ВР, № 17157/II, арк. 13. Оригінал, маш. на бланку, пол. мова.

№ 82

6 вересня 1946, Львів. Витяг із стенограми Пленуму Львівського міськкому КП(б)У про діяльність гуманітарних установ із виступом секретаря парторганізації Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа

[...] На засіданні 2 серпня в Інституті історії України Кордуба висловлюється так, що в Західній Україні через те розвинувся український шовінізм, що тут був розвинений польський шовінізм. Карпинець каже, що Грушевський, на його погляд, ніякого впливу не мав, але мав вплив Донцов. Коли взяти Возняка, він каже, що наукове товариство ім. Шевченка – це найстаріший заклад на Україні, в якому треба вчитись. Бібліотека Грушевського, яку він організував в 1918 році у Львові, до цього часу знаходиться по вул. Чернецького¹⁵⁷, 24, в окремії кімнаті¹⁵⁸. Коли стало питання, що цю бібліотеку потрібно забрати в спецфонд, її переховували 28 років, і зараз Возняк намагається її спасти, він купує за 17 тисяч цю бібліотеку і цим самим підтримує дружину Грушевського, яка живе ще в Києві. Ось яка поведінка академіка Возняка.

Коли йому прийшла виписка з постанови Президії Академії наук про те, що він обраний членом Української Академії, відділу суспільних наук,

¹⁵⁷ Має бути: Чарнецького.

¹⁵⁸ Насправді М. Грушевський почав збирати власну бібліотеку ще навчаючись у Тифліській гімназії (1880–1886), а вже в Києві у студентські роки (1886–1890) мав чималу книгозбірню. Переїхавши до Львова у 1894, забрав із собою значну кількість книжок, які стали основою його львівської книгозбірні. З виїздом М. Грушевського в еміграцію у 1914 бібліотека зазнала часткових втрат. У 1942 її було перевезено до приміщення кол. друкарні НТШ на вул. Чарнецького, 26, а після війни – до сутерин будинку на Чарнецького, 24 – Львівської філії БАН УРСР. Частина книг з цієї колекції закупив М. Возняк. Решта колекції, значна частина якої вважалась спецфондівською і приреченою на знищення, ропорошилась згодом у різних фондах АНБ, ще частина зараз зберігається у різних приватних і державних бібліотечних та музейних установах України. На початку 1955, після смерті М. Возняка, всупереч його волі передати бібліотеку Львівському університетові, її віддали Львівській бібліотеці АН УРСР. Відтоді і книгозбірня Возняка, яка зберігається окремим фондом у АННБУ ім. В. Стефаніка, а з нею і колишня збірка книжок Грушевського, зазнали окремих втрат.

він бере і звонить: «Товаришу секретар, я думав цілу ніч над цією постановою і додумався, що я з Академією наук рву назавжди, я не хочу далі в ній працювати, там сидять люди, які мені зовсім не по душі, і я цю записку відсилаю назад». Ось вона поведінка академіка.

Є у нас етнографічний музей. До нього руку ще приклав Грушевський. В цьому музеї ви не побачите нічого іншого, як стару українську хату, гуцульський одяг, в якому зараз не ходять, щоб розвинути націоналізм, щоб показати населенню хату, яка існує 100 років, замість того, щоб показати колгоспне життя, перебудову міста Львова, ставлять українську хату, запорожця – і на цьому кінчається.

ДАЛО, ф. П-4, оп. 1, спр. 70, арк. 79. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 1. – С. 343.

№ 83

13 вересня 1946, [Київ]. Розпорядження заступника Голови РМ УРСР Миколи Бажана до Президії АН УРСР про необхідність термінового впорядкування музичного фонду Львівської філії Бібліотеки АН УРСР, зокрема музичної спадщини Миколи Лисенка

48/375
13/IX [19]46 р.

Вх.к. 48/359

Президії Академії наук УРСР
тов. ПАЛЛАДІНУ О. В.

До Ради Міністрів УРСР надійшли відомості про те, що музичні фонди книгосховища Львівського філіалу АН УРСР, зокрема кол[ишнього] книгосховища Собора [святого] Юра, перебувають у хаотичному стані. Це позбавляє можливості проведення досліджень фондів Бібліотеки й, зокрема, вивчення музичної спадщини М. В. Лисенка, що зберігається у фондах згаданого книгосховища.

Рада Міністрів УРСР зобов'язує вжити термінових заходів щодо впорядкування музичних фондів книгосховища Львівського філіалу АН УРСР й надати можливість Львівській державній консерваторії користання у дослідницьких цілях означеним фондом, зокрема, матеріалами М. В. Лисенка.

Про вжиті заходи прошу доповісти Раді Міністрів УРСР.

Заступник Голови Ради Міністрів УРСР [Підпис] *М. Бажан*

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 114. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: *Історія НАНУ, 1946–1950*. – С. 88¹⁵⁹.

¹⁵⁹ У публікації вказано інший номер справи: ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3305, арк. 30.

№ 84

21 вересня 1946, Київ. Лист Президії Академії наук УРСР заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану про ліквідацію у Львові наукових інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР і необхідність вивезення до Києва книжок та архівних матеріалів із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

[Штамп] Управління Справами Ради Міністрів УРСР
РЕЄСТРАТУРА
24 IX 1946 р.
№ 247/338

Вх 16/1454
26/IX-[19]46
21 вересня 1946 р.

Заступнику Голови Ради Міністрів УРСР
товарищу М. П. БАЖАНУ

Щоб покращити роботу інститутів Відділу Суспільних Наук, Президія Академії Наук УРСР вважає за доцільне сконцентрувати у м. Києві провідні наукові сили Відділу Суспільних наук.

У зв'язку з цим, Президія Академії Наук УРСР просить санкціонувати ліквідацію у м. Львові Відділів інститутів: літератури, історії та економіки і перевод основного складу наукових робітників цих відділів для роботи в інститутах Відділу Суспільних Наук у м. Києві.

Крім того, Президія Академії Наук УРСР вважає за бажане перевести з Львівської Бібліотеки до Бібліотеки Академії Наук у м. Києві значні контингенти книжок та архівних матеріалів¹⁶⁰.

Отже, Президія Академії Наук УРСР просить Раду Міністрів УРСР санкціонувати і ці заходи.

В.о. Президента Академії Наук УРСР [Підпис] М. О. Лаврентьєв

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 142. Оригінал, маш., укр. мова. Опубл.: Культурне життя. Т.1. – С. 347-348.

¹⁶⁰ Відповідне рішення про реорганізацію роботи інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР і концентрацію в Києві всіх наукових сил, закриття Львівські відділи установ, та перевезення з Львівської філії БАН УРСР значного масиву книг та архівів було прийнято на засіданні Президії АН УРСР 13 вересня 1946 (*НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 225, арк. 178. Засв. копія, маш., укр. мова. Опубл.: Історія НАНУ, 1946–1950. – С. 26).*

№ 85

21 вересня 1946, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до Інституту літератури в Ленінграді про оригінал листа Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна, який перед війною зберігався у фондах Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

21.IX-[19]46

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ

Ленинград

В. О. Тучкова наб. 2

Библиотека Академии Наук УССР в ответ на Ваше письмо от 2 августа сообщает, что письмо А. С. Пушкина к его отцу, хранившееся в фондах нашего Львовского филиала, вывезено немцами в апреле 1944 г. вместе с другими ценными рукописями, хранившимися в бывш[ей] Библиотеке им. Оссолинских.

Директор Библиотеки АН УРСР

(Меженко)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 672, арк. 45. Копія, маш., рос. мова.

№ 86

23 вересня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до завідувача відділу рукописів українсько-російського сектору Марії Деркач про передачу Польщі дублетів із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Вельмишановна Маріє Дем'янівню!

Дуже радію, що бібліографія Лесі Українки наближається до закінчення. Це дає мені підстави подати на початок [19]47 року заявку на друкування. Цього року ми вже ніяк не зможемо просунути її до видання, бо план цілком заповнений і нового, понад план, видавництво А[кадемії] Н[аук] нічого не прийматиме.

Отже маєте повну можливість, не хапаючись, закінчити роботу й здати її на машинку.

Вас турбує справа з Бібліотекою. Але мені здається, що це ще досить далеко, а головне стосується дублетів, а не основного фонду. Принаймні я нічого не чув про ліквідацію Бібліотеки. На тому засіданні, де це питання було порушене акад. Булаховським¹⁶¹, присутні були Крип'якевич¹⁶² і

¹⁶¹ **Булаховський Леонід Арсенійович** (1888–1961) – укр. мовознавець, академік АН УРСР (1939), член-кор. АН СРСР (1946), засл. діяч науки УРСР (1941). Проф. Київського (1944–1960) університету. Директор Інституту мовознавства АН УРСР (1944–1961).

¹⁶² Академік Іван Петрович Крип'якевич.

Степанів¹⁶³. Отже, вони можуть Вам розповісти. Гадаю, що чогось іншого не обговорювалося без мого відому. Щоправда, я не знаю, як там зредаговано ту телефонограму, але однаково можу заспокоїти Вас, що ніхто не має наміру руйнувати або зрушувати основний фонд.

Прошу передати від мене і від Ольги Олександрівни сердечний привіт цілій Вашій родині. Вас особисто ми щиро вітаємо.

Юр Меженко

1946.09.23

АННБУ. ВР, ф. 326. Особистий архів Марії Вальо. Оригінал, рук., укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 195-196.

№ 87

26 вересня 1946, Львів. Лист директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана про стан музикалій з бібліотеки «Студіону» та «Бібліотеки інституту церковної музики», які під час війни частково розграбували, пошкодили або випозичили інші особи

[Штамп] Управління Справами
Ради Міністрів УРСР
РЕЄСТРАТУРА
IX 1946 р.
№ 362/41

Вх. к. 48/359

Львів, дня 26 вересня 1946 р.

Заступнику Голови Ради Міністрів УРСР
тов. М. Бажану у Києві

У відповідь на розпорядження за № 48/375 від 13/IX 1946 р. надіслане до Президії АН УРСР сповіщаємо оцим, що музикалія, а в тому числі твори М. В. Лисенка, які одержано з колишнього книгосховища собора Юра (а властиво з книгосховища «Студіону» і з «Бібліотеки інституту церковної музики») зараз вже впорядковано.

На жаль, книжки й ноти цих книгосховищ були підчас німецької окупації пошкоджені і розграбовані, деякі знову ж Лисенкові твори були тоді випозичені проф. В. Витвицькому (виїхав за кордон) доказом чого є посвідчення від 23/IV 1942 р., найдене між нотами.

Копію цього посвідчення при цьому предкладаємо.

¹⁶³ Йдеться про Олену Іванівну Степанів-Дашкевич.

Музична література одержана з бібліотеки «Студіон» є некомплектна. Ось н. пр. немає між рукописними творами Лисенка II-го акту з «Різдвяної ночі» та III-ього акту з «Тараса Бульби», які саме випозичив В. Витвицький.

Директор Бібліотеки Академії Наук УРСР [Підпис] Академік Щурат В. Г.

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 115. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 88

26 вересня 1946, Львів. Список творів Миколи Лисенка, що зберігались у колишній бібліотеці «Студіону», переданих Львівській філії Бібліотеки Академії наук УРСР

Львів, 26/IX 1946 р.

К о п і я С П И С О К

композицій М. В. Лисенка найдених у книгозбірні «Студіону» у Львові, а які зараз зберігаються в Б.А.Н.

Moment de desespoir для скрипки
2de Polonais de Concert – // – ф[ортеп'я]н[o]
Preluda – // – ф[ортеп'я]н[o] друк
Scherzo – // – ф[ортеп'я]н[o]

Увертюра з оп[ери] «Різдвяна ніч» для ф[ортеп'я]н[o], 4 руки
«Різдвяна ніч» орк[естрова] парт[итура] I акт
– // – // – // – // – // – // – // – // – III – // –
– // – // – // – // – // – // – // – // – IV – // –
«Тарас Бульба» орк[естрова] парт[итура] I акт рукопис
– // – // – // – // – // – // – // – // – II – // –
– // – // – // – // – // – // – // – // – IV – // –¹⁶⁴

Камо піду од лица твоего? Міш[аний] хор. літгр.
Пречистая діво – // – // – // – // – // – // –
«Ноктюрн», опера для ф[ортеп'я]н[o], друк
«Зіма і Весна» (Снігова краля) оперка для ф[ортеп'я]н[o] літгр.
«Чорноморці» оперета для форт[ортеп'яно] друк
Кант розп'яттю, для мішан[ого] хору

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 117. Копія, рук., маш., укр. мова.

¹⁶⁴ За інформацією завідувача Музею М. Лисенка у Києві Роксани Скорульської: «У фондовій колекції музею Миколи Лисенка дійсно є партитура опери М. Лисенка «Різдвяна ніч» – 3 томи з печатками «Книгозбірня «Студіон» у Львові». Зазначимо, що це повна авторська партитура, бо у I томі підшито I-II дії, окремо переплетені III і IV дії. Стосовно партитури «Тараса Бульби» – згаданий штамп є на I, II та IV діях. На III дії печатка «Українського історичного музею ім. Т. Шевченка». Натомість, III і V дія партитури опери «Тарас Бульба» і II дія / антракт партитури опери «Різдвяна ніч» – усі з книгозбірні «Студіону», – зберігаються у ЛННБУ ім. В. Стефаника.

№ 89

**Кінець вересня 1946, Львів. Звіт про роботу Львівської філії
Бібліотеки Академії наук УРСР за третій квартал 1946 р.**

З В І Т

за роботу Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові
за III-й квартал 1946 року.

Філія Бібліотеки АН УРСР у Львові розташовується у 7-ми приміщеннях і поділена на 3 сектори.

- I. Українсько – російський
- II. Польський
- III. Єврейський

A. Праці поза планом по виконанні завдань Ради Міністрів УРСР і Дирекції Бібліотеки АН УРСР.

1. Підбрано і упаковано 168.500 книжок призначених до Польщі, висилка яких жде своєї черги.

2. Підготовлено список книжок призначених на висилку до Польщі.

3. Розпочато і продовжується відмічування в каталогах і інвентарях книжок вибутих з бібліотек до Польщі. [...]

1. ВІДДІЛ КОМПЛЕКТУВАННЯ

[...] б. Прибуток шляхом концентрації безгосподарських фондів в 1946 р. [...] ¹⁶⁵ється цифрою 50.000 примірників, в яку входять бібліотеки б. католицьких монастирів, дальше книжки, одержані з бібліотеки уніатської метрополичої палати та з інших менших книгозбірень. [...]

3. ВІДДІЛ ОБСЛУГИ ЧИТАЧА.

[...] Всі працівники Відділу, поза роботами, які належать до них безпосередньо, брали участь в інших роботах Бібліотеки, а саме : в перевоженні книжок концентрації з будинку при вул. Оссолінських 11 до будинку при вул. Оссолінських 2, у всіх переносуваннях внутрі будинків, підборі і упаковці 10.000 книжок до Москви, 6.000 книжок для Ужгорода, 220.000 книжок для Польщі.[...]

б. ВІДДІЛ СТАРОДРУКІВ

[...] Робота поза планом

а. Перебрано з бувших бібліотек греко-католицької духовної семінарії і Студіону 709 кириличних стародруків.

б. Встановлено метрику 34 дефектів.

[...] а. В зв'язку з вилученням з магазинів та висилкою до Польщі 41.505 стародруків зладжено в двох примірниках нумеричні списки спактованих стародруків.

б. зладжено нумеричну картотеку висланих до Польщі стародруків. [...]

¹⁶⁵ Слово не прочитане.

11. КАБІНЕТ МУЗИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

[...] д. Прийнято і тимчасово впорядковано більшу кількість музикалій, які прибули з б. бібліотеки «Студіону», і ін., як також від двох громадян – поляків (Мечислава Лебля і д-ра Густава Фляха), які перед виїздом до Польщі передали в Кабінет 89 книжок по музикознавству і 655 примірників різних музичних творів. [...]

є. Вислано 72 дублети до Бібліотеки Академії Наук в Києві. [...]
[Єврейський сектор (кабінет)]

[...] з. Почавши з 1 грудня 1946 р. розпочато пакування книжок для вивозу до Києва (згідно розпорядження Президії Академії Наук УРСР). На протязі грудня-місяця 1946 року спаковано 7.400 книжок в 30 ящиках.

В праці сектора (кабінету), були перебої, спричинені виїздом до Польщі завідуючого сектора кабінету), тов. Задерецького¹⁶⁶, і двох працівників, т.т. Яра¹⁶⁷ і Вольганга¹⁶⁸, в наслідок чого сектор (кабінет) був деякий час

¹⁶⁶ **Задерецький Тадеуш (Zaderecki Tadeusz)** (1901–?) – пол. орієнталіст, письменник, доктор філософії. Народився у Львові в родині адвоката й орієнталіста д-ра Міхала Задерецького. Навчався в середніх школах Львова та Відня (1907–1911), на філософському факультеті Львівського університету (1921–1927), студіював орієнталістику у Краківському та Гайдельберзькому університетах (1926–1928). Працював у Львові як вчений-орієнталіст і письменник. Під час Другої світової війни – бухгалтер ресторану на пл. Ринок, 34. Його помешкання разом з документами й бібліотекою на вул. Королівській, 1 було знищене під час бомбардування 1 травня 1944. У ЛфБАН УРСР працював завідувачем кабінету юдаїки від 22 серпня 1944 до 12 травня 1946. Того ж року виїхав до Польщі, де був заступником професора з ділянки культури Близького Сходу на гуманітарному факультеті Лодзького університету. Видав понад 20 книжок на теми польської, латинської, грецької літератур, історії Єгипту, Вавилону та з юдаїки. Автор праць: «Pseudo-Mickiewiczowy dramat polityczny na tle powstania 1831, tzw. «Wielka utrata» (Львів, 1931), «Talmud w ogniu wieków» (Варшава, 1935), «Tajemnice alfabetu hebrajskiego» (Львів, 1937) та ін.

¹⁶⁷ **Яр Йосиф Мойсейович** (1885–?) – євр. бібліотечний працівник, доктор юридичних наук. Нар. в м. Станіславові, закінчив станіславівську гімназію (1903) та юридичний факультет Львівського університету (1908). У 1909–1915 працював в адвокатських канцеляріях у Львові та Станіславові. Під час Першої світової війни у 1915–1919 служив в австрійському війську, працював службовцем у таборі для італійських військовополонених в м-ку Маутгаузен біля м. Лінца (Австрія). У 1920–1939 – адвокат Львівської колегії адвокатів, одночасно – юрисконсульт польського бюро подорожей «Orbis». Від 1 січня до 31 грудня 1940 – службовець у відділенні комунального господарства Червоноармійської райради м. Львова. Під час німецької окупації Львова переховувався від Гестапо. Від 25 серпня до 1 жовтня 1944 – адвокат V юридичної консультації Львівської колегії адвокатів і від 2 жовтня 1944 – начальник реєстраційної групи Львівської обласної інвентаризаційної контори «Укрінк». У ЛфБАН УРСР працював від липня 1945 до 15 квітня 1946; був звільнений у зв'язку з виїздом із СРСР. Проживав у Львові на вул. Павликовського, 1, кв. 6. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 178, арк. 80–84).

¹⁶⁸ Можливо, йдеться про **Вольфанга (Вольфанга) Йосифа Соломоновича** (1901–?) – євр. бібліотечного працівника. Закінчив талмудичну школу у м. Тернополі, де вивчав давньо-семітські мови (1910–1916) та неповний курс гімназії у м. Яворів. Від 1924 до 1929 працював бібліотекарем в Архіві м. Львова. Від 15 грудня 1939 до 30 червня 1941 завідував читальним залом у бібліотеці Шевченківського району м. Львова (вул. Старотанкетна, 2а, тепер – вул. Мулярська). Під час німецької окупації його сім'ю було знищено, а його самого переховував у себе колишній директор б-ки Омелян Масляк. Після війни

без працівників. Крім того працівники сектора (кабінету) витратили більшу кількість трудоднів на роботи зв'язані з пакуванням книжок, призначених до висилки в Польщу. [...]

В першому кварталі звітного року перевезено до будинків при вул. Стефаника 2 і Лисенка 14 цінну бібліотеку «Студіону», яка містилася при вул. Пирогова (б. Петра Скарги) 4. Щоб це зробити силами працівників Бібліотеки знято з полиць, зложено в штабелі, а пізніше навантажено на машини і вивантажено з них біля 100.000 книжок та більшу кількість рукописів. [...]

б. Відібрано для Польщі і запаковано 217.540 книжок в 582 скринях, а саме 168.877 друків XIX і XX вв., 41.505 стародруків і 7.068 рукописів.

в. Виготовлено списки тих книжок в 2-х примірниках, із яких один долучено до ящиків, другий залишено в Бібліотеці.

г. Вислано до Польщі 150.069 книжок у 417 ящиках, а саме 108.537 книжок XIX і XX вв., 34.464 стародруки і 7.068 рукописів.

д. Виготовлено і впорядковано за номерами картотеку для перших 50.000 книжок, висланих до Польщі, для решти розписано картки, які зараз порядкуються.

е. Надано допомогу Облітові при контролі 67.381 книжок, які вже приготовлені, але ще не вислані до Польщі.

є. Відібрано для Москви і впорядковано 10.000 книжок із засобів концентрації

ж. Виготовлено списки вибраних книжок.

з. Передано за списками ці книжки та перевірено упаковку.

и. Відібрано для Університету в Ужгороді і передано представникам Університету біля 1.500 книжок. [...]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 90, арк. 9, 15, 19, 23, 24, 31, 34, 38. Копія, маш., укр. мова.

№ 90

Вересень 1946, Львів. Довідка про структуру та склад книжкових фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Бібліотека Академії Наук УРСР у Львові складається тепер з кількох більших і менших бібліотек, які на день 31 грудня 1939 р. tworили зовсім окремі бібліотеки і не входили в склад Бібліотеки АН, що стала організуватися в початках 1940 р. і якої організація триває по сьогоднішній день.

В склад Бібліотеки АН у Львові війшли такі бібліотеки: 1. Бібліотека Оссолінеум, при вул. Костомарова¹⁶⁹ 2, 2. Бібліотека б. Павліковських,

(від 30 червня 1944 до 13 лютого 1945) завідував бібліотекою Червоноармійського р-ну (вул. Кутузова, 4, тепер – вул. ген. М. Тарнавського) та бібліотекою Палацу піонерів та школярів – до жовтня 1945 (вул. Коперника, 15). У ЛфБАН УРСР працював від 7 грудня 1945 до 12 червня 1946. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 140, арк. 242–246*).

¹⁶⁹ Від жовтня до грудня 1945 вул. Оссолінських носила ім'я історика Миколи Костомарова (тепер – вул. Стефаника).

при вул. Костомарова 2, 3. Бібліотека б. Баворовських, при вул. Баворовських 2, 4. Бібліотека б. Наукового товариства Шевченка, при вул. Радянській 24, 5. Бібліотека б. Народного Дому при вул. Лисенка 14, [6.] Бібліотека б. «Студіону», при вул. Пірогова 4, 7. Бібліотека Єврейської віроісповідної громади, при вул. Сикстуській 14.

Стан книжкових, рукописних і т.п. фондів цих окремих бібліотек на 31.XII.1939 р. був такий:

1. Бібліотека Оссолінеум.....	232,140
2. Бібліотека Павліковських.....	26,000
3. Бібліотека Баворовських.....	50,000
4. Бібліотека Наук. Тов. Шевченка.....	240,121
5. Бібліотека Народного Дому.....	150,000
6. Бібліотека «Студіону».....	70,000
7. Єврейська бібліотека.....	<u>21,900</u>
Разом	<u>790,161</u>

В часі радянської влади в 1939–1941 р.р. Бібліотека АН у Львові [утвор]илась в наслідок приєднання до неї цілого ряду інших бібліотек, а саме монастирських, церковних, приватних і т.д., як із Львова, так і з області. В наслідок того скількість книжок, рукописів і т.д. дійшла перед вибухом війни з німецькими загарбниками в червні 1941 р. приблизно до 1,600,000 одиниць.

В часі війни з німцями фонди Бібліотеки АН зменшились. Частина книжок пропала наслідком воєнних дій, частину вивезли німці. Скількість вивезених німцями книжок рівняється 68,000 одиниць. Таким способом скількість книжок в Бібліотеці АН у Львові після прогнання окупантів виявилась до 1,500,000 одиниць приблизно.

Після визволення Львова фонди Бібліотеки АН знова збільшились, [тобто]:

1. В 1945 р. до Бібліотеки АН включено бібліотеку б. монастиря Василян в скількості приблизно.....	90,000
2. В тому ж році включено бібліотеку Б. Духовної Семінарії в скількості приблизно.....	120,000
3. Закуплено.....	6,485
4. Із всяких інших джерел включено приблизно.....	<u>50,000</u>
Разом	<u>266,485</u>

В той же час в Польщу вислано.....

Приготовлено до висилки.....

Разом 225,000

Таким способом Бібліотека Академії Наук УРСР у Львові нараховувала на день 31 серпня 1946 р. приблизно 1,541,485¹⁷⁰ книжок, рукописів і т. п.

9.1946 р.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 90, арк. 98-99. Копія, маш., укр. мова.

¹⁷⁰ Під цифрою дописано олівцем: «1.600.000».

№ 91

Вересень 1946, Варшава. Зі звіту начальника Радянського відділу Міністерства закордонних справ Польської Республіки Януша Замбровича віце-міністрові Юзефу Ольшевському про неофіційні розмови з головою Комітету в справах культосвітніх установ при РМ УРСР Миколою Пащином у справі вивезення польських книжок і музейних збірок зі Львова

Min. Olszewski

Warszawa, dnia 1946 r.

Sprawozdanie

z przeprowadzonych rozmów (nieoficjalnych) z przedstawicielami USRR w czasie pobytu w Kijowie, Zaporozu i Odesie w dniach 10 – 13 września 1946 r.
[...].

2) Z przewodniczącym Komitetu Kulturalno-Oświatowego p. Paszczynem w sprawie książek i muzealnych zbiorów ZPP we Lwowie, zdeponowanych swego czasu przez obywateli polskich:

Co do tych zbiorów wyraził się, że widział sam te meble i nie widzi w nich żadnej wartości muzealnej. Co do książek nie ma żadnych zastrzeżeń i obiecał zająć się tą sprawą i dać pozwolenie na wywóz.

W najbliższej przyszłości przysłał do Polski dodatkowo 60.000 książek, które już są zapakowane. [...].

АМЗС ПР, ф. 6, в. 31, т. 481, арк. 16-17. Оригінал, маш. на бланку з рук. помітками, пол. мова.

№ 92

21 жовтня 1946, Київ. Прохання про передачу театральних фотографій та афіш із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театального мистецтва УРСР

**УПРАВЛІННЯ
У СПРАВАХ МИСТЕЦТВ
при РНК УРСР
ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ
ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
УРСР**

Замісникові директора
Львівського філіалу бібліотеки АН. УРСР
П. І. Гнип

21/X 1946

№ 01/50

Прошу Вашого дозволу на передачу до Музею Театрального Мистецтва УРСР зазначених в списку театральних фотографій та афіш, відібраних у Вашій бібліотеці.

До заяви додаю список вищезазначених матеріалів.

Науковий робітник Музею Театр[ального] Мистецтва [Підпис] (Хлібцевич)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 99-а, арк. 1. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 93

[24 жовтня 1946, Київ]. Прохання голови Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР Миколи Пашина до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка повідомити про кількісний та якісний склад літератури, підготованої до відправки у Польщу, та стан її упакування

КОМІТЕТ В СПРАВАХ КУЛЬТУРНО–ОСВІТНІХ УСТАНОВ
при Раді Міністрів УРСР

№ 821

24 жовтня 1946 р.

Комітет в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР просить повідомити Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. Бажана, надіславши нам копію про те, скільки яких саме книжок підготовлено для відправки до Польщі і стан їх упаковки (кількість скринь і т. д.)¹⁷¹.

ГОЛОВА КОМІТЕТУ В СПРАВАХ КУЛЬТУРНО–ОСВІТНІХ УСТАНОВ
ПРИ РАДІ МІНІСТРІВ УРСР [Підпис] М. ПАЩИН

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 20. Оригінал, маш. на бланку, укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 18.

№ 94

28 жовтня 1946, Львів. Акт передачі театральних фотографій з фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театального мистецтва УРСР у Києві

АКТ

Складений у Львові дня 28 жовтня 1946 року.

ДЕРКАЧ Марія Дем'янівна, діюча від імені Філіалу Академії Наук УРСР у м. Львові і ХЛІБЦЕВИЧ Єфросінія Савишна, діюча від імені Державного Музею театального мистецтва УРСР у Києві склали цей акт в тому:

Філіал Академії Наук УРСР у Львові (Бібліотека) повертає Державному Музею театального мистецтва УРСР у Києві ТРИДЦЯТЬ ШІСТЬ ШТУК дублетних фото з архіву Паньківського С. Ф.¹⁷², описаних в дорученому окремому списку.

[Підпис] (М. ДЕРКАЧ)
(ХЛІБЦЕВИЧ)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 99-а, арк. 2. Копія, маш., укр. мова.

¹⁷¹ На листі дописано: «58 тис. упаковано в 127 скринях ящики ще не нумеровані і не зроблено написи», а також вірчий підпис про одержання витягу. Вхідний № 2327 від 25 жовтня 1946 р.

¹⁷² **Паньківський Северин Федорович** (1872–1943) – укр. актор, кіноактор. Брат Костя Федоровича Паньківського. Працював у театрі товариства «Руська бесіда» у Львові, у трупах М. Старицького, І. Кропивницького, М. Садовського та ін.

№ 95

30 жовтня 1946, Львів. Список фотографій з архіву Северина Паньківського, переданих із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театрального мистецтва УРСР у Києві

З бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові відібрано до Музею Театрального Мистецтва УРСР (Київ) такі дублетні фотографії:

- 1) С. Ф. Паньківський в житті – 16
- 2) С. Ф. Паньківський в ролі Юсова («Тепленьке місце») – 2
- 3) С. Ф. Паньківський в ролі Яна Казіміра (Мазепа) – 1
- 4) С. Ф. Паньківський в ролі Йосипа (Ревізор) – 1
- 5) Сцена з дії (Ревізор) – 1
- 6) С. Ф. Паньківський в ролі діда (Казка старого млина) – 1
- 7) С. Ф. Паньківський в ролі Пеньонжки (Мартин Боруля) – 1
- 8) С. Ф. Паньківський в ролі діда («Понад Дніпром») – 1
- 9) С. Ф. Паньківський в ролі Білаша (Жарт життя) – 1
- 10) С. Ф. Паньківський в ролі Фрідляндера (За океаном) – 1
- 11) Сцена з п'єси Сава Чалий – 1
- 12) С. Ф. Паньківський в ролі Тимка (Богдан Хмельницький) – 1
- 13) С. Ф. Паньківський в ролі Возного (Наталка Полтавка) – 3
- 14) С. Ф. Паньківський в ролі... – 1
- 15) Сцена з п'єси... – 1
- 16) Сцена з п'єси «Молода кров» – 1
- 17) Сцена з п'єси... – 1
- 18) Плошевський в ролі Петра Великого (Полуботко) – 1

В с ь о г о : 36 шт[у]к.
(ТРИДЦЯТЬ ШІСТЬ ШТУК)

ВИДАЛА: [Підпис] (М. ДЕРКАЧ)
ОДЕРЖАЛА: [Підпис] (ХЛІБЦЕВИЧ)
«30» жовтня 1946 року

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 99-а, арк. 3. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 96

2 листопада 1946, Варшава. Звіт про відрядження працівника Національної бібліотеки у Варшаві Міхала Амброса до Перемишля з метою відбору книг колишньої Бібліотеки греко-католицької капітули в Перемишлі

BIBLIOTEKA NARODOWA¹⁷³

Sprawozdanie z wyjazdu do Przemyśla w dn. 23.X – 1.XI.1946 r. № 2663/46-7

Otrzym. 2.XI.1946 r.

¹⁷³ Кутовий штамп.

Celem wyjazdu były: biblioteczna współpraca w ekspedycji Archiwum Głównego w Warszawie, zapoznanie się ze stanem księgozbioru b. Kapituły gr.-kat. w Przemyślu i ew. przygotowanie do wywiezienia rękopisów i wyboru druków.

Dawny pałac gr.-kat. biskupstwa wraz z związanymi z nim zbiorami pozostał po ewakuacji biskupa Kocołowskiego¹⁷⁴ w czerwcu b. r. jako poukraiński majątek – pod nadzorem władz administracyjnych podległych Min. Administracji. Przejęcie zbiorów z rąk ruskich dokonały organy UB i Milicji obyw[atelskiej] bez współudziału organów innych, a specjalnie Min. Kultury i Sztuki i Oświaty. Żadnego protokołu, ani spisów przyjętych zbiorów nie zrobiono. Około 10 dni pozostawały te zbiory bez należytego dozoru. Dopiero po tym czasie zaopiekował się nimi Wydział Kultury i Sztuki Starostwa Przemyskiego, które zbiory zabezpieczył. Z początkiem października Min. Administracji uznało pałac pobiskupi wraz ze zbiorami za całość zabytkową i przekazało go Min. Kultury i Sztuki. Ministerstwo Kultury i Sztuki oddało pałac pobiskupi Muzeum Ziemi Przemyskiej, polecając zbiory o charakterze muzealnym włączyć do Muzeum natomiast księgozbiór i archiwalia przeznaczyło do dyspozycji Min. Ośw[iaty]. Wydział Archiwal[ny] Min. Ośw[iaty] zarządziło w ostatnich dniach października przewiezienie archiwaliów do Archiwum Głównego w Warszawie.

Księgozbiór, którym dysponuje Min. Ośw[iaty,] składa się z Biblioteki Kapituły grecko-Katol[ickiej] i Bibl[ioteki] grec[ko]-kat[olickiego] Seminarium duch[ownego].

Mieści się obecnie w Konwikcie, zajmowanym obecnie przez Zakon Karmelitów Bosych. Liczy ok[oło] 25.000 wol[uminów] ułożonych w szafach ustawionych w 3 odrębnych kompleksach pomieszczeniowych. Księgozbiór zdradza brak opieki nad nim. Spotykałem w szafach wśród książek nietoperze, akta pogryzione przez mysze i szczury. W wielu półkach panował kompletny nieład, a książki i rękopisy wały się po ziemi, narażone na deptanie. Wśród książek przeważają starodruki XVII i XVIII wieku (w tym wiele poloników)¹⁷⁵. Zwracają na siebie uwagę czasopisma polskie z XIX w., reprezentujące nie tylko b. Galicję, ale i inne dzielnice, tudzież duży zasób druków galicyjskich i ukraińskich.

Ekspedycja archiwalna przywiezie wszystkie rękopisy, do jakich zdołaliśmy dotrzeć. Znajdowały się oni w 3 szafach, w gruzach wśród książek, a nawet w nieładzie na ziemi. Spakowano je w 34 workach. Ponadto będzie zabranych ok. 1000 wol[uminów] książek i czasopism.

Wnioski: Zbiory winny być zabrane w tempie przyspieszonym. Starosta oświadczył wobec mnie, że nie gwarantuje ich bezpieczeństwa.

Biblioteka Nar[odowa] powinna poczynić kroki celem zdobycia:

1. wszystkich starodruków wydanych przed r[okiem] 1550 oraz druków przedstawiających ze względów wydawniczych i bibliofilskich dużą wartość i dzieł bibliologicznych i bibliograficznych.
2. poloników do 1800 r.
3. poloników i ukrainików po 1800 r. z wyłączeniem dzieł treści religioznawczej.

¹⁷⁴ Йдеться про перемиського греко-католицького єпископа Йосафата Коциловського.

¹⁷⁵ На полі примітка: «Biblioteka nie ma charakteru zbioru teologicznego wyłączne».

O pozyskanie księgozbioru ubiegają się: 1) Uniwersytet Katol[icki] w Lublinie, 2) Kapituła rzymsko-kat[olicka] w Przemyślu, 3) Zakon Karmelitów Bosych w Przemyślu.

Warszawa 4 list[opada] 1946
Ambros

БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946 р., № 2663/46. Арк. нумеровані. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: *Слідами пам'яті*. – С. 134-135.

№ 97

5 листопада 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про ліквідацію у м. Львові відділів інститутів української літератури, історії та економіки АН УРСР

Протокол № 19
ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
5 листопада 1946 р.

Головує в.о. Президента Академії Наук УРСР академік О.В. ПАЛЛАДІН. [...] ¹⁷⁶

Поточні справи:

1. СЛУХАЛИ: Постанову Ради Міністрів УРСР № 1859 про затвердження ухвали Президії АН УРСР про ліквідацію в м. Львові відділів Інститутів: Української літератури, Історії та Економіки АН УРСР ¹⁷⁷.

(Доповідає в.о. Президента АН УРСР академік О.В. Палладін).

- УХВАЛИЛИ: 1. Постанову Ради Міністрів УРСР № 1859 прийняти до відому.
- Відділи Інститутів Української літератури, Історії та Економіки у Львові ліквідувати з 1/ХІІ 1946 р., а Уповноваженому Президії АН УРСР у Львові чл.-коресп. Г. М. Савіну провести всі міроприємства, потрібні для ліквідації відділів зазначених інститутів та переїзду наукових співробітників до Києва.
 - Запропонувати тим науковим співробітникам, що мають переїхати з Львова до Києва на чолі з дійсним членом АН УРСР М.С. Возняком, негайно переїхати до Києва для початку роботи в інститутах Академії Наук УРСР.
 - Запропонувати Керуванню Справами АН УРСР забезпечити всіх співробітників, що переїждять до Києва, житловими приміщеннями.
 - Доручити Відділу суспільних наук підібрати відповідні кандидатури з інститутів Відділу для відрядження до Львова з метою відібрати потрібні книжкові фонди для перевозки їх до Києва.

¹⁷⁶ Пропущено список присутніх.

¹⁷⁷ Постанова Ради Міністрів УРСР № 1859 про ліквідацію відділів науково-дослідних інститутів української літератури, історії України та економіки Академії наук УРСР у м. Львові від 28 жовтня 1946 (ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 143. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т.1. – С. 357).

6. Доручити Інститутам Укр. літератури, Історії та Економіки АН УРСР забезпечити наукових співробітників, що переїжджають з Львова, в Інститутах робочими місцями. Зобов'язати ці інститути дати доручення заступникам директорів по господарчій частині для перевезення з львівських відділів потрібного майна та меблів для роботи цих співробітників. [...]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 224, арк. 287-288. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 98

[10 листопада 1946, Київ]¹⁷⁸. Повідомлення директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка голові Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР Миколі Пащину про підготовку для відправлення в Польщу 58000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

[...] Голові КОМІТЕТУ В СПРАВАХ КУЛЬТОСВІТНІХ УСТАНОВ ПРИ РАДІ МІНІСТРІВ УРСР Тов. М. ПАЩИНУ

На Ваш лист за № 821 від 24. X. 1946 р. повідомляю, що для відправки до Польщі підготовлено 58000 книг, які упаковані в 127 скринь; залишилось тільки зробити написи на скринях та їх перенумерувати.

Директор Бібліотеки АН УРСР

Меженко

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 21. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 19.

№ 99

15 листопада 1946, Варшава. Прохання дирекції Національної бібліотеки у Варшаві до Міністерства освіти Польщі у справі передачі їй окремих фондів із колишньої Бібліотеки греко-католицької капітули у Перемишлі

2866/46-7.

15 listop[ada] 1946

Do Ministerstwa Oświaty
Naczelną Dyrekcją Bibliotek

w m i e j s c u
Al[eye] Szucha 25.

Dyrekcja Biblioteki Narodowej w Warszawie prosi uprzejmie o przydzielenie Bibliotece Narodowej przy repartycji książek z Biblioteki b. Kapituły gr.-kat. w Przemyślu: czasopism (tak polskich, jak ukraińskich), druków: poloników i ukrainików do końca XVIII w. i świeckich poloników i ukrainików wieku XIX.

¹⁷⁸ Датуюємо за публікацією.

Natomiast Dyrekcja Biblioteki Narodowej zobowiązuje się udzielić w zamian Bibliotece Zakonu Karmelitów Bosych w Przemyślu i Bibliotece Kapituły rzym.-kat. w Przemyślu wydawnictw zwłaszcza nowszych z dziedziny teologii z zasobów posiadanych przez siebie dubletów.

Dyrektor Biblioteki Narodowej
S. W. (Prof.Dr. Stefan Wierczyński)

БНВ. Архів. Забезпечені акти за 1946-1950 рр. Арк. нумеровані. Копія, маш., пол. мова.

№ 100

18 листопада 1946, Львів. Довідка до листа завідувача сектору культури Львівського обкому КП(б)У Симоненка, надісланого Українському товариству культурного зв'язку із закордоном, щодо опрацювання матеріалів про передачу Польщі культурних цінностей, відібраних з колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові

18 XI 46 г.

[Підпис нерозбірливий]

ДО ЛИСТА УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА
КУЛЬТУРНОГО ЗВ'ЯЗКУ З ЗАКОРДОНОМ.

ДОВІДКА.

1. Дані про культурні і музейні цінності передані Польщі надіслані голові Державної комісії по передачі цих цінностей тов. Пишину¹⁷⁹.

2. З/IV.46 р. по телефону повідомлено т. Полторацького про те, що опрацьовує цей матеріал робітник Львівського історичного музею тов. Дудикевич.

ЗАВЕД[УЮЩИЙ] СЕКТОРОМ КУЛЬТУРЫ
ОК КП(б)У [Підпис] (СИМОНЕНКО)

ДАЛО, ф. П-3, оп. 1, спр. 526, арк. 124. Оригінал, маш., укр., рос. мови.

№ 101

21 листопада 1946, Київ. Протокол наради при дирекції Бібліотеки Академії наук УРСР про організацію роботи у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР

Протокол
наради при дирекції Бібліотеки Академії Наук УРСР
від 21. XI – 1946 року

¹⁷⁹ Має бути: Пашину.

ПРИСУТНІ: чл.-кореспондент АН УРСР Г. М. САВІН, директор Бібліотеки АН УРСР Ю. О. МЕЖЕНКО, заступник директора Бібліотеки Львівського Філіалу П. М. ГНИП¹⁸⁰, вчений секретар Бібліотеки АН Г. М. ПЛЕСЬКИЙ.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Організаційні питання роботи Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР.

СЛУХАЛИ: Інформацію чл.-кореспондента АН УРСР Г. М. САВІНА та заступника директора Львівського Філіалу Бібліотеки П. М. ГНИПА.

УХВАЛИЛИ: Для забезпечення дальшого розгортання роботи Львівського Філіалу Бібліотеки вважати потрібним:

- 1) Сконцентрувати однорідні фонди:
рукописи – на вулиці Осолінських, №2,
стародруки – на вулиці Лисенка,
карти, спецфонд та газетний фонд – на вулиці Осолінських, №2
- 2) В монастирі Василян відібрати фонди концентрації і організувати їх розборку.
- 3) З законсервованих книгарень відібрати літературу, яка потрібна бібліотекам відділів для їх укомплектування, решту літератури пустити в продаж (те, що підлягає продажу) і передати до фондів концентрації Бібліотеки (те, що не підлягає продажу).
- 4) Порухити клопотання перед Президією АН УРСР про організацію у Львові книгарні для продажу видань АН УРСР, Всесоюзної АН і для планового комплектування бібліотек Львівських наукових установ АН УРСР.
- 5) Триплети з Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР передати Бібліотекам Львівських наукових установ АН УРСР відповідно до їх профіля.
- 6) Бібліотеку на вул. Осолінських №2 відремонтувати в 1947 р., терміново скласти і надіслати до АН УРСР проект кошторису та заявку на потрібні асигнування.
- 7) Терміново скласти і надіслати до АН УРСР проект кошторису та штату Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР на 1947 рік.
- 8) До 1-го січня скласти та надіслати до АН УРСР і Бібліотеки АН УРСР плани наукової роботи Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР на 1947 рік та на 4-у п'ятирічку.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 89, арк. 7. Копія, маш., укр. мова.

¹⁸⁰ Тут і далі – помилково, має бути: П. І. Гнип.

№ 102

28 листопада 1946, Львів. Доповідна записка Львівської філії Бібліотеки АН УРСР про кількість відправлених до Польщі книжок та рукописів із фондів ЛфБАН УРСР та труднощі з подальшим відбором видань

Доповідна записка.

На основі постанови РНК УРСР та директив Президії АН УРСР львівський філіал Бібліотеки АН УРСР підібрав, запакував та вислав або приготував до висилки в Польщу книжки та рукописи із збірок філіалу Бібліотеки.

Вислано в Польщу:

Книжок та рукописів 150.069 в 417 ящиках, з чого:

Рукописів 7.068 в 25 ящиках,

Стародруків 34.464 в 79 ящиках,

Нових книжок 108.537 в 313 ящиках.

Приготовлено до висилки в Польщу 67.381 книжок в 165 ящиках, з чого:

Стародруків 7.041 в 36 ящиках,

Нових книжок 60.340 в 129 ящиках.

Дальший підбір книжок та рукописів натрапляє на значні труднощі, а саме все менше і менше можна знайти книжок, які згідно директивам Президії АН УРСР могли би бути вислані в Польщу. Якщо книжки знаходяться, то або такі, які не представляли би для польського народу вартості, або такі, які зв'язані з українськими землями та необхідні для їх вивчення, так що згідно директивам в Польщу вислані бути не повинні. На окремі труднощі натрапляє підбір періодиків, між якими майже нема таких, які не були би так чи інакше зв'язані з українськими землями і не були би необхідні для їх вивчення.

28.XI.46

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 43. Копія, маш., укр. мова.

№ 103

7 грудня 1946, Львів. Звернення дирекції Львівського наукового природознавчого музею до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР з проханням передати музеєві череп викопного носорога та ікла дикого кабана

[Штамп] АН УРСР

Львів Науковий

Природознавчий Музей

7. XII. 1946

До Директора Бібліотеки АН УРСР
у Львові

тов. Курчабі

передайте по акту і списати з інвентаря

7/XII [19]46 [Підпис]

У відділі Бібліотеки АН УРСР по вул. Баворовських № 2 є череп викопного носорога (*Rhinoceros tichorhinus*) і ікла дикого кабана. Речі ці не є потрібні для бібліотеки, але становлять певну цінність для Природознавчого Музею. Тому, Природознавчий Музей просить Вашого розпорядження про передачу йому зазначених речей, як експонатів для зоологічного та палеонтологічного відділів Музею.

В.о. Директора Музею: [Підпис] (П.П. Балабай)

Вчений Секретар: [Підпис] (І.О. Кодимський)

ЛННБУ. ВМ. Архів. Документи передачі з фонду ВМ. Арк. нумеровані. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 104

12 грудня 1946, Львів. Лист уповноваженого Президії АН УРСР члена-кореспондента Гурія Савіна та директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана щодо передачі Польщі книжок та рукописів з фондів бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові¹⁸¹

№ 480 До справи

Юр. Меженко 1947.01.17¹⁸²

267–32

Львів, дня 12 грудня 1946 р.

Заступникові Голови Ради Міністрів УРСР

тов. Миколі Платоновичу Б А Ж А Н У

копія Президії Академії Наук УРСР

Київ

Дирекція Львівської Філії бібліотеки АН УРСР, виконуючи постанову РНК за № 1679¹⁸³ від 19 жовтня 1945 р. та постанови Ради Міністрів УРСР за № 776 від 6 травня 1946 р. і за № 1182 від 5 липня 1946 р., а також директиву Президії Академії наук УРСР за № 1069 від 13 травня¹⁸⁴

¹⁸¹ Доповідну записку ідентичного змісту, в іншій мовній редакції, у червні 1946 підготував заступник директора ЛфБАН УРСР П. Гнип для М. Пащина, голови урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх ПР (див: *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 44. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 309-310; НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 13. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна Л. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 15-16*). Очевидно, саме ця доповідна й послужила підставою для листа, який підписали В. Щурат та Г. Савін.

¹⁸² До листа приклеєна квитанція про надіслання документа М. Бажану.

¹⁸³ Має бути: № 1673.

¹⁸⁴ Має бути: 15 травня.

1946 р. про передачу історичних та культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Польської Республіки, перевела роботу по відбору, упаковці і висилці до Польщі книжок та рукописів з фондів б. Національного інституту ім. Оссолінських у Львові.

На підставі офіційних даних польського періодичного органу з 1938 – 1939 р.р. (дивись офіційний часопис польських бібліотекарів «Przegląd Biblioteczny» 1939 р., № 1. стр. 60) бібліотека б. Оссолінеум нараховувала 207.122 творів (інвентарний номер 217.900) або 309.576 томів книг, 318 інкунабулів (найстарших стародруків) і 5.067 стародруків з XVI сторіччя в 5.170 томах. Необроблених і незаінвентаризованих було біля 100.000 томів. Рукописна збірка (разом з неопрацьованими) нараховувала 13.500 томів. Разом з стародруками і рукописними матеріалами збірка б. Оссолінеум нараховувала 428.564 книг. Коли цю цифру заокруглити, то можна сказати, що в 1939 р. бібліотека «Оссолінеум» нараховувала 430.000 томів книг.

З цих книг за часів німецької окупації вивезено на Захід більше 60.000 томів. Зараз упаковано і вислано до Польщі 150.069 книг, а приготовлено до відправки і упаковано, але ще не вислано 67.381 книг.

Основну частину книг, які залишились, становить україніка, тобто література українською, російською, польською, німецькою, французькою і іншими мовами, в яких мова йде про Україну, її народ, територію, багатства і т. д. Сюди відноситься і періодика, зокрема польською мовою, яка виходила в більшості на території західної України, а навіть і в центральних областях Польщі, але яка насичена матеріалами про Україну і територію СРСР взагалі. Велика кількість книг – це книги про Україну, яких в інших бібліотеках УРСР і СРСР взагалі немає і яких, звичайно, в Польщу відправити не можна. Щодо рукописів, то ті з них, які залишились, складають, в основному, акти про Україну і листування українських та російських діячів з польськими діячами (напр. листування Богдана Хмельницького з польськими діячами). Крім цього, та частина рукописів, яка залишилась, в великій мірі є не опрацьована і має швидше вигляд архіву, якого зараз відсилати до Польщі не можна.

Представляючи Вам свої міркування в справі теперішнього стану решти книг б. бібліотеки Оссолінеум, просимо дати певні вказівки щодо дальшої роботи по відсилці книжок до Польської Республіки.

Уповноважений Президії

А.Н. УРСР член кореспондент

(проф. Савін Г. М.)

Директор Львівської

Філії Бібліотеки АН УРСР

[Підпис] (акад. Щурат В. Г.)

заказное

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 47. Засвідчена копія, маш., укр. мова. Опубл.: ЛНБ ім. В. Стефаніка НАНУ. – С. 32-33; НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 656, арк. 22. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Онищенко О., Дубровіна А. Доля бібліотеки Оссолінеум. – С. 19-20¹⁸⁵.

¹⁸⁵ У публікації помилково вказано підставу документа зі справи 656 – має бути: арк. 22 замість арк. 13.

№ 105

13 грудня 1946, Львів. Лист завідувача відділу рукописів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач до Інституту історії АН УРСР про необхідність вилучення з матеріалів, призначених для передачі Польській Республіці, щоденника Станіслава Яблоновського та інших рукописів

РНК – УРСР

СНК – УССР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УССР

БІБЛІОТЕКА

БИБЛИОТЕКА

Львів. вул. РАДЯНСЬКА, 24

Львов. СОВЕТСКАЯ ул., 24

телеф. 287 – 78

Львів, 13..... XII..... 1946 р.

Інститутів Історії

(Тов. Корженцеві)

Академік М. С. Возняк звернув увагу на цінність рукописів Оссолінеум № 2649/III¹⁸⁶, (Pamiętniki S. Jabłonowskiego), де є про побут Петра Великого в Раві Руській), № 2166, 2168, 204, 124, 2154 і ін. знайдені в книжці Сборникъ Лѣтописей, относящихся къ исторіи Южной и Западной Руси, изданный Комиссією для разбора древнихъ актов.

Прошу перевірити ці позиції, і припилювати, щоби вони не відійшли до Польщі. №2249/III, по вказівкам проф. Гебултовського є запакований в скрині 8. Перед відправкою треба буде вийняти¹⁸⁷.

З пошаною

М. Деркач.

ЛННБУ. ВР, ф. 32, спр. 70, арк. 1. Копія, маш. на бланку, укр., пол. мови.

№ 106

14 грудня 1946, Львів. Акт прийому-передачі 10 000 книжок із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Фундаментальній бібліотеці суспільних наук АН СРСР у Москві для організації відділу «Полоніка»

АКТ

Львов 14 декабря 1946 г.

Мы нижеподписавшиеся представители Б-ки Львовского Филиала Академии Наук УССР – заместитель Директора по научной части Павел

¹⁸⁶ Помилка, має бути: № 2249/III.

¹⁸⁷ Незважаючи на застереження Марії Деркач, рукопис № 2249/III було вивезено до Польщі. Зараз щоденник Станіслава Вінцента Яблоновського, князя священної римської імперії, воеводи равського, білоцерківського старости за 1734–1737 рр. (№ 2249/III «Pamiętnik Stanisława Wincentego Jabłonowskiego xiążęcia św. państwa rzymskiego, wojewody rawskiego, starosty białocerkiewskiego» z lat 1734–1737) зберігається у Відділі рукописів НЗіО у Вроцлаві.

Иванович Гньп и заведующий отделом библиотеки др. Вацлав Адольфович Ольшевич действующие на основании резолюции Президента Академии Наук УССР академика А. А. Богомольца от 23.X.1945 г. и резолюция¹⁸⁸ дир. Б-ки Ю. А. Меженко от 25.X.[19]45г. с одной стороны и представитель Фундаментальной Б-ки общественных наук Академии Наук СССР в Москве Всеволод Владимирович Труш с другой стороны, действующий на основании доверенности, выданной Фунд. Б-кой О.О.Н.¹⁸⁹ А.Н. СССР в Москве от 19 сентября 1946 г. за № 1409/сл. составили настоящий акт в том, что 14.XII.[19]46 г. представители Б-ки Львовского Филиала А.Н. УССР передали в помещении Б-ки по ул. Оссолинских 2, а представитель Фунд. Б-ки АН СССР принял десять тысяч 10.000 книг, упакованных в 73 ящиках согласно приложенным спискам для отправки их в Москву в адрес Фунд. Б-ки, улица Фрунзе 11.

Указанные книги выделены из фондов Б[иблиотеки] Л[ьвовского] Ф[илиала] АН УССР для помощи в организации отдела «Полоника» в составе ФБОН Академии Наук СССР и переданы ФБОН АН СССР на основании вышеупомянутого постановления.

Первые сдали, а второй получил.

Акт составлен в двух экземплярах на одной странице.

Представители Библиотеки
Львовского Филиала Академии
Наук УССР

[Підпис]

(Гньп П.И.)
(Ольшевич В.А.)

Представитель Фундаментальной
Библиотеки Общественных Наук
Академии Наук СССР в Москве

[Підпис]

(Труш В.В.)

Приложения: 1. списки книг
2. 73 - // - номеров книг по ящикам
3. доверенность [Фундаментальной] Б-ки ООН на имя В. В. Труша
4. письмо АН СССР с резолюциями.

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 302, арк. 232-233. Оригінал, маш., рос. мова.

№ 107

19-31 грудня 1946, Львів. Витяги з щоденника Андрія Петренка про перебіг концентрації та розподіл фондів колишньої Центральної василіянської бібліотеки у Львові

[...] 19 XII [19]46 р. Коло 12 год. прибув до бібліотеки Директор бібліотек Акад[емії] Наук УРСР у Києві т. Меженко в супроводі т. Янчака. Оглянув

¹⁸⁸ Помилка, має бути: резолюції.

¹⁸⁹ Тут і далі – помилково, має бути: Фундаментальною бібліотекою О[бщественных] Н[аук].

помешкання аби уявити скільки тут можна вмістити книжок, які будуть перевезені з бібліотеки при вул. Оссолінських ч. 2, де буде переводитися капітальний ремонт приміщення, а також з різних касцелів і приватних бібліотек. А тут буде від 1/І 1947 р. концентрація літератури.

Т. Меженко відібрав для себе до Києва 50 книжок і брошур з галузів: Шевченкознавство і бібліографії, список їх долучено з роспискою Янчака.

Відібрано з літератури, яку приладив для себе Академик Булаховський будучи у Львові. Список літератури долучаю на 23 книжки.

[...] 31/ХІІ [19]46 Одержав записку: «Розпорядження. Всім завідуючим відділів і завідуючим Секторів до 5/І 1947 р. подати детальний річний звіт.

Звіт повинен бути написаний на чисто. В звіті повинна бути відбита вся подробно робота яка була пророблена 1946 року. Недоброякісний звіт буде повернений і уважатиметься як не поданий.

Заст. Директ[ора] по науков[ій] част[ині]

Гнип П. І. 30/12 1946.»

Я написав такого звіта:

Звіт роботи в бібліотеці при вул. Б. Хмельницького № 36 Львівської філії Акад[емії] Наук УРСР за час від 16/IV по 31 ХІІ 1946 р.

У бібліотеці працювало осіб:

Від	16/IV	по	31/VII	[19]46 р.	осіб	1
- // -	23/VIII	- // -	30/XI	- // -	- // -	2
- // -	1/III	- // -	31/XII	- // -	- // -	1

(Липень і по 22 серпня працювали в бібліотеці при вул. Оссолінських № 2, при висилці книжок до Польщі).

У кімнатах № 1, 8, 9, 10 література в мовах:

руській, українській, польській, німецькій, єврейській, французській, латинській, англійській, іспанській і словянських, була звалена на купу разом із сміттям і порохом. Вся та література розібрана й виділено осібно: історичну, релігійну, стародруки, рукописи, періодику і єврейську.

Перенесено з 2^х сараїв і стріху до кімнати № 1 літературу коло 50.000 примірників.

Перенесено з 3^х кімнат у низу всю літературу до кімнат № 1, 3, 4 і 5, приблизно коло 40 000 прим. і звільнено від книжок 9 шафів, які забрані до Філіалу АН.

З усієї літератури, яка тепер розміщена в кімнатах № 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11 і 14, виділено осібно: історичну; єврейську; стародруки (кімната № 3); релігійну; белетристику; періодику; рукописи; педагогіку й виховання; словники; бібліотекознавство, бібліографія й архітектура; медицину; радянські видання; окрім того з української літератури виділено осібно мовознавство і літературознавство; твори Т. Шевченка і про Шевченка; твори І. Франка й про Франка; література про історію Львова; сільськогосподарську літературу й кооперативну літературу.

До розібрання залишилася література в кімнатах № 1, 4, 9, 12 і 13.

Видано книжок із бібліотеки:

24 V [19]46	Для директора т. Меженко	пр.	79
31 V - // -	- // - академ. Булаховського	- // -	24

30 IX	- //	- //	- //	- //	- //	28
31 X	- //	- //	- //	- //	- //	7
4 XI	- //	- //	вченого Секр[етаря] т. Хржановського ¹⁹⁰	- //	- //	?
5 XI	- //	- //	Інституту географії – картогр[афію]	- //	- //	736
12 XI	- //	- //	т. Дашкевич – бібліогр[афічну] літер[атуру]	- //	- //	444
19 XII	- //	- //	дир[ектор] т. Меженко	- //	- //	50
21 XII	- //	- //	Академ. Булаховськог[о]	- //	- //	23
[...]						

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 3896/11, п. 2, арк. 29-3. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 108

23 грудня 1946, [Львів]. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Пайончковського з інформацією про стан передачі Польщі культурних цінностей із фондів колишнього Оссолінеуму у Львові

23 XII 1946

Kochany Panie Doktorze!

[...] Taktykę odnośnie do uruchomienia zbiorów uważam za zupełnie trafną. Zna Pan mój mały entuzjazm dla tego, co się stało i im mniej się przesądza obecnie tem lepiej, zresztą na wszystko przyjdzie czas. O zjeździe wroc[awskim] wiemy, gdyż otrzymał tu ktoś odcinek z artykułem Łemp[ickiego]. Nie wywołał on zachwytu. Rzecz sama o tyle celowa, iż padła pewna deklaracja, a o ile na słowach można budować, brzmi ona w pewnym sensie optymistycznie. Tu robi się wszystko, aby storpedować ciąg dalszy. Poszło urząd[owe] sprawozd[anie], że według dat organu urzędowego, jakim Przegląd Biblioteczny 1939, str. 60, zbiory wynosiły 208 tys., z tego 150 odeszło, 60 tys. wywieźli Niemcy, 60 czeka w pakach, a reszta nic z nami wspólnego nie ma, r[ę]k[o]p[is]y w bezładzie «przypominającym archiwum» nie nadają się do transportu. Proszę powiadomić Grycza, gdyż zapewne taka będzie odpowiedź. Może zdoła sprostować – poza działaniami arytmetycznymi – stan faktyczny, o którym go miał poinformować Mar[ian] Lew[icki] jeszcze we wrześniu. Bardzo tę sprawę polecam pamięci, aby nie było za późno. [...]

Serdecznie Pana i Wszystkich Kolegów pozdrawiam.

M[ieczysław] G[ębarowicz] [...]

НЗіО. ВР, акц. 119/71/2. Оригінал, рук., пол. мова. Опубл.: *Matwijów M. Lwowskie Ossolineum. – S. 192.*

¹⁹⁰ **Хржановський Володимир Геннадійович** (1912–1985) – укр. ботанік, флорист, систематик і морфолог. Упродовж 1945–1953 працював у системі АН УРСР, учений секретар і заступник Голови Львівського філіалу АН УРСР. Старший науковий співробітник Інституту ботаніки АН УРСР, директор Державного природознавчого музею АН УРСР у Львові, викладав у Львівському ветеринарному інституті, досліджував флору Закарпаття та Прикарпаття, південно-східного лісостепу, Криму й Кавказу.

№ 109

31 грудня 1946, Львів. Акт комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії Бібліотеки АН УРСР про вибірку перевірку книг з фондів колишньої бібліотеки Оссолінеуму, відібраних для передачі Польській РеспубліціА К Т

м. Львів, 31 грудня 1946 року. Ми нижчепідписані: Комісія в складі уповноважених Львівського Облліту Мостіцької А. В. і Гуменюка М. П., заступника директора бібліотеки по наук[овій] част[ині] Львівського філіялу АН УРСР Гнипа П. І., завідувача відділу комплектування бібліотеки філіялу АН Янчак Я. В., завідувача спецфондів філіялу АН Голенко І. Г., завідувача музею книги Генсьорського А. І., головного бібліотекаря бібліотеки львівського філіялу АН Луцика Р. Я. виборочно перевірили відібрані спеціальною комісією філіялу АН з фондів бібліотеки бувш. Оссолінеуму книги в кількості 67.381 екз., які за рішенням Ради Міністрів УРСР передаються Уряду Польської Республіки. Ця література складається:

7.041 – стародруків (розміщених в 36 ящиках)

60.340 – книг, виданих в період до 1914 р. (розміщених в 129 ящиках);

книг на польській мові – 50%; книг на латинській мові – 25%,

книг на французькій, англійській і німецькій мовах – 25%.

Всі книги на мовах: польській, французькій, англійській і німецькій в основному видання XIX та початку XX століття до 1914 р.

При перевірці комісією не виявлено антирадянських видань.

Підбір попередньою комісією зазначеної літератури в кількості 67.381 книг проведено якісно і вона може бути передана в дар польському Урядові.

Члени Комісії:

1). Мостіцька А. В.	[Підпис]
2). Гуменюк М. П.	[Підпис]
3). Гнип П. І.	[Підпис]
4). Янчак Я. В.	[Підпис]
5). Голенко І. Г.	[Підпис]
6). Генсьорський А. І.	[Підпис]
7). Луцик Р. Я.	[Підпис]

Львів, дня 31 грудня 1946 р.

№ 110

Кінець 1946, Львів. Витяг зі звіту Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1946 р. про кількісний склад, переміщення та передачу фондів іншим установам

ДАНІ ЗІ ЗВІТУ

про роботу Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові
за 1946 рік.

Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові поділяється на три сектори, а саме:

- I. Сектор українсько – російський,
- II. – // – польський,
- III. – // – єврейський.

Бібліотечні фонди Бібліотеки розміщені в 6-ти будинках, а саме :
по вул. Стефаника 2, вул. Бібліотечній 2, вул. Радянській 24, вул. Лисенка 14, вул. Хмельницького 36, вул. Жовтневій 14.

Бібліотечні фонди нараховують 1.600.000 книжок, рукописів, графюр і т.п., з чого 981.000 опрацьованих, решта неопрацьована.

На протязі 1946 р. Бібліотека виконувала в першу чергу роботи, які не входили в план її робіт, а саме: підбирала, пакувала і висилала книжки до Польщі, до Москви і до Ужгорода; перебирала бібліотеки різних ліквідованих установ, як напр. «Студіон», католицькі монастирі і т.д.; в зв'язку з цими роботами переміщувала власні книжкові і рукописні фонди і т.п.

Працівники Бібліотеки відібрали, запакували і вислали до Польщі 582 ящики з 217.450 рукописами і книжками, з чого було рукописів 7.068, стародруків 41.505, книжок XIX і XX віків 168.877.

Для Москви підбрано і запаковано 10.000 книжок.

Для Ужгорода підбрано, запаковано і передано представникам ужгородського університету 1.500 книжок. [...]

Кабінет (сектор) єврейської літератури.

Впорядковано і розположено за групами всі фонди кабінету (сектора). Розшифровано з абрєвіатур 1876 книжок (на основі різних бібліографічних посібників і даних).

Вписано в інвентарну книгу 2.144 книжки.

Скаталоговано 1119 книжок.

Почавши з 1. грудня 1946 року розпочато пакування книжок для перевезу до Києва. Спаковано 50 ящиків, 16.000 книжок.

Заст. директора
Львівської Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР

(Гнип П. І.)

№ 111

Кінець 1946, Львів. План роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на 1947 р.П Л А Н

роботи Львівської Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР на 1947 рік.

ВІДДІЛ СТАРОДРУКІВ

I. Перевести уніфікацію фондів стародруків скаталогованих а саме:

- 1). скласти список стародруків був. Б-ки Народного Дому, вилучити їх з загального магазину та вставити в окремий магазин стародруків,
- 2). спакувати в паки і перевести скаталоговані стародруки з бувш. Б-ки Оссолінеум та Баворовських до приміщення на Лисенка 14,
- 3). Звезені друки вставити у полиці і перевірити з інвентарами.
- 4). Перевести всі нескаталоговані стародруки з всіх будинків до будинку при Лисенка № 14.

II. Скласти поіменну картотеку стародруків, вивезених до Польщі.

Директор Бібліотеки Академії Наук УРСР
Заст. директора

(Акад. Щурат В.Г.)
(Гнип П.І.)

НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 215. Копія, маш., укр. мова.

№ 112

[1946, Львів]. Інформація про кількість стародруків із фондів колишнього львівського Оссолінеуму, висланих до Польщі у 1946 р.

Starodruki wysłane do Polski z Ossolineum.

Transport I pod przewodnictwem i stałej współpracy Dr Kurkowej 7.XI.1945 до 1.II.1946.

Spakowano w 76 skrzyniach nr. 101–176 – 15639 druków zinwentow[anych]

Transport II pod przewodnictwem i stałej współpracy Dr M. Gębarowicza pakowano w maju i czerwcu 1946 r.

Spakowano w 52 skrzyniach nr. 1–52 – 16.834 druków zinwentow[anych]

i 1985 – // – niezinwentow[anych]

Ogółem wysłano do Polski latem 1946 r. 34.458 druków starych pozostało niewysłanych w 36 skrzyniach – 7047 – // – – // –

41.505

НЗіО. ВР, № 17076/II, арк. 81. Оригінал, рук., пол. мова.

№ 113

**4 січня 1947, Львів. Звіт про роботу відділу стародруків
Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1946 р.**

Бібліотека А. Н. УРСР у Львові.

Відділ стародруків.

Виробничий Звіт за 1946 рік.

У звіттовім році робота Відділу провадилася в двох пунктах:

- 1). в Секторі I при вул. Лисенка 14, де опрацюювали¹⁹¹ кириличні стародруки під проводом і при особистій праці А. Генсьорського та
- 2). в Секторі II при вул. Оссолінських 2, де над латинськими і в західно-європейських мовах друкованими палеотипами працювала Е. Т. Куркова.

Крім планованих на рік 1946 – виконано ще праці позапланові при виконанні постанови Ради Міністрів УРСР у зв'язку з висилкою книжок до Польщі.

Сектор I. ул. Лисенка 14

Кириличні стародруки

I. Виконано за планом:

- 1). В порядку проведення уніфікації збірок та каталогу
 - а). описано науково 85 тт. кириличних стародруків на 141 описових і 50 відсилкових картках.
 - б). змеліоровано 117 старих описових карток;
- 2). перебрано з був. Оссолінеум, перевірено та упорядковано 625 кириличних стародруків.

II. Виконано поза планом:

- 1). Перебрано з б. бібліотек – // – Дух[овної] Академії» і «Студіону» 709 стародруків;
- 2). встановлено метрику 34-х дефектів;
- 3). вмонтовано в магазині стародруків нові залізні полиці в зв'язку з чим переставлено 6943 стародруків.

ПРИМІТКА: Тому, що весь персонал в літніх місяцях 1946 р. брав участь в працях, зв'язаних з висилкою книжок до Польщі, та в зв'язку з щойно вказаними непередбаченими позаплановими роботами, запланований на 1946 р. опис стародруків міг бути виконаний тільки на 85 %.

Сектор II. ул. Оссолінських 2

Латинські та західно-європейські стародруки.

I. Виконано за планом:

- 1). описано науково 106 стародруків; скаталоговано 136 тт на 439 описових та 480 відсилкових картках і вписано до інвентаря;
- 2). змеліоровано 483 старих каталогових карт, а саме:
 - 392 карт доповнено бібліографічними нотками, устійнено 162 авторів,
 - 29 титулів, 22 місцевостей друку та 24 років видання;

¹⁹¹ Так у документі.

3). вилучено з фондів в був. Оссолінеум 625 нескаталогованих кириличних стародруків і видано їх Секторові I (Лисенка 14).

II. Виконано поза планом:

1). на жадання Ради Міністрів УРСР вилучено з магазину стародруків і спаковано в 164 скринях 41.505 стародруків;

2). списано в двох примірниках нумеричні списки спакованих палеотипів;

3). зладжено нумеричну картотеку висланих друків.

В загалі в цілім Відділі (Сектор I і II) виконано за планом

1). наукове опрацювання 191 стародруків в тім 85 кириличних, 106 зах.-европ. (95 % роботи).

2). Змеліоровано 600 стародр[уків]: 117 кириличних, 483 зах.-европ. (100 %).

3). В цілости переведено дальшу уніфікацію збірок та каталогу кириличних стародруків (100 %).

4). Вилучено з б. Оссолінеум, а влучено до фонду кирил. стародруків Лисенка 14 – 625 кирил. стародруків (понад 104 %).

Львів, 4.I.1947

Евгенія Теодорівна Куркова зав. відд[ілу]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 103, арк. 1-1 зв. Оригінал, рук., укр. мова; НЗіО. ВР, № 17055/ II, арк. 213-214. Копія, маш., укр. мова.

№ 114

8 січня 1947, Київ. Лист міністра Державної безпеки УРСР Сергія Савченка¹⁹² секретарю ЦК КП(б)У Костянтину Литвину в справі секретних архівних документів, які зберігаються у відділі рукописів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Совершенно секретно

Дано указание Архив[ному] Управл[ению] МВД (т. Гудзенко)

забрать архив и перевести в г. Киев.

11/I. [19]47 [Підпис] (К. Литвин)

Секретарю ЦК КП(б) України
тов. Литвин К. З.

¹⁹² **Савченко Сергій Романович** (1904–1966) – рад. працівник органів державної безпеки, депутат Верховної Ради УРСР. Член ЦК КП(б)У в 1949–1952. Депутат Верховної Ради СРСР. У 1943–1949 – народний комісар-міністр державної безпеки УРСР. 1949–1951 – заст. голови Комітету інформації при Міністерстві закордонних справ СРСР. 1951–1953 – начальник 1-го головного управління МДБ СРСР; заст. міністра державної безпеки СРСР. Від 1953 – на керівних посадах МВС СРСР.

Министерство Государственной Безопасности Украинской ССР располагает данными, что в рукописном отделе Львовского филиала Академии Наук УССР хранятся совершенно секретные документы бывшего Каменец-Подольского жандармского управления о большевиках, анархистах и эсерах.

Среди документов о большевиках имеются жандармские справки о Ленине, Крупской, Плеханове и др.

Кроме того, имеются альбомы, фотографии политических деятелей, альбомы арестованных, а также на тех лиц, которые разыскивались полицией.

Там же хранится архив профессора Старосольского Владимира, известного националистического деятеля в Западной Украине (умер в ссылке в Казахстане), о действиях украинских националистов в Лондоне, Париже в период 1918–1920 г.г., а также стенограммы бесед украинских делегаций с иностранными представителями.

В свое время этот отдел возглавлял известный враг украинского народа Дорошенко Владимир Викторович¹⁹³, который сконцентрировал в нем все секретные документы Петлюры, Винниченко и других буржуазных националистов.

Таким образом рукописный отдел богат различными интересными материалами, представляющими большое политическое значение.

В настоящее время отдел возглавляется националистически настроенной Деркач Марией Демьяновной 1896 года рождения, старшим научным сотрудником Львовского филиала Академии Наук УССР, располагающей большими связями с различными лицами, проживающими в областях Западной Украины, посещающими её по вопросам документов, находящихся на хранении в рукописном отделе.

До сих пор эти архивные документы, имеющие важное историческое значение, не приведены в порядок и не все взяты на учет.

Сообщая вышеизложенное считаю целесообразным создать квалифицированную научную комиссию для разработки и изучения вышеупомянутых архивов.

О Вашем решении прошу меня уведомить.

Министр Государственной безопасности Украинской ССР [Підпис] (Савченко)
8 января 1947 г. № 74/2, г. Киев

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 23, стр. 4517, арк. 1-2. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: Культурне життя. Т.1 – С. 362-363.

¹⁹³ **Дорошенко Володимир Вікторович** (1879–1963) – укр. бібліограф, літературний критик, громадсько-політичний діяч, член НТШ. Останній керівник Бібліотеки НТШ у Львові (1937–1944). Коли її було включено до складу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у січні 1940, Дорошенко передавав її фонди. У 1940 – заступник директора ЛфБАН УРСР. У квітні 1944 виїхав зі Львова, спочатку до Праги, потім до Німеччини, а в 1949 до США. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, стр. 10б, арк. 202*).

№ 115

21 січня, 1947, Варшава. Лист директора Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти Польської Республіки Юзефа Грїча до Національної бібліотеки у Варшаві про рішення щодо розподілу бібліотек Греко-католицької капітули та Духовної семінарії в Перемишлі

[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL

Odpis.

Warszawa, dnia 21 stycznia 1947 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
№ NDB-3617/46

Biblioteka Narodowa
w m i e j s c u

W związku z dezyderatem Biblioteki o przydział poloników z księgozbioru b. Kapituły i Seminarium Duchownego gr. kat. w Przemyślu Ministerstwo donosi, że wdrożyło swe starania w Ministerstwie Kultury i Sztuki o przekazanie całości zbiorów bibliotecznych Katolickiemu Uniwersytetowi w Lublinie. Po przejęciu ich Katolicki Uniwersytet Lubelski dokona segregacji według następującego planu:

1. Druki do r. 1550 – dla Biblioteki Jagiellońskiej.
2. Wszelkie polonica i ukrainica do XVIII w. włącznie i
3. świeckie polonica i ukrainica (bez teologii) w. XIX – dla Biblioteki Narodowej, która ze swej strony przekaże dublety teologiczne zwłaszcza nowsze Bibliotece Zakonu Karmelitów Bosych w Przemyślu i Bibliotece Kapituły Rzymsko-kat. tamże.
4. Resztę otrzymuje Katolicki Uniwersytet Lubelski z obowiązkiem odstąpienia dubletów teolog[icznych] wymienionym dwóm duchownym bibliotekom w Przemyślu...

Naczelnny Dyrektor Bibliotek

[Підпис] J. Grycz

КУЛ. Архів. Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946-1947 рр. Копія, маш., пол. мова. Опубл.: Кривенко М. Бібліотека Перемиської греко-католицької капітули. – С. 557-558.

№ 116

10 лютого 1947, Львів. Фрагмент листа працівника Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Ярослава Дашкевича до директора БАН УРСР Юра Меженка зі згадкою про матеріали, забрані з рукописного відділу бібліотеки до Києва

Вельмишановний Юрію Олексієвичу!

Лист мій не дуже вдержаний в рожевих барвах, можливо — я надто песимістично [дивлюсь] на все те, про що Вам пишу — але осудіть самі.

Вам мабуть вже відомо про зміну на пості Марії Дем'янівної [Деркач]; без сумніву — коли так сталося, воно мусіло бути необхідним в даному моменті. Ясно ж, однак, що після майже двадцяти років бібліотечної праці на одному місці це прикро, тим більше, що було зроблено в дуже та дуже брутальний спосіб. Досить цього. — Появилася тепер нова фігура на бібліотечному горизонті — якийсь тов. Карпов; мабуть теж і Вам невідома особистість. Мені здається, що досить дивно, коли вибір зупинився на невідомій досі нікому особі. — Вам відомо, що із рукописного відділу Ф[ілії] Б[ібліотеки] А[кадемії] Н[аук] перебрали, вживаючи тут евфемізму, матеріали, які назвали історичними. Я все вважав, що архіви громадського характеру, архіви політичних діячів і т. п. не повинні мати місця в наших фондах, але від якого часу переписку Осипа Маковця, строго інтимного характеру, або переписку Івана Омеляновича Левицького — можна вважати історичними матеріалами? А рукописні фонди перебирали без жодних перешкод навіть у неприсутності М[арії] Д[ем'янівни] (тоді, коли вона була ще зав. сектору), а тепер немає навіть кому «відвойовувати» матеріали; бо саме М[арія] Д[ем'янівна] в них найкраще орієнтувалася, тепер же ж вона не має до них доступу та не може боротися за їх повернення.

[...] із належною пошаною
Львів, 10.2.1947.

Яр[ослав] Даш[кевич]

ІА. ВР, ф. 191 : Архів Ю. Меженка. Листи Я. Р. Дашкевича до Ю. О. Меженка, арк. 30. Оригінал, рук., укр. мова. Опубл.: Листування Меженка з Дашкевичем. – С. 36-37.

№ 117

10 лютого 1947, [Київ]. Лист заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана до Голови Ради Міністрів СРСР Лаврентія Берії з проханням виділити для Бібліотеки АН УРСР та Львівської філії Бібліотеки АН УРСР платні примірники наукових видань

48/101

10/П

СОВЕТ МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР

Товарищу БЕРИЯ А. П.

Библиотека Академии Наук УССР в настоящее время получает только один бесплатный обязательный экземпляр через Всесоюзную Книжную Палату и один платный неполный комплект печатных изданий через коллектор научных библиотек, который присылает указанные издания библиотеке Академии Наук УССР не систематически и наиболее актуальные издания совсем не поступают в библиотеку Академии Наук УССР.

Библиотека Академии Наук УССР выполняет функции республиканской и центральной столичной библиотеки, получает новую советскую литературу в одном, и только частично в 2-х экземплярах, что никак не может удовлетворить многотысячный коллектив читателей, потребность центральных партийных, советских органов и научных учреждений г. Киева и Украинской ССР.

Львовский филиал библиотеки Академии Наук УССР, который является единственной литературной базой для научных учреждений Академии Наук УССР в г. Львове и для западных областей Украины, почти совсем не имеет современной советской литературы.

Совет Министров Украинской ССР просит распоряжения Совета Министров Союза ССР о выделении через коллектор научных библиотек МОГИЗ'а двух полных универсальных платных экземпляров печатных изданий для библиотеки Академии Наук УССР (г. Киев, Владимирская ул. № 58-а) и для Львовского филиала библиотеки Академии Наук УССР (г. Львов, ул. Осолинских, №-2).

Заместитель Председателя
Совета Министров УССР

Н. БАЖАН

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 5553, арк. 61. Копія, маш., рос. мова.

№ 118

13 лютого 1947, Львів. Лист уповноваженого Президії АН УРСР Гурія Савіна до секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького щодо передачі Польській Республіці книжок та рукописів з фондів бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові

РАДА МІНІСТРІВ УРСР

СОВЕТ МИНИСТРОВ УССР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР

АКАДЕМИЯ НАУК УССР

**ЛЬВІВСЬКІ УСТАНОВИ
АКАДЕМІЇ НАУК УРСР**

**ЛЬВОВСКИЕ УЧРЕЖДЕНИЯ
АКАДЕМИИ НАУК УССР**

УПОВНОВАЖЕНИЙ ПРЕЗИДІЇ
АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

УПОЛНОМОЧЕНЫЙ ПРЕЗИДИУМА
АКАДЕМИИ НАУК УССР

Львів, вул. Коперніка, 15

Львов, ул. Коперника, 15

« 13 » лютого 1947 р.

До Секретаря Львівського Обкому КП(б)У

тов. І. С. ГРУШЕЦЬКОГО.

Дирекція Львівської філії Бібліотеки АН УРСР, виконуючи постанову РНК УРСР за № 1679¹⁹⁴ від 19 жовтня 1945 р. та постанови Ради Міністрів УРСР за № 776 від 6 травня 1946 р. і за № 1132 від 5 липня 1946 р., а також директиву Президії АН УРСР за № 1069 від 13 травня¹⁹⁵ 1946 р.

¹⁹⁴ Має бути: № 1673.

¹⁹⁵ Має бути: 15 травня.

про передачу історичних та культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Польської Республіки, перевела роботу по відбору, упакуванні і висилці до Польщі книжок та рукописів з фондів колишнього Національного інституту ім. Оссолінських у Львові.

На підставі польських офіційних даних з 1938 – 39 років колишня бібліотека Оссолінеум нараховувала в 1939 р. около 430000 томів.

З цих книг за часів німецької окупації вивезено на захід більше 60000 томів.

У серпні 1946 р. дирекція Львівської філії Бібліотеки АН УРСР, виконуючи вище названі постанови Уряду і Президії АН УРСР, вислала до Польщі 150069 томів.

Восени 1946 р. дирекція бібліотеки згідно з даними її постановами повністю підготувала до відправки до Польщі дальшу частину книг – кількістю 67381 томів.

Книги ці, упаковані у скриньках, – зовсім готові до відправки. Окрема комісія Облліту перевірила їх виборочним методом (на що складено відповідний акт).

Тому що з часу упакування книг минуло вже більше, ніж три місяці, а дирекція бібліотеки досі не одержала ніяких настанов щодо їх відправки, просимо Ваших вказівок у цій справі.

Уповноважений Президії АН УРСР

чл.-кор. АН УРСР

(Г. М. Савін)

Директор Львів. Філії Бібліот[еки] АН УРСР

дійсний член АН УРСР

(В. Г. Щурат)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 50-50 зв. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 119

13 лютого 1947, Київ. Доповідна записка секретаря ЦК КП(б)У Костянтина Литвина начальникові Управління агітації і пропаганди ЦК ВКП(б) Георгію Александрову¹⁹⁶ про результати перевірки Архівним управлінням МВС УРСР рукописних матеріалів з колишньої Бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові

ЦК ВКП(б)

товарищу Александрову Г. Ф.

¹⁹⁶ **Александров Георгій Федорович** (1908–1961) – рад. партійний і державний діяч, вчений-філософ, академік АН СРСР (1946). Д-р філософських наук (1939), проф. (1939). У 1940–1947 – начальник Управління агітації і пропаганди ЦК ВКП(б). У 1947–1954 – директор Інституту філософії АН СРСР, у 1954–1955 – міністр культури СРСР.

Недавно Архивным Управлением МВД УССР произведена по поручению ЦК КП(б)У проверка содержания книгохранилища бывшего товарищества им. Т. Г. Шевченко в гор. Львове. Среди большого количества рукописей и документов, сосредоточенных в этом хранилище, найдены материалы и переписка М. Грушевского, В. Винниченко, Старосольского, О. Назарука, К. Студинского, А. Крушельницкого, а также ряда других украинских националистических деятелей, контрреволюционных организаций и партий.

В материалах и рукописях В. Винниченко обнаружены оригиналы нескольких адресованных ему писем М. Горького. Копии этих писем направляю Вам при этом.

К. Литвин

13.II.1947 г.
мг-2 № 121/16

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 23, спр. 4517, арк. 4. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: Культурне життя. Т.1. – С. 365-366.

№ 120

13 березня 1947, Львів. Заява дирекції Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР до Управління Львівської залізниці про виділення вагонів для перевезення книг до Польської Республіки

13 березня [194]7

Управлінню Львівської Залізної дороги
від Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР

у Львові

З а я в а

На підставі постанови Ради Міністрів УРСР від 5 липня 1946 № 1132 Львівська Філія Бібліотеки Академії Наук УРСР має відправити до Польської Республіки 165 скриньок книжок вагою приблизно 80 тон.

Для відправки цих книжок просимо занарядити на 14/III.1947 р. о 9 годині ранку 2 закритих великих вагонів (пульмани) з подачею вагонів на Черновецьку платформу.

Заст. Директора Львівської Філії
Бібліотеки Академії Наук УРСР

(Гнип П. І.)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 117, арк. 18. Копія, маш., укр. мова.

№ 121

13 березня 1947, Київ. Повідомлення керуючого справами Ради Міністрів УРСР Василя Власенка¹⁹⁷ Президенту Академії наук УРСР Олександрю Палладіну про виділення Радою Міністрів СРСР обов'язкового платного примірника для Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

[Штамп] ПРИЙНЯТО ДЛЯ НАПРАВКИ

13 III 1947 р. 13 год.

Експедиція. [Підпис]

48/212

13.III.[19]47 р.

До справ

[Підпис]

ПРЕЗИДЕНТУ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
академіку т. ПАЛЛАДІНУ О. В.

Копія: ГОЛОВЛІТ УРСР
тов. ПОЛОННИКУ К. Ф.

Повідомляю, що розпорядженням від 6 березня 1947 року № 2055-р, Рада Міністрів СРСР зобов'язала «ОГИЗ»¹⁹⁸ при Раді Міністрів СРСР виділяти з 15 березня 1947 року Академії наук УРСР для філіалу в м. Львові один обов'язковий платний примірник всієї видаваної літератури й запропонувала, для цього, всім поліграфічним підприємствам Союзу РСР постачати «ОГИЗ»у по одному примірнику друкованої продукції.

Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР В. ВЛАСЕНКО

ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 5553, арк. 101. Копія, маш., укр. мова.

¹⁹⁷ **Власенко Василь Євтихійович** (1909–1970) – укр. рад. державний діяч, вчений-економіст. Від 1945 – керуючий справами Ради Народних Комісарів УРСР. У зв'язку з перетворенням 25 березня 1946 Раднаркому УРСР на Раду Міністрів УРСР знову призначений керуючим справами вже РМ УРСР.

¹⁹⁸ «ОГИЗ» – Об'єднання державних книжково-журнальних видавництв, створене у липні 1930 при Наркомосі РРФСР. 9 лютого 1949 ОГИЗ був ліквідований і його функції перейшли до Головного управління у справах поліграфічної промисловості, видавництв і книжкової торгівлі (Главполиграфиздат).

№ 122

17 березня 1947, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата про порядок відбору юдаїки та гебраїки для відсилки до Києва

РНК – УРСР

СНК – УССР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР
БІБЛІОТЕКА
Київ, вул. Короленка, 58-а
Телеф. 3-21-47

АКАДЕМІЯ НАУК УССР
БИБЛИОТЕКА
Київ, ул. Короленко, 58-а
Телеф. 3-21-47

Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Socialist Republic. Library.
Kiev, Korolenko str., № 58-a

№ 360

Київ,17. III.....1947 р.

ДО ДИРЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОГО ФІЛІАЛУ
БІБЛІОТЕКИ АН УРСР

На В[аше] запитання про порядок відбору юдаїки та гебраїки для відсилки до Києва повідомляю, що у Львові потрібно залишити всю політичну радянську літературу єврейською мовою, радянські видання класиків і сучасних єврейських письменників, решту літератури – відправити до Києва.

Директор Бібліотеки АН УРСР

[Підпис] (Меженко)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 117, арк. 20. Оригінал, маш. на бланку, укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 171.

№ 123

21 березня 1947, Львів. Довідка про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Д О В І Д К А

про роботу Львівської Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР.

В даний час Львівська філія Бібліотеки АН УРСР нараховує приблизно 1600 т[исяч] томів. Фонди бібліотеки розміщені в 7 будинках, а саме:

1). Стефаника 2	550 т. томів
2). – // – 11	250 – // –
3). Баворовських 2	82 – // –
4). Радянська № 24	200 – // –
5). Лисенка № 14	190 – // –
6). Жовтнева № 14	28 – // –
7). Б. Хмельницького № 36	300 – // –

Цілоком упорядковані фонди в будинках по вул. Баворовських № 2, Радянська № 24, Лисенка № 14 – загальною кількістю 472 т. томів.

В будинках по вул. Стефаника № 2 книжкові фонди впорядковані тільки частинно, – приблизно 300 т. томів, якими можна користуватися, а решта книжок поки-що знаходиться в неупорядкованому стані, який був викликаний роботами по відбору та відправці книжок до Польщі в 1946-47 р.р.

В будинкові по вул. Жовтневій № 14 книжки частинно запаковані в ящики для відправки до Києва, згідно розпорядження Президії Академії Наук про перенесення кабінету Єврейської літератури до Києва. Частиною книжок приблизно 5 т. томів – можна користуватися.

В будинках по вул. Стефаника № 11 та Б. Хмельницького № 36 розміщені фонди концентрації, які поступово перевіряються та приготуються до обробітку.

В будинкові по вул. Б. Хмельницького № 36 – перевірка закінчиться до 1.X-1947 року.

При перевірці концентраційних фондів виділяється непотрібна Бібліотеці макулатура (але це не обробітка).

В Бібліотеці опрацьовуються такі науково-бібліографічні теми:

1. Бібліографія енергетичних ресурсів Західних областей України¹⁹⁹.
2. Бібліографія історії м. Львова²⁰⁰.
3. Словник українських псевдонімів, криптонімів та криптограм²⁰¹ (спеціально під керівництвом Меженка) [...]

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 687, арк. 28. Копія, маш., укр. мова.

№ 124

23 березня 1947, Медика. Акт передачі українською делегацією збірок колишньої бібліотеки Оссолінеуму у Львові урядовій комісії Польської Республіки

Ми, нижче підписані, Заступник Директора Львівського філіалу бібліотеки Академії Наук УРСР Гнип Павло Іванович з одної сторони, що діє на підставі повноваження, виданого Львівським Обласним Виконавчим Комітетом Депутатів Трудящих № 1/25 від 15 березня 1947 р., та представники Уряду Польської Республіки доктор Пайончковський Францішек Францішкович і магістр Афтанадзе²⁰² Роман Іванович з другої сторони, що діють на підставі повноваження, виданого Урядом Польської Республіки № 1633 від 10 березня 1947 р. склали цього акта в тому, що 23 березня місяця тисяча дев'ятьсот сорок сьомого року зазначеною комісією

¹⁹⁹ Над цією темою працював бібліограф Олександр Павенцький.

²⁰⁰ Укладанням картотеки з історії Львова керував працівник відділу бібліографії Юліан Заяць.

²⁰¹ Над цією темою працював Ярослав Дашкевич.

²⁰² Насправді йдеться про Романа Афтаназі.

за дорученням Ради Міністрів Української Радянської Соціалістичної Республіки здано, а Урядовою Комісією Уряду Польської Республіки одержано сто шістьдесять п'ять скринь, в яких знаходиться 67 381 книжок, розміщених в двох великих (пульманах) вагонах, що передаються Урядові Польської Республіки, згідно постанові Ради Народних Комісарів УРСР від 5 липня 1946 р. № 1132. Цього акта складено в двох примірниках.

Представник Львівського
Виконкому
Гнип П.І.

Представники Уряду Польської
Республіки
Dr Fanciszek Pajaczkowski
Mgr Roman Aftanazy

АНА. Міністерство культури і мистецтва ПР. Управління музеїв і охорони пам'яток. Бюро ревіндикації та відшкодувань, № 387/16, арк. 410. Копія, рук., укр. мова. Опубл.: Matwijów M. Walka o lwowskie dobra. – S. 300.

№ 125

24 березня 1947, Москва. Лист директора політичного департаменту Міністерства закордонних справ Польської Республіки Юзефа Ольшевського до Посольства Польщі в Москві з переліком документів і колекцій, на які претендувала польська сторона

792/3100/47²⁰³

24 marca

Ministerstwo Spraw Zagranicznych przesyła w załączeniu Wykaz rewin-dykacyjny, dotyczący spraw, w których poczyniono dotąd pewne kroki, jednak bezskuteczne.

Zdaniem Ministerstwa należy właściwym czynnikom radzieckim wskazać trudności, jakie władze polskie napotykają przy załatwieniu tych spraw. Społeczeństwo ponosi znaczną szkodę przez brak ksiąg hipotecznych, operatów katastralnych, aktów personalnych i t.p., nie przedstawiających dla władz radzieckich żadnej wartości, przeciwnie będących dla nich balastem.

Należy przez odpowiednią ogólną akcję interwencyjną dążyć do pozytywnego uregulowania tego rodzaju spraw na przyszłość.

1 załącznik

DYREKTOR DEPARTAMENTU POLITYCZNEGO
J. OLSZEWSKI [Підпис]

Minister Pełnomocny

AMBASADA R. P.
w Moskwie

²⁰³ Написано від руки чорнилом.

WYKAZ REWINDYKACYJNY

L. p.	Skąd rewindykacja? Kto zainteresowany?	O jakie dokumenty chodzi?	Co dotąd zrobiono?
1	z byłych urzędów wojew. i Sądów Okr. w Wilnie, Równem, Łucku i Lwowie.	podręczne biblioteki, archiwa, obejmujące całe komplekty Dz.U.R.P., zbiory ustaw polskich, komentarze do nich, dzieła praw. i tp.	pro memoria z 19/II 1946 do Amb. ZSSR Warszawa
2	z Uniwersytetu Lwowskiego Prof. Dr. M. Wierzuchowski.	przyrzady z Uniwersytetu Lwowskiego.	pismo z 28/II 1946 do Amb. R. P. w Moskwie
3	z Moskwy – Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża.	Prof. Kudriawcew wywiózł do Moskwy akta b. obozu koncent. Oświęcim.	pismo z 14/III 1946 31212/2397/46 do Amb. R. P. w Moskwie
4	b. dyrektor Muzeum A. Mickiewicza w Nowogródku. Inż. Włodz. Larony ²⁰⁴ zam. w Łodzi 1-go Maja 16.	w spr. losów ukrytych eksponatów muzealnych.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie dnia 20/I 1946 792/2572/46
5	z b. urzędu wojew. we Lwowie. Ministerstwo Administracji Publ.	w wydz. fundac. Urz. Woj. we Lwowie pozostały akta fundacyjne ze spraw woj. rzeszowskiego i krakowskiego.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie dnia 25/3 1946 792/2738/46
6	z Grodna. Min. Sprawiedliwości.	ks. hipoteczne, obejmujące nieruchomości położone na terenie pow. Augustowskiego.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie z 8/4 1946 792/2738/46 792/3233/46 i 14/X 1946 792/12474/46
7	z Dobromila, Lwowa i ew., z innych miast Główny Urząd Pomiarów kraju przy Prezydium Rady Ministrów.	kataster i mapy, z operatami, dotyczące terenów należących obecnie do PR. 57 gmin z pow. Dobromil należy do Polski a mapy wszystkie w Dobromilu (ZSSR). W archiwum map we Lwowie są mapy i operaty dla pow. jarosławskiego, dobromilskiego, przemyskiego, mościckiego, lubaczewskiego, leskiego.	pismo z 18/4 1946 792/3566/46 do Amb. R. P. w Moskwie
8	z terenu USSR. Centralny Zarząd Przemysłu Paliw Płynnych.	księgozbiór b. Państwowej Szkoły Wiertniczej w Boryslawiu. Biblioteka i zbiory pomocy naukowej.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 23/4 1946 № 792/3660/46 nota do Amb. ZSSR w W-wie 21/9 1946 792/11417/46

²⁰⁴ Насправді першим директором Музею А. Міцкевича в м. Новогрудку (Беларусь) (білор. Дом-музей Адама Міцкевіча ў г. Навагрудка) був Владислав Лярой (Władysław Laroj). Більшість експонатів музею 1945 вивезено до Польщі.

9	z Urzędów probierczych w Wilnie i Lwowie. Polskie Urzędy probiercze w W-wie, w Krakowie.	znaczniki probiercze do cehowania wyrobów złotych i srebrnych z polskimi cechami probierczymi.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie z 23/4 1946 № 792/3666/46
10	ze Lwowa. Min. Oświaty.	zbiory prywatne pracownika Mariana Olszewskiego.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie z 25/5 1946 № 792/4928/46
11	z Muzeum Armii Czerwonej w Moskwie. Państw. Muzeum w Majdanku.	fotokopie, dokumenty, ekspozyty b. obozu śmierci w Majdanku.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 25/6 1946 № 555/5428/46 nota do Amb. ZSSR 15/1 1946 555/461 12/4 1946 555/3361.
12	z terenów b. woj. wschodnich. Min. Oświaty.	materiały, dotyczące tamt. bibliotek i archiwów polskich 5 zał.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 25/6 1946 792/5925/46.
13	ze Lwowa z b. oddz. Banku Gosp. we Lwowie. Min. Skarbu.	akta i dokumenty dotyczące pożyczek udzielonych na terenie woj. Rzeszów i Kraków.	pismo z 9/8 1946 792/9708/46 do Amb. R. P. w Moskwie .
14	z Nadzwyczajnej Państwowej Komisji Badań Zbrodni Niemieckich ZSSR w Moskwie. Zarząd Gł. P.C.K. w W-we.	akta dotyczące obozów koncentracyjnych na terenie Polski.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 13/12 1946 516/14897/46.
15	z terenu ZSSR. Min. Poczty i Telegr.	akta osobowe pracown. pocztowo-telekom. zatrudnionych na terenie OP i Telegr. w Wilnie.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 17/12 1946 792/15007/46.
16	z b. Sądu Okr. w Samborze. Władze sądowe i in.	księgi gruntowe gromad leżących po prawej stronie Sanu.	pro memoria z 15/2 1946 do Amb. ZSSR w W-wie.
17	z ZSSR. Przew. Gł. Komisji Badań Zbrodni Niemieckich w Polsce	fotokopie i wyciągi, akta dotyczące zbrodni niem. w Oświęcimiu i Majdanku.	pismo do Amb. R. P. w Moskwie 5/2 1947 517/1250/47.
18	Ditto	akta polsko-radzieckiej Komisji Mieszanej, zabr. w 1944 r. po uwolnieniu Lublina, a dotyczące dochodzeń w sprawie obozu na Majdanku.	pro memoria do Amb. ZSSR w W-wie 6/2 1947 517/1312/47.
19	z terenu Republ. USRR i BSRR. Min. Oświaty.	wykaz cennych zbiorów bibliotecznych i muzealnych.	pismo z 11/2 1947 555/1477/46 do Amb. R. P. w Moskwie.
20	z terenu USRR. Min. Kultury i Sztuki nac. Dyr. Muzeów i Ochr. Zabytków.	księgozbiory naukowe, pomocy lekarskich i tp. Dr. Bol. Bielskiego.	pismo z 25/2 1947 792/2067/47 do Amb. R. P. w Moskwie.

№ 126

27 березня 1947, Львів. Доповідна записка заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа секретарю Львівського обкому КП(б)У Іванові Мазепі про передачу представникам уряду Польської Республіки книжок з бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові

27 березня 1947 р.

Секретарю Львівського Обкому КП(б)У Тов. І.І. МАЗЕПІ

Д о п о в і д н а З а п и с к а

На підставі постанови Ради Міністрів УРСР від 5-го липня 1946 р. за № 1132 та Вашого розпорядження Львівська Філія бібліотеки Академії наук УРСР 23-го березня 1947 р. передала представникам Уряду Польської республіки 2 вагони книжок в кількості 67.381 томів з б. бібліотеки «Оссолінеум».

Передача відбулася на польському кордоні, станція Медика. Передавав Уповноважений Львівського Обвиконкому Депутатів Трудящих Гнип Павло Іванович, а прийняли Уповноважені уряду Польської Республіки: доктор Паїончковський Францішек Францішкович і Магістр Афтанадзе Роман Іванович²⁰⁵.

Сама передача була організована таким чином: приїхавши на станцію Медика, (Дрогобицька область) я відвідав начальника Прикордонної Застави майора Іванова і секретаря Медицького райкому КП(б)У т. Оприщенко І. Г., з якими виробив план зустрічі представників і передачі їм книжок 23-го березня 1947 р. О 11 годині ранку ми трьома автомашинами виїхали на кордонний контрольно-пропускний пункт для зустрічі представників Польського Уряду. Зустрічали їх на кордоні Уповноважений Львівського облвиконкому Гнип П.І. Начальник Прикордонної Застави майор Іванов, Секретар Медицького райкому КП(б)У т. Оприщенко І. Г., Начальник таможні ст. Медика т. Філатов, Секретар Медицького райвиконкому т. Мариця і 5 солдатів прикордонників. Рівно о 11 годині 30 хвилин прибули польські представники.

Після прийняття Майором Івановим рапорту від польського підпоручника прикордонних військ, який супроводжував представників, ми запросили їх сісти в машини і відправились на станцію для огляду вагонів. Біля вагонів чекали нас представники залізничної Станції, таможні та прикордонного контрольного пункту. В присутності всіх представники Польського Уряду оглянули вагони, ніяких зауважень не зробили і відправились в готель відпочивати.

О 3-тій годині дня в кабінеті Секретаря Медицького райкому КП(б)У відбулось підписання акту передачі. На підписі були присутні: Секретар Медицького Райкому КП(б)У т. Оприщенко, Начальник Прикордонної

²⁰⁵ Йдеться про Романа Афтаназі.

Застави Майор Іванів, Начальник ст. Медика т. Пронін, Начальник таможні т. Філатов, Уповноважений М.Д.Б. по Медицькому району т. Петров, Секретар райвиконкому т. Мариця, Начальник прикордонного контрольно-пропускного пункту ст. лейтенант Підгорний, і інший керівний склад району і таможні в кількості 15 чоловік.

Акт підписали: Уповноважений Львівського обласного виконавчого комітету Депутатів трудящих т. Гнип П. І. з одного боку, і уповноважені Польського Уряду доктор Пайончковський Ф. Ф. і магістр Афтанадзе Р. І., з другого боку.

Після підписання акту за рахунок Медицького райвиконкому і Львівської Філії бібліотеки А.Н. УРСР був організований обід в честь представників Польської республіки, де були присутні всі ті, що були на підписанні акту загальною кількістю біля 20 осіб. Обід проходив в чайні Медицької райспоживспілки.

По обіді всі учасники супроводили польських представників на вокзал, і при проході поїзду Львів-Перемишль вони були влаштовані в окреме купе м'якого вагону, а вагони з книжками були причеплені спереду (в голові) цього поїзду і о 20 годині 30 хвилин відправлені до Перемишля (про що телефонічно сповістили Начальника станції Перемишль пана Наконечного).

Уповноважений
Львівського облвиконкому
по передачі книжок

(Гнип П. І.)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 56-57. Копія, маш., укр. мова.

№ 127

[Кінець березня] 1947, Львів. Повідомлення заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа директору Бібліотеки АН УРСР Юру Меженку про книги та рукописи, вивезені до Польщі у 1946–1947 рр.

Директору
Бібліотеки Академії Наук УРСР
тов. Ю. О. М Е Ж Е Н К О

К І Ї В

Володимирська 53 а.

Виконуючи постанову РНК УРСР Нр. 1679 від 19 листопада²⁰⁶ 1945 р. та постанови Ради Міністрів УРСР Нр. 776 від 6 травня 1946 р. і Нр. 1182 від 5 липня 1946 р. та діючи згідно директиві Президії Академії Наук УРСР Нр. 1069 від 13 травня²⁰⁷ 1946 р. про передачу історичних та культурних

²⁰⁶ Має бути: № 1673 від 19 жовтня 1945 р.

²⁰⁷ Має бути: 15 травня.

цінностей польського народу Урядові Польської Республіки, Львівський Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР провів роботу по відборі, упаковці і висилці до Польщі книжок та рукописів б. Національного Інституту ім. Оссолінських у Львові.

Книжки були вислані в Польщу двома партіями, а саме:

В серпні 1946 р. вислано 150.069 книжок та рукописів в 417 ящиках, з чого 108.537 друків XIX і XX вв. В 313 ящиках, 34.464 стародруки в 79 ящиках, 7.068 рукописів в 25 ящиках;

14 березня 1947 р. вислано 67. 381 книжку в 165 ящиках, з чого 60.040 друків XIX і XX вв. В 129 ящиках, 7.041 стародруків в 36 ящиках;

Разом вже вислано до Польщі 217.450 книжок та рукописів в 582 ящиках, з чого 168.877 друків XIX і XX вв., 41.505 стародруків, 7.068 рукописів.

На основі розпорядження Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. М. П. Бажана, поданого до відома дирекції Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР письмом помічника Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. І. Кологойди Нр. 48/1 від 3 січня 1947 р. дальший відбір книжок для Польщі був здержаний.

Академії Наук СРСР в Москві передано 10.000 книжок (друків XIX і XX вв., що відносяться до Польщі).

Бібліотеці Університету в Ужгороді передано 1.500 книжок, переважно XIX і XX вв.

Всього в 1946 і 1947 рр. з Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР відібрано і передано для Польщі, для Москви і для Ужгорода 228.950 книжок і рукописів, з чого 180.377 друків XIX і XX вв., 41.505 стародруків, 7.068 рукописів.

Заст. Директора Львівського Філіалу
Бібліотеки АН УРСР

(П. І. Гнип).

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 46-46 зв. Копія, маш., укр. мова.

№ 128

1 квітня 1947, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за I квартал 1947 р.

З В І Т

про роботу Львівського Філіалу Бібліотеки Академії
Наук УРСР за I-ший квартал 1947 р.

[...] В звітному кварталі Бібліотека почала проводити роботи по сконцентруванні однородних фондів Бібліотеки в окремих приміщеннях.

Передбачена графіком на цей квартал частина цих робіт в основному виконана, а саме :

1. Підготовлено місце для прийняття рукописів в приміщенні рукописів в будинку при вул. Стефаника № 2.
 2. Спаковано до перевезення всі рукописи в будинках при вул. Лисенка № 14, Радянській № 24 і Бібліотечній № 2.
 3. Впорядковано за назвами і номерами та приготовлено до перевезення з будинку при вул. Радянській 24 до будинку при вул. Стефаника 2 газети і журнали в такій кількості: назв 335, примірників 14. 629.
 4. Перевезено частину рукописів (збірка родини Барвінських в кількості 105 папок) з будинку при вул. Лисенка 14 до будинку при вул. Стефаника 2 і частину стародруків (3.000 тт.) з будинку при вул. Стефаника 2 до будинку при вул. Лисенка 14.
 5. Розпочато пакування друків XIX і XX вв., дублетів, карт і графіки в будинку при вул. Лисенка 14 до перевезення в призначені для них місця.
 6. Розпочато розробітку фондів концентрації в будинку при вул. Хмельницького 36 з видученням триплетів для львівських установ АН і для Бібліотеки АН в Києві.
 7. Продовжено пакування юдаїки для перевезення її до Києва.
- [...]

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

Завідуючий : Барвінський Б. О.

Працівників : 4

Робота Відділу в I. кварталі представляється так :

Вид роботи	План	Виконання	% виконання
Інвентаризація рукописів з б. бібліотеки «Студіону», б. бібліотеки Духовної семінарії і інш.	68 рукоп.	68 рукоп.	100 %
Каталогізація актів і документів державних, самоуправних і приватних установ і товариств із збірки родини Барвінських.	Каталогізація половини матеріалу т. є. актів 335 установ	Каталогізація актів 316 установ	94, 3 %
Опрацювання матеріалів до суспільно-господарської історії Галичини у XVIII ст.	Опрацювання 23 рукописних одиниць з загальною кількістю 2.920 листів	Все	100 %
Опрацювання паперів із збірки родини Любомірських.	Опрацювання 907 актів і документів і 1 рукопису	Опрацьовано 794 акти і 1 рукопис	87, 5 %
Опрацювання історичних матеріалів із збірки Д. І. Зубрицького	Робота не була планом передбачена	Опрацьовано 35 документів з XIV-XVI вв. переважно в копіях	

Каталогізація рукописів з б. бібліотеки «Студіону», б. бібліотеки Духовної семінарії і інших	Робота не була планом передбачена	Скаталоговано 2 рукописи
--	-----------------------------------	--------------------------

[...]

Львів, 1 квітня 1947 р.

Директор Львівського
Філіалу Бібліотеки АН УРСР
Заступник Директора
по науковій частині

(Дійсний член АН УРСР)
В. Г. Щурат
(П. І. Гнип)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 1, 6, 7, 14. Копія, маш., укр. мова.

№ 129

12 квітня 1947, Київ. Доповідна записка начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретареві ЦК КП(б)У з пропаганди Іванові Назаренку в справі складання списків прізвищ літераторів, які в роки тимчасової німецької окупації України співпрацювали з ворогом

№ 344-с

12 квітня 1947 р.

Таємно

**Секретареві ЦК КП(б)У
по пропаганді
тов. Назаренкові І. Д.**

Головіт зараз працює над складанням списків літераторів, що в роки тимчасової окупації України співробітничали з ворогом.

Мета цієї роботи – очистити книжкові фонди Республіки від видань скомпромітованих авторів.

Подаю перший список українських письменників (у тому числі й західно-українських), що співробітничали з німцями в 1941–1944 рр.

Додаток: Зазначене.

Список українських письменників, які співробітничали з німцями в роки тимчасової окупації України.

Західно-українські:

1. Нижанківський Богдан (збірка «Терпке вино»)
2. Пономаренко Гр.
3. Дудко Фед.
4. Німчук Іван
5. Струтинська Марія
6. Отава І.

7. Ковалів Іван (збірка «Прелюдії»)
8. Штикаль Д.²⁰⁸
9. Тарнавський О.
10. Купчинський Р.
11. Бабій Ол.
12. Сидоренко Ол.
13. Феденко П. (повість «Гомоніла Україна»)
14. Гірний В.
15. Ольшенко-Вільха С. (збірка «Чужа весна», збірка «Червона корчма»)
16. Крук-Мазепинець²⁰⁹ (пов. «Дурні діти»)
17. Пачовський В.
18. Голубець М.
19. Софронів-Левицький В.
20. Лукіянович Д.
21. Косач Ю. (повість «Рубікон Хмельницького»)
22. Керницький І.
23. Бірчак В.
24. Самчук Влас (повість «Марія»)
25. Гординський С.
26. Іванейко М.
27. Ендик Р.
28. Ніколишин С.
29. Артюшенко Ю.
30. Онацький Е.
31. Проф. Сімович В.
32. Костецький Ігор
33. Смеречинський
34. Грунський-Ковалів
35. Завадович Роман (казки «Зимові царівни» та «Чарівні музики»)
36. Богацький Василь
37. Кархут Василь (пов. «Полум'яний вихор», зб. «Пшеничні нетрі»)
38. Маланюк Євген (збірка «Влада»)
39. Королева Наталена
40. Стефанович Ол.
41. Ольжич О.
42. Лятуринська Одарка (збірка «Гуслі» та «Княжа емаль»)
43. Наріжна Ірина (казки «Як зла цариця предоброю стала»)
44. Мазуренко Галина
45. Ірлявський Іван
46. Лазорик Фед.
47. Климкевич Р. С.

²⁰⁸ Штикало Дмитро.

²⁰⁹ Псевдонім Юліана Редька.

48. Тарасевич Андр.
49. Савчур Ів.
50. Асканич М.
51. Кравців Б.
52. Зайцев П.
53. Музиченко Ю.
54. Отаманець Л. (поема «Морозенко»)
55. Шаян В.
56. Гупало К. (п'єса «Тріумф прокуратора Дальського»)
57. Іванцев Е. (поема «Довбуш»)
58. Кузів А. (зб. «Карпо і Марта»)
59. Матієв-Мельник М. (драм[атична] поема «Відродження Фауста»)
60. Брилинський М.
61. Цурковський Ярослав
62. Барвінський Богдан
63. Боднарович Йосип
Де Возняк.²¹⁰

Східно-українські письменники:

1. Гай-Головко Ол. (збірка «Сурмачі»)
2. Кандіів Юр.
3. Корж
4. Запорожець Ол.
5. Боровий В. *псевдонім*²¹¹
6. Алешко В.
7. Ніценко Д.
8. Улагай І.
9. Яворовський Євген
10. Теліга Олена
11. Осьмачка Тодось
12. Тарноградський Вал.
13. Вільховець А.
14. Первач М.
15. Пронченко М.
16. Гуменна Докія
17. Нечай Павло
18. Проф. Якубський Борис
19. Мосендз Леонід
20. Штуль Олег
21. Зелінський Іван
22. Чигирин Іван
23. Вільховик Анатоль

²¹⁰ Дописано олівцем.

²¹¹ Дописано олівцем.

24. Ситник Михайло
25. Будяк Юрко
26. Ковальчук Анатоль
27. Степовий Василь
28. Підгайний Микола
29. Гак Анатоль
30. Громадський Ол.
31. Сосуля Ол.
32. Ледянський Сергій
33. Троян Юрій
34. Цвень Іван
35. Колос Надія
36. Колесник П.
37. Горовий Л.
38. Кучерук А.
39. Вернигора В.
40. Яровий М.
41. Капустянський П.
42. Шумовий В.
43. Терпило П.
44. Сокіл Олекса
45. Домазар Сергій
46. Калюжна Ніна
47. Ремізова Ніна
48. Дніпров Кость
49. Крюков Борис
50. Матусовський Борис
51. Окінчинець Юрій
52. Михальський Волод.
53. Жук Сергій
54. Реміга Сергій
55. Степовий Василь
56. Гордієнко Петро

Начальник Голов[ного] Управління в справах літератури та
Видавництва при Раді Міністрів УРСР
[Підпис] (Полонник К.)

*Тут здебільшого псевдоніми. Як би розшифрувати дійсні імена?*²¹² [Підпис]

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 23, спр. 4510, арк. 3-7. Оригінал, маш., укр. мова.

²¹² Дописано від руки.

№ 130

9 травня 1947, Львів. Фрагмент листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка про приватну бібліотеку академіка Михайла Возняка

1947.9.V.

Вельмишановний Юріє Олексієвичу!

[...] Акад[емік] М. С. Возняк перевів розвантаження своєї б[ібліоте]ки від видань, які для нього з тих чи інших міркувань є баластом. По перше він організував фонд Кабінету Укр[аїнської] л[ітерату]ри Університета. По друге, видання, що для кабінету не потрібні, він передав б[ібліоте]ці Університету, але з умовою, що ми звіримо все з каталогами й залишимо собі лише те, чого у нас немає, а всі фактичні дублети передамо від його імени б[ібліоте]ці АН у Києві – тобто Вам. Зараз ми закінчуємо цю звірку, й з 500 кн[ижкових] одиниць певне 200 перепадає на Вашу долю. В більшості це література характеру спецфондового з УРСР, Галичини, Праги (1942–1943 рр.), але є дещо й не спецфондове. Зокрема, є повний комплект «Aktów grodzkich i z[i]emskich» (Всі 25 тт.), літературний журнал «Mercure de France» 1928 й сл[ідуєчі] роки, «Временник ставропигийского института» біля 20 томів, велика кількість Грушевського (більш зараз не пригадаю що. Тижня за два все буде відібране. Передача його Вам обумовлюється теж: після звірки фактичні дублети л[ітерату]ри не спецфондової (спецфондова лишається у Вас безумовно) Ваша б[ібліоте]ка передасть б[ібліоте]ці Київського університета. На мою думку таке обумовлення цілком раціональне й корисне для бібліотек. Отже прохання повідомити, яким чином цю літературу переправити в Ваше розпорядження. Якщо у Вас мають бути якісь транспорти зі Львова, то може просто здати цю літературу Вашій Філії, з тим що вона разом з іншими перешле й возняківську літературу? [...]

Ваш Ф. Максименко.

Львів, вул. Драгоманова 5,
бібліотека Університету.

№ 131

27 травня 1947, Львів. Розпорядження директора Львівської філії БАН УРСР Василя Щурата завідувачу кабінету мистецтва Зиновію Курчабі у справі видачі картин для оформлення відділу спецфондів

РМ–УРСР
АКАДЕМІЯ НАУК УРСР
БІБЛІОТЕКА
Львів. вул. Оссолінських 2

СМ–УССР
АКАДЕМІЯ НАУК УССР
БИБЛИОТЕКА
Львов. ул. Оссолинских

Телефон № 182-92

Львів, 27 травня 1947 р.

Завкабінетом мистецтва Б-ки АН УРСР т. Курчабі З. І.

у Львові

Для обладнання відділу спецфондів львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР прошу видати слідуючі картини : інвентарний № 022²¹³, 023²¹⁴, 043²¹⁵, 048²¹⁶, 049²¹⁷, 057²¹⁸ і 14712²¹⁹.

Директор Бібліотеки
Академії Наук УРСР

[Підпис] Луцик (Щурат В. Г.)

*Одержала для спецфонду
картини за NN : 022, 023, 043, 048,
049, 057, 14712 ; [Голенко]*

ЛННБУ. ВМ. Архів. Документи передачі з фонду ВМ. Арк. нумеровані. Оригінал, маш., рук. на бланку, укр. мова.

²¹³ За інвентарним описом 1958 р.: «Люб[омирські], худ. Більверті Джіованні. Картина, Саломея з головою св. Івана, ол[ія], дер[ево] 20x15,5» (ЛННБУ. ВМ. Архів. Папка «1958 р. Інвентаризаційні описі. Картини, портрети, скульптура, різьба з дерева, по вул. Бібліотечній 2», с. 3). Сучасний інв. № 622.

²¹⁴ За інвентарним описом 1958 р.: «Люб[омирські], худ. Більверті Джіованні. Картина, Юдита з головою Гольоферноса, ол[ія], дер[ево] 20x15,3» (ЛННБУ. ВМ. Архів. Папка «1958 р. Інвентаризаційні описі. Картини, портрети, скульптура, різьба з дерева, по вул. Бібліотечній 2», с. 3). Сучасний інв. № 621.

²¹⁵ У фондах бібліотеки відсутня.

²¹⁶ У фондах бібліотеки відсутня.

²¹⁷ За інвентарним описом 1958 р.: «худ. Корнило Вернет. Картина: Їздець на кони зі собаками на польованні, акватінта. 45x57, без р[оку]. KW 10593» (ЛННБУ. ВМ. Архів. Папка «1958 р. Інвентаризаційні описі. Картини, портрети, скульптура, різьба з дерева, по вул. Бібліотечній 2», с. 5).

²¹⁸ У фондах бібліотеки відсутня.

²¹⁹ Найімовірніше, сучасний інвентарний № 430 (автор невідомий, Чернятин-двір, олія, пологно, 62x87. KW 14712 карт. 85).

№ 132

6 червня 1947, Київ. Доповідна записка начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретареві ЦК КП(б)У з пропаганди Іванові Назаренку про необхідність складення «Зведеного списку осіб, усі твори яких підлягають вилученню з бібліотек та книготорговельної сітки» включно з літераторами, які в роки тимчасової німецької окупації України співпрацювали з ворогом

№ 502

6 червня 1947 р.

Таємно

Секретареві ЦК КП(б)У по пропаганді тов. Назаренкові І. Д.

Органи цензури Республіки відчують велику потребу у «Зведеному списку осіб, усі твори яких підлягають вилученню з бібліотек та книготорговельної сітки», бо Накази, що їх Головліт видавав у передвоєнні роки, майже ніде цілком не збереглися. Брак такого списку позначається на роботі по остаточній очистці книжкових фондів УРСР.

При складанні «Зведеного списку» ми взяли до уваги також зібрані нами дані про письменників, які під час війни співробітничали з ворогом.

Список погоджений з заст. Начальника Управління пропаганди т. Копицею, який запропонував Головліту внести в список ряд нових прізвищ, що нами і зроблено.

Надсилаючи вам остаточню відредагований «Зведений список осіб, усі твори яких підлягають вилученню», прошу завізувати його й дозволити видати друкарським способом, тиражем 1000 примірників – для всіх облітів і їх рай уповноважених.

Додаток: Зазначене (?).

Начальник Головного управління
в справах літератури та видавництва
при Раді Міністрів УРСР
[Підпис] (К. Полонник)

№ 133

9 червня 1947, Київ. Лист заступника голови Комітету в справах мистецтв УРСР Пилипа Козицького²²⁰ до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка у справі передачі оригіналів рукописів Миколи Лисенка з Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР до Києва

КОМІТЕТ В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ УРСР

Київ, вул. Володимирівська 56

Телефон 5-81-36

М.І.

9 червня 1947 р.

*т. Плеський**Вважаю що треба задовольнити це прохання. Надіслати листа до Львівського філіалу**1947.06.11. Юр. Меж[енко]*1172*10.VI.47 р.²²¹*

ДО ДИРЕКТОРА

Бібліотеки Академії Наук

Тов. МЕЖЕНКА Ю.О.

Згідно з постановою Ради Міністрів Української РСР провадиться підготовка до видання повного зібрання творів М.В. Лисенка.

Редколегії по виданню творів для цієї роботи потрібні оригінали рукописів М. Лисенка, зокрема оригінали партітур його опер.

У Львові, в музичному кабінеті бібліотеки філіалу Академії Наук зберігаються рукописні оригінали партітур опер «Тарас Бульба» і «Різдвяна Ніч». Бажано, щоб ці цінні матеріали були б на збереженні, разом з іншими рукописними матеріалами М. Лисенка, в бібліотеці Академії Наук (Музичний відділ) у Києві, що дало б змогу як Редколегії, по виданню творів, так і іншим науковим інституціям використати їх тут на місці для роботи по виданню і вивченню творчості М. Лисенка.

Комітет в справах мистецтв УРСР, Інститут мистецтвознавства Академії Наук, Редколегія по виданню творів М. Лисенка та Спілка радянських композиторів України звертаються до Вас з проханням вжити заходів, щоб згадані оригінали партітур опер М. Лисенка були передані з бібліотеки Львівської філії АН до бібліотеки Академії Наук у Києві.

Заступник Голови Комітету в справах мистецтв УРСР *П. Козицький* (П. Козицький)

²²⁰ **Козицький Пилип Омелянович** (1893–1960) – укр. композитор і громадський діяч, педагог, музикознавець. Від 1943 до 1948 – заступник голови Комітету у справах мистецтв Ради Народних Комісарів УРСР. У 1952–1956 – голова правління Спілки композиторів УРСР.

²²¹ Резолюція дописана від руки.

Голова Редколегії по виданню творів М. Лисенка
Голова спілки радянських композиторів України

} Л. Ревуцький

Завід[увач] відділ[у] історії муз[ики] Інституту мистецтвозн[авства] А.Н. УРСР [Підпис]

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 687, арк. 52. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 134

10 червня 1947, Москва. Лист посольства Польської Республіки до Міністерства закордонних справ Польщі в справі евакуації польських культурних цінностей з СРСР

AMBASADA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Moskwa, dnia 10 czerwca 1947 r.
DO MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
na ręce
MINISTRA PEŁNOMOCNEGO
ob. OLSZEWSKIEGO.

W przeciągu ostatnich dwóch lat Ambasada otrzymała za pośrednictwem M.S.Z. liczne wnioski Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ministerstwa Oświaty, oraz instytucji, organizacji i zakładów naukowych o podjęcie interwencji dyplomatycznej w sprawie rewindykacji polskich dóbr kulturalnych z ZSSR.

Używam pojęcia «dobro kulturalne» w znaczeniu najszerszym, podciągając pod miano «dobra kulturalnego» nie tylko dzieła sztuki, muzea, biblioteki etc., ale również przedmioty, akta i archiwa o znaczeniu gospodarczym lub dokumentalno-historycznym.

Wykonując zarządzenie M.S.Z. Ambasada skierowała do MSZ ZSSR szereg not o znaczeniu zasadniczym, które stanowiły próbę zobrazowania całokształtu spraw rewindykacyjnych, oraz noty zmierzające do rewindykacji konkretnie określonych obiektów.

Analiza prowadzonej dotąd akcji w omawianej dziedzinie i próba ustalenia przyczyn jej nader skromnych wyników pozwala mi wyciągnąć następujące wnioski:

a) Sprawy rewindykacyjne, skierowane do Ambasady, często obejmowały dobra kulturalne nie podlegające zasadniczo rewindykacji. Interwencja Ambasady nie mogła w tych wypadkach dać pozytywnych wyników, a ponadto osłabiła ona wystąpienia w innych sprawach, nadających się do załatwienia.

b) Akcja rewindykacyjna nie była z góry przemyślana przez czynniki w niej zainteresowane. Materiały i wnioski w tych sprawach napływały chaotycznie. Nie przekazano Ambasadzie należycie opracowanego wykazu dóbr kulturalnych, podlegających rewindykacji i nie uszeregowano poszczególnych obiektów w porządku ich wagi i znaczenia dla Polski. W ten sposób rozpylono całą akcję na sprawy drugoplanowe, niezasadnicze.

c) Ambasada nie jest systematycznie informowana o tym, jakie dobra kulturalne już zostały rewindykowane w wyniku bezpośrednich rozmów z Rządami Ukraińskiej i Litewskiej SRR.

Jest rzeczą zrozumiałą, że posiadanie tych danych, oraz znajomość stanowiska i punktu widzenia tych Rządów w sprawie dalszych rewindykacji, które dotyczą w przytłaczającej większości Lwowa i Wilna, byłoby nader pożytecznie, jako pewne kryterium przy podejmowaniu interwencji w sprawach rewindykacyjnych w przyszłości.

Dla ogólnej orientacji pragnę zaznaczyć, że dobra kulturalne, które stanowiły własność Państwa Polskiego, względnie firm prywatnych o charakterze zarobkowym, które uległy unarodowieniu w 1939 r. – w zasadzie nie mogą być rewindykowane. Rewindykacja byłaby możliwa tylko w wypadku umownego uregulowania tego zagadnienia.

W tym stanie rzeczy Ambasada może wystąpić z interwencją dyplomatyczną w tych wypadkach, gdy chodzi o rewindykację dóbr kulturalnych, będących własnością osób prywatnych lub zrzeczeń o charakterze prywatnoprawnym. W innych zaś wypadkach tylko wtedy, gdy chodzi o dobra kulturalne, mające bezspornie polski charakter posiadające dla Polski wyjątkowe znaczenie kulturalne jako przejaw rozwoju kultury polskiej lub niezwykle cenny dokument z historii narodu.

Z tych względów n. p. możliwa i wskazana jest interwencja w sprawie rewindykacji Biblioteki Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, a wykluczona jest rewindykacja materiału czcionkowego Książnicy Atlas, względnie biblioteki teologicznej we Lwowie.

Celem ujednoczenia akcji rewindykacyjnej i nadania jej planowego, zorganizowanego charakteru, uprzejmie proszę o polecenie opracowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministerstwami odpowiedniego wykazu, zawierającego taksatywnie wyliczenia dóbr kulturalnych, które winne być sprowadzone do Kraju, uwzględniając przy opracowaniu wspomnianego wykazu przytoczone w niniejszym piśmie uwagi.

[Підпис] (Marian NASZKOWSKI)
AMBASADOR R. P. w Moskwie

AMЗС ПР, ф. 6, в. 35, т. 548, арк. 7-8. Оригінал, маш., пол. мова.

№ 135

14 червня 1947, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата щодо передачі партитур опер «Тарас Бульба» і «Різдвяна ніч» Миколи Лисенка до київської академічної бібліотеки

№ 1215

Київ, 14/VI 1947 р.

До директора Львівського філіала
Бібліотеки АН УРСР
Академіка В. Г. Щурата

В зв'язку з підготовкою до видання повної збірки творів композитора М. В. Лисенка виникла потреба перевірити автографи композитора, що знаходяться у Ваших фондах.

Просимо Вас передати до нас для редакційної роботи партитури «Тараса Бульби» і «Різдвяної ночі», які зараз зберігаються в Муз[ичному] кабінеті Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.

Оскільки пересилати поштою такі цінні матеріали небезпечно, доручаємо синові композитора О. М. Лисенкові²²² одержати ці рукописи і перевезти їх до Києва.

Директор Бібліотеки АН УРСР *Юр Меженко*
[Резолюція В. Г. Щурата:] *Прошу видати. Акад. Щурат*

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 117, арк. 27. Оригінал, маш., укр. мова. Опубл.: Листи Юрія Меженка до львів'ян. – С. 171-172.

№ 136

Червень 1947, Варшава. Інформація у місячнику «Przyjaźń» про прибуття до Вроцлава 165 скринь стародруків з колишньої бібліотеки Оссолінських у Львові

W dniu 26 marca br. przybył do Wrocławia drugi z rzędu transport zbiorów Biblioteki Ossolińskich.

165 skrzyń zbiorów zawiera 67 400 woluminów. Prócz dalszych transportów zbiorów Biblioteki Ossolińskich otrzymamy również Bibliotekę Baworowskich, która zawiera nadzwyczaj cenny zbiór druków polskich z wieku XVI.

Опубл.: Przyjaźń (Warszawa). – 1947. – Czerwiec (Nr 4).

№ 137

24 липня 1947, Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа директору Бібліотеки АН УРСР Юру Меженку про перевезення до Києва фондів кабінету єврейської літератури, їх кількісний склад та загальну характеристику

24 липня [194]7
Директору Бібліотеки Академії Наук УРСР
Ю. О. Меженко

²²² **Лисенко Остап Миколайович** (1885–1968) – музикознавець, педагог. Син Миколи Лисенка. У 1941–1942 – ректор Київської музичної академії, у 1945–1951 викладав у Львівській консерваторії. 1947 заснував у Київській консерваторії Кабінет-музей М. Лисенка, на базі якого у 1980 відкрито Київський будинок-музей композитора.

Київ

Володимирська 58 а

Повідомляю Вас, що – згідно Вашому розпорядженню – до 1 липня 1947 р. спаковано всі фонди кабінету єврейської літератури Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР.

Фонди спаковані в 76 ящиків (з них 13 малих, 63 великих), з чого 73 ящики призначені для висилки до Києва, 3 повинні залишитись у Львові.

В призначених для висилки 73 ящиках містяться 21.952 примірники літератури, в тому числі 66 манускриптів і 150 стародруків більшої вартості.

В призначених на залишення у Львові 3 ящиках міститься 2.200 примірників сучасної єврейської класичної літератури і марксистсько-ленінської літератури на єврейській мові.

Складено список всіх ящиків з поданням кількості томів, що містяться в кожному ящику, як також з поданням загальної характеристики літератури, що вийшла в ящик (напр. талмудична література, періодика в староеврейській мові, сучасна література на староеврейській мові і т. д.).

Щоб відіслати спаковані ящики до Києва, потрібні кошти, а саме: а) на оплату роботи по знесенні ящиків (вага більших ящиків около 300 кг.) з 5-ого поверха на вулицю, по навантаженні їх на машини, по вивантаженні їх з машин на вокзалі, б) на оплату транспорту на вокзал, в) на оплату перевозу по залізниці із Львова до Києва.

Прошу Вашого розпорядження щодо дальшої дії.

Заст. Директора
Львівського Філіала Бібліотеки АН УРСР

(Гнип П. І.)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 117, арк. 38–38 зв. Копія, маш., укр. мова.

№ 138

[Липень] 1947, Львів. Витяг із звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за I півріччя 1947 р.

З В І Т

про роботу Львівського Філіалу Бібліотеки Академії
Наук УРСР за I півріччя 1947 року.

[...] В першому півріччі 1947 року Бібліотека проводила роботи по сконцентруванні однородних фондів Бібліотеки в окремих приміщеннях.

Роботи, які були передбачені графіком на це півріччя, в основному виконані, а саме :

1. Відділ опрацювання переведено в призначене для нього приміщення в будинку при вул. Стефаника 2.
2. Відділ спецфондів переведено в приготовлене для нього приміщення в будинку при вул. Стефаника 2.

3. Кабінет музичної літератури переведено в призначене для нього приміщення в будинку при вул. Бібліотечній 2.
4. Підготовлено місце для прийняття рукописів в приміщенні рукописів в будинку при вул. Стефаника 2. Спаковано та приготовлено до перевезення всі рукописи в будинках при вулицях: Бібліотечній 2, Лисенка 14, Радянській 24. Перевезено всі рукописи з будинків при вулицях: Бібліотечній 2, Лисенка 14 до будинку при вул. Стефаника 2 і розложено їх в тимчасовому порядку (за місцем попереднього переховання) в приміщенні рукописів.
5. Спаковано, підготовлено до перевезення і перевезено всі стародруки з будинку при вул. Бібліотечній 2 і частину стародруків з будинку при вул. Стефаника 2 до будинку при вул. Лисенка 14.
6. Спаковано т. зв. «Музей Коцовського»²²³, дублети та фонди концентрації в будинку при вул. Лисенка 14, підготовлено їх до перевезення та перевезено їх в призначені для них місця.
7. Спаковано, підготовлено до перевезення і перевезено всі газети з будинків при вулицях Лисенка 14 і Радянській 24 до будинку при вул. Стефаника 2. [...]

ВІДДІЛ СТАРОДРУКІВ

Завідуючий : Куркова Е. Т.

Працівників : 1 постійний, 2 принагідні.

Праця у Відділі була така

Вид роботи	План	Виконання	% виконання
Сконцентрування стародруків в будинку при вул. Лисенка 14	1. Складення списку стародруків з б. бібліотеки «Народного Дому» з метою вилучення їх із загального книгосховища і поміщення в магазині стародруків.	-	-
	2. Перевезення стародруків з будинку при вул. Бібліотечній 2 до будинку при вул. Лисенка 14 в кількості 6.500 тт.	Перевезено 6.500 тт.	100 %

²²³ Йдеться про «Музей ім. Кипріяна Коцовського».

	3. Перевезення стародруків з будинку при вул. Стефаника 2 до будинку при вул. Лисенка 14 в кількості около 42.000 тт	Перевезено 21.508 тт.	50 %
	4. Перевезення нескатало-гованих стародруків з усіх будинків до будинку при вул. Лисенка 14 (кількість стародруків невідома)		
Складення картотеки стародруків, висланих до Польщі.	1. Впорядкування по сигнатурах номерної картотеки висланих до Польщі стародруків в кількості около 20.000	20.700	103,5 %
	2. Перевірка з інвентарем номерної картотеки стародруків (в кількості 10.000 позицій інвентаря)	9.190	91,9 %

Примітка. На 9.190 провірених позицій інвентаря оказалось висланих в Польщу 8.440 стародруків, залишених 700.

Крім цієї роботи, поза планом :

[...] 7. При перевірці книжок б. бібліотеки «Студіону» вилучено і перебрано до Відділу стародруків 153 книжки, в тому чмслі 99 слов'янських і 54 латинські.

8. Тимчасово законсервовано 120 дефектних стародруків.[...]

ВІДДІЛ «МУЗЕЙ КНИГИ»
Завід[увач] Генсьорський А. І.
Працівників 3

Праця відділу представляється так :

1. Поступило в «Музей книги» :

книжок	3.143
журналів	180
ілюстрацій	223
Разом	3.546 бібл. один.

з того

з Відділу комплектування	721
з концентраційних фондів помимо Відділу комплектування (з б. «Студіону»)	2. 825
Разом	3.546 бібл. один.

2. Упорядкування фондів

а. Спаковано та передано відділам комплектування та обслуги книжок :

План	Виконання	% виконання
60.000	59.300	99,6 %

б. Спаковано та передано Відділові рукописів :

План	Виконання	% виконання
6.000	5.105	85 %

Примітка : Передано всі рукописи, кількість яких була 5.105.

в. Спаковано та передано відділу періодики газет :

План	Виконання	% виконання
2.000	3.000	150 %
Примірників	примірників	

Примітка : Передано всі газети.

г. Перебрано в порядку наміченої концентрації стародруків з інших будинків Бібліотеки АН та розташовано на звільненому місці:

План	Виконання	% виконання
ок. 60.000 тт.	28.008 тт.	46,6 %

д. Спаковано для передачі Кабінетові музичної літератури :

План	Виконання	% виконання
ок. 3.000	8.500	276,6 %
бібл. один.	бібл. один.	

Примітка : Спаковано для передачі всю музичну літературу.

е. Відділено в змішаній збірці «карт і ілюстрацій» б. «Народного Дому» карти від ілюстрацій для їх майбутньої упаковки та передачі Кабінетам мистецтвознавства і картографії:

План	Виконання	% виконання
ок. 7.000	8.532	121,8 %
бібл. один.	бібл. один.	
[...]		
Директор Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР		(Дійсний член АН УРСР) В. Г. Щурат
Заступник Директора по науковій частині		(П. І. Гнип)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 15, 27-30. Копія, маш., укр. мова.

№ 139

24 вересня 1947, Люблін. Звіт о. Болеслава Радомського, уповноваженого від Католицького університету в Любліні, про розподіл і переміщення збірок бібліотек Греко-католицької капітули і Духовної семінарії в Перемишлі до різних установ Польщі

[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL
Kopia.

Do Ministerstwa Oświaty
Departament Bibliotek.

Donoszę, że dnia 8. września 1947 o godz. 11 rano po przedstawieniu przemnie papierów Starostwo wyraziło zgodę na przekazanie Bibliotek Kapitulnej i Seminarium Duchownego obydwóch ob. gr. kat. w Przemyślu Uniwersytetowi Katolickiemu w Lublinie, a w pół godziny później otrzymałem klucze od tych bibliotek. Od 8 do 13 września br. wiazałem książki sznurami przy wydatnej pomocy OO. Karmelitów (10 osób), dnia 15 września rękami 17 uczennic i uczniów Liceum Pedagogicznego w Przemyślu załadowałem do 50-tonowego szeroko-torowego wagonu, dnia 16 września rękami 10 uczniów tego Zakładu i trzech pracowników KULu przeładowałem książki do dwóch wagonów 15-tonowych normalno-torowych, dnia 17 września wagony przybyły do Lublina. W ciągu dnia 18 września książki wyładowano i przewieziono do Biblioteki KULu.

W czasie pakowania książek w Przemyślu znalazłem wiele manuskryptów nie zabranych przez Bibliotekę Narodową w Warszawie (stos 1 do 2 metrów) oraz zabytki muzealne. Wymienionych przedmiotów nie brałem ze sobą, lecz po uporządkowaniu w dniu 14 września przekazałem P. Leśniakowi kierownikowi Muzeum Ziemi Przemyskiej.

Delegat KULu do przejęcia Bibliotek w Przemyślu
na rzecz tego Uniwersytetu.

Prof. doc. dr ks. Bolesław Radomski

Lublin, 24 września 1947.

KUL. Архів. Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946-1947 рр. Копія, маш., пол. мова. Опубл.: Кривенко М. Бібліотека Перемиської греко-католицької капітули. – С. 558-559.

№ 140

29 вересня 1947, Львів. Акт про кількісний склад особистої бібліотеки Юліуша Кляйнера, переданої у депозит до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР під час німецької окупації

А К Т

«29» вересня 1947 року, м. Львів.

Нам, нижчепідписаним працівникам Бібліотеки АН УРСР т.т. М. Т. Гембаровичу, І. В. Роголя, В. А. Бандура²²⁴ відомо, що в 1944 році, під час німецької окупації, професори Львівського Університету Штібер та Скварчинська здали в Бібліотеку на схорону від імени професора Кляйнера його особисту бібліотеку. Здані книжки містилися в мішках та пакетах пов'язаних шнурками.

На схорону книжки були здані без списку і їх склали у допоміжних магазинах бібліотеки по вул. Стефаника № II на III-м поверсі, де вони знаходились до часу перенесення їх до головного будинку Бібліотеки АН УРСР по вул. Стефаника № 2.

Чи які небудь списки були складені в дирекції Бібліотеки та чи були видані якібудь документи на здані книжки дирекцією за часів німецької окупації – цього ми не знаємо, бо дирекція містилася в будинкові Університету по вул. Мохнацького.

В даний час при переоблікові зданої на схорону від імени професора Кляйнера бібліотеки виявлена слідуєча кількість книжок:

1. Книжки класиків польської літератури.....	1944 шт.
2. - // - західно-європейськ. - // -	299 - // -
3. - // - автора Кляйнера.....	487 - // -
4. Дефектних папок	6 - // -
5. Журналів	633 - // -
6. Папка вирізок	1 - // -
7. Музикальї.....	5 - // -
8. Невпорядковані черновики рукописів наукових творів проф. Кляйнер.....	47 - // -
9. Зошити учнів	15 - // -
10. Кореспонденція	12 - // -
11. Папери персональні, фотознімки та інші.....	11 - // -
Всього	3460 шт.

Зав. Відділами Бібліотеки АН УРСР
Ст. бібліотекар газетного відділу
Бібліограф відділу рукописів

[Підпис] (Гембарович)
[Підпис] (Роголя)
[Підпис] (Бандура)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 143, арк. 2-2 зв. Оригінал, маш., укр. мова.

²²⁴ Тут і далі – так у документі; має бути: В.Ф. Бандура.

№ 141

1 жовтня 1947, Львів. Звіт відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за третій квартал 1947 р.

Бібліотека А. Н. – У.Р.С.Р. – філія у Львові.

Відділ стародруків.

Звіт за III квартал 1947 р.

Працювали постійно зав. від[ділу] Е. Т. Куркова, та техбібліотекар М. Михевич²²⁵.

Плановано на III квартал б. р.: 1. закінчити перевозку скаталогованих стародруків до будинку при вул. Лисенка 14., –

2 написати до поіменної картотеки стародруків бувш. Б-ки Оссолінських, вивезених в Польщу, біля 7000 бібліографічних позицій.

Виконано за планом:

з 1 точки: перевезено решту стародруків, поміщених в бувш. їх магазині до Б-ки при вул. Лисенка 14.^{х)}

з 2 точки: а) у зв'язку з висилкою стародруків бувш. Б-ки Оссолінських у Польщу закінчено підсумку загальної скількості сигнатур (номерів) стародруків: перед висилкою, номерів висланих – та залишених, що вискажується цифрами: з загальної скількості 51.582 стародруків²²⁶, (приблизно 79500 томів) вислано 26109 сигнатур у 39520 томах, а залишено 25473 сигнатур у приблизно 40000 томах. Вик. Е. Т. Куркова

б) До картотеки вивезених стародруків написано 7700 позицій. – Виконала Е. Т. Куркова.

х) Привезені стародруки уставляв провізорично М. Михевич.

Львів, 1. X. 1947

Евгенія Теод. Куркова

НЗіО. ВР, № 17055/II, арк. 221. Чернетка, рук., укр. мова.

²²⁵ **Михевич Михайло Лукич** (1875–?) – укр. бібліотекар. Нар. у с. Лопатині пов. Броди, Львівського в-ва. Закінчив чотири класи гімназії в м. Бродах (1890). Працював від 1904 до 1944 у Бібліотеці Народного дому у Львові, від 1 січня 1925 до 17 вересня 1939 – помічник бібліотекаря. Від 23 серпня 1944 – у ЛфБАН УРСР на посадах помічника бібліотекаря відділу стародруків, від 23 травня 1945 – бібліотекаря, від 1 квітня 1949 – технічного бібліотекаря, від 16 листопада 1952 – в.о. палітурника і від 1 липня 1954 – технічного бібліотекаря. Звільнений 1 січня 1957. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 159, арк. 319-337; ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10д, арк. 57-61).

²²⁶ Слово «стародруків» надписано зверху над закресленим словом «палеотипів».

№ 142

**14 листопада 1947, Київ. Доповідна записка Начальника
Головного управління в справах літератури та видавництв
при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретарю
ЦК КП(б)У Костянтину Литвину про результати суцільної
перевірки масових бібліотек УРСР та пропозиції щодо
вилучення книг з фондів бібліотечних та музейних установ
Західної України**

Головне управління в справах літератури та видавництв
при Раді Міністрів

№ 1149-с

Секретно
14 ноября 1947 г.
Секретарю ЦК КП(б)У
тов. Литвину К. З.

Докладываю, что в соответствии с Вашими указаниями по письму тов. Строкача № 1203/см, полученными мной 11 ноября с. г., Главлитом осуществлены следующие мероприятия:

1. Обллитом 9 западных областей предложено организовать сплошную проверку книгохранилищ всех музеев и изъять из них политически вредные произведения печати.

2. Начальнику Львовского обллита предложено принять срочные меры к изъятию националистической и немецко-фашистской литературы во Львовском отделении Академии наук УССР и Львовском институте географии АН УССР [...].

[...] Докладываю также, что Главлитом сейчас подытаживаются результаты сплошной проверки массовых библиотек УССР, проведенной организациями цензуры во исполнение постановления Оргбюро ЦК КП(б)У № 154/б-з от 8. VII. 1947 г.

По предварительным данным на 1 ноября 1947 г. проверено 7317 библиотек и изъято 72.312 книг.

Начальник Главн[ого] управления
по делам литературы и издательств
при Совете Министров УССР
[Підпис] (К. Полонник)

№ 143

4 грудня 1947, Москва. Нота Міністерства закордонних справ СРСР посольству Польської Республіки в СРСР з проханням повернути інкунабули, рідкісні книги, рукописи та картографічні видання з Наукової бібліотеки Львівського державного університету ім. І. Франка, вивезені німецькими окупантами до Кракова

Міністерство иностранных дел Союза ССР, свидетельствуя свое почтение посольству Польской Республики, имеет честь обратиться по следующему вопросу:

В 1944 г., немецкие захватчики разграбили научную библиотеку Львовского государственного университета им. И. Франко и вывезли в г. Краков почти весь картографический отдел библиотеки, ряд ценнейших справочных изданий, все инкунабулы и наиболее ценные из рукописей. Похищенная немцами литература, по имеющимся сведениям, находится в настоящее время в г. Кракове в библиотеке Ягеллонского университета.

Міністерство иностранных дел Союза ССР, препровождая при сем списки книг, инкунабул, рукописей и картографических изданий Львовского университета, хранящихся в Ягеллонском университете в г. Кракове, было бы весьма благодарно посольству Польской Республики за содействие в скорейшем возвращении упомянутой литературы Львовскому государственному университету им. И. Франко.

Приложение: ²²⁷

1. Список инкунабул на 15 листах, 319 томов.
2. Список рукописей на 12 листах, 1538 томов.
3. Список редких книг на 147 листах, 3164 томов.
4. Списки картографических изданий на 33 листах – 1165 томов.

АЗП РФ²²⁸. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: Советско-польские отношения. Т. 9. – С. 238.

№ 144

4 грудня 1947, Київ. Доповідна записка Начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретарю ЦК КП(б)У Костянтину Литвину про попередні результати перевірки змісту книжкового фонду бібліотек УРСР органами цензури

№ 1250-с
Секретно

4 декабря 1947 г.
Секретарю ЦК КП(б)У тов. Литвину К. З.

²²⁷ Додаток не опубліковано.

²²⁸ Так у публікації.

Докладная записка

по предварительным итогам выполнения постановления Оргбюро ЦК КП(б)У № 154/6-з от 9 июля 1947 года «О состоянии библиотек и мерах по улучшению их работы»

Проверка библиотек Республики в прошлые годы проводилась исключительно органами цензуры и имела своей целью очистить книжные фонды от политически вредных изданий, вошедших в приказы Главлита на изъятие.

В нынешней проверке цель была поставлена иная: проверить весь книжный фонд УССР по существу содержания каждого печатного произведения. К выполнению этой задачи органы цензуры приступили совместно с Комитетом Культпросветучреждений УССР, с привлечением библиотечных работников [...].

[...]. По предварительным данным на 1 ноября с. г. Органы цензуры Украины взяли на учет 10.675 библиотек, проверили же на это число 8025, в результате проверки изъято 47.419 книг и списано в макулатуру, как устаревшие 51.402 книги; всего же удалено из книгохранилищ УССР 98.821 книгу. Кроме того свыше 10 тысяч экземпляров подверглись исправлениям (вырезки статей, заклейка цитат и зачёркивание ссылок на врагов народа) [...].

Начальник Главного управления по
делам литературы и издательств
при Совете Министров УССР
[Підпис] (К. Полонник)

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 23, спр. 4501, арк. 70-73. Оригінал, маш., рос. мова.

№ 145

Грудень 1947, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівського облліту за 1947 р.

*декабрь 1947 г.*²²⁹

О Т Ч Е Т

о работе Львовского Облліта за 1947 г.

На 25 дек[абря] 1947 года во Львовской области числится 847 библиотек.

Всего за отчетный год было проверено 569 библиотек и изъято 15 602 книги. Кроме того в библиотеке Львовского Филиала Академии Наук было изъято 40 тыс. экз. периодических изданий, в том числе 29 тыс. на иностранных языках.

На протяжении августа-сентября-октября месяца в области проходила сплошная проверка книжных фондов массовых библиотек согласно постановления ЦК КП(б)У. Было проверено 526 библиотек (часть из них

²²⁹ Написано від руки.

подвергалась, таким образом, третьей проверке), в том числе в самом городе – 187 библиотек. В результате сплошной проверки было изъято 2154 книги и списано в макулатуру 1800 книг преимущественно местных изданий.

На протяжении ноября-декабря продолжали работу по проверке литературы комиссии в библиотеках Львовского Филиала Академии Наук, научной Госуниверситета и Центральной городской библиотеки иностранной литературы. Кроме того согласно Вашего указания были проверены книгохранилища музеев, где было изъято 173 книги.

В первом полугодии была проведена большая работа по проверке книжных фондов 36 религиозных учреждений области (церквей, монастырей, соборов). В процессе проверки изъято 7261 книга идеологически вредного содержания.

Продолжается систематическая проверка иностранной литературы в центральной городской библиотеке, научной Госуниверситета и Академии наук. За отчетный период изъята 2921 книга и 25 тысяч экземпляров периодических изданий.

В подвалах бывшего НТШ и типографии Оссолинских изъято и уничтожено путем мелкой резки с передачей в утиль около 150 тонн макулатуры, в основном книг, изданных украинско-немецкими националистами в период временной оккупации Львова.

При проверке музеев были изъяты в литературно-мемориальном музее им. Ивана Франка ленты с националистическими надписями возложенные в свое время на могилу Ивана Франка. Например «Від першого полку УСС, який відправляється на фронт», «Від українського поступового товариства». Все эти ленты в количестве 150 штук по согласованию с Обкомом КП(б)У переданы в спецфонд библиотеки Академии наук.

НАЧАЛЬНИК ЛЬВОВСКОГО ОБЛИТ А

(П. КУЩИНСКИЙ)

ДАЛО, ф. Р-1597, оп. 1, спр. 9, арк. 5–7. Копія, маш., рос. мова.

№ 146

[30 грудня] 1947, Львів. Основні показники виконання Львівською філією Бібліотеки АН УРСР плану за 1947 р.

Основні показники виконання плану Бібліотекою АН УРСР за 1947 рік.

1. Всі намічені планом роботи по зконцентруванню однородних фондів бібліотекою виконані (зконцентровано рукописи, стародруки, мистецтво, музикалії та картографію). Спецфонд, відділ опрацювання, кабінет Марксизму-Ленінізму переведені в приготовлені для них приміщення. Концентрацію з Лисенка та газети з Лисенка і Радянської вивезено до спеціальних магазинів.

2. Триплети передавалися частково Установам АН, в міру опрацювання фондів концентрації. [...]

4. Юдаїка була спакована, але не відправлена до Києва за відсутністю асигнувань.

5. Другий примірник із спецфонду не міг бути повністю переданим бібліотеці АН тому, що опрацювання спецфондом не закінчено.

6. До Москви 10.000 томів відправлено.

7. До Польщі 68.000 томів відправлено. [...]

10. Крім того поза планом проведена велика робота по перегляду фондів концентрації та видучено макулатури. В цій роботі прийняло участь 8 бригад бібліотечних робітників і затрачено 1200 людоднів²³⁰. [...]

Вчений секретар Бібліотеки

Ващекіна

[30.XII.] 1947 р.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 63. Копія, маш., укр. мова.

№ 147

[Кінець 1947], Львів. Звіт про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1947 р.

ЗВІТ

про роботу Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1947 р.

Персонал Бібліотеки на кінець звітнього року складається:

Бібліотечних працівників	90
Адм[іністративно]-техн[ічний] персонал	21
Всього	111

Щоб дати змогу науковим робітникам краще користуватись бібліотечними фондами, протягом 1947 року проведена велика робота по зконцентруванню однородних фондів, які були розкидані в різних приміщеннях Бібліотеки. У виконанні цього завдання були зроблені такі основні роботи:

1. Всі рукописи з будинків по вулицях: Бібліотечній № 2, Лисенка № 14, Радянській № 24 та Богдана Хмельницького № 36 – звезено до будинку по вул. Стефаника № 2.
2. Всі стародруки з будинків по вул. Бібліотечній № 2, Стефаника № 2, Б. Хмельницького № 36, звезено до приміщення по вул. Лисенка 14.
3. Літературу з обсягу мистецтва, включно з музикальною – зконцентровано по вул. Бібліотечній № 2.
4. Картографію з усіх будинків звезено до приміщення по вул. Стефаника № 2.

²³⁰ «Протягом вересня м[іся]ця 8 бригад бібліотечних робітників, не дивлячись на те, що ця робота не була передбачена планом, за розпорядженням керівних організацій розпочали перегляд фондів концентрації та вилучення макулатури в буд[инках] по вул. Б. Хмельницького 36 та Ринок 10. У звітному періоді на цю роботу затрачено 746 людоднів. Перегляд фондів концентрації та вилучення макулатури продовжується в будинках по вул. Баворовських 2 та Стефаника 11» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 41).

5. Відділ спецфондів переведено в приготовлене для нього приміщення по вул. Стефаника № 2.
6. Відділ опрацювання переведено в призначене для нього приміщення по вул. Стефаника № 3.
7. Кабінет Марксизму-Ленінізму переведено в призначене для нього приміщення по вул. Стефаника № 2.
8. З приміщення по вул. Лисенка № 14 перевезено фонди концентрації до приміщення по вул. Стефаника № 2 та Б. Хмельницького № 36.
9. Газети з вул. Лисенка 14 та вул. Радянської 24 перевезено до приміщення по вул. Стефаника № 2, чим розпочато концентрування газетних фондів в спеціально призначеному для цього приміщенні.
10. Було спаковано для відправки в Київ юдаїку, але вона за відсутністю коштів не була відправлена.
11. Продовжувалась розробітка фондів концентрації з вилученням триплетів для львівських установ АН УРСР і для Бібліотеки АН УРСР в Києві.
12. Розпочато перевізку вилученої літератури до приміщення спецфондів.
13. Відправлено до Москви 10 т[ис.] томів книжок та до Польщі 68 т[ис.] томів.
14. Організовано бібліографічний відділ, музей книги та кабінет технічної інформації.
15. Виробничі наради скликались регулярно.
16. Приміщення бібліотеки відремонтоване частково і ремонт мусить бути закінчений у 1948 р.

Не повністю виконано плановані на 1947 рік такі роботи:

1. Перевірка за інвентарем і викреслювання книжок б. Оссолінеума, переданих до Польщі.

У виконання цього написано нумерний каталог на 160 тис. відправлених книжок і залишилось ще писати його на 60 тис. книжок.

2. Вилучення карток на книжки б. Оссолінеума, що залишились після вилучення основної частини книжок цього книгосховища до Польщі [...]

Відділ комплектування

Зав[ідувач] відділом т. Янчак Я. В. та працівників 5. [...]

1. Відділ планував протягом 1947 року придбати за рахунок безкоштовно[го] обов'язкового примірника 14.000 книжок. Оскільки безкоштовний обов'язковий примірник Бібліотека не одержувала, то цей розділ плану залишився не виконаним.

2. За рахунок платного планового постачання планувалось одержання [...] ²³¹100 книжок, а фактично одержано 20.355 книжок, з яких 3925 кн. одержано з Центрального Колектора Наукових Бібліотек (платний обов'язковий примірник був призначений Бібліотеці постановою Ради Міністрів СРСР ([...] ²³²від 6.ІІІ. 1947 р.) та за рахунок купівлі 16.430 книжок.

²³¹ Текст пошкоджено.

²³² Текст пошкоджено.

3. З фондів концентрації планувалось поповнити 4.000 томів, а фактично придбано 6333 томів, з яких 167 стародруків та 35 рукописів²³³.

4. За рахунок подарунків поповнення фондів Бібліотеки не планувалось. Фактично придбано 1482 книжки (основна кількість після недавно помер[лого] професора Львівського Університету М. Хлямтача²³⁴). [...]

Відділ опрацювання.

Зав. Відділом т. Пашкевич І.О. та 26 працівників. [...]

У звітному році відділ повинен був написати 220.000 карток нумерованого каталогу на книжки, які відправлені в Польщу. Фактично написано на 160 тис. позицій, що складає 72,7%.

В процесі роботи виявилось, що значно важнішою є перевірка давнього радянського фонду (зі 1939–1941 рр.), з якого в часи німецької окупації пропала велика кількість книжок і необхідно було звірити наявний стан фонду з каталогом [...]

Відділ рукописів.

	План	Викон[ано]	Примітка
[...] Поступило у відділ:			
а) паперів б. Т-ва «Просвіти», пачок ²³⁵		2	
б) кореспонденції проф. Грабовського, конвертів		37	
в) книг (до підручної бібліотеки)		19	
Опрацювання:			
а) Приготування неопрацьованих рукописних збірок. До майбутньої інвентаризації приготовлено рукописів у формі книг, пачок	950	1143	План т. А. 3
До майбут[ньої] каталог[ізації] фрагментів міських книг Белза XIII–XVIII ст., зошитів		163	
б) Провізорична інвентаризація рукописів б. бібл[іотек] богословських інститутів на терені м. Львова ²³⁶	240	254	План т. А. 4

²³³ У другому кварталі відділ комплектування отримав близько половини фонду бібліотеки колишнього монастиря Реформатів – 4000 книжок (3892 книжок XIX–XX ст., 108 стародруків та 35 рукописів) (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 17*).

«Фонд концентрації побільшено шляхом придбання решти бібліотеки бувшого монастиря реформаторів та прийняття решти книжок з відділів Інститутів АН в будинкові по вул. Ринок 10» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 42*).

²³⁴ **Хлямтач Марцелій (Chlamtacz Marceli)** (1865–1947) – пол. правознавець, проф., фахівець із римського та західноєвропейського права; працював у Львівському університеті у 1898–1939.

²³⁵ Документи товариства «Просвіта» потрапили до відділу у III-у кварталі (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 46*).

²³⁶ У першому кварталі було зінвентаризовано 65 рукописів та скаталоговано 2 рукописи з колишніх бібліотек «Студіону» та Духовної семінарії (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I-ий квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 7*).

в) Каталогізація актів і документів державних (австрійських) самоуправних і приватних установ, товариств із збірки Барвінських. На загальне число 670 установ, в першому кварталі	335	316	т. Б 1 Роботу припинено
г) Каталогізація паперів із збірки родини Любомірських актів і документів в I-му кварт[алі], рукоп[исну] книгу	907 1	794 1	Роботу прип[инено] 20.3. розп[о- рядженням] дир[екто- ра] ²³⁷
д) Каталогізація історичних матеріалів із збірки Зубрицького ²³⁸			
а) Документів, актів, істор[ичних] пам'яток	524	524	План т. Б. 3
б) рукописів XVII і XVIII ст.	4	4	
в) відписів архівних матеріалів у виді рукоп[исних] книг	4	4	
г) рукописів власн[их] істор[ичних] праць		8	
д) Каталогізація кириличних рукописів		2	
Упорядкування фондів.			
а) Приготовлено приміщення в будинку для зінвентаризованих фондів інших збірок Бібліотеки і приготовлено ці фонди до перевізки			План А. 1
б) Сконцентровано рукописи із:			
1) збірки родини Барвінських (в м. березні)		105	
2) – // – був. Нар[одного] Дому із збіркою А. С. Петрушевича і другими меншими там сконцентров[аними] в м. квітні		1740	
3) збірки б. бібл. Баворовських (в м. травні)		1681	

У звіті за перше півріччя згадано бібліотеки Духовної Академії, Богословського наукового товариства, «Студіону» та приватні збірки (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 22*). Див. Додаток: Пояснювальна записка.

²³⁷ Опрацювання збірки родини Любомірських було замінене впорядкуванням архіву Д. Зубрицького (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1-ий квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 7*).

«Каталогізацію перервано з дн[я] 20.III б.р. на розпорядження Дирекції згідно зі зміною річного плану. До цього часу обняла вона різні матеріали, що відносяться до родини Любомірських з років 1605–1882, особисті папери Генриха й Юрія Любомірських, переписні записки К. А. Гусаревського з років 1786–1825, а саме копії висланих листів і дневник переписки, вкінці господарські папери дїбр Щуцін 1860–1876. Матеріал цей написаний на латинській, французькій та польській мовах, вимагав в поважній часті упорядкування за змістом і хронологією» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 25*).

²³⁸ Фрагменти рукописної збірки Д. Зубрицького (5 пачок) було вилучено з рукописів бібліотеки Фондації Баворовських (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 26*).

4) збірки б. в. бібліотеки Наук[ового] тов[ариства] ім. Шевченка в м. листопаді		591	
5) збірки б. василіянського монастиря по вул. Хмельницького (в м. грудні)		771	
б) збірки рукописів сконцентрованих в рр. 1939/40 в будинку по вул. Бібліотечній в м. грудні / всіх передбачених планом			
в) Уставлено в дотеперішньому новому порядку перевезені рукописи та перевірено їх на основі давних інвентарів, якщо були ²³⁹			План т А. 2
г) В наслідок утрати кімнати, відступленої Друкарні перевезення звіттам рукописів до другого приміщення – перевезений рукописний матеріал (1280 зінвентаризованих рукописів [...] незінвентаризованих рукописних книг і пачок і 24 скриньок з неоп[...].ною кількістю рукописів треба було посортувати, рукописи першої категорії уставити в дотеперішньому порядку і перевірити та роз[...]ти інші.			План т А. 3
д) Упорядковано здевастовану за німців збірку дипломів [б. в.] Оссолінеума		757	В 1941 р. було їх 2318
е) Порядковано та сортовано безладно розкинений матеріал, що зложений в одній з кімнат концентрації книжкового [...]. В результаті зібраний матеріал заняв 24 полиці		24	
ж) Зліквідовано безладну купу розкиданого різноманітного матеріалу, що його передано Бібліотеці з б. бібліотеки Духовної Семінарії. Висортовано та утворено 82 в'язок більш вартного рукописного матеріалу та передано його музичному кабінетові.		82	
Опрацювання матеріалів до суспільно-господарської історії Галичини у XVIII ст. ²⁴⁰			План т. Б. 2

²³⁹ «В дотеперішньому порядку, з узглядненням поділу на 5 основних груп, уставлено рукописи б. Бібліотеки Народного Дому та збірки Барвінських, що рукописів б. Бібліотеки Баворовських, замінено уложення за шафами і полицями укладом за порядковим номером та 4 форматами» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 25).

Серед наявних згадано інвентарі бібліотеки «Народного Дому» та Фондації Баворовських (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 25).

²⁴⁰ «Зібраний матеріал торкається або поодиноких місцевостей або цілого краю в добі переходу Галичини під австрійську владу. До першої групи зачислити можна матеріал для т.зв. ключа чернівецького [чернівецького] на Поділлі (Чернівці, Садківці, Іванівці, Серби, Борівка), заліщицького ключа (громадська і фільварочна продукція тютюну в 1779 р.) для сіл Барилова, Волиця та Сеньків, для мастку Олесько (села Чехи, Северинка і Цішки),

Переглянено і зібрано матеріал з рукописних одиниць	54	54	
в загальній кількості карток		10680	

[...]

Відділ Стародруків

Завідділом т. Куркова Е. Т.

[...] Відділ протягом звітного періоду провів таку роботу:

а) перевезено скаталоговані стародруки б. Оссолінеум і Баворовських у кількості біля 52000 томів²⁴¹.

б) нескаталоговані з концентрації біля 70000 томів звезено і зложено в стоси.

в) вставлено в полиці всі опрацьовані стародруки і розташовано за форматами і біжучими номерами 12000 томів з бібліотеки Баворовських і припинено дальше розташування через холод у магазинах.

г) складено картотеку на стародруки, вивезені до Польщі на 41505 стародруків.²⁴²

Поза планом:

Доповнено

а) 132 старих каталогових карток, а саме: 124 картки доповнено бібліографічними нотатками, розкрито 50 авторів, устійнено 2 заголовки, 1 місце друку і 2 дати видання.

маєтку Ланівці (з селами Цигани, Козачівка, Зілинці), маєтку Перемишляни (з селами Борщів, Коросенко), для маєтку Зборів (села Товстоголови, Підгайчики, Волосівці), для села Перепельники» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 15*).

²⁴¹ З вул. Бібліотечної, 2 було перевезено 6500 томів, з вул. Стефаніка, 2 – 21.508 (з 42 тис.) (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 27*).

153 стародруки було видучено для відділу під час перевірки бібліотеки «Студіону», з них – 99 слов'янських та 54 латинські (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 28*).

²⁴² У першому кварталі відділ складав список стародруків бібліотеки «Народного Дому» з метою виключення їх із загального книгосховища і поміщення в сховищі стародруків (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1-ий квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 8*).

Те саме (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 27*).

У рамках укладання картотеки працівники відділу звірили номерну картотеку з інвентарем. У першому півріччі з 10 тис. записів було звірено 9190 позицій. З них висланими до Польщі виявились 8440 стародруків. 700 залишилось у сховищі відділу (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 27*).

«В зв'язку з відсилкою до Польщі стародруків б. б-ки Оссолінських – закінчено підсумки загальної кількості сигнатур стародруків і встановлено, що з загального числа стародруків 51582 (коло 79500 томів), а залишилось 25473 сигнатури, приблизно 40000 томів. До картотеки вивезених стародруків написано 7700 позицій» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 47*).

б) доповнено при нагоді писання картотеки на вивезені до Польщі стародруки – 1100 позицій інвентаря.

Опрацьовано за наукової інструкцією та скаталоговано і вписано до інвентаря 9 латинських стародруків у 80 томах і скаталоговано 2 переплети²⁴³.

Скаталоговано 145 томів слов'янських стародруків. [...]

Музей книги

Зав. Музеєм т. Генсьорський та один старший бібліотекар.

Виконання плану проходило так:

Щоб підготувати місце для Музею потрібно було видати відділам приблизно 78000 томів нов[их] друків. Фактично вивезено 92900 бібліограф[ічних] одиниць, що становить 119% виконання плану²⁴⁴.

На звільнене місце планувалось звезти приблизно 60000 стародруків, що виконано на 100%.

[...] По вивченню історії кириличних друкарень розшукано в наявних формах примірники кириличного друку 39 друкарень та злагоджено картотеку 93-ох кращих їх зразків з метою використання їх при майбутній експозиції «Музею»²⁴⁵.

[...] До загальних каталогів вліто 8881 карток, в т.ч. до децимального 4023 карток.

В зв'язку з передачею матеріалів з мистецтва та картографії до інших відділів вилучено з каталогу біля 20.000 карток та передано їх відповідним кабінетам.

Протягом звітного року переміщено на нові місця коло 50.000 томів, улаштовано для перебраних книжок дві нові кімнати.

Поза планом виконано:

²⁴³ Йдеться про 2 переплети з XVII-XVIII ст. (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1-ий квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 8*).

²⁴⁴ З метою звільнення приміщення для музею у першому кварталі було сконцентровано всі рукописні фонди, газети та 2800 томів збірки Коцовського для передачі до будинку на вул. Стефаніка, 2 та 22000 неопрацьованих томів з бібліотеки «Студіону» та ін. бібліотек, 3200 томів шифрованих дублетів для передачі на вул. Хмельницького, 36 (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1-ий квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 9*).

З приміщення «Музею» до відділу рукописів були передані всі рукописні матеріали – 5105 одиниць, до відділу періодики всі газети – 2000 примірників, кабінету музичної літератури всі музикалії – бл. 3000 одиниць. Збірку карт та ілюстрацій «Народного Дому» розділено з метою передачі кабінетам мистецтвознавства і картографії (8532 одиниць) (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 29-30*).

До кабінету картографії з «Музею» було передано 3700 карт, до кабінету марксизму-ленінізму – 4800 одиниць ілюстративного матеріалу (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 48*).

²⁴⁵ Картотека формувалася на основі описів та бібліографій Каратаєва, Ундольського, Головацького та Петрушевича від початків кириличного друкарства до початків гражданки Петра Великого (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 48*).

Переглянуто коло 24.500 томів б. б-ки «Студіон»-у і вилучено з них 3.021 для «Музею», посортовано їх та передано до опрацювання.

[...] 4. В порядку соцзобов'язання до 30-річниці Вел[икої] Жовтн[евої] Революції переглянуто в збірці А.С. Петрушевича 5.100 позицій та організовано картотеку для 77 книжок, відповідних для «Музею».

Кабінет Мистецтвознавства

Зав. кабінетом т. Курчаба та 2 працівники.

[...] Поза планом переглянуто 10.000 гравюр із збірки б. б-ки Баворовських. Підготовлено список гравюр, які відносяться до історії народів СРСР²⁴⁶.

[Спак]овано і вивезено 6.000 назв стародруків.

Впорядковано б. Б-ку Баворовських на 16.000 назв і зроблено ці фонди доступними для читачів. [...]

Кабінет Музичної Літератури

Зав. кабінетом т. Вінцовський Я. та один працівник з 1. VII. ц. р.

Всі фонди сконцентровані в Кабінеті²⁴⁷

[...] Музикалії давнього фонду впорядковано і зінвентаризовано в кількості 1354 прим. при плані 900 пр[имірників].

[...] Музичні рукописні ноти та старовинні нотні друки відокремлено і впорядковано [...]

Кабінет картографії

Зав. відділом т. Врублевська.

1. Закінчено роботу по впорядкуванню збірки географічних карт і атласів (Стефаніка № 2), розложено на полицях 419 атласів і 123 карт. Разом 545.
2. Переведено концентрацію географічних карт і атласів, які знаходилися в бібліотеках по Радянській № 24, Лисенка № 14, і Хмельницького № 36 у приміщення по вул. Стефаніка № 2.
3. Зінвентаризовано 1243 карт і атласів (з бібліот[еки] по вул. Лисенка).
4. Скаталоговано 1148 карт і атласів (більше 100%). [...]

[Кабінет єврейськ]ої літератури

Ст[арший] бібліотекар т. Хонігсман та один бібліотекар.

Усю єврейську літературу, крім сучасної було спаковано в 76 скринок на 19852²⁴⁸ томів. Підчас пакування було перебрано і розподілено літературу по таких видах:

²⁴⁶ До списку внесено 1150 позицій (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 37*).

²⁴⁷ «В липні м[іся]ці зведено до кабінету всі музикалії з б. Б-ки «Народного Дому» по вул. Лисенка 14 та тимчасово зложено, а коло 380 примірників та рукописів впорядковано і зложено на полицях магазину» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за III квартал 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 52*).

²⁴⁸ Підсумкова кількість насправді становить 19585 примірників.

а) талмудистика, екзотика, рукописи та стародруки	8375 прим.
б) періодика на древнеєврейській мові	812 – // –
в) юдаїка на німецькій, польс. та інш. мовах	3916 – // –
г) древнеєврейські	6482 – // – ²⁴⁹

З 1.VI. упорядковано сучасну єврейську класичну літературу, якої розподілено 8600 прим. Приміщення відділу у грудні відремонтоване і приготовлене до відкриття читальні, для якої відібрано 1100 прим. сучасної єврейської літератури, 800 прим. талмудичної та екзотичної літератури. [...]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 65-67, 72-75, 78-79. Копія, маш., укр. мова.

№ 148

[Початок січня 1948], Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка про відбір і передачу видань для Польщі, Москви та Ужгорода

ДИРЕКТОРУ
БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
тов. Ю. О. МЕЖЕНКО

КИЇВ

Володимирська 58 а

Виконуючи постанову РНК УРСР Нр. 1679 від 19 листопада 1945 р. та постанови Ради Міністрів УРСР Нр.776 від 6 травня 1946 р. і Нр.1182 від 5 липня 1946 р. та діючи згідно директиви Президії Академії наук УРСР Нр. 1069 від 13 травня 1946 р. про передачу історичних та культурних цінностей польського народу Урядові Польської Республіки, Львівський Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР провів роботу по відбору, упаковці і висилці до Польщі книжок та рукописів б. Національного Інституту ім. Оссолінських у Львові.

Книжки були вислані в Польщу двома партіями, а саме:

В серпні 1946 р. вислано 150.069 книжок та рукописів. В 417 ящиках, з чого 108.537 друків XIX і XX вв. в 313 ящиках, 34.464 стародруки в 79 ящиках, 7.068 рукописів в 25 ящиках;

14 березня 1947 р. вислано 67.381 книжку в 165 ящиках, з чого 60.340 друків XIX і XX вв. в 129 ящиках, 7.041 стародруків в 36 ящиках;

Разом отже вислано до Польщі 217.450 книжок та рукописів в 582 ящиках, з чого 168.877 друків XIX і XX вв., 41.505 стародруків, 7.068 рукописів.

На основі розпорядження Заступника Голови Ради Міністрів УРСР тов. М. П. Бажана, поданого до відома дирекції Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР письмом помічника Заступника Голови Ради Міністрів

²⁴⁹ «Книжки Кабінету спаквані і очікують висилки в Київ» (Звіт про роботу Львівського філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР за I півріччя 1947 р. // *ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 122, арк. 39.*)

УРСР тов. І. Кологойди Нр. 48/І від 3 січня 1947 р. дальший відбор книжок для Польщі був здержаний.

Академії Наук СРСР в Москві передано 10.000 книжок (друків ХІХ і ХХ вв., що відносяться до Польщі).

Бібліотеці Університету в Ужгороді передано 1.500 книжок, переважно ХІХ і ХХ вв.

Всього в 1946 і 1947 рр. з Львівського Філіалу Бібліотеки АН УРСР відібрано і передано для Польщі, для Москви і для Ужгорода 228.950 книжок і рукописів, з чого 180.377 друків ХІХ і ХХ вв., 41.505 стародруків, 7.068 рукописів.

Заст. Директора Львівського Філіалу
Бібліотеки АН УРСР

(П. І. Гнип)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 142, арк. 46-46 зв. Копія, маш., укр мова.

№ 149

19 січня 1948, Київ. Розпорядження директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка директорові Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василю Щуратові з проханням прийняти дублети книжок, які Михайло Возняк подарував Науковій бібліотеці Львівського університету

БІБЛІОТЕКА

АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

комутатор 4-45-06 Київ, Володимирська вул. 58-а тел. директор 4-31-26

Дашкевич

19. І. 1948 р.

відібрати книжки
21/Р²⁵⁰ [Підпис]

ДО ДИРЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОГО
ФІЛІАЛУ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР. –

Л ь в і в

вул. Стефаника, 2

За бажанням дійсного члена АН УРСР М. С. ВОЗНЯКА Наукова бібліотека Львівського Університету ім. І. Франка передає нам дублети літератури, що її він подарував Університету.

В зв'язку з тим, що ми не маємо змоги надіслати нашого представника до Львова прошу на підставі цього листа одержати для нас в Науковій бібліотеці по одному примірнику літератури, яку внесено до списку, що додається до листа.

Додаток : Список на 24 аркушах

²⁵⁰ Резолюція дописана від руки.

Копія н[ашого] листа до Наукової Бібліотеки при Львівському Університеті

Директор Бібліотеки АН УРСР

[Підпис] (МЕЖЕНКО)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 163, арк. 2. Оригінал, маш. на бланку, укр. мова.

№ 150

19 березня 1948, Москва. Нота посольства Польської Республіки в СРСР до Міністерства закордонних справ СРСР про можливість повернення до Львова книг²⁵¹ з бібліотеки Львівського державного університету ім. І. Франка, вивезених німецькими окупантами на територію Польщі

В ответ на ноту Министерства иностранных дел Союза ССР за № 79, посольство Польской Республики в Москве имеет честь сообщить нижеследующее:

Научная библиотека Львовского государственного университета им. И. Франко была вывезена немецкими оккупантами в Краков, а затем в гор. Аделин в Силезии. Комиссия Министерства просвещения Польской Республики, направленная в свое время в гор. Аделин для обеспечения находившихся там собраний книг, обнаружила несколько десятков ящиков с книгами Львовского государственного университета им. И. Франко. При проверке оказалось, что большинство этих ящиков было открыто, а книги частично повреждены.

В настоящее время производится сортировка всех обнаруженных в гор. Аделине книг, после чего книги Львовского гос. университета смогут быть переданы компетентным советским органам.

[Кругла печатка] Ambasada Polska w Moskwie

АЗП РФ²⁵². Оригінал, маш., рос. мова. Опубл.: Советско-польские отношения. Т. 9.– С. 263.

№ 151

18 травня 1948, Львів. Лист секретаря Львівського міськкому КП(б)У Івана Бондаря до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана про плановане відкриття міської публічної бібліотеки на базі Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у Львові

По плану послевоенной сталинской пятилетки город Львов превращается в один из крупных промышленных и культурных центров Советской Украины. За 4 года, прошедшие со дня освобождения Львова от немецко-фашистских

²⁵¹ У попередній ноті МЗС СРСР від 4 грудня 1947 р. йдеться про повернення інкунабул, рідкісних книг, рукописів і картографічних видань.

²⁵² Так у публікації.

оккупантов, в городе значительно возросло число рабочих, научных работников, служащих, учащейся молодежи. В настоящее время во Львове работает более 50 тыс. рабочих, до 15 тыс. чел. интеллигенции и более 18 тыс. студентов вузов и техникумов. Политическое и культурное воспитание трудящихся ставит перед партийными организациями задачу использования всех имеющихся в нашем распоряжении средств.

Одним из таких средств является книга. Львов располагает огромным книжным фондом, определяющимся миллионами томов. Однако, этот фонд только в незначительной мере доступен читателю в силу отсутствия в городе массовой публичной библиотеки. Существующая областная библиотека имеет читальный зал на 25–30 мест.

Исходя из практики обслуживания массового читателя книгой, по примеру Москвы, Ленинграда, Киева и др[угих] городов страны, выполняя постановление III городской партийной конференции и идя навстречу многочисленным пожеланиям трудящихся города, особенно интеллигенции, горком КП(б)У настаивает на открытии к XXXI годовщине Великой Октябрьской социалистической революции в гор[оде] Львове массовой публичной академической библиотеки.

Установлена реальная возможность переоборудования под городскую публичную библиотеку здания Библиотеки львовских учреждений Академии наук по ул. Стефаника, 10 и создания здесь 3 читальных залов на 250–300 мест, а также книгохранилища на 2–3 миллиона книг.

Для открытия библиотеки необходимо провести следующие, по нашему мнению, мероприятия:

во-первых, переместить Типографию Академии наук УССР, занимающую нижний этаж левого крыла здания Библиотеки (ул. Стефаника, № 10);

во-вторых, отремонтировать имеющиеся два зала и за счет внутренней реконструкции помещения создать третий зал во II этаже левого крыла;

в-третьих, капитально отремонтировать отопительную систему, санитарно-техническое хозяйство;

в-четвертых, оборудовать соответствующей мебелью и освещением читальные залы Библиотеки.

Ориентировочно расходы на вышеуказанные мероприятия определяются в сумме 600 тыс. руб.

Львовский горком КП(б)У, принимая необходимые меры на месте, просит дать указание Президиуму Академии наук УССР разрешить принципиально вопрос об использовании помещения академической Библиотеки под массовую публичную библиотеку, о выводе из данного помещения Типографии АН УССР и о выделении необходимой суммы средств для проведения работ по приспособлению, реконструкции и оборудованию помещения по ул. Стефаника, 10 под городскую публичную библиотеку.

Секретарь Львовского горкома КП(б)У [Підпис] *И. Бондарь*

№ 152

28 травня 1948²⁵³, Київ. Витяг з проекту постанови Президії Академії наук УРСР про перетворення Львівської філії Бібліотеки АН УРСР в самостійну бібліотеку зі зміною структури і назви

Проект

ПОСТАНОВА

Президії Академії Наук Української РСР

від « » травня 1948 р.

Слухали: Про заходи по організаційному зміцненню та покращенню роботи Бібліотеки Академії Наук в м. Львові.

(Доповідають Уповноважений Президії АН – член-кореспондент Г. М. Савін та Голова Відділу суспільних наук АН академік М. В. Птуха).

Ухвалили: Відмітити, що Бібліотека Академії Наук УРСР в м. Львові, не зважаючи на велику наукову та культурно-історичну цінність наявних в неї книжкових, газетно-журнальних і мистецьких фондів, не організувала своєї роботи так, щоб стати дійсним осередком поширення наукових та політичних знань і комуністичного виховання мас, що має особливе значення в умовах західних областей УРСР.

В роботі Бібліотеки мають місце серйозні недоліки, а саме:

- а) Бібліотека досі не має єдиного каталога, що організаційно об'єднав би фонди колишніх окремих бібліотек Наукового Товариства Шевченка, Оссолінеума, Народного дому та інших, на базі яких утворено бібліотеку Академії Наук в м. Львові. Каталоги окремих бібліотек, в зв'язку переміщенням фондів також зазнали значних змін і до цього часу не виправлені повністю.
- б) Слабо організована науково-бібліографічна та бібліографічно-довідкова робота, що абсолютно нетерпимо для наукової бібліотеки.
- в) Дуже повільно розбираються фонди концентрації бібліотеки, які нараховують біля 800 тисяч нерозібраних книг, журналів та газет.
- г) Не створено обмінного фонду для книгообміну з іншими бібліотеками УРСР та Союзу РСР, хоч в фондах концентрації є багато цінних і навіть рідкісних книг, з яких можна створити цінний обмінний фонд.
- д) В справі обслуговування читача мають місце такі недоліки: читацькі зали дуже малі і не досить обладнані. Нема спеціального обладнаного залу чи кімнати для роботи академіків,

²⁵³ Дата встановлена за візою на документі.

членів-кореспондентів, професорів і наукових робітників Львівських Установ Академії Наук. Виставки в більшості випадків організуються не в приміщенні Бібліотеки, де збираються читачі, а в головному будинку Львівських установ АН (вул. Коперника 15, де буває мало відвідувачів, через що не досягається цими виставками поставленої мети.

е) Структура Бібліотеки не впорядкована, ще й зараз зберігається давно відживші себе окремі український і польський сектори Бібліотеки. В затвердженій структурі Бібліотеки є відділи, що не мають актуального значення для її роботи, як наприклад, історичний відділ, кабінет єврейської літератури, кабінет дитячої літератури, та інші.

ж) Мало зроблено в справі підвищення кваліфікації та політичного виховання співробітників Бібліотеки, особливо з місцевого населення, які потребують більшого ознайомлення з радянським бібліотекознавством та технікою бібліотечної справи в радянських наукових бібліотеках.

З метою покращання роботи Бібліотеки Академії Наук УРСР в м. Львові Президія Академії Наук постановляє :

1. Встановити, що Бібліотека Академії Наук УРСР в м. Львові є другою науковою бібліотекою Академії Наук УРСР і входить безпосередньо до складу Відділу суспільних наук Академії, як окрема статутна одиниця згідно з затвердженням для неї Державною Штатною Комісією штатним розписом самостійної бібліотеки, а не філіалу Київської Бібліотеки Академії Наук, як це досі вважалося.
2. Скасувати поділ Бібліотеки на український і польський сектори, а також ліквідувати як окремі структурні одиниці в штаті Бібліотеки історичний відділ, кабінет єврейської літератури, кабінет дитячої літератури, кабінет мистецтв, кабінет музичної літератури та музей книги.
3. Затвердити таку структуру Бібліотеки Академії Наук в м. Львові :

1). Дирекція :

Директор Бібліотеки

Заступник директора по науково-бібліотечній роботі.

Вчений секретар Бібліотеки.

2. Відділ комплектування

3. Відділ опрацювання

4. Відділ обслуги читача

5. Відділ бібліографії

6. Відділ спецфондів

7. Відділ стародруків та рідкісної книги

8. Відділ концентрації

9. Відділ газетно-журнальний

10. Відділ мистецтв та музичної літератури

11. Відділ рукописів

12. Кабінет марксизму-ленінізму.
13. Кабінет Івана Франка
14. Кабінет технічної інформації
15. Картосховище
16. Адміністративно-господарча частина.

Доручити Фінансово-плановому відділу Академії Наук затвердити для Бібліотеки АН УРСР в м. Львові новий штатний розпис на 1948 рік, згідно з затвердженою в цьому пункті новою структурою Бібліотеки.

4. Визнати за потрібне утворення Вченої Ради Бібліотеки, залучивши до неї крім дирекції Бібліотеки та завідуючих провідних відділів Бібліотеки, також керівників Львівських відділів Інститутів Академії. Покласти на Вчену Раду Бібліотеки визначення загальних напрямків роботи по комплектуванню фондів Бібліотеки, обслузі читача, керівництва науково-бібліографічною роботою, затвердження планів роботи окремих відділів Бібліотеки. Доручити Дирекції Бібліотеки протягом місяця подати на затвердження Президії Академії Наук положення про Вчену Раду та її персональний склад.
 5. Встановити, що Бібліотека Академії Наук УРСР в м. Львові залишаючись і надалі науковою бібліотекою для обслуговування своїми фондами наукових робітників, професорсько-викладацького персоналу і студентів ВИШ-ів, партійних і радянських робітників, повинна значно поширити також обслуговування і масового читача.
 6. Задовольнити прохання Львівських партійних і радянських організацій про утворення при Бібліотеці Академії Наук спеціального читального залу для масового відвідування Бібліотеки. Доручити Дирекції Бібліотеки протягом 2-х тижнів в погодженні з Уповноваженим Президії Академії Наук подати на затвердження Президії свої конкретні пропозиції щодо виділення приміщення і обладнання великого читального залу для масового відвідування бібліотеки, та потрібні на це фінансові і матеріальні засоби.
- [...] 12. Затвердити Заст. Директора Бібліотеки по науково-бібліотечній роботі тов. Труша Всеволода Володимировича.

[...]V – 48 р.

[наложена віза

[Савїна, Птухи, Терещенка²⁵⁴

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 157, арк. 11-12, 15. Копія, маш., укр. мова.

²⁵⁴ Резолюція дописана від руки.

№ 153

28 травня 1948, [Варшава]. Лист дирекції Національної бібліотеки у Варшаві до Головної дирекції бібліотек при Міністерстві освіти Польської Республіки про принципи розподілу трофейних книгозбірень між польськими бібліотеками

28 maja [19]48
233 N/48.

Ministerstwo Oświaty
Naczelną Dyрекція Bibliotek
w _m_i_e_j_s_c_u
ul. Nowogrodzka 49 (Roma)

Dyrekcja Biblioteki Narodowej przesyła przy niniejszym sprawozdanie kustosa B. Horodyskiego, który ze Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych w Krakowie podejmował zbiory, przydzielone przez Ministerstwo Oświaty Bibliotece Narodowej.

Jak ze sprawozdania tego wynika, pismo Ministerstwa Oświaty Nr NDB 1 900/48 z dn. 27.IV.1948 jest przez Zbiornicę w Krakowie interpretowane dość swobodnie. Dyrekcja Biblioteki Narodowej prosi niniejszym o wyjaśnienie, czy istotnie słuszną jest rzeczą, by obiekty o wyraźnie zaznaczonej proveniencji niemieckiej (jak wiadomo co najmniej 90% zbiorów musi mieć ślady proveniencyjne) miały zostać wyłączone z decyzji, sformułowanej w powołanym piśmie Ministerstwa.

Postępowanie takie ma rację w odniesieniu do pewnych całości proveniencyjnych, które mają zostać zrekonstruowane i przekazane wyraźnie określonym instytucjom. Jak wiadomo jednak wśród zbiorów tych znajdują się także i księgozbiory lub ich resztki, liczące nieraz ledwie kilkadziesiąt pozycji, które nie zasługują na traktowanie ich ze specjalnym pietyzmem zachowawczym. Prosimy więc o wyjaśnienie, czy istotnie obiekty, przydzielone decyzją Naczelnej Dyrekcji Bibliotek Bibliotece Narodowej, mają być przydzielone decyzją Zbiornicy komu innemu.

Prosimy również o wyjaśnienie, czy Bibliotece Jagiellońskiej przysługuje prawo pierwszeństwa w wyborze, stosowane w praktyce do wszystkich działów zbiorów specjalnych, jak np. kartografia, nuty itd. –

K Ś (Mgr Ksawery Świerkowski)
p.o. Dyrektora Biblioteki Narodowej

Załącznik.

№ 154

4 червня 1948, Варшава. Лист Міністерства освіти Польської Республіки до Радянського відділу Міністерства закордонних справ Польщі з обґрунтуванням необхідності залишити в Польщі вивезені зі Львова збірки Бібліотеки Львівського університету²⁵⁵

Warszawa 4 czerwca 1948.

Tajne.

W ślad za swym pismem z dnia 18 II 1948 r. Nr NDB-tj. 4/48 w sprawie zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie Ministerstwo Oświaty po przeprowadzeniu badań w Bibliotece Narodowej w Warszawie komunikuje, co następuje:

Wśród zbiorów odnalezionych przez ekspedycję Biblioteki Narodowej w Adelinie na Dolnym Śląsku w tajni i rozrzuconych na podwórzu znajdowały się m. in. również książki Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie. Zostały one przepakowane do 56 skrzyń, przewiezione do Warszawy i złożone w Bibliotece Narodowej.

Obecnie, po zbadaniu tych zbiorów okazało się, że w większości owych 56 skrzyń znajdują się wydawnictwa nowsze: książki i czasopisma (głównie niemieckie), nie objęte spisami dostarczonymi przez Rząd ZSRR. Z materiałów objętych tymi spisami odnaleziono zaledwie 42 rękopisy, większą grupę inkunabułów, z druków zaś późniejszych pozycje opatrzone raczej niskimi numerami sygnaturowymi. Natomiast w grupach numerów np. 59 600–100 300, 107 000–122 600 – 149 000–164 150 itd. nie odnaleziono ani jednej pozycji, tak iż w sumie należy przyjąć brak około 2000 starych druków. Z inkunabułów na 360 pozycji wymienionych w spisie odnaleziono mniej więcej 220. Co do zbiorów kartograficznych, to nie odnaleziono nawet ich śladu.

Wynika z tego, że albo nie wszystkie zbiory dotarły do Adelina, albo też jakiś transport skrzyń został stąd wywieziony przez grupy wojskowe, jak o tym informowano na miejscu, pewna część zaś uległa niewątpliwie rozgrabieniu i zniszczeniu.

Jeżeli chodzi o wystąpienie do Rządu ZSRR o zreczenie się roszczeń rewindykacyjnych, to Ministerstwo Oświaty przedstawia następującą opinię:

1) Z odnalezionych 42 rękopisów można by zwrócić 12 rękopisów ormiańskich, 3 cyrylickie i 1 arabski. Wszystkie inne powinny pozostać w rękach polskich, gdyż są niewątpliwymi polonikami, pisane po polsku lub polskiego pochodzenia, przeważnie łacińskie średniowieczne. Np. *Pontificale Romanum*

²⁵⁵ Існує подібний документ від 12 липня 1948 – Нота посольства ПР в Москві Міністерству закордонних справ СРСР щодо віднайдених в Аделіні (Нижня Сілезія) видань, які належали Львівському університету (Опубл.: *Polsko-radzieckie stosunki kulturalne.* – S. 358-359). Про це див.: *Сварник Г.* Архів Наукового товариства ім. Шевченка в Національній бібліотеці у Варшаві / *Галина Сварник* // З історії Наукового товариства імені Шевченка : зб. доп. і повідом. наук. сесій і конф. НТШ у Львові. – Львів, 1997. – С. 232-241.

przemyskie z XV wieku (Ms. 6. III) lub Balbus Joannes de Janua – *Chato-licon*, pisany przez Polaka Marcina z Sanoka w r. 1452 (Ms. 11. III).

2). W zakresie starych druków (poza inkunabułami) 90 % wykazanych w spisach pozycji stanowią czyste polonica, bądź to ze względu na język polski, bądź na autorów – Polaków czy miejsce druku, bądź z powodu tekstu dotyczącego spraw Polski. Polonica te, najściślej łączące się z piśmiennictwem i kulturą polską, powinny pozostać w zbiorach polskich. Popiera to jeszcze jeden wzgląd, także bardzo istotny i decydujący zazwyczaj przy wszelkich akcjach rewindykacyjnych, a mianowicie polska proveniencja.

Ten ostatni punkt dotyczy również inkunabułów. Poza kilkunastoma pozycjami, stanowiącymi polonica XV wieku (np. Nicolaus de Błonie, Jacobus de Paradiso, Jan z Głogowa itd.), reszta inkunabułów to wprawdzie druki obce, jednakże wiele z nich wiąże się najściślej z dziejami czytelnictwa i kultury umysłowej polskiej, były bowiem zbierane, kupowane i czytane przez polski kler katolicki.

Na podstawie powyższych argumentów Ministerstwo Oświaty wnosi, aby wszystkie druki polskie, polskich autorów i dotyczące spraw Polski, jak również druki noszące zapisy lub znaki własnościowe (pieczętki, ekslibrisy, supereklibrisy), świadczące o proveniencjach niżej wymienionych, terenowo związanych z obszarem Państwa Polskiego w dzisiejszych granicach, pozostały na tym terenie, z którego wyrosły i z którym się najściślej łączyły. Bez tego materiału dzieje bibliotek, dzieje zbieractwa, dzieje czytelnictwa polskiego, obraz kształtowania się umysłowości polskiej nie będą pełne. Chodzi o druki pochodzące pierwotnie z następujących, o pierwszorzędym historyczno-kulturalnym znaczeniu, księgozbiorów: 1) z klasztoru Benedyktynów w Tyńcu, 2) z klasztoru Benedyktynów na Łysej Górze, 3) z kolegium jezuickiego w Jarosławiu w Małopolsce. Analogicznie należy potraktować księgozbiór Koziebrodzkiego, gromadzony w Polsce centralnej, a odstąpiony tuż przed wojną Bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie, wreszcie książki stanowiące własność czy to profesorów Akademii Krakowskiej, czy też wybitniejszych przedstawicieli narodu polskiego. Wchodzące w rachubę rękopisy i druki w żadnym przypadku nie są ukrainikami.

Pozostałe zbiory, pod względem liczbowym o wiele większe, można by zwrócić bez względu na to, czy stanowią ukrajinica, czy polonica. Cały materiał mieści się w skrzyniach, z których oznaczone literą A zawierają druki nie budzące zastrzeżeń co do ich oddania (z wyjątkiem rękopisów znajdujących się w skrzyniach nr A5, A32, A41, A51 i A53), oraz w skrzyniach oznaczonych literą B, zawierające druki, o których zatrzymanie można i należy wystąpić –

Naczelny Dyrektor Bibliotek

Dr J. Grycz

№ 155

18 червня 1948, Київ. Лист Президента АН УРСР Олександра Палладіна до заступника Голови РМ УРСР Миколи Бажана про неможливість організації у Львові міської публічної бібліотеки на базі Наукової бібліотеки АН УРСР²⁵⁶

Обговоривши надісланий Вами лист Львівського міськкому КП(б)У в справі організації в м. Львові міської публічної бібліотеки на базі Наукової бібліотеки Академії наук УРСР, Президія Академії наук УРСР повідомляє:

1. Наукова бібліотека Академії наук УРСР в м. Львові в своїх фондах має переважно наукову літературу, що є об'єктом вивчення наукових робітників і професорсько-викладацького персоналу. Для масового читача в фондах Бібліотеки літератури є дуже мало.

2. Академія наук УРСР не може погодитись на перетворення Наукової бібліотеки Академії наук в міську бібліотеку. Наукові інтереси Львівських установ Академії наук, та й не лише установ Академії наук, вимагають обов'язкового збереження в м. Львові Наукової бібліотеки Академії наук УРСР.

3. Президія Академії наук УРСР, йдучи назустріч побажанням трудящих м. Львова й міських партійних та радянських організацій, вважає можливим утворення при Бібліотеці Академії наук спеціального читального залу для масового відвідування Бібліотеки. До речі, треба зауважити, що основне приміщення Львівської бібліотеки Академії наук по вул. Стефаника, № 2 не розраховане на вміщення 2–3 мільйонів книг, як це пропонує Львівський міськком КП(б)У.

4. Здійснити міроприємства по влаштуванню читального залу для масового відвідування Бібліотеки Академії наук УРСР в цьому році ми зможемо лише при умові надання львівськими міськими організаціями відповідного приміщення для Друкарні Академії наук, яка зараз міститься в приміщенні Бібліотеки, та асигнування Радою Міністрів УРСР додаткових коштів Академії по республіканському бюджету в розмірі до 600 000 крб.

В межах свого кошторису Академія наук УРСР позбавлена можливості в цьому році виділити асигнування на міроприємства по ремонту приміщень Бібліотеки, переведення Друкарні в інше приміщення та обладнанню читального залу для масового відвідування Бібліотеки.

Президент Академії наук УРСР академік [Підпис] *О. Палладін*

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, стр. 301, арк. 162–162 зв. Копія, маш., укр. мова. Опубл.: Історія НАНУ, 1946–1950.– С. 243–244

²⁵⁶ 7 серпня 1948 р. Бібліотека АН УРСР у Києві була реорганізована в Державну публічну бібліотеку, з підпорядкуванням її Президії АН УРСР.

№ 156

16 серпня 1948, Львів. Лист директора Наукової бібліотеки Львівського державного університету Василя Осечинського до Львівського обкому КП(б)У щодо вивезених німцями у 1944 р. збірок, які належали Львівському університету

№ 455

16 августа 1948 г.

Львовскому обкому КП(б)У

На Ваш запрос о литературе, принадлежащей библиотеке Львовского госуниверситета им. И. Франко, вывезенной немецкими оккупантами в 1944 г. и обнаруженной сейчас в Аделине (Силезия), относительно которой имеются положения Польской республики оставить ее в Польше, считаем необходимым дать следующие объяснения.

1. Все книги, вывезенные немцами, являются собственностью библиотеки университета, внесенные в ее инвентарные книги, отчасти в печатные каталоги (инкунабулы) или напечатанные описания (некоторые рукописи). Собирались они преимущественно на территории нынешних западных областей УССР (по старой польской терминологии «Малопольски полуднево-всхудней»). Большинство инкунабул и рукописей поступило еще в конце XVIII века при ликвидации австрийским правительством Иосифа II Галицких монастырей; часть инкунабул и других книг, поступившая в библиотеку в 1936-38 году, приобретена из с. Дзвинячки (Западная Украина) от жены покойного Козебродского украинки Варвары Коденюковой-Козебродской (живущей по настоящее время во Львовской области). Следовательно юридически вывезенные книги составляют собственность Львовского университета, принадлежащего с 1939 года Союзу ССР. Соответствующие документы, обосновывающие принадлежность книг и рукописей библиотеке Львовского университета, в нашем распоряжении имеются.

2. В настоящее время изучению истории и культуры славянских народов вообще придается громадное значение в организации науки в СССР. Исключительно важное значение имеют, в частности, изучение истории и культуры русского и украинского народов. Библиотека Львовского университета является сейчас единственной в СССР по полноте собранием материалов в области полонистики и обслуживает своими фондами научные учреждения и научных работников Москвы, Ленинграда, Киева и др., имеющих потребность в польской и полонистической литературе. Библиотека заинтересована в том, чтобы ее собрание по этим вопросам было максимально полным — этого требуют интересы советской науки, советского славяноведения. Поэтому в отношении печатной полонистической литературы библиотека считает невозможным какое бы то ни было нарушение ее фондов. Мы считаем, что Польша, располагая такими исключительными собраниями, как Краковская Ягеллонская

библиотека, как вывезенный из Львова институт Оссолинских, имеет с избытком те издания, какие немцы увезли из Львовского Университета и потребность которых болезненно ощущается научными работниками и Львова, и других городов СССР.

3. Кроме указанного Всесоюзного значения, фонды Львовской Университетской библиотеки имеют и чисто местное, краевое значение как источник для истории и культуры на территории нынешних Западных областей УССР (по старой терминологии—Галиция). В частности, это относится к собранию Козебродских, краевой («регионалистический») характер которых особенно подчеркивался дирекцией Львовской университетской библиотеки при ее приобретении в 1936—38 г (как видно из сохранившихся документов). Поэтому о передаче Польше книг Козебродского только потому, что они входили в эту коллекцию — не может быть и речи.

4. В коллекции Козебродских кроме материалов польского и западноукраинского, входило большое собрание инкунабул (первопечатных книг) общеевропейского происхождения и значения. По оценке авторитетного эксперта в 1938 году стоимость их составляет 100000 золотых рублей. Все они вывезены немцами, по-видимому их и стремятся оставить у себя поляки. Между тем все инкунабулы Львовского университета уже вошли в специальные печатные каталоги и известные в мировой науке, как находящиеся во Львове. Уже поэтому переход их в другой город мы считаем нецелесообразным, не говоря уже об интересах Советской науки.

5. Кроме инкунабул и печатных книг немцами вывезены и наиболее ценные рукописи библиотеки Львовского университета. В числе их числятся три роскошно иллюстрированных пергаментных рукописей XV-го столетия («миссалы», «радуалы») — католические богослужебные книги, принадлежащие Тынецкому бенедиктинскому монастырю. Они описаны в специальной иллюстрированной работе проф. В. Подляхи (Миниатюры Тынецких литургических книг в библиотеке университетской во Львове. Львов, 1916). Рукописи эти представляют значительную художественную, археологическую и материальную ценность. Но, безусловно, для польской науки и искусства эти три Тынецкие рукописи гораздо более важны и нужны, чем для искусства и науки СССР. Поэтому, если, будучи приняты во внимание интересы культуры братского польского народа, эти ценные рукописи можно было бы передать Польше. Равным образом можно было бы передать автографы некоторых польских писателей, имеющие ценность для польской культуры и более интересны лишь как реликвии.

6. Идя навстречу интересам науки и культуры братского польского народа, библиотека смогла бы передать и кое-какие печатные издания дублетного характера, имеющиеся уже у нее в наличии. Но заранее конкретизировать это конечно невозможно. Поэтому мы считаем наиболее

целесообразным в интересах Советской науки все найденные печатные и рукописные материалы, принадлежавшие библиотеке Львовского университета, перевезти во Львов, произвести сверку с экземплярами, имеющимися у нас (в отношении их полноты, качества и сохранности) и после ознакомления с их содержанием и характером научных работников нашего Университета, выделить, что возможно, для Польши.

Директор Научной Библиотеки АГУ им. И. Франко В. Осетинский²⁵⁷

ДАЛО, ф. П-3, оп. 2, спр. 484, арк. 105-106. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 1. – С. 572-574.

№ 157

16 вересня 1948, Київ. Повідомлення завідувача політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексія Войни секретарю Львівського обкому КП(б)У з пропаганди Г. Ломову про рішення Міністерства вищої освіти СРСР залишити в Польщі матеріали, вивезені в роки Другої світової війни з Бібліотеки Львівського університету

16 сентября 1948 г.

Секретно № 797

Секретарю Львовского обкома КП(б)У по пропаганде тов. Ломову Г. И.²⁵⁸

Копия: ректору Львовского университета

Прошу Вас ускорить ответ на наше письмо № 692 от 27 июля 1948 г.

Сообщаю для Вашего сведения, что министерство Высшего образования СССР считает возможным оставить в Польше материалы, относящиеся к памятникам польской культуры, а также книги, являющиеся собственностью польских профессоров и ученых.

Зав. политическим отделом МИД УССР

А. Война

ДАЛО, ф. П-3, оп. 2, спр. 484, арк. 111. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 1. – С. 576.

²⁵⁷ Має бути: В. Осечинский (Василь Костянтинович).

²⁵⁸ Так, у доповідній записці керівника планово-фінансового відділу АН УРСР І. П. Терещенка до Президії АН УРСР про обстеження приміщення Львівської філії Бібліотеки АН УРСР від 2 серпня 1948 вказаний як Ломов Г.П. (Опубл.: *Історія НАНУ, 1946–1950.* – С. 250-251).

№ 158

24 вересня 1948, Львів. Повідомлення заступника завідувача відділу пропаганди Львівського обкому КП(б)У [С. А.] Стешенка завідувачу політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексію Войні про передачу Польській Республіці шести книг, які належать Курницькій бібліотеці

№ 1998/19

24/IX [19]48 г.

Заведующому политическим отделом Министерства иностранных дел Украинской ССР тов. Война

При этом направляется 6 книг, принадлежащих Курницкой библиотеке №№ 4085-а, 282, 283, 281, 292 и 4085-в для передачи их представителям Польской Республики.

Зам. зав. отделом пропаганды Львовского обкома КП(б)У

Стешенко

ДАЛО, ф. П-3, оп. 2, спр. 484, арк. 112. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: Культурне життя. Т. 1. – С. 578.

№ 159

24 вересня 1948, Львів. Повідомлення секретаря Львівського обкому КП(б)У з пропаганди Г. Ломова завідувачу політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексію Войні про можливість залишити в Польщі книжки з Бібліотеки Львівського університету, вивезені в роки Другої світової війни

№ 1997/19

24 сентября 1948 г.

Завідуючому Політичним відділом Міністерства

Закордонних справ Української РСР тов. Война

На Ваш запит пр. 692 від 27.VII 1948 р. в справі книжок, вивезених німецькими окупантами з львівських бібліотек, обком КП(б)У повідомляє, що книжки, знайдені у Польщі, можуть бути передані Польській республіці.

Секретар обкому КП(б)У по пропаганді Ломов

ДАЛО, ф. П-3, оп. 2, спр. 484, арк. 112. Копія, маш., укр., рос. мови. Опубл.: Культурне життя. Т. 1. – С. 579.

№ 160

5 листопада 1948, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР щодо поповнення наукової бібліотеки Інституту філософії АН УРСР виданнями з фонду концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР та організацію у ній спецфонду

Бібліотека АН УРСР

Рада Міністрів УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР

(поточні справи)

Витяг з протоколу № 24 § 3 засідання Президії АН УРСР
від «20» жовтня 1948 р.

Київ, Володимирська, 54 1295

10.XI.[19]48 р.

«5» листопаду 1948 р.

3. СЛУХАЛИ: Про поповнення наукової бібліотеки Інституту Філософії АН УРСР та про організацію при бібліотеці закритого фонду.

(Доповідає вчений секретар Відділу суспільних наук П.Т. Городній).

УХВАЛИЛИ: 1. Запропонувати Львівській бібліотеці АН УРСР (т....)²⁵⁹ систематично виділяти з фонду концентрації примірники книг для бібліотеки Інституту Філософії АН УРСР за фахами останнього.

2. Затвердити перший список у кількості 400 книг, які передаються Львівською Бібліотекою до Інституту філософії (список додається).

3. У зв'язку з поповненням наукової бібліотеки Інституту філософії АН УРСР багатьма спеціальними виданнями дореволюційного періоду, іноземними мовами та старими західно-українськими виданнями, вважати за необхідне утворення при бібліотеці Інституту філософії АН УРСР закритого фонду. Просити Главліт СРСР дати дозвіл на утворення закритого фонду при бібліотеці Інституту філософії АН УРСР.

Ор.п. в.о. Президента АН УРСР –
дійсний член АН УРСР

(М.П. Семененко)

Згідно:

Зав. секретаріату Президії АН УРСР

[Підпис] (Козакевич)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 696, арк. 38. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

²⁵⁹ Пропущено в документі.

№ 161

**[Кінець] 1948, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії
Бібліотеки Академії наук УРСР за 1948 р.**

З В І Т

про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії
Наук УРСР за 1948 рік
[...] В ГАЛУЗІ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ

Вся робота проводилась для здійснення кращого обслуговування читачів та забезпечення схоронності фондів.

Для цього :

- 1). Такі відділи як бібліографічний, опрацювання, техінформації та рукописів переведено у спеціально призначені для них обладнані приміщення.
- 2). Розширено книгосховище відділу спецфондів, обладнано його та зведено сюди літературу з вул. Б. Хмельницького.
- 3). Розширено та обладнано книгосховище нового радянського фонду.
- 4). Проведена велика робота по впорядкуванню фондів концентрації та відбір триплетів для передачі бібліотекам Львівських наукових установ АН за їх профілем та літератури спецфонду для бібліотеки АН УРСР у Києві. [...]

Основні роботи, що були переведені бібліотекою в 1948 році були такі :

1. Розширено книгосховище радянського фонду по вул. Стефаника № 2.
2. Переобладнано кабінет Ів. Франка.
3. Відкрито спеціальний читальний зал для масового читача.
4. Літературу відділу спецфондів з вул. Б. Хмельницького зведено до відділу. Відділові спецфондів відремонтовано та обладнано додатково 2 кімнати та одну віддано за рахунок бувшої кімнати Марксо-Ленінського кабінету для поширення книгосховища спецфонду.
5. Довідково-бібліографічну бібліотеку бібліографічного відділу переведено з вул. Радянська 24 на вул. Стефаника 2 та бібліографічний відділ переведено в пристосоване для нього приміщення. [...]

ВІДДІЛ КОНЦЕНТРАЦІЇ

Був організований як самостійний відділ 15.V – ц. р. за рахунок штату інших відділів бібліотеки.

Відділом керує тов. Пташек О. А. та працює крім нього три робітники.

Протягом звітної періоду відділом переведена така робота :

1. Тиражні видання б. Оссолінеуму переглянуто, розсортовано за назвами 300 тис. томів та взято на облік, вилучено спецфондову літературу та перенесено її.
2. Переглянуто і розсортовано газети по вул. Стефаника № 11 на до-революційні і радянські; 1917–1921 р.р., польських і українських бурж[уазних] партій та 1921–1939 р.р.
3. Переведено тематичну розборку фондів на Стефаника № 11, – вилучивши окремо словники, енциклопедії, видання польських наукових товариств та польської Академії Наук. Видання Академії Наук були передані до комплектування.

4. Розсортовані газети та книжкові фонди в приміщенні бувшого гаражу на предмет виділення спецфонду. Всі дореволюційні та радянські газети були передані газетному відділові.
5. В книгосховищі по вул. Радянській 24 відібрано 10.000 книжок з концентрації радянських видань, упаковано їх та приготовлено для відправки в комплектування. В основному це марксо-ленінська та технічна література.
6. 1-го листопада на підставі розпорядження в. о. Уповноваженого Президії АН УРСР відділ за допомогою 20 працівників бібліотеки приступив до звільнення від книжок з 8 -ми кімнат по вул. Хмельницького 36. Ще 20 працівників бібліотеки працювали по вул. Жовтневій 29 та Стефаника 2, куди звозились книжки із звільнених кімнат.
7. Силами відділу упаковано для евакуації книжки 2 кімнат, які ще не звільнені.
8. Переведено розборку газетного фонду по вул. Радянській 24 та за вказівками Облліту розсортовано книжковий фонд по вул. Радянській 26 (НТШ) з виділенням спецфонду.
9. Скatalogовано 1323 книжки з фонду концентрації.
Переводилась підготовча робота до створення музею ім. Ів. Федорова. Всього за звітний період відділ концентрації передав (крім літератури спецфондової) відділові комплектування 3431 прим. м³ газет.

ДИРЕКТОР ЛЬВІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР (А. З. ОДУХА)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 162, арк. 78, 82, 89, 90. Копія, маш., укр. мова.

№ 162

11 лютого 1949, [Львів]. Фрагмент листа літератора Тимоша Одудька²⁶⁰ зі Львова до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка в Києві з пропозицією придбати у нього листи діячів української культури

[...] придбав листів багато²⁶¹. Але вчасно в них не розібрався, брав їх, як кажуть, оптом, не читаючи, лиш звернувши увагу на деякі підписи. Тому я звичайно, значно прорахувався – більшість листів мені зовсім не потрібна, а ті, які мають деяке історичне значіння, не стосуються тієї теми, яка мене цікавить. [...] Є в мене такі листи: 1) Б. Грінченка – 5 листів, 2) Ом[еляна] Огоновського до Куліша (з часів 1877) і інші до Куліша – 20,

²⁶⁰ **Одудько Тиміш Романович** (1912–1982) – укр. рад. журналіст, родом з Хмельниччини.

Після Другої світової війни – відп. редактор газети «Львовская правда», директор видавництва «Каменяр», начальник Львівського обласного управління по пресі.

²⁶¹ Ці листи, найімовірніше, походили з відділу рукописів колишньої Бібліотеки НТШ у Львові. Т. Одудько міг купити їх безпосередньо в Івана Карпова після його призначення керівником відділу на вул. Радянській, 24 (колишня Бібліотека НТШ), який до 1949 здійснював нагляд за роботою кабінету Івана Франка.

3) М. Лисенка – 6 листів, 4) Нечуя-Левицького – 15 листів, 5) М. Драгоманова – 3 листи, 6) Білозерських – 18 л. 7) листи Павлика – 44, 8) листи Пулюїв – 47 і оригінал книги І. Пулюя і два екз. першого видання 9) листи Романчука – 7 і фото, 10) Грушевського – 2, 11) Вол. Гнатюка – 4, 12) Слинька – 2, 13) Слюсарчука – 8 і деякі листи: Подолинського, Хр. Алчевської, Сембратовича, Бородая, Александрова (харківського) понад 60 листів, листів невияснених авторів, чужоземною мовою і ін. понад 70.

Крім цього, днями матиму книгу Куліша «Історія возз'єднання Русі» першого видання з його автографами і однотомник його творів першого видання з автографом Куліша (присв[яченого] Ганні Барвінок, дружині).

Якщо у Вас нема, або і в інших місцях нема оригіналів або передруків листів Куліша до Барвінського та Ів. Пулюя, то я можу купити за дешеву ціну книги цих двох галицьких літераторів, які я читав. Там передруковані листи з О. Барвінським і Пулюєм з їх власних архівів. Не знаю, чи вони в оригіналах збереглися. В тих листах Куліш [...] (1865–88). Я прошу мене повідомити – якщо ці листи Вам будуть непотрібні, я їх відступлю Петрові Козланюку, який хоче їх мати²⁶².

Іл. ВР. Листування Відділу рукописів за 1949–1950 рр., арк.16-16 зв. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 163

21 лютого 1949, Варшава. Нота Міністерства закордонних справ Польської Республіки посольству СРСР у Польщі про готовність повернути Радянському Союзу частину книг з бібліотеки Львівського університету, вивезених німецькими окупантами на територію Польщі

Министерство иностранных дел выражает свое почтение Посольству Союза Советских Социалистических Республик в Варшаве и в связи с нотой Министерства иностранных дел Союза Советских Социалистических Республик, направленной 4.XII 1947 г. Польскому Посольству в Москве по вопросу возвращения книг и рукописей, вывезенных немцами в 1944 г. из библиотеки Львовского университета в Краков, имеет честь сообщить, что часть этих книг в количестве 53 ящиков уже готова к возвращению и может быть получена уполномоченным Посольства Союза Советских Социалистических Республик в Варшаве в Национальной библиотеке: Варшава, Раковецкая ул., 6.

АМЗС ПР²⁶³. Копія, маш., пол., рос. мова. Опубл.: Советско-польские отношения. Т. 9. – С. 396.

²⁶² На арк. 19 є відповідь завідувача відділу рукописів Інституту української літератури від 18 лютого 1949 М.С. Грудницької до редакції газети «Львовская правда», в якій працював Т. Оудько, про те, що Інститут купує у нього всі листи.

²⁶³ Так у публікації.

№ 164

25 липня 1949, [Київ]. Фрагмент листа директора Інституту української літератури АН УРСР Олександра Білецького та вченого секретаря Григорія Вервеса²⁶⁴ до завідувача відділу агітації та пропаганди ЦК КП(б)У Павла Гапочки про стан збереження й наукової розробки спадщини класиків української літератури

[...] І.Я.Франко

Основне місце збереження автографів І. Франка – Бібліотека АН УРСР у Львові. Деякі матеріали – у Львівському музеї Ів. Франка. В нашому Інституті зберігаються переважно листи до різних осіб (ф. III, 170 одиниць збереження), з яких Інститутом підготовлено до друку том «Рукописна спадщина Івана Франка. Листи до Кримського».

До війни, на основі рукописних матеріалів Інститут готував 25-томне наукове видання творів Івана Франка. До друку підготовлено було 20 томів; вийшли з друку II і XII томи цього видання. Зараз видання поновлюється. За планом Інституту на 1950 рік до друку підготовлено буде 6 томів. Над науковою розробкою архіву працюють також наукові співробітники Львівського університету. В цьому році виходить науковий збірник Львівського університету, присвячений Іванові Франку.

Архівом Франка у Львові відають люди мало підготовані до цієї справи, правил збереження рукописів не дотримуються: нема прокладок між паперами, написаними олівцем, від чого текст стирається; користування окремими автографами неможливе, тому що вони вшиті в одну справу. Це призводить до того, що читач, користуючись одним автографом, псує інші. [...] ²⁶⁵

Потрібно провести такі міроприємства:

1. З метою збереження спадщини І. Франка необхідно всі автографи, написані олівцем, передрукувати.
2. Перевезти в Київ для збереження в Рукописному відділі Інституту української літератури АН УРСР.

[...] 5. Зосередити всю спадщину наддніпрянських письменників та драматургів Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР. [...]

Іл. ВР. Листування Відділу рукописів за 1949–1950 рр., арк. 57-58. Копія з рук. доповненнями і змінами, маш., укр. мова.

²⁶⁴ **Вервес Григорій Давидович** (1920–2001) – укр. рад. літературознавець. У повоєнні роки працював ученим секретарем в Інституті літератури ім. Тараса Шевченка, очолював відділ слов'янських літератур. Академік НАН УРСР, доктор філологічних наук, професор. Член КПРС з 1944 р.

²⁶⁵ Наступний фрагмент документа наведено за чернеткою листа від 25 червня 1949 р.

№ 165

[Кінець липня] 1949, Львів. Короткий нарис історії Львівської бібліотеки АН УРСР, складений комісією під керівництвом Ярослава Дашкевича

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
(короткий нарис)
Львів 1949

[...] Спеціальною постановою Ради Народних Комісарів УРСР від листопада 1939 р. був покладений початок організації найбільшої бібліотеки в західних областях УРСР — Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР. Основою для цієї бібліотеки послужили багаті збірки українських, російських, польських і західноєвропейських книг і матеріалів шести великих бібліотек, з загальним фондом коло мільона одиниць.

Одною з найцінніших із цього числа являлася бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка, основана в 1897 р. Бібліотека збирала перш усього друковані і рукописні матеріали, що відносилися до життя українського народу, його історії, літератури, краєзнавства. Т. зв. «україніка», складала до 90 проц. всіх фондів.

Дуже цінною частиною збірок була бібліотека, рукописи та особистий архів великого українського письменника Івана Франка. В фондах були також особисті бібліотеки письменника Олександра Кониського, визначного геолога та мінералога Юліана Медвецького, чеха-українофіла Франтішка Гжегоржа. Рукописний відділ вміщав багато автографів українських письменників XIX ст. В 1939 р. тут було скаталогованих 99.000 томів (135.000 кн. од.), в їх числі 35 друків XV–XVI ст. Було понад 20.000 нескаталогованих кн. од. Один загальний читальний зал, розрахований на 24 чоловік, із 15 відвідуваннями щоденно. Персонал — 3 бібліотекарі, 3 техбібліотекарі, 1 техробітник.

Друга бібліотека — бібліотека Руського Народного Інституту «Народний дім», заснована 1849 р., але відкрита тільки з початку XX ст. До 1939 р. тут було зібрано коло 150.000 томів: серед них 380 друків XV–XVI ст., 600 рукописів. Поруч із літературою, що відносилася до зах. обл. УРСР, були зібрані фонди «россіки», в тому числі видання закордонні, заборонені царською цензурою в Росії. Багаті колекції стародруків кириличного друку доповняли колекції Москви і Ленінграду. Великий інтерес представляла збірка А. Петрушевича, на свій час визначного дослідника галицької старини. Окремі одиниці творили збірки Коцовського та музика Бажанського. Один загальний читальний зал, розрахований на 30 чоловік, із 4 відвідуваннями щоденно. Персонал — 1 бібліотекар, 1 технічний робітник.

Одною із найбільших була бібліотека Національного Інституту ім. Осолінських, організована 1817 року. Бібліотека збирала книги, журнали, газети, графіку, дрібні друки, рукописні архівні матеріали, що відносилися

до культури, історії, законодавства, суспільного, економічного і політичного життя Західної України, Польщі і інших слов'янських країн. В 1939 р. бібліотека нараховувала 330.000 скаталогованих кн. од., понад 190.000 нескаталогованих. В фондах було 318 інкунабул, 500 палеотипів, велика кількість раритетів і заборонених урядом друків. В рукописному відділі зберігалось приблизно 6000 інвентаризованих манускриптів, 5960 автографів визначних політичних і літературних діячів. Бібліотеку доповняла самостійна книжкова колекція Павліковських (також збірки графіки та оригінальні рисунки визначних майстрів). В одному читальному залі працювало щоденно до 25 читачів, перш усього наукових робітників. Бібліотека мала право відмовити користування будь-якому читачеві, навіть не вказуючи причини. Бібліотеку обслуговували 18 бібліотекарів, 6 техбібліотекарів, 7 техробітників.

Інтересні фонди мала бібліотека фундації Баворовського, зложена 1857 р., але відкрита для читачів тільки в ХХ ст. По структурі фондів бібліотека була подібна бібліотеці Оссолінеум, вона ставила собі за завдання збирати матеріали, що відносяться до історії, мистецтва і літератури Західної України і Польщі. Крім книг і рукописів, тут зберігалася колекція гравюр, різних музейних цінностей. Чітка систематична організація фондів давала можливість краще і скоріше обслужити читача, ніж в інших бібліотеках. Читальний зал, розрахований на 12 чоловік, працював всього лиш 3-4 години денно. Персонал — 4 бібліотекарі і 2 техробітники.

В склад Львівської Бібліотеки АН УРСР увійшла (частина) бібліотека (львівського митрополита Андрія Шептицького, під назвою) «Студіон». Бібліотека находилася в стадії організації, що на 1939 рік не була закінчена — бібліотека не була відкрита для читачів. Крім теологічної літератури, в бібліотеці була література по візантології, історії Сходу, Росії, України, іноземна «россіка», а також заборонені царською цензурою жевевські, лондонські, берлінські видання.

Вкінці, в склад бібліотеки була включена бібліотека єврейської общини, що в 1939 р. нараховувала 18.000 скаталогованих томів. В їх числі було понад 300 видань ХVІ ст. та понад 100 томів рукописів. За змістом — переважно богословська і філософська єврейська література, були рідкі комплекти старих видань. Читальня — розрахована на 30 чоловік, із 15 відвідуваннями щоденно. Персонал — 1 бібліотекар, 1 техробітник.

Всі вище названі бібліотеки — це збірки книг, комплектуваних з різною метою, в різних умовах. Кожна з них мала окремі традиції що відбивали перш усього лице їх власників, представників імущих класів. Бібліотеки комплектувалися переважно книгами із гуманітарних наук, історії, літератури, мистецтва, мовознавства, рідше краєзнавства, економіки. Такі ж галузі знання, як математика, природознавство, техніка, сільське господарство і т. п. були представлені дуже неповно. Великий процент складали книги на західноєвропейських мовах. Правда, в 30-их роках ХХ ст. надсилалося багато книг із СРСР, зокрема із УРСР, одначе, з польських цензурних міркувань, багато із них не попадало в бібліотеки,

1938 р. їх надходження повністю перервалося. Ні одна із бібліотек не мала систематичного каталогу, а ті каталоги, які були, не могли використовуватися читачем.

[...] Починаючи з лютого 1940 р., швидкими темпами організувалась нова бібліотека. Була створена нова структура бібліотеки — 21 відділ і кабінет, напр. відділи обслуги читача, комплектування, концентрації, опрацювання, рукописів, стародруків, мистецтва, музики, бібліографічно-консультаційний. До кінця 1940 року була закінчена організація кабінету марксизму-ленінізму. [...]

Перед бібліотекою постало питання про якісне комплектування. Особливо необхідно було поповнити фонди творами класиків марксизму-ленінізму, новою Радянською науковою літературою. Постановою уряду бібліотека одержала з лютого 1940 р. обов'язковий безплатний примірник СРСР. В 1940 р. бібліотека поповнилася 170.000 кн. од., які надійшли переважно із Всесоюзної Книжкової Палати та шляхом обміну, не враховуючи газет і журналів. Крім цього, в бібліотеку було завезено 71 приватна бібліотека (144 грузові автомашини). Серед інвентаризованих 172.383 кн. од. було 149.872 нових книг, із великою кількістю творів класиків марксизму-ленінізму і сучасної радянської літератури, 8870 стародруків, 9582 одиниць графіки.

33 бібліотеки Радянського Союзу дали можливість шляхом міжбібліотечного абонементу використовувати свої книжкові багатства, такі важливі для молодих громадян Радянської країни. Був організований ряд виставок що мали великий успіх серед широких мас населення. Деякі із них вийшли за значенням поза рамки бібліотеки, напр. виставка влаштована у 85-річчя з дня смерті Адама Міцкевича, виставка присвячена 100-літтю Шевченківського «Кобзаря», виставка до 500-річчя винаходу друкарства.

Бібліотека почала випускати свої друковані видання: бібліографічні покажчики «До 1-ої річниці визволення Західної України від гніту панської Польщі», «В. І. Ленін», «Тридцятьріччя з дня смерті Л. Н. Толстого», Каталог Міцкевичівської виставки.

Багато зроблено для перекваліфікації місцевих кадрів (бібліотечні курси, відрядження працівників в бібліотеки Києва і Москви).

Віроломний напад фашистської Німеччини порушив мирне будівництво наших людей. Перед бібліотеками і їх працівниками постали нові завдання. Однак, швидке наближення фронту, а пізніше окупація не дали можливості своєчасної евакуації бібліотечних багатств. Німці зруйнували наукову працю бібліотеки, розгромили фонди та каталоги, найцінніше із бібліотечних фондів (інкунабули, раритетні книги, унікальні рукописи) вивезли із собою. Жертвою окупантів стали дипломи XV ст., автографи польських письменників Міцкевича, Словацького, Фредро, Крашевського, збірка гравюр Дюрера. Німці вивезли 43.000 томів книг, 2500 рукописів, 2700 дипломів, 240 карт, 2400 гравюр, за актом Надзвичайної Державної Комісії про злочинства німецько-фашистських загарбників — всього на суму 4.381.200 крб. Незважаючи на жорстокі

розправи, працівники бібліотеки самовіддано боролися за збереження книжкових багатств, укривали книги, зокрема твори класиків марксизму-ленінізму, які німецькі варвари спалювали. Серед загинувших співробітників бібліотеки находились др. Віслоцький, др. Пайперова²⁶⁶.

1944 рік приніс визволення Львову. На руїнах давньої чіткої організації бібліотечного життя 1940–1941 рр., працю треба було починати фактично на ново. Поволі налаждалася праця поодиноких відділів бібліотеки, заліковуючи рани війни, бібліотека перейшла із періоду відбудови в стадію нового розгорнення роботи. Більш цього, бібліотека подала допомогу братній Польській республіці: із фондів бібліотеки бувшого Національного Інституту ім. Оссолінських було передано 217.450 одиниць, в тому 168.877 друків XIX–XX ст., 41.505 стародруків, 7068 од. рукописів — все найцінніше для польської культури, що залишилося після пограбування німцями.

Роки 1944 до 1945 — це організаційний період. В бібліотеці зміцнено Централізоване керівництво відділами переведено облік того, що залишилося із давнього бібліотечного майна, встановлено основи для наукової праці.

З 1946 р. бібліотека працює вповні нормально. Переборюючи труднощі воєнного часу, бібліотека виконує та перевиконує свої виробничі плани, здобуває популярність серед наукових працівників та взагалі громадськості міста Львова, зміцнює зв'язки із бібліотеками Союзу.

Зараз бібліотека начислює приблизно 1.420.000 томів, із цього опрацьованих фондів 801768 одиниць. Сучасний напрямок комплектування фондів бібліотеки — гармонійне поповнювання літературою всіх галузей знання, враховуючи одночасно профіль робіт львівських відділів інститутів Академії Наук УРСР. За постановою Ради Міністрів СРСР від 6.ІІІ.1947 р. бібліотека одержує обов'язковий платний екземпляр із Центрального колектора наукових бібліотек. Цінну допомогу в комплектуванні відсутньої у Львові радянської і російської дореволюційної літератури дає Держфонд. Бібліотека одержує сучасну закордонну літературу (переважно періоду). Систематично опрацьовуються і передаються для користування нерозроблені старі фонди. (гляди табл. Нр. 1.).

В останні роки був створений ряд спеціальних фондів, в одному місці зібрана однорідна література. Справді заново створені фонди кабінету марксизму-ленінізму, технічної інформації, бібліографічного відділу. Бібліотека збагатилася в останні роки рядом цінних бібліотек, як різних громадських об'єднань, так і особистих. На перший план висувається бувша Центральна бібліотека чину Василян (українознавство, філософська та теологічна література — до 90.000 томів). Книжкові фонди бібліотеки зберігаються в загальних книгосховищах або по кабінетах. Найбільше книгосховище по вул. Стефаніка Нр. 2. сильно потерпіло в час воєнних дій і до останнього часу тільки частинно використовувалося.

²⁶⁶ Правдоподібно, йдеться про бібліотечну працівницю **Пайпер Стефанію Генриківну** (1898–?), єврейку. Працювала у ЛфБАН від 10 серпня 1940 р. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10д, арк. 229).

Для опрацювання фондів бібліотека має:	
3 книгосховища по вул. Стефаніка Нр. 2.	1512 м ²
1 книгосховище по вул. Радянській Нр. 24.	418 – //–
2 книгосховища по вул. Лисенка Нр. 14	425 – //–
1 книгосховище по вул. Бібліотечній Нр. 1.	544 – //–

[...]

Основна маса рукописних фондів бібліотеки зібрана у відділі рукописів. Всього тут зараз доступних для дослідника 29 рукописних збірок, із прибл. 12.000 папок. Велику цінність представляють зібрання автографів українських письменників (Лесі Українки — 446 творів, М. Шашкевича, Ю. Федьковича, С. Руданського), Матеріали до суспільно-політичних відносин на Західній Україні, починаючи з XVII ст. (архіви польських магнатських родів — Сапігів, Любомірських, Яблоновських, Скарбків). У відділі зберігаються автографи Богдана Хмельницького, Катерини I, Олександра I. Найстаріші рукописи з XIII–XIV ст. (Апостол на пергаменті з XIII ст., Трагедії Сенеки — італійський ілюмінований рукопис на пергаменті з 1396 р.). В останні роки збірки відділу поповнилися інтересними рукописами із б. Центральної бібліотеки чину Василіан у Львові, одночасно матеріал архівно-історичного характеру був виділений і переданий в Обласний Історичний Архів. У відділі ведеться науковий опис найбільш важливих експонатів.

Чи не найбільшу гордість бібліотеки становить особистий архів та бібліотека великого українського письменника Івана Франка. Передані завіщанням письменника, вони свято зберігаються в фондах Львівської Бібліотеки АН УРСР та творять окрему організаційну одиницю — Кабінет Івана Франка. Особистий архів та рукописна збірка нараховують понад 500 інвентарних одиниць, серед них автографи кращих творів. Тут зберігається повністю спадщина письменника останніх років життя, яка почала публікуватися тільки за радянської влади. Кабінет Івана Франка, що має в своїх фондах найбільшу збірку автографів письменника революціонера-демократа, став одним із найважливіших центрів радянського франкознавства. В Кабінеті проводиться бібліографічна робота над складанням покажчика посмертних видань творів Івана Франка.

Відділ стародруків Львівської Бібліотеки АН УРСР має найбільшу в СРСР колекцію стародрукованих книг слов'янського та західноєвропейського друку (всього 120.000 одиниць, в тому 51.000 опрацьованих). Незвичайно цінні експонати у відділі це білоруські і українські першодруки Івана Федорова (Заблудівське учительне євангеліє 1569 р., Львівський апостол 1573–1574 р., Острозька біблія 1581 р.). У відділі зберігається біля 300 інкунабул та 5000 палеотипів. Переважають західноєвропейські фонди, опрацьованих слов'янських стародруків зараз 5000 кн. од. Великий інтерес представляють стародруки гражданського шрифту (першодруки творів Ломоносова, перші видання Петербурзької Академії Наук). У відділі досліджуються початки книгодрукування на Україні. Ідеал праці відділу — скласти повний науковий каталог, в першу чергу слов'янських стародруків.

До спеціальних збірок бібліотеки можна зарахувати також фонди кабінету картографії (всього прибл. 13.000 одиниць). В кабінеті представлені карти України та Росії, починаючи з XVII ст. (між іншими перше видання Бопланових карт).

[...]

Науково-бібліографічна робота бібліотеки концентрується головним чином в бібліографічному відділі. Відділ, організований всього три роки тому назад, провів велику роботу по розробленні краєзнавчих бібліографічних тем. 1948 р. у відділі були закінчені дві науково-бібліографічні теми: «Бібліографія енергетичних ресурсів західних областей УРСР» 4565 назв, 316 с. машинопису. Друга із тих робіт присвячена 700 річному існуванню міста, якого останні роки сповненні нового життя Радянського Львова. В цьому році відділ закінчує виконання двох дальших науково-бібліографічних тем – «Бібліографія революційної боротьби 1848 р. в Західній Україні» та «Словник українських псевдонімів». Зараз розробляються також дальші теми: «Бібліографія мінеральних ресурсів зах. областей УРСР», безпосередньо зв'язана із завданнями індустріалізації західних областей УРСР в IV-ій Сталінській п'ятирічці, «Бібліографія соціалістичного будівництва Львівщини 1939–1949 рр., ювілейна тема, присвячена 10-річчю з дня возз'єднання Західної України з СРСР та УРСР. [...]

Склала комісія по історії Львівської Бібліотеки АН УРСР під керівництвом Я.Р. Дашкевича.

АННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 302, арк. 14а-30. Копія, маш., рук., укр., рос., пол., франц., нім. мови.

№ 166

4 серпня 1949, Львів. Висновок директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про короткий нарис історії бібліотеки, складений комісією під керівництвом Ярослава Дашкевича

КОМІСІЇ ПО СКЛАДАННЮ «ІСТОРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР

Ознайомившись детально з коротким нарисом про Львівську Б-ку АН У[РСР], що його написала комісія під керівництвом т. Дашкевича, я прийшов до такого висновку:

1. Комісія, яка писала цей нарис, не усвідомила того завдання, яке стояло перед нею під час писання цього нарису, чітко не розуміла, що від неї вимагає[ться,] як треба висвітлити роботу нашої бібліотеки, внаслідок цього написала не нарис про Львівську Бібліотеку АН УРСР, а нарис про бібліотеки, що послужили базою для створення бібліотеки АН і тому залишає після себе вражіння лише характеристики старого фонду бібліотек, а все останнє як-би підкорене цьому завданню, отже, виходячи з основного завдання дати нарис про Львівську бібліотеку АН УРСР, бажано

було б, не відкидаючи коротких відомостей про бібліотеки, на базі яких створена наша бібліотека, дати нарис про нашу бібліотеку від 1940 р. по сьогоднішній день, тому доцільно було б скоротити першу частину тоб-то характеристику бібліотек, фонди яких увійшли в склад фондів Б[ібліоте]ки АН, а поширити характеристику фондів Б-ки АН.

Найкраще було б всі фонди, які увійшли в склад нашої бібліотеки, подати в зв'язку з характеристикою наших сучасних фондів Б[ібліоте]ки.

2. Необхідно показати нашу бібліотеку, як одну з найбільших і багатших по концентрації літератури по славянознавству та показати в зв'язку з цим її місце і значення серед інших бібліотек Рад[янського] Союзу в розвитку нашої науки.

3. Не треба забувати, що одним з характерних моментів, який відрізняє нашу бібліотеку від багатьох бібліотек Рад[янського] Союзу, є те що: наша бібліотека володіє такими фондами, яких немає в інших містах, це фонди: відділу рукописів, стародруків, каб[інету] містечтва, каб[інету] Ів. Франка, каб[інету] картографії, що є золотим фондом нашої бібліотеки і тому фонди цих відділів у нарисі повинні бути розкриті як можна глибше та показати їх роботу, а між тим в нарисі цього не зроблено, покр[ашення] роботи каб[інету] містечтва зовсім не показано, а роботу бібліографічного відділу висвітлено в двох місцях і то досить широко.

4. Треба показати обслуговування наших читачів по всіх відділах та кабінетах і не тільки вчених м. Львова, але інших міст, не тільки книжками і стародруками, рукописами, гравюрами і т. д., показати зв'язок бібліотеки з науковими та художніми установами і реальну допомогу нашої бібліотеки науковим працівникам у виконанні їх наукової тематики.

5. Щодо оформлення самої роботи, то треба зазначити, що нарис написаний погано, поганою мовою, ні українською, ні російською, відсутня всяка стилістика, а що до схеми побудовання роботи, то її зовсім немає і тому не дивно, що головні питання, які повинні проходити червоною ниткою через весь нарис, важко відшукати.

6. Виходячи з усього цього, пропоную переробити цей нарис цілком, в такому вигляді він може служити лише канвою для роботи. Вважаю потрібним використати з нього матеріал по окремим розділам: Характеристику фондів, втрати, які понесені бібліотекою під час німецької окупації та характеристику окремих відділів комплектування бібліотеки та данні про роботу бібліотеки.

4/VIII [19]49 р.

Підпис

[А. Одуха]

№ 167

10 серпня 1949, [Київ]. Витяг з Постанови Ради Міністрів УРСР «Про рукописну спадщину класиків української літератури, письменників революційних демократів Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, Панаса Мирного (П. Я. Рудченка), Лесі Українки»

«Совет Министров постановляет:

1. В целях всесторонней разработки, научного изучения и полных академических изданий литературного наследия Т. Г. Шевченко, И. Я. Франко, Панаса Мирного (П. Я. Рудченко), Леси Украинки, – считать целесообразным сосредоточения всего их рукописного наследия (подлинных рукописей, авторизованных и ценных копий писем, архивных дел, документов и фототрафий) в Отделе рукописей Института литературы им. Т. Г. Шевченко АН УССР, где уже хранится значительная часть их рукописного наследия.

2. Предоставить Институту литературы АН УССР исключительное право собирания по всей Украине рукописных материалов Т. Г. Шевченко, И. Я. Франко, Панаса Мирного (П. Я. Рудченко), Леси Украинки и предложить в ближайшие три месяца сосредоточить все эти материалы в Отделе рукописей Института литературы АН УССР.

3. Обязать Центральное архивное управление, Библиотеку АН УССР в Киеве и ее филиал во Львове (библиотека бывшего «Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка»), Государственный литературно-художественный музей Т. Г. Шевченко в Киеве и «Будинок-музей» Шевченко, Музей И. Франко во Львове, Луцкий музей, Музей М. Коцюбинского в Чернигове и Черниговский музей, Черновицкий музей и Музей О. Кобылянской в Черновцах, Музей Панаса Мирного в Полтаве – передать Институту литературы все материалы, имеющие отношение к творчеству и жизни Т. Г. Шевченко, И. Я. Франко, Панаса Мирного (П. Я. Рудченко), Леси Украинки.

4. [...], 5. [...], 6. В целях создания единой научной базы для исследования рукописного наследия украинских писателей, изучения и создания истории украинской литературы – предложить Институту литературы принять энергичные меры к разысканию и собиранию рукописей также других украинских революционных и украинских советских писателей.

7. Управлению политпросветучреждений и музеев (тов. Овчаренко) оказывать Институту литературы АН УССР всемерное содействие в деле выяснения и отбора рукописей украинских писателей по музеям Украины. [...]

Іл. ВР. Листування Відділу рукописів за 1949–1950 рр., арк. 74–75. Проект постанови. Копія, маш., рос. мова.

№ 168

2 вересня 1949, [Київ]. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР у справі збереження рукописних фондів в Інституті літератури, Державній публічній бібліотеці та інших установах Відділу суспільних наук АН УРСР

22.IX.[19]49 р.

Бібліотека АН УРСР

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 23

засідання Президії Академії Наук УРСР

від 2.IX-1949 року

І. СЛУХАЛИ: Про стан зберігання рукописних фондів в Інституті літератури, Державній Публічній бібліотеці та інших установах Відділу суспільних наук АН УРСР.

(Доповідають: Вчений секретар Відділу суспільних наук П. Т. Городній, в.о. директора Інституту літератури т. Вервес Г. Д., директор Державної Публічної Бібліотеки т. І. Д. Золотоверхий²⁶⁷).

УХВАЛИЛИ: Заслухавши повідомлення т.т. Городнього П. Т., Вервеса Г. Д. та Золотоверхого І. Д. про стан зберігання рукописних фондів в установах Відділу суспільних наук АН УРСР, Президія Академії Наук УРСР відзначає, що зберігання рукописних фондів, особливо в Інституті української літератури, Інституті мистецтвознавства та Бібліотеці Академії Наук УРСР викликає обґрунтовану тривогу. Значна частина рукописних фондів, найбільшого сховища УРСР – Державної Публічної бібліотеки – до цього часу обмежується можливістю більш широкого їх використання. Найцінніші рукописні фонди, зосереджені у відділі рукописів Інституту української літератури, знаходяться в умовах, що не відповідають правилам зберігання рукописних фондів в Львівській бібліотеці АН УРСР. Такий стан є наслідком того, що робітники, які працюють в рукописних фондах не виконували як слід обов'язків і вони, а також директори інститутів своєчасно не ставили перед Президією АН УРСР питання про необхідність докорінного поліпшення умов зберігання та використання рукописних фондів.

Президія АН УРСР ухвалює:

1) Зобов'язати всіх директорів інститутів та установ АН УРСР, в першу чергу, директора Інституту української літератури, дійсного члена АН УРСР О. І. Білецького, директора Державної Публічної бібліотеки т. І. Д. Золотоверхого, директора Львівської Бібліотеки АН УРСР т. О. Д. Одуху²⁶⁸ та директора Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії, дійсного члена АН УРСР М. Т. Рильського:

²⁶⁷ **Золотоверхий Іван Дмитрович** (1905–1978) – бібліотечний працівник. Закінчив бібліотечний факультет Всеукраїнського інституту комуністичної освіти. Директор Бібліотеки АН УРСР (1948–1951), яку 7 серпня 1948 було реорганізовано в Державну публічну бібліотеку, з підпорядкуванням її Президії АН УРСР. Змінив на цій посаді Ю. О. Меженка.

²⁶⁸ Так у документі, має бути: А. З. Одуха.

а) негайно вжити потрібних заходів для поліпшення зберігання рукописних фондів, що є в їх установах, а також встановити суворий порядок, щодо користування рукописними фондами;

б) провести точну інвентаризацію та наукове описання всіх наявних рукописних фондів;

в) здійснити міроприємства, щодо широкої популяризації наявних рукописних фондів;

2. Доручити Відділу суспільних наук до 1-го жовтня ц.р. розробити положення про зберігання та користування рукописними фондами в установах АН УРСР та подати його на затвердження Президії Академії Наук УРСР.

3. Доручити т.т. Городньому П. Т., Золотоверхому І. Д. та Гудзенку П. П. до 1. X. ц.р. підготувати пропозиції по впорядкуванню, зберіганню та використанню рукописних фондів з питань культури і науки, які зберігаються в різних установах АН УРСР.

4. Доручити Розпорядчому Засіданню Президії в найближчий час розглянути питання про забезпечення Інституту української літератури АН УРСР приміщенням для рукописних фондів та побудову в найближчий рік-півтора спеціального будинку для зберігання рукописних фондів інститутів Академії Наук УРСР.

5. Просити Раду Міністрів УРСР, до побудування спеціального приміщення, передати Академії Наук УРСР для рукописного відділу Інституту української літератури 1-й поверх лівого крила в будинку Міністерства Освіти УРСР по Б. Шевченко № 14, де зараз розміщено Трест «Укршкілпостач», надавши останньому інше приміщення.

Ор.п. Президент АН УРСР

академік – О. В. Палладін

В.о. Академіка-Секретаря

дійсний член АН УРСР Ф.П. Белянкін

Згідно: Нач. Секретаріату Президії АН УРСР

[Підпис] (Козакевич)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 715, арк. 41-41 зв. Копія, маш., укр. мова.

№ 169

12 жовтня 1949, Львів. Протокол передачі Польській Республіці львівських пам'ятників королю Яну III Собеському, польським поетам Олександрю Фредру та Корнелю Уейському

Копія

ПРОТОКОЛ

На виконання вказівки Уряду Української РСР, спрямованої на задоволення просьби Уряду Польської Республіки про передачу пам'ятників королю Яну III Собеському й польським поетам А. Фредру й К. Уейському, що знаходяться в місті Львові –

Комісія в складі : С. СТЕФАНІКА – Заст. Голови виконкому Львівської обласної Ради депутатів трудящих (голова Комісії), Г. КІКАЛОВА – Заст. Голови Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів Української РСР і Г. СТАДНИКА – Зав. Протокольо-Консульського відділу Міністерства закордонних Справ Української РСР (члени Комісії) 12 жовтня 1949 року передала уповноваженому на це Урядом Польської Республіки П. ВЛОНСЬКОМУ – Віце-Консулу Польської Республіки в м. Києві – пам'ятник королю Яну III Собеському й пам'ятники польським поетам А. Фредро й К. Уейському, про що й складено цей протокол.

Протокол підписали:

За дорученням Уряду
Української Р. С. Р.

С. СТЕФАНІК
Г. КІКАЛОВ
Г. СТАДНИК

За дорученням Уряду
Польської Республіки

П. ВЛОНСЬКИЙ

Складено в м. Львові
12 жовтня 1949 року
в двох примірниках.

Za zgodność kopii z oryginałem
24/X 1949

[Гербова печатка] KONSULAT POLSKI W KIJOWIE
[Штамп] Wicekonsul Paweł Włoński [Підпис]

АМЗС ПР, ф. 7, в. 16, т. 142, арк. 50. Копія, маш., укр., пол. мови.

№ 170

12 листопада 1949, Львів. План роботи відділу концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР на листопад-грудень 1949 р.

При наявності 5 штатних одиниць.

- 1) Підготувати до опрацювання з фондів відділу, розташованих в підвалі під спецфондом 20 кбм. книжок.
- 2) Створити з багатотиражних видань підручний обмінний фонд приблизно в 1500 екз.
- 3) Скласти каталог на підручний обм. фонд б. 300 карток.
- 4) Завести облік на багатотиражні видання НТШ, розташовані по вул. Радянській 24.
- 5) Перевезти необліковану літературу, розташовану по вул. Радянській 24 (книгосховище) та Лисенка (радянські видання).
- 6) Передати в обмін фундаментальній бібл. АН СРСР – 2 000 т.
- 7) – // – до відділу комплектування недублетні фонди б. бібл. Грушівського – 2190 т.

- 8) Перевірити та передати до відділу опрацювання необліковані книжки, розташовані в великому книгосховищі – 600 т.
- 9) Розпочати звірку на дублетність впорядкованих по абетці книг.
- 10) Передати до відділу обробітки, згідно розпорядження дирекції, 4-ру кабінету мов народностей.

Львів 12.XI – [19]49 р.

2560 томів.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 242, арк. 3. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 171

20 листопада 1949, Львів. План роботи кабінету картографії Львівської бібліотеки Академії наук УРСР на 1950 р.

Кабінет Картографії

План праці на 1949 рік²⁶⁹

В картографічному кабінеті було в 1945 року заінвентаризованих 9264 карт і атласів, з того тільки 2437 було зкаталогованих, а решта збірки взагалі не мала каталогу. Крім того в шкафах були зложені карти і атласи зібрані з концентрації переведеної в 1939–1941 році в Оссолінеум.

З карт зінвентаризованих в 1939–1941 роках скаталоговано до тепер 3025. В тому році буде дальше виконуватися залегающа каталогізація, а саме: 200 карт і атласів-стародруків і 1000 інших карт.

Крім того буде дальше виконуватися інвентаризація карт зконцентрованих в 1939–1941 року.

Разом планується :

- I. Скаталогувати 200 карт і атласів-стародруків з бібліографічним описом і поданим перерахуванням мірила з інших систем в метричному системі.
- II. Скаталогувати 1000 карт і атласів.
- III. Зінвентаризувати 500 карт і атласів з старих фондів і одержані в 1949 році з відділу комплектування.
- IV. Розкласти в каталогах 2000 карток.

Львів 20 XI 1949 р.

Врублевська Софія

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 207, арк. 85-86. Оригінал, рук., укр. мова.

²⁶⁹ Помилково, очевидно, має бути: на 1950 рік.

№ 172

29 листопада 1949, Львів. Акт передачі Львівською бібліотекою АН УРСР літератури Львівській філії музею В. І. Леніна

АКТ ПЕРЕДАЧІ

складений у Львові, дня 29 листопада 1949 р.

Львівською бібліотекою АН УРСР в особі директора т. Одухи А. З. і Львівським філіалом музею В. І. Леніна при ЦК КП(б)У в особі директора Дудикевича Б. К. в тому, що згідно розпорядження Президії АН УРСР Львівська бібліотека АН УРСР передала для експозиції в музеї, а Львівський філіал музею В. І. Леніна прийняв цінну, унікальну літературу перших рідких видань творів класиків марксизму-ленінізму та революційну пресу фондів Львівської бібліотеки АН УРСР в кількості 63 книжок 104 примірників газет згідно з доданими списками.

Акт складений в двох примірниках.

Додаток: 1. Розпорядження Президії АН УРСР.

2. Списки літератури на 5 стор.²⁷⁰

3. Доручення Львівського філіалу музею В. І. Леніна на одержання літератури.

Передав: Директор Львівської бібліотеки АН УРСР [Підпис] (ОДУХА)

Прийняв: Директор Львівського філіалу музею В. І. Леніна [Підпис] (ДУДИКЕВИЧ)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 244, арк. 1. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 173

29 листопада 1949, Львів. Перелік примірників рідкісних газет з колишньої Бібліотеки НТШ, переданих Львівською бібліотекою АН УРСР до Львівської філії музею В. І. Леніна

СПИСОК ГАЗЕТ,

переданих до Львівського філіалу музею В. І. Леніна

1. «Пролетарий» 1908-1909 рр. №№ 21, 22, 23, 24, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46 26 прим.
2. «Вперед» 1905 р. №№ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18 16 прим.
3. «Социал-демократ» 1905 р. №№ 14, 15; 1910 р. №№ 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 (неповн[і] №№ 21-22) 9 прим. і 2 неп[овні]

²⁷⁰ Серед літератури, переданої до Львівської філії музею В. І. Леніна, було 28 книжок з Бібліотеки НТШ, 3 книги з бібліотеки Народного Дому і 13 книг з бібліотеки Оссолінеуму.

4. «Искра» 1900-1903 р. №№ 1, 3-52 (з додатком до №№ 43-44) 51 прим.
всього 104 примір. газ.

Львів, 29. XI. 1949

Всього передано 63 книжки і 104 прим. газет

[Підписи Б. Дудикевича і А. Одухи]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 244, арк. 7. Оригінал, маш. з рукописними вставками, укр. мова.

№ 174

29 листопада 1949, Львів. Доручення, видане працівниці Львівської філії Центрального музею В. І. Леніна А. Т. Безкоровайній, на право одержати літературу з Львівської бібліотеки АН УРСР

Пролетарі всіх країн, єдніться!

Львівський ФІЛІАЛ

ЦЕНТРАЛЬНОГО МУЗЕЮ В.І. ЛЕНІНА при ЦК КП(б)У

Львів, вул. 1-го Травня 20.

Телефон 264-43

№ 250.

29 листопада 1949 р

Д О Р У Ч Е Н Н Я

Дирекція Львівського Філіалу Центрального Музею В. І. Леніна доручає т. БЕЗКОРОВАЙНІЙ А. Т. одержати з Львівської бібліотеки Академії Наук УРСР марксистсько-ленінську літературу, газети і журнали за списком, який додається.

Директор Львівського Філіалу

Центрального Музею В. І. Леніна при ЦК КП(б)У [Підпис] (ДУДИКЕВИЧ Б. К.)

[Поверх тексту кругла печатка

з написом по центру] Львівський ФІЛІАЛ [і по колу] Музей В. І. Леніна

Литературу, согласно списка, приложенного к акту,

получила:

[Підпис]

(Безкоровайная).

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 244, арк. 2. Оригінал, маш. на бланку, укр. мова.

№ 175

2 грудня 1949, Львів. Лист директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи уповноваженому Президії АН УРСР, члену-кореспонденту АН УРСР Йосипу Штокалові²⁷¹ про знищення релігійної літератури

Уповноваженому Президії АН УРСР
Члену-кореспонденту АН УРСР
г. Й. З. Штокало

У фондах концентрації Львівської Бібліотеки АН УРСР знаходиться до 300 тис. примірників релігійної літератури, з яких 180 тис. примірників становить література непотрібна, яка складається з брошур, некомплектної та знищеної періодики низької якості та окремих дефектних творів.

Прошу Вашого дозволу на передачу цієї літератури, після її перегляду, до утилю.

Директор Львівської Бібліотеки
АН УРСР

[Підпис] ОДУХА

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 205, арк. 59. Копія, маш., укр. мова.

№ 176

[6 грудня] 1949, Київ. Розпорядження Голови Відділу суспільних наук АН УРСР Михайла Птухи²⁷² про передачу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописного фольклорного архіву з ліквідованого Львівського відділу суспільних наук АН УРСР

А К А Д Е М І Я Н А У К У Р С Р
БЮРО ВІДДІЛУ СУСПІЛЬНИХ НАУК

№ 1341

12

²⁷¹ **Штокало Йосип Захарович** (1897–1987) – укр. рад. математик, педагог, д-р фізико-математичних наук (1944), проф. (1946). Народився в с. Скоморохи на Львівщині. Член-кореспондент (1948) і академік АН УРСР (1951). З 1941 працював в АН УРСР, з 1946 – заст. директора Інституту математики АН УРСР, в 1949–1956 – член Президії АН УРСР, уповноважений Президії АН УРСР у Львові, Голова Львівського філіалу АН УРСР. Член ВКП(б) з 1941, багаторазово обирався членом Львівського міськкому та обкому КП(б)У, депутатом Львівської міськради, депутатом Верховної Ради УРСР (1951–1959), делегатом з'їздів КП(б)У, входив до складу делегації УРСР в ООН. Засл. діяч науки УРСР (1968).

²⁷² **Птуха Михайло Васильович** (1884–1961) – укр. статистик і демограф, економіст, організатор науки, засновник Інституту демографії АН УРСР, дійсний член АН УРСР (1920), член-кореспондент АН СРСР (1943), засл. діяч науки (1944). В 1930-х рр. був кілька разів заарештований, оскільки керівництво СРСР намагалось приховати катастрофічні наслідки політики Голодомору в Україні, заборонивши демографічно-статистичні дослідження. Після ліквідації в 1937–1938 Інституту демографії як «шкідницького» в 1940–1950 очолював відділ статистики Інституту економіки АН УРСР; у 1945–1950 – голова Відділення суспільних наук і член Президії АН УРСР.

[Кар]пенко
[в] президиум ²⁷³

До Розпорядчої Президії АН УРСР

Копія Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії.

Бюро Відділу вважає за доцільне задовольнити клопотання дирекції Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії про передачу рукописного фольклорного архіву, ліквідованого Львівського відділу, але з тим, щоб в Етнографічному музеї покищо залишились матеріали, якими користуються співробітники музею при виконанні своїх планових тем.

Голова Відділу	[Підпис]
суспільних наук АН УРСР	
дійсний член АН УРСР	(М. В. Птуха)

[6].XII-1949 р.

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 315, арк. 463. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 177

15 грудня 1949, Львів. Фрагмент звіту відділу концентрації та обміну Львівської бібліотеки АН УРСР про виконання плану роботи за 1949 р.

[...] П р а ц я В і д д і л у [концентрації та обміну]

[...] 2. Передано у відділ комплектування 6596 томів а 4000 приготовано до відправки.

3. Проведено тематичну розбірку фондів концентрації і розложено по полицях 15163 томів.

4. Перевезено необліковану літературу розташовану по вул. Радянській, 24, Лисенка, 14, Жовтневій, 19, Хмельницького, 36, з Будівельного Технікуму, як також перенесено з великого книгосховища б. бібліот[еки] Павліковських і Галереї²⁷⁴ 168.600 томів та розташовано в приміщеннях концентрації.

5. Підготовано обмінний фонд з тиражних і нетиражних видань в кількості 150.700 томів.

6. Перенесено з підвалля по вул. Стефаніка, 2 на другий поверх 28.823 томів книжок до обробітки в зимовому сезоні.

7. Передано в обмін Інституту Славянознавства АН СРСР, Інституту Історії АН УРСР і Бібліотеці Львівського Пол[ітехнічного] Інст[итуту] 2321 томів.

8. Передано Львівській Бібліотеці Іноземних мов з тиражних видань Оссолінеум 100.000 примірників.

9. Переписано, розібрано і спаковано депозитні фонди проф. Кляйнера 2000 томів книжок.

²⁷³ Резолюція дописана від руки.

²⁷⁴ Так у документі.

10. Передано у Відділ обробітки літератури на мовах народів СРСР в кількості 2560 томів [...]

12. Перепродано консервацію книжок б. бібліотеки Грушівського в кількості 3450 томів книжок. [...]

Львів дня 15. грудня 1949 р.

(Зав. від[ділу] Конц[ентрації] і Обміну Курчаба З. І. (Вулах)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 243, арк. 1-3. Оригінал, маш. з рук. виправленнями і вставками, укр. мова.

№ 178

22 грудня 1949, Львів. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про експертизу іноземної літератури

Наказ № 234

по Львівській бібліотеці АН УРСР від 22. XII. 1949 р.

Згідно розпорядження начальника Львівського облліту вся іноземна література підлягає перегляду спеціальної комісії. До перевірки цією комісією всієї іноземної літератури видача її читачам забороняється.

Відповідальність за виконання цього наказу, а також за збереження іноземної літератури та закриття доступу до неї несуть особи, які видають цією літературою.

Тов. Карпенку О. Ю., як відповідальному за фонди бібліотеки, дати відповідне розпорядження працівникам відділу обслуговування читачів і прослідкувати за точним його виконанням.

Т. т. Гуменюк М. П., Куркова Є. Т., Іринарков П. Н.²⁷⁵, Бідненко М. І. відповідають за виконання цього розпорядження у своїх відділах.

Директор Львівської бібліотеки
АН УРСР

ОДУХА

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 203, арк. 292. Копія(?), рук., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 2. – С. 848.

№ 179

23 грудня 1949, Київ. Витяг із стенограми засідання Президії Академії наук УРСР про передачу до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописного фольклорного архіву ліквідованого Львівського відділу цього Інституту

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

від 23 грудня 1949 р.

Стенограма²⁷⁶

м. Київ

²⁷⁵ Має бути: Іринархов П. Н.

²⁷⁶ Дописано від руки.

Головує: Віце-президент АН УРСР, дійсний член АН УРСР П. С. ПОГРЕБНЯК²⁷⁷
[...]

СЛУХАЛИ: Про передачу до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописного фольклорного архіву ліквідованого Львівського відділу цього Інституту.

(Допов[ідає] вчений секретар Президії АН УРСР Г.В. Карпенко).

УХВАЛИЛИ: Передати Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописний фольклорний архів ліквідованого Львівського відділу, але з тим, щоб в етнографічному музеї покищо залишились матеріали, якими користуються співробітники музею при виконанні своїх планових тем. [...]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 315, арк. 384, 396. Копія, маш. з рук. вставками, укр. мова.

№ 180

[Кінець грудня 1949], Львів. Фрагмент звіту про роботу Львівської бібліотеки АН УРСР за 1949 рік

[...] Протягом III кварталу були виконані такі роботи:

1. Перевезено фонди концентрації з приміщення по вул. Жовтневій № 29 до приміщення по вул. Стефаника № 2. Всього перевезено приблизно 38.000 томів книжок на 14-ти машинах.
2. Закінчено перенесення книжок з великого книгосховища до приміщення відділу концентрації (приблизно 60.000 томів книжок).
3. Звільнено приміщення в кімнаті № 54 по вул. Стефаника від фондів концентрації для газетного відділу.
4. Підбрано літературу для ленинградської бібліотеки, Інституту історії і літератури у Києві і Інституту слав'янознавства в Москві в кількості 910 томів книжок.
5. Підбрано літературу для Відділу мистецтва у Києві і для тов. Кавковського в кількості 160 томів книжок.
6. Передано до Відділу комплектування 92 томи книжок.
7. Відбрано зайву літературу з фондів по вул. Радянській, 24 і по вул. Бібліотечній № 2 до фондів концентрації в кількості 4.000 книжок.
8. Розпочато впорядкування фондів бувшої бібліотеки М. Грушівського, які знаходяться по вул. Радянській № 24. [...]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 210, арк. 76-77. Копія, маш., укр. мова.

²⁷⁷ **Погребняк Петро Степанович** (1900–1976) – укр. ботанік-еколог, д-р сільськогосподарських наук, проф., дійсний член АН УРСР (1948), віце-президент АН УРСР (1948–1950), уповноважений Президії АН УРСР у Львові (1946), голова Ради по вивченню продукційних сил АН УРСР (1949), голова Планової комісії АН УРСР (1949), член Редакційно-видавничої ради АН УРСР (1946, 1948–1950). Завідувач відділу екології Ботанічного саду АН УРСР (1946), директор Інституту лісівництва (1946–1950).

№ 181

[Кінець 1949], Львів. Довідка про роботу Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за 1949 рікД О В І Д К А

Загальна кількість книжок у Львівській Бібліотеці АН УРСР складає приблизно 1.600 т[ис.] томів з них :

1. Радянська № 24	–	200 тис. томів	
2. Стефаника № 2	–	560	– // –
3. Лисенка № 14	–	240	– // –
4. Бібліотечна № 2	–	85	– // –
5. Жовтнева № 14	–	28	– // –
6. Б. Хмельницького № 36	–	240	– // –
7. Стефаника № 11	–	247	– // –

Характеристика фондів окремих бібліотек:

1). **Радянська № 24.** Опрацьованих фондів 160 т[ис.] тт. та концентрації 40 т[ис.] тт. Опрацьовані фонди складаються в основному з української літератури та філології, книжки про Україну на всіх мовах та нове поповнення з 1940 р. з усіх галузів знання українською мовою. Газети з Радянської 24 перевезені, а там залишились лише журнали. В фондах знаходяться рукописи Ів. Франка, його приватня бібліотека.

Бібліотека бувш. наукового Т-ва ім. Шевченка є основою цього відділу бібліотеки. Ці фонди збільшувались за рахунок нового поповнення та фондів концентрації (частину вилучено до спецфонду). Переважає література українською мовою. Концентрація 40 т[ис.] тт. складається в основному з видань бувш. наук. Т-ва ім. Шевченка.

2). **Стефаника № 2.** Опрацьованих 326 т[ис.] тт. та концентрації 234 т[ис.] тт. Опрацьовані фонди складаються з фондів б. Оссолінеума 125 т[ис.] тт. бібліотеки Павликовських 35 т[ис.] тт., газетний фонд 30 т[ис.] тт. нове надходження 50 т[ис.] тт., Кабінет Марк[сизму]-Лен[інізму] 10 т[ис.] тт., Кабінет технічної інформації 3 т[ис.] тт., Картографії 6 т[ис.] тт. та рукописів 6 т[ис.] тт., 60 т[ис.] тт. літератури, що опрацьовується в спецфонді. Переважає література теологічна, юридична, історія, художня література польською та західноєвропейськими мовами, з незначною кількістю російською та українською мовою. Бібліотека Павликовських складається з історії польської літератури, сільського господарства та теології

Концентрація в кількості 234 т[ис.] тт. складається :

1). 40 т[ис.] тт. концентрація б. Оссолінеум (теологія, право, історія, педагогіка та підручники) латинкою.

2). б. бібліотека «Студіон» – концентрація книг та періодики бувш. католицької «Семінарії», єпископа Теодоровича греко-католицької «Семінарії» та інш. в кількості 50 т[ис.] тт. латинкою – історія та теологія та періодика 25 т[ис.] тт.

- 3). Видання Оссолінеума 70 т[ис.] тт., польською мовою – книжка польської та зах. європ. літератури, історія та історія літератури.
 - 4). Періодика «Оссолінеум» – 40 т[ис.] тт.
 - 5). Рукописів 7 т[ис.] тт.
 - 6). В процесі розбору у відділі комплектування 10 т[ис.] тт.
 - 7). Не розібрані фонди радянської періодики 17 т[ис.] тт.
- 3). **Лисенка № 14.** – 240 т[ис.] тт., з них концентрація 60 т[ис.] тт. та опрацьованих 180 т[ис.] тт.

Основний фонд складається з бібліотеки б. Народного Дому та Б-ки Петрушевича. Цей фонд доповнився стародруками з усіх бібліотек та новими поповненнями. По характеру все це російська література та російська наукова періодика, а також вся література по питанню книжки. Концентрація в кількості 60 т[ис.] тт. складається з стародруків.

- 4). **Бібліотечна № 2** – 65 т[ис.] тт. складається з літератури відділу мистецтва Оссолінеума 12 т[ис.] тт. і поповненою радянськими книжками та колекція гравюр і б. бібліотека Баворовських 23 т[ис.] тт. За змістом це все історія мистецтва, історія літератури та музична література і ноти.
- 5). **Жовтнева № 14** – Єврейська література 28 т[ис.] тт., з яких розпаковано для користування біля 5 т[ис.] тт., а решта знаходиться в скринках.
- 6). **Б. Хмельницького № 36** – 240 т[ис.] тт. концентрація дублетів бувш. Народного Дому, книжки «Студіона», книжки греко-католицької Семінарії, книжкові фонди Васил[і]ян та інші. За характером тут теологія, право, історія та художня література. Переважно громадянкою.
- 7). **Стефаніка № 11** – 247 т[ис.] тт. Концентрація чужоземними мовами з історії, художня література, періодика біля 100 т[ис.] тт., старі енциклопедії та словники.

Таким чином опрацьованих є приблизно 779 т[ис.] тт. та концентрації 821 т[ис.] тт.

Приміщення для розбору фондів концентрації відсутні, а приміщення книгосховищ концентрації не пристосовані для охорони літератури. Концентрація на Стефаніка № 2 знаходиться частково у загальному книгосховищі, частково у підвалах, на сходах та коридорах. Жодне з цих книгосховищ концентрації не пристосоване до схоронення книжок.

Радянська № 24 – концентрація знаходиться у двох кімнатах півпідвалу і 2-х кімнатах першого поверху. Приміщення півпідвалу задовільне, на першому поверсі № 26 – грибок і взагалі потрібен великий ремонт.

Лисенка № 14 – концентрація у підвалі, де ще не встановлені стелажі. Приміщення відремонтоване.

Б. Хмельницького № 36 – приміщення для концентрації гарне але відібрали для трудрезервів перший поверх і тому дуже тісно. При умові повернення першого поверху можливо у цьому будинкові переводити розбір концентрації.

Стефаніка № 11 – приміщення устатковане для охорони придатне за виключенням одної кімнати в гаражі, де знаходиться періодика. В цьому приміщенні літературу схоронювати не можна.

Місця для розбору концентрації нема.

Побажання що до приміщень :

- 1). Повернути I поверх будинку по вул. Б. Хмельницького для концентрації.
 - 2). Звільнити буд. Стефаника № 2 від типографії.
 - 3). Звільнити від школи та мешканців весь будинок по вул. Лисенка № 14.
 - 4). Відремонтувати книгосховище, галерею та фасад по вул. Стефаника № 2.
- Рационально передати всю концентрацію до Держфонду.

В. о. Директора Львівської
Бібліотеки АН УРСР

(Г н и п П. І.)

Д О В І Д К А

по кількості літератури у Львівській Бібліотеці АН УРСР :

1. Фонди, які знаходяться в користуванні – 977.700
2. Фонди концентрації біля – 600.000

Разом – 1.577.700

З фондів концентрації розібрано 120.000 в цьому році і описано 27.000 одиниць.

ДИРЕКТОР ЛЬВІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

(А. З. ОДУХА)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 212, арк. 13-15. Копія, маш., укр. мова.

№ 182

10 січня 1950, Львів. Акт передачі архіву Івана Франка з Львівської бібліотеки АН УРСР до Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР

АКТ

Складений 10 січня 1950 року комісією в складі т.т. Грудницької М. С., Крутікової Н.Є.²⁷⁸ (уповноважених від ЦК КП(б)У) і Дудника В.А. (представника управління Уповноваженого Львівських установ АН УРСР) з одного боку та Карпова І. Т. (зав. кабінетом Ів. Франка Львівської Бібліотеки АН УРСР) з другого боку в присутності директора Львівської Бібліотеки АН УРСР т. Одухи А. З. на предмет передачі архіву Івана Франка з Львівської Бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів інституту української літератури АН УРСР, яка була проведена за розпорядженням ЦК КП(б)У. При передачі виявилось слідує:

І. Архів Ів.Франка за інвентарною книгою має 610 інвентарних чисел, з яких:

²⁷⁸ **Крутікова Ніна Євгенівна** (1913–2008) – філолог, д-р філологічних наук, член-кореспондент АН УРСР. З 1941 понад 50 років працювала в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, від початку 1950-х була заступником директора О. І. Білецького.

- а). Два інвентарні номери в інвентарній книзі – вільні: 510 і 511
 б). В наявності оказалось – 543
 в). Бракують – два №№ 597 і 607

2. На весь архів складено список наявності, в якому вказано наявність рукописних одиниць (кількість листків або сторінок) в кожному інвентарному номері.

Список має 24 сторінки і додається до цього акту.

3. Крім списку наявності рукописних одиниць, які були заінвентаризовані, передаються також автографи Ів.Франка і інші архівні матеріали, які не ввійшли до списку наявності, бо не були заінвентаризовані в книзі. Список таких матеріалів має 5 рукописних одиниць і додається до акту.

4. Разом з архівом Ів.Франка також передаються:

- а). Інвентарна книга, що має 198 сторінок;
 б). Каталоги архіву, який має: (Всього скриньок)
 1. Каталог автографів Ів.Франка – 5 скриньок;
 2. Каталог листування – 7 – // –
 3. Каталог рукописної збірки різних авторів – 2 скриньки,
 4. Каталог старих рукописів (до XIX ст.) – 1 скринька.

5. Акт складений в 4-х примірниках: один примірник лишається в Львівській Бібліотеці Академії Наук УРСР; другий – для Управління Уповноваженого Президії АН УРСР; третій – для Управління Президії АН УРСР; четвертий – для інституту української літератури АН УРСР.

ЗДАВ: [Підпис] (КАРПОВ І. Т. – Зав. Каб. Ів. Франка)
 ПРИЙНЯЛА КОМІСІЯ: [Підпис] (ГРУДНИЦЬКА М.С.)
 [ПЕЧАТКА] [Підпис] (КРУТІКОВА Н.Є.)
 [Підпис] (ДУДНИК В.А.)

*Присутній Директор Львівської б-ки АН УРСР (ОДУХА Ан. З.)
 №№300, 309, 312, 337, 408, 410 I, 581, 582, 590, 519, 591, 547, 667 Під-
 лягають перевірі при прийомі матеріалів від президії АН УРСР і складенню
 на них додаткових актів²⁷⁹.*

[Підпис]

Іл. ВР. Акти Відділу рукописів за 1948-1950 рр., арк. 178-179. Копія, маш., рук., укр. мова.

²⁷⁹ Останні рядки дописані від руки.

№ 183

10 січня 1950, Львів. Акт передачі архівів Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки та інших осіб і організацій з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР

АКТ

передачі рукописних матеріалів Відділом Рукописів Львівської Бібліотеки АН УРСР до Інституту Літератури Академії Наук УРСР.

На основі розпорядження ЦК КП(б)У – Відділ Рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР, через Зав. відділом Т. Ю. КОЗАЧУК передало до Інституту літератури, а члени комісії ЦК КП(б)У в особі: т.т. М. С. ГРУДНИЦЬКОЇ та Н. С. КРУТИКОВОЇ, та вченого секретаря Львівських Установ Академії Наук УРСР В. А. ДУДНИК – прийняли 10-го Січня 1950 року ниццє-ззначені рукописи :

I. Архів «Лесі Українки»

1. Збірка поезій друкованих у Зорі 1889 році, автографи – 11 (одинадцять) шт. – на 15 листах, оправлених в книжку.
2. «Давня казка» – поезія – 26 л., оправлених в книжку.
3. «Легенди» – 7 шт. Автограф – 16 л., оправл[ених] в книжку.
4. «Роберт Брюс» – Шотландська легенда, та «Галілей» – проза. 13 л. великого формату. Автографи, оправл[ен]их в книжку.
5. «Я блукав колись». Поезія. Автограф. 1 картка.
6. «Шлю до тебе малий сей листочок» – копія. 1 картка с копіями.
7. Збірка «На крилах пісень» – 25 пісень. Автограф. 38 карток.
8. Ромansi – 9 шт. Автограф. На 3-х великих листах.
9. «Роберт Брюс» Шотландська легенда. Чорновий автограф на 14 л.
10. Вірш. На пам'ять. Автограф. На 2-х листах. До нього додана копія.
11. Збірка поезій «Не знає поет, чи хто слуха його»²⁸⁰ – 12 шт. на 17 л. Автограф.
12. Збірка поезій «Ти дівчина життям розбита». Автографи. на 28 л.
13. Збірка поезій 1898 р. – 6 шт. Автографи – на 12 л.
14. - // - - // - 1899 р. - 6 - // - - // - - на 11 л.
15. - // - - // - 1900 р. - 20 - // - - // - - на 22 л.
16. - // - - // - 1901 р. - 12 - // - - // - - на 17 л.
17. - // - - // - 1902 р. - 22 - // - - // - - на 16 л.
18. - // - - // - 1903 р. - 4 - // - - // - - на 12 л.
19. - // - - // - 1904 р. - 16 - // - - // - - на 22 л.
20. - // - - // - 1905 р. - 9 - // - - // - - // - 11 л.
21. - // - - // - 1906 р. - 15 - // - - // - - // - 25 л.
22. - // - - // - 1907 р. - 2 - // - - // - - // - 3 л.
23. - // - - // - 1908 р. - 1 - // - - // - - // - 1 л.
24. - // - - // - 1910 р. - 8 - // - - // - - // - 5 л.

²⁸⁰ Тут і далі в документі – рукописні виправлення і вставки.

25. - // - - // - 1911 р. - 6 - // - - // - - // - 9 л.
26. - // - - // - 1912 р. - 2 - // - - // - - // - 25 л.
27. - // - - // - без дати 15 - // - - // - - // - 21 л.
28. - // - - // - писані - 17 - // - - // - - // - 18 л. чужою рукою
29. Жаль, повість. Автограф. 76 л. оправлено в книжку.
30. З повісті. Автографи. - 20 л. - // - - // -
31. Чашка. Оповідання. - на 4 л. писано рукою К. Квітки.
32. Матеріал до повісті «Жаль» - на 12 л. Автографи.
33. Голосні струни. (Нарис). Автограф. на 18 л.
34. - // - - // - (Нарис). Рукопись пісан[а] Оленою Пчілкою. 48 листів.
35. Оповідання. Приязнь. Автограф. - на 90 л.
36. Примара. Автограф. 4 л.
37. Помилка. Автограф. - 58 л.
38. Утопія. Автограф. - 2 л.
39. А все таки прийде²⁸¹. Утопічна фантазія. Автограф. - 14 л.
40. Розмова. Автограф. - 26 л.
41. Єкбаль - ганем²⁸². Автограф. 20 стр.
42. Інтерв'ю. - Автограф. 5 стр.
43. З людської намови. Автограф. - 7 л.
44. Спогади тітки Люсі. Автограф. - 3 стр.
45. Одинак. Оповідання. Автограф. 16 л.
46. Ненатуральна мати. Автограф. 13 л.
47. «Очі» (конспект оповідання) - 1 л.
48. Уривок з оповідання. От вона тая жадана рівність. Автограф. 2 л.
49. Чотири казки Зеленого Шума. Автограф. - 9 ст. в записн[ій] кн[ижці]
50. Іфігенія в Тавриді. Драма. Автограф. - 6 л. оправ[лені] в книжку.
51. Блакитна троянда: Автограф. на 97 л. Драма.
52. Голубая роза. Русский текст. Драма. Автограф. 89 л.
53. Голубая роза. Драма. Русский текст. Копія. - 68 л.
54. Іфігенія в Тавриді. Драм[атична] поема. Автограф. - 7 л.
55. Кассандра. Драма. Автограф. - 127 л.
56. Кассандра. Чорновій автограф - 71 л.
57. Над Ефратом. Вавилонський полон. Автограф. 12 + 12 карт[ок].
58. На руїнах. Драматична поема. Автограф. - 14 л.
59. Осіння казка. Фантастична драма. Автограф - 27 л.
60. Три хвилини. Автограф - 20 л.
61. В дому роботи в країні неволі. Драма. Автограф. - 6 л.
62. Айша та Мохамед. Діалог. Автограф. - 4 л.
63. На полі крові. Драма. Автограф. 28 + 14 л.
64. Йогана жінка Хусова. Драма. Автограф - 60 стр.
65. Йогана жінка Хусова. Драмат[ичний] етюд. Другій варіант. Автограф - 58 л.

²⁸¹ Має бути: «А все-таки прийди...»

²⁸² Має бути: «Єкбаль-ганем».

66. Музичні химери. Гумореска. Автограф – 4 л.
67. Руфін та Прісцилла. Драма. Части[н]о писано чужою руко[ю] в 5-ти діях.
68. Великі роздоріжжя. Автограф. Драмат[ична] поема. в 5 діях. Два ва-
ріанта. [другий варіант копія].
69. Бояриня. Драмат[ична] поема. Автограф. 47 л. Оправлен[ий] в книжку.
70. Адвокат Мартіян. Драма. Автограф. 55 л. Оправлен[ий] в книжку.
71. Оргія. Драмат[ична] поема. Автограф. 57 л. Оправл[ений] в книжку.
72. Скульптор Річард. Черновик. Автограф.
73. У пущі. Варіант драм[атичної] поеми Скульптора.
74. Лісова пісня. Драма-фантазія. Автограф. – 88 л.
75. Камінний Господарь. Драма. Автограф. – 100 л. (100)
76. Одержима. Автограф. – 18 л.
77. В катакомбах. Автограф. – 16 л.
78. Уривки драм, плани : Бондарівна. Автограф.
79. Діалог. Драм[атичні] уривкі. Автограф. – Штук 6. : її родина, Пані Ба-
таєва, Сапфо, Турчін і Вірменочка, Щаслива сторона – Автограф. – 18 л.
80. Наукові статті – 11 шт.
81. Переклади : Байрона²⁸³, Гейне, Гавітман, Гомер, Гюго, Данте, і інших – 19 шт.
82. Переклад. Метерлінга²⁸⁴ «Неминуча» Драма. Автограф. 13 л. оправлен[ий]
в книжку.
83. Листи Л[есі] Українки до різних осіб. Копії, та 46 оригіналів.
84. – // – до М. Павлика. Копії – 75 л. писан. на машинці.
85. Народні пісні з нотами. Автограф. – 16 л.
86. Чужі твори. Критика Історико-драматичних творів Л[есі] Україн[ки].
Машінопись Шурикова-Степанова. Стіхі Мароссіянина²⁸⁵. Про таболь²⁸⁶.
Рукопис – 5 карток. Винниченко²⁸⁷. «Контрасти» – 69 л. Биляева²⁸⁸ Марія
Міхайловна. В кінці літа. 7 л.; Лідія Шишманова-Драгоманова. Лист з
Софії. Л[еся] Українка. Посмертна згадка – 8 листив.
К. В. Квітка. На роковини смерті Лесі – 60 л. Мозаїчний вірш – 1 картка.
Євген Потїос²⁸⁹ – 1 л. на франц. мови.
87. Документи Лесі та копії документів – 13 шт.
88. Ріжні документи, що відносяться до Лесі – 9 шт.
89. Фотографії що стосуються до Лесі та її родини. Поштові картки.
Картини та гравюри –
всього – 130 шт.

АРХІВ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

1. Снитсья. Оповідання. Автограф на 9 л. Поезії в прозі на 2-х лист. Автограф.

²⁸³ Має бути: Байрона.

²⁸⁴ Має бути: Метерлінка.

²⁸⁵ Має бути: Малороссіянина.

²⁸⁶ Так у тексті.

²⁸⁷ Має бути: Винниченко.

²⁸⁸ Має бути: Беяєва.

²⁸⁹ Можливо, йдеться про Ежена Потье.

2. Автобіографія на 2 л.
3. Московській гвер. Автограф на 7 л.
4. Софія Окуневська–Мурашевська²⁹⁰. Нарис на 6 л. Автограф.
5. Балаканка про руську жінку. Автограф на 29 л. Лист засудженого жовніра до своєї жінки на 5 л. 4 и 5-й лист. Автограф.
6. На зустріч долі – 12 л. (Чужою рукою)
7. «Через море» Нарис. Автограф. На 9 л.
8. Смутно колишуться сосни. Фантазія. Автограф – на 9 л.
9. Думи старика. Автограф. – на 8 л.
10. Уривок повісті на 5 л. Автограф.
11. Лист з 25. XI-1895 р. на німецької мови (Форворт). На 9 л.
12. Ніоба. Автограф. – 259 л. На німецької мови.
13. Німецькі переклади Новел Маковея. Автографи – від 10 до 48 л. – 3 речі.
14. Листи О. Кобилянської до різних осіб – та листи до неї – 24 шт.
15. – //– – //– – //– – //– до К. Студинського – 30 шт.
16. – //– – //– – //– – //– до Гнатюка – 10 шт.
17. Листи С. Окуневської до О. Кобилянської копії – 22 л.
18. – //– О. Кобилянської до Павлика – копії – 1[8] шт.
19. Легенда. Автограф. На 2 л.
20. Вірш О. Кобилянської на німецької мови на 2 л.
21. Матеріали до літературної діяльності О. Кобилянської. На 31 л.
22. Листування О. Кобилянської з Маковеем. Копії, на 515 л.

АРХІВ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

1. Копії листив Ів.Франка до О[лени] П[чілки] – 8 л.
2. Лист О[лени] Пчілки до О. Франко – 1 л.
3. Документи і пам'ятки О[лени] П[чілки], всього – 7 шт.
4. Байкі. Автографи – 13 шт.
5. Сон – Мрія. П'єса. Копія – на 29 л.
6. Різдвяна Байка. Автограф на 31 л.
7. Другій варіант Різд[вяної] Байкі. Черновій автограф на 47 л.
8. 4 книжки О[лени] Пчілки. З Автографами.
9. Адреси 5 шт. Одна папка.

АРХІВ МАКОВЕЯ

1. Рукопис повісти Ярошенко. Автограф – 209 л. Додаток газета «РУСЛАН» за 1905 рік, в якій друкована повість Ярошенко – 57 номерів газети. Дрібні нотатки, та оповідання на 14 л.
2. Ревун. Сатира. Автограф. Переплетений в книжку.
3. Повість «Пригоди Горобчика». Автограф. 35 л.
4. Руські переклади поезії Г. Гейне. Автограф – 31 л.
5. Дрібні оповідання. 21 шт. автографи.
6. Записки і виписки з рукописів Федьковича – 31 картка.

²⁹⁰ Має бути: Морачевська.

7. Листи Крушельницького до Маковея. – 2 шт.
8. Листи від Подолінського до Пастернака²⁹¹ – 1 л.
9. Листи О. Кобилянської до Маковея і до О. Кобилянської – 194 л.
10. Листи Маковея до своєї дружини – О. Макове[й] – 162 листа.
11. Листування О. Бжезіна²⁹² та інших осіб до Маковея – 76 лист.
12. Листи від матери до Маковея – 80 л.
13. Білети і визітні картки – 137 штук.
14. Листування Маковея з різними особами. Листи до Маковея – 6 (шість) папок.
15. Газети «Буковина», рукописи, різні фотографії, та матеріали про Маковея. – 1 (одна) папка.
16. Збірка народних пісень та розвідки з області фольклору. 1 (один) пакет.

АРХІВ СТЕФАНІКА В.

1. Діти. Автограф на 5 л.
 2. Думи про вибори в Снятинському повіті. Автограф. – 7 л.
 3. Шкільник. Автограф. 6 л.
 4. Воєн[ні] шкоди. Нарис. Автограф – на 4 листах.
 5. Анре Гарборга. Автограф на 5 листах. Уривок.
Анре Гарборг. Автограф – 66 л.
 6. Басараби. Оповідання. – 36 л. Автограф.
 7. Злодій. Автограф –
 8. Камінний хрест.
 9. Кленови листкі. Автограф
 10. Май. Автограф.
 11. Озимина.
 12. Похорон. Автограф.
 13. Сон. Автограф.
 14. Такий ранок. Автограф.
 15. Вона – земля. Писано з сином Стефаника (його рукою)
 16. Листи Стефаника до Володимира Дорошенко, Ганки Дорошенко і Олени Кульчицької. Копії – 8 шт.
 17. Листи Стефаника до О. Гомарак²⁹³. – 8 шт.
 18. Лист[и] до різних осіб – 61 лист.
 19. Переклад Стефаника на Польську мову – Самобуїща.
 20. Переклади новел Стефаника на російську мову «Кленові[е] листья» та інші.
- Ю. СІРОГО – 78 листів.

АРХІВ Ю. ФЕДЬКОВИЧА

1. Рукописі Федьковича «Слава Ігоря». Автограф.

²⁹¹ Має бути: А. Подолінського до І. Пастернака.

²⁹² В архіві О. Маковея зберігаються листи Й., С., та Ф. Бжезіни.

²⁹³ Має бути: О. Гаморак.

2. Драми. «Макбет», «Гамлет», «Довбуш».
3. Акти.
4. Астрологія.
5. Різні папери
6. Поезії: Руській лірник. Наша [М]аланка Дністровая. Сиритка.
7. Коляди народні : моїм побратимам, Новобранчик і різні дрібні, казки та оповідання.
8. Найкращі співанки руського народу на Буковини, оправлен[і] в книжку.
9. Так Вам треба – комедія.
10. Співанник для господарських діточок.
11. Матеріали про Федьковича.
12. Новобранчик. Поема. Автограф.
13. Листування. Всього – 14 пакетів і папок.

АРХІВ НАУКОВО-ЛІТ[ЕРАТУРНОГО] ВІСНИКА

1. Листування адміністрації – 1 пакет.
 2. Уривки рукописів з різних ділянок літератури і наук[и] – 1 пакет.
 3. Листи і листівки до адміністрації – 1 пакет.
 4. – // – адміністрації – 1 пакет.
 5. Покажчик до книжок Літ.-наук. вісника – 1 пакет.
 6. Рахунки адміністрації Літ.[.]наукового вісника – 4 пакета.
 7. Рахункові книги ЛНВ – 1 пакет.
 8. Листи і праці авторів – 9 (дев'ять) папок.
 9. – // – – // – – // – – // 4 (чотири) – // – 13 папок
 10. Списки передплатників – 9 книжок.
- Разом в архіві ЛНВ – є 13 папок, 10 пакетів і 9 книжок.

АРХІВ КОНИСЬКОГО О. Я.

11. Словник – 1 пакет.
12. Листи Т. Г. Шевченко до різних осіб з 1840 по 1861 рік. Копії, оправлен[і] в книгу – 278 л. – 1 книга.
13. Автографи різних осіб – 76 шт., серед них автограф Шевченко, Л[есі] Українки та інші, переплет[ені] в одну книгу.
14. Переписка Кониського з різними особами, між ними листи Ів. Франка – 190 листів, оправлен[і] в книжку. Автографи – 1 кн.
15. Список книжок – 1 зошит.
16. Переписка з різними особами в справі життєопису Т. Шевченко. Листи переплетені в книжку. Автографи – 265 лист.
17. Листування до Дикарева. 3 великих конверт[а].
18. Листи до Кониського от різних осіб з Галічини і Буковини – 1 папка.
19. Адреси, уривки рукописів, листування та матеріали до біографії Дикарева – 1 папка.
20. Листи, випіски з різних авторів – 1 папка.
21. Записні книжки – 2 штуки.
22. Листи М. Куліша та інших осіб до Кониського. Оправлена в книжку – на 225 листах. (1 книжка). Автографи.

23. Записки Кониського О. Я. Автограф – на 151 л. Оправлено в книжку – 1 кн.
24. Рукописи Кониського про життя Т. ШЕВЧЕНКО – 1 пакет. Автограф.
25. Рукописи різних статей, автографи і копії – 1 папка.
Разом в архіві Кониського : 6 книжок, 2 пакета, 4 папки, 1 зошит, 3 конверта, 2 записн[и] книжки.

АРХІВ Ом[еляна] ОГОНОВСЬКОГО

1. Граматика церковно-славянської мови. Рукопис. Автограф – 453 л.
2. Матеріали до славаря – 1 пакет.
3. Виписки з граматики – 6 зошитів.
4. Різні виписки з історії літератури – 1 пакет.
5. Чеські, польські, та німецькі рукописи Огоновського – 1 пакет.
6. Образи руської сторони в піснях людових. Коляди, поезії. Славянська міфологія (виписки) – 1 пакет.
7. Руська словесність. Виписки – 6 зошитів (1 пакет).
8. Шевченко. Виписки з основи Чалова²⁹⁴ – 1 пакет.
9. Література. Інакентій Гізель. Вишенській. Смотрицькій, Могила, Даніїл Заточник. Копинський. Прокопович, Ставровецький – 1 пакет.
10. Літописи – 6 штук (1 пакет).
11. Слово о полку Ігоревім.
12. Виписки з журналів. Заря Гал[ицька], Київська Сторона²⁹⁵. Слово. Правда і т.д. Бібліографія за 1860–1885 рік – 3 зошита – 1 пакет.
13. Рукописи. Федько Острозський. Драма. 3 зошита. Поезії і проза Огоновського – 1 пакет.
14. Чужі автографи. Виписки і чернетки – 1 пакет.
15. Статті по історії та історії літератури Гал[ицької] України – 1 пакет.
16. Підручник літератури. Літургики. – 1 пакет
17. Котехізм. Підручник для 1 класу – 1 пакет.
18. Історія руської літератури – 1 пакет.
19. Студії до української мови. Книжка з замітками автіра.
20. Історія літератури руской. Книжка О. О. з його замітками.
21. Етнографічні збірки 1870-80 рр. – 1 пакет.
22. Блок-ноти з літературно-науковими записками – 14 шт. (1 пакет).
23. Дрібні замітки – 3 бл[ок]нотів. (1 пакет)
24. Уривки рукописів. Автори нівідомі – 1 пакет. (7 шт.)
25. Дрібні замітки з історії літератури Укр[аїнської] і класичної – 1 пакет.
26. Метрики з 1770 р. – 1 пакет.
27. Граматика Української мови – 354 л. – 1 пакет
28. – // – Рус[ского] яз[ика] – 1 пакет.
29. Документи Михайла Осадци – 1 пакет.

²⁹⁴ Тобто, публікацій Михайла Чалого в часописі «Основа».

²⁹⁵ Має бути: «Київська Старовина».

30. Рукописи різних авторів : поезії, оповідання, біографії, народн[і] пісні та листування – 44 авторів. – 1 папка.
31. Словар – 1 картон.

АРХІВ Вол[одимира] ЛЕВИЦЬКОГО – псевдон[ім] Василя ЛУКИЧ

1. Листи Коцюбинського до Лукича – 16 шт. 1 пакет.
2. Книжка Ощадної каси В. Левицького – 1 пакет.
3. Рукописи різних авторів: Подоленко, Старицький, Стачинський²⁹⁶, А. Чайківський, Павленка, Яричевського, Ярошинської²⁹⁷, Добронис, Назарук, Павлусевич, Мордовець Д., Лиманський В., Мирославський Х.²⁹⁸, Масляк В., Маркович Д., Манджюра²⁹⁹ Ів., Каличка Ів., Лижутубський Т.³⁰⁰, Лепкий Богдан, Лепкий Д., Левицький Остап, Йосифович Д., Хомивченко³⁰¹, І. Спілка, З. Петрусь, Е. Згарський, Данильчук, Грушевський Гр. (Голота), Стоцький, Баран, Барвинський Б., Барвинський В., Барвинський О., Бобик Андр., Щоголев, Ванченко-Писатцький³⁰², Д. Млака, Варнак, Ів. Ничуя[-]Левицького, Старицький, Самийленко, Барилляк, Маковей, Кропивницький, П. Куліш, Гринченко, Глібов, Карпенко[-] Карій, Устиянович, О[лена] Пчілка, А. Кримський, Кордуба, Кобилянська О., Н. Кобринська, О. Колеса³⁰³, Комаров, Кониський, – ВСЬОГО – 40 пакетов.

АРХІВ ВИДАВНИЧА СПІЛКА

1. Рукописи різних авторів : Гнатюк Вол. – 1 пакет, Лукіянович Д. – 1 пакет, Антонович - Гнатюк – 1 пакет, Кос Михайло – 1 пакет, Крушельницький Антін – 1 пакет, Кіричинський М. – 1 пакет, Ковалів С. – 1 пакет, Мартович Лесь – 1 пакет, Невестюк Як. – 1 пакет, Новаковський М. – 1 пакет, Тимченко – 1 пак[ет], Павічиць – 1 пакет, Листування – 3 пакета. Рахунки – 2 пак[ет], Лепкий Богдан – 2 пакета, Рукописи Масперо³⁰⁴ – старин[на] істор[ія] східних народів – 2 пакета. ПАВЛИК – рукописи – 1 пакет; Коцюбинський М. «В путях шайтана», «У гірший світ», «Інтермеццо». Автографи – 3 пакета. Бернард – пакет – 1. Толстой – Герасимович – 1 пакет, М. Грушевська – переклад Чехова «Каштанка» – 1 пакет, Казки 1001 ночі – 2 пакета, Авдикович О. – 1 пакет, Дюсієн Декав – 1 пакет. Оповідання. Бурачинський – Літвинович – 1 пакет.

ВСЬОГО в архів[і] видавнича спілка – 33 пакета різної величини.

²⁹⁶ Очевидно, йдеться про А. Стечинського.

²⁹⁷ Має бути: Ярошинської.

²⁹⁸ У «Книзі надходжень» – Мирославський Л.

²⁹⁹ Має бути: Манджура.

³⁰⁰ Має бути: Лежогубський Т.

³⁰¹ У «Книзі надходжень» – Холівченко.

³⁰² Має бути: Ванченко-Писанецький.

³⁰³ Має бути: О. Колеса.

³⁰⁴ Має бути: Г. Мосперо.

АРХІВ І[вана] БЕЛЕЯ

1. Чужі рукописи, листи та статті до Белея як редактора: Авдиківський, Андришак, Антонович, Бажанський, Боруляк³⁰⁵, Барвінський Ол., Буцманюк, Василівич, Грушкевич, Езерський³⁰⁶, Заревич, Зіньковський, Карманський, Коцюбинський М., Масляк, Міхальчук, Рябошапка, Свенцицький³⁰⁷, Струтинський, Трембіцький, та інших авторів – всього 5 пакет[ів].
 2. Листування Белея з своїми кореспондентами – 5 папок.
 3. Рукописи Зубрицького Д. – 1 папка.
 4. Статистичні матеріали – 1 папка.
 5. Лука Данкевич літ[ературні] творі. Рукописи. Автографи. – 1 папка.
 6. Гушалович³⁰⁸ Підгоряни – Драма. Літографія – 1 папка.
 7. Гамалія – Кость. Рукописи – 1 папка.
 8. Історія Рус[ького] народного театру в Галічині – 1 папка.
 9. Анонімні творі – 1 папка.
 10. Лепкий Сильверст (Марко-мурава)³⁰⁹. Поезія і проза – папка.
 11. Качала Стефан. Листування – 1 папка.
 12. Старі рукописні акти Латінськи та інші – 1 пакет.
 13. Статути фонда допомоги до убогих. – 1 папка.
 14. Матеріал до утворен[ня] головних і окружн[их] рус[ьких] рад 1848 рік. 1 папка.
 15. Вірші і оповідання різних початков[их] авторів – 1 папка.
 16. Поетичн[і] і прозаїчн[і] твори авторів під псевдонімами і криптонімами – 2 папки.
 17. Матеріали відносно[і] товариш[чства] Просвіта 1870–[18]90 рік – 1 папка.
 18. Статті і листи різних авторів що були друковані в журналі «Діло» – 1 папка.
 19. Рукописи творів Корнила Устияновича, О. Стороженко, Артемовського Гулака та др[угих] українських письменників кінця ХІХ та початку ХХ сторіччя – 2 папки.
 20. Листування Белея з К. Устияновичем, з Ів. Нечуєм Левицьким, Ольгою Косач та іншими авторами – 1 папка.
 21. Різні Авторі – 1 пакет.
 22. Документи Белея – 2 пакета.
 23. Список передплатників – Правди і Світ – 1 пакет.
 24. Рукописи Кониського – 2 пакета.
 25. – // – на польськ[ій] мови – папка.
- ВСЬОГО в архів[і] Белея – є 25 папок і 12 пакетів.

³⁰⁵ Правдоподібно, йдеться про Тимофія Бордуляка.

³⁰⁶ Правдоподібно, йдеться про С. Єзерського.

³⁰⁷ Йдеться про Павлина Свенцицького.

³⁰⁸ Має бути: Гушалевиц.

³⁰⁹ Має бути: Лепкий Сильвестр (Марко Мурава).

АРХІВ ВОРОБКЕВИЧА І[зидора]. Псевдон[ім] Данило МЛАКА

1. Щоденники поетичн[і] і прозаїчн[і] твори Григор[ія] Воробкевича³¹⁰ – 1 пакет.
 2. Партетури до різних музичних комедій: ноти та композиції до народних пісень.
 3. Тексти різних оперет, пісень, оповідань.
- ВСЬОГО в архіві Воробкевича є – 39 книжок з текстами до опер і оперет, поезіями та оповіданнями і нотами та 17 пакет[ів] з партетурами і текстами до опер і оперет, а також рукописами його драм і поем – всі рукописи за виключен[ням] чужих, 1 папка, його – автографи.

АРХІВ ГУШАЛЕВИЧА МИХАЙЛА. Псевдон[ім] Михайло ЛЕВИЧ

1. Промови. Автографи – 1 пакет. Там-же Рукописи Гушалевича Довбуш. Драма. Робітниця – Драма. Русалка – Оперетка. Новочасна мучениця. Переклади – Шіллера та інші дрібні його твори.
2. Папери та листування Гушалевича – 1 пакет.
3. Особисті документи і записки Гушалевича – 2 папки.
4. Проповеді і поетичні твори, поеми і драми – 2 пакета.
5. Записні книжки Гушалевича з поетичн[ими] творами та нотатками по історії України – 14 штук.

АРХІВ ДОМАНИЦЬКОГО Вас[иля]

1. Його автографи: «Нерозважна сестра» і переклади з пол. мови Жеромського – 1 пакет.
 2. Рахунки Доманицького – 1 пакет.
 3. Рецепти – // – // – // – 1 – // –
 4. Листування – // – з такими особами: Хоткевич Гн[ат], Чикаленко [Є.], Череповський, Шинович³¹¹, Юркевич, Стебницький П., Степаненко В., С[с]удо-с[с]берегат[ельное] т[оварищес]тво, Погребінський, Акакс М.³¹², Архипенко [Є.], Баранський³¹³, Богданський³¹⁴, Гнатюк [В.], Грушевський Мих., Дорошенко [Д.], Донцов [Д.], Доманицька Н., Доманицький П., Ефремов³¹⁵ С., Жук А., Залізняк [М.], Застирець [Й.], Козловський [В.], Кушнір, Контраков, Грінченки Б. і М., Симович В., Лепкий Богдан, Лепінський В.³¹⁶, Лобач [М.], Лотоцький [О.], Матушевський [Ф.], Немалищук³¹⁷, Павловський [М.] та інші кореспонденти.
- Всього в Архів[і] Доманицького Вас. – 52 великих конверта з кореспонденцією, та 3 пакета з іншими матеріалами.

³¹⁰ Можливо, йдеться про Ізидора Воробкевича (див. опис архіву Воробкевича С. І. в: Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури. – Київ, 1999. – С. 92-95).

³¹¹ Можливо, йдеться про К. Широцького.

³¹² Має бути: Аркас М.

³¹³ Має бути: Барановський Х.

³¹⁴ Має бути: Богданенко Г.

³¹⁵ Має бути: Єфремов.

³¹⁶ Має бути: Липинський В.

³¹⁷ У «Книзі надходжень» – Ненадишук.

РУКОПИСИ КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО АНТОНА

1. Змагання. Роман. Автограф. 446 л.
2. Дужим помахом крил. Роман. Автограф. 457 л. т. I-й.
3. - // - - // - - // - - // - - // - - // - // - 939 л. т. II-й.
4. У хуртовини. Роман. Автограф. В 2-х том. I-й т. – 547 л.
II-й т. – 372 л.
5. На деревне. Роман. Автограф. – 696 л.
ВСЬОГО – : 6 пакетів.

АРХІВ НАЗАРІЇВА [ОЛЕКСИ]

1. Конспекти та протоколи засідання Відділу Т-ва «ВОЛЯ» – 1 пакет.
2. Особисти папери Назарієва – 1 конверт.
3. Листи родини Назарієвих – 1 пакет.
4. Листування Назарієва О. з іншими особами – 3 пакета.

РУКОПИСИ І ЛИСТИ ОКРЕМИХ АВТОРІВ

1. Пачовський Вас. Вір[ш] Рубінови сльози – 1 л.
2. Богдан Лепкий. Лист до Чернецького³¹⁸ С. Т. – 1 л.
3. Устіянович Корн[ило] Визитна картка. 1 картка.
4. Устіянович Іван. «Пробудження» або сила любови, листи в справах духовних і приватних – 1 пакет.
5. Полянський Юрій. Посвячення про відбір автографів і рісун-³¹⁹ [...] Кривецький Іван. Записка в справі автограф[ів] Т. Шевченко, висланих до Академії Наук в Києві в 1925 р. Машинопис – 1 конверт.
6. Окунівський Яр[ослав]. Листи – 1 пакет.
7. Озаркевич Іоанн. Поезії: а) Володимир Великий и крещеніє Руси ч. 1 і б) Поезії мешані ч. II в) Зрада оповідан[ня] Марка Мурави. В оправи і перепл[еті] – 1 пакет.
8. Загайкевич Богдан. Лист У. Кравченко в 1930 разом з початком листу Коцовського Вол. Рукопис, укр. мова – 1 конверт.
9. Джиджора Іван М. – Лист Ю. Сірого та лист М. Грушевського – 1 пакет (1 лист).
10. Гуменюк П. Штрайк. Оповіданє з часів страйку. 8 л. – 1 пакет.

³¹⁸ Очевидно, йдеться про С. Чарнецького. **Чарнецький Степан Миколайович** (1881–1944) – укр. поет-молодомузівець, театральний діяч, фейлетоніст, критик. Народився у с. Шманьківці (тепер – Чортківський р-н, Тернопільської обл.). Працював учителем народних шкіл у м. Станіславові (1890–1894) та реальних шкіл у Львові (1895–1902). Навчався у Львівській Політехніці (1903–1910). З 1906 – театральний референт товариства «Руська Бесіда» у Львові, режисер і керівник театру товариства (1913–1914). Співробітник часопису «Українське слово» (1916–1918, 1922–1925), фейлетоніст «Діла» (1921–1924). Автор гімну «Ой, у лузі червона калина похилилася...». Автор збірок поезій, новел і фейлетонів. У ЛфБАН УРСР працював бібліотекарем відділу рукописів від лютого 1940 до 11 січня 1941. Проживав у Львові на вул. Гродзіцьких, 9. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10є, арк. 85–96).

³¹⁹ Так у документі. У «Книзі надходжень» – ...рисуноків Т. Шевченка від Кривецького....

11. Шіллер Фрідріх. Поезії – 1 пакет.
12. Гомер. Іліада. Уривки – 1 пакет.
13. Чикаленко Ганна. Альковер Жуан та занедбаний сад – 1 пакет.
14. Чернявський М. «На крилах смерти», «Нічь неба зійшла» – вірш – 5 листів.
15. Яричевський С. «Світ» та «На вулиці» – 2 л.
16. Черкасенко С. «Вибори» – 11 л.
17. Кониський Ол. Лист до Грушкевича – 2 л.
18. О. Горущий. Вірш Стефановичови – 2 л.

АРХІВ ТЕАТРУ РУС[ЬКОЇ] БЕСІДИ

1. Устіянович – «Ярополк» – 27 розділ.
2. Репертуар театру. «Маруся» м[ело]драма – 50 л. Андреа – комедія – Роль Стефана³²⁰. Мизантроп³²¹ – 20 л., Комінар Імлина – комедія – 35 л. Гальшка – піеса, роль Гальшки. Уривки окремих піес – 3 зошити. Кузин з провінції. Комед[ія] – 18 л.; Черновіки Піеси – 1 зошит. Замок на Чортині. Роль Микити. Блазинь королевський. Оперета та інші уривки піес в 3-х зошитах. Ольга Носачевна – Історична драма – 4 дії. Присвячена Конівському³²² – 33 л. Мазепа. Драма, без початку. Автограф Ю. Косененка³²³, без початку від 5 до 47 стр. Шклянка води. Комедія. Шашкевича В. – 204 л. Збірник вірші-складн[их] небилиц³²⁴. Тіта Налечь Гембіцького – 44 л., Запорожець – драма³²⁵. Автограф. Підпись автора відерта. – 33 л. Понад Дніпром. Ів. Тобілевича (Карпенко Карого) – 11 лист., Верховинці. Драма. Осипа Коржінювського³²⁶ – 119 стор. Дівчина з Елизондо. Оперета. Переклади О. Левицького – 31 л. Гнат Приблуда³²⁷ Бочінського³²⁸. Рукопис, оправлен[ий] в книжку. Наші політики. Адама Асника – 94 стор. В горах Кавказа. Комедія. Ролі: Тото – Анни Григорьевни і генерала Ребусова – 3 зошита. Простачка – Оперетка, переклади О. Левицького – на 36 стор. Поминдор. Невідомого автора. Зошит на 112 стор. Перший винник³²⁹. Комедія. Зошит. Досвідкі³³⁰. Жарт в 1 дію. Зошит 30 стор.; Лицедії³³¹ піеса, зошит на 60 стор. Брехунець – фантазія³³². Зошит. Школяр³³³. Піеса. Зошит. Б. Хмельницький. Істор. драма. Автор невідомий. «С». Зошит, оправлен[ий] в кн. 116 стор. Федькович Ю.

³²⁰ Роль Стефана з комедії В. Сарду.

³²¹ Очевидно, йдеться про твір Ю. Коженювського «Mizantrop i druciarz».

³²² Правдоподібно – О. Кониському.

³²³ Має бути: Ю. Косиненка.

³²⁴ Очевидно, йдеться про «Збірник віршоскладних небилиць» Т. Гембіцького.

³²⁵ Йдеться про драму Г. Якимовича «Запорожці».

³²⁶ Має бути: Юзефа Коженювського.

³²⁷ «Гнат Приблуда» – п'єса І. Воробкевича.

³²⁸ Йдеться про укр. актора, режисера Омеляна Бачинського.

³²⁹ Йдеться про переклад Е. Ланевського «Перший винник» з Л. Толстого.

³³⁰ Твір Ф. Устенка-Гармаша «Досвітки».

³³¹ Можливо, йдеться про драму Б. Барвінського.

³³² «Брехунець» – комедія К. П. Мирославського-Винникова.

³³³ «Школяр» – пол. водевіль П. Лютостанського.

«Довбуш» – трагедія. Зошит, оправлен[ий] в перепл[ет] 1. шт. Огоновський О. – Гальшка Острожська – трагед[ія]. Зошит оправл[ений] в перепл[ет] 168 стор., Грушенко «Взять»³³⁴ Комедія. Зошит, оправл[ений] в перепл[ет] 1 шт. Голембіовський «Маруся» м[ело]драм[а] на 64 стор. – 1 зошит. Ст[арий] повозник Петра III-го. Комедія. Неоправлен[ий] зошит – 1 шт. Еней на Мандривці³³⁵ – комедія – на 10 л. «Подозр. жених» – комедія на 52 л. Зошит. Співак, Зірка, або вучена болгарка – драма. Зошит – 30 л.; Войнович «Ек вино цій»³³⁶ – драма – 171 л.; Климкович, К. – «Грушенко взять»³³⁷ – Комедія. Зошит – 58 л. Вільбранд[т] Адольф, «Донька Фабриція» драма – 99 л. – Зошит оправлен[ий] в книгу. «Родина ілі бездетная вдова» комедія, переробка с французького – 31 л. Зошит оправлен[ий] в переплет. Золотий крестик³³⁸. Драма. 60 л. Зошит оправлен[ий] в переплет, Бувальщина. Шутка. 20 л. Зошит. Коженювський – переклад Страхоцького. Цигани³³⁹. 18 л. Чи можна любити – комедія. 36 стор. Зошит. «Прибуть щастя розум буде»³⁴⁰. Комедія. Зошит. Збірка комедій – 1 пакет. Кат Амстердама³⁴¹ – драма. Зошит. 34 л.; Окно на 2-м етажі³⁴² – драма. Зошит. 23 л.; Слаба струнка³⁴³. Водевіль. Зошит оправлен[ий] в перепл[ет]; Котрий з них. Комедія в 2-х варіантах – 2 зошита; Ночліг в Апенінах³⁴⁴. Оперетка. Право і права – комедія. 1 зошит; Братаніц стрижіком³⁴⁵. Комед[ія] 1 зошит. Видумана нерівність³⁴⁶. Мольєра – 1 зошит. Заговини, або масниця 3-х любовн[иків]³⁴⁷ шутка. Зошит; Два Розсіяні. Комедія. З німецького А. Котцебус³⁴⁸ – на 51 л.; Цирулик зо звіриньце. Комедія в віршах – 26 л. Цинаге³⁴⁹ – Корженювського – пієса – на 121 л. 1 зошит.

3. Пожертвування українцев Львіва на будову театру з 1905–1909 по 1912 рр. 4 пакета – (8 кн.) та ще 1 книжка. Всього – 9 книжок.

4. Шухевич В. Список членів Рус[ької] бесіди. 1 зошит.

5. Підвисоцький К. Письмо-жалоба, писана до загальних зборів Рус[ької] бес[іди] на 36 стор. – 1 папка.

6. Пожерт[тування] укр[аїнців] Львіва на будову театру – 1905 р. – 1907 р. – 1910 – 1913 – 12 книжок.

³³⁴ Має бути: «Грушенків зять».

³³⁵ «Еней на мандрівці» – лібрето М. Курцеби та Я. Лопатинського.

³³⁶ Йдеться про переклад з сербської В. Ткачкевича драми І. Войновича «Еквіонцій».

³³⁷ Має бути: «Грушенків зять».

³³⁸ Комедія А. Моленцького.

³³⁹ Йдеться про переклад Г. Страхоцького пол. драми Ю. Коженювського «Цигани».

³⁴⁰ «Прибуть щастя, розум буде» – комедія, переклад з нім. К. Характерника.

³⁴¹ Переробка і переклад драми Е. Скріба.

³⁴² Драма, яку переписав А. Стечинський.

³⁴³ Водевіль Л.-Ф. Клервіля.

³⁴⁴ Переклад з пол. п'єси А. Фредра.

³⁴⁵ Йдеться про п'єсу Ф. Шиллера «Братанець стріяшком, або Поединок, любов і перука», яку переклав Ю. Нижанківський.

³⁴⁶ «Видумана невірність» – переклад комедії Ж.-Б. Мольєра.

³⁴⁷ Комедія К. Зелінського.

³⁴⁸ Має бути: А. Коцебу.

³⁴⁹ «Цигани» Коженювського.

АРХІВ РІПЕЦЬКОГО А[дама-]Ю[рія]

1. Сакович. ч. 1-3. Рукопис. – 3 пакета.
2. Конспекти перечитан[их] книжок – пакет 1.
3. Матеріали до укр. літератури – пакет 1.
4. – // – до польск[ої] літерат[ури] – пакетів – 2.
5. Студії над Шекспіром – 2 папки (пакети).
6. Байрон і Данте – 1 пакет.
7. Педагогіка і дидактика – 1 пакет.
8. Спис власних книжок – 1 пакет.
9. Ріжні записки – 2 пакета.
10. Сінтеза укр. літератури – 1 пакет.
11. Джерела до укр. – // – – 1 – // –
12. Література XI–XIII стол. – 1 – // –
13. Укр. література перед 48 р. (1848 р.) – 1 пакет.
14. – // – – // – – // – – // – 1860 р. і після 1860 р. – 1 пакет.
15. Драматич[не] письменство – 1 пакет
16. Витяги історії літератури – 1 пакет
17. Слово про полк Ігоря – 1 пакет
18. Укр. література XIX і XX стол. – 1 пакет
19. Студії над укр. граматиками – 1 пакет
20. Етнографія і думи – 1 пакет
21. Студії над Шевченко – 1 пакет
22. Філософія і література Грецка – 1 пакет.

АРХІВ ХАТКЕВИЧА³⁵⁰ Гнат[а]

1. Листування. Між інші листи М. Кацюбинського, на укр. мови XX в. – 1 пакет.
2. Українські твори: стародавня легенда, Авірон, Кіч. орив³⁵¹, підручник гри на бандурі та інші – 1 пакет.
3. Російські твори: Драма про бандуру. Москва та інші – 1 пакет.
4. Добуш сцен[ічний] образ в 5 діях – 1 конверт.
5. Троє оповідання – пакет – 1.

АРХІВ ЛЕВИЦ[Ь]КОГО Івана

1. Замітки, переписка – листування чернових записей – 1 пакет.
2. Листування і чернови записи – 1 пакет.
3. – // – – // – – // – – // – – 18 папок.
4. Записки з нарад на господарс[ькі] теми – 1 пакет.
5. Алфавітичн[ий] спис укр. письменник[ів] – 1 книжка.
6. Записни книжки 1870 по 1885 р. – 5 книжок.

Рукописи Паньковського [Костя Федоровича]

1. Листування. Кінець XIX ст. укр. мова – 1 пакет
2. – // – – // – – // – XX ст. – // – – // – 1 – // –

³⁵⁰ Має бути: Хоткевича.

³⁵¹ Вочевидь, йдеться про історичну драму Г. Доброскока «Січовий орел».

РУКОПИСИ РІЖНИХ АВТОРІВ

1. Гнатюк. Листування з Маковеєм, Могульским³⁵², Мартовичем, Буніним та інш. – 1 папка.
2. Котляревськ[ий] І. – Енеїда – копія – 1 книжка.
3. – // – – // – – // – ч. IV – // – – // – – 1 – // –
4. Шевченка Т. – поезії – 1 книжка.
5. – // – – Кобзарь (копія з Кобзаря, зроблена в Тарнополі), рік невід[омий] – 1 книжка.
6. – // – – запрошення на Шевченка концерти – 1 пакет.
7. – // – – Альманах – 16 л., відбитих в друкарні до корект[и] 1 папка.
8. – // – А. О. Збірник Малоросійск[их] пісень – 1 папка.
9. *Панько Куліш – Дзвін. Грицько Сковорода, Хутор «Недогарки» та інші поетичні твори та листи – 1 пакет*
10. *Куліш – Лист до невідомого адресата – 1 зошит*
11. *Куліш – Переклади Байрона. Дон-Жуан. Дзвін та інші, опр[авлені] в 1 книжк[у] – 1 кн.*
12. Куліш – переклади творів Шекспіра *Ромео та Джульєта, Юлій Цезар, Багато галасу з нечевья. Авт[ографи]*³⁵³.
13. М. Коцюбинський. Листи до Грушевського М. – 67 шт. – 1 пакет.
14. Лист Бохенської про Ів. Франка. – 1 конверт.
15. Руданський Степан. Співомовки, опр[авлені] в книжку – 1 кн.
16. – // – – // – – // – Переклад Гомера. Омирова Їльонянка³⁵⁴. 2 томи. Опр[авлені] в світлу шкіру – 2 кн. Автографи.
17. – // – – // – – // – Твори, том 2-й – 1 пакет.
18. Устиянович К. – 2 поеми в честь Шевченка і Котляревського 1 конверт.
19. – // – – // – – Ярополк. Автограф, в 2-х варіантах – 2 зошита 1 папка.
20. – // – – // – – Листування – 1 конверт.
21. Саміленко³⁵⁵ Волод[имир] – Рукописи. Царь Федор Йоанович. А. Толстого, переклад. Наша Славна Україна. Партитура. Реценз[ія] книжки Домбровського та інші – 1 папка.
22. Черемшина М. – (Ів. Саманюк³⁵⁶) – Нотатки, листи, рукописи За мачуху, Зарікайся, Інвалідка, Козак, Маричку – головка болит, Параска, Парубоцька справа, Сокіл, Як дим підимається, Поет Розпуки. Коляди, Добрий вечер пани брати, За мачуху молоденьку, Фрагмент з поминю³⁵⁷ про Ів. Франка, Бо як дим піднімаєся. Бодай їм путь пропало. Верховина. Зрадник. Перши стріли. Писанки. Село вигибає та інші дрібні рукописі. Автографи. 1 папка.
23. Гриневич Катря – Шеломи в сонці – Повість. 1 кн.
24. – // – – Листи до Грюнт³⁵⁸ – 9 лист. (9) – 1 конверт.

³⁵² Має бути: Мочульським М.

³⁵³ Пункти 9-11 і частина 12 – рукописна вклейка.

³⁵⁴ Має бути: «Омирова Їльонянка».

³⁵⁵ Має бути: Саміленко В.

³⁵⁶ Має бути: Семанюк І.

³⁵⁷ Очевидно, «спомину».

³⁵⁸ Можливо, має бути: листи до Гриневичевої.

25. Щурат Василь – Пісня про Роланда – 1 кн.
26. Комар Маріян – Терня і квіти, сльози і кров. Збірка поезій. 1 кн.
27. Алчевська Хрестя – Рукописі дрібн[их] віршів. Того-часне й минуле; Моему Краю; Демрія Даліч³⁵⁹, та лист до Венгжина М. – 1 папка.
28. Барвінський Богдан – Драма. Лицедії. – 1 пакет.
29. Ковалів Стефан – Рукописи оповідань. Добрий заробок, Мій похресник. На дримайловим пустарищу і лист до нього – 1 папка.
30. Гриневич Катря – Дивна ніч. Новела. Автограф – 1 пакет.
31. Житецький П. – Острожская трагедія. Автограф – 1 пакет.
32. Коваленко А. – Серед квіток – 1 л.
33. Хронович В. – Люблю тебе сердцем душой. Вірш – 1 л.
34. Пасичинський С. Р. – Думка-згадка. Вірш про Ів. Франка – Автограф і копія машинописна – 1 конверт.
35. Кравченко У. – Ой колись то в днях щасливих. Вірш. Автограф – 1 л.
36. Альбом без заголовного листа. Збірка вірш[ів] невідом[ого] автора – 52 л. оправлен[их] в книжку.
37. Мордовець – Про незабутн[є]. Спомини про Драгоманова. Автограф оправлен[ий] в книжку.
38. Геринювич В. – Вплив природи на творч[ість] Шевченка – 40 стор. – 1 конв[ерт].
39. Підгірянка М. (Домбровська) – Малий Василько. Оповідання і Мати страдниця. Поема. – 1 зошит. На окремих л.
40. Возник³⁶⁰ С. – Лицарь і смерть та інші. Вірші і проза. 55 л. 1 кн.
41. Вивсяник Ю. – Проповеди. – 1 пакет.
42. Вилянський Д. – Спогади про М. Вовчка – машинопис – 19 стор.
43. Короленко В. Г. – Воспоминан[ия] о Чернишевському. Зошит – 65 стор. Автограф.
44. Франко син – Лис Микита в бегу. Писано на машині. Генеза лиса Микити – 1 папка.
45. Кобилянський А. – Папери – 1 пакет.
46. Часописи рукописни літературного напрямку – 11 шт. – 1 папка.
47. Редакція «Дзвінок». Автографи. Кореспонденти різних авторів до редакції – 1 пакет.
48. Качковський М. – Листи до Бачинського І. – 1 конверт.
49. Гринченко Б. – Лист до Ентеша³⁶¹ – 1 лист.
50. Гринченко М. – Лист до Козловської Н. – 1 конверт.
51. Шнайдер Ю. (Кравченко У.) – Лист до Застирець³⁶².
52. Кобринська Н. – Лист і 3 пошт[ові] картки до О. Назарієва. 1 конв.
53. Семанюк [І]. – лист до Лукіяновича Д. із згадкою про Стефаніка і Мортовича³⁶³ – 1 конверт.

³⁵⁹ Має бути: «Де мріє далеч».

³⁶⁰ Має бути: Возняк М.

³⁶¹ Має бути: НТШ.

³⁶² Очевидно, йдеться про Й. Застирця.

³⁶³ Має бути: Мартовича.

54. Кибальчич Н. – Листи Коцюбинського до неї – 1 лист.
55. Рудницькій М. – Лист М. Коцюбинського до неї 1 конверт.
56. М. Коцюбинський – Листи до А. Чайківського – 6 шт.
57. Листи різні осіб до різних редакцій і редакторів: Білозерського, Барвінського В., Лисенка М., Навроцького [В. М.] до Драгоманова [М.], Романчука [Ю.], Пулюя Ів[ана]. – 1 пакет.
58. Куліш³⁶⁴ Ол. (Ганна Барвинок) – Листи до Ів. Пулюя³⁶⁵. Копії – 1 пак[ет]
59. – // – – Темно на дворі. Лист до Винкжина³⁶⁶, поштова картка, 1910 року, візитівка Кобринської Н.
60. Крушельницька³⁶⁷ С. – Листування в мовах укр[аїнській] – 76, польск[ий], чеськ[ий], французьк[ий] і італійськ[ий] – 4 пакета.
61. Колеса Ф. – Листування з М. Лисенкою³⁶⁸ і К. Квіткою та інші – 1 пак[ет]
62. Листи [С.] Петлюри до [Д.] Донцова – 2 пакета.
63. Лукич Василь – Щоденник за 1878 рік в блок-ноті. 93 листа.
64. Лукич – // – – Рукописи різних авторів – 7 папок.
65. Видавничча спілка. Книга замовлень і касов[ий] журнал – 2 книжки.

С Д А Л А

Зав. Рукописним Відділом ЛБ АН УРСР [Підпис] (КОЗАЧУК Т. Ю.)
 П Р И Н Я Л И : [Підпис] (М. С. ГРУДНИЦЬКА)
 Чл[ен] Комісії ЦК КП(б)У [Підпис] (Н. Є. КРУТИКОВА)
 При передачі та прийомі були присутні:
 ДИРЕКТОР ЛБ АН УРСР [Підпис] (А. З. ОДУХА)
 ВЧЕН[ИЙ] СЕКРЕТАР Льв[івських] Установ АН УРСР [Підпис] (В. А. ДУДНИК)

[Кругла печатка з написом по центру] Бібліотека [і по колу] Львівська філія Бібліотеки Академії Наук УРСР

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 1–16. Оригінал, маш. з рук. правками, укр. мова.

№ 184

13 січня 1950, Київ. Витяг із стенограми наради членів комісії АН УРСР з обстеження роботи львівських установ АН УРСР³⁶⁹

[...] Слово для сообщенія об обследованіи работы Львовской библиотеки АН УССР предоставляется Директору библиотеки АН УССР тов. Золотоверхому И. Д.

³⁶⁴ Має бути: Куліш О.

³⁶⁵ Має бути: Пулюя.

³⁶⁶ Має бути: Венгжина.

³⁶⁷ Має бути: Крушельницька С.

³⁶⁸ Має бути: Лисенком М.

³⁶⁹ Йдеться про акт обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 р. (ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 274, арк. 1–12. Оригінал, маш., укр. мова; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 2, арк. 60–72. Копія, маш., укр. мова).

Тов. Золотоверхий І. Д.: Бібліотека за 1949 рік провела велику роботу, головним чином, в напрямку відходу від стану замкненості до стану розгортання роботи з читачами. Систематично обслуговано було тільки 2,5 тисячі читачів і видано 107 тис. книг. [...]

Поскілки ми до бібліотеки не придивлялися, то дехто вважав, що тут можна провадити ідеологічну роботу. Ось чому бібліотека так засмічена негативними кадрами. У мене є список – 19 чол. на скорочення, що якраз вкладається в норму. Робота в цьому напрямку проведена, але її треба тільки затвердити і дозволити керівництву бібліотеки здійснити.

Не забезпечені кваліфікованими кадрами такі відділи: як відділ рідкісної книги і кабінет мистецтва.

З спецфондами, вважаю, становище надзвичайне³⁷⁰. Справа в тому, що я до цього часу і не знав, що спецфондом керує людина, яка була в окупації. Дехто накричав на тов. Одуху, який заявив, що він не може довіряти такій людині, прізвище якої Шутілова. Факт, що спецфондами керує тов. Шутілова, можна допустити тільки політичною сліпотою.

Треба звернути увагу на те, що зараз відсутній заступник директора по науковій частині. Треба звернути увагу на те, що директор бібліотеки не фахівець, а тому заступник директора має бути фахівцем. В цьому відношенні ми повинні допомогти і дати із Києва відповідного фахівця. У Львові є фахівець високої відповідної кваліфікації бібліотечної справи, – це тов. Кирилов³⁷¹, який завідує бібліотекою Політехнічного Інституту. Я вважаю, що цій людині треба працювати в Академії. Правда, т. Кирилов під час розмови по цьому питанню заявив, що там тяжка атмосфера, тобто в бібліотеці, і він не зможе працювати. Я вважаю, що треба просити Йосифа Захаровича³⁷² поставити це питання перед Обкомом партії, щоб тов. Кирилова перевести в бібліотеку АН.

Бібліографічний відділ. Бібліографічний відділ не має ні одного фахівця бібліографа. А між тим, – штат заповнен. На це треба звернути увагу.

Відділ комплектування не має висококваліфікованого знавця книг, зокрема, радянських. Ось чому у фондах бібліотеки бувають такі неприємності, як факт, що до цього часу бібліотека не має нового видання «Капіталу» і користуються самими старими виданнями. До жовтня місяця бібліотека не мала стенографічного звіту XVI з'їзду КП(б)У.

Я хочу звернути увагу на те, що 19 чоловік, які намічені до скорочення, – всі вони за своїм фахом не бібліотекари і політичне обличчя їх таке, що в бібліотеці вони працювати не можуть.

³⁷⁰ В акті обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 р. про діяльність відділу спецфондів сказано: «Відділ спец фондів не забезпечує контролю за ідеологічним станом каталогів і книгосховища, власні фонди також не упорядковані. Такий стан роботи відділу спец фондів є найбільш загрозливим у всій роботі Бібліотеки». (ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 274, арк. 6; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 2, арк. 65).

³⁷¹ Йдеться про Кирилова Йоасафа Мамантовича.

³⁷² Йдеться про Й. З. Штокала.

Підвищення кваліфікації бібліотечних робітників недостатнє, тому, що вони не мають відповідної допомоги. Ми не знаємо випадків, щоб викликали фахівців з Москви, Ленінграду і, навіть, з Києва. Я ще раз підкреслюю, що наукові засідання не проводяться, Вченої Ради нема, а звідси і наслідки.

Ми вважаємо необхідним провести деякі зміни в структурі бібліотеки. Є пропозиція об'єднати відділ комплектування з відділом концентрації та обміну. Це дасть базу для скорочення і ліквідації знеосібки.

Щодо кабінету Івана Франка треба це питання урегулювати, тому що там цінна колекція літератури Франка. Хтось дав вказівку про те, щоб заборонити цю літературу до вжитку читачами. Отже є пропозиція, щоб ліквідувати цей кабінет і влити літературу в загальні фонди з тим, щоб зробити її доступною для читача, а одиницю, як було вже сказано, ліквідувати³⁷³.

Бібліотека має великі фонди концентрації, але доцільність фізичної наявності до цього часу не вивчена. Є пропозиція приступити до вивчення доцільності, змісту цих фондів, ураховуючи, що тут є велика кількість багатотиражних видань одних і тих же книжок, які нікому не потрібні. Є пропозиція передати їх на утіль. Таке саме становище і з клерикальною літературою, якої теж дуже багато. З охороною цієї літературою стан незадовільний. Серед співробітників була пропозиція, щоб клерикальну літературу передати церковним общинам. Ми вважаємо, що цю літературу треба знищити³⁷⁴. Щодо відбору літератури треба сказати, що цю роботу треба провадити поступово, ураховуючи все те, що необхідно для основного фонду, а останнє знищити.

[...] Кабінет марксизму-ленінізму являється одним з найбільш активних кабінетів, але робота там побудована неправильно. Тут зібрана вся література з філософії, в тому числі і ідеалістична література, вся література з права і держави, в тому числі, з буржуазного права і держави. Тут нема літератури по політекономії. Недостатньо провадиться робота по аналітичному описанню творів класиків марксизму-ленінізму.

Кабінет орієнтується, головним чином, на читача студента, а не викладача, наукового робітника, пропагандиста. Все це треба взяти до уваги. Комплектування літератури в кабінеті побудовано неправильно.

В бібліографічному відділі [...] Письмова довідка для читача вимагає великої роботи, а це провадиться на низькому ідейно-політичному рівні. В звязку з цим бувають випадки, коли з питань марксизму-ленінізму рекомендують меншовицьку літературу. Каталог був побудований за принципом поєднання вселяких систем і схем. Каталог не відповідає основній вимозі, – тобто, пропаганді книжок. В 1949 році почали перебудову каталогу,

³⁷³ В акті обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 р. сказано: «Ліквідувати кабінет Івана Франка, як самостійну одиницю, перенести його книжкові фонди до основного книгосховища як окрему колекцію зробивши її доступною для читачів». (ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 274, арк. 7; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 2, арк. 66).

³⁷⁴ У березні 1950 директор ЛБ АН УРСР А. Одуха звітував Президії АН УРСР про очищення бібліотеки від «ворожої» літератури і передачу всіх релігійних книжок на макулатуру (Стенограма засідання ради при уповноваженому АН УРСР у Львові, 18-20 березня 1950 р. // НАП НАНУ, справа без номера, арк. 63).

але не розробили єдиної системи і тому ця перебудова не дала відповідних наслідків. В каталозі нема нічого з питань природознавства, нічого нема з творів Леніна і Сталіна про мічурінську науку.

Рукописний відділ повинен передати всі фонди, які не мають наукового значення, до державного архіву. Треба сконцентрувати у відділі рукописів такі наукові фонди, які нам потрібні для наукової роботи³⁷⁵.

Кілька слів про кабінет мистецтва. За 1949 рік цей відділ виконав план на 300 %, але треба подивитися як все було заплановано. Перш за все, в цьому відділі працює 4 чол., але треба тільки двох, причому, план необхідно збільшити ще в три рази проти минулого року, тому що він був дуже занижений.

В роботі цього відділу відсутня політична целеспрямованість. У відділі мистецтва провадиться пропаганда буржуазного реакційного декадентського мистецтва і мало пропагується прогресивне мистецтво; зовсім не пропагується радянське мистецтво, за винятком тих випадків, коли без цього вже обійтися не можна.

Відносно спецвідділу я вже говорив і підкреслюю, що це саме загрозиве місце в роботі бібліотеки. Тому, що відділ не забезпечує ідеологічний стан каталогу фондів.

Крім пропозицій, які я тут висунув, треба до 1-го травня провести атестацію бібліотечних робітників. Треба розробити питання щодо організаційного підпорядкування бібліотеки центральній установі. Отже, я пропоную ліквідувати ці самостійні бібліотеки і утворити пересувки з фондів основної бібліотеки. [...]

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 372, арк. 30-36. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 185

19 січня 1950, Київ. Додатковий акт передачі архіву Івана Франка з Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР

АКТ

Складено цього акта 19.I.1950 р. в додаток акта, складеного у Львові 10-го січня 1950 р. комісією в складі тт. Грудницької М. С., Крутікової Н. Е., Дудника В. А. і Карпова І. Т. на предмет передачі архіву Івана Франка з Львівської бібліотеки АН УРСР до Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, – в тому, що при повторній перевірці

³⁷⁵ В акті обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 р. про діяльність відділу рукописів сказано: «В цьому відділі слід вилучити все, що за профілем не має наукового значення, а має значення державного порядку і передати до державного архіву (архіви різних установ, організацій і ін.). Одноразово слід зобов'язати адміністрацію Бібліотеки збирати архіви наукового значення». (ЛННБУ. Архів, оп.1, спр. 274, арк. 5-6; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 2, арк. 64-65).

наявності архіву Івана Франка *по прибутті*³⁷⁶ у Відділі рукописів Інституту літератури комісією в складі тт. Грудницької М. С., Лучник І. О., Секаревої К. М., з одного боку і т. Карпова І. Т. – зав. кабінетом Ів. Франка Львівської бібліотеки АН УРСР – з другого, – виявлено таке:

- І. Архів Ів. Франка за інвентарною книгою має 610 інвентарних одиниць, з яких:
- а) 2 інвентарні одиниці в інвентарній книзі – вільні, а саме №№ 510 і 511;
 - б) в наявності виявлено 605 інвентарних одиниць;
 - в) в наявності нема трьох номерів, а саме: №№
 - 1) №512 – Федькович, поезії, не оправлені листки 12 лист.
 - 2) №597 – Франко Іван, друкована книга «В дорогу» з підписом Франка.....18 ст.
 - 3) №607 – Куліш П., переклади творів Шекспіра...347 ст.

Примітка: Відсутність в архіві цих інвентарних одиниць була зазначена в інвентарній книзі архіву Івана Франка [Завідувачем] Кабінетом Ів. Франка до передачі архіву.

ІІ. При повторній перевірці архіву Ів. Франка у Відділі рукописів Інституту виявлено всередині папок і пакетів такі архівні матеріали, які потрапили до архіву з кол.Відділу рукописів НТШ і не мають інвентарних номерів архіву Ів.Франка:

- а) Автобіографія Ів.Франка (коротка).....4 лист.
- б) Авторгафи Ів.Франка (різні замітки).....16 – // –
- в) Особисті документи Ів.Франка.....2 од.
- г) Листівки до Ів.Франка та до його родини від різних осіб 25 – // –
- д) Маковей О. Автографи (щоденник, дві записні книжки, з альбому, збірка поезій).....5 – // –

ІІІ. Інвентарні одиниці архіву №№ 157, 158, 159, що являють собою інвентарні книги особистої бібліотеки Ів.Франка, яка знаходиться у Львівській бібліотеці АН УРСР, – були передані до Інституту літератури помилово, а тому повертаються назад до фондів особистої бібліотеки, в Кабінет Ів. Франка при Львівській бібліотеці АН УРСР через тов. Карпова І. Т.

ІV. Акт складено в 4-х примірниках: один примірник – для Львівської бібліотеки АН УРСР по Львівських установах, третій – для Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР і четвертий – для Управління Президії АН УРСР.

Здав:	підпис	(Карпов І.Т.) зав. каб. Ів.Франка
Прийняла Комісія:	підпис	(Грудницька М.С.)
[Печатка]	підпис	(Лучник І.О.)
	підпис	(Секарева К.М.)

м.Київ

ІЛ. ВР. Акти Відділу рукописів за 1948–1950 рр., арк. 182-183. Копія, маш., рук., укр. мова; ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 17-36. Копія, маш., рук., укр. мова. Опубл.: ЛНБ ім. В. Стефаніка НАНУ. – С. 37-38.

³⁷⁶ Дописано чорнилом від руки.

№ 186

Січень 1950³⁷⁷, Львів. Характеристики працівників Львівської бібліотеки АН УРСР, що підлягають скороченнюХАРАКТЕРИСТИКА на робітників Львівської бібліотеки АН УРСР, що підлягають скороченню³⁷⁸

Прізвище, ініціали	Рік народження	Освіта	Посада	Де працював до бібліотеки АН	Причина скорочення Не має політичного довір'я, є рішення заг[альних] зборів про звільнення його	Примітки
Фльорек Л.Ф.	1897	Торговая шк[ола]	Бібліотекар	Оссолінеум	В роботі аполітична, бібліотечної освіти не має, не знає укр. та рос. мови	На вир[обницт]-во
Бернацька М.К. ³⁷⁹	1892	Ліцей	Тех[нічний] бібліот[екар]	Оссолінеум	Аполітична, не проявила себе на роботі. Бібліот[ечної] освіти не має	- // -
Сімович І.І. ³⁸⁰	1883	Гімназія	Тех[нічний] бібліотекар	Оссолінеум	Політично ненадійна	На пенсію
Білінський В.В.	1884	Університет	Ст[арший] бібліотекар	Вчитель	Бібліотечної освіти не має Аполітич[ний] в роботі	В школу

³⁷⁷ Накази на звільнення працівників, які підписав директор ЛБАН УРСР А. Одуха, датовані 19 січня 1950.

³⁷⁸ В документі відсутнє прізвище М. Гембаровича.

³⁷⁹ **Бернацька Марія Казимирівна (Bernacka Maria)** (1892-?) – пол. бібліотечна працівниця. Закінчила середню школу й ліцей (1910) у Тарнові. Донька члена Академії мистецтв у Кракові професора Казимира Похвальського, дружина директора львівського Оссолінеуму Людвіка Бернацького (1882–1939). Під час Другої світової війни працювала в клініці, згодом касиркою у пол. театрі. Від 25 серпня 1945 – бібліотекар (за договором), від 1 квітня 1946 – бібліотекар відділу опрацювання, від 1 липня 1946 – старший бібліотекар відділу рукописів у ЛфБАН УРСР. Звільнена 19 січня 1950 за скороченням штатів. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 136, арк. 154-176). Проживала у Львові на вул. Крашевського 21, кв. 4. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10а, арк. 93–96).

³⁸⁰ Йдеться про Сімович Ізидору Іванівну.

Левіцька І.М. ³⁸¹	1888	- // -	Ст[арший бібліотекар]	- // -	Політ[ично] ненадійна, є ухвала загальних зборів про її звільн[ення]	Звільнена за власн[им] бажанням
Сітницька У.І.	1909	- // -	Бібліот[екар]	- // -	Політ[ично] ненадійна, не виправдовує себе на роботі	- // -
Олексін П.І. ³⁸²	1899	4 клас[и]	Тех[нічний бібліотекар]	НТШ	Мала освіта	На вироб[ницт-во]
Курчаба З.І.	1901	Університет	Ст[арший бібліотекар]	Адвокат	Не має політич[ної] довіри і є рішення[ми] загальних зборів про звільнення	Звільнен[ий] за власн[им] бажанням
Братусь Г.В. ³⁸³	1919	Педінститут	Ст[арший бібліот[екар]	Заготзерно	За скрит[тя] своєї роботи на німців	В школу вчитель франц. мови
Ластовецька І.І. ³⁸⁴	1907	Гімназія	Бібліотекар	Касир	Не виправдала себе на роботі, бібліотеч[ної] освіти не має	На вироб[ницт-во]

³⁸¹ Має бути: Левицька Іванна Михайлівна.

³⁸² Йдеться про Олексина Петра Івановича.

³⁸³ **Братусь-Войцешко Галина Василівна** (1919-?) – вчителька, бібліотечна працівниця. Родом з м. Золотоноша Полтавської обл. Закінчила французьку філологію Харківського державного педагогічного інституту іноземних мов ім. Н. К. Крупської (1938–1941, 1944–1945). З червня 1942 працювала касиром у «Заготзерно», а з вересня 1943 – у військовій частині Червоної армії у м. Золотоноші. Від 5 вересня 1945 – старший бібліотекар у ЛфБАН УРСР, від 1 квітня 1946 – бібліотекар відділу опрацювання фондів, від 1 червня 1946 – бібліотекар відділу обслуговування читача. Від 1 серпня 1946 – старший бібліотекар відділу спецфондів. Звільнена 19 січня 1950 за скороченням штатів. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 137, арк. 225-233*).

³⁸⁴ **Ластовецька (уроджена Мельничук) Ірина Іванівна** (1907-?) – укр. вчителька, бібліотечна працівниця. Народилась у м. Рава-Руська. Закінчила державну гімназію у м. Броди (1925), захоронкарську семінарію у м. Кракові. Працювала у Львові в дитячій захоронці. 1932 вийшла заміж за проф. Андрія Ластовецького (1902 – загинув 11.09.1943). У ЛфБАН від 28 вересня 1944 на посадах касира, бібліотекаря відділу обслуговування читачів, технічного бібліотекаря. 19 січня 1950 звільнена за скороченням штатів. 1 липня 1950 зарахована на тимчасову роботу з розбору фондів у відділі концентрації. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 157, арк. 17-39*).

Ольшевич В.А.	1883	Університет	- // -	Оссолінеум	Є рішення загальних зборів про звільнення його	- // -
Павенцький О.Л.	1890	- // -	Бібліограф	Юрисконсульт	- // -	Звільнено за власним бажанням
Куркова Є.Т.	1885	- // -	Зав. відділом рідкісної книги	Оссолінеум	- // -	На пенсію
Шоліга Н.М.	1903	- // -	Ст[арший] бібліот[екар]	- // -	Не виправдала себе на роботі	—
Рогаля С.М. ³⁸⁵	1909	- // -	- // -	- // -	Аполітична, не виправдала себе на роботі	На вир[обницт]-во
Боднар І.А.	1880	- // -	- // -	НТШ	Не має політичного довір'я, є рішення заг[альних] зборів про звільнення його	На пенсію
Врублевська С.	1907	- // -	Ст[арший] бібліотекар]	Вчителька	Політич[но] не надійна і не виправдала себе на роботі	В школу вчитель географії
Луцик М.Я. ³⁸⁶	1911	Вчит[е]льська семінар[ія]	Бібліотекар	Вчителька	Аполітична, не виправдала себе на роботі	В школу вчит[е]лем]

³⁸⁵ Помилаково – має бути: Рогаля Софія Рудольфівна.

³⁸⁶ **Луцик Марія Ярославівна (в заміжжі Породко)** (1911–?) – сестра Романа Луцика. Народилась у с. Бурдяківці (пов. Скала Подільська, Тернопільське в-во). 1927 закінчила у Львові семирічну школу, вчительську семінарію у Львові (1932–1934). Від 1935 до 1938 – бібліотекар у м. Поморяни (Львівське в-во). В серпні 1938 переїхала до брата у м. Куликів, де 1939 одержала місце вчительки укр. мови в середній школі. Працювала також бібліотекарем районної бібліотеки до 1941. Під час німецької окупації – продавчиня в крамниці м. Львова. Від 1944 – вчителька й бібліотекарка СШ № 44, від 1945 до 1946 – СШ № 71 м. Львова. У АфБАН УРСР – від 25 вересня 1947 на посадах помічника бібліотекаря,

Боднар В.І. ³⁸⁷	1875	4 клас.	Пом[ічник] біблі[отека- ря]	Архів[ний] роб[ітник]	Служив в жан- дармерії, ви- корист[ати] на роботі не має змоги	На пен- сію
Працівники, які підлягають заміні						
Шутілова Т.В.	1909	Педінс- титут	Зав. від- ділу спец- фондів	Вчителька	По стану пар- тійності — під- лягає заміні	
Куц М.Т.	1911	Універ- ситет	Зав. Кабі- нет[у] М[арксизму]- Л[енінізму]	Універси- тет	Підлягає за- міні як суміс- ник	
Гебултовський	1878	- // -	Ст[арший] бібліоте- к[ар]		Підлягає за- міні (аполі- тичний)	Фізична вада глу- хота

Директор Львівської бібліотеки АН УРСР А. З. Одуха

НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 27, арк. 125-126. Копія., маш., укр. мова. Опубл.: *Культурне життя. Т. 1. – С. 630-632.*

бібліотекаря відділу опрацювання, а від 16 березня 1953 – кабінету мистецтва. 1 січня 1977 вийшла на пенсію, за договором у 1977–1980 працювала у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН УРСР. Проживала у Львові на вул. Репіна, 8, кв. 8. (ЛННБУ. *Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 265, арк. 238-269.*)

³⁸⁷ **Боднар Василь Ількович** (1875–?) – службовець, бібліотекар. Народився у с. Заланів (пов. Рогатин, Станіславського в-ва). Закінчив середню школу (1883–1890). У 1896–1906 служив в австрійській армії та жандармерії. У 1907–1935 – службовець на різних посадах у Галицькому намісництві, Крайовій шкільній раді у Львові, з 1921 – Кураторії Львівського шкільного округу, де, зокрема, керував архівом. Під час німецької окупації працював в організаційному відділі Управи м. Львова. Від 1 серпня 1944 – на посаді завгоспа українського сектору ЛфБАН УРСР, від 1 травня 1945 – бібліотекар відділу рукописів. 12 березня 1949 переведений на посаду помічника бібліотекаря відділу опрацювання фондів, 19 січня 1950 звільнений за скороченням штатів. (ЛННБУ. *Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 137, арк. 180-191.*)

№ 187

1 лютого 1950, Варшава. Запит Міністерства освіти РП до Міністерства закордонних справ РП у справі прохання ректорату Вроцлавського університету й Політехніки, до яких були передані документи Львівського університету й Академії ветеринарної медицини та Віленського університету, отримати зі Львова й Вільнюса додаткові документи³⁸⁸

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO OŚWIATY**

1 lutego
Warszawa, dnia ~~stycznia~~ 1950

Nr GM. Zagr 7273/49
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

w miejscu.

Rektorat Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu zwrócił się do Ministerstwa Oświaty w sprawie uzyskania dla archiwum Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu wyciągów z ksiąg b. polskich wyższych uczelni we Lwowie i Wilnie.

W archiwum Uniw[ersytetu] i Polit[echniki] we Wrocławiu znajdują się obecnie księgi wydziałów lekarskiego i farmacji Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie oraz Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie (znalezione w r. 1945 w Krakowie i Środzie Śląskiej i przekazane wówczas uczelni wrocławskiej przez Pełnomocnika Ministerstwa Oświaty.

Dla skompletowania akt dawnych uczelni lwowskich oraz Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie Rektorat Uniw[ersytetu] i Pol[itotechniki] we Wrocławiu proponuje zwrócenie się przez stronę polską do Ministerstwa oświaty U.S.R.R. oraz Litewskiej S.R.R. z prośbą o sporządzenie wyciągów z ksiąg, przechowywanych w archiwach Uniwersytetu Iwana Franki we Lwowie oraz Uniwersytetu Wileńskiego.

Wyciągi (wzgl[ędnie] fotokopie), zalegalizowane przez odnośną uczelnię radziecką, zostałyby przekazane do archiwum Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu.

Wyciągi te winny obejmować (za okres od r. 1930–1941):

- 1) wykazy wpisanych na studia w poszczególnych latach studiów
- 2) wyciągi z wydziałowych ksiąg dyplomów magisterskich
- 3) wyciągi z ksiąg dyplomów doktorskich.

Punkty 1), 2) i 3) dotyczą akt Uniw[ersytetu] Jana Kazimierza we Lwowie, Politechniki Lwowskiej oraz Uniw[ersytetu] Stefana Batorego w Wilnie.

³⁸⁸ Вивезені зі Львова документи були знайдені 1945 р. у Кракові й Сьроді Сілезькій. Щоб отримати додаткові матеріали, МЗС РП у Варшаві звернулося до Посольства РП у Москві, яке відповіло, що позитивне вирішення цієї справи вважає нереальним, оскільки виконання необхідних витягів потребувало б величезних затрат праці спеціального апарату чиновників і значних коштів.

Ministerstwo Oświaty popiera wniosek Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu i prosi Ministerstwo Spraw Zagranicznych o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

[Штамп] MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH Dyrektor Gabinetu Ministra
 Wpłynęło dn. 4. lut 1950 [Підпис]
 Nr. p. 63/274 Nr. sprawy 31212-Rad. (mgr. J. Barbag)
 Zał. _____ Kanc. 001

AMЗС ПР, ф. 7, в.13, т. 109, арк. 14-16. Оригінал, маш. на бланку з рук. помітками, пол. мова.

№ 188

12 лютого 1950, Львів. Акт перевірки фонду картосховища Львівської Бібліотеки АН УРСР

АКТ

перевірки фонду картосховища ЛБАН УРСР, від 12 лютого 1950 р., проведеної комісією по прийому фонду та майна картосховища у складі т.т.: Зайко В. К. і Кізлика О. Д.

Для перевірки використано такі інвентарні книги:

1. Інвентарна книга № 1, №№ 1–7365.
2. – // – // – № 2, №№ 7366–10.335.
3. – // – // – № 3, №№ 10.336–11089 і №№ 11.476–11.505.
4. – // – // – № 4, №№ 15.000–15.449.
5. – // – // – № 5, №№ 1–398.
6. – // – // – № 6, №№ 1–665. Фонд б[увшої] б[ібліоте]ки НТШ.
7. Тимчасовий інвентар у двох зошитах на книги, атласи і т.п. б[увшої] б[ібліоте]ки Народного Дому: №№ 1–1.256.
8. Реверси на виданий фонд у читальний зал і у відділі ЛБАН УРСР.

В результаті перевірки виявлено, що кількість книг, атласів, карт і т.п., записаних в інвентарні книги дорівнює – 13.889 од., з них відсутні книги, атласи, карти і т.п. з такими інвент[арними] номерами:

Стор. 1

Список інвентарних номерів на бракуючі книги, атласи, карти, схеми і т.п. за інв. книгами № 1–4.

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	7	465	1207	2089	2471	2768	4311	4847	5685	5960	6481	6514	6590	6782
2	8	544	1224	2097	2489	2772	4334	4855	5730	5967	6482	6515	6591	6790
3	10	594	1253	2101	2510	2792	4530	4863	5732	6053	6483	6516	6592	6791
4	11	605	1280	2119	2557	3244	4601	4873	5747	6101	6484	6517	6595	6798
5	13	606	1281	2187	2559	3245	4698	4874	5752	6109	6485	6557	6596	6799
6	15	648	1282	2214	2565	3246	4741	4880	5792	6110	6486	6558	6597	6800
7	21	674	1287	2236	2666	3248	4786	4895	5793	6111	6487	6559	6598	6812
8	26	728	1405	2248	2677	3249	4787	5013	5826	6130	6488	6560	6599	6813
9	196	858	1412	2255	2679	3775	4788	5016	5898	6131	6489	6561	6600	6830
10	213	883	1413	2264	2680	3877	4789	5042	5899	6132	6490	6562	6602	6849

11	228	1015	1442	2321	2696	4161	4790	5061	5900	6133	6493	6573	6736	6881
12	257	1016	1634	2345	2697	4163	4792	5128	5901	6386	6496	6576	6760	6887
13	262	1017	1654	2356	2698	4164	4793	5183	5902	6436	6497	6577	6764	6903
14	266	1018	1660	2371	2699	4165	4794	5222	5903	6437	6500	6578	6765	6925
15	269	1019	1710	2375	2700	4166	4795	5238	5904	6467	6501	6579	6766	6974
16	273	1020	1773	2387	2701	4167	4796	5241	5905	6473	6502	6580	6767	6991
17	279	1023	1803	2388	2702	4182	4797	5280	5906	6474	6503	6582	6768	7028
18	303	1024	1805	2389	2704	4204	4798	5613	5907	6475	6504	6583	6769	7029
19	324	1038	1913	2390	2705	4211	4799	5623	5908	6476	6505	6584	6770	7030
20	349	1080	1957	/	2706	4239	4800	5653	5909	6477	6506	6585	6771	7031
21	360	1097	1959	/	2707	4301	4801	5659	5910	6478	6507	6586	6772	7034
22	414	1187	2038	/	2733	4302	4803	5667	5948	6479	6510	6587	6773	7057
23	456	1202	2077	/	2745	4306	4843	5674	5953	6480	6513	6588	6779	7058
24	7059	7524	8385	8543	8560	8611	8638	8673	8810	8859	9209	15131	15251	×
25	7111	7613	8434	8544	8583	8614	8641	8681	8820	8887	9263	15155	15329	×
26	7119	7689	8455	8545	8585	8623	8642	8709	8823	8889	9484	15189	15332	×
27	7253	7704	8468	8546	8586	8624	8646	8711	8824	8904	9560	15190	15401	×
28	7289	7834	8469	8547	8590	8625	8648	8716	8826	9018	10048	15191	15441	×
29	7366	7981	8470	8548	8604	8626	8650	8719	8827	9028	10433	15197	15443	×
30	7367	8035	8521	8549	8605	8627	8651	8720	8833	9051	10434	15201	15444	×
		8046												
31	7368	8343	8534	8555	8606	8628	8652	8721	8841	9055	10455	15202	15445	×
32	7420	8345	8541	8558	8607	8629	8658	8803	8857	9094	10460	15248	×	×
33	7448	8347	8542	8559	8609	8631	8670	8805	8858	9150	15130	15249	×	×

Список інв. номерів на бракуючі атласи, книги і т.п. за інв. № 6.

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	18	115	123	129	136	143	150	190	315	424	473	550	589	×
2	22	118	124	130	137	144	151	212	322	432	510	553	599	×
3	60	119	125	131	138	145	152	214	332	433	516	557	618	×
4	63	120	126	133	139	147	153	249	406	442	521	571	621	×
5	66	121	127	134	141	148	167a	262	409	458	524	573	649	×
6	99	122	128	135	142	149	186	297	410	461	525	577	657	×

Список інв. номерів на бракуючі атласи і т.п. за тимч[асовим] інв. № 7

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	13	60	134	227	267	423	706	808	933	969	978	1042	1225	X

Пояснювальна записка.

З наведеного списку інвентарних номерів на відсутні книги, атласи, карти і т.п. слідує, що на загальну кількість всього фонду 13 888 одиниць бракує 537 од. Брак акту перевірки попередньої являється одною з причин, що важко пояснити таку велику пропажу фонду картосховища. Одна замітка про пропажу книг, атласів і т.п. зроблена в інв. книзі № 1 по біжучому № 1653, походить ще з 1882 р., через що є мало актуальною.

Найбільші втрати в фонді заподіяв віроломний напад німецько-фашистських загарбників на нашу священну Батьківщину. Пропало тоді багато карт, книг, атласів і т.п., що були випозичені в окремі відділи ЛБАН або поодиноким читачам, які їх не встигли повернути. Особливо

велику кількість фонду пограбували німецько-фашистські загарбники. Предметом їх грабіжу були: топографічні карти, карти областей, республік і т.п., які зображали територію СРСР. Тодішній німецький воєнно картографічний Ін[ститу]т у Варшаві забрав з картосховища дуже багато карт з великим масштабом. Про це свідчить одинока довідка з 26.9.1941 р. про відбір з картосховища 37 карт. Це була одна-однісінька довідка, а звичайно грабили все, що представляло собою користь, без ніяких довідок.

У цьому львину частину вини поносять тодішні службовики Біб[ліоте]ки, що не спрятали таких матеріалів, що показали придатними агресорам до здійснення їх загарбницьких планів.

Знаючи такі обставини за німецької окупації, вказаним було зараз після визволення Львова Радянською доблесною Армією зробити докладну перевірку фонду картосховища.

Що торкається фонду б. біб[ліоте]к НТШ та Народного Дому, то слід зазначити, що передача цих фондів з їх приміщення (Радянська, 24 і Лисенка, 14) не супроводилась ніякою перевіркою, ані актом. Тому незвісно, що, коли і де пропало.

Повністю захоронився фонд підручної біб[ліоте]ки картосховища (Інв. книга № 5, №№ 1–398).

Слід додати, що фонд картосховища становлять найрізномірніших розмірів, від найбільших до найменших окремих листків, дуже тяжких при всіх зусиллях, зрештою обмежених часом, до виявлення та відмічення. Маючи це на увазі, т. Кізлик, що залишається працювати в картосховищі, вважає своїм обов'язком провести поза планом докладнішу перевірку по виявленню відсутніх одиниць фонду. –

Комісія: 1. Зайко В.К. [Підпис]
2. Кізлик О.Д. [Підпис]

У Львові, 12 лютого 1950 р.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 274, арк. 9-12 зв. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 189

16 лютого 1950, [Київ]. Доповідна записка керівника Головного управління в справах літератури та видавництва при РМ УРСР Костянтина Полонника секретареві ЦК КП(б)У Івану Назаренкові про заходи з перевірки наявності у фондах бібліотек західних регіонів «політично ворожої літератури»

Секретно

Екз. № 1

Главлит СССР своим [распоряжением] № 244-с от 24 января с. г. всем органам цензуры приказал:

«В случае, если в библиотеках будут обнаружены книгохранилища с неразобранной и неочищенной от враждебных изданий литературой, они

должны быть опечатаны, установлен по согласованию с местными руководящими партийными органами кратчайший срок для проверки библиотекой ее неразобранных фондов и очистки их от враждебных изданий».

Библиотеки, в которых будет обнаружена засоренность политически вредными изданиями, должны быть, по согласованию с местными партийными органами, временно закрыты для общего пользования и в кратчайший срок под ответственность руководителя библиотеки очищены от политически вредной литературы.

Это указание Главлита СССР доведено до сведения всех местных органов цензуры, в том числе и в западных областях УССР.

Но в связи с тем, что последняя, январская проверка книгохранилища во Львове показала наличие в них огромных масс неучтенных и необработанных изданий, в том числе на ином языке, о чем я Вам докладывал, и в связи с последовавшими от Вас указанием ускорить³⁸⁹ приведение в порядок библиотечных фондов в западных областях, мной осуществлены следующие дополнительные мероприятия:

1. Львовскому обллиту приказано в течение февраля, по согласованию с обкомом КП(б)У, уничтожить собранные и опечатанные в подвалах Библиотеки Академии наук УССР и др[угих] тиражи националистических изданий б[ывшего] издательства «Наукове товариство ім. Шевченка», б[ывшего] польского издательства «Космос», издания для детей, выпущенные во Львове в предвоенные годы на украинском и польском языках, а также тиражи периодики, изданной за те же годы.

[...] ³⁹⁰ 3. Непроверенные фонды иноизданий во Львове – в Библиотеке Академии наук УССР (1 350 000 томов), университете, политехническом институте по прежнему держать в опечатанном виде и выдавать литературу определенными партиями под ответственность руководителей Библиотеки для ее проверки.

[...] ³⁹¹ Государственные интересы настоятельно требуют очистить Львов от иностранных изданий, вывезти их из Львова, а львовские библиотеки как можно быстрее укомплектовать советской литературой, чтобы сделать их очагами нашей советской культуры.

Иностранную литературу (и то в известном количестве) следует оставить только в Библиотеке Академии наук УССР во Львове. Из всех же остальных мест (вузов и музеев в первую очередь) фонды иностранных изданий необходимо убрать. Сначала их следует свезти в Библиотеку Академии наук во Львове, а потом совершенно вывезти из Львова.

В связи с этим прошу Вашего указания министерствам и ведомствам УССР, имеющим библиотеки во Львове, сдать свои фонды литературы на ином языке Библиотеке Академии наук во Львове, а Библиотеке Академии наук – эти фонды принять.

³⁸⁹ Тут і далі – підкреслено в документі червоним олівцем.

³⁹⁰ Пропущено частину тексту з інформацією про Львівську міську державну бібліотеку.

³⁹¹ Пропущено частину тексту з інформацією про бібліотеки вищих навчальних закладів м. Львова.

Прошу также Вашего указания Президиуму Академии наук УССР о принятии энергичных и действенных мер к быстрой очистке фондов Библиотеки Академии наук во Львове.

Начальник Главного управления по делам литературы и издательств при Совете Министров УССР К. Полонник

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 24, спр. 7, арк. 46–47. Оригінал, маш., рос. мова. Опубл. : Історія НАНУ, 1946–1950. – С. 402–403.

№ 190

8 березня 1950, [Львів]. Фрагмент листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до Юра Меженка в Ленінграді про події у Львівській бібліотеці АН УРСР та про вивезення до Інституту української літератури в Києві рукописних фондів колишньої Бібліотеки НТШ

Дорогий Юріє Олексієвичу!

[...] У нас хорошого мало. В бібліотеці АН (Львів) в січні-лютому була комісія з Києва (АН), яка уподобилася Архистратигу Стратилатовичу Перехват-Залихватському, що вїхав в Глупів на білому коні, «сжег гимназию и упразднил науки»³⁹²: по перше переведено «скорочення» – скорочені майже всі співробітники бібліогр[афічного] відділу й майже всі поляки – Гембарович, Ольшевич, Куркова та інші. Заодно з музею скорочені Крипякевич і Терлецький. Ще раніш було ліквідовано музей книги й скорочено Генсьорського, який зараз в Ін[ститу]ті мовознавства.

Цими днями додатковим розпорядженням Гембарович, Крипякевич, Терлецький поновлені на роботі. Замість скорочених набіраються нові кадри, подібні кадрам Київської бібліотеки.

По друге – із Львову вивезено до Києва майже всі рукописи українських письменників (постанова президії АН – все передати до Ін[ститу]ту літератури). Вивезли й архів Франка. Цього року минає 100ліття народження І. Ом. Левицького. Я хотів дати про нього замітки на підставі його архиву. Виявляється, що все листування його передано до Києва, а всі бібл[іографічні] матеріали – «не помістили», й вони поки що у Львові. Взагалі Львів що до умов наукової роботи – стає чим далі тим більш глухою провінцією – щось подібне до Конотопу, Словяносербську, Павлограду...

Я працюю там же де й раніш, й почуваю себе порівнюючи не зле, хоч перспектив до наукової роботи зараз не бачу жодних. Ви певне знаєте, що зараз МВО (а може й інші відомства) дозволяють використання періодики з 1917 р. до 1939 р., навіть радянської, не кажучи вже про

³⁹² Йдеться про героя сатиричного роману М. Є. Салтикова-Щедріна «Історія одного міста».

закордонну, польську тощо) лише за відповідними рецептами. Це не дає стимулів, сприяючих розробці бібліографічно будь якої наукової теми. Ви знаєте про грандіозну бібліографію радянських журналів 1917–1947 р.³⁹³ (вартістю 10.000 крб. примірник), що на неї передплату оголосили Кн[ижкова] Палата в кінці минулого року – для кого вона потрібна й на кого розрахована? [...]

Ваш Ф. Максименко

Л. ВР, ф. 191 : Архів Ю. Меженка. Листи Ф. П. Максименка до Ю. О. Меженка, 1950, арк. 1-3 зв. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 191

17 березня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про роботу Львівських установ АН УРСР

Для ознайомлення

[Підпис]

18/Ш 50.

Бібліотека

332.18 Ш 50 р.

РАДА МІНІСТРІВ УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Витяг з протоколу № 10 § I засідання Президії АН УРСР

від « 3 » березня 1950 р.

Київ, Володимирська, 54

« 17 » березня 1950 г.

П и т а н н я:

СЛУХАЛИ: Звіт про роботу Львівських установ АН УРСР

(Доповідають: директор Музею етнографії тов. М. Ф. Матвійчук, директор Природничого музею тов. Г. В. Козій, директор Інституту мовознавства, дійсний член АН УРСР Л. А. Булаховський, директор Інституту математики, дійсний член АН УРСР О. Ю. Ішлінський, зав. відділу Інституту геологічних наук АН УРСР професор В. Б. Порфірьєв, співдоповіді Комісії, які обслідували Львівські установи АН УРСР та співдоповідь дійсного члена АН УРСР В. О. Сельського про роботу по геофізиці).

[...] Президія Академії Наук УРСР у х в а л ю є:

8. По Львівській Бібліотеці АН УРСР.

Відмітити, що Львівська Бібліотека АН УРСР в деякій мірі поліпшила свою роботу за звітний період.

Проте в роботі Львівської Бібліотеки АН УРСР є цілий ряд істотних недоліків, а саме: [...]³⁹⁴

³⁹³ Хронологічні межі проставлено над рядком.

³⁹⁴ Протокол фактично повторює зміст акта обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 (ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 274, арк. 1-12. Оригінал, маш., укр. мова; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 2, арк. 60-67. Копія, маш., укр. мова).

З метою покращення усіх ділянок роботи Львівської Бібліотеки АН УРСР зобов'язати директора Бібліотеки АН УРСР тов. Одуху А. З. провести в 1950 р. слідуєчи міроприємства:

1) Переглянути тематичний план на 1950 р. вилучивши з нього мало актуальні теми і запланувати теми з питань бібліографії та бібліотекознавства, спрямованих на краще обслуговування читачів.

2) Переглянути виробничий план Бібліотеки на 1950 р. у бік його рішучого збільшення (по окремих відділах та кабінетах до 50 %) застосувавши єдині принципи планування всіх ділянок.

3) Ліквідувати відділ обміну та концентрації, як самостійну структурну одиницю, створивши сектор обміну та концентрації при відділі комплектування.

4) Вважати доцільним переведення особистої бібліотеки Івана Франка, що зберігається в кабінеті Івана Франка при Львівській бібліотеці АН УРСР, до Інституту літератури АН УРСР, де зосереджені рукописні фонди письменника. З цією метою зобов'язати директора Інституту літератури АН УРСР, дійсного члена АН УРСР О.І. Білецького здійснити це завдання.

5) У відділі опрацювання та каталогізації створити сектор опису з групою алфавітизації й систематизації.

6) В 1950 р. приступити до упорядкування фондів концентрації з [ти]повим їх опрацюванням та каталогізацією. Багатотиражні застарілі видання, які не мають наукової цінності (клерикальна література, тощо) [виокре]мити і, як макулатуру передати на переробку до паперової фабрики.

7) В 1950 р. відділу укомплектування спрямувати свою роботу на п[ридбан]ня актуальної, радянської книги, особливо творів класиків марксизму-ленінізму. Зокрема звернути увагу на активне комплектування (обмін-купівля).

8) Приступити до складення генерального каталогу Бібліотеки, в першу чергу літератури радянських видань.

9) Закінчити упорядкування фондів газетно-журнального відділу.

10) Масову роботу Бібліотеки спрямувати на пропаганду творів класиків марксизму-ленінізму та досягнень вітчизняної науки серед читачів. Книжкові виставки влаштовувати в основному там де ведеться робота з ч[итачами.]

11) Укомплектувати бібліографічний відділ сучасною довідковою літературою та бібліографічними показчиками. Бібліографічну роботу відділу спрямувати в бік виконання постанов більшовицької партії та Радянського Уряду про рекомендаційну бібліографію.

12) Розробити єдину схему перебудови систематичного каталогу залучивши до нього науковців львівських установ АН УРСР, працівників Бібліотеки та використавши досвід перебудови каталогів передових бібліотек РСФСР та УРСР. Систематичний каталог побудувати так, щоб він був дієвим чинником по пропаганді творів класиків марксизму-ленінізму, урядових рішень та праць діячів більшовицької партії і Радянського Уряду.

13) Перебудувати роботу кабінету образотворчих мистецтв, спрямувавши її на пропаганду радянського образотворчого мистецтва та класичного прогресивного мистецтва.

[...]

В.о. Президента Академії Наук УРСР

дійсний член АН УРСР

(П. С. Погребняк)

Академік-секретар

дійсний член АН УРСР

(М. П. Семененко)

Згідно: Редактор Протоколної частини

Президії АН УРСР

(С. М. Левтеров)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 737, арк. 8-9. Копія, маш. на бланку, укр. мова; НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 4, арк. 225-229. Витяг з протоколу. Копія, маш., укр. мова.

№ 192

17 березня 1950, Львів. Додатковий акт передачі рукописних матеріалів з колишньої Бібліотеки НТШ до відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР

АКТ

передачі рукописних матеріалів,

складений дн[я] 17 березня 1950 про це,

[що] т. Карпов з приміщення Бібліотеки А.Н. при вул. [Радя]нської передав, а відділ рукописів цей же Бібліотеки перебрав слідуючі рукописні матеріали:

1) Листи Стефаника до Льва Бачинського, 1893–1896, 1927–1928; та до Наталії Бачинської 1930 і 1934; разом штук 30. – Давн[є] означ[ення] 1300/І, ч. 1-30.

Тут же вірш І. Франка: «Не гармати грають нині...»

2) Листи Миколи Лисенка до різних осіб, виняті з різних фондів б. б-ки Н.Т.Ш.:

а) Листи до В. Лукича 1883–1894. Штук: 12. – Давн[є] означ[ення] 485/417-428

б) Лист [до] О. Нижанківського 1891. [Штук:] 1 – [Давнє означення] 485/429.

в) Листи [до] Шухевича 1892-3. [Штук:] 3 – [Давнє означення] 120 (ф. «Дзвінка»)

г) Лист [до] Вахнянина 1870. [Штук:] 2 – [Давнє означення] 804 /І-2, 3, [Лист до] Крак[івської] Акад[емічної] Громади 1891. [Штук:] 2 – [Давнє означення] 804 /І-2, 3.

д) Автобіографія М. Лисенка, прислана О. Огоновському – [Давнє означення] 475/Ш-41.

е) Листи до І. Белея 1883, 1886, 1893. Штук 3 – [Давнє означення] 477/1148-1150

ж) Лист до С. Крушельницької 1899. [Штук:] 1 – [Давнє означення] 582/30.

- з) Листи до Партицького і ред[акції] «Зоря» 1868, 1881, 1883, Штук 3³⁹⁵
Разом штук 25+1 (автобіогр.)
- 3) – заклик Д. Тянякевича до вживання української мови. – Автограф 1860 р.
– Про Т-во взаємної допомоги в Олешинцях. 60ті роки XIX в. – Одне й друге з фонду Реваковича. Давн[є] озн[ачення] 60/II, 1, 2.
- 4) З архіву «Руської Бесіди»:
а) Податкові справи. 1900/1 Штук 6. – Давн[є] означ[ення] 486/31
б) Нейбок-Моленці, «Сирота з гаю». Драма – Д[авнє] озн[ачення] 486/55, 2.
- 5) Дрібні папери О. Федьковича. Між ними 2 лл. перекладу Гамлета. Давн[є] озн[ачення] – 496.
- 6) Автобіографія І. Джиджори, та уламки його листування (1 письмо, 5 запрошень). Давн[є] озн[ачення] 781.
- 7) Вірш мабуть Олесея, 1 л. – [Давнє означення] 1042/II
- 8) Народні байки, числом 10 – з фонду Гнатюка
Перша: «Сучкир Іванко і його подвиги» – Давн[є] озн[ачення] 866.
- 9) Листи Михайла (і Віри) Коцюбинського до О. Маковея 1896, 1903, 1909. Штук 6+1: з фонду Маковея
- 10) Папка з написом: Доповнення до архівів.
Тум М.³⁹⁶ і доповнення: до фонду І. Белея 477/954 – 1 л.;
до збірки листів Коцюбинсько[го] – 760/3 – друкарська фотокопія листа до Гр. Ковалика-Коломоцького з 1898 р.;
під числом 546: «В брудах світової війни», Спогади Вол. Левинського; папері Винниченка (тут чорновик його відкритого письма до М. Горького; 2 листівки закордонного комітету Укр. С.Д.Р.П. з 1909 р.; 2 листівки Ц. К. У.С.Д.Р.П.; і і[нші] дрібні записки в чорновиках, а також «Зачароване коло». Вірш П. Байраченка, присвячений В. Винниченкові; під числом 497/VII друк[ована] церковна грамота для М. Гушалеви́ча. Тут же анонім[ний] вірш: «Радість рибалки» і 3 записні книжочки незнаного. (М. Деркач?)
- 11) Книжочка-альбом (з відписами віршів) якоїсь дівчини з 80 рр. XIX в.; олівцем пізніші вірші; (одні і другі польськ[ою] м[овою]). Наприкінці декілька дрібних польськ[их] друків з 1848 р.
- 12) Збірка бібліотечних копії частини листування І. Франка (листи чеських вчених та літератів). Тут також польський рукопис (зі збірки І. Франка?); Teologia dogmatyczna.
- 13) Інвентар архіву Лесі Українки. – Виготовила М. Деркач. 1944.
Названий матеріал передав: [Підпис Карпова]
приняв: [Підпис В. Ф. Бандури]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 22-22 зв. Оригінал, рук., укр. мова.

³⁹⁵ До цього рядка дописано примітку: «24/IV вложено до вязки під цим н[оме]ром!».

³⁹⁶ В архіві І. Белея в Інституті літератури ім. Т. Шевченка у Києві є лист І. Туна (1899) до ред. газети «Діло» (див.: Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури. – Київ, 1999. – С. 48).

№ 193

18 березня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про скорочення штатів Львівських установ АН УРСР

336 / 20.Ш [19]50.

РАДА МІНІСТРІВ УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСРВитяг з протоколу № 11 § I засідання Президії АН УРСР
від « 6 » березня 1950 р.

Київ, Володимирська, 54

« 18 » березня 1950 г.

П и т а н н я:

СЛУХАЛИ: Про скорочення штатів по Львівських установах АН УРСР (Доповідає Академік-Секретар, дійсний член АН УРСР М.П. Семененко).УХВАЛИЛИ: 4. По Львівській бібліотеці АН УРСР

а) Реорганізувати структуру бібліотеки в такий спосіб:

Кабінет технічної інформації об'єднати з відділом фондів і обслуги читачів.

Відділ концентрації і обміну перейменувати в сектор концентрації і обміну підпорядкувавши його відділу комплектування.

Відділ мистецтвознавства перейменувати в кабінет мистецтвознавства.

Відділ стародруків перейменувати в кабінет рідкісної книги.

Організувати сектор каталогів при Відділі опрацювання.

В зв'язку з передачею літературних рукописів Ів. Франка Інституту літератури АН УРСР і зменшення обсягу роботи, залишити в штаті кабінету Ів. Франка одну штатну одиницю бібліотекаря.

б) Скоротити в зв'язку зі зменшенням фонду зарплати таких співробітників з скасуванням посад:

1. Бібліотекаря Фльорек Л. Ф.
2. Бібліотечного техніка Бернацьку М. К.
3. – // – // – // – // – // – Симович І. І.³⁹⁷
4. Бібліотекаря Левицьку І. М.
5. Бібліотекаря Ситницьку У. І.³⁹⁸
6. Пом[ічника] бібліотекаря Олексіна П. І.
7. Ст. бібліотекаря Курчабу З. І.
8. Ст. бібліотекаря Братусь Г. В.
9. Бібліотечного техніка Ластовецьку І. І.
10. Ст. бібліотекаря Ольшевич В. А.
11. Бібліотекаря Штеліга М. М.
12. Бібліотекаря Рогаль С. Р.³⁹⁹
13. [Бібліотекаря] Боднара І. А.

³⁹⁷ Має бути: Симович І.І. (Симович Ізидору Іванівну).³⁹⁸ Має бути: Сітницьку У.І. (Сітницьку Уляну Іванівну).³⁹⁹ Має бути: Рогалю С.Р. (Софію Рудольфівну).

14. Помічника бібліотекаря Боднар Б. І.⁴⁰⁰
 15. Ст. бібліотекаря Врублевську С. І.
 16. Зав. відділом стародруків Куркову С. Т.⁴⁰¹
 в) Бібліотекаря т. Радченко С. В. перевести на посаду Зав. бібліотекою в Етнографічний музей, посаду, що вона займає, скоротити.
 г) Передбачити затвердження в штат бібліотеки в межах затвердженого фонду зарплати такі додаткові посади: бухгалтера з окладом 550 крб., шофера вантажної автомашини з окладом 450 крб. і вантажника з окладом 310 крб. Прийняти до відому, що зазначені вище міроприємства по скороченні, які були ухвалені спеціальною Комісією Президії АН УРСР, проведені за наказом Уповноваженого Президії Академії Наук УРСР по Львівських установах АН УРСР від 19 січня 1950 року.

В.о. Президента Академії Наук УРСР	
дійсний член АН УРСР	(П. С. Погребняк)
Академік-Секретар дійсний член АН УРСР	(М. П. Семененко)
Згідно: Редактор Протокольної частини Президії АН УРСР	(С. М. Левтеров)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 737, арк. 11-12. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 194

12 квітня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про передачу з Державної публічної бібліотеки АН УРСР у Києві матеріалів, пов'язаних з життям і творчістю Марії Заньковецької, та збірки афіш за 1863–1917 рр. з фондів Львівської бібліотеки АН УРСР для експозиції Київського державного музею театрального мистецтва

Бібліотека

509.14 IV 50 р.

*Прикласти до акту
 про передачу матеріалів
 з відділу рукописів
 15/IV-[19]50. [Підпис]*

РАДА МІНІСТРІВ УРСР

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Витяг з протоколу № 15 § I засідання Президії АН УРСР
 від « 30 » березня 1950 р.

Київ, Володимирська, 54

« 12 » квітня 1950 г.

⁴⁰⁰ Має бути: Боднара В.І. (Василя Ільковича).

⁴⁰¹ Так у документі, має бути: Куркову С.Т. (Євгенію Теодорівну).

П и т а н н я: Поточні справи:

4. СЛУХАЛИ: Розпорядження Ради Міністрів УРСР від 20. III. 1950 р. № 325-р про передачу з Державної публічної бібліотеки АН УРСР матеріалів, пов'язаних з життям і творчістю артистки М. К. Заньковецької та з Львівської бібліотеки АН УРСР збірки друкованих афіш за 1863–1917 рр., що відбивають історію українського театру Західної України та його зв'язки з культурою великого російського народу – Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР, для використання їх в експозиції Київського державного музею театрального мистецтва.

(Доповідає Вчений секретар Президії АН УРСР Г. В. Карпенко).

УХВАЛИЛИ: Розпорядження Ради Міністрів УРСР від 20. III. 1950 р. № 325-р прийняти до відому та доручити Державній публічній бібліотеці АН УРСР передати Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР для використання в експозиції Київського державного музею театрального мистецтва матеріали, пов'язані з життям і творчістю артистки М. К. Заньковецької, а з Львівської бібліотеки АН УРСР – збірки друкованих афіш за 1863–1917 рр., що відбивають історію українського театру в Західній Україні та його зв'язки з культурою великого російського народу.

Ор. п. Президент АН УРСР, академік О.В. Палладін.

Академік-секретарь дійсний член АН УРСР М. П. Семененко.

Згідно: Нач. Секретаріату Президії АН УРСР

[Підпис] (Козакевич)

НБУВ. Архів, оп. 1, спр. 737, арк. 15. Копія, маш. на бланку, укр. мова.

№ 195

24 квітня 1950, Львів. Акт передачі збірок театральних афіш з фондів відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР

АКТ

передачі театральних афішних матеріалів відділом рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів Української РСР.

Згідно розпорядження Ради Міністрів УРСР № 325-р від 20. III. 1950. відділ рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР через старшого бібліотекаря – виконуючого обов'язки зав. відділом тов. Бандуру В. Ф. передав до Комітету в справах мистецтв, а уповноважений Комітету тов. Перепелиця П. П. прийняв 24 квітня 1950 р.:

1. Збірку афіш театру «Руська Бесіда» за період XIX ст. в кількості 204 (двісті чотири) шт.

2. Збірку афіш театру «Руська Бесіда» та інших театрів в Галичині періоду XX ст. в кількості 215 (двісті п'ятнадцять) шт.

Цей матеріал знаходиться в трьох пакетах, означених під шифром 486/60/І-3.

Здав

ст. бібліотекар, виконуючий

обов'язки зав. відділом рукописів

[Підпис]

(БАНДУРА В. Ф.)

Прийняв

уповноважений Комітету в справах

мистецтв при РМ УРСР

[Підпис]

(ПЕРЕПЕЛИЦЯ П. П.)

[Кругла печатка з написом по центру] Бібліотека [і по колу] Львівська

філія Бібліотеки Академії Наук УРСР

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 23. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 196

12 травня 1950, Київ. Лист керуючого справами львівських установ АН УРСР А. Кочерги директору Львівської бібліотеки АН УРСР Антонові Одусі про підготовку особистої бібліотеки Івана Франка до відправки в Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР

вх[ідний] № 376

1950 р.

т. Карпову і

т. Карпенко

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР

УПРАВЛІННЯ СПРАВАМИ ЛЬВІВСЬКИХ УСТАНОВ

ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНІКА, 15

№ 10/275

ТЕЛ. № 270-12

«12» мая 1950 г.

ДИРЕКТОРУ ЛЬВОВСКОЙ БИБЛИОТЕКИ АН УССР

тов. А. З. ОДУХА

Уполномоченный Президиума АН УССР, член-корреспондент АН УССР т. И. З. Штокало, обязал Вас обеспечить возврат 486 книг в фонды библиотеки, розданных читателям, из личной библиотеки И. Франко, и подготовить библиотеку И. Франко для отправления Ин-ту Литературы АН УССР имени Т. Г. Шевченко.

Управляющий делами львовских учреждений АН УССР [Підпис] (А. Ф. КОЧЕРГА)

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 3896/33, арк. 77. Оригінал, маш. на бланку, рос., укр. мови.

№ 197

31 травня 1950, Київ. Лист директора Державного музею театрального мистецтва Павла Долини⁴⁰² до директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про передачу збірки афіш театру «Руська бесіда» у Львові

вх[ідний] № 451 1950 р.

КОМІТЕТ

в справах мистецтв УРСР

ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ

ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

УРСР

31/V.1950 р.

ДИРЕКТОРУ ЛЬВІВСЬКОЇ ФІЛІЇ

БІБЛІОТЕКИ АН УРСР

тов. ОДУХА

Вченому секретареві

тов. Вацекіній⁴⁰³

В квітні ц.р. т. ПЕРЕПЕЛИЦЕЮ П. П. був підписаний акт про передачу з Львівської бібліотеки АН УРСР до Комітету в справах мистецтв УРСР для Державного музею театрального мистецтва УРСР збірки афіш театру «Руська Беседа» (всього 419 афіш в трьох пакетах під шифром 486/60/1-3/, але отримати цей матеріал він не міг через те, що Ви ще не мали постанови АН УРСР з візою О. В. Палладіна, надісланої до Львова 13 квітня ц.р.

Оскільки ця постанова Вами уже одержана, просимо Вас переслати зазначені в акті матеріали цінним пакетом поштою або через В[аших] співробітників, які мають бути найближчим часом у Києві.

Наша адреса: Цитадель 9, (Лавра) корпус 6.

Державний музей театрального мистецтва УРСР.

ДИРЕКТОР МУЗЕЮ

[Підпис]

(ДОЛИНА)

Дн[я] 9.VI. [19]50 читав В. Бандура⁴⁰⁴

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 80. Оригінал, маш., рук. на бланку, укр. мова.

⁴⁰² Долина Павло Трохимович (Попиков) (1888–1955) – укр. театральний актор, кіноактор, режисер. У 1947–1955 був директором Київського музею театрального мистецтва.

⁴⁰³ Резолюцію дописано від руки.

⁴⁰⁴ Дописано від руки.

№ 198

2 червня 1950, Львів. Лист директора Львівського історичного музею Андрія Пашука до директора Бібліотеки АН УРСР у Львові Антона Одухи про передачу предметів зброї

вх[ідний] № 447 1950 р.

[Управління у справах
Культурно-освітніх установ
УРСР
Львівський державний
республіканський історичний
музей]⁴⁰⁵

2.VI. 1950 р. № 138

м. Львів, Ринок 4-6

тел. № 291-95

Директору

Бібліотеки Академії Наук у Львові

На основі повідомлення тов. Крилова⁴⁰⁶ Дирекції Львівського Історичного Музею стало відомо, що в приміщенні Львівської Бібліотеки Академії Наук зберігаються наступні речі: 6 ятаганів турецьких, 1 меч японський, 2 кортики і 3 стрієві саблі ХІХ ст.

З уваги на те, що речі ці можуть бути використані, опрацьовані і збережені в належний спосіб тільки в фондах нашого Музею, прошу Вас передати їх в відання Львівського Історичного Музею.

У випадку Вашої згоди, Дирекція Музею уповажнює наукового працівника Свешнікову І. О. прийняти названі речі.

Директор Львівського Історичного Музею [Підпис] (А. Пашук)
2 червня 1950 р.

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 82. Оригінал, маш. на бланку, укр. мова.

⁴⁰⁵ Кутовий штамп нечіткий.

⁴⁰⁶ Можливо, йдеться про **Крилова Олександра Михайловича** (1889–?), який працював у ЛфБАН УРСР від 2 липня 1947 на посадах сторожа, завгоспа, а від 4 липня 1951 до 7 лютого 1952 – заступника директора з господарської частини ЛБАН УРСР (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 153, арк. 122-136).

№ 199

13 червня 1950, Київ. Доручення Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР на одержання особистої бібліотеки Івана Франка із Львівської бібліотеки АН УРСР

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР	СОВЕТ МИНИСТРОВ УКРАИНСКОЙ ССР
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР	АКАДЕМІЯ НАУК УКРАИНСКОЙ ССР
ІНСТИТУТ	ІНСТИТУТ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	УКРАИНСКОЙ ЛІТЕРАТУРИ
<u>ім. Т. Г. Шевченка</u>	<u>им. Т. Г. Шевченко</u>
<i>м. Київ, Бульвар Шевченка, 14; тел. 5-31-85 г.</i>	<i>Київ, Бульвар Шевченко, 14; тел. № 5-31-85</i>

№ 190

13 червня 1950 р.

До виконання

Вченому Секретареві

тов. Ващекинній

ДИРЕКТОРУ ЛЬВІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР
ГЕРОЮ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ тов. ОДУСІ А. З.

Згідно постанови Президії АН УРСР від 3 березня 1950 року та вашою заявою Інститут української літератури ім Т.Г. Шевченка АН УРСР доручає комісії в складі: М. С. Грудницької (голова), Н. Є. Крутікової та Й. М. Куриленка одержати бібліотеку Івана Франка.

Просимо Вас допомогти нашим співробітникам в справі відвантаження бібліотеки. Інститут зобов'язується фінансово компенсувати всі витрати відразу ж по пред'явленню рахунку від Вас.

(Директор Інституту [Підпис Пивовар] (Дійсний член АН УРСР О. І. Білецький)
В.о. Вченого Секретаря Інституту [Підпис Б.Мінчин] (Кандидат філолог. наук Б.М. Мінчин)

АННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 83. Оригінал, маш., рук. на бланку, укр. мова.

№ 200

21 червня 1950, Київ. Прохання директора Інституту української літератури АН УРСР Олександра Білецького до уповноваженого Академії наук УРСР з наукових установ у Львові Йосипа Штокала про передачу частини особистої бібліотеки Лесі Українки із Львівської бібліотеки АН УРСР

Олександр Іванович
БІЛЕЦЬКИЙАлександр Иванович
БЕЛЕЦКИЙдійсний член Академії наук Української РСР
член-кореспондент Академії наук СРСРдействительный член Академии наук Украинской ССР
член-кореспондент Академии наук СССР

Директору Львівської бібліотеки АН УРСР т. А.З. Одусі.

Виділити книжки, що належать до особистої бібліотеки Лесі Українки, та передати по акту представникові Ін-ту літератури АН УРСР для доставки до Києва до Інституту літератури АН УРСР, якому ці книжки передаються для збереження.

21/VI. [19]50 р. [Підпис Й. Штокала]⁴⁰⁷.

21/VI. 1950 р.

Уполномоченому Академії Наук УРСР
по научним учреждениям АН УРСР
во Львові

чл[ену] корр[еспонденту] Акад[емії] Наук И.З. Штокало

Прошу Вас разрешити директору бібліотеки Акад[емії] Наук УРСР во Львові тов. Одухе вместе с бібліотекою И. Франка, перевозимой сейчас в Інститут української літератури АН УРСР – выдать Інституту и небольшое собрание книг, принадлежавших Лесе Украинке. Перевозкой их займется группа товарищей под руководством т. Грудницкой.

Член Президиума Акад[емії] Наук УРСР

директор Інститута української літератури

А. Белецкий

АННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 85. Оригінал, рук. на бланку, рос., укр. мови.

№ 201

22 червня 1950, Київ. Прохання директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР Олександра Білецького до уповноваженого Президії АН УРСР Йосипа Штокала про передачу Львівською бібліотекою АН УРСР матеріалів, необхідних для видання творів Івана Франка у 20-ти томах

№ 516

Директорові Львівської бібліотеки

АН УРСР А.З. Одусі

Передати по акту зазначені в листі матеріали

Інституту літератури АН УРСР

22/VI [19]50 р. [Підпис Й. Штокала]⁴⁰⁸. УПОВНОВАЖЕНОМУ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР

Й. З. Штокало

Інститут Української літератури АН УРСР до війни підготував тридцятитомне видання І. Франка. У Львівському філіалі бібліотеки АН УРСР знаходиться частина цих томів у гранках, які дуже потрібні зараз Інституту для підготовки двадцятитомного видання Франка.

⁴⁰⁷ Резолюцію дописано навкоси у лівому верхньому куті.

⁴⁰⁸ Резолюцію дописано навкоси у лівому верхньому куті.

Прошу Вас дати розпорядження директору бібліотеки видати всі ці матеріали для інституту.

Член Президії АН УРСР,
директор Інституту української літератури АН УРСР,
Дійсний член АН УРСР [Підпис Білецький] (О. І. Білецький)

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 88. Оригінал, маш., рук., укр. мова.

№ 202

22 червня 1950, Львів. Наказ уповноваженого Президії АН УРСР по Львівських установах АН УРСР Йосипа Штокало директорів Львівської бібліотеки АН УРСР Антонові Одусі про передачу до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР книжок з особистої бібліотеки Лесі Українки

№ 517

НАКАЗ 148

по Львівських Установах АН УРСР від 22. VI 1950 р.

Наказую директорів Львівської бібліотеки АН УРСР т. А. З. ОДУСІ передати по акту Ін-ту літератури АН УРСР, для відділу рукописів останнього, книжки з особистої бібліотеки Лесі Українки та матеріали, що є в Львівській бібліотеці АН УРСР по підготовці до видання творів Івана Франка.

Уповноважений Президії АН УРСР

Член-кореспондент АН УРСР (Й. З. Штокало)

З оригіналом згідно: [Підпис]

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 87. Копія, маш., укр. мова.

№ 203

25-29 вересня 1950, Львів. Витяг із стенограми пленуму Львівського обкому КП(б)У про керівництво культурним і науковим життям Львівської області

Козланюк П.— голова Спілки радянських письменників Львова.

Некоторые коммунисты механически переносят условия работы восточных областей в наши условия, они с недоверием смотрят на местное население, на интеллигенцию смотрят иногда как на врага. К большому сожалению, такие люди имеются еще в городе. Кроме вреда, они больше ничего не приносят.

Товарищи, на каждого человека из восточных областей Украины, на каждого члена большевистской партии местное население смотрит, как на образец советского гражданина и идейного коммуниста, и когда эти люди бывают негодьями, они во сто раз приносят больше вреда, нежели

лютые враги — бандеровцы. К сожалению, ни обком, ни горком нашей партии не могут похвалиться за последние годы идеальным подбором кадров во Львове и Львовской области.

Мы много говорим о воспитании и выдвижении местных кадров — так, как говорим про местное топливо, торф или золочевский уголь. Все про него говорят, а никто не хочет брать (в зале смех, оживление). Сколько говорилось на пленумах о воспитании и выдвижении местных кадров и говорится часто на совещаниях,— говорим, а воз и ныне там.

Во многих приемных райисполкомов (это наиболее многолюдные учреждения) местные рабочие и крестьяне не могут встретить родного языка. Неужели нельзя найти секретаря среди местных людей, который мог бы говорить с народом на родном языке, а обязательно нужно завозить из восточных областей. Нужно прямо сказать, что в городе и области работают много различных проходимцев, которые наносят миллионные убытки торговле, а морально — еще больше, компрометируя нашу власть.

Я хочу коснуться такого дела, как районные дома культуры, которые имеют огромное значение в идейном воспитании масс. Я был недавно, недели две тому назад, с киевскими писателями в Бродах. Там до сего времени Дом культуры стоит с окнами, забитыми досками. Никакой работы там не ведется и ее вести нельзя, если в этот год там сменилось 19 директоров Дома культуры, большинство из них разокрало имущество, а последнему нечего было красть, так как он в книгокультторге взял на прокат 6 баянов и с ними убежал (в зале оживление). И теперь этот дом не работает лишь потому, что не могут найти руководителя этого.

Литвин К. З.— заступник головы Ради Міністрів УРСР

С 1948 года по научным учреждениям было сокращено 50 человек, из которых 37 человек местной интеллигенции.

Недавно было собрание партийной организации в библиотеке АН и там на конкретных примерах показали, что много, в том числе и тов. Штокало, и т. Дудник сделали неприятного в этом деле. Теперь некоторых работников приходится восстанавливать на работе, так как их увольнение с работы было не обосновано.

А одновременно с этим, например, в этой же библиотеке были приняты на работу люди, которые совсем не знакомы с библиотечным делом и никакой пользы для улучшения ее работы не приносят.

В результате чего библиотека превратилась в обыкновенное книгохранилище и не является одним из научных центров пропаганды марксистско-ленинского мировоззрения...

Президиум АН УССР, который неудовлетворительно руководит своими львовскими учреждениями, все дело поручил своему уполномоченному тов. Штокало, не контролирует его деятельности и не подает систематической и конкретной помощи. 1950 год подходит к концу, а Президиум Академии наук до сего времени не смог рассмотреть и утвердить планы Львовских научных учреждений на 1950 год, т. Штокало недавно приехал из Киева и не добился, чтобы эти планы были утверждены.

Ямпольський С.— ректор Львівського політехнічного інституту
[...] большое значение имеет преподавание на укр[аинском] языке. Мы получили по этому вопросу конкретные указания и эти указания выполняются. Но нужно сказать, что выполняются они формально потому, что нельзя преподавание вести на украинском языке при отсутствии технической литературы на украинском языке.

Вот например, по кафедре математики требуется 27 учебников по программе Министерства Высшего образования, но на укр[аинском] языке нет ни одного учебника. По начертательной геометрии также нет ни одного украинского учебника. По механическому факультету требуется 209 учебников и учебных пособий, на украинском языке нет ни одного. На нефтяном факультете требуется 117, есть только один учебник на украинском языке — Бондарчука «Загальна геологія» изд[ания] 1947 г., по геодезии требуется 35 учебников на украинском языке, есть только учебник Моторного и т.д.

Я считаю, что до тех пор пока мы, ученые, не создадим учебников и учебных пособий на украинском языке, до тех пор будет очень тяжело вести преподавание на укр[аинском] языке.

ДАЛО, ф. П-3, оп. 3, спр. 351, арк. 140-141, 268, 269, 315-316. Оригінал, маш., рос. мова. Опубл.: Культурне життя. Т. 1. – С. 644-646.

№ 204

18 жовтня 1950, Львів. Акт про передачу в макулатуру окремих аркушевих матеріалів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР

Акт №2

Комісія в складі т.т. Рапопорта Г. Ю.⁴⁰⁹ – зам. директора Історичного Архіву м. Львова, Козачук Т. Ю. – зав. відділом рукописів Львівської бібліотеки

⁴⁰⁹ **Рапопорт (Рапопорт) Генріх Юліанович** (1919–1975) – історик-архівіст єврейського походження. Народився у Львові в родині лікаря. Закінчив середню школу у Львові (1937). У 1938 – учень слюсаря в електромеханічних майстернях «Геліос» у Львові. 1939 вступив на перший курс історичного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка, в 1940 мобілізований у РСЧА, перебував на фронті, 1942 демобілізований, вступив до Нижньо-Тагільського вчительського інституту. У 1943 працював водієм, згодом – вчителем у середній школі м. Свердловська (1943–1944). Вся родина загинула під час німецької окупації Львова. Від 1945 працював у Львові експедитором на залізниці, а від липня 1947 – завідувачем бібліотеки та науковим співробітником Філії Центрального державного історичного архіву МВС УРСР у Львові. З 1950 р. – заступник директора, з 1958 – керівник відділу фінансово-економічних та культурно-просвітніх установ архіву. 1951 закінчив історичний факультет ЛДУ. У липні 1960 перейшов на роботу до Львівського облвиконкому. У Львівській бібліотеці АН УРСР працював за договором від 3 вересня до 2 листопада 1951. Проживав у Львові на вул. Сталінградській, 130, кв. 2. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 168, арк. 6-11*).

АН УРСР та Бандури В. Ф. – ст. бібліотекаря відділу рукописів склали цей акт в тому, що під час упорядкування рукописних фондів відділу виділено в макулатуру 63 кг. (кгр. шістьдесят три) листкового рукописного розсипу (конспекти по теології, рештки конспектів проповідей, обгорткові нотатки учнів, розсипи і тд.), що не являють собою жодної наукової чи архівної цінності. В чому і складено цей акт.

[Підписи] Рапопорт, Козачук, Бандура

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 351, арк. 2. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 205

7 листопада 1950, Львів. План роботи відділу спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР на 1951–1956 рр.

СЕКРЕТНО Экз №___

ПЛАН

работы отдела спецфондов Львовской библиотеки АН УССР
на 1951–1956 г.г.

Учитывая то, что в настоящее время в спецфондах Львовской библиотеки АН УССР большое количество книг и периодических изданий находится в неупорядоченном состоянии, что требует длительной и кропотливой работы, отдел спецфондов в качестве основных мероприятий на 1951–1956 г.г. намечает следующее:

1. Проверить и упорядочить за этот срок книги и периодические издания, переданные в спецфонды (сюда должна входить как литература на русском, украинском и белорусском языках, так и литература на иностранных языках). Вся вышеуказанная литература должна быть сверена с приказами органов цензуры, в нужных случаях должны быть написаны аннотации.

2. Упорядочить каталог приказов органов цензуры, сверив его с имеющимися в наличии приказами. Добиться такого положения, чтобы на все карточки каталога было подтверждение (документальное) органов цензуры.

3. Составить каталог приказов на литературу на иностранных языках.

4. Заинвентаризировать подлежащую спецхранению литературу и составить по два каталога (алфавитный и систематический) как на латинику, так и на гражданку.

5. Проверить все экземпляры периодической литературы (гражданки и латиники), поступившей в спецфонд, доукомплектовать ее. После проверки, периодику, которая не подлежит спецхранению, передать в общий фонд библиотеки по актам. Оставшуюся в спецфондах периодику заинвентаризировать и составить на нее по два каталога (отдельно на латинику и отдельно на гражданку).

6. Разобрать и упорядочить имеющиеся в спецфондах листовки, воззвания, афиши, плакаты и др. документы.

7. Периодически проводить обстоятельные проверки всех каталогов отделов библиотеки (по приказам органов цензуры) с целью выявления литературы, подлежащей к изъятию.

8. Обеспечить отдел спецфондов специальным оборудованием для хранения литературы (металлические шкафы, стеллажи для книг и периодики).

ЗАВ. ОТДЕЛОМ СПЕЦФОНДОВ БИБЛИОТЕКИ АН УССР

[Підпис] (О. КУЩ)

« 7 » октября 1950 года. гор. Львов

Отп. – 2 экз.

1 экз. – руководству

– экз. – в дело.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 325, арк. 11. Оригінал, маш., рук., рос. мова.

№ 206

24 листопада 1950, Львів. Акт про передачу підручної бібліотеки та архівних матеріалів колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів цієї ж бібліотеки

копія

А К Т

Цей акт складено 24 листопаду 1950 р. в тому, що тов. САМКОВ⁴¹⁰ передав, а тов. КОЗАЧУК прийняла підручну бібліотеку бувшого кабінету Ів. Франка та архівні матеріали, що залишились від кабінету.

Прийом і передача б. Підручної бібліотеки кабінету І. Франка проводилась на підставі інвентарної книги книжкових фондів кабінету І. Франка та інвентарної книги журналів кабінету І. Франка.

Згідно інвентарної книги кабінету Ів. Франка в підручній бібліотеці Ів. Франка нараховується 1112 книжок (одна тисяча сто дванадцять книжок) фактично передано тов. САМКОВИМ і прийнято КОЗАЧУК одну тисячу тридцять шість книжок (1036), 76 книжок (сімдесят шість) книжок по кабінету Ів. Франка не вистачає, а саме інв. номери: 34ф-45, 52, 74, 162-224, 231, 234, 235, 237, 272, 317, 335, 83, 360, 533, 534, 539, 547,

⁴¹⁰ **Самков Іван Григорович** (1917–[1957]) – укр. філолог. Родом з м. Новомосковськ Катеринославської (тепер – Дніпропетровської) обл. Навчався на філологічному факультеті Одеського державного університету ім. І. Мечникова (1937–1941) та Львівського державного університету ім. І. Франка (1945–1946). У 1941–1945 служив у Червоній армії. Працював лаборантом кафедри української мови і літератури ЛДУ (1947–1949) і вчителем школи № 17 у м. Чортків (1949). 2 січня 1950 зарахований на посаду бібліотекаря відділу фондів і обслуговування читачів ЛБАН УРСР. 31 березня 1951 звільнений з роботи за розкрадання книг. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 169, арк. 64-77).

554, 620, 629, 652, 654, 689, 712, 767, 774, 777, 784, 794, 796, 797, 798, 802, 806, 807, 808, 812, 814, 816, 819, 821, 822, 823, 825, 826, 829, 830, 831, 833, 841, 862, 869, 903, 904, 905, 923, 933, 940, 941, 942, 955, 965, 968, 986, 1004, 1019, 1023, 1067, 1068, 1070, 1080, 1095, 1100, 1107. Список на ці книги додається до акту.

По інвентарній книзі журналів кабінету І. Франка нараховується 430 ном[ерів] (чотириста тридцять) фактично передано тов. САМКОВИМ, а прийнято КОЗАЧУК 424 одиниць (чотириста двадцять чотири) 6 одиниць неvistачає, а саме, інвентарні номери: 281, 282, 315, 316, 322-301.

Крім цього тов. САМКОВ передав, а КОЗАЧУК прийняла рештки матеріалів кабінету Франка, а саме:

1. 6 ящиків каталожних карток неопрацьованих.
2. Алфавітний покажчик тв[орів] – 1 ящик.
3. Твори в алфавітному порядку – 1 ящ[ик].
4. Покажчик періодики про Франка – 1 ящик.
5. Алфавітний покажчик рецензій – 1 ящ[ик].
6. Неопрацьована тематична картотека про Франка пів ящика і пів ящика чистих каталожних карток.
7. Пустих каталожних ящиків 5 з них 2 дерев'яних.
8. 1 папка з фотоілюстраціями (50 шт.)
9. 1 папка з фотографіями літераторів і місцевостей (180 шт.)
10. 1 папка фотографій часописів де друкувався Франко (108 шт.)
11. 1 папка фотографій поезій листів та ін. (162 шт.)
12. 1 папка фотографій листів і автографів (55 сколок) (189 лис[тків])
13. Фотографія рукописів І. Франка 436 листків.
14. Фотонегативів з рукописів 171 шт.
15. 13 папок з періодикою.
16. Машинописи творів, листів і перекладів І. Франка 14 папок.
17. Неупорядкований архів робіт каб[інету] І. Франка 6 папок.
18. Архів кабінету І. Франка 7 папок.
19. 1 папка переписки комітету по вшануванню 10 річчя смерті І. Франка.
20. 1 папка з афішами вечорів і лекцій присвячених І. Франкові.
21. Альбом історичних портретів 7 лист.
22. 1 папка з вирізками газет про Т. Шевченка.
23. Список листування І. Франко 1 папка.
24. Топографічний і хронологічний покажчик листувань Франка 1 папка.
25. Каталог рукописів різних автор[ів] 71 стор.
26. Список автографів І. Франка з архіву.
27. Покажчик до ЛНВ друк[ований] на маш[инці]
28. Хронологічн[ий] покажч[ик] Листування І. Франка – книга.
29. Реєстраційний покажчик творів Франка, друкованих після його смерті – машиноп[ис]
30. Список каталогів і покажчиків кабінету І. Франка.
31. Хронологія творів І. Франка.

32. Опис папок архіву Франка – список.
33. Етнографія в архіві Франка – список.
34. 1 папка з матеріалами присвячених виставці Т. Шевченка.
35. Історіографія, маш. друк. 25 стор.
36. Матеріали відчитів за кабінет І. Франка – 1 папка
37. Фотографії з рукописів Франка – 33 шт.
38. 9 коробочок з різними карточками.
39. Картотека І. Франка під час його праці в Кур'єрі Львівському⁴¹¹.
40. 4 ящики невідомої картотеки крім того прийнято 38 книжок, які ніде не значаться, що вони належать до каб[інету] І. Франка список додається.
41. 2 штампіка, І бібліотеки АН, другий кабін[ету] І. Франка.

Цей акт складено в 2-х екз.

СДАВ: – (САМКОВ)

ПРИЙНЯЛА: – (КОЗАЧУК)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 30-32. Копія, маш., укр. мова.

№ 207

[24 листопада 1950, Львів]. Список книг з підручної бібліотеки колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР, яких не виявлено при передачі її до відділу рукописів бібліотеки

Копія

С П И С О К

книжок яких не вистачає по підручній бібліотеці бувшого кабінету Ів.
Ф Р А Н К А.

1. 34ф. І. Франка – Вибрані Твори. т. І.
2. 45ф. І. Франко – Вибрані твори т. І.
3. 52ф. – // – Вибрані поезії
4. 74ф. – // – Твори т. 5 вид[авництво] «Рух».
5. 83ф. – // – Боа конструктор.
6. 162ф. – // – До світла. збірник.
7. 224ф. – // – Казки. Коли ще звірі говорили.
8. 231ф. – // – – // – – // – [19]44 р.
9. 234ф. – // – Твори том. ХІХ вид[ання] «Книгосп[ілки]».
10. 235ф. – // – П'ять казок.
11. 237ф. – // – Війна між псом і вовком.
12. 272ф. – // – Лис Микита Краків. 1941

⁴¹¹ Польська щоденна газета «Kurjer Lwowski» виходила у Львові у 1883–1935 рр. І. Франко працював у редакції у 1887–1897 рр. і опублікував бл. 900 статей.

13. 317ф. – //– Навернений грішник.
14. 337ф. – //– Історія кожуха.
15. 360ф. – //– Твори т. 3. 1931 р.
16. 533ф. Свенцицький: Сучасне тло творчості І. Франка.
17. 534ф. І. Франко. Інтермедія єврея з русином.
18. 539ф. – //– Захар Беркут.
19. 547ф. Киевская старина. Летопись подгорецкого монастыря. 1890.
20. 554ф. Народна справа і попи. *записано вдруге під 594ф.*⁴¹²
21. 620ф. Франко.
22. 629ф. Без праці.
23. 652ф. Гете Й.В. Гелена і Фауст. 1 пр.
24. 654 – //– Фауст.
25. 689 Е.С. [Тучапський П.] Шевченкові ідеали і українська дійсність
26. 712 Статут видань Т[овариства]ва ім. Франка.
27. 767ф. Староруські оповідання V–VI.
28. 774ф. Босинський В. Смерть Франка.
29. 777ф. Витвицький. Вспомини Лисенка.
30. 784ф. Галущинський
31. 794. Заклинський. Світогляд І. Франка.
32. 796 Застирець. Зі споминів про Франка.
33. 797 Керницький. Квіт папороті.
34. 798ф. – //– – //–
35. 802ф. Конрад М. Д-ра Франка «Поема про сотворення світа».
36. 806ф. Крук К. Народний каменярь ч. 2.
37. 807ф. Крушельницький А. Ів. Франко.
38. 808ф. Лев В. І. Франко та польські позитивісти.
39. 812ф. Лукич В. Іван Франко.
40. 814ф. Панькевич І. До переміни естетичних поглядів І. Франка.
41. 816ф. Поклін І. Франкові.
42. 819ф. Сімович І. Франко.
43. 821ф. Спомини про І. Франка.
44. 822ф. – //– – //–
45. 823ф. Струдинський⁴¹³. З редакційної теки І. Франка.
46. 825ф. Франко П. Іван Франко з близька.
47. 826ф. – //– – //– – //–
48. 829ф. Чехович: постать «Івана Вишенського» і «Мойсея» в творчості І. Франка.
49. 830ф. – //– чеські впливи на франкового «Мойсея» та «Івана Вишенського».
50. 831ф. – //– – //–
51. 833ф. Щурат В. Франків «Іван Вишенський».

⁴¹² Тут і далі дописано від руки.

⁴¹³ Помилково, має бути: Студинський Кирило.

52. 841ф. Я-кий М. [Якимовецький М.] Мойсей поема І. Франка.
53. 862ф. І. Франком. Відчит для сільських читалень.
54. 869ф. Франко І. З вершин і низин.
55. 903ф. Матеріали до української бібліографії т. І.
56. 904ф. - // - - // - - // - т. 2.
57. 905ф. Матеріали до української бібліографії т. 3.
58. 923ф. Франко І. Избранные сочинения т. II.
59. 933ф. - // - Вибрані твори 1936 р.
60. 940ф. Білецький Леонід «Поема Мойсей» і розвиток....
61. 941ф. Левинський В. Нарис розвитку укр. роб.⁴¹⁴
62. 942ф. Назарук О. Про І. Франка.
63. 965ф. Спомини про І. Франка.
64. 968ф. Франко П. І. Франко зблизька.
65. 986ф. Привіт Ів. Франкові в сорок літ.
66. 1004ф. - // - - // -
67. 1019 Будучність річн. I [чис.] І.
68. 1023ф. Привіт І. Франкові в сороколіття.
69. 1067ф. Заклинський Р. Світогляд І. Франка.
70. 1068ф. - // - - // - - // -
71. 1070ф. Барвінський [О.] Вибір з української літератури.
72. 1080ф. Свенцицький І. Суспільне тло творчості І. Франка.
73. 1095ф. Матеріали до укр. бібліографії Гал[ицької] Русі. Том III
74. 1100ф. - // - - // - - // - Том 17.
75. 1107ф. Павлик М. Драгоманова з Мих. Павликом т. 3.

Список недостаючих журналів по інвентарю журналів

1. 281фж. Матеріали до укр. бібліограф[ії] т. 4, в[ип]. 1. *переписано на кн[ижковий] інвентар Каб[інету] Франка 907, 906.*
2. 282фж. - // - - // - - // - т. 4, в[ип]. 2.
3. 301фж. Громадський друг 1878 р. *є на місці.*
4. 315фж. Культура 1925 р. № 10-12.
5. 316фж. - // - 1928 р. № 1-12.
6. 322фж. - // - 26 р. № 4-9.

З оригін[алом] згідно: [Підпис]

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 33-35. Копія, маш., рук., укр. мова.

⁴¹⁴ Має бути: «Нариси розвитку українського робітничого руху в Галичині» (Київ, 1914).

№ 208

21 грудня 1950, Львів. Акт передачі рукописів з колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів цієї ж бібліотеки

А К Т

від 21. XII⁴¹⁵. 50 р.

м. Львів

про передачу рукописів, що залишилися від кабінету І. Франка до відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР від відділу фондів та обслуговування читачів.

ПЕРЕДАВ: КАРПЕНКО О.Ю. Зав. відділом фондів та обслуговування читачів.

ПЕРЕБРАВ: БАНДУРА В.Ф. Зав. відділом рукописів.

ПЕРЕЛІК РУКОПИСІВ:

1. Лист Павлика до О. КУЛІША⁴¹⁶ – 4.VIII.1902 р.
2. «Ой жаль» – Вірш Б. Харків 1909 р.
3. Лист письменниці Наталки Полтавки⁴¹⁷ до Угри[н]а 11.XII.1908 [р.]
4. Лист дружини Карпенко-Карого – 9.II. 1927 р. до Угри[н]а.
5. Лист Ів. Нечуя-Левицького до невідомого – 4.XI. 1910 р.
6. Лист А. ШОЛУХИ до О.Н. КУЛІШ 12.X.1907 [р.]
7. Лист А. КУЛІШ до Угри[н]а. Б.д.
8. Лист Кобринської до Угри[н]а 3.XII. 1909 р.
9. Записка П. Куліша [Троєцькому] (?)⁴¹⁸
10. Куліш П. Курка з кур[ч]атами. Епопея 1882
11. Лист Пулю[я] до О.Н. Куліш – 19.VII.1882
12. 2 поштові листівки Ал[ч]евської до Угри[н]а 1910 р.
13. Фотознімка з автографом П. Куліша.
14. Лист Б. Грінченко до О. Н. Куліш – (15) 1904
15. Н. Кобринська. Автобіографія – 12 л. (НТШ 475/III-28)
16. – // – Бібліографія праць – // – – // – -29)
17. – // – Збірка народних пісень – 14 зшитків (НТШ 1278 /I-14)
18. Листи Кобринської Н. до Шухевича М. 6 документів (НТШ 824)
19. Кобринська Н. «Брати». Казка. Відпис підписаний автором (НТШ 811/?)
20. Розписки про одержання та повернення рукописів та лист[ів] Г. ВЕЛИЧКА до НТШ (НТШ 1278/2 і 3).
21. Кобринська Н. Оповідання 28 л.
22. 2 листи Евшана в НТШ 22.IV.1912 і 15.IV.1912.
23. Лист Кобринської Н. до (?) 4.X.1913.

⁴¹⁵ Виправлено олівцем.

⁴¹⁶ Очевидно, має бути: О. Куліш (Олександра Білозерська-Куліш, псевд. Ганна Барвінок).

⁴¹⁷ Йдеться про Кибальчич (Симонову) Надію.

⁴¹⁸ Тут і далі – знаки питання в оригіналі.

24. Відпис одного уступу праці франц. письменника Ме[рїме] про смерть Б. Хмельницького (НТШ/ 824)

ПЕРЕДАВ: – [Підпис О. Карпенка]

ПРИЙНЯВ: – [Підпис В. Бандури]

Львів. 21.XII. 1950 р.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 304, арк. 26-27. Оригінал, маш., рук., укр. мова.

№ 209

30 грудня 1950, [Львів]. Витяги з листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до бібліографа Юра Меженка про життя академічних установ Львова

Дорогий Юріє Олексієвичу!

[...] У нас – «тишина». Львів зараз став найглухішою провінцією, щось подібне до Бердичова або Павлограда. Я, здається писав Вам, що Ан забрали до Києва всі рукописні фонди укр[аїнських] письменників, а потім й Кабінет (б[ібліоте]ку) Ів. Франка з Радянської вул. Лінія була на ліквідацію всіх наукових установ Ан у Львові. В жовтні повіяв з Москви інший вітер й справа міняється. Закладається кілька Ін[ститу]тів Ан, в тому числі Ін[ститу]т суспільствознавств та суспільствознавств наук⁴¹⁹, де певне буде місце й літературі, й кажуть, що рукописні фонди повернуть назад. Побачимо, що з того буде.

[...]

Львівська філія б[ібліоте]ки Ан друкує на машинці анонімно відомі Вам «Матеріали до словника псевдонімів укр[аїнських] письменників»⁴²⁰. Маю намір замовити копію для себе й для Вас, якщо побажаєте.

Цими днями у нас зник журнал «Природа» в повному комплекті, починаючи з 1912 по 1950 рік, ([попав] на індекс). У нас багато місцевої творчості, й виникає думка, чи не сталося тут якого небудь трагікомічного непорозуміння? Певне Ви цей журнал знаєте. Чи не могли довідатися, яка практика щодо нього в Ленінгр[адських] б[ібліоте]ках (хочаб в політехн[ічному] ін[ститу]ті або ун[іверсите]ті) – аналогічна львівській чи ні – і якщо така сама, як у нас, то яка причина? «Природа» не краца й не гірша за всі радянські природничі й технічні журнали минулих років – невже з ними передбачається така сама морока?

⁴¹⁹ Йдеться про Інститут суспільних наук АН УРСР, створений 30 березня 1951 р. на основі львівських відділів київських інститутів економіки, історії, археології, мовознавства та літератури.

⁴²⁰ Йдеться про «Словник українських псевдонімів, криптонімів та криптограм», над яким (під керівництвом Ю. Меженка) до свого арешту у грудні 1949 р. працював бібліограф Львівської філії БАН УРСР Я. Дашкевич. Див. документи № 123 від 21 березня 1947 р., № 165 з кінця липня 1949 р., № 211 з травня 1951 р.

Додаю ще один уривок якогось листа з галузі Шевченкіани, частину якого я надіслав був вам раніш. Це з плевачиних фондів.

Поки на все добре. Привітання Вашій дружині.

Ваш Ф. Максименко

Л. ВР, ф. 191 : Архів Ю. Меженка. Листи Ф. П. Максименка до Ю. О. Меженка, 1950, арк. 17-19 зв. Оригінал, рук., укр. мова.

№ 210

1950, Київ. Проект рішення Президії АН УРСР щодо організації та покращення роботи Львівської бібліотеки АН УРСР

Проект

рішення Президії Академії Наук УРСР.

Ознайомившись з роботою Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР за 1949 рік Президія АН УРСР констатує, що бібліотека провела значну роботу в питанні упорядкування книжкових фондів, рукописних фондів, в організаційній перебудові роботи, є деяке зрушення в роботі по обслуговуванню читачів.

Проте Львівська Бібліотека АН УРСР має ряд серйозних недоліків:

- 1). В Бібліотеці до цього часу працюють працівники з низькою фаховою підготовкою, які не забезпечують своїх ділянок роботи. Основні відділи та кабінети не забезпечені партійними кадрами (відділ образотворчих мистецтв, відділ рідкісної книги, відділ спецфондів). До цього часу не заповнена вакансія заступника директора по науковій частині. Відсутні фахівці з питань бібліографії та комплектування. Робота по підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників поставлена слабо.
- 2). Робота основних відділів та кабінетів Бібліотеки спрямована головним чином на виконання внутрібібліотечних робіт. А робота на читача перетворилася на другорядну. В наслідок чого кількість читачів в 1949 році складає всього лише 2.871 чоловік і книговидач 107.554, що явно недостатньо. Так само недостатня робота і в спеціалізованих відділах та кабінетах. (Кабінет технічної інформації, відділ образотворчих мистецтв, відділ рідкісної книги, кабінет марксизму-ленінізму).
- 3). Відзначаючи деяке пожвавлення масової роботи Президія АН УРСР констатує відірваність її від основного завдання – пропаганда книги серед читачів і в першу чергу творів класиків марксизму-ленінізму. Це сталося в наслідок, головним чином відриву виставочної роботи від читачів.
- 4). Комплектування Бібліотеки літературою ведеться у відриві від тематичних планів Львівських Установ АН УРСР, зовсім незадовільно ведеться активне комплектування. Внаслідок чого деякі важливі книги зовсім не попадають до Бібліотеки. Деякі відділи і кабінети Бібліотеки комплектуються не за профілем (кабінет марксизму-ленінізму).

5). Стан каталогів в Бібліотеці незадовільний. Систематичний каталог побудовано на засадах застарілих схем. Відсутня партійна загостреність і цілеспрямованість рубрик. Внаслідок чого каталог не рекомендує читачеві в першу чергу найважливішу літературу, а іноді може рекомендувати літературу позбавлену наукового змісту і значення.

6). В роботі відділу образотворчих мистецтв відсутня цілеспрямованість на пропаганду радянського мистецтва та прогресивного класичного мистецтва. Замість цього активно пропагується буржуазно-реакційне мистецтво.

7). Відділ спецфондів не забезпечує контролю за ідеологічним станом каталогів і книгосховища. Власні фонди також не упорядковані. Такий стан роботи відділу спецфондів є найбільш загрозливим у всій роботі Бібліотеки.

З метою покращення роботи Львівської Бібліотеки АН УРСР Президія Академії НАУК Української РСР П О С Т А Н О В Л Я Є:

1. Для поліпшення складу бібліотечних працівників, піднесення їх ділової кваліфікації та ідейно-політичної підготовки провести слідуєчи міроприємства:

а). провести переатестацію всіх бібліотечних працівників у відповідності з існуючим законоположенням до 1-го травня 1950 р.

б). доручити бібліотечній комісії АН УРСР (т. Білецький О. І.) розробити програму курсів-симінарів для працівників Бібліотеки та кошторис і подати їх на затвердження Президії АН УРСР до 1.ІІ-1950 року:

в). провести скорочення і заміну окремих робітників Бібліотеки (список додається):

г). зобов'язати начальника відділу кадрів АН УРСР (т. Концевич) в погодженні з директором Бібліотеки (т. Одуха) до 1.ІІ-1950 р. підібрати відповідні кандидатури на заміщення посад заступника директора по науковій частині та зав. відділом спецфондів.

[...] б. Налагодити систематичну роботу по ідеологічній перевірці книжкових фондів та каталогів.

7. Доручити бібліотечній комісії АН УРСР (т. Білецький О. І.) розробити питання про організаційну підпорядкованість Львівської Бібліотеки академічним установам і подати на затвердження Президії АН УРСР до 1.ІІ-1950 року.

8. Ліквідувати при відділах Установ АН УРСР у Львові бібліотеки, а книжкові фонди і бібліотечний персонал передати до Львівської Бібліотеки АН УРСР. [...]

№ 211

3 січня 1951, Львів. Наказ директора Львівського облдержархіву Галини Сизоненко про прийняття документів 2-ї Львівської гімназії⁴²¹ із відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР

УМВС УРСР Управління МВС по Львівській області АРХИВНЫЙ ОТДЕЛ ЛЬВОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АРХИВ 3. I. 1951 г. № 13/3 <u>гор. Львов</u> г. Львов	УМВС УССР Управление МВД по Львовской области <u>ДИРЕКТОРУ ЛЬВОВСКОЙ БИБЛИОТЕКИ</u> <u>АКАДЕМИИ НАУК УССР</u>
--	--

На основании распоряжения Архивного Отдела УМВД Львовской области за № 11/0110 от 22/ХІІ-[19]50 года о сдаче Облгосархиву документальных материалов одной из Львовских гимназий отделом рукописных фондов библиотеки АН УССР Львовский Облгосархив УМВД Л/О командировует научного сотрудника тов. Павличек Л. А. для принятия указанных выше документальных материалов из библиотеки Академии Наук УССР.

**ДИРЕКТОР ОБЛАСТНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
АРХИВА УМВД ЛЬВОВСКОЙ ОБЛ.** [Підпис] (СИЗОНЕНКО Г. С.)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 350, арк. 2. Оригінал, маш. на бланку, рос. мова.

№ 212

18 січня 1951, Львів. Акт передачі документальних матеріалів 2-ї Львівської гімназії з відділу рукописів Львівської бібліотеки Академії наук УРСР до Обласного державного архіву УМВС Львівської області

Акт
передачі документальних матеріалів ІІ-ї Львівської гімназії
відділом рукописів Львівської бібліотеки Академії наук УРСР
до Обласного державного архіву УМВС Львівської області

Згідно розпорядження Архивного відділу УМВС Львівської області за № 11/228⁴²² від 22-го грудня 1950 р. про передачу до Обласного Державного Архіву документальних матеріалів однієї із Львівських гімназій відділ рукописів Львівської бібліотеки Академії наук УРСР через заввідділом тов. БАНДУРУ В. Ф. передав, а уповноважений обласного Державного Архіву научний робітник тов. ПАВЛИЧЕК Л. А. прийняв «18» січня 1931 р. вищеназвані матеріали ІІ-ї Львівської гімназії:

⁴²¹ Тепер – Львівська спеціалізована середня школа № 8 з поглибленим вивченням німецької мови.

⁴²² Так у документі.

I.

1. Показчик розпоряджень в справах гімназійної науки за роки 1821–1834.
I том.

II.

2-7. Збірники розпоряджень в справах гімназійної науки за роки
1848–1850, 1851/2, 1853/4, 1856–1860, 1869–1885, 1885
том. 6.

III.

8. Хроніка гімназії за роки 1818–1855
I том.

IV.

9. Книги записів учнів (матрикула) за роки 1821–1849
I том.

V.

10-130. Загальні каталоги учнів за роки 1818–1840 (I том), 1841–1860 (I том),
1850 (2 томи), 1851 (3 томи), 1852 (2 томи), 1853 (3 томи), 1854 (3 томи),
1855 (3 томи), 1856 (3 томи), 1857 (1 том), 1858 (2 томи), 1859 (1 том),
1860 (2 томи), 1861 (2 томи), 1862 (1 том), 1863 (2 томи), 1864 (1 том),
1865 (1 том), 1867 (1 том), 1868 (2 томи), 1869 (2 томи), 1870 (1 том),
1871 (2 томи), 1872 (2 томи), 1873 (2 томи), 1874 (2 томи), 1875 (2 томи),
1876 (2 томи), 1877 (2 томи), 1878 (2 томи), 1879 (2 томи), 1880 (2 томи),
1881 (2 томи), 1882 (2 томи), 1883 (1 том), 1884 (2 томи), 1885 (1 том),
1886 (2 томи), 1887 (2 томи), 1888 (2 томи), 1889 (2 томи), 1890 (2 томи),
1891 (2 томи), 1892 (2 томи), 1893 (1 том), 1894 (2 томи), 1895 (2 томи),
1896 (2 томи), 1897 (2 томи), 1898 (1 том), 1899 (2 томи), 1900 (2 томи),
1901 (2 томи), 1902 (2 томи), 1903 (2 томи), 1904 (1 том), 1905 (2 томи),
1906 (2 томи), 1907 (2 томи), 1908 (1 том), 1909 (1 том), 1910 (1 том),
1911 (1 том), 1912 (1 том), 1913 (1 том), 1914 (1 том), 1915 (1 том),
1916 (1 том), 1917 (1 том), 1918 (1 том), 1919 (1 том), 1920 (1 том).

Разом 121 том

VI.

131-134. Директорські каталоги учнів за роки: 1881 (1 том), 1882 (1 том),
1892-1901 (1 том), 1902 (1 том).

Разом 4 томи.

VII.

135-145. Класні каталоги учнів за роки: 1905 (13 зош.), 1906 (13 зош.),
1907 (1 том), 1908 (1 том), 1909 (1 том), 1912 (1 том), 1914 (1 том),
1916 (1 том), 1917 (1 том), 1918 (1 том), 1919 (1 том).

Разом 11 томів.

VIII.

146-160. Канцелярйні щоденники протоколи за роки: 1853–1856,
1856–1861, 1861–1866, 1866–1875, 1875–1881, 1881–1883, 1884–1887,
1887–1891, 1892–1893, 1894–1896, 1897–1901, 1902–1906, 1906–1910,
1910–1916, 1916–1917.

Разом 15 томів.

IX.

161. Протокол виданих шкільних свідоцтв за роки: 1861-1871.
1 том.

X.

162-171. Протоколи іспитів зрілості за роки: 1850, 1851, 1852, 1853,
1854, 1896, 1901, 1902-1907, 1908-1911.
10 т.

XI.

172-189. Книги об'яв за роки: 1820-1848, 1883, 1884/5, 1893-1896, 1897-
1905, 1905/6, 1906/7, 1907/8, 1909/10, 1910/11, 1912/13, 1913-1914,
1916/17, 1917-1918, 1919-1922, 1922-1925, 1925-1930, 1925-1932.
Разом 18 томів.

XII.

190-191. Інвентарі 2 томи.

XIII.

192-196. Папки з актами за різні роки, між ними одна з актами за
1927 рік та одна з заявами про прийняття до I-го класу з 1939 р.
5 папок.

XIV.

197. Одна папка з архівними матеріалами, що стосуються II-ї
гімназії за роки 1817-1841, мабуть випозичена і невіддана в
Державний архів директором гімназії БОСТАЛЬОМ⁴²³ (в середині
його записки). Сигн[атура] VII. Рект[ифікат] 277
1 папка.

XV.

ШтампИ II-ї гімназії 9 шт.

Здав зав. відділом рукописів
Львівської бібліотеки АН УРСР: [Підпис] (БАНДУРА)

Прийняв Уповноважений ОБЛ.
ДЕРЖ. АРХІВУ НАУКОВИЙ РОБІТНИК [Підпис] (ПАВЛИЧЕК)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 350, арк. 3-5. Оригінал, маш., укр. мова.

⁴²³ **Бостель Фердинанд (Bostel Ferdynand)** (1860-1935) – пол. історик, педагог, директор 2-ї державної гімназії у Львові (1905-1924). Зібрав бібліографічні матеріали до історії Львова, зокрема до історії фортифікаційних споруд, костьолів, монастирів; матеріали до історії 2-ї Львівської гімназії – бібліографічні довідки про її вчителів за 1850-ті – 1920-ті рр. (між ними – Я. Головацький, О. Огоновський, В. Щурат), фотографії викладачів та колишніх вихованців гімназії; документи до історії Академічної гімназії у Львові (1781-1832); матеріали до історії шкільництва в Австрії (1839-1914). У 1939 збірку Бостеля випозичив проф. Ян Добжанський зі Львова для написання статті про Бостеля, а після війни передав її без описів до Державного архіву в Любліні.

№ 213

Травень 1951, Львів. Висновки комісії Львівського обкому КП(б)У за результатами перевірки роботи Львівської бібліотеки АН УРСРОБЩИЕ ВЫВОДЫ

Библиотека Львовского филиала Академии Наук УССР, обладая большим и ценным фондом литературы и достаточным штатом, находится в очень тяжелом положении, что характеризуется следующим:

1. Из 1.600.000 изданий фонда библиотеки 625.000, т.е. около 40%, не разобраны и представляют свалку или штабеля книг, подвергающихся сырости, холоду, а следовательно порче. Часть фондов не обеспечена от всевозможных хищений. Учет освоенных фондов и ответственность за их сохранность организованы неудовлетворительно.
2. Часть разобранных фондов недоступна читателям из-за отсутствия порядка в каталогах. Отсутствует единый генеральный каталог. Таким образом фактически использовать можно лишь до 50% книжных богатств библиотеки.
3. В течении ряда лет организационное положение библиотеки не определено. Библиотека то считается учреждением при Львовском филиале Академии Наук (что соответствует фактическому положению вещей), то возникает проект реорганизации ее в Государственную публичную библиотеку, в настоящее время объявлено, что библиотека становится филиалом Государственной республиканской библиотеки, о чем директор библиотеки даже опубликовал сообщение в печати. Такая неопределенность приводит к тому, что Библиотека теряет направленность как в ориентировке на определенный контингент читателей, так в библиографической научной работе и т. д. Это влечет за собой и ухудшение материальной базы библиотеки (сокращение ассигнований, лишение обязательного экземпляра).
4. Библиотека не имеет четкого профиля. Официально не установлено и не утверждено:

а) По каким наукам и отраслям должна комплектоваться библиотека, а универсальное комплектование невозможно в связи с ограниченными средствами на приобретение книг. Из 90.000 р[уб]. ассигнованных на литературу, 32.000 р[уб]. расходуется на периодику, 10.000 р[уб]. на обработку, материалы бибтехник и, пересылку и пр[очее]. Следовательно, даже не считая переплета книг, для покупки новой литературы остается 50.000 р[уб]., на которые можно приобрести 6-7 тыс. томов.

б) Не установлено также, какой состав читателей должна обслуживать библиотека. В результате эта работа ведется самотеком, научные работники составляют всего 9,4% числа читателей, специалисты производства всего 10%, а остальные читатели – это преимущественно студенты, обслуживаемые параллельно с библиотеками вузов.

5. Число читателей по отношению к фонду книг и штату хотя и значительно увеличилось, но еще явно недостаточно, что делает работу библиотеки малоэффективной, а стоимость обслуживания дорогой (стоимость одной книговыдачи; стоимость обслуживания одного читателя в год).

6. Качество обслуживания читателей на недостаточном уровне. Научно-библиографическая работа совершенно неудовлетворительна. Из двух указателей, над которыми библиотека работала три года – один «Социалистические преобразования на Львовщине» по существу забракован, а второй «Словарь псевдонимов писателей и общественных деятелей Западной Украины» может быть разрешен для пользования, лишь очень узкому кругу читателей. Библиографическая работа ведется объективистски без должной партийной направленности.

7. Штат библиотеки недостаточно укомплектован специалистами библиотечного дела, знающими теорию и практику советского библиотековедения и библиографии. Коллектив не сплочен, не имеет должного контакта с руководством. Дирекция библиотеки не обеспечивает повседневного контроля и руководства отделами библиотеки, ее кабинетами и филиалами.

8. Помещения библиотеки, находящиеся в 9 зданиях в разных частях города, не обеспечивают условий для хранения книг и разборки фондов и обслуживания читателей.

Такое положение библиотеки, в течении 7 лет не добившейся решительных сдвигов в своей работе, объясняется прежде всего недооценкой ее значения и отсутствием внимания к ней со стороны руководства Академии наук и партийных органов Академии.

Для решительного и коренного улучшения работы библиотеки и ее дальнейшего развития необходимо:

1. Утвердить положение о библиотеке, определив ее организационное положение и профиль работы. Комиссия считает, что библиотека должна быть самостоятельным научно-библиотечным учреждением в составе Львовского филиала Академии наук УССР, выполняя одновременно функции научной публичной библиотеки г. Львова. Комиссия отрицательно относится к реорганизации библиотеки в государственную публичную, или превращению в филиал Государственной республиканской библиотеки УССР.

Библиотека должна комплектоваться важнейшей научной литературой по общественным и естественным наукам, технике и литературоведению, Основным контингентом читателей библиотеки должны быть:

- а) работники Львовских учреждений Академии наук,
- б) научные работники вузов и научных учреждений,
- в) интеллигенция, специалисты промышленности и сельского хозяйства, а также стахановцы, рационализаторы и новаторы производства.

Число читателей учащихся нужно ограничить студентами старших курсов высших учебных заведений и дипломниками техникумов.

2. Президиуму Академии наук УССР необходимо:

а) восстановить ассигнования на пополнение библиотеки в размере 1948–1949 г. г. т. е. 250 тыс. руб.

Выделить специальные ассигнования на проведение переинвентаризации фондов.

б) обеспечить библиотеку средствами на разбор и освоение фондов с таким расчетом, чтобы эту работу [выполнить] за 4–5 лет.

в) поручить руководству Львовских учреждений Академии наук до 1/1.[19]52 г. предоставить библиотеке, в районе ее главного здания, помещения для фондов и читальных залов, взамен имеющихся ныне отдельных помещений, разбросанных по всему городу.

3. Усилить идейно-политическую работу среди коллектива библиотеки добившись того, чтобы все работники были вовлечены в занятия университета марксизма-ленинизма, либо школ и кружков сети партпросвещения и вели общественную работу.

Поднять на должную высоту социалистическое соревнование, сделав его основным и действенным методом работы.

4. Повысить специальную подготовку кадров, организовав для этого шестимесячные курсы, вовлекая работников в заочное обучение в библиотечном вузе и техникуме. Пополнять штат библиотеки лишь работниками имеющими библиотечную подготовку или опыт работы в советских библиотеках. Смелее выдвигать на руководящие должности работников из числа местного населения, показавших в производственной и общественной деятельности стремление к активной работе.

Добиться посылки на работу в библиотеку не менее 10 молодых специалистов, оканчивающих Московский и Харьковский библиотечные институты.

Комиссия Львовского обкома КП(б)У:

Директор Научно-технической библиотеки АПИ:	(Підпис)	(И. КИРИЛЛОВ)
Директор Львовской областной библиотеки:		(КОСЕНКО)
Зам. директора областной библиотеки:	(Підпис)	(БЛАНК)
Директор Львовской городской библиотеки:		(АЛЕКСЕЕВА)
Зав. библиотекой Облпартшколы	(Підпис)	(МЕЛЬХОВА)
Ст. библиотекарь Научной библиотеки Львовского Гос. Университета		(КОВАЛЬОВА)

№ 214

18 липня 1951, Львів. Акт передачі Львівською бібліотекою АН УРСР каталогів бібліотеки та архіву Івана Франка до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у Києві

АКТ

складений дня 18 місяця липня 1951 року в присутності т.т. КУРИЛЕНКО Йосифа Максимовича, кандидата філологічних наук – робітника Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка при АН УРСР та КІЗЛИКА Олександра Даниловича, робітника Львівського філіалу Бібліотеки АН УРСР⁴²⁴, на передачу згідно відношення № 143 від 22 червня 1951 року та прийом таких матеріалів, що становлять складову частину архіву особистої бібліотеки Ів. Франка:

I. Абетковий каталог (гражданка і латинка) особистої бібліотеки Івана Франка – 6 скриньок.

II. Каталоги листування Ів. Франка:

1. Абетковий каталог (машинопис) – 1 папка.
2. Хронологічний каталог (рукопис) – 1 зшиток.
3. Топографічний і хронологічний каталог (машинопис) – 1 папка.

III. Каталог автографів Ів. Франка (поезія) – 2 скриньки.

Здав: [Підпис] (О. Д. КІЗЛИК).

Прийняв: [Підпис] (Й. М. КУРИЛЕНКО).

У Львові, 18.VII. 1951 р.

ЛННБУ. ВР, ф. 9, оп. 1, спр.3896/33, арк. 78. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 215

6 жовтня 1951, Київ. Протокол засідання Експертно-оціночної комісії Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у справі оцінки окремих архівів та рукописних матеріалів зі Львова

Протокол № 3/69

Засідання Експертно-оціночної комісії Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР.

6.X.1951 р.

м. Київ.

П р и с у т н і: Голова Експертно-оціночної комісії О.І.Білецький, члени комісії: М. С. Грудницька, З. П. Мороз⁴²⁵, О. І. Кисельов, Г. Д. Вервес.

⁴²⁴ Помилаково, має бути: Львівська Бібліотека АН УРСР.

⁴²⁵ **Мороз Захар Петрович** (1904–1958) – укр. рад. літературознавець, драматург. Закінчив Інститут червоної професури у Києві (1937), працював у Харківському державному бібліотечному інституті, у січні-лютому 1941 досліджував рукописні матеріали І. Франка у ЛфБАН УРСР. Учасник Другої світової війни. Від 1947 – науковий співробітник Інституту літератури ім. Шевченка АН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10д, арк. 86-87*).

---000---

Порядок денний.

1. Оцінка матеріалів архіву Я. Галана, переданих до Відділу рукописів вдовою письменника.
2. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів тов. Чернецьким Л. С.
3. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів А. Данилович через тов. Куриленка Й. М.
4. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів М. Яцковим через тов. Куриленка Й. М.
5. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів Президентом Академії Наук УРСР – О. В. Палладіним, які йому надіслала Новицька І. В.
6. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів тов. Варакіною М. Г.
7. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів тов. Козланюком П. через тов. Куриленка Й. М.
8. Оцінка матеріалів, надісланих до Відділу рукописів тов. Фірманюком М. М.
9. Оцінка матеріалів, запропонованих для придбання Відділу рукописів гр. Олійник В. У.
10. Оцінка матеріалів, переданих до Відділу рукописів тов. Лазаревською М. Д.
11. Пропозиція Відділу рукописів Пушкінського дому про придбання рукопису критичної статті професора Кудрявцева «Лесков и Украина».

---000---

С л у х а л и : Інформацію тов. Грудницької М. С. про матеріали архіву Я. Галана Архів відомого публіциста Ярослава Галана ми привезли на експертно-оціночну комісію з Львова від вдови Я. Галана. Всіх матеріалів 372 одиниці збереження переважно машинопис з поправками автора. Серед них: автографи публіцистичних статей, драматичних творів, художніх нарисів, листів до різних осіб, редакцій і установ а також записні книжки. Ряд матеріалів неопубліковані. Дружина Я. Галана свою ціну не вказала, покладаючись на оціночну комісію. Вважаю, що для вивчення історії української радянської літератури архів цей дуже потрібний. Зараз Ленінградський музей історії релігії запросив зняти фотокопії статті Я. Галана проти Ватикану в перекладі на польську мову. Архів треба придбати. Я думаю, що можна оцінити його в 6.000 (шість тисяч) карбованців – приблизно 20 карб. за одиницю збереження.

В и с л о в л и с ь:

т. Мороз З. П. Архів більшовика-журналіста дуже цінний. Його безперечно треба придбати, але думаю, що оцінити треба значно вище, приблизно 10.000–12.000, 6.000 мало.

т. Білецький О. І. Архів надзвичайно цінний і дуже потрібний. Ярослав Галан особа дуже інтересна як радянський палкий публіцист і журналіст. Але думаю, що цінити в кругову не можна, бо виходить, що телеграма, нікому непотрібна – 20 карб. Треба кожен одиницю оцінити окремо. Треба, щоб Марія Семенівна зробила попередню оцінку кожного твору, а потім ми уже конкретно будемо говорити про загальну суму, побачимо у що вона виллється.

т. Кисельов О. І. Думаю, що так буде вірно. Архів цікавий і його треба придбати, але Відділ рукописів повинен сам раніше оцінити його, виходячи з своїх принципів.

У х в а л и л и I: Доручити М. С. Грудницькій попередньо оцінити кожну одиницю збереження зокрема і подати комісії на затвердження. [...]

С л у х а л и III: Інформацію тов. Грудницької М. С. про матеріали, передані до Відділу рукописів А. Данилович через тов. Куриленко Й. М., а саме: листи В. Стефаніка до Даниловичів.

Листи на оціночну комісію привезені з Львова від А. Данилович. Всього 7 листів і одна листівка. Не всі з них викликають глибокий літературний інтерес. Два з них дуже цікаві з літературного боку, решта – носять біографічний характер. Думаю, що листи треба придбати для поповнення епістолярної спадщини В. Стефаніка.

В и с л о в и л и с ь:

т.т. Білецький О. І., Кисельов О. І., Вервес Г. Д., Мороз З. П.

У х в а л и л и III : Оцінити 7 листів і 1 листівку В. Стефаніка до Даниловича в 200 (двісті) карбованців – по 25 карб. за лист і листівку.

С л у х а л и IV: Інформацію т. Грудницької М. С. про матеріали, передані до Відділу рукописів М. Яцковим через т. Куриленка, а саме: уривок автографа автобіографії В. Щурата. Матеріали носять літературний характер. Думаю, що їх треба придбати. Як додаток до цих матеріалів безкоштовно передається фото Твердохліба.

В и с л о в и л и с ь:

т. Вервес Г. Д. Думаю, що матеріали треба придбати, оцінивши їх в 100 (сто) карбованців. Це старику для «поощрення». Може ще щось розшукає і вишле, а, може, кому порадить передати до Інституту свої літературні матеріали.

т. Білецький О. І. Згоден. Можна придбати ці матеріали за 100 (сто) карбованців.

У х в а л и л и IV: Оцінити матеріали, передані М. Яцковим в 100 (сто) карбованців. [...]

С л у х а л и VII: Інформацію тов. Грудницької про матеріали привезені на Оціночну комісію від т. Козланюка з Львова, а саме: машинопис статті Тудора «Імені Леніна», свідоцтво про хрещення, фото Тудора у труні та машинопис перекладу статті «Ексопус слова», автограф повісті «Берега» О. Гаврилюка, верстка цієї ж повісті та передрук з першодруку брошури «Пани і паничі над «Кобзарем», переклад сьоми поезій Ів. Франка польськими авторами. Думаю, що матеріали треба придбати, тим більше що матеріали Тудора і Гаврилюка в нас уже є.

В и с л о в и л и с ь VII:

т. Білецький О.І. Чому ми повинні купувати ці матеріали у Козланюка? Як письменник, він мусив би так передати нам матеріали своїх товаришів. Звичайно, матеріали цікаві і ними треба поповнити фонди Тудора і Гаврилюка.

т. Мороз З. П. Матеріали треба придбати для вивчення творчості Тудора й Гаврилюка. Переклади поезій Івана Франка теж треба придбати для Франківських фондів. Оцінити матеріали в 1.500 – 2.000 крб.

т. Вервес Г. Д. Автограф повісті «Берега» особливо цікавий; за німецьких часів він був розкиданий по окремих аркушах, і тов. Козланюк приклав багато зусиль, щоб зібрати ці аркуші від різних осіб і студентів. Думаю, що оцінити ці матеріали треба в 1000 крб., оскільки т. Козланюк письменник, він мусить погодитись на цю суму.

т. Кисельов О. І. Матеріали ці дуже цікаві, і коли вони не передаються безкоштовно, – їх треба купити. Думаю, 1000 крб. для т. Козланюка досить.
У х в а л и л и VII: Матеріали, привезені від т. Козланюка придбати, оцінивши їх в 1000 крб. Автограф і верстка повісті «Берега» – 500 крб., машинопис брошури «Пани і паничі над «Кобзарем» – 100 крб., статті Тудора «Імені Леніна» і «Ексопус слова» – 200 крб., свідоцтво про народження Тудора і фото його – 50 крб., переклади поезій Ів. Франка – 150 крб.

С л у х а л и VIII: Інформацію тов. Грудницької про матеріали надіслані на оціночну комісію т. Фірманюком, а саме: Спогади Фірманюка про В. Стефаника. З ініціативи Відділу рукописів, Фірманюк написав спогади про В. Стефаника. Перший зошит спогадів він надіслав. У такому вигляді їх друкувати не можна, але вони дають багато цікавих фактів як відомих у значно ширшому вигляді, так і невідомих для дослідника з громадської біографії В. Стефаника. Думаю, що матеріали ці треба придбати, оцінивши їх в 500 крб.

В и с л о в и л и с ь:

т. Мороз З. П. Це надзвичайно цікаве явище. Такі спогади треба замовляти і про інших письменників, сучасники яких ще живі. Але думаю, що цей зошит, що прислав т. Фірманюк, треба оцінити дорожче – в крб. 1.500.

т. Вервес Г. Д. Треба, звичайно, оцінити ці спогади дорожче, нам за наші праці платять більше. Цілком згоден, що такі спогади треба замовляти в ширшому плані.

т. Кисельов О. І. Покищо люди живі, треба, звичайно, замовляти спогади про всіх письменників. За цей перший зошит треба заплатити 1000 крб., хай пише далі.

У х в а л и л и VIII: Придбати спогади т. Фірманюка про В. Стефаника за 1000 крб. Просити т. Фірманюка закінчити свою роботу. Продовження спогадів оцінити потім, по надісланні.

[...] С л у х а л и X: Інформацію т. Грудницької М.С. про 6 сімейних фотографій О.М. Лазаревського. Фото на Оціночну комісію принесла внучка Максимовича вдова Г. О. Лазаревського. Всі фото в незадовільному стані збереження. Оскільки брати Лазаревські мають відношення до Шевченка, ми прийняли ці фото на Оціночну комісію, попередньо оцінивши їх в 75 крб.

В и с л о в и л и с ь X:

т. Білецький О. І. Оскільки фото Лазаревського нам не здадуться, чи варт витрачати на них кошти? Ці фото більше відносяться за своїм характером до Музею Шевченка. Можна рекомендувати гр. Лазаревській звернутися до Музею.

т. Вервес Г. Д. Думаю, що фото садиби Лазаревських в селі Гирівці, де перебував Шевченко, треба придбати.

т. Мороз З. П. Думаю, що всі фото непотрібні нам. Треба рекомендувати гр. Лазаревській предати їх до Музею Шевченка.

У х в а л и л и Х: Оскільки дані іконографічні матеріали безпосереднього відношення до Інституту літератури не мають і не можуть бути в нас використані – рекомендувати гром. Лазаревській звернутися до Державного музею Шевченка.

[...]

ГОЛОВА ЕКСПЕРТНО-ОЦІНОЧНОЇ КОМІСІЇ [Підпис] (Білецький О. І.)
 Члени комісії: [Підпис] (Грудницька М. С.)
 [Підпис] (Мороз З. П.)
 [Підпис] (Кисельов О. І.)
 [Підпис] (Вервес Г. Д.)

ІА. ВР. Акти Відділу рукописів за 1950–1953 рр., арк. 35-43. Копія, маш., укр. мова.

№ 216

4 січня 1952, Львів. Прохання начальника Архівного відділу УМВС у Львівській обл. Н. В. Павленка про передачу окремих фондів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР у Львівський облдержархів та філіал Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові

<u>УРСР</u>	<u>УССР</u>
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ	МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
УПРАВЛІННЯ МВС	УПРАВЛЕНИЕ МВД
по Львівській обл.	по Львовской обл.

ОТДЕЛ ГОСУДАРСТВЕННЫХ АРХИВОВ

«4» *января* 1952 г.

№ 11/1

г. ЛЬВОВ, ул. Руставели № 11

ДИРЕКТОРУ ЛЬВОВСКОЙ БИБЛИОТЕКИ
товарищу ОДУХА

Прошу Вашего указания заведующей отделом рукописных фондов тов. КОЗАЧУК передать представителям Львовского облгосархива МВД и филиала Центрального Государственного Исторического Архива УССР в г. Львове имеющиеся в указаном отделе фонды: «Украинское товарищество «Єдність», «Греко-католическая богословская академия», «Банк рольный» и «Товарищество Сулимирского» для хранения их в государственных архивах⁴²⁶.

НАЧ. АРХИВНОГО ОТДЕЛА УМВД
 ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ :

[Підпис] (ПАВЛЕНКО)

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 410, арк. 1. Оригінал, маш. на бланку, рос. мова.

⁴²⁶ Навскоси тексту накладена резолюція в.о. директора Львівської бібліотеки АН УРСР Вашкеїної З.Г.: «Т. Козачук передати фонди, які відділ не має права зберігати /за актом/. 16.I.1952». [Підпис].

№ 217

16 січня 1952, Львів. Акт передачі окремих архівних фондів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Львівського облдержархіву МВСА К Т

Мы ниже подписавшиеся, представитель Львовского обл. госархива МВД, нач. отдела Хоз[яйственно-]экон[омических] фондов т. Потапова Е. П. и Зав. отделом рукописей Львовской библиотеки АН УССР. Козачук Т. Е. составили настоящий акт в том, что согласно отношения архивного управления МВД по Львовской области за Нр. 11/1 1952, и распоряжения и. о. директора Львовской библиотеки АН. УССР. т. Ващекиной от 16/I-1952 Рукописный отдел Львовской библиотеки АН УССР. передал арх[ивный] материал который отдел не имеет права хранить, а облгосархив принял для хранения в государственном архиве следующие материалы :

1. Фонд украинского товарищества «Єдність».
2. Арх[ив] «Греко-кат[олическая] Богословская Академия».
3. «Банк Рольний».
4. Арх[ив] «Тов[ариство] Сулімірських».

Всего около 2 тонн компактной розсипи матер[иалов].

Передала :

Зав. отделом рукописей

Львовской Биб[лиотеки] АН УССР⁴²⁷ [Підпис] (Козачук Т. Е.)

Приняла :

Предст[авитель] Львовс[кого] Облгосарх[ива]

нач. Отд[ела] Хоз[яйственно-]экон[омических] Фондов [Підпис] (Потапова Е. П.)

При передаче присутствовал

стар[ший] библиотекар[ь] Отд[ела] Рукописей [Підпис] (Бандура В. Ф.)

16.I-[19]52 г.

ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 410, арк. 2. Оригінал, маш., рос., укр. мови.

№ 218

Лютый 1952, Вроцлав. Некролог Єжи Борейші, польського письменника-комуніста, редактора, видавця, колишнього директора Бібліотеки Оссолінеуму у Львові

Gazetka ścienna

*Ossolineum luty 1952*⁴²⁸

Dnia 19 stycznia b.r. zmarł w Warszawie Jerzy Borejsza, długoletni członek KPP, później PPR, ostatnio zastępca członka K.C. PZPR, zasłużony działacz

⁴²⁷ У документі помилка «УРСР».

⁴²⁸ Дописано від руки.

kulturalny, założyciel i b. prezes Spółdzielni Wydawniczej «Czytelnik», dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w l. 1939/40, I-szy viceprzewodniczący Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum w l. 1946–1951.

Z Ossolineum związał się Jerzy Borejsza przy końcu listopada 1939 r. kiedy po przybyciu do Lwowa z polecenia partii objął kierownictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

W bardzo trudnej ówczesnej sytuacji Ossolineum Borejsza z ogromną energią i zapałem zabrał się do organizowania Zakładu, który pragnął utrzymać jako przodujący kulturalny ośrodek polski.

Zorientowawszy się w zbiorach Ossolińskich powziął myśl stworzenia gabinetu nauk społecznych, później przemianowanego na Gabinet Marksistowski, zorganizowania archiwum wsi oraz Wystawy Mickiewiczowskiej w 85 rocznicę śmierci Poety. Ogromną wagę przywiązywał Borejsza do kadr ludzkich, z jednej strony okazując zawsze dużą troskę o los i byt pracowników, z drugiej strony angażując do Biblioteki szereg uczonych, literatów i fachowców.

Od pierwszej chwili zetknięcia się z Ossolineum Borejsza stał się jego największym przyjacielem i entuzjastą i takim pozostał po ustąpieniu ze stanowiska dyrektora Zakładu w marcu 1940 r.

W czerwcu 1946 r. aktualną stała się sprawa przekazania przez Związek Radziecki zbiorów Ossolineum. I wówczas ukazał się w «Głosie Ludu» wywiad z Jerzym Borejszą, którego wypowiedź ówczesnie zaważyła na losach Ossolineum.

Borejsza w wywiadzie podkreślał, że «Ossolineum jest naszym największym skarbcem kultury i historii Polski i śmiało można powiedzieć jednym z największych zbiorów tego typu w Europie». Borejsza bronił jedności i całości Ossolineum piętnując ostro wszelkie propozycje podziału zbiorów, wypowiadając się za umiejscowieniem Ossolineum we Wrocławiu. Na końcu wywiadu Borejsza poświęcił parę słów Ossolińczykom, z którymi współpracował w lwowskim Ossolineum «którzy – według jego słów – tę instytucję pielęgowali, budowali i ukochali».

Argumenty Borejszy zwyciężyły. Rada Ministrów umieściła Ossolineum we Wrocławiu. Borejsza mimo ogromu swych obowiązków i zajęć czuł się odpowiedzialnym za dalszy rozwój Instytucji.

Już we wrześniu 1946 r. z wielką troską oglądał gmach przy ul. Szewskiej i stopy pak z książkami witając się po latach z Ossolińczykami.

W czasie pobytu jego we Wrocławiu pozostała myśl reaktywowania Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum, któreby objęło opiekę nad organizującym się Zakładem.

Borejsza jeden z pierwszych podpisuje zaproszenie na zebranie organizacyjne TPO, zostaje pierwszym viceprezesem Towarzystwa. Pełniąc tę funkcję jest zawsze na usługi dla Ossolineum, zawsze znachodzi czas dla Ossolińczyków, stara się o fundusze na remont budynku, organizację biblioteki, wyjaśnia i załatwia sprawy sporne i załatwione negatywnie przez odpowiednie resorty by przypomnieć tylko sprawę niedopuszczenia bibliotekarzy Ossolineum

do państwowego egzaminu bibliotekarskiego. Stara się, by w czasie WZO⁴²⁹ i Międzynarodowego Zjazdu Intelktualistów we Wrocławiu Ossolineum było instytucją przodującą, którą można by pochwalić się przed obcymi. Jemu zawdzięcza się fakt, że Ossolineum udzieliło gościny i pomocy w organizowaniu wielkich wystaw książki radzieckiej i francuskiej.

Jest prawdziwym ambasadorem Ossolineum w Warszawie, ułatwia dostęp do urzędów i ministerstw, prowadzi delegację Ossolineum do Prezydenta Bieruta.

W początkowych latach Ossolineum we Wrocławiu 1946–1948 był Borejsza jego najgorliwszym i serdecznym opiekunem.

W 1950 r. Borejsza zostawszy komisarzem Rządu do spraw Ossolineum, występuje z szeregiem koncepcji mających na celu ochronę zbiorów zwłaszcza rękopiśmiennych, wychowania kadr bibliotekarsko-edytorskich. Równocześnie dla ułatwienia udostępnienia forsuje otwarcie gabinetu marksistowskiego oraz pracowni mikrofilmowej.

Śmierć Jerzego Borejszy jest dla Ossolineum stratą serdecznego przyjaciela i orędownika, mającego zawsze na względzie dobro i postępek Zakładu.

W pogrzebie Jego w Warszawie w dniu 22. stycznia 1952 r. wzięła udział pięcioosobowa delegacja pracowników Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, która złożyła wieniec na grobie zmarłego.

Franciszek Pajczkowski

НЗіО. ВР, № 17157/II, арк. 247, 249, 251. Копія, маш., пол. мова.

№ 219

19 березня 1952, Львів. Витяг з доповідної записки заступника директора Львівського музею українського мистецтва Василя Любчика Львівському міськкому КП(б)У про впорядкування фондів музею та створення спецфонду

Секретарю Львовского горкома КП(б)У
тов. Ковалю
от зам. директора музею Украинского
искусства Любчика В. А.

Д о к л а д н а я з а п и с к а

Постановлением бюро горкома КП(б)У от 22.IX.1950 г. про неудовлетворительную перестройку работы Львовского государственного музея Украинского искусства в свете постановлений ЦК ВКП(б) и ЦК КП(б)У по идеологическим вопросам, а также постановления Совета Министров УССР «Про состояние и меры по улучшению работы музеев Украины», музею Украинского искусства были намечены конкретные мероприятия для улучшения работы, проводя их в жизнь в указанные сроки.

⁴²⁹ У 1948 р. у Вроцлаві за участю комуністичної партійної верхівки відбулася Виставка повернених земель (Wystawa Ziemi Odzyskanych).

Однако, отчитываясь за истекший срок, музей лишь частично выполнил пункт улучшения экспозиции вообще и создания в музее Советского отдела в частности.

Конкретно по видам работы:

1. Экспозиция: а) Ранее находившиеся в экспозиции картины националистического характера и портреты деятелей униатской церкви из экспозиции сняты и выделены в спец. фонд...⁴³⁰
2. Фонды музея:
 - 1) старое искусство – 12 282;
 - 2) новое искусство (XIX и XX вв.) – 6940;
 - 3) народное искусство – 9554;
 - 4) спец. фонд – 804 эксп.

Согласно решения бюро горкома, фонды музея пересмотрены и по группам разделены на основные, спецфонд и 5-ю группу (антихудожественные, испорченные временем).

Спецфонд состоит из всякого рода националистических произведений (портреты сечевых стрельцов, деятелей униатской церкви, низкопробные портреты австрийского двора). Из произведений художников, ушедших с гитлеровцами, художников, осужденных как буржуазные националисты, а также большого количества формалистических произведений, в свое время приобретавшихся музеем от местных художников формалистов при прямой рекомендации и содействии председателя Союза художников т. Турина. Такая практика носила характер «кормушки» для формалистов и пропаганды формализма, а также незаконного расходования государственных средств.

В спецфонд выделено:
живописи – 317 экспонатов
скульптуры – 29
графики – 406.

Спецфонд мною лично выделен в августе 1951 года и должен был быть передан в спецфонд Комитета по делам искусств, но упорное нежелание директора профессора Свенцицкого расстаться с этим наследием, а также неоперативность Комитета в этом вопросе дало возможность до сих пор нахождению этих вредных экспонатов на территории музея. И лишь вчера, т. е. 18 марта 1952 года, по моему настоянию тов. Кнюх⁴³¹ подписал приказ на изъятие спецфонда, отправив последний в Киев 15 апреля с.г.

Кроме спецфондов художественных произведений, комиссией под моим председательством проверены библиотечные фонды, из которых изъята вся буржуазно-националистическая литература в количестве 4,5 т. томов и передана в спецфонд Академии наук в июле 1951 года.

Зам. директора по научной работе *Любчик*

19.III.1952 г.

ДАЛО, ф. П-3, оп. 2, спр. 733, арк. 2, 4-5. Копія, маш., рос. мова. Опубл.: *Культурне життя*. Т. 1. – С. 673-674.

⁴³⁰ Так у публікації.

⁴³¹ **Кнюх Олександр Тимофійович** (1911–1990) – укр. графік, мистецтвознавець. Член Спілки художників України (1960). У 1951 р. – заступник голови Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР.

№ 220

31 березня 1952, Львів. Статистичні дані про вилучення літератури з наукової бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР

№ 365

31.III.1952 р.

СТАТИСТИЧНІ ДАНІ по науковій бібліотеці
Державного Музею Українського Мистецтва у Львові
за 1951 і I квартал 1952 р.

1) З підручної бібліотеки вилучено в 1951 р. 29 книжок і здано в Облліт у Львові (*Шафман*⁴³² – *Алексеєнко* 2. VI, *Шафман* – 11. VI – [19/51 р.]⁴³³).

2) В спецфонд бібліотеки АН УРСР у Львові здано в 1951 р. 1698 назв – 3083 примірники книг з закритої бібліотеки АДМУМ (*прийняв т. Куц О. П., зав. спецфондів, 3. VIII 1951 р.*).

3) В архів МВД у Львові здано 56 назв – 138 томів і папок рукописного та на правах рукопису матеріалів (*Г. С. Сизоненко 18 X [19/51 р.]*).

4) В поновній провірці цензорами і комісією з підручної [бібліотеки]⁴³⁴ вилучено 4 книжки і 56 книжок з закритого фонду; ці 60 книжок здано у спец фонд Бібліотеки АН УРСР (завідуючий тов. Куц О. П.).

5) З першого січня по двадцять дев'яте березня наново провірювано, згідно вказівок, закриту бібліотеку, при чому вилучено 216 книжок. Провірку продовжується.

6) На 28 III 1952 р. в підручній бібліотеці АДМУМ залишилось 7656 томів книжок, а в закритій бібліотеці – 10362 книжки.

Заступник директора по науковій частині АДМУМ [Підпис] (В. А. Любчик)
Науковий бібліотекар [Підпис] (Шуст Я. І.)

НМА. Архів⁴³⁵. Оригінал, маш., рук., укр. мова. Опубл.: *Посацька Д. Втрачене: 1941, 1947–1953 роки. – С. 105.*

⁴³² Можливо, йдеться про **Шафмана Іллю Йосифовича** (1913–?) – рад. парт. працівника органів цензури, члена ВКП(б) (від 1939). Нар. в с. Зіньків на Поділлі в бідній єврейській родині. Закінчив вечірню середню школу (1940) і Астраханське військово-піхотне училище (1943). Від травня 1945 до серпня 1946 – військовий цензор Львівського військового округу. Від серпня 1946 до січня 1950 – на посаді цензора обласних газет у Львівському облліті. У ЛфБАН від 9 лютого 1950 – на тимчасовій посаді бібліотекаря відділу концентрації за договором та виконувача обов'язків заввідділу спецфондів. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, стр. 177, арк. 59-66*).

⁴³³ Тут і далі – рукописні вставки.

⁴³⁴ У цьому місці папір зім'ятий.

⁴³⁵ Так у публікації.

№ 221

24 червня 1952, Київ. Акт передачі архівів українських письменників, зокрема, з колишньої Бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка у Львові до Відділу рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у Києві

АКТ

24 червня 1952 р.

м. Київ

Складено цей акт в тому, що Зав. Відділу Рукописів Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР М.С. Грудницька здала, а ст. наук. співробітник (учений хранитель фондів) А.Й. Ряппо прийняла матеріали фондів Відділу Рукописів.

I. Архіви оброблені і записані до фондових книг.

№ п/п	№ архіву	Назва	Кільк[ість] одиниць збереж[ення]	Примітка
1.	2	Леся Українка	1406	
2.	5	Панас Мирний	1268	
3.	6	Тесленко А.	95	
4.	7	Коцюбинський М.	441	
5.	8	Стефаник В.	872	
6.	9	Щоголів	34	
7.	10	Грабовський П.	72	
8.	12	Черемшина М.	110	
9.	13	Кобринська Н.	28	
10.	14	Кобилянська О.	399	
11.	16	Манжура	40	
12.	17	Гоголь М.	163	
13.	18	Куліш П.	148	
14.	19	Ганна Барвінок	2028	
15.	21	Навроцький	26	
16.	22	Александров	155	
17.	24	Мордовець	55	
18.	27	Каманін	64	
19.	29	Самійленко В.	62	
20.	30	Російські письменники	108	
21.	32	Кропивницький	135	
22.	41	Краснокутський	60	
23.	42	Кибальчич	31	
24.	43	ж[урнал] «Рідний край»	269	
25.	44	Кононенко	371	
26.	45	Грицько-Григоренко	95	
27.	47	Доманицький	1005	
28.	48	Десняк	111	
29.	50	Герасименко	41	

30.	51	Качура	116	
31.	52	Котляревський	17	
32.	53	Бобенко	69	
33.	54	Савченко	64	
34.	56	Тудор	50	
35.	58	Федькович	450	
36.	59	Маковей	2725	
37.	60	Пулюй	362	
38.	62	Хоткевич	123	
39.	63	Руданський С.	9	
40.	65	Гребінка	23	
41.	69	Лесь Мартович	17	
42.	70	Архів Київ[ського] ценз[урного] комітету	440	
43.	71	Нахимов	26	
44.	75	Укр. радянські письменники	381	
45.	76	ж[урнал] «Дзвінок»	25	
46.	77	Кониський	278	
47.	79	«Руська бесіда»	133	
48.	82	Галан Я.	326	
		Всього	15326	од. збереження

II. Архіви оброблені і підготовані до запису у фонди

49.	11	Нечуй-Левицький І.	21	Перевірені за картотеками
50.	25	Маркевич	288	
51.	26	Драгоманов	332	
52.	28	О[лена] Пчілка	1724	
53.	36	Алчевська Х.О. Алчевська Х.Д.	2767 134	
54.	39	Васильченко	834	
55.	40	Західні письменники	29	
56.	49	Шпак	60	
57.	66	Гулак-Артемівський	15	
58.	67	Квітка-Основ'яненко	18	
59.	68	Боровиковський	2	
60.	80	Кримський А.Є.	111	
61.	85	Білецький-Носенко	8	
		Всього	6343	од. збереження.

III. Архіви в стадії систематизації, монтування, перероблення

62.	4	Марко Вовчок	297	Перевірені орієнтовно
63.	15	Старицький	443	
64.	20	Давні рукописи	32	
65.	23	Познанський	682	
66.	31	«Плуг»	8	

67.	33	ж[урнал] «Червоний шлях»	53	
68.	34	Тиховський	265	
69.	35	Сабо	220	
70.	37	Багалій Д.І.	248	
71.	38	Яновська	500	
72.	46	Романченко	585	
73.	55	Проскурівна	92	
74.	57	Косарик Д.М. (Матеріали Ве- л[икої] Вітч[изняної] війни)	183	
75.	61	Лукич (В. Левицький)	330	
76.	64	Видавнича спілка	257	
77.	72	Білиловський	287	
78.	73	Потебня	19	
79.	74	Діячі культури і мистецтва	158	
80.	78	ж[урнал] «Літ[ературно-] Нау- к[овий] віс[т]ник»	1600	
81.	81	Паньківський	440	
82.	83	Гнатюк В.	70	
83.	84	Уст'янович	440	
84.	3	Ів. Франко	607	Згідно інв. книги
Всього			7866	од. збереження

IV. Нерозібрані архіви

1.	Чередниченко В.	187 од.	Акт від 1 червня 1951 р.
2.	Белей	25 папок	
3.	Воробкевич	39 книг + 17 па- кетов	
4.	Гушалевиц	9 пакет[ів] + 4 пап- ки + 11 од.	Акт по Львівській бібліотеці АН УРСР
5.	Крушельницький	6 пакетів	
6.	Левицький Ів.	3 пакети + 18 па- пок + 15 книг	
7.	Назаріїв	5 пакетів	
8.	Огоновський	31 пакет	
9.	Ріпецький	27 пакет[ів]	
10.	Косач-Кривинюк	до 2.000 одиниць	

Здала

Зав. Відділом Рукописів [Підпис] (М. С. Грудницька)

Прийняла

Уч[ений] хранитель фондів [Підпис] (А. Й. Ряппо)

Присутні

Молодші наукові співробітники [Підпис] (І. О. Лучнік)

[Підпис] (К. М. Секарева)

Іл. ВР. Акти Відділу рукописів за 1950-1953 рр., арк. 78-80. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 222

5 серпня 1952, Львів. Акт про знищення експонатів Львівського державного музею українського мистецтва, яке здійснили заступник начальника Львівського облліту В. Сіренко та заступник директора з наукової роботи і завідувач спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР Олег Куш

СЕКРЕТНО

Екз. № 1.

А К Т

« 5 » августа 1952 года.

гор. Львов.

Нами, заместителем начальника Львовского Обллита В. Д. Сиренко и зам. директора по научной работе и зав. спецфондами Львовской библиотеки Академии наук УССР О.П. Кушом сего числа приведено уничтожение путем сжигания (согласно приложенному списку на 28 страницах) явно антисоветских, националистических экспонатов живописи, графики и скульптуры, находящихся в спецфонде данной библиотеки и принятых последней согласно акту от 1-го августа 1952 года от Государственного Музея Украинского искусства во Львове.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Список уничтоженных экспонатов на 28-ми листах⁴³⁶.

Акт составлен в 3-х экземплярах.

1-й экз. – спецфонду Львовской библиотеки АН УССР.

2-й экз. – Львовскому Облиту.

3-й экз. – Львовскому Обкому КП(б)У.

Акт подписали : ЗАМ. НАЧ. ЛЬВОВСКОГО ОБЛ[Л]ИТА [Підпис] (СИРЕНКО)
 ЗАМ. ДИРЕКТОРА ПО НАУЧНОЙ РАБОТЕ
 И ЗАВ. ОТДЕЛОМ СПЕЦФОНДОВ ЛЬВОВ[СКОЙ]
 БИБЛ[ИОТЕКИ] АН УССР [Підпис] (КУЩ)

*Уничтожение производилось бригадой под руководством секретаря Обкома КП(б)У т. Литвина К. З., зав. отделом Обкома т. Пеньковича Н. Н., зам. зав. отделом т. Ефременко В. Н.*⁴³⁷

НМА. Фондовый архів⁴³⁸. Оригінал, маш., рук., рос. мова. Опубл.: Посацька Д. Втрачене: 1941, 1947–1953 роки. – С. 106.

⁴³⁶ Перелік знищених і втрачених творів мистецтва не публікуємо.

⁴³⁷ Дописано від руки.

⁴³⁸ Так у публікації.

№ 223

7 серпня 1952, Львів. Розпорядження по Львівській бібліотеці АН УРСР про подання звіту про роботу обмінно-резервного фонду за 1951 – вересень 1952 р.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ № 29

Зав. сектором обмінного і резервного фонду тов. Вулаху В. А. 1 вересня ц. р. подати докладний звіт в письмовій формі за 1951 і 1952 рік (по 1 вересня), де висвітлити такі питання:

1. Характеристика розібраних фондів за групами та їх кількість;
2. Проведені операції, затрачено робочих днів-годин і витрачено коштів по кожній операції в цілому (вартість і примірника розібраної літератури);
3. Загальна вартість розібраних фондів по оцінці;
4. Наукова характеристика важливішої наукової та рідкісної літератури по групах;
5. Використання уже опрацьованої літератури:
 - а) Поповнено прогалини в фондах, які сталися в наслідок відправки літератури до Польщі;
 - б) Відправлено для комплектування наукових установ Академії наук УРСР;
 - в) Відправлено для комплектування наукових установ Академії наук СРСР;
 - г) Відправлено державним бібліотекам Москви, Києва, Львова та інш.;
 - д) Скласти визначення, характеристику літературі, яка ще не реалізована, її можливу наукову цінність, шляхи реалізації.

Директор Львівської бібліотеки АН УРСР [Підпис] (А. З. ОДУХА)

АННБУ. Архів, оп. 1, спр. 367, арк. 32. Оригінал, маш., укр. мова.

№ 224

11 вересня 1952, Ленінград. Звернення директора Державного Ермітажу Михайла Артамонова до Президії АН УРСР з клопотанням про передачу до Ермітажу збірки античних предметів з кабінету мистецтв Бібліотеки АН УРСР у Львові

**Комитет по делам искусств при Совете Министров СССР
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЭРМИТАЖ**

Ленинград, Дворцовая набережная, 34 Коммит.: 5-12-80, 5-12-81, 5-12-82, 5-12-83, 5-12-84

№ 1309

«11» сентября 1952 г.

Директору биб[ліоте]ки

З боку Президії проти обміну принципових заперечень немає.

Заст. [...] ⁴³⁹ [Підпис] 29 IX 1952⁴⁴⁰

⁴³⁹ Слово нерозбірливе.

⁴⁴⁰ Тут і далі резолюції додані від руки.

В ПРЕЗИДИУМ АКАДЕМИИ НАУК УССР

Государственный Эрмитаж ходатайствует перед Вами о передаче в Эрмитаж небольшого собрания античных древностей, хранящегося в кабинете искусств Библиотеки Академии Наук в г. Львове.

Означенные памятники представляют для Отдела древнего мира Эрмитажа в связи с предстоящей реорганизацией экспозиции определенный интерес.

Со своей стороны государственный Эрмитаж может предоставить Библиотеке Академии Наук во Львове издания Государственного Эрмитажа и интересующие Вас книги из дублетного фонда.

Директор Государственного Эрмитажа [Підпис] (проф. М. И. Артамонов)

Не возражаю против передачи в Гос. Эрмитаж коллекции античных вещей, которые хранятся в Кабинете искусств Львов[ской] Библиотеки АН УССР
[Підпис] 29/IX.[19]52.

т. В. И. Клушину.

Библиотека может, в порядке обмена, передать эти предметы Эрмитажу, однако просьба выделить для консультации кого-либо из представителей ин-та общественных наук (желательно тов. Смишко). 25.IX.[19]52 г. О. Куц т. Янчаку.

Доложите мне подробно, о каких античных древностях идет речь. Можем ли мы их передать? 25.IX.[19]52 О. Куц.

[На обороте аркуша:] *т. Янчак*

составьте акт, дайте мне утвердить и передайте вещи. 30.IX.[19]52. О. Куц.

ЛННБУ. ВМ. Архів. Документи передачі з фонду ВМ. Арк. нenumerовані. Оригінал, маш., рук. на бланку, укр., рос. мови.

№ 225

30 вересня 1952, Львів. Акт передачі античних предметів з кабінету мистецтв Бібліотеки АН УРСР у Львові до збірок Державного Ермітажу в Ленінграді

О Куц⁴⁴¹

1952 г. 30.IX.

А К Т⁴⁴²

г. Л Ъ В О В

Мы, нижеподписавшиеся заведующий кабинетом искусства Библиотеки Академии наук г. Львов ЯНЧАК Я. В. и ст. научный сотрудник Государственного э[р]митажа МОРОЗОВ Ф. М. составили настоящий акт в том, что первый на основании постановления Президиума Академии наук УССР от 29.IV.1952 г. г. Львов и заместителя директора библиотеки Академии наук УССР г. Львов от 30.IX.1952 года передал нижеперечисленные античные предметы, а тов. МОРОЗОВ принял их для доставления в Государственный эрмитаж г. Ленинград.

⁴⁴¹ Прізвище дописане від руки.

⁴⁴² Документ публікується з мінімальним виправленням орфографічних та граматичних помилок.

№ ярлыка библиотеки	№ старого собрания	Краткое описание
1. 9	IV.26	Сосуда фрагмент. – часть доньшка чернолакового с росписью.
2.	IV.26	То же – часть доньшка по чернолаковому полю краснолаковая фигура головы лошади.
3. 7	–	Сосуда фрагмент. – тулово чернолакового сосуда с изображением всадника.
4. 5	IV–24	Сосуда фрагмен[т] – тулово чернолакового сосуда с чернолаковой фигурой юноша.
5. 1	–	Сосуда фрагмент. – тулово чернолакового сосуда с тремя краснолаковыми фигурами.
6. 4	IV–23	Сосуда фрагмент. – тулово чернолакового сосуда с краснолаковой фигурой лежащего старика.
7. 6	IV–55	Сосуда фрагмент. – тулово краснолакового сосуда с чернолаковой росписью двух фигур и то[р]со животного.
8. 8	20	Сосуда фрагмент. – тулово краснолакового сосуда с чернолаковой росписью фигуры меандра.
9. 2	–	Сосуда фрагмент. – часть чернолакового сосуда с росписью краснолаковой фигуры мушны держащего в руке лист.
10. 28	–	Бронзовый браслет античный.
11. 14	IV–10	бронзовая античная коловка покрытая черепахой.
12. 12	IV–12	Бронзовые фигуры юношей. Отсутствуют конечности ног и рук.
13. 10	IV–11	То же. –//– –//–
14. 13	IV–13	Бронзовая фигура мушны с накинута на на плечи плащом. Отсутствуют конечности ног.
15. 11	–	Бронзовая женская головка.
16. 29	IV–1	Теракотовый кувшинчик с росписью – женская фигура возле башни по верхнему краю кувшина орнамент меандра. Ручка кувшина поломана. Отсутствуют части.
17. 24	–	Теракотовая фигура «Ники» с отсутствующим крилом рук и ног.
18. 23	IV–30	Теракотовая фигура «Ники» отсутствует одно крыло и часть то[р]са.
19. 22	IV–31	Теракотовая фигура мушны в рост. Продавец с лотком. – отсутствуют конечности рук и ног.
20. 30	IV–25	Стеклянный двойной сосуд голубоватого стекла с рельефной спиралью вокруг тулова. с двумя ручками. Одна ручка отбита. Египт.
21. 20	IV–29	Теракотовая женская головка.
22. 21	IV–27	Теракотовая маска краснолаковая – Египт. Фрагмент.

23.	31	–	Мраморная цилиндрической формы вазочка реставрированная.
24.	26	IV-16	Фрагмент терракотовой мужской фигуры в рост.
25.	16	–	Кусок мрамора с рельефной профильной головкой.
27.	17	IV-4	Фрагмент мраморного то[r]са.
28.	15	–	Мраморная женская головка.
29.	19	IV-8	–//– с сергами.
30.	18	–	Мраморный то[r]с мужчины с остатками на плечах плаща.
31.	27	IV-15	Терракотовый фрагмент с рельефной женской головкой. Лицо повреждено.
32.	25	IV-50	Терракотовая женская головка. Фрагмент.

СДАЛ:
 ЗАВ. КАБИНЕТОМ ИСКУССТВА Я. Янчак
 ПРИНЯЛ
 СТ. НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК
 ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭРМИТАЖА Морозов.

ЛННБУ. ВМ. Архів. Документи передачі з фонду ВМ. Арк. ненумеровані. Оригінал, маш., рук., рос. мова.

№ 226

20 жовтня 1952, Львів. Акт передачі тиражних видань колишнього Національного музею у Львові з бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР

*Акт 20/X 1952 р.*⁴⁴³

Директору
 Бібліотеки Львівського Філіалу Академії Наук УРСР
 у Львові
 Копія
 Начальникові Львівського ОБЛІТ-у

На основі акту Начальника Львівського Облліту т. Симутіна С.С. і цензора Алексеєнко Н. А. від дня 13 IX 1952 р. з закритого фонду бібліотеки Державного музею українського мистецтва у Львові передається в спецфонд Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові такі тиражні видання б. Національного Музею у Львові:

- 1) Двадцятьп'ятьліття Національного Музею, Львів, 1931, шт. 60 (автори / статей),
- 2) В. Свенціцка – Різьблені ручні хрести XVII–XX ст. тт. I – II, Львів, 1939 – шт. 129 (приказ Облліту),

⁴⁴³ Тут і далі дописано від руки.

- 3) Каталог Шевченківської виставки, Львів, 1920, шт. 747 (в бібліографії подані проти радянські автори),
- 4) Вистава Василя Перебийноса, Львів, 1938, шт. 110 (автор),
- 5) Ретроспективна виставка українського мистецтва за останні тридцять років, Львів, 1935, шт. 888 (автори),
- 6) Вистава сучасного малярства Галицької України, Львів, 1919, шт. 48 (автори),
- 7) Третя виставка гуртка діячів українських мистців – Львів, 1924, шт. 17 (автори),
- 8) Четверта виставка гуртка діячів українських мистців, Львів, 1925, шт. 97 (автори).

Всього 2096 штук.

Директор ДМУМ:
Науковий бібліотекар

(Проф. І. Свенціцький)
(Шуст Я. І.)

Прийняв : «20» жовтня 1952 р.

Старш[ий] бібліотекар

О. Ярошик.

[Прямокутний штамп] Львів. Бібліотека АН УРСР

НМЛ. Архів⁴⁴⁴. Оригінал, маш., укр. мова. Опубл.: Посацька Д. Втрачене: 1941, 1947–1953 роки. – С. 106.

№ 227

15 листопада 1952, Львів. Довідка про передачу тиражних видань колишнього Національного музею у Львові з бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР

МИНИСТЕРСТВУ ГОСКОНТРОЛЯ УССР С П Р А В К А

Тиражные издания бывшего «Национального Музея» в г. Львове ныне Львовского Государственного Музея Украинского Искусства в количестве 936 экземпляров и 1160 штук мелких каталогов выставок Национального Музея согласно приказа Львовского Обллита от 13/IX 1952 г. переданы дня 20 октября 1952 г. в Спецфонд Библиотеки Львовского Филиала Академии Наук УССР⁴⁴⁵ во Львове.

Остальные 2895 экземпляров тиражных изданий по состоянию на 15 ноября 1952 г. находятся в закрытом помещении библиотеки Львовского Государственного Музея Украинского Искусства. Ключ от закрытого помещения находится в сейфе под распоряжением научного библиотекаря.

Директор ГМУИ : [Підпис] (Проф. И. Свенцицкий)

Научный библиотекарь : [Підпис] (Шуст Я. И.)

15/XI [19]52⁴⁴⁶

НМЛ. Архів⁴⁴⁷. Оригінал, маш., рос. мова. Опубл.: Посацька Д. Втрачене: 1941, 1947–1953 роки. – С. 111.

⁴⁴⁴ Так у публікації.

⁴⁴⁵ Помилково, має бути: Львівської бібліотеки АН УРСР.

⁴⁴⁶ Дату дописано від руки.

№ 228

3 грудня 1952, Київ. Витяг із пропозицій Головліту УРСР Львівському облліту здійснити перевірку й «очистку» книжкових фондів бібліотек Львівської області від забороненої літератури

У Т В Е Р Ж Д А Ю:

Начальник Главного Управления
по делам литературы и издательств
при Совете Министров УССР
[Підпис] (К. ПОЛОННИК)

3 декабря 1952 г.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ:

8. В плановом порядке проводить цензорские контрольные проверки библиотек и книготорговой сети. Материалы проверок библиотек и книготорговой сети обобщать и сообщать областным ведомствам для принятия мер. О состоянии книжных фондов области периодически докладывать обкому партии и Главлиту УССР.

В первом квартале 1953 года проверить все непроверенные в 1952 году библиотеки и книготорговую сеть области.

9. Предложить директорам библиотек Филиала Академии наук УССР и Госуниверситета очистить спецфонды от ненужных изданий, в первую очередь от бульварных романов, вышедших за границы.

10. К проверке инофондов привлекать штатных цензоров, знающих иноязыки. Организовать просмотр литературы из стран народной демократии, не имеющей разрешительных значков.

11. Регулярно контролировать типографии и множительные аппараты в г. Львове и области. Составить график проверок, выделить ответственных за их поведение цензоров.

12. Провести учет всех музеев и выставок в соответствии с требованиями Главлита СССР.

Бригада Главлита УССР:

НАЧАЛЬНИК III отдела

[Підпис]

(Е. ЗИНЕВИЧ)

НАЧАЛЬНИК IV отдела

[Підпис]

(М. БОЯРЕВ)

ДАЛО, ф. Р-1597, оп. 1, спр. 27, арк. 3-5. Копія, маш., рос. мова.

⁴⁴⁷ Так у публікації.

№ 229

5 березня 1953, Львів. Фрагмент повідомлення про смерть Йосифа Сталіна, опублікованого у львівській газеті «Вільна Україна» – органі Львівського обкому та міськкому Комуністичної партії України, обласної та міської Рад депутатів трудящих

Від Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу, Ради Міністрів Союзу РСР і Президії Верховної Ради СРСР

До всіх членів партії, до всіх трудящих Радянського Союзу⁴⁴⁸
Дорогі товариші і друзі!

Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу, Рада Міністрів СРСР з почуттям великої скорботи сповіщають партію і всіх трудящих Радянського Союзу, що 5 березня о 9 год. 50 хвилин вечора після тяжкої хвороби вмер Голова Ради Міністрів Союзу РСР і Секретар Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу Йосиф Віссаріонович СТАЛІН.

Перестало битися серце соратника і геніального продовжувача справи Леніна, мудрого вождя і вчителя Комуністичної партії і радянського народу – Йосифа Віссаріоновича СТАЛІНА.

[...] Зовнішньою політикою Комуністичної партії і Уряду Радянського Союзу була і є непохитна політика збереження і зміцнення миру, боротьби проти підготовки і розв'язування нової війни, політика міжнародного співробітництва і розвитку ділових зв'язків з усіма країнами. [...]

Партія бачить одно із своїх найважливіших завдань в тому, щоб виховувати комуністів і всіх трудящих в душі високої політичної пильності, в душі непримиренності і твердості в боротьбі з внутрішніми і зовнішніми ворогами.

Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу, Рада Міністрів Союзу РСР і Президія Верховної Ради СРСР, звертаючись у ці скорботні дні до партії і народу, висловлюють тверду певність в тому, що партія і всі трудящі нашої Батьківщини ще тісніше згуртуються навколо Центрального Комітету і Радянського Уряду, мобілізують всі свої сили і творчу енергію на велику справу побудови комунізму в нашій країні.

Безсмертне ім'я СТАЛІНА завжди буде жити в серцях радянського народу і всього прогресивного людства.

Хай живе велике, всеперемагаюче вчення Маркса–Енгельса–Леніна–Сталіна!

Хай живе наша могутня соціалістична Батьківщина!

Хай живе наш героїчний радянський народ!

Хай живе велика Комуністична партія Радянського Союзу!

Центральний Комітет
Комуністичної партії
Радянського Союзу

Рада Міністрів
Союзу РСР

Президія Верховної Ради
Союзу РСР

5 березня 1953 р.

Опубл.: Вільна Україна (Львів). – 1953. – 6 берез. (№ 55). – С. 1.

⁴⁴⁸ У публікації – курсив.

№ 230

23-25 березня 1953, Київ. Фрагменти інформації в газеті «Вільна Україна» про сесію Академії наук УРСР

З 23 по 25 березня в Києві, у великому конференц-залі академії, проходила сесія загальних зборів Академії наук Української РСР.

Учасники сесії вшанували вставанням пам'ять вождя і вчителя всіх трудящих, геніального корифея науки Йосифа Віссаріоновича Сталіна, а також пам'ять Президента Чехословацької республіки, Голови Комуністичної партії Чехословаччини Клемента Готвальда.

З доповіддю «Завдання Академії наук Української РСР у п'ятій п'ятирічці в світлі історичних рішень XIX з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу і геніальної праці товариша Й. В. Сталіна «Економічні проблеми соціалізму в СРСР» виступив президент Академії наук Української РСР академік О.В. Паладин.

Доповідь про підсумки роботи установ Академії наук Української РСР за 1952 рік зробив віце-президент академії, дійсний член Академії наук УРСР М. П. Семененко.

Доповідачі і промовці, що виступали в дебатах тт. П. А. Власюк, Г. В. Фольборт, О. Н. Соколовський, Б. В. Гніденко, Г. Й. Сухомел, Г. М. Савін, Й. З. Штокало, Д. Х. Острянин, П. С. Погребняк, А. О. Василенко та інші підкреслювали неоціненне значення геніальних праць великого Сталіна «Марксизм і питання мовознавства» і «Економічні проблеми соціалізму в СРСР», історичних рішень XIX з'їзду партії для розвитку радянської науки, говорили про величезне піклування, яке проявляють Комуністична партія і Радянський уряд про її процвітання і про велику повсякденну допомогу, подавану вченим України Академією наук СРСР. [...]

Доповідачі і промовці, що виступали в дебатах, вказували на необхідність посилення ідеологічної роботи серед учених України, розвитку критики і проведення творчих дискусій, посилення політичної пильності, боротьби з всілякими проявами буржуазної ідеології, поліпшення справи підготовки наукових кадрів, всемірного зміцнення творчої співдружності науки з виробництвом, широкого узагальнення досвіду новаторів.

На сесії відзначались досягнення закладів Академії наук УРСР у минулому році.

Інститути відділу суспільних наук дещо поліпшили свою роботу, опублікували в 1952 році близько 500 різних праць: монографій, збірників, брошур, наукових і науково-популярних статей, в тому числі «Нариси економічної географії УРСР», II том, «Порівняльно-історичний метод у вивченні слов'янських мов» та інші. [...]

На сесії відмічались серйозні хиби в роботі інститутів відділу суспільних наук, які повільно перебудовують свою роботу в світлі геніальної праці Й. В. Сталіна «Економічні проблеми соціалізму в СРСР» і рішень XIX з'їзду КПРС. [...]

Інститут історії ще не опублікував жодної роботи, що піддавала б науковій критиці помилки і перекручення, допущені в працях окремих

співробітників інституту і працівників кафедр історії СРСР вузів республіки. Інститут до цього часу не дав серйозної роботи, яка до кінця викривала б буржуазно-націоналістичну концепцію Грушевського. Інститут археології ще не виступив у пресі з новими теоретичними розробленнями по стародавній історії в світлі геніальних сталінських праць, недостатньо працює над своєю основною темою «Підсумки історико-археологічного вивчення УРСР». Надто повільно усуває недоліки в роботі Інститут філософії, а також сектор права Академії наук УРСР, який за всі роки свого існування випустив всього лише один збірник наукових записок і той на низькому науковому рівні.

Інститут літератури слабо розробляє найважливіші питання теорії та історії літератури, не створив наукових робіт, які глибоко досліджували б благотворний і вирішальний вплив передової російської літератури на розвиток української літератури. Видаючи класиків української літератури, Інститут допустив серйозні помилки.

Інститут мовознавства після опублікування сталінської праці «Марксизм і питання мовознавства» хоч і досяг деяких успіхів, однак ще відстає в розробленні питань загального мовознавства та історичної граматики української мови.

По доповідях О. В. Палладіна, і М. П. Семененка, а також по доповіді О. О. Нестеренка загальні збори Академії наук Української РСР прийняли постанови, в яких закликали Комуністичну партію і Радянський уряд в тому, що вчені Радянської України віддадуть всі свої сили і знання великій справі будівництва комунізму в нашій країні. Збори закликали всіх вчених республіки систематично підвищувати свій ідейно-політичний рівень, глибоко вивчати праці класиків марксизму-ленінізму, геніальні твори Й. В. Сталіна «Марксизм і питання мовознавства», «Економічні проблеми соціалізму в СРСР» і його промову на заключному засіданні з'їзду партії. Загальні збори поставили вимоги до всіх керівників установ і наукових співробітників академії посилення політичної пильності, непримирності до найменшого прояву ротозійства і бзтурботності, всемірного розгортання наукової критики і самокритики, рішучої боротьби з різноманітними проявами ворожої нам ідеології.

Учасники сесії одноставно прийняли вітального листа Голові Ради Міністрів Союзу РСР товаришеві Г. М. Маленкову⁴⁴⁹.

(ПАТАУ).

Опубл.: Вільна Україна (Львів). – 1953. – 29 берез. (№ 76). – С. 3.

⁴⁴⁹ **Маленков Георгій Максиміліанович** (1902–1988) – рад. державний і партійний діяч, соратник Й. Сталіна. 1919 вступив до Червоної армії, був політпрацівником ескадрону, полку, бригади Східного й Туркестанського фронтів. Член ЦК КПРС (1939–1957), кандидат в члени Політбюро ЦК КПРС (1941–1946), член Політбюро ЦК КПРС (1946–1957), член Оргбюро ЦК ВКП(б) (1939–1952), секретар ЦК КПРС (1939–1946, 1948–1953), депутат Верховної Ради СРСР 1–4 скликань. Голова Ради Міністрів СРСР (1953–1955).

ДОДАТОК

№ 1

7 лютого 1945, Львів. Стаття Дмитра Косарика з газети «Вільна Україна» про рукописи колишньої Бібліотеки НТШ у складі Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Скарбниця української культури

Наукове товариство ім. Тараса Шевченка у Львові від часу свого заснування (70-ті роки минулого сторіччя) зробило великий внесок як в українську, так і в загальнолюдську культуру. Померли і не дожили до наших днів його засновники і фундатори, його творці. Нема вже в цих коридорах, в цих стінах Івана Франка – животворящого духу, розуму і серця цього товариства. Скільки разів, читаючи наукові записки і капітальні видання товариства, з пошаною схилялись ми перед нашими діячами науки, скільки разів ми згадували в час війни про долю багатющої бібліотеки, рукописів, які лишилися у Львові під німцями! І ось ми знову тут. Ми входимо у величезну бібліотеку товариства ім. Шевченка. До її каталогів заведено всі видання українською мовою по цілому світу. Бібліотекарка М. Деркач показує нам рукописний відділ і показує неоцінимої вартості рукописи Франка. Розгортаємо один зошит по одному... Скільки невтомної праці вкладено в кожен рядок, в кожную літеру, так дрібно-дрібно виведену рукою! Згадуються слова: що «геній – це труд»... Геній Франків стверджує ці слова. Маленькі ділові нотатки, календарі, школярські зошити, великі, розміру журналу, рукописи, – все списане науковими розвідками, фольклорними записами, виписками і цитатами з творів, які він досліджував; власні прозові твори, поетичні писання, історія української літератури, широковідома «Молода Україна»... Скільки тут ще неопублікованого, невідомого навіть найбільшим знавцям його літературної і наукової спадщини!

– І скільки таких рукописів Івана Франка ви врятували? – питаємо ми Марію Дем'янівну й академіка Возняка. І вони гордо відповідають:

– Понад шістсот.

Франкова спадщина ціла. Ми цікавимось матеріалами з шевченкіани. І от мені подали велику колекцію рукописів, зібраних Олександром Кониським. В цій папці багато дуже цінного для вивчення історії української літератури. М. Возняк свого часу опублікував майже все з цієї колекції, проте при докладному вивченні ми, разом з академіком Возняком, знаходимо тут ще і не опубліковане. Виявилось, що вірш Бориса Грінченка, надісланий з Харківщини Кониському, присвячений Некрасову і Шевченку, ще не опублікований. Я списую його.

Обидва за діло єдине ви бились,

За його обидва конали:

Святі почування братерства й
любові

Ви в серці людей пробуджали.

Випишуємо крім цього також деталі, які додадуться ще не раз нашим історикам літератури.

Ось харківська адреса Володимира Александрова, поета і видавця харківського збірника «Складка». Записуємо лист від сина відомого поета-романтика і байкаря, Левка Боровиковського, бо тепер трудно буде скласти повну біографію цього письменника, – всі матеріали до неї загинули в Полтавському архіві, спаленому німцями у вересні 1943 р. Виявляється, що і рік його народження не той, що ми знаходимо у всіх підручниках і хрестоматіях, та й походження він селянсько-козачого, тобто різночинець, а не поміщик або дрібномаєтковий пан, як його кваліфікували деякі історики.

Мені свого часу пощастило зібрати чимало матеріалів про Л. Боровиковського. Ці рукописи загинули від німецьких варварських рук. Віднайдена була і могила його на сільському кладовищі. Сільські ковалі, кинувши молоти, прийшли і допомогли нам між заростями бузку і берестів знайти його могилу, розчистити її і відзначити.

І тому з таким хвилюванням я записую тепер, може, єдине літературне першоджерело про Л. Боровиковського – це лист його рідного сина, адресований Олександрові Кониському.

«Отец мой жив и советую поэтому за нужными вам сведениями обратиться по адресу: город Хорол, Льву Ивановичу Боровиковскому. Отец мой родился в селе Мелюшках Хорольского уезда, около 1805 г. (точно не знаю); воспитывался в Харьковском университете и окончил курс кандидатом. Служил учителем гимназии в Новочеркаске, Курске и Воронеже, потом в Полтаве учителем гимназии и института и, наконец, инспектором полтавской гимназии. Ушел в отставку, кажется, в 1855 г. с пенсией и с тех пор живет частью в Мелюшках (где имеет маленький клочок наследственной земли), частью в Хороле.

Кроме «Листовки»⁵⁸² отец печатал свои стихи (малорусские и русские) в «Вестнике Европы» (Московском, Каченовского), в 20-х и 30-х годах в этом журнале напечатан, между прочим, его малороссийский (весьма хороший) перевод «Фариса» Мицкевича».

Далі син розповідає в цім листі «о круте малороссийских писателей 20–30-х годов. Со многим из тогдашних литераторов он (отец) был другом», і в кінці листа син поета подає свою петербурзьку адресу.

Я весь час відриваюсь від читання цього альбому, бо академік Возняк гостинно показує нові й нові рукописи з невичерпного фонду наукового товариства, напр., лист Пантелеймона Куліша, писаний 18 листопада 1875 р., з хутора Мотронівки до біографа Шевченкового – Олександра Кониського. Дуже цікаву деталь розповідає Михайло Степанович про Володимира Бернаговича⁵⁸³, який багато присвятив уваги Тарасові Шевченкові. Гавлічек Боровський, як ми знаємо, бував в Москві в Йосипа Бодяньського

⁵⁸² Очевидно, має бути: «Ластивки».

⁵⁸³ Йдеться про українського письменника Володимира Бернатовича (бл. 1840–1865).

і там читав усю слов'янську літературу, він міг зустріти в нього Шевченка, який тоді відвідував Бодянського. Все це дорогі деталі, і ми один одному захоплено розповідаємо про знахідки в старовинних матеріалах української літератури. Легко і непомітно минає час у розмові з працівниками бібліотеки.

Дмитро КОСАРИК

Опубл.: Вільна Україна. – 1945. – 7 лют. (№ 27). – С. 7.

№ 2

10 лютого 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про Львівську філію БАН УРСР та її втрати в роки Другої світової війни

В БІБЛІОТЕЦІ ВІДДІЛУ АКАДЕМІЇ НАУК

Бібліотека відділу академії наук у Львові заснована в 1849 році. Книжки почали надходити сюди з 1850 року. Понад 50 років комплектувалась бібліотека, одночасно обслуговуючи читачів.

Бібліотека зберігає і до цього часу матеріали з історії української, російської та польської літератури, матеріали з історії Галичини, починаючи з 1848 року. Дуже цінні збірки старих рукописів та стародруків, зібраних в західних областях України. Серед них: рукописи Франка, Лесі Українки, Драгоманова, листи Шевченка, Салтикова-Щедріна та інших.

Під час відступу німців науковий працівник бібліотеки А. І. Генсьоровський⁵⁸⁴ одержав наказ від керівника міської бібліотеки німця – негайно евакуювати цінні книги. А. І. Генсьоровський та Р. Я. Луцик запакували менш цінну літературу, дублікати, залишивши найдорожчі і найцінніші книги в бібліотеці.

Зараз бібліотека має відділи стародруків, рукописів, газет, відділ опрацювання книжки та інші. Всього бібліотека Академії Наук нараховує тепер понад півмільона книжок.

Опубл.: Вільна Україна. – 1945. – 10 лют. (№ 29). – С. 7.

№ 3

27 липня 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про відділ рідкісної книги Львівської філії Бібліотеки АН УРСР

Скарбниця слов'янської культури

На Курковій вулиці⁵⁸⁵, на великому сірому будинку під 14 номером, можна побачити невеличку червону табличку: «Академія наук УРСР. Бібліотека».

Це один з відділів бібліотеки Академії наук у Львові.

⁵⁸⁴ Йдеться про Антона Генсьоровського.

⁵⁸⁵ Тепер вул. Лисенка.

Спитайте про цей відділ когонебудь з львівських вчених – філологів, лінгвістів, – і кожний тепло і любовно розповість вам про свою роботу там, про допомогу наукових працівників відділу, про прекрасні матеріали, які він знайшов у бібліотеці для своєї роботи. Тут можна побачити і таких поважних вчених, як академік Возняк, академік Колесса, які дуже багато черпають тут для своєї великої наукової праці, і новачка-студента, який вперше побачив таке скупчення наукових цінностей і в якого буквально очі розбіглися.

Професор Львівського університету ім. Франка Іларіон Семенович Свенціцький, який працює в багатьох галузях слов'янської історії, мови й літератури, дуже охоче сам користується цією бібліотекою і радить своїм студентам:

– Підіть туди, там ви знайдете багато цікавого і потрібного.

Студент іде і справді знаходить там все, що йому потрібно. Старший науковий працівник Інституту історії Академії наук УРСР О. Терлецький знаходить в бібліотеці багато цінного для своєї наукової праці про суспільно-економічні відносини в Галичині в 1848 році.

Наукові працівники бібліотеки проводять зараз велику роботу по систематизації бібліотечного фонду. Систематизується сконцентровані тут старослов'янські стародруки, лінгвістичні пам'ятники загальнослов'янської культури, які відносяться до XIV ст., велика кількість унікалів тощо.

Готуються до видання праці наукових співробітників бібліотеки з бібліографії, історії друкарської справи, опису рукописів, які вийдуть спеціальною збіркою.

Живе й працює один із скромних аванпостів радянської науки, спокійно і наполегливо робить свою велику справу – сіє в народі зерно знання.

(ОБЛАПАУ)

Опубл.: Вільна Україна. – 1945. – 27 лип. (№ 147). – С. 7.

№ 4

12 вересня 1945, Варшава. Лист Міністерства культури і мистецтва Польської Республіки до Міністерства закордонних справ ПР про проблеми повернення польських культурних цінностей з Німеччини, Англії, США за підтримки радянського уряду

RZECZPOSPOLITA POLSKA Warszawa, dn. 12 wrzesnia 1945 r.
MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

L. dz. 6228/45

[Резолюція:] *do aktów* [...] ⁵⁸⁶ – 10/X/19/45 [Підпис] ⁵⁸⁷

⁵⁸⁶ Слово нечитабельне.

⁵⁸⁷ Резолюція дописана від руки.

Do

Obywatela Ministra Spraw Zagranicznych

Straty, jakie poniosła kultura i sztuka polska w skutek wojny, w małej tylko części mogą być powetowane przez odszkodowania, jakie mamy uzyskać od Niemiec ze strefy okupacyjnej Z.S.S.R. Ministerstwo Kultury i Sztuki stara się rozszerzyć platformę odszkodowawczą dla kultury polskiej przez wysunięcie żądań otrzymania ze sfery okupacyjnej anglo-amerykańskiej 1) wszystkich poloniców, 2) pewnej części zbiorów sztuki obcej w Niemczech.

Jak odnosi mój delegat, wysłany w sprawach rewindykacyjno-odszkodowawczych do Londynu, koła anglosaskie uzależniają ustosunkowanie się do naszych żądań odszkodowawczych od stanowiska, jakie w tej sprawie zajmie Związek Radziecki. W związku z tym uprzejmie proszę Obywatela Ministra o wyjednanie poparcia naszego stanowiska ze strony Związku Radzieckiego na forum międzynarodowym. W chwili obecnej nie mogę jeszcze przedstawić listy naszych żądań rewindykacyjnych, idzie jednak o to, by nasze pretensje odszkodowawcze przyjęte zostały w zasadzie, to znaczy, byśmy w zamian za zniszczone dzieła sztuki i zabytki historyczne mogli otrzymać równoważny ekwiwalent w postaci obiektów sztuki obcej, pochodzących ze zbiorów niemieckich.

Celem łatwiejszego przekonania Anglii i U.S.A. o słuszności naszego stanowiska pożądane byłoby również zaproszenie do Polski przedstawicieli grup rewindykacyjnych Anglo-Amerykańskich, działających w Niemczech, z którymi nasz delegat w Londynie nawiązał kontakty. Naoczne przekonanie się o rozmiarach strat i zniszczeń naszego mienia kulturalnego może mieć większe znaczenie niż najlepsze argumenty teoretyczne.

W związku z tym proszę o wyrażenie zgody na zaproszenie – którego dokonałoby nasze Ministerstwo – przyjmując na siebie zarówno program pomocy jak i opiekę.

MINISTER [Підпис]

AMЗС ПР, ф. 6, в. 31, т. 477, арк. 15-16. Оригінал, маш. на бланку, з рук. помітками, пол. мова.

№ 5

16 грудня 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про пластичну панораму м. Львова Януша Вітвіцького

ПЛАСТИЧНА ПАНОРАМА ЛЬВОВА

Ще за часів панської Польщі у інженера Януша Владиславовича Вітвіцького виникла чудова творча ідея – зробити пластичну панораму старовинного Львова.

В 1928 році він разом з своєю дружиною почав перетворювати її в життя. Багато було витрачено сил і енергії, власних коштів на те, щоб реалізувати такий творчий задум.

Через три роки інженером були виготовлені окремі деталі і моделі панорами, масштаб яких дорівнював 1:500, тобто в 500 разів менше від натуральної величини самого міста і його споруд.

Саме ця перша робота Януша Витвицького послужила йому ніби ескізом для здійснення тієї великої роботи, яка його чекала попереду. Автор перший свій варіант панорами виставляв в 1931 році для громадського перегляду. Його робота вже тоді викликала законне захоплення у громадськості міста. Та зовсім мало вона цікавила тодішніх правителів Польщі.

Тільки з приходом до Львова в 1939 році радянської влади інженер здобув можливість для повного здійснення свого творчого задуму. І тоді, в цей історичний для народів західних областей України рік тов. Витвицький розпочав свою роботу над створенням великої пластичної панорами стародавнього Львова XVIII віку. Масштаб цієї нової роботи вже дорівнює 1:200 по відношенню до натуральної величини міста.

Шість років працює тов. Витвицький над цим історичним пам'ятником. Ця панорама вже має завдовжки біля 6 метрів. Але це тільки одна четверта частина її загального розміру, який вона матиме при повному завершенні всіх робіт. За цей час зроблено вже дуже багато: на панорамі відображена центральна частина міста в ті часи. Тепер ведуться роботи над створенням передмістя Львова. В роботах по створенню цієї панорами охоче беруть участь студенти політехнічного інституту.

Майстерню відвідував Голова Раднаркому Української РСР Микита Сергійович Хрущов. Він уважно ознайомився з цією панорамою.

Зараз, колишня маленька майстерня інженера Витвицького переросла в одну з установ Академії архітектури УРСР. В ній працює понад 20 робітників. В числі їх видатні фахівці, художники-модельники тт. Угорчак, Ольпінський, Дембіцький і інш. Міститься ця майстерня в будинку № 23 по Вірменській вулиці.

Ця панорама за своєю формою буде єдиною в Радянському Союзі. Досі ще не було аналогічних панорам, що відображали б таке велике місто. Вона передає виключно точну копію старовинних львівських вулиць. Всі її окремі частини і моделі виготовлені з великою точністю.

Опубл.: Вільна Україна. – 1945. – 16 груд. (№ 248). – С. 6.

№ 6

[1948, Вроцлав]. Фрагмент спогадів Францішка Пайончковського «Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928–1948)» про передачу культурних цінностей із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у 1946–1947 рр. до Польщі й відновлення Оссолінеуму у Вроцлаві

[...] III. CZASY POWOJENNE (1945–1948)

W parę miesięcy po zakończeniu wojny kilku pracowników Ossolineum, korzystając z umowy między Rządem Polskim i Radzieckim, wyjechało na zachód. Pozostali otrzymali w maju 1945 r. polecenie Dyrekcji Biblioteki Akademii Nauk USRR wybrania z magazynów Ossolineum 30.000 tomów, wyłącznie druków polskich XIX i XX w., celem wysłania ich do bibliotek polskich, które

w czasie ubiegłej wojny poniosły wyjątkowo ciężkie straty. Kontyngent ten powiększono później do 50.000 tomów, z uwzględnieniem starodruków. Wreszcie na wiosnę 1946 r. ustalono kontyngent do wysyłki na 150.000 tomów druków i 7.000 rękopisów. Zbiory te stanowiły pierwszy transport. Drugi transport objął jeszcze 67.000 tomów druków. [...]

W łączności z rozmowami, jakie Rząd Polski przeprowadzał ze Związkiem Radzieckim w sprawie Ossolineum i powołaniem do życia Komisji do przejęcia polskich dóbr kulturalnych, w prasie krakowskiej i warszawskiej pojawił się szereg artykułów o Ossolineum i o jego znaczeniu dla kultury polskiej. Równocześnie różne miasta polskie z Warszawą na czele wysuwały pretensje do posiadania Ossolineum, uzasadniając je odpowiednimi argumentami.

Warszawa poniosła w zniszczonych bibliotekach ogromne straty. Szereg nowych ośrodków uniwersyteckich jak Gdańsk, Wrocław, a częściowo i Toruń, stanęło wobec zupełnego braku polskiej książki. Stąd pragnienie przejęcia Ossolineum dla siebie.

Wysunięto nawet nierealne i szkodliwe propozycje podziału zbiorów między różne ośrodki. Wówczas w *Głosie Ludu* ukazał się wywiad przedstawiciela pisma z Jerzym Borejszą, prezesem «Czytelnika», który w latach 1939/[19]40 był dyrektorem i inicjatorem wspaniale urządzonej w 1940 r. w Ossolineum wystawy Mickiewiczowskiej. Borejsza podkreślił na początku, iż «Ossolineum łącznie ze zbiorami Pawlikowskich i włączoną do administracji Zakładu Biblioteką Baworowskich, stanowi obecnie największe źródło wiedzy z dziedziny historii, literatury i sztuki polskiej». I dalej: «Nie można przecież wydawać klasyków bez zbioru rękopisów, nie można badać dziejów książki bez białych kruków, unikatów i starodruków Ossolineum. Dla historyków sztuki Ossolineum zawiera bogactwo obrazów, rysunków, rzeźb, zbiorów mundurów, ornatów, szat liturgicznych, tkanin, medali, ceramiki, mebli. A zbiory czasopiśmiennictwa i prohibity Ossolineum stanowią podstawę do badań polskiej myśli politycznej i społecznej. Słowem, Ossolineum jest naszym największym skarbem kultury i historii Polski i śmiało można powiedzieć, że jest jednym z największych tego typu w Europie».

Na pytanie, jakie powinny być losy Ossolineum, prezes Borejsza odpowiedział: «Nikt, komu dobro kultury polskiej rzeczywiście leży na sercu, nie ośmieli się wysunąć propozycji podziału Ossolineum między różne ośrodki kulturalne. Ambicje ośrodków kulturalnych, pragnących, by przydzielono im tę, czy inną część Ossolineum, wynikają tylko z zaściankowości. Ossolineum winno wrócić jako niepodzielna całość. Uważam, że należałoby powołać specjalny komitet, który w okresie przejściowym będzie rozstrzygać wszystkie sprawy związane z Ossolineum. Uważam, że Ossolineum winno znaleźć się we Wrocławiu. Uważam tak dlatego, że:

po pierwsze – Wrocław musi być zasilony ośrodkiem naukowym polskim, który stanowić będzie centrum, przyciągające nasze kadry naukowe i ucząca się młodzież;

po drugie – repatriowana ludność polska zza Bugu, a szczególnie lwowiacy, osiedlili się na Dolnym Śląsku. Mają oni prawo posiadać Ossolineum tam, gdzie znajduje się ich największe nasilenie;

i wreszcie po trzecie dlatego we Wrocławiu, że tutejszy zespół profesorów z rektorem Kulczyńskim⁵⁸⁸ na czele, który tak wiele pionierskiej pracy włożył w zbudowanie ośrodka uniwersyteckiego we Wrocławiu, daje nam gwarancję, że potrafi również odpowiednią opieką otoczyć Ossolineum. Na zakończenie chcę podkreślić, że przy zbiorach Ossolineum winni być zachowani ci pracownicy Ossolineum, którzy tę instytucję pielęgowali, budowali i ukochali».

Wywiad z prezesem Borejszą, który pierwszy publicznie wystąpił z koncepcją Wrocławia jako siedziby Ossolineum, przedrukowały prawie wszystkie pisma. Naturalnie, największe ożywienie wzbudził on na Dolnym Śląsku i w jego stolicy we Wrocławiu, gdzie w kołach, związanych z Uniwersytetem i Biblioteką Uniwersytecką zaczęto się zastanawiać nad zupełnie realną możliwością umieszczenia Ossolineum we Wrocławiu.

Zabrała głos Dolnośląska Wojewódzka Rada Narodowa, postanawiając wystąpić z petycją o umieszczenie Ossolineum we Wrocławiu. Tygodnik *Odra* (nr 24), zamieścił na pierwszej stronie artykuł prof. Karola Maleczyńskiego pt. *O mądry rozdział zbiorów*, w którym autor, podkreślając znaczenie Ossolineum jako całości, złożonej z zasobu książek, rękopisów, archiwaliów, zbiorów Lubomirskich i zbiorów Pawlikowskich uważa, iż w całości powinno przyspaść Wrocławowi, który jedyny na Ziemiach Odzyskanych posiada Uniwersytet i zasługuje na to, by otrzymać ten najcenniejszy dziś zbiór dorobku kulturalnego polskiego. Znaczenie tego faktu będzie duże, gdyż: umieszczenie Ossolineum we Wrocławiu da możliwości pracy nakowej nad zespoleniem Dolnego Śląska z Macierzą. Dopiero rzuciwszy książkę polską na kresy zachodnie, będziemy mogli być pewni, że ziemie te nigdy nie już się nie odłączą».

Zwyciężyły ostatecznie argumenty za utrzymaniem Ossolineum jako całości i umieszczeniem we Wrocławiu. Tak postanowiła Rada Ministrów.

Dnia 17 lipca 1946 r. w Przemyślu nastąpiło przekazanie przez komisję radziecką 484 skrzyń mienia kulturalnego przedstawicielom komisji polskiej. W tydzień później skrzynie ossolińskie wyladowano już w nowej wrocławskiej siedzibie, w gmachu byłego gimnazjum św. Macieja przy ul. Szewskiej. W marcu zaś 1947 r. przybył do Wrocławia drugi podobny transport.

Przed małą garstką dawnych Ossolińczyków i doangażowanego personelu stanęły ważne zadania. Stanął przed nimi remont oddanego przez Rektora Kulczyńskiego budynku i rozpoczęcie prac nad uprzystępnieniem zbiorów [...]

Опубл.: Pajczkowski F. ZNiO. – S. 636-639.

⁵⁸⁸ **Кульчинський Станіслав-Леон (Kulczyński Stanisław Leon)** (1895–1975) – пол. вчений-ботанік, політ. діяч. Закінчив Ягеллонський університет у Кракові. Викладав ботаніку у Львівському університеті, де 1924 заснував кафедру Систематики і морфології рослин, від 1930 – професор, у 1936–1938 – ректор університету. Після початку Другої світової війни – голова профспілки працівників Львівського державного університету ім. І. Франка. У серпні 1940 – делегат Всесоюзного комітету у справах науки СРСР у Москві. Під час війни – делегат еміграційного уряду РП на Львівський округ. 1941 виїхав зі Львова до Кракова. З травня 1945 – у Вроцлаві, був першим ректором об'єднаних університету і політехніки (1945–1951). Дійсний член ПАН (від 1945).

№ 7

23-24 грудня 1949, Львів. Стенограма загальних зборів працівників Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за підсумками роботи комісій з перевірки діяльності відділів бібліотеки і, зокрема, у зв'язку з арештом в. о. завідувача відділу бібліографії Ярослава Дашкевича

СТЕНОГРАМА⁵⁸⁹

Відкриває збори голова цехового комітету Т.Ю. Козачук

Тов. Козачук.

Товариші! Небаченим патріотичним піднесенням охоплена наша країна в ці дні. Грудень – останній місяць перед новим роком п'ятерічки⁵⁹⁰, завжди буває у нас часом особливо високих темпів виробництва, нових успіхів і досягнень в усіх галузях народного господарства. Але ніколи цей місяць не був таким визначним, як нині. Ніколи ще так високо не здіймалася хвиля всенародного змагання, як тепер. Все найдорожче і найвидатніше, що може народити самовіддана і натхненна праця хоче подарувати народ своєму рідному вождю – великому СТАЛІНУ на його семидесятиріччя.

Щирим спасибі вождю за його безустанну турботу про народ України, про зміцнення могутності нашої республіки і поліпшення добробуту нашого народу лише звістка про дострокове виконання річного завдання. Великі вожді більшовицької партії і радянського народу – Ленін і Сталін заклали основи Української Радянської держави. Під прапором ЛЕНІНА-СТАЛІНА розквітала і розквітає Радянська Україна. Товариш Сталін безпосередньо керував створенням Української Радянської Соціалістичної республіки. На всіх етапах розвитку Радянської України товариш СТАЛІН піклувався і піклується про зміцнення і розвиток Української Радянської держави, господарства і культури Українського народу.

Дякуючи партії ЛЕНІНА-СТАЛІНА і радянській владі, трудящі Західної України у вересні 1939 року були визволені з-під тяжкого соціального і національного гніту. Збулася віковична мрія українського народу про воз'єднання. Західна Україна повічно воз'єдналася з Радянською Україною, з Радянським Союзом.

Трудящі західних областей України в дружній сім'ї радянських народів дістали можливість для свого вільного політичного, економічного і культурного розвитку.

Радянська влада назавжди звільнила робітників і селян від експлуатації й кабали капіталістів і поміщиків. За короткий час була ліквідована багатотисячна армія безробітних, кожний трудящий дістав працю за своєю здібністю.

⁵⁸⁹ Стенограма публікується з мінімальним виправленням орфографічних і граматичних помилок. Пропущено багаторазові повторення прізвищ стенографісток Золотарьової та Старчевської, а також їхні технічні помітки. Біограми основних дійових осіб подані у відповідному розділі наприкінці тому, у підрядкових примітках подаються персоналії, необхідні для розуміння контексту.

⁵⁹⁰ Так в оригіналі.

Більшовицька партія і Радянський Уряд надали велику допомогу трудящим західних областей України в розвитку промисловості, транспорту, сільського господарства, освіти і культури. Відкрилась широка мережа шкіл, технікумів, інститутів, бібліотек. Діти робітників і селян дістали можливість учитися не тільки в початковій, але й у середній та вищій школах. Вільно зазвучала в державних установах, школах, клубах, театрах рідна українська мова.

Трудящі західних областей України під керівництвом партії ЛЕНІНА-СТАЛІНА розгорнули соціалістичне будівництво. Цю допомогу особливо відчували і відчувають трудящі міста Львова, яке за ініціативою товарища Сталіна перетворюється у великий індустріальний центр. За радянської влади великі перетворення відбулись в с/г західних областей України. Селянство, переконавшись в перевазі колгоспного ладу, пішло по шляху колективізації.

Такі ж величезні зрушення відбулись і на культурному фронті. В західних областях України розквітає національна за формою і соціалістична за змістом радянська культура. Сотні шкіл, десятки технікумів та вищих учбових закладів працюють лише у Львівській області. 800 бібліотек, серед яких найбільша і найбагатша своїми фондами Львівська Бібліотека АН УРСР, стали носіями соціалістичної культури.

Але всі нові перетворення на соціалістичний лад, які відбуваються в нашому житті, проходять в умовах гострої класової боротьби з куркулями і недобитками заклятих ворогів Українського народу – українськими і польськими буржуазними націоналістами.

Підлі зрадники і вороги українського народу – українсько-німецькі націоналісти допомагали німецьким фашистам господарювати на українських землях. Вони вказували дорогу німецьким військам, коли фашисти вторглися на територію Радянського Союзу, німецько-фашистські окупанти і їх прислужники українсько-німецькі націоналісти намагались страшним терором, розстрілами і катуваннями примусити радянських людей покоритися окупантам, перетворити їх у вічних рабів.

Тов. МАНУЇЛЬСЬКИЙ на XVI з'їзді КП(б)У характеризував українських буржуазних націоналістів:

«В процесі свого розкладу вони міняли не одного іноземного хазяїна. Вони були націоналістами українсько-німецькими, українсько-польськими і українсько-канадськими і становляться зараз націоналістами американськими.

Зрадницька і запроданська роль українських буржуазних націоналістів, які перетворилися на агентів розвідок капіталістичних держав, є наочним прикладом того, куди веде буржуазний націоналізм його носіїв».

Це люди без принципу і святих обов'язків перед своїм народом, вони служать тому, хто їм більше заплатить.

Не дивлячись на те, що класовий ворог в західних областях, в основному, розгромлений, його недобитки, відчуваючи свою загибель, намагаються використати всі можливості форми боротьби проти радянської влади і окремих людей, які чесно і самовіддано працюють на благо нашої Батьківщини. Прикладом цього може бути вбивство підлітими запроданцями

полум'яного борця за справу комунізму, вірного сина більшовицької партії і українського народу Я. ГАЛАНА⁵⁹¹.

Буржуазні українські націоналісти виконують завдання своїх імперіалістичних господарів США, Ватікану і правих соціалістів. В своїх формах боротьби вони не зупиняються ні перед якими злочинами, перевищуючи навіть самих заядлих фашистських головорізів. Це не політична партія – це банда фашистських головорізів, які проводять бандитизм.

Все це охвістя уже не має підтримки навіть у відсталого селянина, губить останнє пристанище і викликали до себе огиду і пекучу ненависть українського народу. В багатьох селах самі селяни, які стали на колгоспний шлях накривають і знищують ворогів на місці. Розгромлений в районах ворог шукає собі притулку у Львові, прикидаючись лояльним. Бандити використовують найменші щілини в нашій роботі, намагаються завербувати в свої гнусні ряди молодь, особливо студентство.

Такі сьогоднішні умови, в яких ми зібралися на свої загальні бібліотечні профспілкові збори.

Дозвольте загальні збори робітників Львівської Бібліотеки АН УРСР визнати відкритими.

Для ведення наших зборів необхідно обрати президію. Які будуть пропозиції?

Є пропозиція до складу президії наших зборів обрати слідуючих товаришів: Одуха, Бідненко, Карпенко, Козачук, Кацунтієва. У кого є зауваження або зміни до складу президії? Зауважень або змін нема. Хто за оголошений склад президії наших зборів – прошу голосувати. Хто проти? Нема. Хто утримався? Нема. Таким чином склад президії зборів затверджується одногосно. Прошу членів президії зайняти свої місця.

На порядку денному у нас стоїть одне питання: Про стан та роботу колективу бібліотеки та його завдання. У кого є зауваження, або додатки до порядку денного? Зауважень або додатків до порядку денного нема. Хто за такий порядок денний – прошу голосувати. Хто проти? Нема. Хто утримався? Нема. Таким чином, порядок денний затверджується одногосно.

ГОЛОВА. Слово для доповіді – Про стан та роботу колективу Львівської Бібліотеки – надається голові цехового комітету тов. Т.Ю. Козачук.

Тов. КОЗАЧУК. Товариші! Працівники Львівської Бібліотеки АН УРСР доклали великих зусиль для того, щоб перетворити бібліотеку в центр виховання мас в марксистсько-ленінському дусі.

На протязі цього року в бібліотеці була проведена велика робота по упорядкуванню головного книгосховища, в якому зараз нараховується 163.730 томів, доступних нашим науковцям. На це робітники віддали 1238 годин свого позаробочого часу.

Для кращого обслуговування читачів були зроблені переміщення відділів і книгосховищ, та проведена звірка фондів всіх інших фондів в основних книгосховищах. Створені нові читальні зали в газетно-журнальному відділі, бібліографічному і рукописному відділах.

⁵⁹¹ Замах на письменника Я. Галана відбувся 24 жовтня 1949 р.

Переважна більшість працівників з самовідданістю працюють над перетворенням бібліотеки в центр наукової думки. Серед них кращ: Янчак, Бандура, Іванів⁵⁹² та інші. Але недивлячись на деякі досягнення в нашій роботі, ми маємо надзвичайно прикре явище.

Недавно в нашій бібліотеці з числа співробітників був викритий презреним ворог українського народу – наймит американського імперіалізму – ДАШКЕВИЧ, який був пійманий з поличним⁵⁹³ в своїх антирадянських діях і переданий слідчим органам. Цей факт свідчить про одне з серйозних упущень в нашій роботі – про недостатню пильність і боротьбу колективу з різними буржуазно-націоналістичними проявами, які мали місце у нас. Коли колектив в 120 чоловік сам, своїми власними силами, маючи достатньо даних не викрив своєчасно такого бандита, як Дашкевич на протязі довгого часу, то це свідчить тільки про те, що у нас ще далеко, далеко не все гаразд. Адже Дашкевич працював не ізольовано, у нього були і друзі серед працівників, він працював разом з Павенцьким, Сітницькою, роботою бібліографічного відділу, як відділом, в якому ведеться наукова робота, керував бувший зам директора по науковій частині – Труш.

Для того, щоб всім присутнім було ясніше, проаналізуємо всю поведінку Дашкевича.

Дашкевич прийшов в нашу бібліотеку, будучи одночасно студентом Університету⁵⁹⁴. Здавалося б, що молода людина в 23 роки, яка в 1939 році виховувалася в радянських умовах, повинна була б внести в роботу свого відділу політичну спрямованість радянської молоді людини, юнацький задор, а в дійсності ні того, ні другого не було. Здобуваючи вищу освіту в радянському Університеті і на кошти Радянської держави, він виплекував в собі ненависть до Радянської влади, носив ніж напоготові, кожної хвилини готовий забити його в спину радянських людей, як звичайний бандит, і цього ніхто не помічав ...⁵⁹⁵? Адже комісія, яка неодноразово перевіряла роботу бібліографічного відділу, два рази констатувала розлад

⁵⁹² **Іванів (уроджена Білик) Софія Григорівна** (1898–?) – вчителька, бухгалтер. Народилася в с. Дубно (пов. Ланьцут, тепер – Польща). Закінчила III жіночу школу ім. Т. Шевченка у Львові (1914), приватну жіночу учительську семінарію УПТ «Рідна школа» у Львові (1916–1921). Працювала вчителькою в Лодзькому в-ві (1921–1937), в бюро Каси хворих у м. Каалші (1940–1944). 1946 приїхала до Львова. Працювала статистиком в управлінні Уповноваженого Міністерства заготовок УРСР (1946–1947). Від 5 травня 1947 до 1 березня 1964 у бібліотеці працювала на посадах секретаря-друкарки, палітурниці, технічного бібліотекаря, бухгалтера-касира, бухгалтера у відділах опрацювання фондів, обслуговування читача та в адміністративно-господарському. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 150, арк. 23-59*).

⁵⁹³ Під час затримання 10 грудня 1949 р. органами МДБ Я. Дашкевич мав при собі пакуночок з бібліографічною Шевченкіаною, приготований для передачі директору БАН УРСР Ю. Меженкові.

⁵⁹⁴ Я. Дашкевич навчався у Львівському державному університеті ім. І. Франка на філологічному факультеті за спеціальністю українська мова і література, – спершу на заочному, а потім на стаціонарному відділенні (1944–1949).

⁵⁹⁵ Тут і далі – крапки у стенограмі.

роботи цього відділу⁵⁹⁶. Чого, наприклад, вартий такий факт, коли бібліографічний відділ рекомендує ворожу літературу, як напр., Черчілля «Світова криза», того самого Черчілля, про якого уже давно, ще при своєму житті В. І. Ленін сказав: «Величайший ненавистник России», й що саме курйозне, то це те, що це визначення Леніна дано в тій же Великій Радянській Енциклопедії, в статті про Черчілля.

Далі, рекомендований Дашкевичем Черні О.⁵⁹⁷ «В дни мировой войны». Цей Черні недалеко відійшов від Черчілля, це – граф, австро-угорський політичний діяч, великий землевласник з богемської земельної аристократії (Б.С.Э.) Хіба цього не помічали працівники відділу? Помічали. Хіба тов. Павенцький не знав, що по цьому питанню є марксистська література? Знав, чому ж мовчав? Може тому, що у нього було співчуття до політичних напрямків Дашкевича? Адже сам тов. Павенцький теж не зовсім чисте має сумління, бо як адвокат захищав Бандеру на процесі у 1936 році⁵⁹⁸, хоч добре знав, що Бандера це не просто Бандера, а бандит і вбивця, якого судили не тільки за націоналістичні виступи проти Польщі, але й за грабежі і вбивство. В ці ж роки цей же Бандера уже був агентом німецько-фашистської розвідки. Треба думати, що Павенцький мовчав тому, що був другом Дашкевича. Хай він скаже, чому він замовчував дії свого приятеля? Адже було відомо, що останні редакції бібліографічних покажчиків⁵⁹⁹ проводив Дашкевич і все, що було краще, він викидав, а залишав тільки такі матеріали, які робили цей покажчий нічого не вартим, як було це з роботою тов. ЗАЯЦЯ (2000 карток не увійшло до теми «Бібліографія історії міста Львова»)⁶⁰⁰.

Про ворожі дії Дашкевича свідчить і той факт, який мав місце не так давно. Порушуючи всі правила, він передав просто до відділу опрацювання через тов. Келлес-Краус опрацювати бібліографічний довідник, який був

⁵⁹⁶ У червні 1949 р. роботу відділу бібліографії перевіряли дві комісії – Львівського обкому КП(б)У і бібліотечна. Комісії шукали недоліки у праці завідувача відділу бібліографії Я. Дашкевича, аби звинуватити його у професійній непридатності.

⁵⁹⁷ Насправді йдеться про графа Отокара Черніна – колишнього посла Австро-Угорщини в Румунії, від грудня 1916 до 1918 – міністра закордонних справ, голову австро-угорської делегації на мирових переговорах у Бересті, автора книжки «В дни мировой войны (ГИЗ, 1923)».

⁵⁹⁸ Львівський процес 1936 р. проти С. Бандери і товаришів відбувся 25 травня – 26 червня і був продовженням Варшавського процесу 1933 р. Олександр Павенцький був одним із 12 галицьких адвокатів, які захищали підсудних – 27 членів ОУН, звинувачених у тероризмі.

⁵⁹⁹ Йдеться про бібліографічні покажчики, над якими тоді працював відділ бібліографії: Павенцький О. А. Бібліографія енергетичних ресурсів західних областей УРСР : [4565 назв укр., рос., пол., нім., фр., англ. мовами] / під ред. Я. Р. Дашкевича. – Львів, 1948. – IX, 572 с. – (Матеріали до бібліографії Західних областей УРСР. Т. 1 : Книги, журн. статті 1880–1947); Заяць Ю. С. Бібліографія історії міста Львова [2550 назв укр., рос., пол., лат., нім. мовами] / під ред. Я. Р. Дашкевича. – Львів, 1948. – V, 316 с. – (Матеріали до бібліографії західних областей УРСР. – Т. 2 : Книги, журн. і газ. статті 1600–1947). Див.: Покажчик основних бібліографічних праць, виконаних 1948 р. (Львів, 1949) // ІЛ. ВР, ф. 191 : Архів Ю. Меженка, арк. 67-70, 73-79. Опубл.: Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем. – С. 66-74.

⁶⁰⁰ Йдеться якраз про позиції дорадянських видань, які Я. Дашкевич змушений був вилучати.

глибоко антирадянський і контрреволюційний. Чи не свідчить це про те, що той, хто мав цей матеріал є свідомий чи не свідомий спільник Дашкевича?

Характерний факт, що Дашкевич на протязі всього часу роботи в бібліотеці відвідував Університет, так як він мав право вільного виходу під час робочого дня. Таким чином, одержуючи високу зарплату і відвідуючи Університет, Дашкевич використовував і знання, і гроші і права радянського громадянина для своїх ворожих зрадницьких дій проти радянської влади і українського народу. А працівники відділу покривали його, їм було байдуже до цих зловживань Дашкевича!

В тому, що так довго не був викритий Дашкевич, безумовно немалу роль відіграв і Труш. Він безпосередньо керував роботою бібліографічного відділу, він був другом Дашкевича і міг би давно викрити його, якби тільки хотів. Що їх єднало між собою? Може Дашкевич знав про те, що Труш служив добровольцем у Корнілова⁶⁰¹, у якого, ви знаєте, були добірні контр-революційні загони з офіцерського складу в його боротьбі проти радянської влади, і про те, що Труш так уперто мовчав і що приховував. Тільки такі речі приховати не можна – рано, чи пізно вони будуть викриті; на цей раз Труша викрила фотографія і стаття про карпато-руських богатирів⁶⁰², які особливо відзначались в корніловському «льодовому поході»⁶⁰³, серед яких він фігурує. Можливо, що він скаже, що це сталося по його політичній незрілості? Так, чи інакше, але факт залишається фактом. Безініціативний, безпомічний в діловій роботі, не хотів очолити керівництво науковою роботою в бібліотеці і, таким чином, об'єктивно і суб'єктивно допомагав бандиту Дашкевичу.

В своїй антирадянській боротьбі українсько-буржуазні націоналісти об'єднуються з польськими націоналістами, як ті, так і другі постачаються зброєю, отрутою, літературою і інструктажем з одного центру, центру англо-американського мракобісся – Ватикану, який вірно служить англо-американському імперіалізму.

⁶⁰¹ **Корнілов Лавр Георгійович** (1870–1918) – рос. восначальник, генерал піхоти; військовий розвідник, дипломат, мандрівник; учасник російсько-японської і Першої світової воєн. Верховний головнокомандувач Рос. армії, один з організаторів і командувачів Добровольчої армії, керівників Білого руху в Україні, учасник 1-го Кубанського (Льодового) походу.

⁶⁰² Карпато-руський загін – підрозділ рос. Добровольчої армії, сформований 1918 з москвофілів-емігрантів з Галичини й Буковини, які на той час опинились у Ростові-на-Дону. 21 січня 1918 вийшло звернення до земляків із закликом записуватися в Карпато-руський добровольчий загін, щоб підтримати ген. А. Корнілова для спротиву більшовизму. До загону записався лише 41 юнак, тому підрозділ увійшов до складу Чехословацького інженерного батальйону. Після закінчення походу, незважаючи на втрати, чисельність загону збільшилася за рахунок вступу нових добровольців і досягла майже 100 осіб. Загін воював під командуванням Денікіна, а потім Врангеля. 22 липня 1919 був переформований у Слов'янський стрілецький полк.

⁶⁰³ Перший Кубанський (Льодовий) похід (9 (22) лютого – 30 квітня (13 травня) 1918) – похід рос. Добровольчої армії на Кубань (від Ростова-на-Дону до Катеринодара і назад на Дон). Метою походу було з'єднання Добровольчої армії з кубанськими білими загонами, але виявилось, що на той час Катеринодар вже зайняли більшовики. Похід відбувався під командуванням генералів А. Корнілова і М. Алексєєва, а після загибелі першого (31 березня (13 квітня) 1918) – А. Денікіна.

Може буде до речі згадати про так званого професора Гембаровича. Коли комісія перевіряла роботу бібліографічного відділу і написала акт, в якому констатувала розвал роботи і рекомендацію читачам шкідливої літератури, то Гембарович, будучи членом цієї комісії, категорично відмовився підписати цей акт, хоч приймав участь у перевірці⁶⁰⁴. Це свідчить про те, що він був згодний з тим становищем роботи, яка була у відділі, і про спільність поглядів з Дашкевичем.

Гембарович очолює відділ мистецтва, отже він займає не аби яке місце, він той, кому довірено керувати вихованням почуття радянської естетики, соціалістичного реалізму, прививати високі вкуси радянського мистецтва. Як же він виконує свій обов'язок радянського громадянина, громадсько-політичного діяча, патріота своєї Батьківщини?

Відділ, яким керує Гембарович, має чудове приміщення з 10 кімнат, в якому можна добре розгорнути роботу по пропаганді радянського мистецтва, як це вимагається постановами ЦК ВКП(б)У, підняти її до рівня вимог сьогодення. Як же обстоїть справа в дійсності? Складається вражіння, або людина не знає своїх фондів, або неправильно інформує про радянські фонди, або шкодить, напевно шкодить.

На початку 1949 року директор запросив відділ мистецтва, щоб дали відомості про те, що має кабінет у себе по радянському мистецтву? Гембарович дає таку відповідь: «На Ваше розпорядження з дня 21.I-1949 року подається список оригінальних творів російського та радянського мистецтва, що знаходиться у фондах кабінету мистецтва:

1. Павлов Іван – Старая Москва, альбом, видав[ництво] «ИСКУССТВО» 1947 г.
2. Каплун А. – Бахчисарай
3. – // - – За Карпатами
4. – // - – Місто Львів – 7 різних відов
5. – // - – Ужгород

і все.

А в дійсності як є? Відділ комплектування подав відомості, що до відділу мистецтва за 1946, 1947 і 1948 рр. надійшло плакатів, портретів, картин, альбомів 199 одиниць. Список цей має шифр кабінету, а також день, місяць і рік, коли надіслано. Кому ж вірити? Факт говорить сам за себе. Така ж саме історія і з літературою. Розповсюджується і рекомендується стара література, це видно хоча б із слів тов. Гембаровича. На виробничій нараді 8. III. 1949 р., де стояв звіт про роботу відділу мистецтва, т. Гембаровичу було задане питання: «як популяризується радянське мистецтво?», на це він дав таку відповідь: «Радянське мистецтво популяризується в межах можливості, а читачі не завжди хочуть цим цікавитись».

Характерна відповідь для зав. відділом мистецтва бібліотеки АН УРСР, це відповідь дана як би в Польщі Пілсудського. Сам т. Гембарович не

⁶⁰⁴ Тодішній завідувач відділу мистецтва бібліотеки М. Гембарович відмовився підписати згаданий акт перевірки, оскільки, незважаючи на особисте неприязне ставлення до Дашкевича, вважав його роботу високопрофесійною.

цікавиться радянським мистецтвом. Він відбув багато наукових подорожів за кордон з метою вивчення західноєвропейського мистецтва, Італія, Франція, Німеччина, Бельгія, Австрія, Іспанія (1922, 1923, 1928, 1938, 1929, 1939 рр.), але не був в центрах країни, в якій він живе, не був в Москві, яка з'являється не тільки центром Радянського Союзу, але центром, куди звернені погляди всього прогресивного людства. У нього навіть не знайшлося часу відвідати музей Т. Г. Шевченко, коли він був у Києві, і не хоче бути, не хоче бачити наших багатств, багатств наших музеїв, галерей, відділів.

На тій же виробничій нараді 8/III-[19]49 р. його запитали: «чи ставили ви питання про поїздку до Києва, Москви, Ленінграду, для ознайомлення з постановкою роботи?» Він відповів: «говорив з фахівцями, які приїздили з цих міст і зрозумів, що кожен сам розгортає роботу, а схеми нема, а тому не підіймав такого питання».

Літом 1949 року директор бібліотеки тов. Одуха пропонував йому їхати в Москву і Ленінград, але він відмовлявся. На питання на виробничій нараді 15.XI-1949 р., чому він не поїхав, відповів: «в Ленінській бібліотеці кабінету мистецтва нема». Раз нема кабінету мистецтва в Ленінській бібліотеці, то Гембаровичу нема чого їхати в Москву і Ленінград, нема чому вчитись. За кордоном було чому вчитись, а в Радянському Союзі нема. У нас є Ермітаж світової слави, де зібрані найкращі і найбагатші колекції західно-європейських художників. Руський музей, в якому зібрано все краще, що створили російські художники, Третяковська галерея та інші, а також відділи мистецтв в других бібліотеках, крім Ленінської, т. Гембаровичу, який далі Львова на території Радянського Союзу не був, нема чому вчитись. Як же може бути добре організована робота відділу, коли т. Гембарович преклоняється перед західним мистецтвом і не хоче знати радянського мистецтва?

А щодо умов роботи відділу чудове приміщення, багато кімнат, а місця читачам нема. Маленька прохідна кімната, через яку всі ходять, де стоять каталоги, де даються консультації читачам, це все, що відведено для читальні. А розмови про необхідність переобладнання читального залу, про збільшення місця для читачів ведеться з жовтня 1948 року. В читальному залі тепер є 8 місць, а буває читачів до 22. На виробничій нараді 8/III-1949 року було поставлено питання перед тов. Гембаровичем про організацію читального залу, але воно так і залишилось, рішення виробничих нарад там саботуються, це ясно з його слів: «коли не всі вказівки виконую, то вважаю, що вони шкідливі для роботи».

Отже, постанова виробничої наради 8.III-1949 року і висновки комісії по перевірці соцзмагання від 20.IV-1949 р., де записали про необхідність розширити читальний зал, створити кращі умови для читача, т. Гембарович вважає шкідливими. Коли ж на виробничій нараді 15.XI-1949 р. йому запропонували зайнятися питанням розширення читальних залів, то він заявив: «на свою совість взяти перестановку не можу, а коли когось виділять, то охоче зроблю». Цікаво, перед ким так боїться т. Гембарович

за свою совість, чи не перед якимись нащадками Боваровських? До речі, і про оформлення відділу, – це не відділ мистецтва, а музей Боваровських, в якому, як в княжому музеї, розвішані портрети всього роду і про оформлення зовнішнього вигляду т. Гембарович не дбає. Коли йому запропонували оформити відділ і надати йому вигляд радянського кабінету мистецтва, то він заявив «портрети Боваровських висять 60 років, коли скажуть їх зняти, то я їх зніму» (Виробн[ича] нарада 15.XI-[19]49 р.).

Що це, як не зловживання і компромітація бібліотеки АН? Зняти, безумовно, треба зняти негайно ці портрети. Тов. Гембарович є людина ворожа радянській владі, це відчувається в його роботі, в його поведінці, в його політичному обличчі, він ігнорує вказівку товариша Сталіна про те, яким повинен бути наш спеціаліст, які знання йому необхідні мати.

Товариш Сталін так сказав на XVIII з'їзді ВКП(б):

«Вирощування і формування молодих кадрів проходить у нас звичайно по окремих галузях науки і техніки, за спеціальностями. Це конче потрібно і доцільно. Нема потреби, щоб спеціаліст-медик був разом з тим спеціалістом з фізики, або ботаніки, і навпаки, але є одна галузь науки, знання якої повинно бути обов'язковим для більшовиків усіх галузей науки, – це марксистсько-ленінська наука про суспільство, про закони розвитку суспільства, про закони розвитку соціалістичного будівництва, про перемогу комунізму».

Ця вказівка товариша Сталіна відноситься цілком до нас. А через те, що т. Гембарович ігнорує марксо-ленінську теорію, не хоче її вивчати, такі і наслідки в його роботі.

Людина, що стоїть на ідеалістичних позиціях, не може бути провідником марксистської естетики, а т. Гембарович є ідеаліст, бо релігія є результат ідеалізму. Адже він, щойно вийшов за двері свого відділу, проявляє себе активним церковником. Сполучати в собі два діаметрально протилежні погляди може тільки вирощений на гнилому ґрунті мракобісся хамелеон, і він такий не один.

Тов. Гембарович є дійсним членом Краківської АН з 1945 року, але що дав він для науки?

З його слів, до 1939 р. він надрукував 26 праць з історії мистецтва, історії бібліографії і бібліотекарства, які по своєму змісту просякнуті духом польського націоналізму, але від 1939 року пройшло 10 років, і за цей час він не написав жодної речі, жодної строчки, він не є радянським вченим, але він не є вченим і нової народно-демократичної Польщі.

Адже Польща існує, нова народно-демократична Польща, вона розвивається, друзі працюють для неї, а вороги її в Лондоні, Нью-Йорку, і деякі залишилися у нас. Чи хоч одну статтю написав т. Гембарович про нову Польщу і коли? Чи може він написав щось для Польщі і допоміг їй, адже нова демократична Польща в своєму будівництві соціалізму потребує допомоги вчених. Представники народно-демократичної Польщі приїжджають вчитися до нас, їй треба допомоги, а т. Гембарович вважає себе вченим Польщі.

Ні, не написав. А може т. Гембарович виступив на сторінках нашої преси з якоюсь статтею, яка, наприклад, «проти формалізму в мистецтві», або «на боротьбу проти космополітизму»? Ні, як він заявляє: «З космополітизмом та низькопоклонством перед Заходом нема змоги вести боротьбу». (Протокол виробн[ичої] наради від 8.ІІІ.-1949 р.).

Хто ж він тоді? Безумовно не радянська людина. Це ворог, він не менший ворог, чим Дашкевич, і хоч він заявляє, що він працює як радянська людина, але своєю роботою і поведінкою він не довів, що є справжнім радянським громадянином. І тому не дивно, що у нього у відділі знаходяться антирадянські матеріали, навіть після того, як спецфонд зробив там перевірку фондів.

Нажаль, він ще поки не один в своїх діях, він знаходить підтримку з боку таких товаришів як Ольшевич, Куркова та інші.

Є ще також і такі у нас, що «не визначились», чогось вичікують, чекають якихось новин, не показують свого політичного обличчя, – це Курчаба Зенон, Боднар Іван, адже це вони підписували декларацію у Львові 6 липня 1941 року від українських націоналістів, як би по дорученню українського народу, хоч ніхто їм цього не доручав, в якій виносили подяку гітлерівським військам за звільнення їх від більшовицького ярма, і яка надрукована в «Бучацьких Вістях» за 27 липня 1941 року № 1. На що вони розраховують? Чого ж вони мовчать? Час прийшов їм сказати за кого вони? Краще сказати сьогодні, бо завтра може бути пізно. Середина тут бути не може, або з нами, або геть від нас!

Історія партії учить нас, що центристи завжди скочувались в болото опортунізму, які перероджувались у ворогів свого народу.

Як могло статися, що в колективі з 120 чоловік, який, в основному, складається з радянських людей, відданих своїй Батьківщині, які чесно працюють на своєму пості, допустили до того, що у нас знайшли пристанище вороги радянської влади?

Товариші, на превеликий сором, ми повинні сказати сьогодні, що винні в цьому і ми. Успіхи, яких ми досягли в останній час в нашій виробничій роботі, притупили нашу пильність, красиві на словах, виступи наших ворогів усипляли нас. Ми забули про те, що серед нас залишилось ще недобите вороже охвістя, вони це продовжують свої мерзенні, чорні і бандитські діла.

Сталося це також тому, що в нашому колективі недостатньо розгорнута і стоїть на недостатньому рівні масово-політична, виховна робота, яка носить часом, формальний підхід до оволодіння марксизму-ленінізму, важно, як застосовуються знання, які одержані в університеті в практичній діяльності.

Зараз, коли в західних областях України, і зокрема в нашій Львівській області, все ширше й ширше розгортається колективізація сільського господарства, яка несе з собою загострення класової боротьби, як ніколи необхідно посилити нашу пильність, причому, не бути тільки пасивним спостерігачем, а стати активним учасником у викритті ворогів радянського народу, не замовчувати, а викривати їх негайно.

Враховуючи, що бібліотека є могутнім ричагом в справі виховання свідомості людей в дусі будівників комунізму, [н]ам необхідно:

1). Посилити ідейно-політичну роботу серед всього колективу, так як історією доведено, що вороги вербують в свої ряди людей теоретично відсталих.

2) Ще більше покращити виробничу роботу, ширше використовуючи для цього метод соціалістичного змагання, як одну з форм підвищення продуктивності праці і якості роботи, і своєю чесною і самовідданою працею змити ту ганебну пляму, яка лягла на наш колектив.

3) Рішуче повести боротьбу з залишками буржуазно-націоналістичних елементів в нашому середовищі, як запродавцями імперіалістами і ворогами українського народу.

Працівникам нашого колективу потрібно викривати ворогів і ворожі прояви на місці, в колективі, де ми працюємо, не чекаючи органів. Не маємо права притупляти пильність і прикривати буржуазних наймитів.

Все прогресивне людство веде зараз активну боротьбу проти паліїв війни. Ми живемо в Радянській державі, де ніхто нам не перешкоджає на місцях викривати і знищувати падлюк!

Ворог хапається за соломинку, бо капіталістичний світ відживає свій вік, йде до загибелі. Нема тепер у світі тієї сили, яка б затримала нам поступ вперед, вперед до комунізму!

Український народ у великій співдружності з усіма братніми народами і з великим російським народом, під керівництвом партії більшовиків і великого Сталіна, змете з шляху всіх ворогів, які намагаються перешкодити нам будувати комуністичне суспільство!

(Оплески)

(Кінець доповіді).

ГОЛОВА. Слово для виступу надається тов. ОДУСІ (директору Львівської Бібліотеки АН УРСР).

Тов. ОДУХА. Товариші, в будівництві комуністичного суспільства виняткового значення набуває виховання трудящих в дусі комунізму, виняткового значення набуває боротьба із залишками ідеології експлуататорських класів в свідомості наших людей.

Буржуазний націоналізм – це огидне породження націоналізму, це найлютіший ворог комуністичної ідеології, інтернаціоналізму. Непримирення, безоглядна боротьба з буржуазним націоналізмом – необхідна умова для нашого успішного просування вперед до комунізму.

Особливого значення в наших умовах набуває боротьба з українським буржуазним націоналізмом – цим лютим ворогом українського народу, ворогом всіх трудящих.

Що собою представляє сьогодні український буржуазний націоналізм? Це мерзенна згряя убивців, диверсантів, насильників, які готові продати свою шкуру хоч би самому чортові, аби лише він добре платив.

Українські націоналісти – це купка безбаченків, запродавців, у яких нічого нема святого, для яких народ – розмінна монета в їх злочинних махінаціях.

Згадайте Петлюру, який продавав український народ чужоземним панам, згадайте гетьмана Скоропадського, згадайте цілий ряд західно-українських «отців народу», таких як левицькі, петрушевичі, назаруки і іже з ними, які лизали по черзі австрійський, німецький і шляхетсько-польський чоботи.

Вчора українські буржуазні націоналісти вірою і правдою служили німецьким фашистам, і їх народ прозвав «українсько-німецькими націоналістами». Сьогодні українські буржуазні націоналісти живляться біля корита американського дяді Сема, а тому їх інакше не назвали, як українсько-доларські націоналісти.

Товариш Мануїльський в своїй доповіді на нараді вчителів західних областей УРСР 6.1-1948 р. досить влучно сказав:

«Український буржуазний націоналізм завжди працював на чужого пана. Український націоналізм ніколи не був націоналізмом, бо він завжди обслуговував інтереси чужоземних пануючих класів. Він ніколи не був самостійним, бо він ніколи не орієнтувався на сили власного народу...»

Презренна банда шпигунів, вони, українські буржуазні націоналісти, вислужуються сьогодні на лавках перед імперіалістичною Америкою, мріючи про нещастя, смерть, злидні для нашого народу.

Презренна банда убивць, вони тут, у нас, намагаються обплутати наші ноги своїми павучими лапами, намагаються за всяку ціну затримати наш соняшний похід до комунізму. Вони із-за вугла вбивають наших кращих людей, вони вбили (дикуни, варвари) чудового радянського письменника-більшовика, полум'яного публіциста Ярослава Галана.

Але де їм, жалюгідним пігмеям, затримати наш сталінський потік вперед!

Радянський народ громив не таких ворогів! А купку цих виродків черв'яків він зітре в порошок!

У нашій бібліотеці, на жаль, мало місце притуплення більшовицької пильності. На контролі задержаний невідомий чоловік, який намагався пронести пакунок з ворожою літературою та пакет Дашкевича, і Дашкевич намагався порвати пакет, щоб приховати злочин.

Як могло статися, що колектив бібліотеки, виконуючи в цілому виробничі плани, проводячи масово-політичну роботу, не міг розглядіти ворога, який притаївся в бібліотеці? Що можна думати про працівників нашої бухгалтерії, коли під самим їх носом націоналістичний запроданець Гірна⁶⁰⁵ переховувала в касі патрони? Органи МВД викрили ворога, і він одержав по заслугі.

⁶⁰⁵ **Гірна Стефанія Миколаївна** (1914–?) – укр. педагог. Родом з с. Вовків біля Перемишлян. Закінчила Львівську українську жіночу гімназію (1927–1932), навчалась на юридичному факультеті Львівського університету (1932–1934). Працювала касиркою в Повітовому союзі кооперативів у м. Ясло (1934–1939), від 1939 до 1942 учителювала в с. Крамна (пов. Ясло) і 1943–1945 – у с. Сквирне (пов. Горлиці). У 1945 переселилась з ПР до м. Львова. 15 листопада 1947 у бібліотеці зарахована на посаду касира за договором. З березня 1948 – бухгалтер-касир. Звільнена 29 березня 1949 за невихід на роботу. У Львові проживала на вул. Знесенська, 22 (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 142, арк. 124-133*).

Що сьогодні нам скажуть працівники відділу бібліографії на те, що на протязі років у їх відділі орудував націоналістичний виродок Дашкевич, задержаний на місці злочину, як розповсюджувач ворожої антирадянської літератури? Органами встановлено, що Дашкевич використовував бібліографічний відділ, як місце явок, звідки в різні кінці розповсюджував ворожу літературу та інформації. Бібліографічний відділ цей запроданець намагався перетворити в джерело отруйної антирадянської пропаганди.

На своїй квартирі Дашкевич створив цілий склад німецько-фашистської, націоналістичної петлюрівської літератури.

Подумайте, товариші, цей виродок мав собі за настільну книгу «Майн кампф» Гітлера, збирав колекцію портретів Гітлера. Як могли ми допустити, щоб у такому бібліографічному відділі радянської бібліотеки міг орудувати цей шакал, заражений коричневою чумою! А ми його могли давно викрити. Адже багато хто з вас знає, хто такий Дашкевич, з якого середовища він вийшов.

Багатом із місцевих товаришів відомо, що Дашкевич – син полковника українських січових стрільців Романа Дашкевича⁶⁰⁶, який був правою рукою у Євгена Коновальця – цього міжнародного шпигуна, ката київських арсенальців, які повстали у 1918 році (показує фото).

Адже багатом відомо, що мати Дашкевича Олена Степанів, бувша хорунжа УСС, націоналістка, яка в часи окупації снувала наклепи на радянський народ і виступала у бандерівських виданнях, як «теоретик» по національному питанню. (Показує фото Олени Степанів у формі хорунжої УСС). Ось з якого кодла вийшов Дашкевич і чадо достойне своя родителі. Цей націоналістичний ублюдок з молоком матері, з книги Гітлера увісав у себе ненависть до нашого народу, зневагу до подвигів радянських людей, зоологічну зненависть до великого російського народу!

І ця нікчема, яка задирає до гори носа, яка уявляє себе нащадком якихось князів, ця нікчема отруєна найстрашнішим з ядів – коричневим фашизмом – ось оця нікчема керувала нашим відділом бібліографії, вчилася в радянському університеті! Більш того, на сторінках нашої обласної газети він представлений, як син «батрака», якому радянська влада дала можливість вийти в люди!

Цікаво, що Дашкевич здобув якимось чином велику повагу і батьківське піклування з боку Михайла Возняка й інших.

⁶⁰⁶ **Дашкевич Роман-Микола** (1892–1975) – укр. військовий і громадський діяч, журналіст, видавець, засновник укр. парамілітарних організацій «Січ», «Луг». Чоловік Олени Степанів, батько Ярослава Дашкевича. У 1918 – один з організаторів сформованого в Києві з полонених галичан і буковинців Галицько-Буковинського куреня Січових стрільців, який увійшов до складу Корпусу Січових стрільців під командою Євгена Коновальця. Організатор першої регулярної артилерійської частини – одного з найбоєздатніших підрозділів Армії УНР. Брав участь у боях з більшовицькими частинами за Київ та ін. Після поразки національно-визвольних змагань перебував в еміграції. У 1921 повернувся до Львова. Закінчив навчання у Львівському університеті, здав правничі й адвокатські іспити, здобув ступінь доктора права, займався адвокатською практикою. Організатор товариства «Луг» (1925). Редагував часописи «Січові Вісті» (1922–1924) і «Вісті з Лугу» (1926–1939). З 1943 р. проживав у м. Куфштайн (Австрія). У повоєнний час викладав історію України у школі табору для біженців. Автор історичних праць, спогадів. У 2008 перепохований у Львові на Личаківському цвинтарі.

Я до вас звертаюсь, працівники відділу бібліографії – Павенцький, Сітницька, чому ви не викрили цього фашистського «божка», до якого ви майже що не молилися!

Розкажіть сьогоднішнім зборам про те, що вам заважало викрити ворога, чому ви його покривали?

До вас я звертаюсь, тов. Труш, чому ви не вели боротьби з ворожими діями Дашкевича? Чи ви його боялися, чи ви йому співчували, чи вам заважали ваші старі гріхи? Розкажіть сьогодні про це зборам. (Показує брошуру, де є фото Труша В. В. у формі корніловця).

Скажіть, чому ви приховували свої гріхи перед радянською владою?

На сьогоднішніх зборах не можна мовчати. Не повинні сьогодні мовчати і Зенон Курчаба і Іван Боднар, які з хлібом і сіллю зустрічали німецьких фашистів. (Показує газету «Буцацькі Вісті», де приймали участь Курчаба і Боднар).

Ви забули вже, товариші, Боднар і Курчаба, як ви в 1941 році підписували хвалебну оду Степану Бандері і німецьким фашистам, які, як ви писали «звільнили вас від ярма більшовизму»?!

Ви тоді мали нахабство заявити, що виступаєте від імені українського народу! Доки ви будете мовчати, ховати свої гріхи? Пора сказати нам, радянським людям, хто ви, і що ви, чи змінилася ваша ідеологія від часу, коли ви плазували перед бандитами, чи не змінилася. Радянський народ повинен все знати.

Товариші, в нашому колективі є й інша видозміна типа людей, перерохованих мною нище. Це люди, які не мають ніби нічого спільного з українськими буржуазними націоналістами, але діяльність яких, одначе, направлена далеко не на користь нашому радянському народові.

Я маю на увазі керівника відділу мистецтв нашої бібліотеки тов. Гембаровича, який один час читав лекції по мистецтвознавству у Львівському Університеті.

В той час, коли партія і радянський народ викривали ворогів радянського мистецтва – безрідних космополітів⁶⁰⁷, які гнулися в дугу перед гнилим розтлінним мистецтвом буржуазного заходу – в той час, ви, т. Гембарович, що претендуєте на визначного знатока мистецтва, – чому ви не сказали ні слова, не виявили свого місця в боротьбі?

Але ваша мовчанка більш промовиста, ніж мова. Вам не по душі радянське мистецтво, реалістичне російське мистецтво, у вас нема навіть бажання стати на шлях, який би привів вас до мистецтва соціалістичного реалізму. Ви не хочете боротися з тими реакційними поглядами на мистецтво, які подолали вас.

За період своєї роботи в кабінеті мистецтв, ви уперто не хотіли прислухатися до вимог нашої соціалістичної дійсності. Кабінет мистецтв, як був, так і лишився хранилищем княжих і графських реліквій. В кабінеті або не знаходять місця, або знаходять місце з великими труднощами зразки мистецтва великого російського народу, українського народу.

⁶⁰⁷ У 1948–1951 рр. в СРСР проходила політична кампанія «боротьби з космополітизмом і низькопоклонством перед Заходом».

Товариш Гембарович очевидно дотримується «старих княжих заповітів», як про це писала наша стінгазета.

За часів панування Пілсудського т. Гембарович разом з Бернацьким⁶⁰⁸ та Тишковським⁶⁰⁹ написав у 1936 році книгу, в якій зводив наклеп на Червону Армію, заявляючи, що вона в 1920 році «хотіла» захопити скарби Оссолінеума та вивезти їх в глиб Росії⁶¹⁰.

Як бичите, в часи панування фашистів т. Гембаровича «обуяв дух творчества», а зараз він мовчить, наче в рот води набрав. В чім справа т. Гембарович? Де поділися ваші таланти? Може т. Гембаровичу не допомагають в роботі, може заважають розвиткові його творчої діяльності?

Звернемося до фактів.

1) Двічі наша стінгазета подавала сигнали про погану роботу відділу мистецтва.

2) У 1948 році піднімалося питання про перебудову роботи відділу мистецтва. Висловлювалися побажання, зауваження різних комісій і т. ін.

3) Тричі ставилося питання на виробничій нараді про роботу кабінету мистецтва і тричі бігав т. Гембарович до вищестоящих органів шукати підтримки, не виконуючи постанов виробничих нарад.

4) Всіх нових радянських працівників, яких дирекція посиала на допомогу кабінетові мистецтв, т. Гембарович називав «агентами МГБ» і робив усе можливе, щоб їх переводили з його відділу до інших відділів (Лобарев⁶¹¹, Розенберг⁶¹²).

⁶⁰⁸ **Бернацький Людвік (Bernacki Ludwik)** (1882–1939) – пол. історик пол. літератури і театру, бібліотекар, бібліограф. Працював у львівському Оссолінеумі від 1902, спершу кустошем, від 1917 – заступником директора, а після смерті В. Кентшинського у 1918 – директором львівського Оссолінеуму.

⁶⁰⁹ **Тишковський Казимир Йосифович (Tyszkowski Kazimierz)** (1894–1940) – пол. історик, бібліотечний працівник, редактор. Народився в с. Козівка, пов. Бережани. Був стипендіатом Львівського Оссолінеуму від 1913. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1918). Вчитель гімназії у м. Бориславі (1919–1920). Архівіст Державного архіву у Львові (1920–1922). Вчитель гімназії ім. А. Міцкевича (1929–1934), викладач Педагогічного інституту у Львові (1932–1936). Працював у львівському Оссолінеумі керівником відділу рукописів від 1927 до смерті 25 квітня 1940. Відбув наукові студії у Відні-Празі (1928), Ризі (1937). Редактор часопису «Kwartalnik Historyczny» (1937–1939). Проживав у Львові на вул. Стрийській, 18. (АННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10е, арк. 217-230).

⁶¹⁰ Очевидно, йдеться про публікації: *Gębarowicz M. Muzeum imienia XX. Lubomirskich, Biblioteka Pawlikowskich / Mieczysław Gębarowicz, Kazimierz Tyszkowski // Publiczne biblioteki lwowskie : zarys dziejów / pod red. L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 22–28, tabl. IX–XII; Gębarowicz M. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich we Lwowie / Mieczysław Gębarowicz, Kazimierz Tyszkowski. – Lwów, 1926. – 25 s.).*

⁶¹¹ **Лобарев Григорій Полікарпович** (1923–?) – бібліотечний працівник. Член ВКП(б) з 1943. Народився у с. Суходол Новосвітлівського р-ну Ворошиловградської обл. Учасник Другої світової війни. Навчався на філологічному факультеті Львівського університету (вступив 1947, навчання не завершив). Від 3 березня до 3 липня 1949 працював бібліотекарем відділу обслуговування читачів. (АННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3ос, спр. 157, арк. 116-125).

⁶¹² **Розенберг Леоніда Густавівна** (1898–?) – за анкетною росіянка, народилась у м. Ризі. Закінчила Ленінградський педінститут ім. О. Герцена (1936). З серпня 1945 до квітня 1947 – домоуправителька Райжитлоуправління Червоноармійського р-ну м. Львова, звільнена

5) Т. Гембарович, якому дирекція бібліотеки завжди йшла на зустріч, відмовився від наукової командировки в Москву і Ленінград. В командировку до Києва тов. Гембарович був посланий майже примусово, наказом директора, але він охаяв роботу київського кабінету мистецтв, заявляючи, що «йому там нічому вчитися». А вчитися т. Гембаровичу є в чому! У радянських людей вчаться всі трудящі світу, інша справа, що т. Гембарович не має бажання вчитися у радянських людей.

Він перетворив кабінет мистецтв в комору, в якій переховувалася антирадянська, польсько-націоналістична література, портрети Пілсудського, польських легіонерів, порнографічні картинки. Причому т. Гембарович ангельським голосом заявив, що він ні сном, ні духом не знає, де все це у нього набралось і чи було не підкинув йому хто-небудь такого «багатства». Тов. Гембарович зі своїми підручними помічниками тайком переніс літературу, приховав її від спецфонду, яка повинна знаходитись тільки у спецфонді. Він цю літературу приховав. В його робочій шафі мною найдена антирадянська література, польська націоналістична і фашистська.

В тому ж приміщенні мною найдений друкарський шриффт польського походження, разом з портретами Пілсудського. Як ми можемо це пояснити. Тов. Гембарович говорить, що йому про це нічого не відомо. Як пояснити це, маючи факт, що тов. Гембарович тайком переніс і заховав порнографічну літературу, то так само було б і з портретами Пілсудського і з антирадянською літературою.

Досить прикидатися, тов. Гембарович! Вам виявлена велика честь: ви носите паспорт радянського громадянина, ви працюєте в радянській бібліотеці.

В час, коли весь радянський народ, натхненний ідеями великого Сталіна, будує нове життя, в цей час знаходяться люди серед нас, які заважають нашому рухові вперед.

Таким людям ми кажемо, – або в ногу з радянським народом, або геть з наших лав!

(Оплески)

(Кінець виступу).

ГОЛОВА. Слово надається тов. Гембаровичу.

Тов. ГЕМБАРОВИЧ. Тов. Козачук в своїй доповіді сказала, що я спочатку 1949 року дав дирекції відомості, що ніби-то у мене 7 позицій художньої графіки, а фактично було 199. Це непорозуміння. Було питання про оригінальну графіку, а такого матеріалу не було більше ніж я сказав.

Матеріал, який приходить з концентрації – це винятково художній матеріал. Я маю на увазі – плакати, фотоснімки, які не зачисляють до художньої графіки.

Стоїть питання про пропаганду радянського мистецтва. Коли іде обладнання приміщення, то що говорити про портрети Баворовського.

за зловживання. У квітні 1947 прийнята на посаду завгоспа ЛфБАН УРСР, у серпні 1947 переведена на посаду бібліотекаря кабінету музичної літератури, з квітня до 1 червня 1948 – т. в. о. зав. кабінету. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 167, арк. 96-114).

Говорять, що я ніби-то графічні традиції підтримую. Я не робив закиду відділу комплектування ... Матеріал той переважно не відповідає вимогам, які ми ставимо перед відділом мистецтва АН.

Не так давно, 7-8 день тому назад, було у мене доручення тов. директора, якому я мав дати всякий матеріал, і біографію товариша Сталіна, і інш. Я все йому дав. Я йому сказав, що іншого матеріалу нема. «Чого держите у себе?» Кажу, за обліком держу. «Ви повинні той матеріал здати у спецфонд, бо можуть бути проти вас закиди утрим[...] його у відділі радянського мистецтва». Я одержую матеріал, з яким сам не знаю, що робити. Я тут приніс кілька образців. (Показує знімки, фото відірвані з паспорту). Вони ніякої вартості не представляють, ними не можна ілюструвати ні в якому разі радянського мистецтва.

(З президії: Це нас не цікавить зовсім, вам ставилося друге питання).

– Я це показую тому, що мені закиди зроблено, що я не пропагую радянського мистецтва.

Річ йде про роботу відділу мистецтва. Можна покликатись на кілька цифр, може вони будуть переконливі в тому, чи відділ мистецтва працює солідно, чи не солідно. В порівнянні даю 1947–1948–1949 рр. (я прийшов до відділу мистецтва в травні 1948 р.) обслуги читачів збільшилось майже на 100 %; книговидача з 16.348 книжок, які ми видали в 1949 р., зросла на ... книжок; кількість екскурсій зросла: в 1948 році – 7 екскурсій, в 1949 р. – 11 екскурсій; виставок, яких перед тим не було зовсім, у 1948 р. організував 1 виставку, в цьому році було 22 виставки.

На радянському матеріалі не можна сказати, що я пропагую радянське мистецтво. Кількість книг на російській, українській і іноземній мовах біля 25 тис. книг.

У нас є більше ніж 80 % літератури на іноземних мовах, радянської літератури, на жаль, ще нема в достатній кількості. Кількість їх, однак, зменшується, поскільки приїжджають читачі з інших центрів, і тоді збільшується попит на іноземну літературу, а коли до нас звертається широка маса радянського студентства, то більш іде радянська література. Найкращим доказом є літні місяці, які показують перевагу літератури на іноземних мовах. Отже, не можна сказати, що з мого боку щонебудь зроблено для того, щоб не пропагувати радянської літератури і радянського мистецтва.

Тут говорили про закордонні подорожі. Легко сказати, що я був за кордоном, а до Москви не поїхав. Я хотів бути у Москві і Ленінграді, але з Львова там був академік Маньковський. Таким чином, іде справа про мою поїздку до Ленінграду і Москви.

Товариші, нема сумніву в тому, що я є з одного боку вчений, а з другого боку – мистецтвознавець. Скажіть, хіба може бути такий мистецтвознавець, який би не захотів поїхати до Москви і Ленінграду.

Коли я працював в Університеті я багато витрачав часу на підготовку до лекцій, я робив все для того, щоб лекції були і по суті і по формі на відповідному рівні.

В 1949 р. я думав, щоб поїхати в Москву і Ленінград. Але товариші знають, що це не так просто. Справа у тому, що я обставин в Москві і Ленінграді не знав. Я був у Києві і мені відомо, скільки я витратив коштів. Всі мої резерви, які я повинен був витратити у Москві і Ленінграді, я витратив у Києві – я навіть там не міг улаштувати собі можливість, щоб переночувати.

Коли директор у червні місяці хотів мене послати у Москву і Ленінград, я не мав фінансових можливостей поїхати у Київ, але я не говорив, що мені нізачим їхати до Москви і Ленінграду.

Було сказано, що для поліпшення роботи треба бути в Москві і Ленінграді, а я сказав, що у Москві нема відділу мистецтва.

(З місць: Там є музеї).

Але кабінета мистецтва в такому профілі, який є у нас, – там нема. Мені здається, що мої слова треба розуміти правильно.

Про приміщення. У нас є не одне, а два приміщення і загальна площа більш ніж це є для передбаченого одного зала. Приміщення має прекрасне світло. Труднощі є технічного порядку. Все приміщення переповнено збірками – біля 25 тис. книг. Я звертався до дирекції, щоб виділили комісію для того, щоб обговорити цю справу, але я це все технічно не міг зробити – в деталі я втручатися не міг.

Кажуть, що я обернувся своєю совістю. Тов. Козачук легко сказала важке слово, що я є ворог радянського народу. Я питаю, чи на основі моєї роботи, яка краще всякого слова, зроблено мені такий закид?

Робота, яку я виконую, як вчений, я обслуговую кожного читача, для мене все рівно кого я обслуговую, я досить добросовісно це роблю. Я не маю ніякої допомоги. У нас на все приміщення є три чоловіки, всього є два читальні зала. Я працюю так, як умію, і будьте переконані, тов. Козачук, я прихожу додому дуже втомлений.

Кого я обслуговую? Для мене не існує ніякої різниці, я даю читачеві все, що я тільки можу дати.

Ви також кажете про ворожість. Я повинен сказати, що за останні 5 років до мене не раз, не два і не три звертання, щоб я виступав на різних зібраннях.

(З президії: Де ви виступили?)

– Я виступав на засіданні, мені там не зроблено було ніякого зауваження, щоб щось з ідейного боку було неправильним. Я не знаю, з якої причини мені такі тяжкі закиди людина робить?

Про мої друковані роботи. У 1940 році була сесія ... для друку надійшли рукописи до Києва. Потім почалася війна, і нічого з того не вийшло.

По-друге, в часи моєї праці в університеті, я виступив два рази з темами. Я працював.

Ви вимагаєте від мене, щоб я писав про Польщу, як я там не був.

(З місця: А як ви писали про Радянський Союз, коли ви в Радянському Союзі не були?)

Я не писав. Ось подивіться. (Показує свою книгу) Гембарович, стор. 21, за це відповідає Гембарович, а за це відповідає Гембарович, а за це Гембарович

не відповідає. Те, що написано на 12 сторінці, я не відповідав, тому, що там другий автор.

(З президії: ви ж були лектором все ж таки під час німців?)

– Тов. Козачук закинула якимось словом, що я вперше чую, що я зв'язаний з космополітизмом і формалізмом, що я не боровся з цим явищем. Я цього не вживав, це не відповідає моїм власним поглядам.

ГОЛОВА. Прошу тов. Гембаровича сказати, на яких позиціях він стоїть, як мистецтвознавець, що зробив для боротьби з космополітизмом, як знаток західно-європейського мистецтва, конкретно, – як тов. Гембарович – ви допомогли у розгромі космополітів?

Тов. Гембарович. Тов. Карпенко, я в пресі ніколи не виступав. В цьому напрямку я не мав ніякої здібності, ніякого досвіду і вважаю, що ті, хто запитують мене, знають більше ніж я.

Тов. БІДНЕНКО. А що ви скажете відносно ідеалізму?

Тов. ГЕМБАРОВИЧ. Коли ви закидаєте мені ідеалізм, прошу звернути увагу на те, що я друкував і прошу подивитися, чи це ідеалістичні виступи?

Тов. БІДНЕНКО. А в церкву ви ходите?

Тов. ГЕМБАРОВИЧ. Тов. Бідненко, – це справа чисто моя, особиста і про [неї] довго ми не можемо говорити. В моїй справі нема ніяких ідеалістичних позицій. Коли вчений не зловживає цим моментом, то і ні зачим про це і говорити. Це моє особисте становище. Ми належимо до слов'янського народу.

З місця. Справа у тому, що тов. Гембаровичу було поставлено питання, як він оцінював і боровся з космополітизмом, а тов. Гембарович замість відповіді на це питання, зайнявся питанням про те, як він відноситься до ідеалізму. Я вважаю, що тов. Гембарович добре розбирається в справі ідеалізму, але він не відповів, як допомагав в боротьбі з космополітизмом.

Тов. Гембарович. Для того, щоб ви знали мої позиції, прошу подивитися, як я працюю з читачем.

Не було випадку, щоб я не попередив читача, не було випадку в моїй діяльності, щоб я байдуже ставився до проявів космополітизму і формалізму. Неможливо, щоб я об'єктивно відносився до космополітизму, який є запереченням всякої творчості.

(З президії: Я це раз прочитаю ясно цю записку: «на яких позиціях ви стоїте, як мистецтвознавець?»).

– Я сказав, що я в роботі відкидав всякий космополітизм і формалізм.

(З президії: А за що ви тримаєтесь, де ваша основа?)

– Я не розумію.

(З президії: Є дві ідеології: матеріалістична і ідеалістична, якої ідеології ви дотримуетесь?)

– Я найбільш маю програм в обсягу роботи розділу мистецтва «середньовіччя», яка має більше 400 сторінок, там ви знайдете на кожній фразі роботи заперечення всякого космополітизму і формалізму. Коли я підношу моменти соціальні, всякі проблеми змістовні, тим самим я присікаю справу формалізму і космополітизму. А ця праця друкowana 15 років тому назад,

адже я не є новий борець проти космополітизму і формалізму, але вся моя наукова установка спрямована проти космополітизму.

(З місця: Я вношу пропозицію, щоб вели зібрання коректно і спокійно, хто хоче висловитись, нехай запишеться, а зараз треба дати спокійно висловитись тов. Гембаровичу).

(З президії: Тут поступили записки з питаннями до тов. Гембаровича, на які просять зараз відповісти).

– Перша справа про порнографічну літературу.

Те, що тов. Козачук називає порнографічною літературою, називається «еротик-літератур», там є моменти еротики. Це питання зв'язане з життям полу, там є і наукова література, і художня література і інша. Вся ця література зберігається в окремих шкафах, в бувш[ій] бібліотеці Оссо-лінських зберігалась література.

За 28 р. і коли я працюю в цій бібліотеці, ця література була доступна двом особам. У 1939 році ключі знаходились при покійному Бешк...⁶¹³, який помер в 1942 р. В той час директор звернувся до мене, щоб я перейняв ці ключі за чергуванням, як старший робітник. Ця література від часу до часу поповнювалась книгами, які потрібні були ...

Коли я повернувся до бібліотеки, я там цієї літератури не знайшов тому, що від 1941 року до 1944 р. було деяке переміщення. Книгосховище – на другому поверсі, – коли я подивився на ці спецфонди, то я побачив ці книги, ключі були при мені. Виникло питання, чому ці книги не були передані до спецфонду і я знаю, що це були книжки, які належали до – збірки Оссолінеума, вони не розповсюджувались, і я не знав, чи ці книжки належать до спецфонду, чи ні?

Про те, що я ці книжки зберігав і що був ключ у мене, знав Гурій Миколайович Савін. Таким чином, з мого боку нічого поганого зроблено не було. Мені здається, що я зробив так, як відповідальний робітник.

Для мене справа з друкарським матеріалом, яка була виявлена директором, не відома. В приміщенні, в якому було знайдено матеріал, я не був.

Коли я керував відділом мистецтва, то я там не міг відкрити двері. Я знаю, що в тому році т.т. Кочерзі і Дуднику вдалося відкрити двері, і більш я нічого по цій справі не знаю. Мені не відомо, яким чином туди попав цей матеріал.

Я можу сказати лише про своє враження, а саме, що цей матеріал мені був невідомий.

Здається мені, що всі найважливіші моменти я відмітив. ... вони зняті, ці портрети. Кого вони зображають, я на сьогоднішній день не знаю. Вони являються цікавим матеріалом з культурного боку. Всі особи, які там представлені, є в різних костюмах, вони виявляють різні школи, підходи до людей, і я вважаю, що їх знищувати не належить. Відділ мистецтва відрізняється від інших відділів. Мені здається, що вони не можуть дати ніякого світла на діяльність відділу.

⁶¹³ Очевидно, стенографістка не розібрала прізвища. Особу встановити не вдалося.

Тов. НАЙДА.

Починаючи з 1939 р. і по цей час, чому ви нічого не написали з наукових робіт. По-другому, ви входили до комісії по перевірці того відділу, в якому працював Дашкевич, чому ви не підписали акта?

Тов. ГЕМБАРОВИЧ.

Я вже відповів, що в 1940 році моя рукопис була в Києві, війна перешкодила. За останній рік я двократно брав участь в науковій сесії, де я мав дві роботи.

Щодо справи підпису протоколу комісії по перевірці відділу бібліографії, то не тільки я, а й інші не підписали цього протоколу. Я вважав, що стилізація цього протоколу в деяких пунктах не об'єктивна. Я вважав, що третій пункт потребує іншої стилізації. Тов. Сак заявила так, або підпишіть так, як є, або не підписуйте взагалі. Я можу підписати тільки те, на що я маю повну відповідальність, а робота тієї комісії і протокол мене не вдовольнили. Я вимагав деяких змін і доповнень, тому, що мені здавалось, що протокол комісії не дав повної картини роботи відділу бібліографії. Тов. Сак може підтвердити чи були інші спрямовання, чи ні. Вперше, коли я обізнався з діяльністю відділу бібліографії, треба було, щоб ця картина піднесла не тільки недоліки, а і позитивні риси.

(З президії: Тут є запитання таке, як ви, як керівник установи, будучи прихильником католицької церкви, [ви] можете поєднати реакційну католицьку церкву з радянським мистецтвом?).

Тов. ГЕМБАРОВИЧ.

Питання дуже складне: є почування релігійні і ватиканські. Почування релігійні – вони по-різному у людини виглядають. Кожен з місцевих людей, так як і я пройшов дві школи: школу релігійну і атеїстичну. Релігійна школа – це була моя мати. 40 років тому, я був сильнішим атеїстом, більш, ніж всі мої критики.

З місця. А зараз?

Тов. ГЕМБАРОВИЧ. Я в молоді роки відкинув релігію. Пройшло довге життя, і це життя мене навчило багато іншому.

Мені здається, всі знають, що таке – терпіння моральне, безсонні ночі, коли відчуваємо, що ґрунт усувається з-під ніг, – то в такі моменти людина вчена хотіла б себе почувати дитиною і пригадати собі, як його мати молилась, що релігія – це мобілізація всього кращого, що не дозволяє бути песимістом, а краще бути [...] це для того, щоб людина розмовляла зі своєю матір'ю, що мати йому розкаже. Людина підкріплюється, і получаються особисті переживання, які нічого спільного не мають ні з якими переконаннями. Людина знаходить в себе сили, щоб все пережити те, що буває в житті.

Тепер відносно того, коли в діяльності є які-небудь прояви суперечності поміж обов'язками і тим, що розум диктує людині. Я не бачу принципової суперечності поміж обов'язками і світоглядом.

(З президії: Чому ви не поїхали в демократичну Польщу?).

– Чому я не поїхав, – справа була дуже комплікована, мої особисті обставини в той спосіб склались, що в той час, коли був останній термін

відїзду, я не міг зі Львова відїхати, бо особа, що була мені доручена, була тяжко хвора.

(З президії: Хто був хворий?). (Тов. Гембарович мовчить).

(З президії: Ви вивчали філософію марксизму і чи розділяєте ленінсько-сталінський світогляд?).

– Коли прийшла радянська влада, мені було 50 років життя, я був людиною оформленою. Змінювати зі дня на день свого світогляду я не міг, тому, що мій світогляд складався протягом всього мого життя.

У 1941 р. Директор нашої бібліотеки мав зі мною розмову. Наприкінці він задав мені таке питання, чи я є комуніст, чи я не є комуніст. Я йому відповів. Він подумав хвилину і сказав, якби я не знав, що це ви, так я подумав би, що ви комуніст.

В який спосіб я мотивую всі ці справи. Коли я був в університеті в 1947 році в семінарі, я був учасником доповіді по мистецтву. Були там різні наукові робітники. Різниця часто лежить не в наших поглядах, а в тому, що між нами і товаришами зі сходу є різниця, вони жили і будували комунізм, а ми жили в різних обставинах, наше виховання на старій культурі, але зміст і напрямок той же самий.

Я бачу в різних випадках, що дискусії, які провадяться, мають фразеологію іншу, діалект інший, але сама основа є та ж сама.

Мені задали питання, на скільки я опанував марксистську методологію. Мені важко сказати, тому, що я в своїх лекціях і тепер, поскільки маю часу і можу підняти свою старість, і наскільки я можу боротись сам з собою, я стараюсь подолати яку-небудь ідеологію, щоб вона мала обов'язково відтінок марксизму. Ця справа для мене не така легка й я не можу сказати, коли я цю роботу закінчу.

Коли я приступаю до опублікування? Тоді, коли я буду переконаний, що мій світогляд перебудований й відповідає марксистській методології.

С места. Товарищи, такое ведение собрания ни к чему не приведет. Мы выслушали выступление тов. Гембаровича, а сейчас выслушиваем его оправдания. Я предлагаю прекратить дальнейшие вопросы тов. Гембаровичу, а затем, если возникнет необходимость – можно будет задать тот или другой вопрос.

ГОЛОВА. Я вважаю, що треба дати можливість тов. Гембаровичу відповісти на всі питання, які перед ним поставлені.

С МЕСТА. Я прошу мое предложение голосовать.

Тов. ОЧЕРЕТЕНКО. Мне кажется, что задавая вопросы тов. Гембаровичу и выслушав его ответы, мы можем окончательно выяснить все его мысли и убеждения, повторяю, – по поставленным перед ним вопросам. Может быть это поможет тов. Гембаровичу разрешить вопросы, которые еще у него не разрешены.

ГОЛОВА. Хто за те, щоб припинити питання тов. Гембаровичу – прошу голосувати. Нема. Таким чином, ми продовжуємо задавати питання тов. Гембаровичу.

З МІСЦЯ.

Чи вивчав тов. Гембарович Положення Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна? В який спосіб і чи згоден він з цим вченням?

Тов. ГЕМБАРОВИЧ. Я вивчав і вивчаю Положення Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна.

(З президії: Чи відомо вам, що Ватикан використовує добрі почуття віруючої людини для цілей жорстокої класової боротьби?).

– Да, відомо.

(З президії: Тов. Гембарович, скажіть чітко і определенно, на яких позиціях ви стоите, матеріалістических или ідеалістических?).

– Матеріалізм я розумію, як матеріалістичне трактування всякого питання, виходячи від фактів, а не ідей. На такому становищі я завжди стою, що у всякому питанні я старався до джерела самої справи, не тільки, як освітлювати дане питання, а до джерела кожної справи. І з цього боку я є, власне, матеріаліст, тому, що я спираюсь на факти, і поза факти не виходжу. Адже, космополітизм йде від самих фактів, робить інтерпретацію відірваною від фактів, тому я борюся з космополітизмом і ідеалізмом чи то в мистецтвознавстві, чи то в літературознавстві. Бо ж сама основа, коли вчений не виходить із фактів, а із свого надуманого чуття, коли він факти не пристосовує до основної думки, це не є справжній вчений.

На тім спиралася моя ціла наукова робота. Мені здається, що в моїх надрукованих роботах, які були дуже давно видруковані, ця точка зору виступає цілком виразно.

Я ніколи не виступав з тими проблемами, які не спирались на фактичний матеріал.

ГОЛОВА. Слово надається тов. Труш.

Тов. ТРУШ. Товариші, я, перш за все, повинен застерегти від слів, які тут висказала тов. Козачук, що нібито я був другом Дашкевича. Я не тільки не був його другом, але до бібліотеки його не знав. В бібліотеці я з ним вперше зустрівся, а щоб другом бути такого чоловіка, це ніколи не могло бути – я і хорошим знайомим його не був. Щодо відношення до цієї справи, до цього поганого злочину, який кидає тінь і на мене і на всю бібліотеку, то я ніякого відношення не мав і, взагалі – з українсько-буржуазними націоналістами я не мав і не маю ніяких взаємовідносин.

По своєму вихованню я належу до іншого світогляду і завжди, скільки я міг, провадив в життя думку, щоб ми всі українці і руські об'єднались. Про це сказав мені мій батько і так я і працював. ... можливо у мене другі похибки, але щодо відношення до українських буржуазних націоналістів, щоб у мене найменші зносини були, або підтримка, або содіяння різні, – в цьому ніхто не може мене упрікнути. Може я в справі бдительності мав похибки, може несвідомо я заподіяв щось, але я не сам, я ходив до відділу бібліографії. Я вічно старався, коли поступив в бібліотеку АН, просунути свої знання в тематичній праці з огляду на вчення класиків марксизму-ленінізму.

І, щоб я був добре знайом з Дашкевичом, про це ніхто не може сказати. У нас були деякі непорозуміння в справах виробничих. Він настоював

на одному ... з ним був обговорений план на 1949 р. і з ним треба було вести різні дискусії для введення тих чи інших тем до відділу.

(З президії: А хто був йому другом в бібліотеці?).

– У нього характер звисока, як би сказати презрительний, отже, на перших порах мені було дуже важко туди заходити. Він навіть до мене підходив так, що мені було важко з початку туди заходити. А потім я настояв на своєму в питаннях впровадження класиків марксизму-ленінізму до складу новинки. Тоді я почув, що він мені не ставить таких препонів.

Інші похибки у мене були такі, що може я щось недосмотрів, я повинен був бути більш бдительним і більш вникати в суть справи не тільки того відділу, але і інших відділів.

Але я скажу, що я не тільки не відчував в собі сили до цієї праці і висловлювався з цього приводу, а моя похибка була та, що я пішов на цю посаду.

Про мою роботу в бібліотеці і моє ставлення до радянської влади, до поліпшення умов праці і про збільшення виробничих планів бібліотеки, може говорити той факт, що коли порівняти план попередній з планом 1949 року (є протокол виробничих нарад), то наприкінці 1948 року, коли я вступив тільки в бібліотеку, я на виробничих нарадах в цілому ряді відділів давав доповнення до планів, розширював їх, наближав до теперішнього часу, старався, щоб вони мали зв'язок з виробництвом, поширював екскурсії ... створення пересув[них] і інших виробничих робіт, а також велика справа по упорядкуванню великого книгосховища ... це при допомозі товаришів удалося провести.

Пропонувалося 25 тис. книг упорядкувати в плані. Я вважав, що це основна робота над упорядкуванням книгосховища, і що такий стан в радянській бібліотеці – неможливий.

Я не говорю, що я добре працював і багато зробив, але я вважаю, що по мірі сил я старався ліквідувати недолки, які я помічав і які я міг усунути.

Щодо себе особисто. Моя помилка полягає в тому, що я в своїй біографії не написав відносно того, що я знаходився при чехословацькому полку на протязі трьох місяців і служив в добровольчеській армії – це моя велика помилка.

В травні місяці, коли часті повертались і я побачив, що коли на Дон прийшли німці – проти них ніхто не воює. Це мене дуже поразило, і я відступив. Восени цього року я разом з матір'ю поїхав до Станіславу.

Цілком засуджую погані і злочинні дії Дашкевича, який шкодив роботі бібліотеки і не тільки – бібліотеки – він намагався пропагувати якусь літературу, якісь ідеї, які не мають місця у нас. Я це цілком засуджую, але про це я не мав ніякого поняття. Я вважав Дашкевича честолюбцем. Так, наприклад, він показував мені газети, де надрукован[ий] – він хотів зробити собі кар'єру, але всього цього я собі не уявляв.

Щодо його родичів, я повинен сказати, що я жив цілком окремо від українських націоналістів, і це відноситься не тільки до мене, але багато руських так само себе почували.

.... Їх літератури я не читав.

Я відповідаю тут, що я не боявся його, я не прикривав його, але я просто його не знав. Про мою любов до руського народу, до Радянського Союзу можна говорити не словами, а про те говорить моє ставлення до роботи, яка безспорно мала і недоліки, і похибки, бо я не є ідеологічно видержана, вихована як слід людина, але щодо ставлення основного, щодо питання, з ким нам бути, в цьому у мене не було жодного сумніву.

Можете собі уявити, що коли презреним ворогом українського народу Дашкевич так зробив, то це падає особисто і на мене, але падає не як на пособника, а як на чоловіка, який не бачив, не міг бачити того, що зроблено, тим більш, що я не знаю, що його ближчі співробітники, (а я з ними не говорив), що вони робили, знаю тільки щодо своєї праці, я був по різних відділах в бібліотеці і завжди старався продвигати ті пункти плану, які є ближче до життя, як мені здавалось.

Я не буду перечисляти всього, що зроблено за цей рік в бібліотеці, але старші працівники можуть сказати, що є поліпшення в роботі. Я не кажу, що я сам все зробив, але в якійсь малій частині я також допомагав до кращого застосування.

Основний мій недолік той, що, як вірно замітила тов. Козачук, у мене безініціативність і незрілість, я це признаю, а також моє це зам'ягке ставлення до людей. Це основний мій недолік.

Але, сказати, що я колись з кимсь мав зв'язок, або прикривав ту мерзенну роботу, яка виконувалась поза нашими очима, того ніколи не можу мати на своїй совісті, ані у своїй діяльності, бо з ними я був завжди далекий.

ГОЛОВА. У кого є питання?

Тов. ОЧЕРЕТЕНКО. Де Ви вчилися? Яка у вас освіта – середня чи вища? Чи приймали ви участь в боях проти Червоної Армії? Кого з співробітників бібліотеки ви вважаєте прибічниками українських націоналістів? Чи є в бібліотеці такі, як Дашкевич, чи таких нема?

Тов. ТРУШ. Я вчився в Ростовській гімназії, а у 1918 році поїхав до Станіславу, де закінчив свою освіту. У 19[2]1 році я поступив у Львівський Університет і працював у бібліотеці. Коли почалась полонізація в Університеті, я поїхав до Праги, де дістав абсолюторій ...

З МІСЦЯ. По якій спеціальності?

Тов. ТРУШ. По фізико-математичній. В боях я був, в так званому, корніловському поході – я, дійсно приймав участь в цих боях, правда, інженерна частина в чехословацькому полку більшу участь приймала в роботі мостів, але, безперечно, я не можу сказати, що я не приймав участі в цих боях. Коли я приступив до роботи в бібліотеці, я не знав особистих думок людей і не говорив з ними – я звертав увагу виключно на виробничу роботу, на поліпшення роботи.

Тов. КОЗАЧУК. Ви вчилися в гімназії в Ростові на Дону, а яким чином ви попали в чеські війська?

Тов. ТРУШ. Я, дійсно вчився у Ростові на Дону, але я приймав участь у корніловському поході. Я зараз не буду говорити, яка була моя провідна думка. Це нібито було так, ... що ми – чехи створили свій отряд, і мета перед революцією полягала у звільненні чехів від австро-венгерського

владичества. Ми біженці, які тікали з Галичини мали думку – створити отряд галицький для звільнення Галичини.

(З місця: тов. Труш, ви були замісником керуючого бібліотеки, ви знали, що у вас посторонні люди без вашого дозволу ходять до різних відділів, бібліографічного і друг[их].?)

По-друге, коли ви були гімназистом в Ростові, в яким класі ви були, коли прийшли до отряду? Вам було тоді 17 років, це є доросла людина, ви знали, що це ви йдете драться не за свою вільну Галичину, а за те, щоб йти проти Радянської влади?).

– Щодо посторонніх людей. Ще весною того року було становище таке, яке я застав в бібліотеці, і таке становище було в більшості інших відділів. Я старався його покращити, скасувати недоліки. Щодо посторонніх людей, то я повесні цього року склав два проекти такої пропускної системи. Коли я був в Київській бібліотеці, я придивився і взяв зразок. 2 попередніх проекти є на руках директора про пропускну систему. Я совітувався при їх складанні з ученим секретарем, з керівниками відділів, які мали віношення до цього, і я такий проект склав. Значить ініціатива моя в тому напрямку була.

Щодо посторонніх людей, які мали вхід до бібліотеки, але виходу без пропуску вони не мали. В такому напрямку я це проробив.

По другому питанні: я поперше сказав, що я не хотів говорити, яка була провідна ідея. Я не виправдую себе, що я вступив в цей отряд. Тоді був початок радянської влади, тоді мінялись думки. Я не хочу боронити свого того становища і виправдатись, але я пояснюю, що я був таки в поході тільки 3 місяці.

(З президії: Ви не відповіли на питання тов. Очеретенка, як ви вважаєте буржуазних націоналістів? І по-друге, які ваші взаємовідношення до тов. Гембаровича?).

Тов. ТРУШ. На питання тов. Очеретенка я відповів, що ніяких розмов ні по яким справам я з ним не вів і тому не можу сказати, хто прибічники українсько-буржуазних націоналістів. Повторюю, що ніяких розмов з ним не мав, а я тільки настоював на виконанні тих чи інших міроприємств. Мої взаємовідносини з тов. Гембаровичем – тільки офіційні. В минулому році я піднімав питання щодо переобладнання читалень і збільшення їх, про що свідчить протокол виробничої наради. Потім були підняті такі питання, як про каталог, збільшення екскурсій на виробництво, бібліографічні довідки

Тов. КАРПОВ. Як ви розцінюєте погляди тов. Гембаровича?

Тов. ТРУШ. Щодо самої праці – він чоловік вже не молодий і може в зв'язку з цим у нього нема такої енергії, але коли мені була потрібна певна настойчивість щодо переведення читального залу, він старався погодити цю справу, правда, питання щодо перенесення і поширення читального залу – не міг розрішити.

З МІСЦЯ. Він говорив, що не може цього брати на свою мистецьку совість.

Тов. ТКАЧУК. Скільки років працюєте по спеціальності в бібліотеці? Чи добре знаєте бібліотечну справу і як ви підвищуєте свій політичний

рівень? Ви сказали, що почуваете себе не зовсім обізнаним, коли не можете дати оцінку поглядам тов. Гембаровича. Я вас запитую, – чи ви вважаєте себе матеріалістом?

(З місця: Що ви робили під час евакуації?).

– Я пригадую, що навіть як тата арештували в 1914 р. як прийшли жандарми, то вони застали у нього російські книжки. Я тоді зачав працювати офіційно в бібліотеці в 1921 р., це була бібліотека бувшого Народного Дома. Працював я там 9 місяців. Потім я вчився, но працював. Вже по закінченні вчення, організували бібліотеку в Станіславі при кооперативі літературно-драматичному О[бществу]ві, також при інституті «Руської народної думи»⁶¹⁴. Потім я працював у Львові в бібліотеці книговидавництва «Слово», потім в Політехнічному Інституті, і звідти я був закликаний сюди.

Як фахівець, я не вважаю себе фахівцем в широкому розумінні, бо хто більш вивчає науку, жде менший науковий досвід.

Я старався, і в 1940 році закінчив бібліотечні курси, старався весь час самостійно вивчати бібліотечну справу. Крім того, я працював в Політехнічному Інституті, там дістав великий досвід.

Мені доводилось працювати при таких умовах, коли радянських книжок було мало і треба було їх знаходити. Там я жодної догани не дістав, а навпаки, признавали мою працю. В АН я працюю один рік і 2 місяці. Я признаю, що я був в Києві 10 день, я старався з тих 10 день познати радянську бібліотечну справу, яка для мене була більш новою, і я старався свій досвід щоденно внідрити в життя і поліпшувати організаційну справу бібліотеки. Щодо підвищення свого політичного рівня, то я вдома читав історію партії, біографію тов. Сталіна і інші твори. Крім того, я старався відвідувати лекторій, правда, що все ще недостатньо.

На яких позиціях я стою?

Тов. БІДНЕНКО. Ви матеріаліст чи ідеаліст?

Тов. ТРУШ. В розумовому житті я стою на становищі матеріаліста.

З МІСЦЯ. ... А чому вдома на позиціях ідеалістичних? І в церкву ходите і хрест носите.

Тов. ТРУШ. Одне другому не мішає. Під час окупації я працював в Політехнічному Інституті і дуже бідував. Ніхто не може сказати, що я під час окупації себе в чимсь скомпрометував. Навпаки, я старався, працюючи в Політехнічному Інституті, сховати ті фонди, які були в моєму розпорядженні – або знищити, або приховати.

З МІСЦЯ. Для кого приховати?

Тов. ТРУШ. Для радянської влади.

Тов. ХРЖАНОВСЬКИЙ. У вас протиріччя: – одне з другим не пов'язується. Треба сказати відверто без зайвої демагогії, як дійсно все було. Щодо вашої роботи в Політехнічному Інституті, то директор бібліотеки Інституту, в розмові зі мною, сказав, що ви працювали дуже погано,

⁶¹⁴ Має бути: «Руського народного дому».

що ви ховали радянську літературу від студентів, і, що вони дуже раді, що позбавились від вас. Про все треба відверто сказати.

Тов. ТРУШ. Я говорю щиро перед своїм колективом. Так, я сказав, що коли німці прийшли на Дон, я вийшов з цього отряду.

Щодо моєї праці в Політехнічному Інституті, може бути суб'єктивна думка бувш[ого] Директора бібліотеки. Я кажу, що мене хвалили на підставі наказу директора Інституту, це записано в трудовій книжці. Я навіть тов. К... подав проект наказу директора інститута, в тім наказі сказано: «Об'явить тов. Трушу благодарность за двухлетнюю и безупречную службу в Политехническом Институте», він сам подав проект того наказу. Він мене уговарював, щоб я не уходив з інституту.

(Конец выступления).

ГОЛОВА: Слово представляється тов. Боднару.

Тов. БОДНАР.

Товариші, я дуже вдячний тов. Козачук і Антон Захар[овичу], що мою справу піднесли на загальних зборах, бо це тягнущє йде ще з 1947 року, а я все не маю змоги виступити і виправдатись.

Історія полягала в тому, що коли прийшли німці в 1941 році, мене запросили на нараду представників міста Львова, і на тій нараді був обраний, так званий національний комітет, який міг би порозумітись з німцями, але німці цей комітет розв'язали. Адже ця нарада не була по нутру німцям.

Щодо того, що я підписував щось на тій нараді, я заявляю, що я там з тією газетою не мав жодних зносин. По-друге, як могло статись, коли 2-го липня 1941 р. німці зайняли Львів, а появилась ця стаття 6 липня, – прошу сказати, чи могло бути, щоб за 4 дні була налажена пошта і, щоб я міг через 4 дні будьщо підписувати. Про цю статтю в газеті я довідався в 1947 році, коли зам. партсекретаря тов. Дудник запитав мене, я все сказав, що зараз говорю. Він мені тієї газети не показував, а перед тим я тієї газети також не бачив, адже я тієї газети не підписував.

(З президії: Покажіть газету т. Боднару).

– Я вважаю, якби це було проти радянської влади, то це було б і в львівських часописах, і в Львівських Вістях.

(Тов. Боднару показывають газету).

– Я цієї статті не підписував і не читав.

(З президії: Подивіться, ця нарада була у Львові, а газета вийшла в Бучачому⁶¹⁵).

– Я того не знаю, на тій нараді я не голосував і ніяких заяв я не підписував.

Тов. ОДУХА. Це та газета? (Показує).

Тов. БОДНАР. Яле я нічого не підписував. Я клянусь, що цієї газети не бачив і ніколи не підписував. Я не можу зрозуміти, що це була за заява. Коли б я був свідомий, щоб я підписував проти Радянського Союзу,

⁶¹⁵ Йдеться про м. Бучач на Тернопільщині.

то я не залишився б у Львові, але у мене нічого не було проти радянського народу, проти українського народу, у мене не було причини для того, щоб виїхати із Львова.

Своєю роботою у бібліотеці можу ствердити, що я працюю з совістю і стараюсь виконувати все, що на мене покладатиметься.

ГОЛОВА. Ви являєтесь професором, а чому статті ...

Тов. БОДНАР. ... я являюсь професором, але з редакцією я не маю ніяких зв'язків крім того, що я передплачую за газету «Вільна Україна». Я таке становище маю в бібліотеці, що зі мною ніхто б не считався, але при німцях я був бухгалтером.

З МІСЦЯ. А ви приймали участь у зборах проти радянської влади?

Тов. БОДНАР. Це були збори для того, щоб встановити який-небудь спосіб життя з німцями, і коли б та нарада була б по нутру німців, то вони б не розігнали національний комітет.

(З президії: Може ви забули, я вам нагадаю, що ви там робили. (Берет газету, чтобы прочесть).

(З місця: Я вважаю, що не зовсім доцільно забруднювати наші збори тією гряззю, що там написана).

(З президії: Там були питання, з яких видно, як ви ставитесь до радянської влади).

– Про моє ставлення до радянської влади я скажу: Я є син рільника малоземельного. Інститут я закінчив власними силами, бідуючи і голодуючи. Весь час я працював для народу, як вчитель, працював і за Австрії, і за Польщі при наших кооперативних установах для поліпшення долі нашого народу. Мені було приємно те робити і я робив. До народів Радянського Союзу ніколи я вороже не ставився і ніде вороже не виступав.

(З місця: ви сказали, що ви математик, чому ви не працюєте за цим фахом?)

– Чому я не працюю в школі, я зараз скажу. У 1939 році в липні я був вибраний до управління наукового товариства ім. Шевченко, де мені поручили бути заступником голови. 23 вересня 1939 року вступили радянські війська до Львова. Голова товариства був тоді хворий, а вкінці він виїхав до Німеччини, і все він тут лишив на мою опіку. Я не міг в ті хвилини тут все покинути і мусив виконувати свій громадський обов'язок до кінця.

У 1940 році відбулись загальні збори того товариства і товариство розв'язалося. Я мусив справу ту передати представникам АН. За той час школи були восстановлені, а я лишився при бібліотеці і працював з 1939 року. З тих часів, коли була німецька окупація, сили були дуже [страчені] і я пішов по должності бухгалтера. Зараз я маю 70 літ, і жодна школа не хоче, щоб в ній працював такий вчитель, і я лишився працювати при бібліотеці.

(З місця: значить я розумів так, що ви не професор, а викладач математики в середній школі).

– У нас в Австрії вчителі середньої школи називались професорами, поскільки зложили відповідні іспити.

Тов. САЙДАКОВСЬКИЙ⁶¹⁶. До наукової діяльності ви мали невелике відношення?

Тов. БОДНАР. Я не мав ніякого відношення.

ГОЛОВА. Але товариство мало наукові основи?

Тов. САЙДАКОВСЬКИЙ. Мені здається, що ви були видатною фігурою і тому попали на ці самі збори?

Тов. БОДНАР. На ці збори я попав тому, що хтось мене проводив туди, а запрошення на збори я не одержував.

ГОЛОВА. У кого є ще питання? Питань нема.

Тов. БОДНАР. Я дуже вдячний за те, що цю справу підняли і все те, що було можливе, вияснили.

Кінець виступу.

ГОЛОВА. Слово надається тов. Левицькій.

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Що на території нашої бібліотеки витворився такий погляд, що я на два fronti – і туди і сюди – я прошу дати пояснення.

Товариші, я буду трошки більше говорити тому, що моє життя було довгим і тому, що я говорити не вмю, я ніколи не виступала перед такою великою аудиторією.

– Яка була моя ідеологія? Моя ідеологія була такою, як і більшості галицької інтелігенції.

Я виховувалась за Австрії в так званому національному дусі. Я вважала себе україркою, і мене вчили в українській школі, вчили, що я повинна працювати для українського народу. Тоді ще не розбирались – чи це народ був соціалістичний, чи буржуазний. Але, коли я закінчила вчительську семінарію, тоді на цій території існувала вже соціал-демократична партія. До партії я не належала. Я належала до так званих «попутників», як говорив тов. Ленін.

Прийшла війна 1914 р., прийшли УСС. Що вони хотіли? Хотіли України. Яка Україна має бути, чи вона має бути відразу самостійна, чи десь при Австрії. В кожному случаю хотіли України самостійної. Мені це було симпатично. Всі українці, що були тоді, не вважали б себе за українців, коли б для них цей рух був ворожим в ті часи.

Чим я виправдаю себе? Виправдаю тим діалектичним підходом. Таким я дивилась в 1917 році – 1918 р., інакше дивилась ніж тепер. В той час, коли Австрія, чи Росія розділилась на Чехословакію, Естонію, і тоді ми хотіли самостійної України. Я не билась за це, але УСС билась проти царата, хотіли, щоб у нас цей рух за самостійну державу проявлявся. Ми це все пережили і ми в тому соціалістичному русі, який в 1917 р. був, інакше до цього ставились.

Тепер 1917 рік. Революція була для всіх симпатична і ще більше для нас, коли ми думали, що утворимо свою державу. Потім прийшла наша, так

⁶¹⁶ Очевидно, йдеться про **Сайдаковського Соломона Зіновійовича** (1902–?) – геолога, кандидата геолого-мінералогічних наук, старшого наукового співробітника Львівського сектору (1947–1950) Інституту геологічних наук.

звана, «національна катастрофа», як ми її називали, самостійної України не утворилось, а утворилась УРСР.

Які були мої відносини до тієї УРСР? Не можу сказати, що я була на 100 % зразу настроєна дуже прихильно до того. Були письма і такі, і такі. Я весь час мусила заробляти на хліб і не мала часу витворити в себе таку стійку ідеологію, і все хотілось чи так, чи так.

Тоді прийшла Польща. Ми голосували також за самостійну Варшаву. Потім ми побачили, як та Польща з нами поступала. Не можу сказати, що я до поляків зле відносилась, але вони все мені нагадують про ту Польщу, якої я не могла знести. А чому? Товариші [напевно] знають.

Адже, хиталось у мене. Коли було менше агітації проти УРСР, симпатії клоняться туди, коли симпатія проминула йшла проти УРСР, знов думалось мені, з німцями було б краще. І так було аж до 1939 року. ... і такий настрої був до 1939 року. Я хочу, щоб мене зрозуміли тому, що я кажу правду. Німці, які підтримували рух проти Польщі вони витворили націоналістичну молодь, яка була об'ята цією пропагандою ... так, коли вона втікала до Німеччини, вони її віддали Польщі.

– Я була здивована, як це німці могли ... людей, яким вони дали в руки зброю. Прийшла Закарпатська Україна. Хто створив Закарпатську Україну? Німці. Хто її знищив? Німці. З цього можна зробити відповідний висновок.

Прийшов 1939 рік. Німці нас легко уступили Радянській владі. У нас була розгубленість ...

ГОЛОВА: Більшість не була проти українського народу, а тільки гнила інтелігенція була проти Української Республіки.

Тов. ЛЕВИЦЬКА: Мені здавалося, що мене хочять продати і я сказала, що цього не припущу. З цього моменту я була розгублена, але потім я переконалась, що це зовсім не так страшно, як здавалося. Я побачила, що радянська влада дає можливість кожній дитині вчитися, дає можливість говорити своєю мовою. Вічне змагання за краще примусило всіх нас боротися за щось хороше, і все це стало близьким до мене і потягнуло до радянської влади. Таким чином, я стала на радянський шлях і працювала, як директор ... школи. Потім я почала працювати в літературно-мовному кабінеті Педагогічного Інституту.

Отже, прийшов 1941 рік, війна. І тепер також чоловік інакше дивиться.

Радянська влада прийшла, радянські війська прийшли, і за 1–3 дні все перевернулось. Потім прийшли німці, а потім знов радянська влада другий раз прийшла. 2 дня радянські війська побули, потім знов німці прийшли. Я бачила ті трупи, які залишились в тюрмі і казали, що це радянська армія все зробила. І не дивуйтесь, що в перші часи я довідалась, що це була справа німців, а писалось, що всі трупи – це була робота Червоної Армії.

Але по якимсь часі я побачила, що з німцями нам не по дорозі, і я знов стала (не можу сказати, що дуже чекати) але знала, що за радянською владою буде краще.

(З місця: ви сказали, що у Дашкевича нашли «Майн кампф»?).

Я прочитала «Майн-кампф», і там було так написано: «Ми підбиваємо мечом той же схід, ми маємо взяти його і під плуг свій ... «нур фюр дойтче». І це мене знов привернуло назад. Я не знала, що ті трупи були ділом німецьких рук. Це мене поставило осторонь радянської влади, і, коли всі тікали, я ніколи не думала, щоб я могла втекти. Як товариші говорять, що не було підвод, чи не підвезли. Наші жінки були часто дуже консервативні, і я знаю часто були випадки, коли чоловіки втікали за своїми жінками.

Коли прийшла радянська влада, я думала, що такого сильного є в ідеології радянської влади? І відчувала, що вона уміє згуртовувати людей навколо себе. І так, як я за німців читала книги німецької ідеології, так і при радянській владі цікавилась і прочитала Марксизм-Ленінізм, і так я, вивчаючи і читаючи твори класиків марксизму, дійсно стала на шлях радянської влади, за таке змагання, за краще наше майбутнє. І тому, що я вважала, що влада ця, яка не є ще ідеальна, а ця влада тому не є ідеальна, вірніше керівники різних установ не всі ідеальні, але вони стримлять до чогось кращого, і я певна, що прийде час, коли такий лад запанує, про який говорив Ленін і Сталін, і я вірю, що такий лад прийде. Щодо Дашкевича – все це дуже прикро, а ще більш прикро, коли я узнала, що його заарештовано. Я ніколи не уявляла, що Дашкевич може щось зробити проти радянської влади. Я просто не можу ще повірити, що все це трапилось. Може слідство і суд з'ясує, що це якийсь випадок, але коли ми знаємо, що все це правда, то ми його засудимо.

3 місяця. Мне кажется, что свое лицо тов. Левицкая уже показала. Это человек – куда ветер гнется.

А как вы смотрите на жертвы, которые имеют место?

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Я, товариші, знала тов. Галана. Мені було відомо, що тов. Галан стоїть за радянську владу. Я ще за Польщі дивилась його п'єси. Це неприпустимо, що трапилось і я це засуджую ... Велика різниця між 1917 р. і теперішнім роком. Тоді було багато дрібних шляхів, а тепер світ поділився на дві частини і третього шляху нема.

(3 місяця: як ви вважаєте, зараз Україна самостійна, чи не самостійна?)

– Не є цілком самостійна, бо є в дружбі з іншими народами, це, правда, не є ідеальна дружба.

(3 місяця: про який ви мрієте кращий лад, крім радянського?)

– Коли буде на 100 % здійснена радянська влада, це буде кращий лад, від всіх інших.

Ще треба сказати, що все, що сказав тов. Ленін в 90-х роках [і] на початку ХХ віку, все справдилось.

Тов. ДУДНИК.

З яких арсеналів ви брали таке твердження, що Україна зараз самостійна, чи ні. Ви пригадуєте, коли ви одержали анонімного листа на адресу одного громадянина, який приїхав з Донбасу, якраз твердження, які у вас зараз, дуже нагадують те саме, що написано в листі. Ви працювали тоді на Радянській № 24.

Тов. ЛЕВИЦЬКА.

До кого був той лист? Я нічого не знаю ні про який лист. Тов. Дудник, тут щось не так.

Такі погляди, як у мене, такі має кожний галицький українець.

З місця: (Ви бандерівців засуджуєте, а що ви зробили в практичній своїй діяльності? Ви пригадуєте, яка література була в підручній бібліотеці?).

Тов. ЛЕВИЦЬКА.

Прошу про це не нагадувати, бо ви знаєте, як було з тим, ви знаєте, як була справа з тією літературою, чия це справа.

(З місця: називайте імена).

(Тов. Дудник: Як прізвище того громадянина, що йому вручили листа?) (Т. Левицька мовчить). (Тов. Дудник: Спасенко⁶¹⁷ пригадуєте?).

– Спасенко одержав листа, але, щоб я чужий лист читала, я в своєму житті чужого листа не читала.

З МІСЦЯ. Яка освіта у тов. Левицької, де вона працювала при панській Польщі, де працювала під час окупації, на якій посаді зараз працює і що зробила, яких наслідків досягла в роботі?

Тов. ЛЕВИЦЬКА. За Польщі я працювала вчителем. При радянській владі один рік я працювала вчителем. Під час окупації теж працювала вчителем. Працювала я в Педагогічному Інституті. За німців я працювала в гуртожитку, тобто, – я працювала по сумісництву і в гуртожитку і в школі, а потім при радянській владі я в Інститут не повернулась. Була вільна посада в бібліотеці ... куди я поступила працювати і мені здається, що я дуже добре виконувала свої обов'язки.

Тут згадували про те, що Левицька була за кордоном. Справа в тому, що Левицьких було багато.

З МІСЦЯ. В науковому товаристві Шевченко ви знали Володимира Левицького?

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Це мій професор математики.

З МІСЦЯ. А після він працював в НТШ?

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Він був дійсним членом НТШ. Він мене на протязі трьох років вчив фізиці.

ГОЛОВА. Тут було питання відносно літератури ...

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Я працювала по обслуговуванню читача на Радянській вулиці. Товариші, я ніколи не брехала і коли б я була проти радянської влади я б не зупинилась у бібліотеці. Коли хто-небудь говорить, що я укриваюсь в бібліотеці, той дуже помиляється.

Не було тоді питання про, так звану обмежену літературу для обмеженого користування. Застала я підручник⁶¹⁸ в бібліотеці НТШ.

(З місця: хто її комплектував?)

– Мені сказали, що її комплектував тов. Янчак. Я даже не знала, а що в тих збірниках було такого: збірник геологічної секції, збірник історичної секції, збірник природознавчої секції і т. ін.

⁶¹⁷ Так у документі. Особу встановити не вдалося.

⁶¹⁸ Очевидно, йдеться про підручну бібліотеку.

В бібліотеці була велика сила концентрації, цією концентрацією все було завалено, і возом везли, і несли, і ця концентрація була в тій комнаті, де знаходиться підручна бібліотека. Так трохи концентрації і по кутках валялося, і ніхто не говорив, ніхто не питав мене за ту концентрацію, що це за книги. Ніколи я цим питанням не займалась.

Ще мені Жук⁶¹⁹ давала книги, і мені казали «дивіться, вам Жук дає книги, що це за книги?» І казали мені пишіть доноси. Я сказала, що я доносів ніколи не писала і писати не буду. Тоді Жук до мене знов – «Пишіть доноси на Карпа⁶²⁰». А що ви хочете від Карпа, чоґо ж ви не говорите з ним, не йдете до нього? Але мені нічого на це не відповіли.

Потім кажуть, «пишіть доноси на Олексина». Я кажу, ніяких доносів писати не буду. Потім довідалась від тов. Карпенка, що Жук і Карпов на мене написали донос, це я довідалась від товариша директора.

(З місця: що це була за література, хто її поставляв?)

Це була Лозинського і Мельника, потім червона книга «Соціалістичні пісні» і щось третє.

(З місця: Але ви мені сказали, що там було «Сучасне майбутнє»⁶²¹?)

– Того я не пам'ятаю. Але я в цьому випадку не звернула увагу на те, що книжки іншого формату. Тоді і тов. Пташек був і теж не звернув увагу на це, а книжка була другого вигляду – біла. Директор покликав мене і говорить, що знайшов таку-то літературу. Може бути, що я не додивилась, але це неправильно, як написано у доносі, що ніби-то цю літературу я видавала читачам. Як же це я могла зробити? Може моя помилка, що я не додивилась ... але у мене було два начальника. Мені здається, що начальник повинен був сказати, – чому така література тут знаходиться.

Тов. КАРПОВ. Перевіряли, і на це реагували, а ви на це не звертали ніякої уваги.

Тов. ЛЕВИЦЬКА. Цього ніколи не було. Він каже, мені сказали, ось тому вас не хочуть взяти, що ви не хочете по-російськи говорити.

(З президії: хто це говорив?)

– Так мені говорили посторонні люди.

⁶¹⁹ **Жук Марія Юліанівна** (1911–?) – укр. бібліотечна працівниця. Народилась у с. Межиріччя (тепер – с. Межиріч Підляський Люблінського в-ва). Самоук. У 1942–1945 перебувала на примусових роботах у Німеччині. У ЛфБАН УРСР від 15 жовтня 1946 до 3 травня 1948 – на посадах прибиральниці, технічного бібліотекаря, помічника бібліотекаря. Звільнилася за власним бажанням з метою завершення повісті «В гушці життя». 22 липня 1948 поновлена на роботі, 14 вересня 1948 переведена на посаду бібліотекаря. 1949 працювала черговим бібліотекарем у читальному залі відділу обслуґи читача на вул. Радянській, 24. Звільнена 29 червня 1949 за скороченням штатів, а фактично за те, що «вона систематично займалася писанням шкурницького змісту заяв, листів і скарг до керівників радянських і партійних установ, починаючи від директора і парторґа Бібліотеки, Уповноваженого Президії Львівських установ АН, керівників партійних і радянських організацій м. Львова і УРСР до керівників партії і Уряду СРСР» (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 148, арк. 51-91).

⁶²⁰ Мається на увазі І. Карпов.

⁶²¹ Очевидно, йдеться про часопис «Сьогочасне й минуле».

(З місця: голоса: «Это провокація, у нас в Українській державі, що українська мова була заборонена, цього не може бути. Хто це говорив парсонально?»).

– Ще хтось сам скаже ... (молчание).

(Голоса: значить ви ворогів приховуєте?).

– Я прошу того сказати ...

Тов. ОЛЬШЕВИЧ.

Это я сказал тов. Левицкой, что необходимо с русскими разговаривать по-русски. Я считаю, что в библиотеке АН это будет совершенно правильно. Если ко мне приходит читатель и разговаривает по-польски, я отвечаю по-польски. Пока я не говорю правильно по-украински, я отвечаю по-русски, потому, что я не в состоянии дать ответ на литературном украинском языке. Я говорю по-украински очень плохо, потому, что я все время изучаю русский язык, я учился в русской гимназии в Варшаве. В продолжении 30 лет я говорил по-украински только случайно, а теперь кое-как я могу разговаривать и писать. Ошибки еще очень большие, особенно в ударениях. Я стараюсь изучать этот язык. Я сказал тов. Левицкой, если приходит читатель и говорит по-русски в библиотеке АН УРСР, ему нужно отвечать по-русски.

(С места: за это вы ее перевели?)

Тов. ОЛЬШЕВИЧ.

Нет, не за это. Я вижу, что даже официально на конвертах библиотеки написано «Филиал АН» на одном языке и на другом, значит, это языки полноправные.

(С места: У нас все языки полноправные. У нас нет языка не полноправного).

– Совершенно верно, я и хотел сказать, что эти два языка считаются официальными для АН.

ГОЛОВА: Слово надається тов. Ольшевичу.

Тов. ОЛЬШЕВИЧ.

Таиса Ефимовна в своем докладе предложила нескольким товарищам высказаться, мне этого предложения не было сделано, но я просил бы, чтобы не было ни малейшего сомнения относительно позиций, которые я занимаю.

Относительно Дашкевича могу сказать немного. Мы работали в разных местах, отношения были чисто официальные, мешало сближению его самоуверенность, которая была мне очень не симпатична. Когда он перешел на работу по ул. Стефаника 2, я видел в нем очень способного человека. о политике я с ним никогда не говорил ни одного слова. Его выступления, которые я слушал два-три раза, казались мне корректными в политическом отношении. Последнее выступление было хорошим не только по содержанию но и по форме – это на политзанятиях в библиотеке. Должен напомнить, что в библиографическом отделе я работаю с апреля месяца 1949 года, причем три месяца был в отпуску.

После того, как Дашкевича арестовали, была проведена проверка библиотеки и было установлено, что там были некоторые рукописи, которых

не должно было быть в отделе⁶²². Эти книги и рукописи лежали в отдельном шкафу, к которому я доступа не имел. Первый раз этот шкаф мы открыли вместе с тов. Бедненко и нашли там ящик, в котором лежали тысяча карточек. Там были библиографические записки и материалы о Шевченко ... были найдены записки, кто был владельцем этого ящика или кто оставил эти карточки ... элементарная бдительность требовала, чтобы этот ящик передать в спецфонд. Если бы оказалось, что необходим материал для отдела, то этот вопрос можно было разрешить после.

Относительно академика Гембаровича должен сказать, что я с ним знаком с 1928 года. Я считаю его, как и все в Польше, – крупным ученым. О качестве его работы сказать не могу так, как я в этом отношении человек не компетентный. Мне кажется, что у него имеются некоторые ошибки, которые я в некоторой степени старался исправить, но мне это не всегда удавалось.

Был затронут вопрос о перенесении читального зала в другое помещение.

Я принимал участие в этом совещании, на котором присутствовали: тов. Труш, Зинаида Георгиевна и Иван Тимофеевич. Мы просили тов. Гембаровича поставить две-три картины, но он не сделал, то, что ему было предложено, – он считал, что лучше показать хорошую картину, чем плохую репродукцию.

(С места: С реакционным содержанием).

– Я видел у него портреты, не могу сказать откуда они пришли, не помню откуда, во всяком случае, я считал, что нужно произвести некоторые изменения. В некоторой степени изменения были сделаны. Но когда решили перейти в зал 3-х оконный, тут он сказал, что нужна специальная директива. В чем дело? Зал очень плохо освещен, окна северные, деревья заслоняют свет, значит для читального зала не подходит. Я хотел спросить академика Гембаровича, почему когда была возможность для польского ученого выехать в Москву, он не поехал. Я имел разговор с ..., который мне рассказал о Москве, в 1935 г. он там был на каком-то конгрессе иранистов, он говорил, «я думал, что мы поедем вместе с т. Гембаровичем, и теперь я узнал, что тов. Гембарович не получил паспорта на выезд».

Я, как зав. отделом обслуживания читателей с 1945 года по 1949 год всегда у тов. Гембаровича видел такую добрую волю служить читателю, который заходит в отдел искусств, но я видел, что ему труднее, чем мне приходится переход на новые принципы библиотеки.

До августа 1948 г. наша АН была АН для АН, все было по линии академизма. С августа 1948 г. по требованию Горкома библиотека перешла на библиотеку публичную для всех научных работников. Мы раньше шли по линии помощи научных работников, теперь пошли по линии обслуживания

⁶²² Згідно з інформацією міністра МДБ УРСР С. Савченка, під час обшуку, проведеного органами МДБ в кінці 1946 р. у відділі рукописів ЛфБАН УРСР, були виявлені секретні документи, які стосувалися діяльності Г. Плеханова, В. Леніна, Н. Крупської, а також українських «буржуазних націоналістів» В. Старосольського, С. Петлюри, В. Винниченка та ін.

массовых читателей. Я заинтересован больше других, так как заведывал отделом «массового читателя», я понимал, но результатов обследования комиссии, которая обследовала мою работу весной 1949 г., что я с этим не справлюсь. Я понимал, что для меня лучше перейти на другую работу. Антон Захар[ович Одуха] так и сказал, что для меня лучше взяться за научную работу, там, где моя хорошая память или знакомство с литературой могут быть лучше использованы, чем в работе с массовым читателем.

1-го мая я покинул отдел обслуживания читателей. Те трудности, которые я имел при переходе библиотеки на другие рельсы, эти трудности еще серьезнее были для проф. Гембаровича. Он был на научном [климате], а теперь ему сказали, ты будешь в отделе обслуживания народных масс. Нужна была литература, необходимая для студенчества, для массового читателя. Такой литературы у нас не было и сегодня ее очень мало. Лучшим свидетелем этого является наш председатель собрания, который является заведующим отделом обслуживания – он прекрасно видит, что нет возможности обслужить читателя, потому, что приходит 12–15 студентов и все они просят химию, а химии имеется только несколько экземпляров. Мы мало подготовлены для работы с массовым читателем, несмотря на то, что все усилия для этого были предложены. Мне был сделан упрек, когда читали результаты обследования, но никто мне не сказал, что там было вскрыто. Я не знаю, почему мне директор не дал пояснения по этому поводу. Что это за рукописи. Если я в это время был в отпуску, то ведь после возвращения моего после отпуска можно было мне сказать по этому поводу. Я понял, что эти рукописи были найдены в картинной галерее.

Я был руководителем отдела концентрации с июля 1940 г. и до июня 1941 года. При немцах я работал как сотрудник этого отдела – работал я по улице Оссолинских № 11. Таким образом, при немцах я работал в этом же самом помещении, где была комната № ... Картинная галерея была занята какими-то книгами ... из немецкой библиотеки. Когда я работал в отделе концентрации, эти залы нам не принадлежали. В этом самом зале были самые старые небольшие сбережения – столы, стулья, под которыми лежали книги, но в немецкое время Оссолинеум был центром немецкой концентрации. Так там, где сейчас кабинет марксизма и спецфонд, был склад, куда немцы привозили книги, которых было больше 120 тыс. штук. После освобождения Львова от немецкой оккупации мы некоторым советским библиотекам возвращали книги, причем Львовской библиотеке возвратили 17 тыс. книг.

Таким образом, у нас получается теперь в библиотеке АН книги со штампом «Областная библиотека». Возможно там могли найтись какие-то бумаги, я за это отвечать не могу, могли там вместе с книгами спрятать какие-либо бумаги.

Я убедительно прошу Антон Захаровича [Одуху] дать мне высказаться более детально по вопросу этих бумаг, чтобы я мог дать пояснение ...

(С президиума: Я не могу сказать, что эти бумаги относятся к вам или к кому либо, но на том месте, где вы работали, они найдены).

Антон Захарович, вы знаете, что я человек очень трудолюбивый, мне пришлось не раз работать и по ул. Оссолинских, где мне было дано распоряжение помочь одному, другому отделам, и я им помогал. Так, что я был в этой комнате не раз, где эти бумаги лежат, но смею уверить, что никакого отношения к этим бумагам я не имел. Помню рукописи, но не помню, чтобы я имел бумаги такого характера. Здесь присутствуют работники спецфонда, они могут сказать, сколько книг я им передал. Всякий раз, когда у меня было сомнение, я спрашивал, можно ли это выдать читателю или нет, я всегда спрашивал в отделе спецфонда, когда у меня были какие-либо сомнения. За 4 года не было ни одного случая, чтобы читатель получил в руки книгу, которую не должен был получить.

Относительно выставок. В процессе работы выставки были у меня в руках, но не было ни одной выставки, которую я организовал, (в этом есть свидетели), чтобы она была открыта без содействия отдела спецфонда. Спецфонд имеет право во всякое время снять [там] любую книгу, последнее слово было его, поэтому не было найдено никогда никаких ошибок в том материале, который мы доставляли.

Я хотел бы на выставках задержаться несколько минут. Выставки, которые я организовал, очень хорошо известны работникам института Академии Наук, особенно работникам по ул. Коперн[ика] 15⁶²³, они для меня являются не только доказательством того, что я с любовью отношусь к библиотечному делу и к выставкам, но и тем, что я правильно [понимал], какая цель этих выставок в условиях УССР. Самый лучший метод, чтобы массам показать богатство библиотеки. Была выставка 3-я Московская, была выставка вторая – Тараса Шевченко. Мне кажется, они были на высоте выставок, которые организуются в библиотеках Советского Союза.

Относительно идеологии этих выставок ...

Тов. БЕДНЕНКО. Об идеологии тов. Гембаровича скажите, как вы относитесь к ней, на каких позициях вы стоите.

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Я хочу, чтобы все поняли меня – я такой же гражданин Советского Союза, как и вы, тов. Бедненко.

Я понимаю научную работу тов. Гембаровича, как не идеалистическую, насколько я компетентен в этом отношении. Например, я читал работу тов. Гембаровича «История искусства средних веков» – судя по рецензии можно сказать, что она не идеалистическая. Идеалист стоит на позиции формализма, а у тов. Гембаровича этого нет. Он в своей научной работе не стоит на идеалистических позициях. Может быть у него имеются большие ошибки, может быть он не учел так как нужно принципов марксизма-ленинизма, мне не известно, какую школу он окончил.

Тов. БЕДНЕНКО. Он идеалист или материалист?

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Он не идеалист.

Тов. ТКАЧУК. А что можно сказать, судя по его выступлению?

⁶²³ На вул. Коперника, 15 у Львові розташований палац Потоцьких, де тоді містилася Президія львівських академічних установ АН УРСР (або – Інститути АН УРСР).

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Он сказал, что против всякого космополитизма, он, как писатель стоит на основах творчества.

Тов. ТКАЧУК. «Искусство для руководства ...».

САЙДАКОВСКИЙ. Умозрительные впечатления укладываются в основу искусства.

Мое мнение об академике Гембаровиче.

Относительно меня, – мне кажется, что меня идеалистом трудно назвать. О моем отношении к советской власти и советским людям могут судить те, которые видели меня на работе. На таком высоком посту, на котором я работаю в отделе обслуживания читателей, я считаю большой наградой те слова похвалы, которые я слышал о [моей] работе.

Тут поставили вопрос, почему я не уехал в Польшу. Вопрос сложный. У меня была работа очень интересная, когда большинство поляков выехали отсюда. Отношения с людьми у меня были очень хорошие и мне казалось, что я буду здесь полезным человеком, что я могу служить некоторой связью между наукой советской и польской. Я старался в этом отношении помогать людям. У меня есть письма некоторых научных работников гор. Львова, которые мне дали большую радость, я не одному человеку помог, и мне казалось, что эта работа полезная. Я глубоко верю в принципы дружбы народов, и мне кажется, что каждый человек должен подчиняться этому принципу и стремиться к его реализации. Может быть у меня были ошибки, может быть и я не давая того, что мог дать, но мне казалось, что я давал всегда максимум.

(С места: вы, говоря о тов. Гембаровиче, сказали о его трудности перехода от одной культуры к другой, какие две культуры вы имели ввиду?).

– Я сказал не слово культура, а сказал о переходе от одного принципа к другому. Дату перехода я назвал 1 августа 1948 года, – это переход от библиотеки чисто научной к библиотеке массовой.

(С места: вы говорили о работе тов. Гембаровича. Я работаю почти 6 лет здесь, я не читал ни одной работы тов. Гембаровича напечатанной, какие вы работы имеете ввиду?)

Может быть объясните попутно, почему вы не сказали, что мне не повезло за все годы советской власти прочесть ни одной работы тов. Гембаровича и чем это объяснить?

– На первый вопрос отвечаю. Я имел в виду только те работы, которые т. Гембарович написал до 1939 г. Может быть я читал до 1936 г., потом уже не помню, чтобы читал какие либо его работы. Эти работы написаны на польском языке, а издано на немецком языке. Во всех этих работах я видел очень солидную научную базу, громадную эрудицию и здоровый подход к вещам. Ни одним словом я не слышал, чтобы тов. Гембарович затронул позицию искусство для искусства.

На второй вопрос тов. А..., почему он не читал работ т. Гембаровича. Тов. Гембарович, разрешите мне теперь спросить у вас, вы теперь пишете. Я уже задавал такой вопрос т. Гембаровичу, и он мне ответил, что особенно с того времени, как он стал профессором Университета в Львове, его задача была подготовиться к лекциям. Тут трудности были очень большие. Так, что я понимаю, что он все свое внимание обращал именно на эти вопросы.

Я считаю, что тов. Гембарович мог бы написать небольшой научный труд, но он сказал, что популяризацией не занимается, что он в этом отношении не специалист ... это не искусство для искусства. Он пишет научные труды, которые не может читать массовый читатель.

В польской науке было принято раньше, что ученые, профессора не писали в газету. Нужно иметь талант для этого.

С МЕСТА: Вы говорите, что он писал блестящие работы, а почему сейчас он перестал писать? Нужно писать доступным, популярным языком.

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Я уже говорил, что писать статьи для масс нужно уметь – можна быть крупным ученым и не уметь написать статью.

ГОЛОВА.

Прошу задавати питання.

(С места: вы сказали, что вы читали ряд положительных рецензий на произведения т. Гембаровича?)

– Все это я говорил о рецензиях, которые читал до 1939 г. в польских научных журналах.

Между прочим, тов. Гембарович издал каталог рукописей библиотеки Павликовских. Анализ этих рукописей, это величайшая работа. Значит не только в области искусства, а в той области, где я компетентен, о его работах было сказано, как об образцовых работах.

(С места: вы сказали, что больше 20 лет знаете тов. Гембаровича, значит вы его товарищ?)

Тов. Гембарович сказал, что он не пишет последнее время, потому что не ездил в Польшу и не знает жизни.

И третье, у вас были слова также «я хотел служить связью между советской наукой и польской, поэтому здесь остался», прошу раз'яснить точнее?)

– Это я говорил о себе, а Гембарович остался по причинам чисто личным, у него были личные трудности с выездом, я считал, что у меня здесь интересная работа, которая может быть полезна.

Несмотря на хорошие отношения, старые отношения с т. Гембаровичем, я не могу назвать себя его другом, он у меня дома не бывает. Я знаю его 20 лет. Мы очень часто здесь беседовали, имели возможность познакомиться ближе.

На вопрос, почему тот или другой не уехал в Польшу, это очень индивидуальный и сложный вопрос.

(С места: как вы смотрите на такой вопрос, – уместна ли поездка в Москву, Ленинград и друг[ие] центры для ознакомления с работой, для помощи в работе, и если она уместна, так почему некоторые избегают этих поездок. Вот вы знаете, что тов. Гембарович избегает этих поездок?)

– Я слышал, как он оправдывался, почему он не поехал, он почти все время был на заседаниях съезда библиотекарей.

(Тов. Козачук: вы сейчас неправильно говорите. Помните, когда я собиралась в Москву и Ленинград, предложено было и Гембаровичу. Я встретила вас на лестнице и я спросила, почему тов. Гембарович отказывается от поездки, не можете ли вы на него повлиять в этом отношении. А вы сказали «да, да, ему очень важно было бы поехать»).

– Я не помню, может быть был такой разговор, а может быть вы кого либо другого встретили на лестнице?

(Тов. Козачук: Нет, я к вам обратилась, как к приятелю т. Гембаровича, не можете ли вы повлиять на него).

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Был разговор в присутствии Зинаиды Георгиевны говорили о том, что с помощью директора библиотеки будет организован выезд нескольких людей, т.е. будет организована библиотечная экскурсия. Если организуют такую экскурсию, то будет возможность поехать.

Тов. КАРПОВ. Вы, вероятно, помните, наш разговор об Иване Франко – это было в 1947 году. Вы сказали о том, что Иван Франко – это ничто. Недавно же вы заявили, что Иван Франко великий человек. Объясните, как это все можно понять?

Затем во время разговора вы всегда говорите – «вот у нас в Польше!» Ведь вы гражданин Советского Союза – скажите, какую Польшу вы подразумеваете и почему вы так говорите?

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Это старая привычка. А вот относительно Ивана Франко – я никогда не говорил о том, что Иван Франко ничто. Мы вместе с тов. Карповым организовывали выставку. Повторяю, что никогда так не говорил. Я как поляк знаю, что Иван Франко был прекрасным писателем, который очень хорошо владел русским и польским языками. Все прогрессивные люди в Польше уважали Ивана Франка.

Тов. БЕДНЕНКО. Вы помните, вы говорили, что у тов. Гембаровича ничего нет о Шопене. Тогда я сказал, – не может этого быть, поищите и найдете. И через полчаса, вы нашли сколько названий?

Тов. Ольшевич. После разговора с тов. Одухой – я должен был помочь в организации выставки, посвященной Шопену. Оказалось, что в библиотеке имеется литература о Шопене на русском и украинском языках. Тов. ... помогла мне искать эту литературу по всем каталогам.

Тов. БЕДНЕНКО. 15 названий нашли немедленно через полчаса.

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Мы нашли справку, что такие книги существуют.

Можно взять «Большую Советскую Энциклопедию», там есть несколько заглавий. Тов. Бедненко правильно сказал, можете найти о Ш[опене,] есть в русских старых журналах, и мы несколько таких экспонатов нашли.

(Тов. Очеретенко: От всего выступления тов. Ольшевича у меня такое впечатление, что тов. Ольшевич к своим поручениям относился аккуратно и в этом он достоин уважения. К своей профессиональной работе достаточно внимательно относился, за короткий срок усвоил русский язык. Но из всего выступления его, кое что очень трудно понять, поэтому у меня к вам такие вопросы, как к интеллигентному гражданину Советского Союза, работнику на участке ответственной культурной работы и окончившему университет марксизма-ленинизма.

Во-первых, читали ли вы произведения тов. Гембаровича лично, стоит ли эти произведения переводить на русский язык. Если стоит, то почему.

Во-вторых, дайте анализ, хотя бы краткий, этим работам.

Третий вопрос, совместима ли глубокая религиозность с принципами марксистско-ленинского учения о материализме.

И наконец, последний вопрос, есть ли у вас сомнения, идеалист или марксист тов. Гембарович, дайте анализ).

– Первый вопрос, – читал ли я произведения тов. Гембаровича. Читал с большим удовольствием, это работы или обобщенного характера, или чисто редакционного характера и переводить эти последние произведения на русский язык, мне кажется, не нужно. Они имеют детали польской архитектуры, польской скульптуры, они могут интересовать только русских искусствоведов.

Работа «История средневековья» – полезная работа и по содержанию, и по форме. Может быть тов. Гембарович после 15 лет ее публикации мог бы внести изменения, но она на уровне ... вузовских книг.

Третий вопрос, совместима ли глубокая религиозность с марксизмом. Нет, не совместима.

(С места: Прошу тов. Ольшевича ответить более четко в отношении Дашкевича. Вы его знаете около 4 лет, работали с ним около 3-х месяцев. Вам известны его поступки, как вы расцениваете это?)

– Как величайшее преступление против советской власти, причем, я лично не понимаю, как мог человек так скрываться перед всем своим окружением. Ведь никто из библиотечных работников не подозревал, что он такой враг Советского Союза. Я с ним знаком 3-4 года, работал только 3 месяца. В отношении ко мне он был корректен, но близкой связи у нас не было.

(С места: Как книги могли попасть непосредственно в ваш отдел?)

– Книги могли попасть извне. Кто либо принес эти книги. Ведь у нас в библиотеке работает спецфонд за 1940–1941 г.г. и работает несколько лет. Многие знают, что такая-то та такая-то литература должна быть изъята. Конечно, Дашкевич знал, что они должны быть изъяты. Если имелись книги националистического характера, нет сомнения, что они должны были быть изъяты, например таких авторов как НТШ или Кубийовича.

Тов. ДУДНИК. Вы один раз обнаружили, что выносили пакет из библиотеки? Часто ли выносили книги?

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Я этого не видел, правда, отдел открыт для читателей, но я сказать не могу, чтобы за этими книгами ходили люди. Мы сейчас обнаружили целый ряд книг, которые не имеют права быть в библиотеке.

Тов. ОДУХА. Я прошу тов. Ольшевича дать более точное объяснение – на каком основании вы сказали тов. Левицкой, что ее не допускают к обслуживанию читателя потому, что она не разговаривает на русском языке?

Тов. ЛЕВИЦКАЯ. Тов. Ольшевич сказав, що може бути, що мене не допускають до цієї роботи тому, що я не розмовляю на російській мові.

Тов. ОЛЬШЕВИЧ. Дело в том, что тов. Левицкая выразила желание о переводе ее на Оссолинских, 2 в читальный зал. Если в бывшей библиотеке НТШ книги по украинской литературе и, главным образом, спрос на них, то сюда прибывают книги по химии, физике и биологии и читатели хотят разговаривать на русском языке. Учитывая это, я сказал, что может быть с ней это случилось потому, что вы не знаете русского языка.

(Після перерви)

ГОЛОВА. Продовжую нашу роботу. Перш за все є пропозиція, в зв'язку з тим, що записалось ще 18 чоловік, збори наші перенести на завтра. Сьогодні попрацювати до 11 год., а потім перенести на завтра з 1 год. дня. Заперечень нема? (Приймається одногосно).

Слово має тов. Бідненко.

Тов. БІДНЕНКО. Товариші, дуже цікавий виступ був для мене тов. Левицької, дуже характерний для галицької інтелігенції, з ним ніяк не можна погодитись. Можна вітати тільки те, що вона дійсно дійшла, через болючий шлях, до висновку, що в решті решт і німці, і мадьяри, як не задурювали голову, але виявилось, що як Ленін казав, так воно і вийшло. Життя, це є найліпший суддя, як Ленін сказав, так воно в житті і вийшло. Ленін в своїй змістовній геніальній роботі «Капіталізм, як останній стан імперіалізму» доказав, що дійсно, імперіалізм повинен безумовно загинути. Хоча наша молода радянська республіка була ще одна тільки і весь імперіалістичний світ був проти неї, і яких тільки зусиль не прикладав, щоб зламати її, але нічого не вийшло. Ідея Леніна, який продовжував відкриття наукового соціалізму Маркса і Енгельса, про те, що капіталізм неминуче повинен загинути, яскраво показані в його роботах і ще ліпше на практиці теоретично і практично були показані самим життям. Який стан зараз маємо. Якщо в решті решт, після підсумків першої світової війни, на 1/6 частині земної кулі стали на соціалістичний непереможний шлях, то зараз, після другої світової війни, вже не 160 мільйонів, а 800 міль. людей відверто твердо стали на непереможний соціалістичний демократичний шлях і вже скупчуються біля Москви.

Особливо цікаво для нас звернути увагу, що той оскаженілий буржуазний націоналізм, який виховувався тут в Галичині, він все время був спрямований проти УРСР, і навіть т. Левицька сказала, що німецька фашистська агітація тут була найсильніша. А ці люди хитались, орієнтувались на німців, хоча їх німці одурювали, хоча вони самі нищили слав'ян, а указували, що це більшовики роблять. Як німці їх не знищували, але вони їм служили цим бандерівцям ... В Галичині значні кола інтелігенції хитались і часто йшли за ним.

Що ми маємо на сьогоднішній день? Коли вони служили то німцям, то полякам, то наймались до того поляка, якого вони ненавиділи ... На сьогоднішній день цікаво що? Цікаво те, що буржуазні націоналісти – польські і українські об'єдналися, бо у них одна ненависть до трудового, соціалістичного, радянського. Зараз вони служать одному богу, Ватикану, який служить англоамериканському капіталу.

Зараз ми знаємо, що це випадкові навіть такі стовпи – американські ідеологи і заправили капіталістичного світу, як Ферестол⁶²⁴ і Трумен⁶²⁵, –

⁶²⁴ **Ферестол Джеймс Вінцент (Forrestal James Vincent)** (1892–1949) останній міністр військово-морського флоту і перший міністр оборони США (1947–1949).

⁶²⁵ **Трумен Гаррі (Truman Harry S.)** (1884–1972) – 33-й президент США (1945–1953). На його правління припало завершення Другої світової війни, заснування ООН, план Маршалла з відновлення Європи, створення НАТО, а також Корейська війна; він прийняв рішення про застосування ядерної зброї проти Японії, доктрину у стримуванні комунізму, про початок холодної війни.

божеволіють, бо колесо історії не повернеш назад; вмираючий і погибаючий імперіалізм врятувати ніхто і ніщо не в силі. Ухопились були фараостоли за атомну бомбу, шантажуючи і загрожують всьому світу новою війною. Форестолю, керуючий обороною США, був дуже добре обізнаний, що ніякими силами не можна перемогти сили соціалізму. Особливо яскраво це було очевидно не тільки на фактах останньої війни, але і на подіях в Китаї, де американці витратили кілька мільярдів доларів на озброєння Гоміндану⁶²⁶, але все це попало в руки народно-визвольної армії, яка глузуючи над Труменом і його безпорадністю, прозвала Трумена своїм постачальником.

План Маршала⁶²⁷ провалився в Парижі і Італії. Мільйони трудового люду піднімаються і говорять, що вони не будуть воювати проти Радянського Союзу, а у нас знаходяться оскажені собаки, які намагаються вести боротьбу проти непереможного руху трудящих – вперед до комунізму.

Я виступав серед селян на краковському базарі в 1945 році весною, коли непереможні радянські війська повертались додому, а бандеровці селян запевняли ніби-то руські тікають, як німці, маскуючи себе переможцями і така безглузда брехня вигадувалась щодня останні роки. Так, говорили, що 10-го травня буде обов'язково війна ... одного разу обдурили, другого разу обдурили – скільки ж можна дурити? І на сьогоднішній день ми маємо такий стан, що навіть в Галичині, яка була колись опорою Антанти, її санітарним кордоном проти більшовизму, де озброювалось все анти-радянське, але зараз ми маємо в далеких селах і районах, де самі відсталі селяни розуміли, що далі терпіти уголовного бандитизму не можна, тому, що цього Бандеру знають, який тільки дурить народ, а бере в кілька разів більш податків, ніж селянин дає радянській владі, яка, дійсно, як ніхто турбується про селян.

І що ж тепер? Тепер найвідсталіші селяни з деяких районів навіть самі виловлюють рештки цих недобитих бандитів і звонять до КГБ, будь ласка заберіть оцього бандюгу. Іноді раз подзвонять, в другий раз подзвонять, а потім в деяких випадках потрапляють зробити по-американські – вішають, а потім кажуть, – заберіть геть його він нас.

⁶²⁶ Гоміндан – китайська правляча націоналістична партія (заснована 1912). Вела боротьбу з генералами Бейянського угруповання, згодом – з Комуністичною партією Китаю. Боротьба набула форми громадянської війни, а партія зазнала поразки (1949) і була змушена перенести діяльність на Тайвань. Під час правління Чан Кайши у Гоміндані почалася небачена корупція і розгул кримінальних банд. Під час війни з Японією постійно виникали конфлікти зі США, які постачали матеріальну допомогу китайським військам. Президент США Трумен писав, що «всі ці Чани, Куни і Суни – суцільні злодії», які привласнили військове майно на 750 мільйонів доларів США.

⁶²⁷ План Маршала – програма економічної допомоги Європі після Другої світової війни, яку розробив 1947 держсекретар США Джордж Маршалл. Почала діяти в квітні 1948. Однією з цілей програми була протидія поширенню впливу СРСР на країни Західної Європи. Приблизно дві третини допомоги в рамках плану Маршала одержали чотири країни: майже чверть – Велика Британія, одна п'ята – Франція, і приблизно по одній десятій – Італія й Західна Німеччина. Згідно із цією програмою було створено Адміністрацію економічного співробітництва, що загалом надала західним країнам-учасникам 13,3 мільярда доларів (125 мільярдів в цінах 2013 р.)

Ми знаємо, що в районах таке буває, а ось у Львові ще церемоняться з цими бандитами, тут вони якось маскуються. Ворог відверто, чесно не скаже, що він проти радянської влади, він прихилився, він тихесенько сапою робить своє звиряче ганебне діло.

Що конкретно у нас в бібліотеці? Візьміть Дашкевича, який дуже хитро маскувався, дуже гарно виступав. А на політінформації, що він робив, які його ідеї. І ви думаєте, що у нас один Дашкевич? Ні, але виходить, що ніхто нічого не бачить і нічого не можуть сказати, і коли вже попали з полицним, ще чекають якогось суду. Куди йти далі? Чого чекати, коли піймали на гарячому. Цілий склад антирадянської літератури найшли⁶²⁸, – тут далі ніяк чекати не можна, бо це має вплив і на сьогоднішній день.

Я певен в тому, що не один він у нас ... Візьміть позицію виступаючого т. Труша, каже «я не я, і хата не моя», «я нічого не знаю», каже, що він дуже добрий чоловік і дуже добре працював. Правильно, гречана каша сама себе хвалить, а хай краще люди похвалять. Я знаю, як до т. Труша відносяться в політехнічному інституті, я розмовляв про нього, мені сказали, «ми дуже раді, що збавились, хоч удалось йому одержати характеристику, а неприємностей ми не обібрались», це я власно чув. Ми перевіряємо людей по їх роботі, по наслідкам. А які ми на сьогоднішній день маємо наслідки? Той підвал літератури ворожої, яка не розібрана, яка йде не тільки для продажу, для спекуляції, а йде для озброєння антирадянських виступів.

В цих же книжках, які надсилав до ворогів Дашкевич, була карикатура на тов. Сталіна – це була сама анти-радянська література, яку треба було передати в спецфонд. Але тут була і препроводилівка до листів, які він порвав на шматки.

Між тим, у нас декому з виступаючих становиться жалко цього ворога ...

ЛЕВИЦЬКА. Я вже зовсім змучена ...!

З МІСЦЯ. Він в бібліотеці не мав у нас симпатії!

Тов. БІДНЕНКО. ... а т. Павенцький два тижні тому статтю, де пишеться про синів батраків і там записано і про Дашкевича – подав тов. Пелехатому⁶²⁹. Я сам про нього говорив, що дуже спосібний і хороший син батрака. Таким чином, я сам попав в дуже некрасиве становище.

Отже, я запитую у т. Павенцького, чому він не виступив. Він повинен був сказати тому, що інакше виходить, що він був з ним разом. Потім

⁶²⁸ Йдеться про т. зв. концентрацію на вул. Радянській, 24, куди скидали книжки з кол. Бібліотеки НТШ (нескаталоговану літературу, дублети й нерозпродані тиражі видань), а також частини бібліотек М. Грушевського, С. Томашівського, І. Франка та ін. На 1949 р. ці фонди становили бл. 40 тис. томів (див. документи № 170, 177, 181 і додаток № 15). Також 2 грудня 1949 на перероблення було передано бл. 180 тис. примірників релігійної літератури (документ № 175).

⁶²⁹ **Пелехатий Кузьма Миколайович** (1886–1952) – галицький письменник, діяч КПЗУ. Голова Львівського облвиконкому, депутат Верховної Ради УРСР 2-3 скликань і Верховної Ради СРСР 3-го скликання. У 1-му томі Збірника було вміщено статтю К. Пелехатого з газети «Вільна Україна» (25 серпня 1944) про втрати ЛфБАН УРСР під час німецької окупації (див.: АННБ України ім. В. Стефаніка: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 266-267).

співробітниця Сітницька теж повинна була сказати про це. Ми повинні сказати про відношення до них ... і недоліки, які є, викривати.

Кілька слів про т. Левицьку. Вона говорить, що коли її потягнули за язик, вона сказала, але треба було самій про все сказати. Чому ми боїмося із своєї хати сміття виносити? Коли був ворожий виступ ..., то треба про це говорити, а такі тлумачення сприяють тому, що Левицька не знає де вона і з ким вона ...

Візьміть її розмови про самостійну Україну ...

Ніколи Україна не була такою самостійною, такою могутньою, як зараз.

Радянська влада звернулась до бандерів, які заблуждалися. ... скажіть з ким ви, причому не на словах, а на ділі це докажіть.

Тов. Левицька підійшла до вірного висновку, що далі між двома стульями сидіти не можна. Отже, треба оприділити, чи ти підеш радянським, соціалістичним шляхом, чи будеш оглядатися на минуле, капіталістичне?

Треба це оприділяти не тільки на словах чітко і ясно, але й на ділі.

Які справи далі вимагає життя? Боротися з таким гнилим відношенням, як виявилось у т. Левицької, яка боїться висказуватись, яка боїться доносів. Чому т. Левицька не сказала про свого вчителя Левицького, що працює в університеті, яку він виводив ідеологію раніш, як він виставляв нашого всесвітнього керівника товариша Сталіна.

Це може бути тільки тому, що в нас є люди, які рахують себе радянськими, як Левицька, а не по-радянськи ставляться. Коли ми по-радянськи ставимось, то хоча він мені рідний батько, але в разі він йде проти радянської влади, так він ворог. Треба згадати, що у нас брат на брата йшов, якщо брат був у корнілівців, так ми проти нього в другому лагері йшли.

Тов. Труш каже, «я був молодий і попав туди, хоча був проти німців», теж нема щирості, немає відвертості, він як пійманий крутиться, викручується і вилазе. Хіба т. Труш не може назвати ні одного ворога, який у нашу сім'ю забрався. Я сьогодні розмовляв з ним і питався, невже ж ви не можете викрити якогось спідручного? Про що ви шептались з Дашкевичем? Він сьогодні не може згадати, відкіля він узнав і з ким розмовляв. Таке відношення складає враження, що він був за одно з ними. Адже, нема щирості у відповіді т. Труша.

Мало часу, тому не можна сказати про всіх, але хочу трохи коснутись других товаришів. Виступ Боднара – теж саме «я не я, і хата не моя», «я не був у Львові». Один варіант такий, що я тут не був, що це в другому місці, а потім узнаємо, що коли підноситься тут питання газети, то він каже, «я цієї газети не читав». Так, як це може бути, коли за допомогою таких як Дашкевич, як ви, немає газет за ті часи, вони зникають.

Ворог орудує і по наших фондах і виходе, що коли піймають Дашкевича то, Труш і Гембарович і ін. – ніхто не може сказати чесно і відверто по цьому питанню.

Візьміть виступ т. Боднара, то виходе, що він ніби-то не підписував, але говорить, що він був очільним – заступником, а потім і головою товариства Шевченко. Я вважаю, що т. Боднар говорить неправду, заявляючи,

що він нічого не знав, що перший раз бачив ... і нічого не підписував. Ну скажіть, як це голова такого товариства, і не бачив в газеті бучацьких⁶³⁰?

Товариші, я вважаю, що ми такому відношенню повинні об'явити більшовицьку війну. Геть з наших лав таких, які крутять і нашим і вашим!!

Щодо Труша, то він хотів проти німців битися, а в той же час воював проти Червоної Армії, Коли прийшли німці, то він то воював, а то попав у Станіслав. Скажіть, товариш Труш, в чому ви проявили дійсно революційне, народолюбне в своїх поглядах? Скажіть, т. Труш, А як же ви попали на фото карпато-руських богатирів? Ви своїх позицій не міняли, вони були антирадянські і зараз є такими, але зараз ви боїтесь сказати правду.

Як можна терпіти таке відношення, коли людина говорить, що в нього матеріалістичні погляди, а хрест носе. Тов. Труш, ви говорите про матеріалізм, про те, що читали історію ВКП(б), а ходите з хрестом і тим самим демонструєте свій ідеалізм і, що ви добрі до людей – це гнилі, це не наші позиції.

Возьміть виступ т. Гембаровича. Треба удивлятися, як може наукова людина говорити такі речі? Як можна чисто ідеалістичні вислови називати матеріалістичними?

Кілька днів тому я розмовляв з т. Гембаровичем на протязі 2–3 годин у кабінеті Ващекіної. Я говорив, що ось тов. Карпенко написав про виставку, – а чому вам, тов. Гембаровичу не написати про музику. Я запитав у т. Гембаровича, що він написав за десять років? Я сказав тов. Гембаровичу, чому ви, так добре володіючи пером, нічого не пишете? Він відмовляється від цього і знов починає захищати свої ідеалістичні позиції.

... далі починає від Авраама ...

Я розіб'ю це положення, це показує аморальність, несерйозність, і т. ін., ви на словах погоджуєтесь, а це кажете, власна справа, я каже був атеїстом для себе, а як ... тоді він каже, я раціоналіст. Так я нагадав, як же ви можете це сполучити, дома вірити в бога, а на службі ні? Хіба можна таким двурушником бути, хіба можна сполучати дійсно наукові погляди з такими? Як він має почотне місце в костелі, який же це матеріаліст? Це нахабство так тут заявляти і додержуватись релігійних поглядів.

Треба раз і назавжди покінчити з гнилою інтелігенцією, треба вітати чесних, відвертих людей, з революційним підходом до всіх таких питань.

Щодо виправдовування т. Гембаровича, це на сміх, бере якусь картку, надірваний скелет її, підписує, від кого це залежить? По головних питаннях не говорить, все зводиться до другорядних питань. Ми не можемо займатися дрібницями, ми розбираємо принципові питання. Ви кажете, що ви не заходили в ту коморку, не могли відкрити двері, а А[нтон] З[ахарович] зразу зайшов, відкрив і найшов польський шріфт і т[ак] інш[е].

Отже замість щирих відвертих виступів, ми бачимо, що оп'ять ворога приховують, не тільки Дашкевич ворог, а іже з ним, бо сьогоднішні виступи підтвердили це.

⁶³⁰ Йдеться про газету «Бучацькі вісті».

Про портрети Боваровських я повинен сказати, що коли я був на бібліотечній нараді, то мені кинувся в очі цей портрет. Але він хоче сказати, що тут має місце мистецтво – тут нахабна демонстрація своєї халуїської відданості цим Боваровським, а дійсно мистецтво, мистецтво радянського і інших народів вони видавлювали. До такого нахабства дійшов чоловік, що якусь ворожу порнографію видає за мистецтво.

Коли йшла річ про святих ... і там приведений Авраам, який назвав свою жінку Сару сестрою для того, щоб можна було краще ... Гембарович говорить, що так ми жили, що інакше не можна. Він з таким святим лицем стоїть у церкві ... Це возмущає нашу радянську людину.

Товариші, треба за 1950 рік навести повний порядок з нашими фондами, але такі помічники нам будуть тільки шпиці в колеса ставити. Вважаю, що таких «спеціалістів» доведеться гнати як ворогів і ворогів опасних тому, що вони приховуються своєю овечою шкірою.

Виступи, які ми заслухали на наших зборах, показали, що люди не використовували своїх можливостей, які їм були дані, для того, щоб щиро і відверто сказати про недоліки, які мають місце в їх роботі. Ці виступи показали, що далі ми з ними не можемо працювати тому, що ми повинні працювати так, як вимагає від нас історія і саме життя, а вони працювали як об'єктивні, або суб'єктивні, але наші вороги і з ними далі ми працювати не можемо.

Голова. Слово надається тов. Тершаковець.

Тов. ТЕРШАКОВЕЦЬ. Товариші, могого прізвища тут не згадувалось, як якогось шкідника, або націоналіста, але я хотів пояснити деякі речі товаришам зі східних областей, бо наші місцеві українці знають про це. Я хотів доповнити виступ тов. Левицької, бо вона не цілком дала такі правдиві висвітлення про місцеві відношення, серед яких нам, українцям Галичини доводилось жити.

Я тут маю відвагу признатися, що належав до тих людей, які хворіли на цю хворобу, якій ім'я націоналістичний дурман. На цю хворобу багато хворіли, не тільки я. Я скажу причини, чому ми на цю хворобу хворіли, бо ви, товариші зі східних областей, цього не знаєте. Старі може знають, вони пережили це за царські часи. Скажуть, тов. Тершаковець націоналіст. Так, я був націоналіст. Чому я був ним?

Коли ми жили в панській Польщі, що ми могли протестувати польському шовінізму, польському націоналізму, як міг вліяти на молодого українця, який їде, а рядом їде селянин до Львову і каже «дайте мені білет у Львів», а його урядник на станції питає ...

Нам невільно було називати себе українцями, бо вважали, що тут України нема, Україна за Збручем. Що в наших душах могло тоді творитися?

Пригадую такий випадок, який був зі мною. Те, що я говорю про себе, я переконаний, що висловлюю думку не тільки свою, а більшості місцевих українців, це могло бути і з другими українцями. Будучи ще хлопцем в гімназії, маючи 7 років, їду на канікули до дому. Це в 1922 р. було. По дорозі коло дверей перевіряють білети. Приходить польський жандарм і жадає легітимацію. Легітимація була писана українською мовою. Цей

жандарм – пан Тадеуш питається, що це за легітимація? Я кажу, це шкільна легітимація з української гімназії в Перемишлі. Я бачу, що він все розуміє, а тільки прикидається, і в мене в душі піднімається обурення, я йому говорю в третій раз «легітимація з української гімназії», а він мене висаджує на найближчій станції.

Сім кілометрів мене вели, а потім я попав в Самбір. Приїжджаю до старости – чекаю я у коридорі. Мене запитують, що трапилось? Я розказав всю історію. Я одержав відповідь, що лігітимація в порядку, і ідїть додому. Тоді я став просити довідку тому, що на кожній станції можуть бути такі непорозуміння. Не один випадок з тисячі, який свідчить про те, що нас наливав національний шовінізм.

Я признаю, що був націоналістом і шовіністом відносно до поляків не шовіністів. Я жив з ними і любив їх.

Я закінчив гімназію за великої протекції і попав в університет. Не багатов студентам-українцям удалося поїхати за кордон у Прагу.

Бачучи всю цю польську політику відносно українців мусив народжуватися національний шовінізм і тоді у наших молодих людей появилася така застанова – з ким держатися і що з нами буде? За Збручем наші брати, а далі ще наші брати. Що було робити? Спочатку ми не хотіли вірити, але наші молоді хлопці стали слїдкувати, – а що це за Радянська Україна і більшовики, яка у них програма? ... Вони говорять, що програма така, що – всі нації рівні, всі працюють. Ми стали думати, що може це дуже добра програма. Коли всі рівні і всі працюють, то, значить, програма хороша ... де всі рівні. Кажуть наші націоналісти, «ні, то тільки більшовики на словах так говорять, а на ділі вони інакше показують, вони на Україну спровадили навмисно голод, тюрми заповнені українцями. те саме і в літературі доводилося власно мені колись читати, що «в Києві арештували якогось студента, тільки за те, що він українець», сам він до політики не мішався, але прямо за те арештували, що він українською літературою інтересувався, ніби-то Москва його знищила, щоб українці не мали своїх здібних людей. Тоді ще пишуть, що ніби-то тут у Києві арештували якогось бандуриста тільки того, що він гарно на бандурі грає, і т[аке] інш[е].

Ми не вірили. Але хотів я тієї правди дійти. Мав я комуністів товаришів, з якими вчився, я питав їх про це. Вони не давали мені докладного пояснення, щоб я цілком розумів, а просто казали, що це контрреволюція, це наші націоналісти таке говорять.

Прийшлося помер ідеолог українського націоналізму Грушевський. Велика у нас жалоба була. Читаємо в газеті, помер Грушевський. Що ж зробилось з ним? Пишуть, закатували його більшовики, закатували його на Соловецькі острова, їсти не дали і той старик помер. Що ж оказується, я потім довідався, що все, що говорили і писали, все неправда, що в процесі «Союзу визволення України» був викритий Грушевський, він виїхав в Москву, де йому дали всі можливості до науки, кожного року він виїжджав в Кисловодськ для поправлення свого здоров'я, тоді зробилась у нього хвороба, що потребувала операції і він помер. В наших молодих серцях і душах вони родили ненависть до українського народу.

Але з другого боку, у нас були і такі, які мали іншу думку. Про руських ми чули багато від наших старших братів, які були в руському полоні. Правду сказати, ми багато ще не вірили. Але прийшов 1939 рік. Багато наших націоналістів поїхали. Я не поїхав тому, що на совісті нічого не мав, – я хотів переконатися, що більшовики, дійсно такі ...

Прийшла військова частина у наше село. На другий день скликали збори і мене висунули на голову сільради. Я став думати, як далі буде? Українець Гузенко і я стали думати, що мабуть це брати вірні. Моєю мрією було, щоб все це побачити, а тут прийшли наші рідні брати. Ми хотіли їх зустрінути, як наших визволителів.

Я ходив дуже добре одягнений – це я завжди любив – на мене радянське начальство у місті стало дивитися. Але я на своїй совісті нічого не мав. Одного разу мене покликали у міліцію – я сказав, що вчився на юридичному факультеті в університеті. Але вони відповіли: – як же це могло бути? В 1935 році за знайомство з ... я попав до суду. Мені там сказали: ... знаємо хто працював. Я побачив, що тут щось не те і не знав як розуміти все це ... і у мене знов явилось таке недовір'я. Коли прийшли німці, я і ждав німців, почав вірити націоналістам далі, але в скорому часі переконався, що німці нам добра не принесли. Я тут признаюся вам щиро, не німців ждав я, але пособником німців я не був, про це скажуть люди, з якими я працював. Але під впливом німецької пропаганди я поїхав в Німеччину.

Коли в Німеччину прийшли радянські війська, я поступив в армію і вважаю для себе за честь, що я поступив в армію. Я переконався на власні очі, як там відносяться до людини, як її тримають, як поважають. Зі мною дуже гарно поводитись.

І у мене знов таки внутрі боротьба. Приїхав до дому. Все ж таки думаю, треба в районі залишитись працювати. Я жив в селі. Страх у мене такий був, кажуть, «всіх арештовують, на Сибір відправляють. Поїхав я у Львів, став на працю в бібліотеку. Прийшов на вул. Радянську до тов. Диркач⁶³¹. Вона прийняла мене. Тоді був покойний акад. Щурат.

Я в такому страху був, заповняти листок треба. Тов. Диркач каже «не знаю, що говорити Вам». Я трохи мав закінчену освіту. Думаю, не буду згадувати, я боявся і сказав, що тільки середня освіта. Я це кажу для того, щоб вам було ясно, до якої степені ми застрашені були. Я навіть не подав цього, щоб мене не переслідували. Тов. Диркач заспокоювала мене, каже «не бійтесь, у нас був один, що у ворожому трибуналі працював, але зараз працює».

Я понаписував різної ерунди, різної неправди, і почав тут працювати на Стефаника. Я вірив ще в такі несенитниці, які буржуазні націоналісти пускали, але це неправда виявилось. Це все, що писали, це переписували німецькі книги та трохи свого додавали. Спочатку я вірив в це, але з кожним часом я звирявся і зовсім звирявся⁶³².

⁶³¹ Так у тексті, має бути: Деркач.

⁶³² Має бути: зневірився.

Але з кожним днем і місяцем я розумів, яке велике щастя, що я прийшов працювати в бібліотеку – тільки в бібліотеці я міг багато чому навчитись. Я в бібліотеці переконався в натуральному надбанні великого російського народу, я побачив проблеми, які розробляла Російська Академія Наук, я наочно побачив правду, я побачив скарб мистецтва, культури, я побачив, що український народ одержав за Радянської влади, я побачив наслідки, яких домігся Радянський Союз. Коли я читав в газеті, що західні області відстали, і треба багато попрацювати для того, щоб дігнати східні області, – спочатку мені здавалося, що Росія відстала, а ми ідемо вперед, а потім я переконався, що в газеті писали правду і що, дійсно, ми відстаємо в кожній галузі.

Я переконався в тому, – який колосальний здобуток за 30 років Радянський народ вніс в свою скарбницю. Все це я побачив в бібліотеці. Я вважаю, що свої погляди змінив цілком.

Випадок з Дашкевичем – дуже жахливий, це великий злочин. Можуть сказати, що і ти був з ним зв'язаний і боїшся – я не боюся, у мене нема страху, бо совість моя чиста.

Я хочу, щоб мене почули наші заблуджені брати, які звідси виїхали; між ними було дуже багато хороших людей, які на своїй совісті нічого не мали, вони не піддалися ворожій пропаганді, а їм є місце для роботи. Те, що говорили націоналісти, а саме – що у нас безробіття – це брехня, у нас для всіх є робота. У нас планове господарство і тому не може бути кризи.

Наш Радянський Союз багатий настільки, що не боїться перелюднення.

Товариші, я говорю про це, щоб мене зрозуміли, що я не роблю цього із-за страху і тому, що мені говорили це зробити.

До 1939 року ми читали в газетах про деякі діла українців, які розкаювалися в своїх провинах, але ми говорили, що вони все це роблять під страхом.

Дозвольте мені ще 10 хвилин.

Як хотілося мені, щоб вони повірили і знали, що не робиться це під натиском, а щиро робиться.

Я читаю газети, читаю скільки у нас героїв соціалістичного труда на Україні, і я сам є селянський син, і я бачу скільки у нас людей, які насправді щиро віддані Радянській владі, скільки у нас Марій Демченко⁶³³, скільки Хоб⁶³⁴ і інших, і думав, як би ми позмагались зі східними областями (а у нас люди можуть працювати) може і у нас, як ті гриби, вирости б герої соціалістичної праці. Так щось ці бандити-націоналісти не дають. Колгоспи. Пішло селянство в колгоспи, але приходять націоналісти, палять трактори, вони не хочуть тракторів, вони хочуть дерев'яних плугів.

Я був у гуртожитках, бачив як студенти живуть, мають що треба, скільки молодих селян у Львові, скільки інженерів, лікарів молодих з

⁶³³ Демченко Марія Софронівна (1912–1995) – ініціатор масового руху колгоспників за високі врожаї цукрових буряків на Черкащині.

⁶³⁴ Так у документі, йдеться про Хобту Олену Семенівну (1882–1960) – колгоспницю, Героїню Соціалістичної Праці (1948), «знатну ланкову» на Переяслав-Хмельниччині (Київська обл.). Її ланка прославилась рекордними врожаєм кукурудзи, картоплі, кок-сагізу.

селянської молоді. Серце радується скільки їх в університеті. Але цього не хотять бачити українські націоналісти.

Коли я довідався про вчинок Дашкевича, думав що і мене арештують, бо це ж кидає сором на всю нашу бібліотеку. Товариші зі сходу говорили, що мабуть, багато ще таких, як Дашкевич. А я думаю, ні, не може бути, таких нема, як Дашкевич.

Я товариші жалкую, що я так пізно прозрів, дуже жалкую. Я переконався в тому, що програм комуністичної партії говорить, я переконався, що все це проваджує партія в життя. Мені в цьому допомогли і отворили очі лекції в політичному гуртку, а найбільш справило вражіння як я прочитав книгу т. Сталіна «Марксизм і національне питання». В цій книзі я побачив (і перед тим переконався) політику комуністичної партії національну і політику економічну. Я чув розмови працівників нашої бібліотеки, я побачив, що про нас дійсно піклується комуністична партія.

Більшість людей прийшли, які в бібліотечній справі не працювали, їх не повикидали, а держали. Нам допомагають, ми вчимось.

Я переконався в тому, що політика комуністичної партії і нашого Радянського уряду єдиноправильна. Я переконався в тому, що комуністична партія і ЦК комуністичної партії – це є мозок, ум тієї передової науки, на чолі якої стоїть наш Великий СТАЛІН.

Товариші, я запевняю вас, що ми прикладемо всіх зусиль і віддамо всі свої знання, працю і енергію на благо нашого Радянського Союзу, на славу нашого наймогутнішого в світі Радянського Союзу.

Товариші, ми не тільки віддамо всі свої сили на благо нашої Вітчизни, а при потребі віддамо все своє життя

(Оплески)

ГОЛОВА. На цьому дозвольте оголосити перерву до завтра 13.00 г.

УТРЕННЕЕ ЗАСЕДАНИЕ 24/XII. 1949 г.

ГОЛОВА.

Продовжуємо наші збори. Слово має секретар партбюро тов. ОЧЕРЕТЕНКО.

Тов. ОЧЕРЕТЕНКО.

Товарищи, вчера мы проработали несколько часов, а выступить успели только 5-6 человек. Дело пошло по пути знакомства с выступающими людьми. Если пойти по этому пути дальше и начать знакомиться со всеми присутствующими людьми, то нам не хватит многих дней для заседания. Времени столько для нашей работы сейчас у нас нет. Поэтому прежде всего в своих выступлениях необходимо обратить внимание на главное.

Поэтому товарищи, которые будут в дальнейшем говорить, не следует повторяться, не следует повторять ошибок предыдущих товарищей в той части, где они будут касаться прошлого.

Часто случается, что повторяя прошлое, повторяют и некоторые положения контрреволюционной пропаганды. Нужно говорить о настоящем, нужно говорить о сегодняшнем дне, о нашей работе, о том, как товарищ эту работу понимает, какие он в своей работе находит возможности,

выразить свое отношение к этому большому делу строительства ком[м]унизма, которое мы сейчас выполняем.

Хочу высказать свои мысли, как один из членов коллектива, проработавший поставленные в порядок дня вопросы.

По первому выступающему – т. Гембаровичу. Впечатление такое, что т. Гембарович идеалист. Т. Гембарович, побывавши во многих странах Запада, знающий культуру капиталистического общества, такое у меня впечатление, что он находится в состоянии моральной растерянности, что ведет к разным идеалистическим построениям, к философии типа Шопенгауэра, к разным фаталистическим концепциям и т.д. и т.д.

Никаким концепциям не может быть места, когда в настоящий момент есть глубокое, научно обоснованное, философское начало – учение Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина.

Поскольку этот вопрос у тов. Гембарович для самого себя не решен, этот вопрос нужно решать скорее, и, повидимому за пределами Академии Наук, в том или др[угом] учреждении, поскольку решать такой вопрос в библиотеке АН, как ведущем культурном учреждении, уже несколько поздно, для этого было несколько лет времени, они не использованы.

Мне хочется еще высказать такую мысль. Допустим высказать такое предположение, что если бы зародилась у какого-нибудь пана, – сторонника Польши Пилсудского, мысль – сохранить что-либо для последующих времен, в которых, по мечтам этого самого пана, могла бы снова восстановиться панская Польша, как бы мог вести себя такой пан в данной обстановке?

... в его поведении мы бы нашли много общего с поведением тов. Гембаровича. Результаты по работе отдела искусства примерно те же самые. Если бы был какой-нибудь – підпанок⁶³⁵, то он мог бы поступить также, как поступает Ольшевич.

О состоянии работы нет данных провести различие между деятельностью данных товарищей к деятельностью врагов, которые могли попасть на этот участок.

Поэтому, положение, что нельзя разграничить товарищей, не разрешивших основные вопросы, от врагов, является второй главной причиной, что в библиотеке Академии Наук работать очень трудно.

Несколько слов о тов. Труше. Я знаю Всеволода Владимировича, так как встречался с ним в Политтехническом институте и здесь. У него, несомненно, имеется большой опыт в библиотечной работе. Однако, все эти знания не приносят особой пользы потому, что у него нет, того, что руководит всеми нашими передовыми людьми – у него нет знаний марксизма-ленинизма. Отсюда и следующее обстоятельство – в 17 лет, он в Ростове-на-Дону. Считаю, что если Всеволод Владимирович в такие годы вступил в саперные части, значит инициатива у него была, между тем, сейчас после многих лет работы и многих лет жизни тов. Труш выступает в качестве безвольного и безинициативного человека.

⁶³⁵ Так у документі.

Если он не враг, то ему поможет глубокое изучение основ марксизма-ленинизма. Работать, тов. Труш, над собой нужно вне пределов данного учреждения, как указано в приказе.

О тов. Левицкой. Мне некоторые моменты из ее выступления не понравились, которые можно отождествить с соответствующими положениями махровых врагов – украинских националистов.

Тов. Левицкая начинает свое выступление с того, что она не может говорить перед такой аудиторией так как почти никогда не выступала, а между тем, у меня впечатление, что у нее есть некоторый опыт выступать и должен быть у нее опыт потому, что она педагог.

О выступлении тов. Туршаковца⁶³⁶. С ним я, примерно, встречалась⁶³⁷ второй раз. Первый раз я встретился с тов. Туршаковцем на кайзервальде⁶³⁸. Тогда он был в старой шинели в очень угнетенном состоянии и казался совсем безвольным и безинициативным человеком. Вчерашнее выступление тов. Туршаковца мне понравилось, понравилось по 2-м обстоятельствам – он высказал целый ряд правильных положений.

Во-вторых, он хорошо владеет ораторским искусством, мне понравилось, как было построено его выступление. В то же время, мне многое не понравилось в его выступлении несколько положений. Скажу об основных.

Мне понравилось, что он совершенно не видит врага говорит, что все-таки в коллективе врага может быть и нет. А кто же писал на стене «смерть Одусі», или другие надписи были. Может быть те, кто приходил туда в гости, написал, почерк был не Дашкевича. Если бы это было обнаружено, это был бы материал для того, чтобы значительно раньше его изолировать от данной обстановки. Шутка это была или обычная контрреволюционная выходка? Шуток такого рода не бывает, но кто-то написал, повидимому из коллектива. Можно добиться кто это написал. Нужно над этим задуматься.

Тов. Павенцкий, с которым мне приходилось сталкиваться, который бок-о-бок сидел с Дашкевичем, нельзя сказать, что он ему не сочувствует.

Я, конечно, понимаю все эти обстоятельства, о которых говорил тов. Тершаковец. Обстановка действительно, у живших на территории западных областей Уркины⁶³⁹ чрезвычайно сложна, она вообще сложна на сегодня, пока еще нет полного коммунизма, на многих участках работы. Но тем не менее такой самоуспокоенности не должно быть. Откуда истекает эта самоуспокоенность? Тов. Тершаковец еще не проанализировал основного, не знает достаточно хорошо основ марксизма-ленинизма.

Это видно, во-первых из того, что т. Тершаковец, говоря об обстановке в Польше, сказал, что были поляки националисты, в которых он видел врагов, и были поляки не националисты, которых тов. Тершаковец любил. Правильно, в панской Польше было две категории людей. Не нужно

⁶³⁶ Так у документі, має бути: Тершаковца.

⁶³⁷ Так у документі.

⁶³⁸ Йдеться про історичну назву львівського парку (тепер – частина Музею народної архітектури та побуту ім. Климентія Шептицького).

⁶³⁹ Так у документі, має бути: України.

было понять, что это было два класса, класс эксплуататоров и класс трудящихся на том или другом участке. Отсюда и соответствующие националистические концепции и т.д., и т.д.

На селе есть крестьяне, которые хотят идти в колхоз, и есть крестьяне националисты. Повидимому тов. Тершаковец еще не отдает себе отчета в том, что, те которые хотят идти в колхоз, это бедняки и середняки, а те, которые националисты, безусловно кулаки или подкулачники, попавшие под влияние кулаков. Четкое классовое расслоение. На классовой сущности общества построена вся теория, на которой имеются наши достижения.

Нужно, чтобы товарищи эти ошибки поняли, чтобы последующие выступающие товарищи говорили коротко и ясно – о всех тех недочетах, которые есть, чтобы наша библиотека АН в последующем могла стать здоровым, хорошим коллективом и могла распознать врагов, если они есть.

Если враги не проявили себя, их нужно выявить. В отношении тех людей, которые колеблются, если они этого заслуживают, то им нужно помочь, чтобы она включилась в здоровую жизнь

Конец выступления.

ГОЛОВА – Слово надається тов. Зин[овію] Курчабі.

тов. З. Курчаба – Шановні товарищі, я дуже вдячний вам, що ви даєте мені можливість оправдати ту пляму, яка зтяжила на мені. Під час панської Польщі і німецької окупації я був безпартійний – не належав ні до якої партії, і не брав ніякої участі в політичному житті.

Хочу коротко говорити і приступляю до моменту, коли на мене упала та чорна пляма: я йшов вулицею Руською і зустрівся з одним товаришем з Університету, який говорить – ходім зі мною на вечер. Я йому відповідав, що я ні на один вечер не ходжу, але він знов став дуже просити мене піти з ним на вечер. Ми пішли.

Це було на вул. Руській № 20, не пам'ятаю на якому поверсі, так як вже з того часу пройшло 9 років. Коли ми туди зайшли, вечер вже почався. Людей було так багато, що навіть аж і у дверей стояли люди. Біля дверей стояв столик, за яким записували прізвища. Отже, мене теж запитали прізвище і ім'я, тому це було необхідно, для того, щоб знати, хто був на зборах.

Я подав своє прізвище і почав прислухатися, про ще говорять на зборах. Тоді говорив Сліпий, бувший поміщик Шептицький⁶⁴⁰ про те, що Мельник і Бандера посварились. Все це було не по-моєму напрямку і я через 15 хвилин пішов звідти. Коли б підписав яку-небудь декларацією – інша справа ... Але я тут заявляю, що не належу до людей, які що-небудь укривають. Ще раз заявляю, що ніяких декларацій я не підписував. Монах, який їхав до Буч[ача] виписав всі імена. Але я не знаю таких зборів, щоб резолюцію підписувати – резолюцію ухвалюють голосуванням.

Але, щоб підписувати резолюцію, я того не знаю і не бачив, і власно, що чорна пляма лежить і на межі. Я не буду виправдуватись, що я цієї декларації не підписував. Дата з прикінця липня, а між Львовом і Бучачим⁶⁴¹ не було ніякої комунікації, залізниця не курсувала, а авто не

⁶⁴⁰ Так у документі, має бути: помічник Шептицького.

⁶⁴¹ Так у документі, має бути: Бучачем.

йшли, як же я міг дістати цю газету? Коли б я пішов до тих українських націоналістів, які б моє прізвище ... вони зараз би мене взяли до гестапо, як ворога українського буржуазного націоналізму.

Я зробив ту помилку, що я зайшов на це віче, це я признаю.

Друга моя помилка, що коли Червона Армія визволила нас із-під гітлерівської навали, я зараз проголосив, щоб таке віче було.

Третя моя помилка, що в 1948 р. я довідався про зміст цієї газети і я публічно не виправдався.

Адже товариші, я признаюсь у тих помилках; Я тільки скажу одне, коли б я був преклонником буржуазного націоналізму, я б дістав працю у Львові, але мені у Львові не дали роботи, я через 5 місяців був без праці. Після 5 місяців я дістав дрібну роботу тимчасовим заступником нотаря в Радехові. Ніхто не хотів туди йти, бо це за 75 км. від Львова, а в той час не було ніякої комунікації. Я прийшов до Радехова і устаткувався

Далі такий момент, коли б я не пішов на ... мене б 2-го грудня викинули із мешкання, коли б я не пішов працювати, а я мав дитину 6 місяців.

Мені дуже прикро, що мені надають той злочин, в той час, коли я не винен.

Приходиться далі, – німці відступають з Радехова і я залишаюсь одиноким поміж, так званою «українською інтелігенцією», решта всі втікли з німцями. Я сидю у мешканні, це було в лютому м[іся]ці, гестапо вже не було, а прийшли до мене військові жандарми і питаються «ти комуніст», бо ти чекаєш на більшовиків. Товариші, що я в ті хвилини міг говорити до них? Питаються, «чому ти не виїхав, всі виїхали, ти їх очікуєш». Да, я очікував Радянську владу. ... Тоді я відповідаю їм, що я не маю вагонів. Мені дають термін 5 днів, щоб я евакуювався з Радехова.

С МЕСТА. Мы не оправдания должны здесь слушать. Просим тов. Курчабу в оставшееся время использовать не на оправдания, а на то, какое поведение у него сейчас, как он осуществляет свои мероприятия в практической работе, как советский человек.

Тов. Курчаба – Я працюю в бібліотеці і виконую всі свої обов'язки. До Дашкевича я не ходив. Мені здається, що крім Дашкевича, ще є такі, про що свідчать написи на тов. ОДУХУ.

Я, товариші, закликаю весь колектив бібліотеки на те, щоб прикласти всіх зусиль і старань з тим, щоб викрити мерзенну роботу, щоб раз і назавжди закінчити з мерзенною роботою українсько-буржуазних націоналістів, що має місце на терені міста Львова і в нашій бібліотеці.

Я, особисто, запевняю збори, що прикладу всіх зусиль для цього і коли я попаду тільки слід цієї мерзості, я донесу туди, куди це потрібне.

Товариші, я хочу попросити вас про одне: – я хочу сказати, що у мене є один шлях, який я вибрав в 1939 році, шлях, який нам указали Ленін і Сталін, шлях, який познав на вечірньому Університеті марксизму-ленінізму, шлях, який я в глибині своєї душі дуже поважаю і стараюсь на кожному кроці, щоб іти тільки за вказівками ЛЕНІНА-СТАЛІНА.

Товариші, ще раз хочу сказати, що я вибрав один шлях, який вказали ЛЕНІН і Сталін, який я познав в їх геніальних творах, будучи на Університеті марксизму-ленінізму: «Імперіалізм, как высшая стадия капитализма»,

«Шаг вперед, – два шага назад», «Что делать» (твори ЛЕНІНА), я вибрав шлях, який вказав товариш СТАЛІН в творі «Марксизм и национальный вопрос».

Шановні товариші, я прошу вас дати мені можливість працювати в бібліотеці. Я клянуся, що свою роботу, повірьте мені, буду виконувати з чистою совістю, як учить нас Партія ЛЕНІНА-СТАЛІНА і своєю роботою буду старатися прискорити перехід від соціалізму до комунізму.

(3 президії: Тут до Вас таке питання: я прошу розповісти про каталог, який є в відділі концентрації, і чи цей каталог гідний для праці, і чи він був потрібний).

Щодо каталогу у відділі концентрації, то тов. Пташек зав. відділом, при розмові з тогочасним заступником директора по науковій частині, сказав «складіть каталога з кожної книги», і ми дістали таку інструкцію від тов. Пташека. Мені цей каталог не подобався, бо туди входила релігійна література. Кількість разів я звертав увагу тов. Пташека на це, але він до моїх зауважень не прислухався.

(3 місця: Товариш не відповів на питання, чому він в автобіографії не указав, що він учасував в цих зборах).

В своїй автобіографії я давав тільки данні, де я працював і студіював. Я не вважав потрібним в автобіографії про щось споминати.

(3 місця: Хто ви за освітою?)

– Маю вищу освіту юриста.

(3 місця: Значить ви повинні знати, що ви приймаєте участь в даних зборах?).

– Я випадково попав на збори і коли я почув перші слова Сліпого, я пішов зі зборів.

(3 місця: Чи можете сказати про участь т. Боднара у цих зборах).

– Я тов. Боднара тоді особисто не знав, я у Львові не працював, а в 1941 р. працював у Львові, але т. Боднара не знав.

тов. ВАЩЕКІНА

На XVIII з'їзді ВКП(б) тов. СТАЛІН говорив про те, що є одна галузь знання, яка обов'язкова для всіх спеціалістів ...

Товариші, я хочу сказати, що робота по підвищенню ідейно-політичного рівня в бібліотеці проводиться формально, провадиться не так, як це необхідно. Таким чином, ми можемо дати цифри, скільки відвідують політшколу у Вечірньому Університеті, скільки людей працюють над класиками марксизму-ленінізму самостійно, але це ще не все. Справа у тому, що частина товаришів відвідують вечірній Університет тому, що говорять – треба вчитися; вони ходять кілька років і з року в рік являються студентами, які мають хвости. Все свідчить про те, що люди відносяться формально і що цією справою як слід ніхто не займався. Наприклад тов. Гумецький вже два чи три роки на першому курсі, а зачотів не здав. Може тут треба поставити питання, по їх необхідно відвідувати політшколу. Таке становище і с т.т. Роголями обома і Павловським⁶⁴².

⁶⁴² Можливо, йдеться про бібліотекаря Осипа Павлівського.

Можна сказати, що робота іде самопливом. Не краще становище з тими, хто вивчає класиків марксизму-ленінізму. В більшості випадків є теми, що вивчають товарищі. Так, товарищ Заяць бере не себе обов'язок працювати самостійно над вивченням класиків марксизму-ленінізму і бере обов'язок опрацювати Леонова «Класики – марксизму-ленінізму» – що ж це за обов'язок? 2-й пункт вивчити Вільямса, Мічуріна, Лисенко, вивчати питання – про демократичну перевагу в країнах нової демократії і т.і.

Я повинна сказати, що це періодична література, якою робітники бібліографічного відділу повинні цікавитися.

Далі, тов. Крупа⁶⁴³ бере на себе обов'язок – вивчити Плеханова – «Искусство і література». А чому Плеханова? Чому йому не вивчити класиків марксизму-ленінізму?

Я роблю висновок, що цією справою ніхто як слід не займається. Досвід роботи минулого року показав, що робота в цій галузі була поставлена не дуже добре.

Щодо останніх питань, треба сказати, що не всі читають газети, між тим ми робітники бібліотеки. Як же ми можемо виховувати читача, коли самі не слідкуємо за періодичною літературою. Далі організація вечорів, ... бесід проходять не на належному рівні, в зв'язку з цими недоліками, про які тут йшла мова.

Це говорить про те, що у нас незадовільний стан політвиховної роботи. Це підтверджується тим, що коли б на належному рівні була політвиховна робота, то звичайно такий довгий час не знайшов би притулку ворог Радянської влади Дашкевич, який здобув вищу освіту, щоб під прикриттям бібліотеки далі продовжувати шкодити радянському народові.

Треба сказати, що Дашкевичу створили ореол слави, незамінимості, і під цим прикриттям він і робив своє діло. А коли він вже був спійманий на гарячому, так треба ж його вчинок осудити, але вчора виступає т. Левицька і не осуджує Дашкевича як ворога. Тов. Левицька закінчила радянський університет, закінчила вечірній університет марксизму-ленінізму, значить це було не на користь їй, а лише формально. Значить недосить закінчити університет марксизму-ленінізму тільки для того, щоб записати це в документ, треба щоб це відбилося на діях людини, щоб людина знала, що діється сьогодні і що буде завтра.

А ми працюємо на ідеологічному фронті, як же ми можемо виховувати масу, коли ми самі не переконані. Треба бути спочатку самому переконаному, щоб виховувати інших.

⁶⁴³ **Крупа Олександр Михайлович** (1889–?) – бібліотечний і музейний працівник. Народився в с. Нове Село, пов. Чесанів. Закінчив українську гімназію в Перемишлі (1908), юридичний факультет Львівського університету (1914). Від 1914 до 1945 працював у нотаріальних канцеляріях м. Перемишля, одночасно – у Бібліотеці ім. Петра Могили та Музеї «Стривігор» (1928–1939). В жовтні 1945 переселився з родиною до Львова. У ЛфБАН УРСР від 14 червня 1946 на посаді старшого бібліотекаря кабінету мистецтв (працював ще в листопаді 1959). Проживав у Львові на вул. Котляревського, 32, кв. 5. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 153, арк. 137-169*).

Таке моє вражіння від вашого виступу, що ви стоїте на неправильних позиціях.

Дуже не задовольняє виступ тов. Боднаря. Він сказав, «да, я був націоналіст», а після того не сказав, а який у нього зараз погляд. Коли у Вас була така історія, треба було набрати мужності і перед усім колективом сказав як же ви зараз, на яких позиціях стоїте, а не замовчувати і говорити, що ви ніби то нічого не знаєте.

Щодо тов. Курчаба. Нам недосить сказати, що моя помилка в тому, що я досі не дав ніяких спростувань. Тов. Курчаба, ви знали півтора роки тому назад, а мені здається, що ви повинні були знати раніш, чим ви зріклись тієї ганебної плями, що ви були на тих зборах.

Сьогодні повинен кожний визначитись, куди він, як і з ким йде. Зараз вже не можна ставити питання, що я буду чогось чекати, кудись хитатись. Якщо ви за Радянську владу, так треба зараз сказати тут відверто.

(кінець виступу).

ГОЛОВА: Слово надається тов. Вулах.

тов. ВУЛАХ

Товарищі, я хотів поставити питання, яке вже було поставлене, хто дав ідеологічну зброю мерзенним бандитам, убійцям, які підняли руки на полум'яного борця тов. Галана? Що ці саме люди, так званні «чинні», які підписували всякі заяви і помагали своєю діяльністю німецьким окупантам, це ті самі, які ідеологічно не хочуть перебудуватися і залишаються на старих позиціях. Об'єктивно воно так. Товарищі, ми не просто робітники бібліотеки, ми борці за побудову комунізму на культурному фронті. Я це так розумію. Ясно, що тут не може бути двох шляхів. Для нас є один шлях, це шлях по якому нас веде Партія Леніна-Сталіна.

Правда дехто хотів представити справу так, (ніби-то я так розумію) – що тільки у нас в Радянському Союзі наука партійна, а наприклад в панській Польщі наука була непартійною.

Маленький факт про апартійність, аполітичність науки в бувшій Польщі: Просковья К... – селянка з Пор... району дістала чотири роки за те, що у неї знайшли твори товариша Сталіна. Скільки тисячів людей мучились по тюрмам за те, що поширювали слова Леніна-Сталіна.

Я хотів би запитати, чи міг би працювати в бувшому Оссолінеумі чоловік, якого б визнавали, що він є прихильником теорії Леніна-Сталіна. Мені здається, що всі ви скажете, що ні. Які розмови можуть бути про аполітичність науки? Наука є партійна і треба в цю науку вкласти марксистсько-ленінський зміст.

У мене таке переконання, що не випадково знайшли у Дашкевича деякі витяжки з газет в період окупації тому, що це показує на зв'язки, які існують між тими різними-очільними людьми, які підписували різні відозви ...

Тут говорилося про відношення Труша і Дашкевича. Тов. Макарова⁶⁴⁴ може пригадати такий факт: весною цього року ми перевіряли хід соц-змагання в бібліографічному відділі і побачили, що цей мерзавець Дашкевич відмовився дати бібліографічну довідку на тему: – «Мистецтво і класики марксизму-ленізму».

Тов. Труш говорив, чому так було зроблено. Я не розумів, – хіба бібліографічний відділ не повинен давати нам всіх цих довідок? З слів Труша, не можна було зрозуміти, в чому полягає ця справа. А справа була в тому, що Труш хотів виручити Дашкевича тому, що на Дашкевича могло бути підозріння. Може все це гальмувало розкриття Дашкевича.

Хочу перейти до однієї справи, правда це між іншим. Тут деякі товариші виступали і говорили від імені української галицької інтелігенції. Мені трохи обидно було і ось чому. Як хто з чимсь виступає, так нехай говорить про себе. В нашій бібліотеці АН в 1940 р. працював Тишко – старий комуніст, який загинув в партизанському отряді, як начальник партизанського отряду. Ось яка інтелігенція ще була, про неї мало говорили. Правда ми упом'янули – полум'яний незабутній борець Галан, але він не один був, треба було це підкреслити

Правда цього розмежування не було, коли говорилося про людей, які залишились на окупованій території. Щоб не бути голословною, я прошу С[тепана] І[гнатовича] подати свої документи про допомогу партизанам.

У мене у відділі працюють два однофамільці Курчаба, у мене працює Ст[епан] Ігнат[ович] Курчаба⁶⁴⁵, ось він також залишався на окупованій

⁶⁴⁴ **Макарова Поліна Тимофіївна** (1905–?) – рад. службовець, член ВКП(б) з 1925. У 1919–1925 працювала наймичкою на шахті, санітаркою в лікарні у м. Ворошиловграді (тепер – м. Луганськ). Закінчила робітфак при Інституті народної освіти у Ворошиловграді (1928), навчалася у Київському фармацевтичному інституті (1929–1932). Працювала бібліотекарем у Бібліотеці АН УРСР у Києві (1928–1929), лаборантом і молодшим науковим співробітником в Інституті біохімії АН УРСР (1934–1941). Під час Другої світової війни перебувала в евакуації на Кубані, в Сталінградській області, Киргизькій РСР та Азербайджанській РСР. Повернувшись до Києва 1944, влаштувалася інспектором відділу кадрів Наркомату харчової промисловості, була завідувачем райпарткабінету в м. Винники Львівської обл. (1945–1946), молодшим науковим співробітником Львівського природничого музею (1946). Від 28 грудня 1947 до 18 березня 1966 – у ЛфБАН УРСР (ЛБАН УРСР) на посадах бібліографа відділу рукописів, бібліотекаря відділу спецфондів, старшого бібліотекаря бібліографічного відділу (1950), старшого бібліотекаря відділу комплектування (1952–1966). (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 159, арк. 53-101*). Проживала у Львові на вул. Сковороди, 11 а, кв. 10.

⁶⁴⁵ **Курчаба Степан Гнатович** (1894–?) – учитель і бухгалтер. Навчався в учительській семінарії (1910–1914), працював учителем у с. Желехів Великий Кам'яно-Бузького пов. У 1920–1921 навчався на бухгалтерських курсах Торговельної академії у Львові. У 1922–1942 вчителював у с. Завада біля Варшави. 1944 р. евакуйований до Чехословаччини, звідки 1945 повернувся на батьківщину. З грудня 1945 працював у ЛфБАН УРСР старшим бухгалтером, з 1 липня 1946 – бібліотекарем. У 1955–1962 виконував тимчасові роботи у секторі концентрації та обмінно-резервних фондів. Мешкав на вул. Хмельницького, 36. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 154, арк. 92-166*; *Гуцаленко Т.* Службовий щоденник А. Петренка 24.IV.1946–16.VIII.1947: перебіг концентрації та розподіл фондів «Центральної василіанської бібліотеки у Львові» / *Тетяна Гуцаленко* // *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника.* – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 389).

території. Ось я роблю порівняння – відповідь тов. Левицької, що хитається і т[аке] інш[е], а ось пише командир партизанського отряду, де він був, що він своєю поведінкою спасав життя цього командира і багатьом допомагав різними справами для того, щоб зберегти їх життя.

Адже, різні були люди, які залишались в окупації і різна була їх поведінка.

Коли я згадував про З[іновія] Ів[ановича Курчабу], я хотів ось що висвітлити. У відділі концентрації, де я працюю, є старий каталог. Я не скажу, що каталог не повинен бути, але кожний із вас знає, що каталог існує для того, щоб книги можна було знайти, але каталог для каталога – це дурниця. А в відділі концентрації існує каталог для каталога. Попробуйте, будь-ласка, знайти книгу по замислу цього каталога. Зін[овій] Іван[ович], який має досвід цієї роботи зав. кабінетом, він міг би підказати товаришам, на що ви витрачаєте державні гроші, щоб писати нікому не потрібні картотеки?

Все ж таки мене не задовольняє відповідь Зін[овія] Іван[овича], що він робив зауваження, але його слухати не хотіли.

Ніде в протоколах виробничих нарад я не найшов виступу Зін[овія] Іван[овича].

ГОЛОВА – Слово надається тов. Розенберг.

Тов. РОЗЕНБЕРГ – Ввиду того, що у мене очень ограниченный регламент, мне придется говорить выборочно.

Несколько слов о работе кабинета библиографии: у меня был маленький заказ. По этому заказу я просила исчерпывающий материал. Я получила 18 справок, из них только 4 русских книги. Все это свидетельствует о том, как обслуживают заказчика.

Ни одной марксистско-ленинской работы не было дано. Неужели не нашлось литературы или тов. Ситницкая не знает, что раньше нужно дать литературу Ленина и Сталина, но этих книг, я не получила. Ну скажите разве можно так обслуживать читателя. Все эти ошибки нужно учесть, их исправить с тем, чтобы в будущем году они больше не встречались.

Меня возмутило выступление Левицкой, которая нашла возможность руками помахать и заявить, – что я не верю в такой факт, как измена Дашкевича. Я, считаю, что мы должны свою бдительность поднять.

Что касается работы в кабинете искусства, должна сказать, что заведующий этим отделом т. Гембарович был.

Когда мы слушали выступление т. Гембаровича, то могло создаться впечатление, что это человек незрелый, неискушенный и даже не очень сильный в политических делах, потому, что он до сих пор не может уяснить идеологическую точку зрения. Когда его спросили, изучает ли он марксизм-ленинизм, то он сказал, что все сроки уже для него прошли. Товарищи, ведь мы имеем перед собой человека ученого, которого признали академиком и дали ему это звание. Спрашивается неужели академик, ученый неужели идеи марксизма-ленинизма не были ему известны, как передовые идеи науки еще до Великой Октябрьской социалистической революции, и этими идеями связано все передовое прогрессивное человечество. Неужели человек не интересовался этим учением.

Ведь 10 лет существует советская власть на Украине, неужели т. Гембарович не потрудился в течение 10 лет ознакомиться, ведь ему тогда было 50 лет, и того не было, значит изучить марксизм-ленинизм можно было, для этого условия были.

Из идеологических взглядов вытекает и работа. Неправильная идеологическая позиция человека, как раз и является тем минусом в работе, отсюда и недооценка тех указаний, которые мы получаем в смысле реорганизации кабинета. Кабинет так существовать не может ни одного дня. Мы имеем 8 человек одновременно работающих за одним большим столом, в этой комнате, где находится и читальный зал, где находится картотека, в эту комнату входит любой посетитель. Сплошь и рядом открываются двери и говорят, «я не туда попал».

Через открытую дверь имеется телефон, комната проходная. Неужели человек, который интересуется работой, не может найти другого помещения. Он заявляет, нет светлого помещения и т.д. Ведь есть на солнечной стороне 2 прекрасные комнаты, большие, их можно использовать. Для этого не нужно быть большим архитектором и строить большие планы.

Вчера т. Гембарович в своем выступлении сказал, что в практической работе он не идеалист, а в личной жизни – прошу не трогать. Конечно, это от нашего человека было бы весьма странно слушать. Нельзя отделять личные взгляды, свою личную идеологию и ту идеологию, которую я применяю в практической деятельности. Очевидно они должны быть едины.

В личной беседе с тов. Гембаровичем, когда я ознакомилась с теми работами, которые он писал, одна из его работ «стиль ренессанса» в архитектурных памятниках Галичины», думаю, что эта работа мало будет интересовать современного человека. Мне было сказано так, что я могу писать о культуре, в которой я вырос и с которой я знаком, значит я могу писать о культуре западной, а это будет космополитизм. Тогда лучше совсем не писать. Он считает культуру западно-европейскую лучше всего, отсюда освещается и все остальное.

Я редко работаю на верху, но мне приходилось во время экскурсий в Полиграфический институт присутствовать на массовом обслуживании студентов. И что же? Увлекаются хорошим оформлением книги, среди них были книги с инкрустациями, с крестами, религиозное оформление имело место на обложках. Эти книги показывают нашему студенчеству. Если с художественной стороны их показывают, то нужно сказать, что идея этого оформления не представляет никакого интереса ... а по содержанию можно было что-нибудь заимствовать, но оказалось, что внутренняя обработка этой книги была неподходящей – таким образом, для употребления книга была непригодной. Обслуживание было неправильным и нужно было это соответствующим образом изменить.

тов. КОЗАЧУК – Какой литературой обслуживается читатель, в каком издании и как обслужили полковника?

тов. РОЗЕНБЕРГ – Был такой случай, что в мое отсутствие приехал товарищ и спросил литературу об эстетике – ему ответили, что ничего нет. Я же заявила, что такая литература есть. Во всяком случае человек

ушел неудовлетворенным. Ежедневно, приходит человек и просит дать ему что-нибудь – о Репине. Ему предлагают, чтобы он все что ему нужно нашел в классиках марксизма-ленинизма. Я говорю ему – вы расскажите о вашей теме и тогда будет ясно в чем вы нуждаетесь.

Конец выступления.

ГОЛОВА: Слово надається тов. СМЕШКО⁶⁴⁶.

тов. СМЕШКО.

Товарищі, прислухаючись до цієї надзвичайно важливої наради працівників бібліотеки Академії Наук УРСР, ми можемо винести таке основне вражіння: 1. це наявність виразних протидержавних злочинів. 2) Ворожі дії, які виникають з антимарксистського ставлення деяких співробітників. 3. Дії, які треба кваліфікувати, як шкідливі, які виникають з незнання марксистсько-ленінського навчання про наш суспільний державний лад.

Треба гостро засуджувати всякі загадки, не згідні з вивченням Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна про наше суспільство, про побудову комунізму.

Товарищі, ми живемо в час гострої боротьби між прогресивним соціалістичним світом і реакційним імперіалістичним світом.

Немає тут місця для людей, які не можуть определіти себе ні на одну, ні на другу сторону. Це ясно.

Соціалістична свідомість радянської людини має для побудови нашого світлого майбутнього вирішальне значення, і тому неможна миритися з лібералістичним (ніжно кажучи) ставленням деяких товаришів до перекручень. У деяких з товаришів, як ми тут почули, існує повна світоглядова неразбериха, і в додаток це товариші, які закінчили наші радянські вищі заклади, університет, чи другі, і більшість товаришів, які закінчили університет марксизму.

Ми чули тут виступаючу тов. Левицьку, яка для окреслення своїх прагнень не могла сказати, що це за Україна, чи ми живемо в незалежній державі, чи може є ще якийсь вищий ідеал. І у неї получилось так, – ну, коли немає вищого ідеалу, хай буде той, що є. Тов. Левицька людина старших літ, але корінням вона десь глибоко сидить в буржуазній сфері. Все ж таки ми можемо сказати, з того, що ми чули, що до деякої міри вона перебудувалась. Якась перебудова є, але вона не дала тих наслідків, які б ми хотіли чекати, не дала таких наслідків, щоб тов. Левицька зорієнтувалась врешті і знала, що це за держава, в умовах якої ми живемо і творчо повинні працювати.

Також були окремі виступи, прикладом, тов. Ольшевича, який треба класифікувати, як не вполні розумілий. Очевидно він добре розбирається в питаннях марксистсько-ленінського світогляду і він повинен розуміти, що маємо повну можливість так чи інакше примінювати це марксистсько-ленінське вчення, глибоко застосувати на кожному кроці нашого життя.

⁶⁴⁶ Можливо, йдеться про археолога **Маркіяна Смішка** (1900–1981), який у 1944–1951 завідував відділом Інституту археології АН УРСР у Львові, а 1951–1955, 1960–1969 був заступником директора Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові.

Але дозвольте, товарищі, ще раз підійти до виступу тов. Гембаровича, підійти тому, що ви, тов. Гембарович, перш за все видатний науковий робітник, про це знаємо сьогодні ми всі, про це знаємо зокрема ми, які працювали тут у Львові навіть на терені одного університету ще до 1939 року, і тому прошу трактувати цей мій виступ, просто як бажання допомогти як-небудь по товариські вам врешті-рештї определити себе.

Тов. Гембарович відомий мистецтвознавець, як виявилось із виступів, не працює науково, тому вам важко говорити про характер його наукових робіт. Виступаючи т. Гембарович сказав, що він повинен раніш перебудуватись, а тоді тільки зможе науково творчо працювати. Але все ж таки ідеологічна перебудова у нього триває надто довго.

З виступау т. Гембаровича можна накреслити собі яскравий образ його духовного обличчя.

Людина, вихована в релігійному дусі, перейшла за його словами до атеїзму, але потім знов стала на релігійний шлях. Причина це були дуже тяжкі переживання, як він говорить безсонні ночі і другі моменти, що треба розуміти, – як незгоди в особистому житті.

Чи в умовах радянських, коли Партія і Уряд створили всім працівникам хороші умови праці на благо нашому народу, на благо прогресивного людства – можна так себе почувати, як він? Ви, одиночки, в нашому колективі відчуваєте давління якоїсь абстрактності, яка мішає вам працювати.

Чи він може вникнути в цей хаос і розгубленість? Коли ми вдивимось в це духовне обличчя, то бачимо, що воно роздвоєне. Ми можемо це назвати лицемір'ям. Він ліцемірить не тільки перед Радянською громадськістю, а, головне, перед собою. Звідси береться його песимістична розгубленість, звідси береться його важкий тягар, який він складає на переживання.

Постараюсь допомогти і звернусь до деяких положень класиків марксизму-ленінізму:

Яку характеристику цьому об'єктивізму дав ЛЕНІН?

ЛЕНІН сказав ... (зачитує)

«Таким чином, матеріаліст з одного боку ... (зачитує)

Очевидно, з другого боку, як говорить ЛЕНІН, ... матеріаліст включає в себе партійність ... при всякій оцінці подій стати на точку зору певної суспільної групи ... (зачитує). Ми тут маємо, якраз в тому випадку, діло з тим об'єктивізмом, що тягнеться ще як прикре минуле із буржуазного середовища наукового порядку. Але більше треба сказати, що раз об'єктивіст не уміє визначити свого становища, то треба однак, також разом з тим сказати, що безпартійності в науці не існує, бо життєвий підйом такий зараз. Треба пам'ятати, що, наприклад, Арістотель, хитаючись між ідеалізмом і матеріалізмом все ж таки був ідеологом рабовласницького ладу; Гоппе⁶⁴⁷... захищав англійське реакційне розуміння; Руссо захищав інтереси дрібної буржуазії.

⁶⁴⁷ Можливо, йдеться про англійського купця й економіста-теоретика **Дадлі Норе** (1641–1691), прізвище якого було помилоково прочитано в латинській транскрипції як Гоппе.

Але, таким чином, виходить, що все ж таки, що буржуазна філософія має гостропартійний характер, очевидно це тягнеться і до сьогоднішнього дня. Правда, ідеологи буржуазної реакції не можуть, не мають сміливості виступати відверто, і дуже часто одягають маску об'єктивізму, декларуючи безпартійну науку. І тут, в даному випадку, марксистсько-ленінське вчення і виявило справжній лицемірний зміст об'єктивізму, і розкрило, що ця, так звана, безпартійність, являється однією із прихованих форм буржуазної партійності.

Ленін висказується про різних представників партії середини, які намагались лавірувати поміж ідеологізмом і матеріалізмом: це реалісти, в тому числі позитивісти, махісти, все це, – як каже Ленін, жалюгідна кашка, партійна середина, яка плутає в кожному окремому питанні матеріалістичний і ідеалістичний напрямок ...

(читає)

Таким чином, товарищі, ясно, що таке безідейність в науковій творчості, ясно, що це таке об'єктивізм, і що це таке партія середини. Я маю враження, що до цієї партії середини належить безсумніву тов. Гемабарович, і думаю, що в тому заключається його принаймні пасивне, як не сказати негативне ставлення до нашої ... сучасності.

Інакше не можна пояснити собі той роздвоєний в матеріалістичному підході до своєї наукової роботи, до своїх об'єктивних завдань дослідних, та наповненої релігійними пересудами його душі.

Тов. Гембарович каже, що це його приватна справа. Нам відомо, що це не його приватна справа. Не може бути наукового дослідника, який міг би працювати роздвоюючись поміж ідеалістичним і матеріальним світоглядом. Тов. Гембарович високо культурна людина, видатний спеціаліст своєї справи і має всі можливості працювати творчо, але умов для такої творчої праці можна дійти тільки при виразному визначенні його належності чи за матеріалізмом і проти ідеалізму, чи за ідеалізмом і проти матеріалізму.

Хіба тут одне лицемірство?

Треба, тов. Гембаровичу було продумати все глибоко і прийти до вирішення свого стану – або з нами, з прогресивним блоком, або проти нас – з блоком реакції.

Кінець виступу.

ГОЛОВА – Слово надається тов. Янчак.

тов. Янчак – Товарищі, є одна принципіальність: радянська, більшовицька – хто не з нами, той проти нас, тобто – хто проти нас, тому нема місця серед нас. Не може бути так: або туди, або сюди.

Треба певно сказати – чи я туди, чи я сюди.

Крім радянської принципіальності є більшовицька моральність.

Тут багато товаришів в своїх виступах виправдували себе. Дехто вів себе так, що – «я не я і хата не моя». Це, товариші, гнилий лібералізм. Можливо там була, так звана, буржуазна моральність.

Товариші, ми знаємо, яким повинно бути відношення до праці і яким воно є. Людину можна характеризувати не красивими словами, а його

вчинками. Коли людина буде розказувати, що я більшовик, що я комуніст, – йому ніхто не повіре, коли діла його будуть зовсім іншими.

Дехто говорив, що Дашкевич – це золота людина і може він нічого не зробив, і судові органи в цьому розберуться. Але були такі товариші, які Дашкевича називали бішеною собакою, яка може всіх нас покусати. Може, ця скажена собака кого-небудь укусила?

Товариші, на території бібліотеки не все в порядку. Такі скажені собаки є, але де вони? Тов. Курчаба в своєму виступі сказав, що покажіть мені, де ці собаки і я зразу донесу туди, куди це потрібно. Треба дивитися, як проходить робота, і у вчинках це можна побачити. Є люди, які до 1945 року не перебували – тоді можна було давати деяку скидку, але минуло вже кілька років. Сталінська п'ятирічка показала, що дещо зроблено. Між тим, в бібліотеці ми топчемося на одному місці і не знаємо що робити.

Я певен, що коли б колектив був здатний і була б більшовицька принципиальність, більшовицька мораль, то дружно б йшла робота так, як в Москві йшла робота по будівництву метро. Чи б дехто з вас, незнаючих Києва, поїхав би туди, поїхав би до Москви, побачив би, що Москва не по дням, а по часам будується, зростає, поїхати до Ленінграду подивиться, як заводи будуються. Коли б люди, які все це роблять, чекали пока їх маршалізують, не можна було б цього всього зробити.

У нас повинен бути один принцип в моральному ... якщо схочемо, все зробимо. Тов. Курчаба йшов на якісь збори й каже «там Мельник з Бендерою⁶⁴⁸ сварились, а мені це не по душі». Що це значить «не по душі», сказав би «чорт з ними». Коли б він сказав, я абсолютно не розділяю таких поглядів, його б туди не затягли б.

Сталося так, що коли німці прийшли, то дехто сховався, щоб його тільки не бачили, а не то, що йти на збори.

Пригадаємо ще одну подію. Товариші бібліотечні працівники можуть пригадати. Ми довго топтались на місці, поки вирішили проблему книгосховища, як його привести до порядку.

Велике, колосальне зробили досягнення, привели до порядку книгосховище. Коли б ми хотіли це як найскорше зробити, ми б стали всі до конвеєру і упорядкували б. Але зразу так не почали робити, дехто відразу приступив до цієї роботи, а деякі ще затримувались. Цей конвеєр працював, працював, але велика кількість книг залишилась. Значить хтось зривав цей конвеєр, невідомо хто це міг робити.

Ми дуже добре знаємо, що таке більшовики, як сказав тов. В[и]шинський на генеральній асамблеї.

Я можу сказати, що я перебудовався. Я віддаю всі свої сили на благо нашої країни.

Кінець виступу.

⁶⁴⁸ Так у документі, має бути: Бандерою.

ГОЛОВА: Слово має тов. ПАВЕНЦКИЙ.

тов. Павенцкий –

Товариші, я хочу пояснити ті закидки, які мені вчора тут були зроблені.

Перший закид, що відділ бібліографічний видав дві довідки, даючи довідку, рекомендував твори Черчіля і рекомендував твори Чарніна.

Прошу прийняти до відому, що про ті довідки я довідався в час, коли не було Дашкевича. Коли комісія контролювала бібліографічний відділ, тоді Дашкевича, який був завідувачим відділом, не було, він був на прийнятті екзамену. ... тема була «Брусіловський прорив». Роботу ту виконував тов. Суховерський⁶⁴⁹. Я в ролі заступника завідувачого старався пояснити членам комісії, що за що нас бити і винити, коли ми були переконані в тому, що коли приходить старший науковий робітник, він був членом ВКП(б), то ми йому маємо рекомендувати літературу з радянського видання, і книга Черчіля і книга Черніна були з радянського видання. На нараді під проводом нашого директора я дав пояснення, а щоб знати як бути далі, я звернувся до тов. К.....⁶⁵⁰ і до тов. Шутілової і вони дали точні, ясні вказівки. Вони сказали, – хто б то не був, старший наук[овий] робітник і член ВКП(б), ви не маєте права рекомендувати літературу, яка є спецфондова, і коли ви маєте сумнів, ви спитайте. Я і мої товариші в той спосіб весь час поступали. Я зібрав літературу, пішов до т. Шутілової, вона переглянула все і дала заключення. ... і мені не дали. Я вважаю, що цей закид вичерпаний. Дуже вдячний вам, що мені дали можливість в'яснити ці моменти. Я, взагалі, ні причому. Я цієї довідки не давав, а пояснення я дав.

Друге – що я боронив Бандеру ... Я виступав на процесі обжалування Бандери. Я, як адвокат виступав на прохання однієї дівчини 16-річної, яка була вмішана в цей процес – вона дістала 8 років, а потім зменшили до 4-х років. Я виступав на процесі селян з Коломійського повіту⁶⁵¹. Потім було багато інших процесів – я захищав багато комуністичних процесів. Але про це зараз говорити ні за чим.

Коли мені роблять такий закид, то я повинен сказати, що за Радянської влади я теж працював адвокатом, про що знали органи, про це знала наша влада – я цього не скривав. Я захищав селянські справи і були випадки, коли я цілі села витягав з біди.

Мені роблять закид, що я боронив контрреволюціонерів ... Товариші, в радянському законі я прочитав про ролю адвокатів ... Так що я вважаю, що з того приводу нічого немає. Я, будучи адвокатом, дістаючи доручення від уряду, я не міг відказатися ... я прийшов до працівника оргколегії і сказав «як я можу боронити, це ж ворог? А він каже, ви повинні йти і боронити. А як було сказано, що підсунули газету. Я без найменшого наміру те зробив. Мені дали газету і кажуть «дивіться що пишуть про Дашкевича, як йому Радянська влада допомогла закінчити університет. Там були прізвища і Дашкевича і ще 3–4 студентів. Це було радісне явище.

⁶⁴⁹ Йдеться про Йосифа Суховерського.

⁶⁵⁰ Правдоподібно, йдеться про І. Карпова – див. текст стенограми далі.

⁶⁵¹ Так у документі, має бути: Коломійського повіту.

Я сказав т. Бідненко «дивіться, що пишуть про Дашкевича», але ніякого наміру я не мав. Коли я давав цю статтю, так не для того, щоб показати, що він був син батрака, а показати, якої він честі дістав. Для 23-х літнього чоловіка, який потрапив скінчити аспірантуру, це велика честь. Тов. Пелехатий питає, чому там вкралося слово батрак. Не знаю, це треба спитати у «Вільній Україні». Що Дашкевич був сином адвоката, це в анкетному листі відомо.

Дашкевича я знав, як працюючого молодого хлопця, який досить був здібний, який увійшов в колею радянської науки.

Я повинен тут сказати, що я 2 роки маю страшне горе, у мене хлопець з 2-х років тяжко хорить.

Я свої обов'язки виконую не за страх, а за совість. А як маю вільну хвилину, я зайнятий своїм хлопцем, найшлись лікарі, які мені допомагають ...

тов. БЕДНЕНКО – Я прошу вас сказати і дати оцінку про діяльність Дашкевича.

тов. Павенцький – Те, що зробив Дашкевич – це злочин і підпадає під відповідну санкцію, але чому він це зробив і як він це зробив – для мене все це було незрозумілим.

тов. Сайдаковский – А тепер зрозуміло?

тов. Павенцький – Тепер зрозуміло. Заявляю на зборах, що другом Дашкевича я не був. Між мною і ним різниця 40 років і у нас зовсім різний світогляд.

тов. Бедненко – Я запитував вчора і запитую сьогодні – чому коли ми зверталися в бібліографічний відділ за матеріалами по націоналістам, – а ви про ці матеріали повинні добре знати, тому, що виступали в процесах і захищали їх – ці матеріали ми знайти не могли, а повинні були піти в журнальний відділ, де нам допомогли знайти необхідний для нас матеріал? Наприклад, коли тов. Карпов звертався до вас, ви там матеріалу не знайшли. На наше прохання щодо матеріалу, ви пішли до Дашкевича, але повернувшись, матеріалу не принесли ... – поясніть нам це.

Тов. ПАВЕНЦЬКИЙ. Може я був зайнятий своєю дитиною. Але під руками цього матеріалу не мав і тому так трапилось.

тов. САКК – Когда работала комиссия по обследованию вашего отдела, мы никак не могли добиться ответа, – можна ли рекомендовать студентам 4-го курса такую литературу, о которой говорила тов. Козачук (Черчила) – как вы считаете? Разделяете ли ту точку зрения, которую защищали тогда?

тов. ПАВЕНЦЬКИЙ – Найшлась зелена карточка і вияснилось, що це було предметом дискусії на виробничій нараді. Я нічого не мав з тою довідкою. Дійсно, тов. КАРПОВ пояснив, що в таких необхідних випадках треба звертатися до спецфонду.

(3 місяця: Ви працювали адвокатом, в бібліографічному відділі ви працювали з сином Ром[ана] Дашкевича, невже ви нічого не знали про Дашкевича?)

– Батька Дашкевича я знав, що є такий адвокат. Він адвокатурою мало займався, він був редактором. Я знав, що є такий Дашкевич у Львові, але ніякого зв'язку я не мав з ним.

(Тов. Бідненко: Ви з Дашкевичем частенько зачиняли двері, і після того, як дуже багато людей заходило, ви причиняли двері. Останній раз я кинув двері, а Дашкевич до вас звернувся по французьки і каже «ферме ла порт». У вас не раз були розмови з ним?).

– Я того не пам'ятаю, він деколи казав, щоб закрили двері.

(Тов. Бідненко: Значить ви думали, що т. Бідненко не розуміє по-французьки?).

(С места: По чьей рекомендации вы попали на работу в отдел библиографии к Дашкевичу?).

– Коли ліквідувався відділ економіки, де я працював, ректор Савін мене спрямував до бібліотеки. Мене спитали, чи можу я робити у відділі бібліографії, я сказав можу, я не знав, що там Дашкевич.

(З місця: Ви досвідчений юрист, адвокат, при радянській владі ви працювали адвокатом, чому перестали?).

– Я був у 1939–[19]40 рр. адвокатом, а потім коли я прийняв на себе відділ бібліографії, мені важко було совміщати, але мені іноді доручали від уряду боронити ...

(З місця: Не розумію, як це так, адвокат, який весь вік займався адвокатурою, раптом зайнявся бібліотекою?).

– Будучи адвокатом, я цілі місяці працював над папірусами, над Римським правом. –

Я до Уряду не міг дістати.

До книжок мене тягнуло. Коли при Радянській владі у мене появилася можливість бути близьким до книжок, я був дуже задоволений. Я мав друковані роботи. Я був дуже радий, що у мене є можливість працювати там, про що я мріяв все своє життя.

Тов. Козачук – Де ваша перша дружина.

Тов. Павенцький – Дозвольте мені про це не говорити.

Тов. Козачук – Що ж ви боїтесь сказати, що вона у бандерівців?

Тов. Павенцький – З нею я розійшовся у 1938 році, а діти залишились при мені.

Тов. Бідненко – Може ви чули про напис у нас – «смерть Одусі»? На кого ви думку маєте? Дашкевич – вже покійник..., але на кого можна подумати, скажіть?

Тов. Павенцький – Те, що зробив Дашкевич – це підлість, це великий злочин, а хто є ще – я не знаю.

Тов. Сакк – Скажите, ваш отдел работает хорошо? И что вы сделали, чтобы улучшить работу отдела?

Тов. Павенцький – Коли я був у Києві і показував проспект, то представник Інституту словяноведення з Москви, – признав роботу хорошою, а що всюду є плями, то це дійсно. І коли б ми сказали, що у нас все добре, то ми б сказали неправду, тому що кожна робота має дефекти.

С места – Прошу сказать, Вы хорошо или плохо работаете?

Тов. Павенцький – Мы работали хорошо.

Тов. Казачук – Скажіть, добре чи погано – працює ваш відділ? Ви ж знаєте, як поставлена у вас робота? Отже, від вас вимагається сказати, – добре чи погано працював ваш відділ?

Тов. Повенцький – Все, що було на мене покладено, я виконував.

Тов. Казачук – Ми просимо вас сказати, добре чи погано йшла робота в вашому відділі?

Тов. Павенцький – Я в цьому відношенні некомпетентний.

Тов. Бідненко – Ви писали відчити за завідуючого і раніш і останні відчити теж писали. Чому за моїм зауваженням що норми занижені і треба їх збільшити в два рази – ви не погодились.

Тов. Павенцький – Ми не планували, а планував Київ, де є більш досвідчені люди.

(3 місяця: Які бібліографічні позиції викреслював Дашкевич з теми «Історія м. Львова»?)

– Викреслював старі позиції.

(С места: Знали ли вы или видели контрреволюционные брошюры или папки в своем отделе?)

– Нет.

(С места: Кого вы можете подозревать националистом у нас?).

– Не знаю, не могу сказать.

Голова: Слідуюче слово має тов. Ситницька.

Тов. СИТНИЦЬКА

Антирадянські дії Дашкевича я цілком засуджую, але я про це нічого не знаю. Приходили різні люди до відділу, їх треба було перевірити. На мені не лежав обов'язок перевіряти кожного, хто приходив, але в якій спосіб.

Що сталося з Дашкевичем мені стало ясно тільки після його арешту і на сьогоднішніх зборах. Очевидно його антирадянські вчинки можна суворо засудити.

Був ще один закид, щодо моєї праці з тов. Розенберг. У мене були бібліографічні довідки, які були видані з естетики музики. Я не пригадую. Які я позиції подала, але пригадую, що на виражене бажання тов. Розенберг треба було найти відповідну літературу, яка знаходиться в старих фондах автора ... «Ленін про мистецтво». Дашкевич казав, що це потрібно. Отже до тов. Розенберг таких карточок подавати не потрібно.

Ось і все.

Голова – Слово надається тов. Куц⁶⁵².

⁶⁵² **Куц Михайло Тимофійович** (1911–?) – бібліотечний працівник. Народився у с. Городище на Чернігівщині. Навчався в Індустріальному технікумі у м. Чернігові (1929–1932), в Автодорожньому інституті у м. Ленінграді (1932–1938). З 1939 до 1941 – інженер на будівництві і проектуванні доріг у Києві і Львові. Під час Другої світової війни працював у системі будівництва доріг НКВС СРСР. З 1944 до 1946 пом. голови Облвиконкому, зав. загального відділу Облвиконкому у Львові. Член ВКП(б) з 1945. Закінчив заочно історичний факультет Київського університету (1948) і працював викладачем основ марксизму-ленінізму у Львівському державному університеті ім. І. Франка. З квітня 1949 – зав. кабінету марксизму-ленінізму ЛБАН УРСР. Звільнений на поч. 1950 як сумісник. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 154, арк. 192-209*).

Тов. Куц – Товариші, сучасний світ поділений на два табори. Іде величезна боротьба за завоювання життя, дійсного життя, яке проводиться в Радянському Союзі, в країнах народної демократії, в Китайській народній республіці.

Все прогресивне людство спрямовано на те, щоб дати можливість розгорнутися 3-й світовій війні, але капіталістичний світ хватається за все, щоб відстояти все своє існування, використовує всі форми боротьби, в тому числі і ідеологічні форми боротьби.

Від залишків, які ще є в західно-європейських країнах, від цих презрених залишків вже давно відмовився український народ.

Товариші, два роки тому, коли я був у селі Стрептів Ново-Милятинського р-ну я розмовляв з Іваном Чубом. У Івана Чуба було три сина. Два сини – в 1941 році пішли разом з Червоною Армією, а один син був бандитом – Іван Чуб не знав де він.

Я хочу сказати, товариші, що Іван Чуб не знав де він.

Я хочу сказати, товариші, що Іван Чуб любив Київ, любив Москву і в 1905 році він поїхав до Києва і Москви не дивлячись на те, що йому за це ніхто не платив. Добрався до Києва і Москви український селянин ще в 1905 році, але тоді його з Москви попросили, а зараз його ніхто не попросить. Після цієї подорожі, коли Іван Чуб приїхав до свого села, він розказав своїм односельчанам, як живуть їх брати.

Іван Чуб пішов до армії Буденного і громив пильсудчиків. Іван Чуб почував, що є щось нове і провадив велику боротьбу і зі своїми братами, які ніколи не стояли на позиціях нового. Іван Чуб говорив, – він почував, що нове повинно бути краще і до нього ми повинні іти. Іван Чуб розказував, що за те, що він у 1905 році був у Москві і Києві, його назвали більшовиком і така кличка залишилась до того часу поки існувала Польща.

У 1939 році я зустрічав всією сімєю Радянську владу, зустрічав, як потрібно було українському селянинові. Я працював надзвичайно гарно. Прийшли німці, все розорили. При німцях я також вважався більшовиком, ця кличка так за мною і залишилась, говорили – це більшовик, селянин села Скрепт⁶⁵³...

Я відсидів 5 років тюрми тільки за те, що їздив до Києва і Москви. Цей факт і зараз згадують. Я ще з 1905 р. любив Київ і Москву. Пригадую... розповідав один селянин так:

«Мого сина арештували, вважають, що він бандит. Я в цій справі приїхав до Львова, пішов туди, де мій син сидить. Радянські органи допустили мене, щоб виявити цю справу. Як же так, коли батько такий патріот українського народу, значить і син повинен бути таким же. Пішов я до свого сина. Я сижу з боку, а йому допрос учинили, кажуть ось ви раніш говорили то-то, все хочать, щоб він сказав правду. Сидить хлопець, такий гарний, молодий, подивився на мене і почав розповідати, все як було, як йому веліли збирати гроші, збирати муку і нести до млина. Так, каже, я працював майже рік. Його запитали «а батько про це знав? Ні,

⁶⁵³ Має бути: Стрептів.

каже, батько про це нічого не знав, а коли батько узнав би, то я не жив би на світі. Тоді я узнав, що син мій попався не туди, куди потрібно було, і узнав, що мій син бандит. Коли мені цю справу доложили і казали «ваш син бандит», я на це відповів «тоді забирайте його і робіть з ним все, що хочете».

Ніякого прохання у нього не було за свого сина. Цей чоловік поступив, як справжній патріот, він знав, що таке Радянська влада, що вона нам несе. Він працював і зараз працює в колгоспі. Йому 73 роки, він живий і здоровий.

Це звичайна людина, не освічена, книг не читав, не вчений, але ніяких хитань у нього не було, це людина не хиталась і туди і сюди, як деякі в нас є, були, ще й будуть.

Я був дуже здивований, коли т. Тершаковець в своєму виступі сказав, що у нас більше нема Дашкевича.

Тов. Тершаковець виступав дуже добре, але не можна говорити, що більш Дашкевича у нас нема.

Товариш Сталін сказав, що вороги будуть до того часу, поки існує капіталістичне оточення. Це свята істина.

Дуже добре, що тов. Тершаковець вивчав книгу Сталіна – «Марксизм і національне питання». Далі треба вивчати виступи товариша Сталіна на XV і XVI з'їздах партії і тоді вам буде ясно, що Дашкевичі були, є і будуть поки буде існувати капіталістичне оточення.

Таким чином, товариші, ми повинні не притупляти своєї пильності і не знижувати темпів боротьби, а навпаки цю боротьбу розгортувати.

Ні т. Гембарович, ні т. Труш, ні т. Ольшевич, Боднар, Повенцький⁶⁵⁴, ні т. Курчаба, – ніхто з них в своїх виступах не сказали, що не можна притуплювати класової боротьби тому, що Дашкевичі ще є, між тим ви говорите, що Дашкевичей вже нема, а це зовсім не так.

Хіба ми повинні чекати, поки бандит загоне ніж у спину? Ні цього ми чекати не будемо, а повинні провадити саму гостру боротьбу.

Наведу вам такий приклад: влітку я був у Магеровському районі. Ми зайшли в одну хату – а робітники Обкому партії, з робітником прокуратури, повечеряли там, але через півтори години після того, як ми пішли – вирізали всю цю сім'ю.

Товариші, під час війни я бачив все, але так як бандити розправляються зі своїми односельчанами, я ніколи не бачив.

На такі звірства можуть іти тільки бандерівці – агенти англо-американського імперіалізму. Це ж не політична течія, це банда, яку ніхто не підтримує в народі.

Коли ви слідували вчора за виступом т. Левицької, то треба сказати, що Левицька – це тип не української інтелігенції, а тип старо-феодальної мешчанки. Вона назвала себе попутником, – Левицька чекала німців, а тепер чекає американців ...

⁶⁵⁴ Має бути: Павенцький.

Вона сказала, що зараз лад ще не ідеальний, але прийде час, коли лад буде ідеальним, що з Дашкевичем – це непорозуміння. Левицька не вірить, що Возняк допомагав Дашкевичу – він хотів протащити його в аспірантуру. Возняк цього хотів.

... Голова:

Слово має тов. Яцків.

Тов. ЯЦКІВ

Товариші, я хочу спинитись на тому, що не було ще сказано. Перш за все, я, як старий письменник, як найстарший в м. Львові, як старий психолог, хочу констатувати сьогодні свій світогляд. Тут казали товариші, що між нашими товаришами зі сходу і товаришами західних областей є певна різниця.

Для мене це дивно. Від 1947 р. це якась дивна ситуація, яка не потрібна, немає щирості в ній, яка повинна бути, бо ще від капіталістичних фашистських часів було таке становище: було три партії. Нас в гімназії учили, що той поляк, той лях, а той жид, цей руський. То були дійсно жахливі часи.

Я не розумію, як би таке положення виглядало сьогодні? Ви товариші були щасливіші від нас, бо $\frac{3}{4}$ аудиторії оцеї жили вже понад тридцять років за радянських часів, а старші товариші жили ще за царських часів, ми пережили 10 переворотів державних. Адже, дійсно прийшлося нашому люду перевернути собі голову, всі ви знаєте, які страшні переміни довелося переживати нашим людям, скільки жертв пало, скільки моїх товаришів євреїв, поляків, чесних людей борців загинуло марно. ... що коли мені доводиться писати про масакри німецькі у мене перо випадає з рук.

Коли я описую такий момент ... – збирається до 400 чоловік людей різного полу і віку і між ними діти ... всі вони гоняться у Карпати ... гоняться для того, щоб копати могили. Потім приводять другу партію для такої ж роботи – їм обіцяють, що Гітлер дасть їм спокій – приносять хліб, табак. Старіші люди розуміють, що це не так, а молоді радіють, що ось прийшов Гітлер і все буде дуже добре, але в ночі починаються звірства – цих бідних людей кидають у ями, викопані їхніми попередниками.

В зв'язку з цим, наші нерви знаходяться в дуже тяжкому стані – це прошу мати на увазі ... Про це я хотів вам розказати.

Я не можу вірити таким постатям, які говорять: ... я більшовик, я комуніст.

Я знаю таку постать, яка працювала в націоналістичній пресі, яка була рьяним націоналістом, а в 1939 році, коли прийшла Червона Армія, він зголосився, як комуніст, як більшовик.

Приведу приклад: в 1914 році, коли прийшла царська армія у Львів (це мені розказували) прийшла група офіцерів до ресторану і захотіла по-вечеряти. Тут зразу на столі появилися квіти і господар цього ресторану виступив з привітанням, заявляючи, – ми привітаємо вас наших визволителів тому, що наша стара влада була ні до чого не здатна. Тоді встає один офіцер, махнув рукою і сказав, – забирайте цього господаря-падлюку, який тут народився і прожив все своє життя, а вже нас привітає.

Таким людям вірити не можна. Німці мали дуже «цікавий» один термін «чинго-фольк», тобто найменш цивілізований, призначений для того, щоб служити за нагороду для народу цивілізованого, для німців. Той термін, ці слова є в словнику Арста⁶⁵⁵, словник чужих слів. Є лозунг в календарі від 9/VIII-[19]41 р. «нічого не робити до половини». Це видумав який ідіот. Один із німців прочитав «Майн камф» і каже, що такої підлої книги в своєму житті не читав.

Але ще одне цікаве вам скажу. 50 років тому назад німецький економіст Ган⁶⁵⁶, в своїй книзі пише, що так в південній Європі є країна, в якій відобрається колись п'ятий акт світової історії. Що це 5-й акт?

Що нам дала Радянська влада? Прошу вважати таке: у нас були колись 2 слов'янських народа, це були так, як пес і кіт, страшна драка між ними була. Люди розумніші багато думали над тим, як погодити ці два слов'янські народи, і ніяк ні до якого способу не додумалися, ніхто не міг вирішити цього питання. Той поляк, той єврей, той українець, і що не придумали не було такого способу.

Ось прийшов Сталін і одним розчерком пера вирішив це питання.

... не було селян, які б не мали коси, топора, а зараз колгосп працює для спільного добра, а не для якого-небудь куркуля.

Хочу звернути увагу на таке важливе питання: щодо (домашнього життя) до кохання – кілька тисяч вагонів було написано про трагедії і драми, про невдале кохання, а зараз ця проблема розв'язана дуже легко: цю проблему не вирішують, а ні батько, а ні мати, а молодий бере свою любку під паху й до Заксу, а завтра, цю розлюбив, бере другу...

Кінець виступу.

Голова – слово надається тов. Івановій⁶⁵⁷.

Тов. Іванова – Советские люди хорошо научились распознавать приемы врага, в какую бы одежду он не одевался, где бы он не прятался. Рано или поздно враги не минуют суда народа и будут вскрыты все до единого.

Вскрыты враги и в нашем коллективе. Стыдно и позорно для нас, что мы так долго их терпели.

⁶⁵⁵ Йдеться про словник іншомовних слів М. Арцта. Слова «чинго-фольк» у виданні 1936 р. не виявлено.

⁶⁵⁶ Правдоподібно, йдеться про німецького економіста, банкіра і викладача **Людвіга Альберта Гана (Hahn Ludwig Albert)** (1889–1968), відомого творця теорії грошей, кон'юнктури і кредиту.

⁶⁵⁷ **Іванова Валентина Василівна** (1910–?) – рад. службовець, інженер. Член ВКП(б) з травня 1941. Народилася у м. Владивосток (Приморський край РРСФР). Закінчила факультет механізації Московського електромеханічного інституту інженерів залізничного транспорту (1931–1936). Працювала старшим інженером управління Білоруської залізниці, м. Гомель (1937–1941), відділення Карагандинської залізниці, станція Караганда (1941–1944), управління Білостоцької залізниці, м. Гродно. Від 10 листопада 1947 – у АфБАН УРСР на посадах бібліотекаря, старшого бібліотекаря, головного бібліотекаря у відділах опрацювання фондів, кабінеті марксизму-ленінізму, обслуги читача. 6 березня 1952 призначена на посаду завідувача відділу комплектування з рекомендацією вивчити одну з основних іноземних мов. Брала участь у складанні біобібліографічного покажчика «Наукові праці учених Львова. Техніка і прикладна механіка» (1956). (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 150, арк. 60-107*). Проживала у Львові на вул. Глибока.

Эта кучка фашистов, к которым принадлежал Дашкевич, думали, что они смогут повернуть колесо назад, что они смогут уничтожить много-миллионный советский народ...

Враг труслив, он прячется поза углам. В нашем коллективе он пытается запугать, он пишет на стенах разные надписи и пачкает своей бандитской рукой наши чистые стены – это его метод работы. Это метод работы убийцы, но этим они не запугают нас, – это букашки, которые будут раздавлены и в нашем коллективе, я думаю, не долгов тот час, что вся эта банда будет вскрыта усилиями всего нашего коллектива.

Товарищи, нам нужно проверить свои кадры. Кто честно работает, кто стоял честно на позициях Советского Союза – тот с нами.

Однако, из ряда выступлений мы видим, что, к сожалению есть и такие, которые работают на врага, есть, такие которые сохраняют анти-советскую литературу. Возьмите Куркову, которая сохраняла газету «На переломе» (1939)⁶⁵⁸, «Новая заря» (1938)⁶⁵⁹ в которых печаталась подлая гнусная клевета на Советский Союз и его руководителей. Спрашивается для кого т. Гембарович и т. Куркова сохраняли эти материалы. Почему Вы не поступили так, как поступил бы каждый советский гражданин, отдал бы эти материалы по назначению. Тов. Куркова должна была знать, как руководитель, что в её отделе и в её шкафу имеется. Это не оправдание, что будто-бы там была литература случайная. Такого оправдания не может быть, литература лежала в её шкафу и извольте знать, что у вас делается. Это умышленное прятание антисоветской литературы, а это расценивается, как вражеская деятельность. Я думала, что т. Куркова выступит и скажет здесь на собрании, с кем же она, тем более, что в частных разговорах, она не скрывает ненависти к русскому народу, она заявляет, что русский народ мало культурный и ему далеко до неё.

Как видно т. Куркова не только не работала над классиками марксизма-ленинизма, но вероятно она и газет не читает. Она не видит, сколько взоров обращено к советскому народу, к самому передовому народу во всем мире.

Что случилось сегодня с Курковой, почему она не явилась на собрание. Её болезнь начиная от часу дня, это вынужденная болезнь, чтобы избежать выступления перед всем коллективом, перед всей массой и открыто сказать, с кем же она в конце концов. А вот она на сегодняшний день заболела, с тем, чтобы этого не сказать, не отказаться от своей идеологии, а остаться при своем польском буржуазном национализме, который у неё есть.

Коллектив должен осудить тов. Куркову, она не может быть руководителем в нашем коллективе, руководить отделом. Я считаю, что по своим убеждениям Куркова вообще не может быть у нас в библиотеке, культурном учреждении и, тем более в АН, в культурной семье среди нашей молодежи и нашего народа.

⁶⁵⁸ Тижневий часопис для всіх «Напереломі» виходив у Львові 1938–1939 рр.

⁶⁵⁹ Часопис «Нова зоря» виходив у Львові 1926–1939 рр.

Тов. Гембарович, я внимательно выслушала ваше выступление и не видела того, что бы вы восприняли то, что здесь говорили. Вы не дали прямого ответа, кто же вы, материалист или идеалист, вы пытались доказать, что вы в этих вопросах не разбираетесь. Вы ученый, и мне кажется, что вы для себя уже сложили определённые позиции, что вы очень хорошо знаете кто вы.

Вы здесь с трибуны были не откровенны. Для нас всех здесь сидящих ваша идеология, как идеалистическая, ясна, и мне кажется, как здесь уже товарищи высказались, что т. Гембарович не может работать в библиотеке, не может работать именно в таком коллективе, где нужно работать с народом, где люди должны быть крепкого убеждения и проводить советскую политику.

Тов. Гембарович не видит нового, не видит чем живет вся наша страна, он замкнут сам в себе и сам для себя. Воспитывать новое поколение, воспитывать молодежь, как вы говорили «обслуживать этих мальчишек», это очень почетная задача для нас с вами. Мы воспитываем будущих строителей коммунизма и никому не позорно обслуживать эту молодежь, для ученого советского это не позор. Тов. Ольшевич в своем выступлении был более откровенным – он заявил, что немцы взяли немедленно книгу тов. Гембаровича.

Тов. Ольшевич – Я этого не говорил.

Тов. Иванова – Он сказал, что книга была хорошо оформлена, в прекрасном переплёте и что т. Гембарович не может писать для народа поэтому он и не пишет. Между тем, каждый советский ученый должен писать для народа.

У тов. Гембаровича было время, чтобы свою работу перестроить так, чтобы эта работа была для народа.

Выступления т. Павенцкого было таким, что он ни в чем не виноват. Разве вы не видели, что у него делается. Разве вы не знали, для чего вам приказал Дашкевич закрыть двери. Вы даже не могли ответить на вопрос – работали вы хорошо или плохо. Да вы плохо работали, – вами руководил Дашкевич, которого арестовали. Что Дашкевич мог дать хорошего, если он стремился вредить Советскому Союзу, – а вы почему молчали? Сколько раз, у вас спрашивали – где Дашкевич? А вы молчали. Почему вы его укрывали? Он ходил на лекции днём в то время, когда нужно было быть на работе. Вы это знали, но вы перед ним преклонялись и сейчас ни вы, ни Ситницкая не хотите об этом сказать.

Основная ошибка в нашем коллективе заключается в том, что воспитательной работе не было уделено должного внимания, в том, что конкретные носители враждебной нам идеологии не разоблачались с большевицкой непримиримостью.

Наша задача заключается в том, чтобы любое проявление чужой идеологии вскрывать сразу, немедленно.

Конец выступления.

Голова.

Продовжуємо нашу нараду. Слово має тов. Гуменюк.

Тов. Гуменюк.

Товариші, немає в світі більш величної, більш людяної ідеології, як ідеологія рівності рас і народів. Немає в світі більш соняшних ідей, як ідеї комунізму і тому прості люди в усьому світі з любов'ю, з захопленням, з надією звертають свої погляди на нашу чудову Вітчизну, твердою щастя, процвітання народів.

Все, що є прогресивного, розумного, оптимістичного, все увібрала в себе наша Вітчизна.

В аналах історії золотими буквами будуть вифарбовані слова про те, що першою підняла прапор комунізму велика наша вітчизна.

В аналах історії золотими буквами буде записано про те, що першим піднявся на штурм капіталізму великий російський народ, в аналах історії золотими буквами буде вифарбовано, що першим за своїм великим, могутнім російським братом, піднявся на боротьбу за людське щастя наш український народ.

Ми гордимся тим, що на нашій радянській Україні народився стахановський рух, ми гордимся тим, що Україна дала сотні і тисячі героїв – новаторів соціалістичних полів, ми гордимся тим, що наш український народ, разом з російським народом і іншими народами нашої Вітчизни, врятував цивілізацію від фашистської чуми.

Ми гордимся тим, що сьогодні польські і руминські селяни приїждять вчитися соціалізму до українських колгоспників, ми гордимся тим, що сьогодні могутній голос Української Радянської держави велично і могутньо піднявся на захист миру, безпеки і процвітання народів.

Хіба може бути більша гордість, більша слава, більша честь для народу? Хто забезпечив Україні таку славу, таку велику, таку зоряну долю? Хто поставив її, співучу та талановиту, прекрасну в коло вікових народів, рівну серед рівних? Хто підняв її на таку висоту, на який вона ніколи не стояла? Наша могутня більшовицька партія, наймудріший серед мудрих, найвидатніший серед людей – наш Сталін.

Позавчора всі радянські народи і десятки народів усього світу прислали своїх найкращих посланців до Москви привітати великого вождя, який став прапором прогресивного людства. І одним із перших привітань, виголошених великому вождю, було привітання Радянської України. Велика, радісна і завидна доля нашого народу, і тільки люди засліплені ненавистю до свого народу не бачать, або не хочуть бачити цієї долі.

Міжнародні волоцюги, продажні пси, які втратили рахунок господарям, яким продавалися, українські буржуазні націоналісти, разом зі своїми новими господарями – англо-американськими імперіалістами день і ніч мріють про нову війну, про нові страждання для нашого народу. Вони хотіли б, щоб бомби англо-американських імперіалістів обрушилися на наші міста, вони хотіли б, щоб як найбільш було вбито наших людей, дітей, бо вони ненавидять український народ, який викинув їх за борт, як сміття.

Українські буржуазні націоналісти, ті агенти найчорнішої реакції, проникають іноді в наше середовище, проводячи замасковану підривну роботу.

Ось вже відомий вам факт: у відділі бібліографії нашої бібліотеки на протязі років підвізалася закінчена фашистська бестія, молодші людоненависники, расист Ярослав Дашкевич, для якого «Майн кампф» Гітлера була настольною книгою, його духовною їжею. Це заражене коричневою чумою створіння з погордою, з ненавистю дивилося на наших радянських людей, на нашу соціалістичну діяльність.

Тут товариші говорили про амбітність, погорду, про честолюбство Дашкевича. Ні, товариші, то не проста, і при тому не вроджена амбітність, погорда. Дашкевич, як попугай, копіював лише зразки створені коричневим мозгом Гітлера і Донцова.

Коли ми говоримо, що українські буржуазні націоналісти найлютіші вороги українського і всіх народів, то це не «демагогія москалів», як собі міркують деякі із чильних, як то кажуть, українців, а це такі дійсний факт.

Сьогодні всім ясно, що Гітлер і його страшний фашизм – це найлютіший ворог людства. Адже євангелія фашистів «Майн кампф» наскрізь просякнута звіриною злобою до всіх народів і особливо до слов'янських народів ... Український буржуазний націоналізм це дітище німецького фашизму. Місцевим товаришам відома писанина Дмитра Донцова, Ростимова, які у своїй брудній писанині вихваляли Гітлера, Мусоліні, португальського фашистського президента. Особливе місце серед цих кривавих ідеологів українського буржуазного націоналізму займає похмурий суб'єкт з конячою головою наскрізь просякнутий жовчною зненавистю до людей – Дмитро Донцов – корні[ло]вський домовласник ...

Я переконаний в тому, що витвори Донцова «Націоналізм» і «Де шукати наших історичних традицій» читали і тов. Левицька і тов. Тершаковець і інші товариші, яким сьогодні потрібно було б виступити. Поскільки тов. Левицька читала і «Майн кампф», то кому, кому, а їй можна було пересвідчитися, що як її ідеологія гітлеровського фашизму, так ідеологія українського буржуазного націоналізму зворушливо однакова у багатьох своїх пунктах. Бо повторюючи свого шефа Гітлера, Донцов плете брехні про свержчоловіків, безжалісних, жорстоких бестій, які засвоїли собі звірину формулу Ніцше – «Сострадание – мораль ... ». Донцов у своєму пасквілі «Де шукати наших історичних традицій» висміює наш народ, називаючи його гречкосієм, тютхтєм. Він бризгає слиною на великого демократа, гуманіста Ів. Франко, який у своїх творах виступає на захист пригнічених. Донцов, бачте, бажає поставити на чолі українського народу Еліту ... типу гітлеровських бестій ...

Представників цієї [еліти] він в минулому бачить в катах українського народу – Мазепі, Виговському, а в пізніші часи – в їх духовних нащадках. Ось тепер ясно, товариші, чому Дашкевич так старанно займався своєю родословною, чому виводив себе прямим потомком якихось князів. Тепер стає ясною і його зневага до радянських людей. Він, бачите, вважав себе

представником тієї «⁶⁶⁰», про яку начитався в «Майн кампф» і в брудній писанині Донцова. Ось вам духовна і матеріальна єдність німецького фашизму і українського буржуазного націоналізму.

Як же ви, т. Левицька, смієте захищати Дашкевича!! Для чого ви робите з нього вундеркінда, який, мовляв, «збагатив би нашу науку», ... який би став професором Львівського Університету.

Товариш Левицька, Великий, талановитий Радянський Український народ має тисячі дійсно талановитих молодих людей, справжніх синів свого народу, дійсних патріотів Радянської Вітчизни.

А така посередність, як Дашкевич, при чому посередність, заражена найотрутнішим із ядів – коричневою чумою – не може мати місця в наших лавах.

Тов. Левицька учора намагалася [сказати] про українських січових стрільців, що це були майже що не мученики за Україну.

Брехня! Вам добре відомо, тов. Левицька, хто був організатором січових стрільців. Організатором січових стрільців була австрійська розвідка і вірні наймити австро-німецьких панів – українські буржуа, які були засліплені лютою зненавистю до російського народу, до трудящих. Одним з організаторів січових стрільців був Євген Конов[алець] – цей міжнародний шпигун, кат українських трудящих, особистий друг Гітлера, з яким зустрічався у мюнхенських пивнушках в 20-х роках. Ви про це, тов. Левицька, не знаєте?

Ви також знаєте, що Євген Конов[алець] зі своїми стрільцями потопив у крові повстання київських робітників-арсенальців, які повстали проти гнобителів. Ось тут стає ясним, за яку Україну стояв Конов[алець], за яку Україну стоїте і ви, тов. Левицька. Ви стоїте не за Україну робітників і селян, а за Україну поміщиків і капіталістів. А поскільки українській буржуазії трудно було б тримати в ярмі свій народ, то вона, українська буржуазія, шукає собі підтримки у експлуататорів інших народів. Ось за яку Україну ви стоїте, тов. Левицька. Не може бути іншої України, крім України робітників і селян, не може бути іншої України, крім України Радянської!

Відрядно, тов. Левицька, що ви після довгих хитань, зневір, прийшли до переконання, що ідеї Леніна-Сталіна переможуть у всьому світі. Але запам'ятайте собі, тов. Левицька, одне, що людина це не осини́й лист, щоб хитатися від легкого подуву вітру. Якщо після ваших зневажень, ви знову почнете хитатися, радянський народ вам не простить.

Мені ніяк не подобається виступ Івана Боднара, не розкрила людина своєї душі, плутує, заминає. Є така приказка «без мене, мене женили», отак виходить і з тов. Боднар. Бачите, якийсь молодець зустрів красну дівицю, Ів. Боднар не... і силою її потяг на зібрання чільних українців, які договорювалися про те, як краще служити ... Не подобає старій людині плести такі несинитниці.

Відносно виступу т. Тершаковець. Він тут щиро визнав свою провину. Але я хотів би, щоб тов. Тершаковець до кінця зрозумів, яка то

⁶⁶⁰ Пропуск в оригіналі.

страшна отрута український буржуазний націоналізм. І помиляєтесь ви, тов. Тершаковець, коли заявляєте з бором⁶⁶¹, що в нашому середовищі вже немає ворогів. Ви свідомо, чи не свідомо хочете притупити нашу більшовицьку пильність. Але ми її не притупимо, тов. Тершаковець. Ви знаєте, що всі величезні перемоги над нашими лютими ворогами радянський народ здобув зав[ж]ди тому, що партія, наш Сталін вчили нас неухабно гострити більшовицьку пильність. Більшовицька пильність – це зброя, якої ми не випустимо з рук до тих пір, поки по світу не перестануть ходити двуногі звіри – експлуататори трудящих.

Мені не хотілось зупинятися на виступі тов. Труша. Тов. Труш виступав тут аки Сергій Радонезький⁶⁶², з солодкою усмішкою святоші, елеїно глаголив нам про своє життє-биттє. Щирості в його промові не було ні на копійку. Тов. Труш заявляє, що він русофіл, що любить російський народ. В зв'язку з цим я повинен, товариші, внести деяку ясність в поняття «русофіл», «москвофіл», бо часто ці поняття трактуються тенденційно, примітивно.

Ось називає тов. Труш себе русофілом. А запитайте т. Труша, за яку він Росію стояв, за яку Росію він стоїть? Нам вже ясно: він стояв за монархічну Росію, за Росію поміщиків і капіталістів. Про те, що це дійсно так, доказом являється те, що тов. Труш зі зброєю в руках боровся проти Ростовських робітників і селян у 1918 р., які піднялись за свою свободу. Те, що ви говорите по-російськи, тов. Труш, це не є доказом того, що ви радянська людина. Ваш головнокомандуючий генерал Корнілов теж говорив по-російському, але це не переважало йому бути катом російських трудящих.

Деякі з так званих русофілів до першої імперіалістичної війни були агентами царської охоранки, а потім після перемоги в Росії робітників і селян, перемінили свої симпатії на симпатії до польської офензиви⁶⁶³ і займали досить тепленькі місця у польському буржуазно-бюрократичному апараті.

Реакційна монархічна частина галицьких русофілів перекликалися з своїми поглядами на український народ з поглядами царського сатрапа Валуєва, який заявив, що українського народу не було, нема і бути не може.

Проти таких русофілів виступив, як всім відомо, Іван Франко. Франко, який їм у відповідь вигукнув: чуєте ми всі русофіли, ми любимо російський народ і бажаємо йому всякого добра.

Я повторю, товариші, що маю на увазі реакційну, монархічну частину галицького русофільства, а не його демократичні елементи. Ці демократичні елементи щиро, віддано любили трудовий великий російський народ, раділи його перемозі у Великій Жовтневій Соціалістичній Революції. Такі з колишніх галицьких русофілів є серед нас, вони чесні, віддані радянські люди.

⁶⁶¹ Має бути: «зборам».

⁶⁶² Має бути: Сергій Радонезький – чудотворець, московський церковний і політичний діяч, засновник та ігумен Троїце-Сергієвої Лаври.

⁶⁶³ Тут помилково, очевидно, йдеться про «польську дефензиву» – другий відділ Генштабу Війська Польського, який займався військовою розвідкою.

Але сумніваюся, щоб до таких русофілів нележав тов. Труш, його минула і теперішня діяльність, робота, ці сумніви не безпідставні. В нашій бібліотеці мають місце прояви не однієї видозміни буржуазної ідеології. Я маю на увазі польсько-шляхетський націоналізм.

Є ще в нас такі пани, які мріють про те, що Польща за допомогою англо-американського імперіалізму, знову стане буржуазною, а Львів знову перетвориться на осередок польської шляхти, яку викинув за борт трудовий польський народ.

Засвоївши собі повадки експлуататорів польських і українських трудящих, повадки князів, графів, ці пани ще й тепер із зневагою відносяться до українського народу, до його культури, до його мови.

Так ось, хай ці панове собі запам'ятають, що у Великому Радянському Союзі, завдяки мудрій Ленінсько-Сталінській національній політиці всім народам забезпечене процвітання і ріст.

У Великому Радянському Союзі в повазі культура кожного народу, кожної соціалістичної нації.

Ми по братерському радуємося успіхам на культурному фронті – узбеків, грузин. Ми любимо їх культуру, поважаємо їх мову.

Всі народи нашого Союзу поважають культуру українського народу, його мову, його пісні. Ми спаяні щирою вічною братерською дружбою і в цьому сила Радянського устрою. У серці Великого Сталіна є місце для кожного народу. Він радується розвитку соціалістичних націй, турбується про їх ріст.

Так що зневага до культури, до мови не тільки української, а до мови будь-якого з народів – це не що інше, як прояв буржуазної ідеології, з якими ми повинні суворо боротися.

Ще зупинюся на виступі проф. Гембаровича. Слухаючи вчора виступ т. Гембаровича на зборах, я подумав собі про страшне його ідейне обличчя, але ще страшніше його небажання стати на шлях подолання своїх, ворожих ідеям комунізму поглядів. Тут, учора запитували, на яких філософських поглядах стоїть проф. Гембарович, які його погляди, як мистецтвознавця.

Професор Гембарович ідеаліст, при чому ідеаліст безнадійний, ідеаліст-містик.

Проф. Гембарович учора на зборах в позі великомученика говорив нам про свої безсонні ночі, про те, що він шукає підтримки в матері, в ролі якої у нього виступає бог. Проф. Гембарович малює свої безсонні ночі, як вершину ..., яких крім нього ніхто не зазнав.

Що ваші страждання, професор Гембарович! Чи знаєте, скільки безсонних ночей провів Радянський професор – Герой Радянського Союзу БУЙКО⁶⁶⁴, який як істинний патріот Вітчизни піднявся на боротьбу з німецькими фашистами і який загинув смертю хоробрих?

⁶⁶⁴ **Буйко Петро Михайлович** (1895–1943) – укр. лікар, професор, доктор медичних наук, Герой Радянського Союзу (посмертно). Під час Другої світової війни брав участь у рад. партизанському русі на Фастівщині, організовував медичну службу. Нацисти спалили його живцем у с. Ярошівка на Київщині.

Чи знаєте, проф. Гембарович, скільки безсонних ночей провела чудесна Радянська квітка Зоя Космодем'янська, яка в лице ворогам кидала слова більшовицької правди і віри?

Чи знаєте ви, професор Гембарович, скільки безсонних ночей провів молодий радянський герой Олег Кошевий⁶⁶⁵?

Перед лицем смерті ці соняшні радянські люди черпали свою силу, мужність, героїство – у Великих ідеях Леніна-Сталіна, в ідеях комунізму.

А ви професор Гембарович у своєму обивательському ліжку вночі ... шукаєте підтримки в бозі. Що ваші страждання, проф. Гембарович?

Ось такі філософські позиції проф. Гембаровича. З таких філософських позицій витікають його і позиції як мистецтвознавця. Ясно, що ці позиції, як небо від землі далекі від марсистсько-ленінських поглядів на мистецтво, як небо від землі далекі від позиції соціалістичного реалізму. Не може працювати проф. Гембарович на нашому ідеологічному фронті.

Ми поклонники сонця, а він поклонник вогкої, затхлої тьми. Ще зупинюся на виступі тов. Ольшевича і на цьому закінчу свій виступ.

Товариша Ольшевича я знаю на протязі двох років. Розмовляв часто з ним і я переконався ось у чому: тов. Ольшевичу д-ру юридических наук можна було б з успіхом присвоїти звання доктора софістики.

Тут виступала учора тов. Левицька, вона наговорила багато, виражаючись просто, дурниць. Але, ті виступи я ставлю набагато вище за виступ т. Ольшевича. Бо т. Левицька з більшою чи меншою відвертістю розкрила свою душу, ми її бачимо наскрізь. А ось т. Ольшевича ми не знаємо. Але він не хоче признатися в тому, що ми про нього знаємо.

Був час, коли т. Ольшевич являвся негласним директором бібліотеки. Це було перед приходом в бібліотеку тов. Одухи. Стараннями т. Ольшевича бібліотека була перетворена в «дом с привидениями». Над кожною кімнатою, над кожним куточком бібліотеки витав дух загадковости і таємності. Бібліотека була перетворена в натуральне господарство: своя столова, свої працівники, які являлися одночасно і читачами бібліотеки. Склалося було вражіння, що т. Ольшевич універсальний знаток фондів бібліотеки, що без нього не можна обійтися. Цей ... ореол т. Ольшевичу створювали його спідручні з певними цілями. Виходило так, що нові радянські люди, які прийшли в біб[ліоте]ку ні кроку не повинні були ступати без Ольшевича. І що ж виходило? Велике книгосховище бібліотеки на протязі років стояло в запустінні, наче катакомби. Газети, які лежали в окремому сховищі, міг видавати лише д-р Ольшевич, бо лише він постиг таку премудрість. А премудрості там не було ніякої. Газети і книжки лежали у безпорядку, – Ольшевич по-кустарному запам'ятовував, що в такому от кутку лежать такі то книги і газети і видавав їх.

Справжнього бібліотечного порядку там не було ніякого. І т. Ольшевич дуже старанно оберігав такий стан. Всяке зрушення до покращення він зустрічав з невірою, скептично. Я пригадую, як йшли розмови про те, щоб упорядкувати велике книгосховище. Тов. Ольшевич скільки міг виступав

⁶⁶⁵ Має бути: Кошовий.

проти такого рішення – він заявляв, що роботи там на три дев'ять літ і т.і. І лише тоді, коли т. Ольшевич побачив, що намагання його марні, він ніби погодився з думкою про упорядкування книгосховища.

Про політичне обличчя т. Ольшевича, я, особисто, сужу зі своїх спостережень, з того, що я інтуїтивно відчуваю. Але крім суто таких суб'єктивних факторів, у мене є факти, які в певній мірі дають поняття про ідейне-... переконання т. Ольшевича.

У т. Ольшевича пам'ять, як він сказав, добра і він пригадає те, що він виносив. Якщо потрібні будуть свідки, то свідки є, вони тут у залі. Пригадуєте, т. Ольшевич, той момент, коли т. Чорного⁶⁶⁶ зняли із посади заступника директора бібліотеки по господарській частині. Ось ви тоді сказали так: – Чорного зняли тому, що він задумав зняти з фасаду бібліотеки барельєф Оссолінських, а на те місце помістити барельєф ЛЕНІНА.

Ольшевич сказав, що він не суевірний, але тут щось є.

Так ось як виходить, тов. Ольшевич. Для вашої душеньки більш приємно було, коли на фасаді балкону видиться барельєф експлуататора польських і українських селян, хай навіть книгомана Оссолінського, і не приємно вашому серцю, що на фасаді бібліотеки красується барельєф генія, який вказав шлях до щастя всім і в тому числі і польським трудящим – барельєф великого Леніна.

Я думаю, що такий штрих може в повній мірі характеризувати облік людини.

Або, чого вартий провокаційний, ворожий вибрик Ольшевича, про який нам стало відомо вчора. Я маю на увазі справу з Левицькою. А скільки таких вибриків виходить від Ольшевича, про які ми не знаємо?

Тов. Ольшевич заявив учора, що він поклонник ідеології дружби народів. Ви фальшивите, тов. Ольшевич, пробачте мені. Ваша практична діяльність ніяк не реагує ваших словесних декларацій. На ділі ви, своїми ділами, хочете посіяти розбрат між нашими працівниками, розбрат між народами. Цього вам не вдасться зробити.

Колектив нашої бібліотеки, в кінці кінців, повинен стати дійсно дружним, дійсно радянським. Для цього ми повинні знешкодити тих людей, які нам заважають.

Радянські бібліотекарі повинні нести в народ величні ідеї Леніна-Сталіна, ідеї комунізму.

В час, коли загострюється боротьба між імперіалістичним табором і табором миру, демократії і соціалізму, в час, коли ворожі експлуататорські класи роблять всі потуги для того, щоб отравити нестійких людей своєю облудною пропагандою, в цей час ми повинні бути особливо пильними.

Всім серцем, всією душою всім своїм почуттям віддамося величній соняшній справі – комунізму!

(Кінець виступлення)

⁶⁶⁶ **Чорний Павло Трофимович** (1921–?) – працював на посаді бібліотекаря історичного відділу АФБАН УРСР від 18 січня 1947. Від 22 квітня 1947 до 8 лютого 1949 – заступник директора з адміністративно-господарчої частини, звільнений за «розбазарювання» майна бібліотеки. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 174, арк. 61–68).

ГОЛОВА: Слово надається тов. Капустній⁶⁶⁷.

Тов. КАПУСТНАЯ.

Товариші, звістку про погані дії нашого бувшого співробітника Дашкевича, я прийняла не з здивованням, а з обуренням за те, що він довір'я, яким його наділила Радянська влада, так зловжив. Хто б подумав, молодий хлопець, якому довірили такий пост керівника бібліографічного відділу, щоб він так поступив.

Товариші, не можна цього припустити. Ворог дуже маскується, я особливо мушу це підкреслити, бо був час, коли, ми досить близько працювали з Дашкевичем, спільно, через одні двері. Дві кімнати ми займали на долині. За цей час я не можу сказати, щоб було видно, що він щось незаконне робив, якісь провадив дії. Не знаю, це потім з ним сталося, але це було дуже прикро. Це боляче нас вдарило і ця ганебна пляма падає і на нас всіх.

Що далі тим більш довіряють нам галицьким уроженцям, тому нам кажуть, серед вас напевно ще такі є. Як же ми можемо знати думки таких типів. Але я знаю, можливо є одне, що може визначити нас, як й мене, на якій позиції ми стоїмо а це наше відношення до товаришів зі Сходу, до наших товаришів, які відвідують наші установи, це відношення до нашої праці, яку ми виконуємо, до наших завдань, які стоять перед нами. Все це може дати ясну характеристику всіх моментів.

Товариші, я хочу сказати, що наші відвідувачі – це більшість дітей-хлопчиків, які не вміють ще добре сказати, що вони хочуть. Я стараюсь допомогти цим дітям, молодим людям здобути необхідну їм літературу. Товариші, вже пора стати нам на правильний шлях, на правильні позиції.

У Львові я працювала учителькою. Я вчила дітей в семирічці – викладала історію і викладала у єврейській школі, звідки я винесла дуже добре вражіння.

Коли прийшли німці, я сказала, що не буду працювати. Ось прийшла Радянська влада, я і пішла працювати до бібліотеки – у школі мені вже було важко працювати. З дітьми треба вміти працювати і я старалась працювати так, як повинна працювати громадянка Радянського Союзу. Але, як я вже сказала, що я себе почувала не зовсім добре і мені було важко працювати у школі.

Ще при Польщі я хотіла познайомитись з марксистсько-ленінською літературою. Одже я собі купила Комуністичний Маніфест. Мої товариші сміялись наді мною, але цією літературою я дуже цікавилась. Я і сьогодні не можу сказати, що все знаю, але я стараюся доповнити тим, чого у мене не вистачає.

Щодо т. Левицької ... багато наших товаришів давно себе визначили і не хитались так як т. Левицька – туди і сюди. Своєю відданою роботою треба старатися показати, що ми заслуговуємо довір'я. Ми повинні всіх сил прикласти, щоб викривати наших ворогів.

⁶⁶⁷ Очевидно, йдеться про Г. Капустій.

ГОЛОВА: Слово надається тов. Братусь.

тов. БРАТУСЬ –

Товариші, я багато не буду забирати часу, бо я рахуюсь з обов'язком кожного громадянина висловити сьогодні свою думку.

В той час, коли весь цивілізований світ бореться за демократію, і наш відділ віддає всі сили за наші радянські ідеї, Дашкевич в цей час підтримував антирадянські дії, дії, які йдуть на користь найлютішим ворогам радянського народу.

Вчинок Дашкевича є негідний, підлий по відношенню до Радянської влади. Радянська влада йому можливість закінчити університет, мати найвищу освіту, і ось замість того, щоб боротися з ворогами націоналістами, він скотився в їх бік.

Якщо є серед нас такі люди, які не усвідомились, не стали на належні позиції, хай признаються, ми їм допоможемо стати на дійсний радянський шлях.

(конець виступлення)

ГОЛОВА: Слово надається тов. Гумецькому.

Тов. ГУМЕЦЬКИЙ.

Товариші, ви знаєте, що прилюдно я виступати не можу. І не тільки тепер, я в своєму житті ніколи не виступав, тому може мої слова не будуть так складні, так гладкі, але певен в тому, що вони будуть істотними.

Товариші, я повторюватись не буду, передмовці дали характеристику ганебному вчинку Дашкевича. Дозвольте перейти від фактів до висновків, – осудити це мало, треба запобігти таких фактів. Ми мусимо повторяти ще, і ще раз, що нам треба бути пильними, пильними і ще раз пильними ...

Ми колектив, визначний на всю республіку, ми передова установа, на нас глядять очі всіх ... Нехай ніхто не вийде за поріг, не сказавши собі, що такий факт, який стався, мусить бути останнім.

Відомо, що без довір'я немає співробітництва, а де немає співробітництва, там не може бути достатнього успіху в роботі. А робота в наших західних областях особливо відповідальна, ці області особливо потоптані в одній і другій війнах.

Товариші, разом з усім нашим Союзом, ми виходимо переможними на 4-ту п'ятирічку. Ми для п'ятирічки, а не п'ятирічка для нас, тому ми не потерпимо нічого такого, що б нам заважало працювати.

Я кінчаю. На вилазку ворожої одиниці ми мусимо відповісти всім нашим колективом кращою дисципліною і кращою роботою.

Тов. Ващекіна згадала, що я перед нею ще в долгу. То правда, є у мене перед нею довг. Я запевнюю тут всіх вас щирим словом і зокрема тов. Ващекіну, що я свій довг віддам і про це прийду і повідомлю ...

В минулому році я працював спеціалістом по децимальній класифікації, дуже мало фахівців по цій лінії, в інституті сільського господарства помер фахівець ... і мені було запропоновано там працювати. Це забрало у мене 12 годин. Це одна з причин мого великого борга.

Ось товариші, все що я хотів сказати на наших зборах.

Кінець виступу.

ГОЛОВА – Слово надається тов. Шутілової.

Тов. Шутілова.

Я скажу в своєму виступі про деякі факти для того, щоб трохи розбити погляди, які зложились. Мені здавалося, що товариші в своїх виступах скажуть більш одверто, але це було зовсім не так.

Я хочу сказати, що є різниця між місцевими і східними товаришами. Радянські люди всі однакові, але я вважаю, що серед нашого колективу є нерадянські люди.

Кілька фактів, над якими треба подумати і сказати відверто про себе.

Так, я здивована виступом Боднаря. Почав він свій виступ з того, що він дуже радий, що у нього є можливість сказати все одверто, але нічого одверто він не сказав. Я не можу собі уявити, щоб голову товариства Шевченка якийсь невідомий німецький солдат повів на нараду. А чому він до вас звернувся, тов. Боднар? Він звернувся до вас тому, що ви були очільним представником націоналістичного кода. Цікавий збіг – Зиновій Курчаба говорить, що його якийсь знайомий покликав на нараду. А чому не покликали якого-небудь звичайного працівника? Як же це так, що вас зареєстрували, а ви не знали, що це за збори.

Коли ви підписували, то ви ж повинні були подивитися, що ви підписуєте і чи згодні ви з цією думкою.

Мені становляться якими деякі випадки, навіть чудеса, які творилися в бібліотеці.

Ми, зі Сходу, відрізняємось від вас тим, що для нас це поскудна брехня на Радянський Союз, це для нас неприпустимо, це сміття націоналістичне нам було невідомо і вперше ми тут зустрілися з ним. Щоб була така ворожнеча, ненависть до людини тільки тому, що ви росіяни, а він поляк – ні, цього у нас нема.

Наприклад, т. Левицька говорить, що вона і не знала, як опинилась підручна література.

Ми ще були недосвідченими і не знали всіх націоналістів, але відчували їх істинний дух, як говорять, – а ви це знали.

Я перевіряла підручну літературу і ні про яку концентрацію і речі не могло бути.

Нам свідомість наша допомогла. Ми вилучили все те, що можна було – категорично було заборонено брати звідти літературу. Перевірили підручну літературу, витягли все, що зайве, і через деякий час прихожу, дивлюсь – знов Огієнко, Барвинський.

Ви мені казали, що ви робите так тому, що це клас історії ... Ви хіба не знали, хто такий Огієнко? Ви добре знали, хто такий був Огієнко, ви знали, що він активно виступав проти Радянської влади і знали, чим він смердить. Мені чудові ті чудеса з літературою, яку витягли на Радянській вул. 24. Не встиг повернутися, знов та ж сама література.

Ми переглянули всі фонди скільки могли. Частково там була література обр[облена ... інв]ентарні номери. Ви працювали більше півроку, завідували відділом журнально-газетним, ви витягували із концентрації, із газет, тягли нікому не потрібну літературу, газети на поверх. Коли я вам

кілька разів зауважила в дуже увічливій формі, що цього не потрібно робити, марно тратити такий дорогий час, ви тоді получали півтори тисячі на місяць[ь], так скільки коштував день робітників вашого колективу, який ви тратили на нікому не потрібну літературу?

Нарешті я прийшла і ще раз сказала, якщо ще раз буде ця література, я поставлю питання перед директором. Аж тепер мені зрозуміло, в чому справа.

В «Бучачих вістях»⁶⁶⁸ ми не знайшли в жодній нашій бібліотеці ... Це випадковий екземпляр зовсім з інших місць.

Ось чого ви сиділи в холоді і бруді, ви шукали шляхів, щоб затирати сліди.

Щодо відділу мистецтва. Хочу нагадати, що в 1947 р. ми перевірили весь фонд відділу АН, відділ спецфонду не можна перевірити за змістом всієї літератури, того що ми не знали всього паскудства, що тут було. А решту літератури всякої витягли. Що ж виходе? Тов. Курчаба 4 місяця перевіряв своїм колективом відділ мистецтва, а потім там знаходять багато націоналістичної літератури. Що ж ви не знали? Наприклад, я не знала, хто такий Голубець⁶⁶⁹? Але ви його добре знали. Ви заявляєте, що не мали можливості все переглянути, але хто такі – Голубець і Сичінський⁶⁷⁰ ви знали і повинні були реагувати.

Відносно антирадянської літератури. Гембарович сказав, що порнографічна література була передана на схов. Мені ясно, що ви тепер перенесли її з Оссолінських. Де ж вона була? Значить у вас є такі схови, до яких не можна добратись? Ви ж знали, що в 1940 році це належало до спецфонду і нічого про це не сказали. Таке становище трапилось тому, що ми не мали можливості добиратися до всіх закутків і всі ключі від сховищ були у т.т. Гембаровича і Ольшевича. А звідси все понятно. Я вважаю, що таких питань не може бути.

⁶⁶⁸ Має бути: «Бучацькі вісті». Йдеться про те, що І. Боднар, разом з іншими місцевими мешканцями, підписав відозву, яка вітала прихід німців, опубліковану 6 липня 1941 р. в газеті «Бучацькі вісті» (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 137, арк. 203).

⁶⁶⁹ **Голубець Микола** (1891–1942) – укр. журналіст, мистецтвознавець, історик, архівіст. У роки Першої світової війни воював у Легіоні Українських січових стрільців і Українській галицькій армії, учасник бойових дій польсько-української війни 1918–1919. Від 1920-х рр. займався науковою, літературною і культурологічною діяльністю: член комісії НТШ з історії мистецтва, один із організаторів Асоціації незалежних українських митців. З вересня 1939 – працівник Львівського міського архіву, 1940 – інспектор Комісії з охорони пам'яток культури при Тимчасовому управлінні Львівської області. Під час німецької окупації заснував у Львові Літературно-мистецький клуб, працював над тритомною історією української культури. (Див.: ЛННБ України ім. В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 416).

⁶⁷⁰ **Сичінський Володимир Юхимович** (1894–1962) – укр. архітектор, графік, мистецтвознавець, дійсний член НТШ (з 1930). Син краєзнавця Юхима Сичінського. З 1918 викладав в укр. гімназії у м. Кам'янець-Подільський, секретар Подільського т-ва «Просвіта», делегат Українського Конгресу від Поділля (листопад 1918). Засновник і редактор тижневика «Життя Поділля». З 1919 – за кордоном, разом з Українською республіканською капелою подорожує містами Західної Європи. Одночасно займається поповненням бібліотеки Київського архітектурного інституту. 1923–1926 навчається в Празькому університеті, 1923–1945 – викладає в Українському педагогічному інституті в Празі, 1934–1942 – голова Українського т-ва прихильників книги в Празі, з 1940 – професор УВУ. З 1949 до кінця життя – у Нью-Йорку. За його проектами споруджено церкви на Пряшівщині, в Північній і Південній Америці, Канаді. Автор численних праць з мистецтвознавства.

Товариші, в день 70-річчя Великого Сталіна зі всіх кутків світу йшли поздоровлення і побажання нашому Сталіну. А тут що ми маємо? Вам допомагають, ви вчитесь, але не хочете нічого робити для того, щоб звільнитися від сміття. Треба мати на увазі, що бібліотека – це осередок ідеологічної освіти, але тут ніхто не хоче сказати, а може вони помилялись. Чому ви не сказали, що помилялись, але тепер ми ідемо разом, повинні викривати ворога разом, між тим ваші виступи нічого не показали.

ГОЛОВА – Поступила пропозиція припинити обговорення. Ще є 12 чоловік. Які є думки?

З місця – У мене пропозиція, вважаючи на те, що багато товаришів бажають виступити, треба щоб товариші подали свої думки в письмовій формі.

ГОЛОВА – Які ще пропозиції? (Нема) (Після голосування [список] бажаючих висловитись обмежується).

Слово надається тов. Найда.

Тов. Найда.

Товарищ Маленков в своем докладе, посвященном 30-ти летней годовщине Великой Октябрьской социалистической революции, давая политическую оценку международному положению, и привел такие факты, что первая мировая война разрешилась Великой Октябрьской социалистической революцией; вторая мировая война разрешилась рождением многих новых демократических стран, в том числе и Китайской народной республикой.

Последнее празднование 70-ти летия со рождения товарища Сталина было праздником всего трудового прогрессивного человечества. С самых далёких уголков земного шара поступали подарки и поздравления, были подарки, которые размещались на зерне риса, полученные товарищем Сталиным.

Я товарищи говорю этого для того, чтобы показать, насколько окрепла та половина, о которой говорила т. Левицкая. Ми зараз маємо дві половини, я хочу показати демократичну половину, а демократична половина это не только Советский Союз, не только Чехословакия, не только Болгария, и др. страны, а это весь земной шар, всё передовое человечество.

Я говорю это к тому, чтобы сидящие здесь люди поняли, что мы с вами стоим буквально на пороге коммунистического общества, а вот рассуждаем сейчас о делах по построению социализма. Почему? Потому, что среди тех поступков, которые творятся в библиотеке АН, имеются явно классово враждебные поступки.

Несмотря на то, что с этой трибуны, мы слышали удары в грудь, слёзы, плач и т. д. всё это ничего по сравнению с тем поступком, который произошёл в стенах АН.

Неужели сидящие здесь сотрудники библиотеки не знали Дашкевича. Тов. Левицк[ая] даже выступает в его защиту, она все же надеется на всевышнего.

А Дашкевича знают не только полиграфисты⁶⁷¹...

(Продовжує на українській мові).

⁶⁷¹ Очевидно, мало йтися про бібліографів.

... Знають, хто його батько, а бібліотечні працівники не знають, або роблять вид, що не знають. Цей вовк працює 4 роки в вашому оточенні і зумів одурити Гембаровича, Ольшевича і ін.? Ні, це просто допомога в цій злочинній роботі.

Зупинюсь на т. Гембаровичу. Я сам був у відділі мистецтва, у відділі, яким керує т. Гембарович. Перше враження таке, що цьому відділу мало допомагають, наприклад, навіть вікна не застеклені. Але т. Гембарович звернув мою увагу не на це, а на те, що радянські студенти, які відвідують відділ – це не люди, це не студенти, поскільки вони порізали книгу. Я вважаю, що це грубіша помилка самих робітників відділу мистецтва, які обслуговують читача, не так, як це потрібно.

Коли т. Гембаровичу задали питання про його ставлення – він так це обміркував: що ви хочете, я людина, яка 40 років була атеїстом, а потім ця людина забула про сон, забула спокій.

А чому Гембарович не сказав про те, що може у нього появилася ненависть до Радянської влади тому, що він ображен за Польщу, яка буде зараз своє господарство... Інших засобів у них нема. Люди, у яких збивають зброю з рук, – вони стискають зуби і у них появляється ненависть... ось до таких людей відноситься Гембарович, який звертається до богів.

Тов. Левицька, заявляє, що вона ніколи не виступала перед такою аудиторією, але це зовсім не так. Я вважаю, що це вишколений ворожий агітатор. Чому не були згадані наші кращі люди, як т. т. Пелехатий, Козланюк, які боролись за благо українського народу? А брехні плести – на Радянську владу – це можна. Чому вона не сказала, що 24 години наша людина не могла вийти з дому? ... а Левицька звідси каже не про ці речі, говорить про своє хитання. Це не хитання, це ворожа агітація з нашої радянської трибуни. Тов. Левицьку не навчило нічому, ні університет, ні життя, для неї не дорога Україна, не дороге трудяще населення України, вона ще живе спогадами про петлюрівців, яких забрали, і гадає, що повернеться ще його батько⁶⁷².

Я вважаю, товариші, що від цих людей, які нам не дають ніякої користі, а тільки шкоду, від цих людей нам треба конче звільнитися в найкоротший час.

Хочу коротенько спинитись на заступнику директора⁶⁷³. Знаєте, я людина вже доросла, стара, на моїх очах проходила ця білогвардейська нечистота по Україні. Хто йшов, туди? Йшов київський робітник, чи ні? А Київські робітники це українці, які в оточенні з усіх боків бились з, так званими «вільними козаками» петлюрівцями. Хто йшов до цих вільних козаків? Такі, які говорили з цієї трибуни.

Частина тих робітників розстріляні. Не німці його привели до думки, Червона Армія його привела до думки.

⁶⁷² Йдеться про Романа Дашкевича, полковника Армії УНР.

⁶⁷³ Заступником директора бібліотеки з науково-бібліотечної роботи тоді був В. Труш.

Як же це так може бути, щоб мій головний інженер не відповідав за друкарню так, як я? Чому ж чоловік працює, бачить під своїм боком таку свору людей, яка шкодить роботі, і не допомагає справі очищення роботи.

Останнє, на що хочу звернути увагу сьогоднішніх зборів, хай би збори і цеховий комітет поцікавились складом наших бібліотечних робітників, яка кількість там є юристів, яка кількість вчителів, і скільки там є бібліотечних робітників. На що ці люди? Юрист – будь-ласка, в адвокатуру, другий науковий робітник, – по своїй галузі працюй. Це люди не зв'язані зовсім з книжками, вони їх тільки читати можуть. Адже, я вважаю, що складом самої бібліотеки можна зайнятися, зайнятися комплектуванням її робітниками, які закінчили радянські вузи, технікуми, щоб ці люди вивчали і робили нашу роботу.

Ті люди, які бажають бути бібліотечними робітниками, які працюють над підвищенням свого фаху і ідейно-політичного рівня, цим товаришам допоможуть оволодіти бібліотечною справою.

Я закликаю весь колектив Львівської бібліотеки Академії Наук – бути найбільш пильнішими в своїй роботі.

Стан, який ми маємо в бібліотеці на сьогоднішній день, не дає права заспокоюватися. Та кількість концентрації, яка є, дає можливість всяким боднарям і іншим використовувати це явище. Треба всі недоліки викоринити в найкоротший час.

Кінець виступу.

ГОЛОВА – Слово для повторного виступу надається тов. Боднару.

т. Боднар – Я, товариші, прошу мене вибачити за те, що я беру другий раз слова. Тут говорили про мою участь в нараді, яка була в 1941 році. Я вже говорив, що я брав участь у цій нараді, проти цього я не суперечу, але я нічого не підписував. Я заявляю, що на наших зборах таких резолюцій не підписували. Яким чином, ця резолюція попала в бучацьку газету, я також не знаю. Щодо статі, про яку тут говорили, то мені соромно, я винен може свідомо, а може несвідомо.

Весь час моєї роботи в бібліотеці ніхто не може сказати, що я зневажливо ставився до своїх обов'язків.

Тов. Шутілова говорила про те, що ми могли ховати які-небудь[ь] газети з часів окупації ... Цього ніколи в світі не було. З того часу, як появились Радянські війська, представник Міністерства державної безпеки, який приїжджав – все забрав. Я говорю щиро і прошу мені вірити. Я весь час стояв на радянських позиціях, тому, що інакше я б виїхав із Львова в 1939 році, коли виїхало багато людей. Як би я не стояв на радянських позиціях, я б міг виїхати у 1944 році, але я пересвідчений в тому, що капітал відпів свою пісню, що тепер приходить новий час – влада робітників, і я на тих позиціях стою, хочу бути радянським громадянином, виконувати всі обов'язки, які покладаються на мешканця Радянської країни.

(кінець виступу).

ГОЛОВА: Слово надається тов. Ольшевичу.

Тов. Ольшевич.

Товарищи, я виступаю под глибоким впечатлением нашей вчерашней и сегодняшней дискуссии.

С одной стороны, наш коллектив, с помощью некоторых работников других учреждений АН, доказал, что правильно понимает основные принципы марксизма-ленинизма и единство теории и практики. Это видно из вопросов, которые нам здесь ставились.

С другой стороны, из-за регламента я не имею возможности дать ответ на все сомнения, которые возникли относительно моих позиций, и я должен максимально сократиться.

Вчерашние ответы не удовлетворили некоторых товарищей. К сожалению, я не имею времени возвратиться к этому, и если этих товарищей интересует моя позиция, я им в каждый любой момент дам ответ.

Относительно сегодняшних замечаний, – у Вас[илия] Васил[евича]⁶⁷⁴ фактическая ошибка, я не сказал (есть стенограмма), что немцы взяли с собой прекрасно оформленную книгу Гембаровича, а я сказал, что взяли с собой оригинал рисунков, гравюр⁶⁷⁵, бесценная коллекция прославленная на весь мир. Т. Гембарович является издателем книги в этой коллекции.

Тов. Гуменюк своим выступлением просто изумил меня. Я его не понял. 2-1/2 года мы работаем вместе. Когда мы работали по одной лестнице, мы встречались десять раз в день. Он видел у меня громадные ошибки, которые я категорически отрицаю, и он мне никогда о них не сказал. Как мне назвать вашу ошибку, вы же ученик советской школы, вы рождены в советское время.

(Голова: говоріть про себе)

– Я хочу сказать, почему можно ошибаться другим и нельзя ошибаться мне. У Маркса и Энгельса я нашел такие слова «Гораздо легче переделать государственный строй, чем способ мышления человека».

Философская позиция материализма или идеализма, её можно определить в очень сжатой форме. Бытие или сознание. Вот основной принцип. Несомненно, что сознание может быть первым, однако, первоначальным является материя, а не сознание. С такой точки зрения я оцениваю других писателей и даю им определенные категории. Тов. Карпов заявил, что будто бы я сказал, что для меня Иван Франко – ничто. Иван Тимофеевич ошибается, потому что такое заявление не соответствует моему мнению – было бы некультурно так говорить о великом украинском писателе, которого любят все украинцы и который занимает такое огромное место в украинской литературе.

Теперь относительно того, что у меня были ключи. Это было поручено мне т. Гнипом. Целую зиму мне приходилось приходить в библиотеку не в девять, а в восемь часов – мне это было не совсем удобно, но я должен был выполнять то, что мне было поручено.

⁶⁷⁴ Возможно, идет речь про Ярослава Васильовича Янчака.

⁶⁷⁵ Так у документі, має бути: гравюр.

Я хочу в'яяснити один вопрос: в этом зале сейчас находится 120 человек: русских, украинцев, евреев – так вот я спрашиваю, может ли кто-нибудь из них сомневаться относительно моих высказываний по поводу украинской литературы? Здесь есть люди, с которыми я работаю уже девять лет, а поэтому я спрашиваю, – был ли случай за время моей работы в Академии Наук, чтобы я пренебрежительно отзывался об украинской культуре? Для меня это мнение имеет большое значение потому, что может быть в последний раз у меня есть возможность в Академии высказать свои соображения. Я бы хотел, чтобы осталось правильное впечатление. Я буду гордиться, что девять лет работал в коллективе АН и был избираем в Местный комитет, в Охрану труда.

Кінець виступу.

ГОЛОВА – Слово для повторного виступу надається т. Гембаровичу.

Тов. Гембарович – Закиди, які були мені зроблені, несправедливі.

Я стараюсь працювати і про мою працю свідчать цифри. Так наприклад, за час моєї роботи кількість читачів зросла на 4 тис. чоловік. ... книговидача з 17 тис. на 35 тис.

Я хотів підкреслити, що у мене не було ніякої різниці між читачами, кожний читач був для мене добрий.

З великої кількості фактів, що були проти мене наведені, багато фактів не відповідає зовсім правді. Не хочу викривати всіх, упом'яну тов. Розенберг, яка прекрасно знає, як справа стояла. Я не можу характеризувати т. Розенберг, але не сподівався, щоб вона сказала те, що я сьогодні почув. Не було такого випадку, щоб читач якийсь пішов незадоволений. Могли приходити читачі, які приходили за книгами, яких у нас не було, наприклад технічна література або художня література. Ви прекрасно знали, що я провадив бесіди з кожним читачем, коли не було тієї книги, що він просив, я йому рекомендував інші книги і ніколи його не засилав до каталогу.

Щодо полковника – я знаю, що один полковник приходив до нас через 3 м[іся]ця, я видав йому цілий ряд статей і журналів, пригадую «Советская музыка», стаття про естетику і т[аке] інш[е]. Ви пригадуєте, що я від вас той журнал брав тому, що він якраз був в музичному кабінеті. А розмова наша з вами інакше виглядала, ніж ви тут розповідаєте.

Не буду більше дискусій вести. Я перший раз в житті нахожусь в ролі приговор[еного]... мені дуже тяжке це становище.

Хочу ще сказати, що переміна світогляду не є такою легкою річчю, як деякі товарищі думають. Найкращим доказом є сам я ... Взяти хоча б ці нещасні портрети, про які я ніколи не думав, що вони можуть викликати якісь серйозні сумніви. Якби мені хтось сказав зніміть ті портрети, я б їх зняв.

Друга справа, – перенесення читального зала. Справа перенесення читального зала була вирішена на виробничій нараді. Ніхто з читачів не був ні разу у відділі мистецтва. Я абсолютно не мав на думці ніяких ворожих настроїв проти Радянської влади. Якби директор мені сказав, – немає ніяких дискусій і ви мусите те зробити, я б зробив. Не було ніякої думки, ніякої ворожнечі ... може з мого боку були помилки, але не з злою волею.

Голова – Слово для повторного виступу надається т. Левицькій.

т. Левицька – Закиди, які були зроблені до мене, можна поділити на дві частини: з одного боку ці закиди були зроблені т.т. Ващекіною і Смішко, і з другого боку – т. Гуменюк. Перший закид був до деякої міри справедливий. Може бути, що я у себе не виховала класової непримиренності, так як це потрібно.

Мені здавалося, що я стою на радянському ґрунті з 1944 року у мене нема хитань. Але в справі Дашкевича я не зайняла тієї позиції, яку повинна була зайняти. Я хочу сказати, що ці збори мені дали дуже багато. Я читала, але політичними справами я займалась мало.

Про книгу, про яку тут згадували – «Де шукати націоналістичні традиції»⁶⁷⁶. Ця книжка вийшла в 20 роках. Я хочу сказати, що мій світогляд і світогляд Донцова – різні.

Щодо підручної літератури – я прошу директора зробити наді мною суд, щоб цю справу в'яснити – або мене засудити, або цілком виправдати, а не вічно цю справу витягати.

... мені страшно, що ті справи вічно тягнуться і тягнуться. Треба розібратись з початку до кінця. Я на радянському становищі стою і нема у мене ніяких хитань. Тов. ... каже, що я когось чекаю. Цього він не має права говорити.

(З місця: Ви читали «Майн кампф» нам не треба цитувати її).

Я це при німцях цитувала. Я хотіла сказати, який дійсно мій світогляд, як він складався. Я стою на радянському становищі, стояла навіть і тоді на радянському становищі, коли «Майн кампф» читала.

ГОЛОВА – Слово для заключення має тов. Козачук.

Тов. КОЗАЧУК.

Товарищі, я спинюся не так на добрих виступах, які підкреслили і з'ясували, що собою уявляє буржуазний націоналізм, і особливо український буржуазний націоналізм, який в наших умовах перетворився в банду убійць, творящих свої чорні діла, а з ними вкупі в спільці виступає і польський буржуазний націоналізм, які переспівують один з другим і один другому допомагають під опікою Ватикана, – як на виступах окремих товаришів.

Щодо виступу тов. Гембаровича. Я хочу сказати, що єдина правда із усього того, що він тут сказав, було те, що він поганий оратор, а все інше, що він говорив, це не є правда відвертої, чесної людини.

Чому закриватись цифрами, навіщо показувати і ховатись за цифрами і показувати свою роботу ними. Адже ми дуже добре знаємо, що план роботи був занижений, був складений без урахування можливостей досвіду роботи і потреб роботи, так що немає нічого дивного, що заплановані цифри перевиконанні на сьогоднішній день, – це звичайне явище при заниженому плані.

⁶⁷⁶ Насправді йдеться про книжку Д. Донцова «Де шукати наших історичних традицій» (Львів, 1938).

Справа не в тому, що я обвинувачую тов. Гембаровича. Тов. Гембарович досі не розуміє однієї простої речі, що його не Козачук обвинува[чу]є, а громадськість, народ, співробітники нашої бібліотеки, в тому числі і я.

А як можна розцінити ваші дії, як нешкідні дії? Бо так не робить радянська людина. Як ви не є відвертий ворог, то цей скритий ворог ще гірше відвертого. Відвертого ворга ми бачимо в очі, а скритого не бачимо в очі.

Ви весь час прикриваєтесь гарними словами. Вам було б дуже і дуже корисно прислухатися до того, що люди вам говорять, але ви вважаєте себе дуже великою людиною і людей, – які вам вказують – вважаєте пигмеями недозрілими. Ви охаюєте радянських людей. Ви вважаєте, що люди, які виступали, не знають нічого, не мають ніякого досвіду, ніяких знань. Тільки ви і тов. Ольшевич все знаєте – це дуже прикро.

Ви забули, що радянська людина щодня поповнює свої знання, піднімає свій рівень, а ви сіли на один кілочек і не хочете рухатися з місця. Все те, що вам радили на виробничих нарадах – це було вам вороже. Це ж радили вам радянські робітники, а ви хотіли, щоб вам радили бібліотечні зубри, такі як Ольшевич.

Вам здавалося, що богом бібліотеки являється Ольшевич, а нам здається, що він не є і підбожком.

Коли б ви йшли з нами, то у вас був би ґрунт під ногами, а так його нема і ви впали в містику.

Ви говорите, *що ви матеріаліст, але це не так; ви говорите*⁶⁷⁷, що це можна бачити з ваших праць, але мені здається, що з ваших праць цього не видно.

Ви сказали, що мистецтво виникає з підстав почуття. Так на що читати ваші праці, коли ви сам про це заявляєте. Так, ви говорите, що коли хто хоче побачити мою боротьбу з космополітизмом і з ідеалізмом – подивіться мої праці. Але з ваших праць ми цього не бачимо.

Не хочу говорити про т. Левицьку – вона сама про себе сказала.

Характерною являється поведінка тов. Ольшевича. Такої фарисейської промови, яку зробив він, ніхто не зробив. Тов. Ольшевич хотів бути хорошим для всіх радянських людей і не образити своїх товаришів по праці.

Вчора виступ тов. Ольшевича являється суцільним захистом т. Гембаровича, але вчора він виступив без враження, а сьогодні вирішив виправитися і дуже цікаво, як він поміняв шило на швайку.

Товариші, Гембарович не один, він має велику підтримку, безумовно підтримку з боку т. Ольшевича, але і Куркова не залишається в стороні. Подивіться на її поведінку: вона була на зборах вчора і дуже добре розуміла, що сьогодні повинна сказати з ким вона, з нами, чи проти нас. Т. Куркова до 13.00 год. була на роботі, а потім захворіла і пішла додому. У неї появилась хвороба тоді, в ту хвилину, коли треба було сказати, чи вона з нами, чи проти нас.

⁶⁷⁷ Дописано олівцем над рядком.

Вона не любить Радянську владу, вона охаює радянських людей і для того, щоб нічого не сказати, – краще зовсім не прийти на збори. Це є скрита проява ворожості.

Що ще сказати? Спинюсь на виступах. Т. Курчаби був нечесний виступ, не відвертий виступ.

Тов. Боднар сьогодні передумав, вчора він інакше виступав.

Характерна поведінка Павенцького, він безумовно вмів виступати, він провадив не один процес. Коли йому сказали, тов. Павенцький, розкажіть про вашу роботу в бібліографічному відділі, він прикинувся в ягня, в такого бідного, бідного, заскубаного. Що це значить, що він нічого не знає? А довідки хто давав? Що Павенцький не знає нічого по питаннях, що приходили в бібліографічний відділ? Не личить радянському працівникові рекомендувати Черчіля, особливо в останні роки, коли ви знаєте, що він відверто очолював і очолює боротьбу проти Радянського Союзу. Не маєте права рекомендувати цю антирадянську літературу.

Ви кажете, що ви комуніст і бідну дівчину захищали, а скажіть будь ласка, про що ви шептались з Дашкевичем, навіщо вам потрібні були писані списки заборонених книг, які ви разом з Дашкевичем вимагали від Бідненка. А ви знаєте, що списки заборонених книг по спецфонду не розповсюджуються? Навіщо вам потрібні були писані списки, може для того, щоб послати їх кудись? А як інакше можна ваші дії рахувати? Нічого ви не знаєте! Ви на роботі думаете про свої сімейні справи. У вас син хворий. Хвороба близької людини, це явище дуже неприємне, болюче, і кожного може вивести з нормальної колеї, я припускаю, що під час роботи ви могли думати про вашого сина, але ніхто не дав права роботу закидати, ніхто не дав права про сина думати, а рекомендувати ворожу літературу.

(т. Павенцький: я нікому не рекомендував ворожої літератури, ще раз повторю.).

Рекомендована література Черчіля і Черніна свідчить яскраво про це. А закройте двері на французькій мові про що говорить, а ваші шушукання з Дашкевичем. Це говорить якраз про те, що ви друг Дашкевича, хоча ви і відмовляєтесь від цього.

Щодо т. Сітницької, то вона більш знає, але нічого сказати не хоче і мовчить. У них був заведений порядок, – всі хто що знають – повинні мовчати, поки Дашкевич скаже, або дати, або мовчати. Ця дашкевичевська треніровка залишилась і тепер у них.

Я дуже вдячна Михайлу Юрьевичу⁶⁷⁸ за те, що він привів приклад з групою офіцерів, які прийшли у ресторан. З його моралі я роблю висновки, що не можна вірити буржуазним націоналістам, не можна вірити Левицькій, яка учора хиталась і кілька місяців тому стояла на твердих позиціях «Майн кампф» ...

тов. Левицька – Як ви мої слова не зрозуміли і як ви можете говорити, що я стояла на позиціях «Майн кампф» – ви мене не зрозуміли!

⁶⁷⁸ Йдеться про Михайла Яцкова.

тов. Козачук – Якщо, німецько-фашистське охвістя – українсько-буржуазні націоналісти вчора слухали Гітлера, а сьогодні слухають американського дядю – то якже можна їм вірити!! Що вони встигли переконатися? Віру у людей треба завоювати своєю працею і своєю поведінкою.

Друга мораль: Михайло Юриєвич, не можна брати тільки негативний бік ... якого небудь явища і робити узагальнений висновок. Друга любка, про яку ви говорили, – це прикре явище, з яким треба боротися. Наша Радянська влада – за здорову міцну сім'ю.

Голова.

Товарищі, дозвольте прочитати проект резолюції загальних зборів Львівської АН УРСР від 24 грудня 1949 р.

Слово для читання надається тов. Луцику.

тов. Луцик.

(Зачитує проект резолюції).

Голова:

У кого які будуть пропозиції щодо проекту резолюції (голоса: Прийняти за основу). Є пропозиція прийняти за основу. Хто за цю пропозицію, прошу підняти руки? Хто проти? Хто утримався? (Приймається єдиногласно).

У кого є які зміни, додатки?

тов. Левицька.

Я прошу передати мою справу до суду, а не голословно судити, як то є в резолюції.

тов. Штеліга.

Я не знаю звідки т. Козачук знає, що Куркова була у першій годині на роботі, а потім захворіла? ...

Голова:

Ці зауваження не відносяться до проекту резолюції. Я прошу вносити, якщо є які зміни, чи додатки до резолюції.

тов. Ольшевич:

Я хочу категорично протестувати, що моє ім'я стоїть поряд з Дашкевичем. Прошу записати мої слова до стенограми.

ГОЛОВА:

Там такого в резолюції нема. Прошу тов. Луцик ще раз зачитати цей пункт резолюції.

тов. ЛУЦИК:

(Знов зачитує пункт резолюції.)

тов. Труш

Там сказано, що я був пособником українських буржуазних націоналістів. Я прошу записати, що я ніколи не був і не буду пособником українських націоналістів. Я завжди старався робити на користь радянській владі, на користь нашої бібліотеці, це було моє іскреннє бажання, я завжди старався виконувати як слід свої обов'язки. Правда, я помилявся в деяких питаннях, це інша справа, але пособником ворогів я ніколи не був.

Голова:

Є пропозиція тов. Труша його прізвище з указанного пункту зняти, виходячи з його мотивів. Прошу тов. Луцика ще раз зачитати цей пункт.

тов. Луцик:

(Зачитує пункт).

ГОЛОВА – Є пропозиція Труша про те, щоб його прізвище з цього пункту викреслити. У кого є зауваження по цьому питанню?

т. КАРПОВ – Як ми чули на зборах з виступів товаришів, Труш в минулому воював проти Радянської влади. І ви т. Труш, це скривали від громадськості – так що ж ви ще хочете?

т. ОДУХА – Мені здається, що коли з цього пункту викреслити прізвище Труша, то це буде – закривання фактів. В пункту записано про те, що ви укривали своє минуле. Труш укривав до сьогоднішнього дня про те, що він зі зброєю в руках виступав проти Червоної Армії, коли було скрутне становище. Це було тоді, коли ми боролися за революцію. Так на що ж нам закривати очі, коли все ясно.

ГОЛОВА – ставлю це питання на голосування. Хто за те, щоб прізвище Труша з цього пункту викреслити – прошу голосувати.

(Один голос). Всі останні проти пропозиції Труша. Таким чином, прізвище Труша в цьому пункті залишається. У кого є ще пропозиції, або зміни до резолюції.

тов. ПАВЕНЦКИЙ – В резолюції записано ніби-то я скривав своє буржуазно-націоналістичне обличчя. Повинен сказати, що я ніколи не скривав буржуазно-націоналістичного обличчя тому, що його не мав. Я нічого тут не скривав. Прошу зробити зі мною, що хочете, але не закидайте мені того, чого нема. Це не можна робити тому, що я повторяю, ніколи буржуазно-націоналістичного обличчя не мав.

тов. КАРПОВ – Павенцкий нічого не сказав, як він працював разом з Дашкевичем в одному відділі, а треба було б сказати.

тов. КОРОТКОВ⁶⁷⁹ – Вы все знаете, но не хотите признаться, а ведь факты подтверждают настоящее положение.

тов. ЗАЯЦЬ:

Я Павенцкого знаю много літ, знаю, що він був так званий козак, і не можу сказати, щоб він з Дашкевичем на одній лавці сиділи.

⁶⁷⁹ **Коротков Олексій Степанович** (1908–?) – уродженець Харкова. Член ВКП(б) з 1932. 1917–1922 – «безпризорник». З 1922 до 1925 – вихованець дитячого будинку для підлітків у м. Харкові і сільгоспартілі у м. Охтирка. Курсант військових шкіл (1925–1931). У 1931–1941 – на різних посадах у Червоній армії, з квітня до вересня 1941 – начальник відділу кадрів 193-ої стрілецької дивізії Південно-Західного фронту. У вересні 1941 потрапив у полон, де перебував у таборі військовополонених в м. Кіровограді до листопада. З березня 1943 до березня 1944 – начальник штабу партизанського з'єднання у Кам'янець-Подільській обл. під керівництвом А. Одухи. У 1945–1946 – заступник військового коменданта м. Кракова. 1946 звільнений в запас. Завідував базами «Укртабакмахортрест» – від листопада 1946 до серпня 1947 – у м. Львові, а в серпні 1947 – лютому 1948 – у м. Дрогобичі. Від 28 січня 1949 – заступник директора з господарської частини ЛБАН УРСР, від 21 грудня 1949 до 16 жовтня 1951 – старший бібліотекар відділу комплектування. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 153, арк. 30-59а).

ГОЛОВА:

Є пропозиція тов. Павенцького – зняти його кандидатуру з цього списку.

З місця:

Є пропозиція розділити цей пункт на дві частини, окремо залишити прізвища тих, хто укривав своє минуле і решту внести другим пунктом, в якому довести про їх теперішню роботу, що вони являються пособниками українських націоналістів.

ГОЛОВА:

Хто за цю пропозицію, прошу піднести руки? Хто проти? Хто утримався? Таким чином ця пропозиція приймається єдиногласно.

Які ще пропозиції?

тов. БОДНАР:

Товариші, я попав в список тих людей, які укривали своє минуле перед радянським людом. Я заявляю, що ніколи не був ворогом радянського народу, а той факт, що я був присутнім на зборах, не може свідчити, що я був ворогом радянської влади.

ГОЛОВА – У кого є ще пропозиція?

т. КУРЧАБА – Шановні товариші, ця резолюція ударила мене по душі. Хочу сказати, що я з 1939 року являюсь радянським громадянином, а з 1944 року я активно боровся проти Бандери, проти українських націоналістів. Я їздив по районах, не жалів своїх сил для того, щоб викричати цю мерзоту. Я ніколи не виступав проти Радянської влади і зараз віддаю всі сили на благо нашого Радянського Союзу. Одна тільки чорна пляма упала на мене, про що тут вже говорили. Я прошу все урахувати.

т. ОЛЬШЕВИЧ – Пусть кто-нибудь скажет, что у меня были проявления украинского буржуазного национализма? Думаю, что об этом никто сказать не может потому, что я всегда был человеком прогрессивным и несправедливо мне давать такую этикетку, которая останется на всю жизнь.

ГОЛОВА – Є пропозиція голосувати. Хто за те, щоб прізвище тов. Ольшевіча з пункту, де говориться про українсько-буржуазних націоналістів – викреслити (11 чол.). Хто за те, щоб прізвище тов. Ольшевіча залишити в цьому пункті (подавляюча більшість). Таким чином, прізвище т. Ольшевіча в цьому пункті залишається.

тов. ПАВЕНЦЬКИЙ – Я прошу і відносно мене голосувати.

ГОЛОВА – Вже пропозиція прийнята відносно того, щоб розділити пункт на тих, які укривали своє минуле і на посібників.

тов. ПАВЕНЦЬКИЙ – Я ніколи не був посібником.

ГОЛОВА – Добре будемо голосувати: хто за те, щоб теж прізвище т. Павенцького зняти з цього пункту? (8 чол.).

Хто за те, щоб прізвище тов. Павенцького в цьому пункті залишити – прошу голосувати? (подавляюча більшість).

Таким чином прізвище тов. Павенцького в цьому пункті залишається.

Є пропозиція порохувати голоса. Хто за те, щоб залишити тов. Павенцького в списку, як пособника, прошу піднести руки. Прошу опустити. Хто против. Хто утримався?

Одже тов. Павенцький в списку залишається.

Які ще будуть пропозиції? (Нема)

Є пропозиція голосувати за резолюцію в цілому.

тов. ЯНЧАК

Я хочу одне сказати, що так товариші не можна робити. Є різні чорти, є чорт синій, є чорт чорний, це дуже тяжка справа, щоб всіх під одну дошку взяти. Треба поставитись окремо до кожного товариша. Мені здається, що ми не цілком все розсудили так, як треба. Можуть придраться, чому туди попав той товариш, а туди той. Може якась формуліровка знайдеться, яка б відкрила всі недоліки кожної людини окремо. Люди зараз змучені, поспішають закінчити нараду, треба узнати і дійсно досконально виявити всі факти.

ГОЛОВА –

Яку ви пропозицію вносите?

тов. ЯНЧАК

Я ще раз кажу, один заявляє, що він чорт синій, другий заявляє, що він чорт красний, деякі товариші не задоволені таким рішенням, вони не усвідомили собі його, не все там сказано, як треба. Може деякі хотіли б сказати правду ...

ГОЛОВА

Справа ось в чому. Я з вами можу погодитись ось в чому, що кожне прізвище треба окремо ставити на голосування, в тому разі, коли товариш не згоджується з цим питанням. Ми зараз і вирішуємо більшістю голосів, і підходимо до кожного прізвища окремо. Якщо більшість за те, щоб залишити товариша в списку, ми залишимо.

З місця:

Товариші, резолюцію за основу прийняли, зміни і додатки внесли. Зараз є пропозиція голосувати за резолюцію в цілому. Всі присутні голосують, не може бути серединки, або за, або проти.

тов. ЛЕВИЦЬКА.

Я хочу знати, чи товариш директор мене віддав до суду, чи ні?

тов. ДУДНИК. Зауваження тов. Янчака несправедливі відносно того, що є люди втомлені, несвідомі – ви орієнтуєте збори неправильно. Я вважаю, що кожний присутній свідомо відноситься до даного питання. Яке право має тов. Янчак, що люди втомлені і несвідомі. Я вношу пропозицію: коли у декого є зміни або додатки – прошу їх вносити. Коли змін-додатків нема – пропозицію голосувати в цілому.

тов. ТРУШ. Я прошу записати, що в цей список я попав тому, що скривав свою участь в корніловському поході в чехословацькому полку в 1918 році.

ГОЛОВА. Хто за те, щоб відмітити в резолюції відносно того, що тов. Труш укривав своє минуле. (Зауваження тов. Труша приймається).

Поступила пропозиція резолюцію з додатками і змінами голосувати в цілому. Хто за цю пропозицію прошу голосувати (61 чол.). Хто проти? (6 чол.) Хто утримався? (5 чол.).

Таким чином, резолюцію з додатками і змінами прийняти при: 61 чол. – за, проти – 6 і втримались – 5 чол.

На цьому дозвольте загальні збори працівників Львівської Бібліотеки АН УРСР вважати закритими.

З оригіналом звірено⁶⁸⁰

[Підпис Одухи]

РЕЗОЛЮЦІЯ
загальних зборів працівників
Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР
від 24 грудня 1949 р.

Великий радянський народ, трудящі країни нової демократії і все прогресивне людство відзначає 70-річчя дня народження свого геніального вождя і учителя Й. В. СТАЛІНА.

Небаченим патріотичним і політичним піднесенням охоплена наша неосяжна Вітчизна. Ніколи ще так високо не здіймалася хвиля соціалістичного змагання, як в ці радісні дні. Все найдорожче, найвидатніше і найвеличніше, що може народити самовіддана і натхненна праця, народ дарує своєму рідному і любимому вождеві і вчителеві, геніальному кормочому комунізму Й. В. СТАЛІНУ.

З особливою теплотою і щирістю цей знаменитий день відзначають трудящі возз'єднаної Української Радянської Соціалістичної Республіки. Вони добре знають, що великі вожді більшовицької партії радянського народу і Ленін і Сталін заклали основи Української Радянської держави; вони знають, що товариш Сталін безпосередньо керував створенням Української Радянської Соціалістичної держави. Вони також добре знають і про те, що на всіх етапах розвитку Радянської України товариш Сталін піклувався і піклується про зміцнення і розвиток її народного господарства, культури і добробуту.

ДЯКУЮЧИ партії Леніна-Сталіна, трудящі колишньої Західної України, які століттям стогнали під гнітом чужоземних і українських експлуаторів, у вересні 1939 року були визволені з під важкого соціального та національного гніту.

Трудящі західних областей України возз'єднані в дружній сім'ї радянських народів дістали можливість вільно працювати, вчитися, дістали можливість політичного і культурного розвитку.

З встановленням радянської влади в західних областях України відкрилася широка мережа шкіл, технікумів, вищих учбових закладів, бібліотек і клубів. В школах і учбових закладах, в державних установах, вперше на цих землях вільно зазвучала українська мова, як мова державна.

Працівники Львівської Бібліотеки АН УРСР доклали велик[их] зусиль для того, щоб перетворити нашу бібліотеку в центр виховання мас в дусі комунізму. Багато зроблено в справі упорядкування фондів бібліотеки, в справі покращення обслуговування наших читачів.

⁶⁸⁰ Дописано від руки.

Так завдяки соціалістичному відношенню до праці більшості працівників нашого колективу було поза робочий час упорядковане головне книгосховище, в наслідок чого стали доступними для читачів 163.730 томів книг. Для кращого обслуговування читачів було зроблено переміщення відділів і книгосховищ. Створені нові читальні зали в газетно-журнальному відділі, у відділі рукописів, в кабінеті технічної інформації. Значно збільшилась кількість і якість виставок, підвищилась дисципліна і продуктивність праці.

Більшість працівників нашої бібліотеки з честю несуть звання радянського бібліотекаря, покликаного нести в народ величні ідеї Леніна – Сталіна, ідеї комунізму. Особливо серед них відзначились тт. Янчак, Бандура, Іванів і інші. Але поруч з досягненням в нашій роботі є ще багато недоліків, які пояснюються в першу чергу притупленням більшовицької пильності, недостатнім розгортанням масово-політичної роботи серед працівників та небажанням окремих працівників по-соціалістичному відноситись до праці. Так, в наслідок того, що бібліографічний відділ довгий час очолював підлий ворог народу – буржуазний націоналіст Дашкевич, відділ бібліографії не став та й не міг стати [при] такому керівництві справжнім центром пропаганди вітчизняної науки, літератури та мистецтва.

Так звана науково-бібліографічна робота, якою безпосередньо керував заступник директора бібліотеки по науковій частині ТРУШ, була просякнута буржуазно-націоналістичними ідеями (наприклад, бібліографія історії м. Львова та інші).

Не дивлячись на те, що дирекція і парторганізація приділяла особливу увагу в справі перебудови роботи відділу мистецтва, цей відділ очолюваний Гембаровичем, і до цього часу не перебудував своєї роботи. Він вперто ігнорував накази і директора і постанови виробничих нарад. При наявності великого приміщення відділ не має справжнього читального залу, фактично не створені умови для роботи читачів; немає виставочної кімнати, в якій були б показані досягнення радянського мистецтва і культури; відділ погано поповнений зразками радянського мистецтва.

Відірваність від життя відділу мистецтва пояснюється, в першу чергу, консервативністю і відсталими поглядами його керівника, який в своїй практичній роботі керується не марксо-ленінською методологією, а реакційними ідеалістичними поглядами на дійсність, приклоняючись перед розтлінною культурою буржуазного заходу. Керівник відділу нічого не зробив в справі пропаганди вказівок партії та уряду з питань мистецтва.

У відділі концентрації нагромадження величезних фондів, серед яких крім корисної і потрібної літератури є значна кількість ворожої антирадянської літератури та літератури теологічної. Ці фонди до цього часу не упорядковані, і в наслідок притупленості нашої пильності можуть бути використаними, як джерело постачання і розповсюдження цієї літератури ворогами народу в своїх злочинних цілях.

У цьому відділі працює така людина, як Зенон Курчаба, минуле якого запламоване перед народом злочинними зв'язками з німецькими окупантами та їх посібниками українсько-німецькими націоналістами.

Відділ спецфондів, яким керує т. Шутілова до цього часу не спромігся навести порядок в своїх фондах та провести відповідну роботу по остаточному вилученню ворожої літератури, яка і до цього часу є в наших книгосховищах.

Користуючись притупленням нашої більшовицької пильності, вороги народу – рештки українського і польського буржуазного націоналізму, які передбачаючи свою швидку загибель, продовжують вести мерзенну антирадянську діяльність. На превеликий жаль і серед нашого колективу підвизалися люди, які не склали своєї зброї і продовжують вести боротьбу проти радянського народу. Це люди без принципів і без святих обов'язків перед батьківщиною, які служать тому, хто їм більше заплатить. Серед них уже викриті бувші наші працівники – Дашкевич, який недавно пійманий с поличним, в своїх антирадянських діях та раніше викрита Гірна, яка переховувала боєприпаси для націоналістичної банди. Але поруч з уже викритими ворогами радянського народу серед колективу є ще такі, які приховавши своє буржуазно-націоналістичне минуле, до цього часу не визначили і не виразили ні в своїй практичній діяльності, ні в своїй громадській поведінці своєї відданості Радянській Батьківщині: до них відноситься Зенон Курчаба, Іван Боднар, Ольшевич, Гембарович, Труш, Куркова, Павенцький, Левицька, Сітницька та інші.

Наявність в наших рядах відкритих і прихованих ворогів Радянської влади і несвоєчасність їх викриття свідчить про те, що в нашому колективі не стоїть ще на відповідному рівні більшовицька пильність, слабо поставлена робота по ідейно-політичному вихованню наших кадрів.

Виходячи з цього, загальні збори колективу Львівської бібліотеки Академії Наук УРСР постановляють:

1. Запропонувати цехкому Бібліотеки ширше розгорнути ідейно-політичну і виховну роботу серед працівників Бібліотеки з тим, щоб ідеї Маркса – Енгельса – Леніна – Сталіна правильно застосовувались нами в житті, находячи своє відображення в повсякденній практичній роботі кожного працівника;

2. Мобілізувати весь колектив бібліотеки на негайне виконання першочергових виробничих завдань бібліотеки, і в першу чергу на виконання вище зазначених недоробленостей бібліотеки, поклавши в основу метод соціалістичного змагання, як метод соціалістичного ставлення до праці;

3. Посилити більшовицьку пильність, до кінця викрити й розгромити рештки націоналістичного охвістя, під якою личиною воно б не скривалось;

4. З метою покращення загально-бібліотечної та науково-дослідницької роботи в галузі радянської бібліографії, просити дирекцію переглянути кадровий склад бібліотеки, вкомплектувавши бібліотеку працівниками відповідної кваліфікації.

5. Звернути увагу дирекції та цехкому бібліотеки на необхідність у найкоротший термін впорядкувати роботу спецфондів та відділу концентрації, укомплектувавши ці відділи відповідним штатом.

6. З метою збереження фондів та майна, покращити контрольно-пропускну систему бібліотеки.

7. Просити Уповноваженого Президії АН УРСР та дирекцію бібліотеки про звільнення з роботи Гембаровича, Зенона Курчабу, Івана Боднара, Ольшевича, Куркову, Левицьку і Павенцького, як людей які в своїй практичній роботі не довели своєї відданості радянському народу, готовності, свого бажання бути справжніми і чесними радянськими громадянами.

*В справі 261 (двісті шістьдесят один) лист
31. XII 1955 р.*

Ст. інспектор Президії Філіалу АН (Александрова) [Підпис]⁶⁸¹

*НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 16, арк. 1-261. Копія, маш., рук., укр., рос. мови. ЛННБУ.
Архів, оп. 4-МК, спр. 3, арк. 1-261. Оригінал, копія, маш., рук., укр., рос. мови.*

№ 8

[1949, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Францішка Пайончковського «Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928–1948)» про діяльність відновленого Оссолінеуму у Вроцлаві в 1947–1948 рр.

Ossolineum we Wrocławiu

II. (od maja do grudnia 1947 roku).

Gmach⁶⁸².

Generalny remont gmachu Ossolineum przy ul. Szewskiej 37 rozpoczął się z wiosną 1947 r. [...] ⁶⁸³ przy końcu stycznia 1948 r. prawa (t. j. południowo-zachodnia część budynku) winna być oddana zupełnie do użytku Biblioteki. Pozwoli to nareszcie na częściowe wybrnięcie z dotychczasowej ciasnoty, gdy po kilkanaście osób mieści się w niezbyt dużych salach, co ogromnie utrudnia pracę. Pozwoli dalej na przeniesienie do gmachu Ossolineum rękopisów, znajdujących się dotychczas w budynku przy placu Solnym 13. W przygotowaniu jest na magazyn rękopisów jedna z najpiękniejszych sal gmachu, naturalnie zostanie ona odpowiednio zabezpieczona. Obok magazynu: pracownia działu rękopisów i czytelnia. Otwarcie działu rękopisów udostępni przebogate zbiory Ossolińskich, z których już dziś korzystają naukowcy kątem poprostu w biurach Wydawnictwa Ossolineum przy placu Solnym. [...]

Zasoby i kompletowanie zbiorów:

Jak podawano w poprzednim sprawozdaniu dwa przekazane transporty Ossolineum obejmowały 583 skrzynie, zawierające 210,343 tomów książek, w tym 42606 starodruków i 167737 druków nowych, poza tym 7000 rękopisów. W maju przywieziono do Wrocławia transport rękopisów i starodruków, ewakuowanych przez Niemców do Adelina, stąd przewiezionych do Biblioteki

⁶⁸¹ Текст, виділений курсивом, дописано від руки на окремому аркуші, вставленому в кінці справи.

⁶⁸² В оригіналі заголовок, як і далі, надруковано навпроти абзацу на полях.

⁶⁸³ Тут і далі пропущено частини спогадів, які не стосуються теми збірника.

Narodowej w Warszawie. Było to 39 skrzyń bezcennych rękopisów i aktów. W okresie sprawozdawczym (od maja do grudnia 1947) nie otrzymało Ossolineum nowego transportu ze Lwowa. Dalej więc odczuwa ogromnie brak bibliotek podręcznych, czasopism i katalogów. Natomiast z radością przyjęto wiadomość o nowych jeszcze skrzyniach w Bibliotece Narodowej. Dla przewiezienia skrzyń udała się w sierpniu 1947 r. delegacja, która po przeszukowaniu, skrzynie nadała do Wrocławia. Okazało się, że w 18 skrzyniach znajdowało się 280 rękopisów, 267 fascykułów Archiwum Wodzickich, 384 starodruków, 608 dyplomów i 8 pudeł rycin.

Ilość ewakuowanych rękopisów zmniejszyła się⁶⁸⁴. Braki są jednak jeszcze pokaźne. Czy ta reszta jest stracona, jest nadzieja że nie całkowicie. Jak wiadomo skrzynie ze zbiorami zostały złożone w stajni w Adelinie. W czasie działań wojennych skrzynie porozbijano, pewna część zbiorów uległa zniszczeniu i splugawieniu, część niewątpliwie rozkradziona przed przybyciem Komisji zabezpieczającej. Dziś pewne rzeczy z Adelina wpływają na rynku nie tyle księgarskim, ile u ulicznych sprzedawców. Na tym miejscu należy się podziękowanie ob. Adamowi Chromińskiemu przewodniczącemu Komisji zabezpieczania zbiorów muzycznych w Departamencie Muzycznym Ministerstwa Kultury i Sztuki, który wyłowił u ulicznych sprzedawców w Warszawie i Gdańsku 2 rękopisy Ossolińskie (Reymonta i Fredry) oraz 4 cenne dyplomy (z podpisami Augusta II i III). Niech przyjmie piękne podziękowanie Departament Muzyki Ministerstwa Kultury i Sztuki, który te rzeczy odsyła Ossolineum we Wrocławiu.

Celem ściągnięcia rozproszonych przez pożyczanie w okresie przedwojennym i wojennym książek w sierpniu ogłoszono w prasie apel o zwrot książek Ossolińskich, znajdujących się w rękach różnych instytucji i osób. Jeszcze przed apelem Biblioteka Czartoryskich w Krakowie zgłosiła posiadanie i chęć oddania 8 rękopisów z Biblioteki Ossolińskich i jednego starodruku. Dziś te rzeczy są już we Wrocławiu. Wezwanie nie było bardzo owocne i dało w rezultacie [zwrót] paru książek. [...]

Praca w bibliotece

1) Codzienna szara praca biblioteki w dalszym ciągu szła w kierunku wypakowania i opracowania zbiorów. Jeżeli idzie o wypakowanie ponad 400 skrzyń, znajdowały się w pomieszczeniach parterowych, na opróżnienie których czekano już, by zacząć w nich remont. [...] W dziale rękopisów, mieszczącym się narazie w zabezpieczonym pomieszczeniu przy placu Solnym 13 wszystkie rękopisy ustawiono według sygnatur. Zrobiono kartotekę sumaryczną, pozwalającą stwierdzić, jakie rękopisy Ossolineum posiada. Po przeniesieniu rękopisów do zremontowanego pomieszczenia w gmachu Ossolineum, rękopisy będą udostępnione w osobnej czytelnicy. W połowie roku 1948 przewidziane jest wydanie katalogu rękopisów Biblioteki Ossolińskich, znajdujących się we Wrocławiu. [...]

⁶⁸⁴ Декілька слів закреслено, над рядком вписано кілька нерозбірливих слів.

Wydawnictwo

[...] Ossolineum we Wrocławiu przed 13 miesiącami to tylko 583 skrzynie książek w bardzo nadwyreżonym gmachu częściowo bez dachu i stropów, Ossolineum we Wrocławiu w grudniu 1947 r. to już Czytelnia (wprawdzie prowizoryczna) z 32 miejscami, to udostępnienie 55.000 książek polskich, to wystawa autografów autorów polskich, to coraz liczniej ukazujące się wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. [...]

Ossolineum we Wrocławiu

(1948 rok)

Zasób lwowskich zbiorów Ossolineum wzrósł o znalezione jeszcze w Bibliotece Narodowej w Warszawie skrzynie z zawartością rękopisów i starodruków Ossolińskich. Był to dalszy ciąg zbiorów lwowskich, ewakuowanych do Adelina i stąd w 1945 r. przewiezionych z innymi rzeczami do Warszawy. Skrzynie sprowadzono w marcu do Wrocławia, zawierały one 70 rękopisów, 40 starych druków, 262 dyplomów oraz części Archiwum Wodzickich. Straty adelińskie po trzech transportach z Warszawy okazały się niewielkie.

W dotychczasowych sprawozdaniach «Ossolineum we Wrocławiu» zawsze zaznaczano, iż jedynym celem prac bibliotecznych w wrocławskim Ossolineum było wypakowanie książek i opracowanie, nawet skrócone, byle śpieszniejsze. Jeżeli idzie o rękopisy zrobiono numeryczną kartotekę z zaznaczonym ogólnie tytułem, stare druki spoczywały w pakach.

W 1948 r. praca w bibliotece ogarnęła szerszy zakres. Poza opracowaniem książek, które udoskonalono, zarzucając zbyt skrócony sposób, wprowadzając odsyłacze, karty seryjne, przystąpiono w styczniu do prac przygotowawczych do opracowania do druku Inwentarza rękopisów posiadanych we Wrocławiu. Praca trudna i żmudna, wymagająca przejrzenia i uporządkowania prawie 9.000 rękopisów, w tym około 4.000 wymagało pełnego opracowania została wykonana tak, iż we wrześniu pojawił się Tom I-szy Inwentarza rękopisów, obejmujący n-ry 1–7325. Dalej wypakowano wszystkie starodruki, ustawiając je częściowo w porządku chronologicznym.

By wreszcie udostępnić nieskatalogowane polonika w ilości około 60.000 tomów, rozrzucono książki ściśle według alfabetu i w takim porządku ustawiono na półkach. W ten sposób poza skatalogowanym zasobem, który doszedł do 77.000 tomów, udostępniono jeszcze i dalszych 60.000. [...]

Praca w oddziale opracowania poszła w trzech kierunkach: skatalogowania rzeczy ważniejszych według przewidywanej hierarchii potrzeb z zasobu lwowskiego, w tej grupie opracowano 9498 dzieł w 10666 tomach, dalej katalogowanie książek zakupionych lub z daru, tu opracowano 2816 dzieł w 3312 tomach i wreszcie opracowano cały zasób czasopism posiadanych z lwowskiego Ossolineum, wynoszący 8.000 tomów oraz czasopisma nowe z lat 1945–7, razem opracowano 1394 tytułów czasopism w 9816 tomach. Ogółem skatalogowano w 1948 r. 23794 tomy, w 1946 i 1947 53.000 tomów, razem opracowano więc do końca grudnia 1948 r. 77.000 tomów.

Oprawiono w ciągu roku 3480 tomów, zarówno książki nowe jak i ze starego zasobu, dotychczas nieopracowane.

Rękopisy Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu przybyły do Wrocławia w transporcie przekazanych książek w lipcu 1946 r. oraz w trzech przesyłkach z Biblioteki Narodowej w Warszawie. Przesyłki te to ewakuowane zbiory lwowskie do Adelina i stąd w 1945 r. przewiezione do Warszawy, skąd wróciły do Ossolineum.

Rękopisy umieszczono tymczasowo w zabezpieczonym pomieszczeniu przy pl. Solnym 13, ponieważ gmach Ossolineum nie gwarantował odpowiedniego zabezpieczenia. Pomieszczenie przy placu Solnym było bardzo ciasne, z wielką trudnością przychodziło zachowanie wśród rękopisów porządku i numeryczne ich rozmieszczenie. Skrzynie z rękopisami wypakowano komisyjnie i protokolarnie. W tych warunkach zrobiono w październiku 1947 r. wystawę autografów polskich autorów. Część posiadanego zbioru rękopisów znajdowała się, w trzytomowym katalogu rękopisów W. Kętrzyńskiego, część w powielanym Inwentarzu rękopisów, pozatym jednakże około 4.000 rękopisów nie było nigdzie zanotowane i opracowane, wymagały one całkowitego ustalenia. Do tych rękopisów należały rękopisy ze zbioru A. Czołowskiego (266), rękopisy Biblioteki Dzieduszyckich t. zw. Poturzyckiej (158), Archiwum Wodzickich (361) teatralia z Biblioteki Teatru Miejskiego i Teatrów i Chórów Włociańskich (1620) oraz część rękopisów Ossolińskich, nie mieszcząca się w powielanym Inwentarzu.

Ossolineum posiada 8551 rękopisów, w stosunku do zinwentaryzowanego zbioru rękopisów Ossolineum we Lwowie stanowi to około 70 %.

[...] Praca prowadzona systematycznie i intensywnie dała ten wynik, iż we wrześniu na Ogólnopolski Zjazd Historyków można było zaprezentować Tom I-szy Inwentarza rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, obejmujący n-ry 1-7325. Tom II-gi obejmujący n-ry 7326-11930 ukaże się w lutym 1949 r. Rękopisy lwowskie kończą się na n-rze 8091, opracowane we Wrocławiu dostały n-ry od 9501. W ciągu 1949 r. zostanie opracowany Tom III-ci Inwentarza, obejmujący indeks nazwisk i miejscowości.

Oddział rękopisów posiada również 1745 dyplomów. Zinwentaryzowanie dyplomów jest w planie na 1949 r. [...] W 1948 r. przystąpiono dopiero do wypakowania i uporządkowania starodruków. Po wypakowaniu podzielono starodruki na trzy grupy: inkunabuły, druki XVI w. i druki XVII i XVIII w. Następnie w obrębie wymienionych grup dokonano podziału na polonika i obce. Na ogólną ilość starodruków, wynoszącą około 41.000 tomów, druki polskie stanowią ok. 23.000 tomów, obce zaś ok. 18.000 tomów. Jeżeli idzie o podział według wieków Ossolineum we Wrocławiu posiada w wymienionej liczbie starodruków:

294 inkunabuły	z tego	27	poloników	267 obcych
ok. 6000 druków XVI w.	— // —	ok. 45%	— // — // —	ok. 55%
ok. 34500	— // — XVI i XVIII w.	— // — 65%	— // — // — // —	35%

[...] Dział starodruków Ossolineum został ogromnie wzbogacony przyznaniem przez Ministerstwo Oświaty zasobu starodruków z b. Biblioteki Tarnowskich w Suchej. Zasób ten wynosi ponad 7.000 starodruków, znajdujących się tymczasowo w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. [...]

НЗіО. ВР. № 17157/II, арк. 177, 179, 181, 183, 191, 193, 197, 201, 203, 205, 207. Конія, маш., пол. мова.

№ 9

[1967, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Францішка Пайончковського про перевезення львівських збірок до Вроцлава у 1946–1947 рр.

Franciszek Pajęczkowski: Pierwsze dni Ossolineum we Wrocławiu

Wspomnienie

[...] W księżnicy ossolińskiej przystąpiły do pracy brygady, których zadaniem było wybrać książki; wskazówki, jakie otrzymali brygadziści, mówiły, by były to książki polskie, specjalnie klasycy polscy z wyłączeniem książek dotyczących Ukrainy i nawet z wyłączeniem wydawnictw z terenów należących aktualnie do Związku Radzieckiego. Ten ostatni punkt został później uchylony, gdyż okazało się, że właśnie klasycy polscy: Mickiewicz, Słowacki, Kraszewski, Korzeniowski, Kondratowicz i inni – wydawani byli prawie wyłącznie we Lwowie, Berdyczowie, Żytomierzu, Petersburgu, zwłaszcza w pierwszej połowie ubiegłego stulecia.

W jesieni władze Akademii poleciły podwyższyć ilość wybranych książek do 50 000 tomów. Tomy te po przejęciu przez Komisję, która je ocenzurowała, zostały złożone w pakach. W maju 1946 r. polecono wybranie jeszcze 100 000 tomów, przy czym miały być uwzględnione rękopisy i stare druki. W dalszym ciągu, zwłaszcza przy rękopisach, obowiązywały zalecenia dawniejsze dotyczące tematyki. Natomiast książki wybierano już nie tylko z magazynów, ale także z tzw. zbiorów zabezpieczonych. W połowie czerwca 1946 r. – jak wspominałem – trwała gorączkowa praca przy pakowaniu i przygotowywaniu transportu.

Wracając do wrocławskich wspomnień – pierwsze kroki skierowałem do Biblioteki Uniwersyteckiej, mieszczącej się w dawnej Bibliotece Miejskiej przy ul. Szajnochy, gdzie serdecznie przywitałem kolegów ossolinskich: Romana Aftanazego, Bronisława Kocowskiego, Zofię Gostomską⁶⁸⁵, Alojzego Florczaka, aktualnie pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej. Z dyrektorem Antonim Knotem spotkałem się dopiero na drugi dzień. Przypomnieliśmy sobie przede wszystkim

⁶⁸⁵ **Гостомська Софія Владиславівна (Gostomska Zofia)** (1899–1952) – пол. бібліотекарка, публіцистка. Від 1922 до 1925 працювала в бібліотеці Львівського Оссолінеуму, у 1925–1930 – в еміграції в Канаді, як журналістка дописувала до львівських і краківських часописів. У 1930 повернулася до Львова і до праці у НЗіО, від 1940 – у АФБАН УРСР. Під час німецької окупації 1942 виїхала до Кракова, де працювала у Ягеллонській бібліотеці, від 1945 – у Вроцлаві в бібліотеці Вроцлавського університету, від 1951 – в бібліотеці Гірничо-металургійної академії у Кракові. (*АННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, стр. 106, арк. 153–157*).

nasze codzienne spotkania lwowskie. Przez cały okres wojny spotykaliśmy się codziennie rano, idąc do pracy: on do Archiwum Miejskiego, które mieściło się przy ulicy Jabłonowskich, ja do Ossolineum; gdy szedłem wcześniej – na ul. Św. Mikołaja lub placu Akademickim pod pomnikiem Fredry⁶⁸⁶. We Wrocławiu koledzy i znajomi zadają pytania o Ossolineum, powszechnie mówi się o przyjeździe zbiorów. Potrafię odpowiedzieć na pytanie: co? Ale kiedy i dokąd – to wielkie niewiadome.

W pierwszym dniu spotkałem w mieście profesora Władysława Floryana, który zachęcał mnie do pozostania we Wrocławiu. Na ulicy Szewskiej wita się ze mną tęgawy blondyn i przypomina naszą znajomość ze zjazdu I. Krasickiego we Lwowie w 1935 roku – Tadeusz Mikulski. A już w stołowce uniwersyteckiej przy ulicy Szewskiej dziesiątki znajomych.

Przyjaciele pokazują mi Wrocław, ruiny działają przygnębiająco, zadziwia wielka ilość zabytków gotyckich, imponuje Odra – zwłaszcza, gdy mieszkało się wiele lat w mieście bez rzeki⁶⁸⁷. Ale już 28 czerwca ukazuje się w «Głosie Ludu» wywiad z Jerzym Borejszą pt. *Ossolineum do Wrocławia*⁶⁸⁸, artykuł, który wywołał we wrocławskim świecie uniwersyteckim duże poruszenie. Przyznam się, że poza bardzo trafną charakterystyką zbiorów ossolińskich, jako zbiorów bezwzględnie polskich, poruszyły mnie dwa momenty: pierwszy – to stwierdzenie, że «Ossolineum winno wrócić jako niepodzielna całość» (niestety, wiedziałem już, że na to się nie zanosi); drugi – to przeczytanie swego nazwiska tłustym drukiem obok paru innych byłych ossolińczyków z zaznaczeniem, iż «przy zbiorach Ossolineum winny być zachowane te kadry pracowników Ossolineum, które zrosły się z nim w ciągu długich lat, a które są z tej wielkiej rodziny ossolińczyków na bardziej lub mniej eksponowanych stanowiskach, którzy tę instytucję pielęgnowali, budowali i ukochali». Niestety, spośród wymienionych nazwisk jedni zajmowali już katedry uniwersyteckie, inni zostali w Krakowie, a we Wrocławiu byłem jedyny.

W dniu, w którym ukazał się artykuł Borejszy, z inicjatywy dyrektora Knota odbyło się po południu w jego prywatnym mieszkaniu zebranie, w którym udział wzięli poza gospodarzem rektor Stanisław Kulczyński, prorektor Stanisław Loria, dziekan Jerzy Kowalski, profesor Karol Maleczyński, dr Edward Zubik⁶⁸⁹ i ja. Przez parę godzin toczyła się dyskusja, jak wybrnąć z propozycji Borejszy. Niewątpliwie Ossolineum pozwoli na rozwój humanistycznych studiów – ale gdzie je umieścić, jak przewieźć, za co. Trud dyskusji starała się uprzyjemnić dyrektorowa Knotowa podwieczorkiem i znakomitymi domowymi ciastkami. Znalazłem się w kłopotliwej sytuacji, gdy dziekan Kowalski zapytał mnie, czy ja, jako reprezentant ossolińczyków, życzę sobie,

⁶⁸⁶ Йдеться про львівський пам'ятник драматургу Олександрові Фредру (дідові Митрополита Андрея Шептицького), перевезений до Вроцлава у березні 1950 р., згідно з угодою між Польським комітетом національного визволення та урядом УРСР.

⁶⁸⁷ Йдеться про м. Львів.

⁶⁸⁸ Тут і далі в публікації виділено курсивом.

⁶⁸⁹ **Зубик Едвард (Zubik Edward)** – пол. фізіолог, мікробіолог. У 1928–1936 – асистент проф. Рудольфа Вайгля в Інституті мікробіології у Львові, після війни – доктор, професор, керівник Закладу фізіології тварин у Вроцлавському університеті.

by Ossolineum było we Wrocławiu. W gronie dyskutujących byli ludzie związani już od przeszło roku z pionerską pracą we Wrocławiu, w którym się już zagospodarowali po przebyciu «trudnych dni», mnie zaś niełatwo było okazywać entuzjazm dla Wrocławia po paru dniach pobytu w mieście ruin, szabru, bez mieszkania, bez finansowego oparcia. Przecież miałem wrócić do Krakowa, gdzie pozostawiłem w gościnnych piwnicach wawelskich mój багаż, a w Zakopanem rodzinę.

Owoce dyskusji było, że należy zrobić wszystko, by Ossolineum umieścić we Wrocławiu i zapewnić mu warunki; rektor Kulczyński podjął się rozmów z władzami wojewódzkimi i miejskimi, by powołać jakiś komitet wrocławski. Do tego jednak nie doszło; w ówczesnych warunkach, ciągle jeszcze pionierskich, nie było czasu na takie komitety. Ostatecznie sprawa cała znalazła się w rękach wyłącznie rektora Kulczyńskiego i dyrektora Knota – i dzięki ich inicjatywie i zabiegom w przeciągu paru dni znalazło się pół miliona złotych pożyczki zaciągniętej na sprowadzenie Ossolineum i początku zagospodarowania. Pożyczkę dał wicewojewoda Aleksander Barchacz z jakichś funduszy budowlanych. Kwit na pół miliona złotych odebrałem osobiście od wojewody Barchacza, po czym czek zrealizowałem w Banku Polskim, pakując pieniądze do walizki. Naturalnie pożyczka nie została nigdy zwrócona, a wojewoda Barchacz, spotkawszy mnie w teatrze, zapytywał uprzejmie: kiedy pan odda mi pół miliona?

Gdzieś około 10 lipca dyrektor Knot w poszukiwaniu pomieszczenia na Ossolineum, snując już pewne plany, poprosił rektora Kulczyńskiego celem dokładnego obejrzenia gmachu pogimnazjalnego przy ulicy Szewskiej 37. Piękny zabytkowy budynek nie robił wówczas najlepszego wrażenia; tylko część gmachu była pokryta dachem, latarnia kopuły nie istniała, klatka schodowa wiodąca dzisiaj do Czytelni Głównej zburzona całkowicie bombą, skrzydło południowe i częściowo zachodnie (dawna aula – dzisiejsze pomieszczenie starych druków) bez dachu i sklepienia [...]

Dnia 6 lipca na zebraniu u rektora Kulczyńskiego zapadła decyzja, że po zbiory wyjedzie delegacja Uniwersytetu Wrocławskiego w składzie: ja jako przewodniczący, Zofia Gostomska zastępca przewodniczącego i członkowie mgr Roman Aftanazy, dr Jerzy Güttler i dr Bronisław Kocowski; delegacja otrzyma rozkazy wyjazdu z Urzędu Wojewódzkiego. Generał Stanisław Popławski, ówczesny dowódca Okręgu Wrocławskiego, zdecydował dać eskortę wojskową dla zbiorów, Biblioteka Uniwersytecka samochód ciężarowy, który zawiezie delegację i eskortę do Przemyśla. Nadeszły denerwujące dni oczekiwania wyjazdu do Przemyśla, gdzie transport lwowski miał być odebrany.

Wreszcie nadeszła wiadomość z Warszawy 10 lipca delegacja ma być w Przemyślu, w południe więc 11 mamy wyjechać. Rano lecę do wojewody Barchacza po czek, po czym do Banku Polskiego po pieniądze i od razu do czekającego przed Biblioteką Uniwersytecką ciężarowego samochodu. Ostatnie błogosławieństwo dyrektora Knota i wyruszamy o 14³⁰; jadą z nami państwo profesorstwo Owińscy na pogrzeb matki profesora do Katowic. Eskortę zabierzemy dopiero w Katowicach. Do Przemyśla dotarliśmy dopiero 13 lipca w południe; defekty samochodowe, dość długa procedura odebrania eskorty

w Chorzowie, noclegi w Katowicach i Rzeszowie złożyły się na to opóźnienie. W czasie podróży zżywamy się z eskortą: młodziutki, bo 20-letni, ale stary kościuszkowiec, porucznik Stefan Mazur, plutonowy Iwanicki i jedenastu żołnierzy w wieku mniej więcej ponad 25 lat, grzeczni i uprzejmi, a dowódca gromił ich, gdy zaczęli nadużywać «łacinę».

Pierwsze kroki w Przemyślu skierowujemy do naczelnika stacji Wiktora Nakonecznego. Starszy, wysoki, sympatyczny pan, świetnie władający językiem rosyjskim (był w niewoli rosyjskiej w czasie pierwszej wojny światowej), mający jak największe zrozumienie dla zbiorów kulturalnych – okazał się dla nas zupełnie niezastąpiony. Pierwsza wiadomość, która nas szalenie ucieszyła to brak nawet jakichkolwiek wiadomości o transporcie. Jechaliśmy pełni niepokoju, że transport czeka już na dworcu w Przemyślu nie zabezpieczony itd., bo przecież spóźniliśmy się o jeden dzień. Naczelnik Nakoneczny poruszył cały aparat, telefony do Medyki i Lwowa; po paru godzinach dostaliśmy informację, że we Lwowie właśnie załadowano już dwa wagony i w toku jest dalsza praca.

W Przemyślu spotkaliśmy się z drem Aleksandrem Gieysztozem⁶⁹⁰, delegatem Rządu do przejęcia zbiorów, który także już od 12 lipca czekał na przybycie transportu. [...]

Wreszcie 18 lipca rano otrzymaliśmy wiadomość, że transport przybędzie o 13 do Przemyśla. O tej godzinie zgromadziliśmy się na dworcu, przybył również starosta Haško; o 13³⁰ zjechał specjalny pociąg złożony z 5 krytych wagonów, dwóch lor z *Panoramą racławicką* i jednego wagonu osobowego, z którego wysiadła delegacja radziecka z K. M. Pełchatym, wiceprzewodniczącym Miejskiej Rady we Lwowie, dyrektorem Biblioteki Akademii Nauk P. I. Gnypem, naczelnikiem Wydziału Kulturalno-Oświatowego P. I. Kowenewem, delegatem Rządu URSS Oniszczenką, lejtnantem straży pogranicznej i filmowcami. Po przemówieniach powitalnych dra Gieysztoza i starosty Haški odpowiedział przewodniczący Pełchaty, sprawdzono plomby Akademii Nauk URSS, nałożono nowe polskiego Urzędu Celnego, eskorta wojskowa pod kierownictwem plutonowego Iwanickiego objęła opiekę nad transportem. Akt przekazania odbył się tegoż dnia o godz. 17 w pokoju starosty Haški; uczestniczyli w nim delegaci radzieccy i polscy, przedstawiciele władz oraz organizacji politycznych i społecznych Przemyśla. Znowu przemówienia i podpisanie protokołu

⁶⁹⁰ **Гейштор Олександр (Gieysztor Aleksander)** (1916–1999) – пол. історик. Доктор історичних наук (1945), член-кореспондент (1972), академік ПАН (1980), іноземний член НАН України (1991), міжнародних академій; почесний доктор низки університетів. Народився в Москві, 1921 сім'я переїхала до Польщі і відтоді мешкала у Варшаві. Закінчив гімназію (1933), Варшавський ун-т (1937), 1938–1939 студіював у Парижі. Учасник німецько-польської війни 1939. Під час нацистської окупації працював у таємному Варшавському університеті. Після війни – в Історичному інституті Варшавського ун-ту на посадах від ад'юнкта до керівника відділу з питань вивчення походження Польської держави при Міністерстві культури ПНР (1949–1952). 1953 обраний віце-директором Інституту історії матеріальної культури ПАН, 1955–1975 – директор Історичного інституту Варшавського ун-ту, 1980–1984, 1990–1992 – президент ПАН, одночасно 1980–1991 – директор Королівського замку у Варшаві. Автор понад тисячі наукових праць з історії.

zdawczo-odbiorczego; w imieniu Rządu podpisuje dr Gieysztor i zaraz następny akt podpisuje ja w imieniu delegacji wrocławskiej. Od tej chwili zbiory książek ossolińskich oraz zbiory muzealne i *Panorama racławicka* należą *de facto* i *de jure* do Wrocławia. Według protokołu transport zawierał 484 skrzynie, z których 418 mieściło część Biblioteki Ossolinskich – 150 000 tomów, w tym 7038 rękopisów, 35 565 starych druków i 107 397 druków XIX i XX wieku. Natomiast reszta, tj. 66 skrzyń, zawierała zbiory sztuki (40 skrzyń z Lwowskiej Galerii Miejskiej, 12 z Muzeum Historycznego, 5 z Muzeum Przemysłowego; a przypominam, że zbiory Muzeum Lubomirskich zostały jeszcze w 1941 r. wcielone do muzeów lwowskich).

Wieczorem w jednej z restauracji przemyskich odbył się bankiet, który wydał delegat Rządu PRL dla delegacji radzieckiej; wzięły w nim udział obie delegacje oraz przedstawiciele władz i organizacji Przemysłu. Trzeba przyznać, że restauracja owa (dziś już nie istniejąca) wydała przyjęcie, którego nie powstydziliby się najbardziej luksusowy lokal stolicy. Liczne toasty, śpiewe *Góralu, czy ci nie żal* i «do widzenia wkrótce», zwłaszcza że delegaci zapowiadali dalszy transport – zakończyły późnym wieczorem pracowity dzień. Radzieccy filmowcy bardzo pilnie filmowali spotkanie na dworcu, sceny przekazywania w starostwie; niestety, nie było nie tylko żadnego filmowca polskiego, ale zabrakło nawet zwyczajnego aparatu fotograficznego dla uchwycenia paru scen. Brak więc zupełnie dokumentacji ilustracyjnej do przejęcia zbiorów z drogi Przemyśl–Wrocław. A szkoda!

Następnego dnia dzięki energii naczelnika Nakonecznego wagony z transportem doczepiono o godz. 5⁵⁵ do osobowego pociągu do Krakowa. Podróż wypadła w dzień pogodny i słoneczny, mieliśmy do swej dyspozycji mały dwuosioowy wagonik osobowy, z którego wychodziło się wprost na lory z *Panoramą*. Kilkunastometrowej długości pudło budziło sensację po drodze, a że prasa doniosła już o podróży *Panoramy racławickiej* i zbiorów, ludzie po drodze ze wzruszeniem i radością patrzyli na *Panoramę*, która emocjonalnie dała tyle wzruszeń chyba trzem pokoleniom. Wszędzie witano nas z uśmiechem, a nawet poczęstunkiem na postojach.

Wreszcie Kraków; pociąg wjechał na dworzec, perony pełne ludzi, mnóstwo krakowian, znajomi lwowianie, dyrektor wojewódzkiego PURu Zawistowski i dziennikarze. Udzielam informacji, chwytanych gorączkowo, co jedzie i dokąd. Bardzo wydłużyły się twarze, gdy dowiedziano się, że cały transport jedzie do Wrocławia. Krakowianie byli przekonani, że *Panorama racławicka* zostanie w Krakowie. Słyszę tylko powiedzonka: «No to odczepiamy» czy «Szkoda, że nie wezwaliśmy krakowian, nie puścilibyśmy dalej *Panoramy*»; a żołnierze eskorty od razu obstawili wagony i nie bardzo pozwalają nawet dotykać. Po krótkim postoju pociąg ruszył w dalszą drogę, a na drugi dzień przeczytałem w «Naprzodzie» na czołowym miejscu: «*Panorama racławicka* w Krakowie ... przejazdem». I w tym wypadku byłem osobiście zdania krakowian, okazało się zresztą, że słusznie, gdyż zbiory ossolińskie już w 1947 roku zaczęły służyć nauce wrocławskiej, niewiele później otwarto Muzeum Śląskie, którego początkiem był przekazany zbiór obrazów lwowskich, natomiast *Panorama*

raclawicka dopiero po 21 latach może pochwalić się komitetami, dokumentacjami i zaawansowaniem prac pod budynek. W Krakowie otwarto komisyjnie jeden z wagonów i wyjęto skrzynię z popiersiem Chopina dłuta Dunikowskiego, którą delegat Rządu URSS Oniszczenko zabrał do Warszawy i ofiarował Rządowi.

Kraków był ostatnim miejscem, w którym okazano zainteresowanie transportem; odtąd kompletnie nikogo nie obchodziła ani *Panorama*, ani Ossolineum. W Katowicach, dokąd przybyliśmy o 22, nikt nie zainteresował się nami, ani władze kolejowe, ani PUR, ani żadna inna instytucja. Odstawiono nas na boczny tor i po dwunastu godzinach postoju, po wielu interwencjach, w których tłumaczyć trzeba było że na nas czekają itd., doczepiono nas do pociągu towarowego, który po dwudziestu godzinach, 21 lipca o godzinie 2³⁰, rano zajechał do Brochowa. Po drodze, głodni piekielnie, wyskakiwaliśmy, a chyba raczej żołnierze, po jakieś jabłka i tęskniliśmy do Przemyśla, wspominając zawsze i wszędzie zupełnie niezastąpionego, wspaniałego naczelnika Nakonecznego.

Wreszcie, jak wspomniałem, Brochów, skąpo oświetlony i pusty, tylko na peronie widzimy trzy postacie: są to dyrektor Antoni Knot, profesor Bolesław Olszewicz⁶⁹¹ i dr Edward Zubik. Było to naprawdę wzruszające i jakżeż podnoszące na duchu zgłodniałych, sennych, zmęczonych delegatów. Zdajemy sprawę i relacjonujemy cały przebieg. Zofię Gostomską zabiera dyrektor Knot do samochodu, my czekamy do rana, by przyjechali już tylko dyżurni pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej, byśmy mogli udać się do domów. Ja właściwie ciągle go nie mam i w Przemyślu w uroczystościach i bankietach uczestniczyłem w «reprezentacyjnym stroju», o którym już mówiłem, robiąc ciągle przepierkę zapasowej koszuli. Przybyliśmy do Brochowa – jak wspominałem – już 21 lipca; była to niedziela, po niej święto narodowe 22 lipca, więc trzeba było czekać aż do 23, w którym to dniu wczesnym rankiem nastąpiło w Brochowie spotkanie wszystkich, którym zbiory leżały na sercu. Zjawili się więc: rektor Stanisław Kulczyński, generał Stanisław Popławski, dyrektor Antoni Knot, dr Edward Zubik, mgr Kazimierz Halpon w imieniu Województwa, dalej reprezentanci Urzędu Celnego, dziennikarze. Zerwano plomby, otwarto wagony i skrzynie wyładowywano na samochody, który zawiozły zbiory do gmachu przy ulicy Szewskiej 37. Generał Popławski dał do dyspozycji 33 saperów i 23 samochody ciężarowe, akcja szła więc błyskawicznie, po wojskowemu. Natomiast rektor pojechał do domu akademickiego, zmobilizował tam prawie setkę studentów, którzy przyszli na ulicę Szewską do wyładowania. Akcja szła niesłychanie sprawnie, tak że w przeciągu paru godzin cały transport znalazł się w parterze skrydła południowego, powiedzmy – mniej więcej zabezpieczonego, a na zewnątrz wystawiono wartę.

⁶⁹¹ **Ольшевич Болеслав Генрик (Olszewicz Bolesław Henryk)** (1893–1972) – пол. географ, картограф, історик географії. У 1931–1933 працював у Національній бібліотеці у Варшаві, 1933–1939 – кустош Бібліотеки Варшавського університету. Від 1945 викладав у Ягеллонському університеті в Кракові, а від січня 1946 – зав. кафедри історичної географії новоствореного Вроцлавського університету, професор. Частина своєї книгозбірні передав до вроцлавського Оссолінеуму.

Więcej trudności nastęrczała *Panorama racławicka*. Szeroki tor kończył się w Brochowie, trzeba więc było przeładować olbrzymią skrzynię na tory normalne. Było to przedsięwzięcie ogromnie trudne, brali w nim udział wszyscy obecni na czele z generałem Popławskim, który uwijał się, komenderował i sam pomagał w podnoszeniu; dla *Panoramy* znalazł zresztą schronienie w magazynach wojskowych przy ulicy Francuskiej. [...]

Ale wracam na podwórko własne, a raczej na dziedziniec gmachu przy ulicy Szewskiej 37. Rozpoczynam urzędowanie razem ze Stanisławą Brückmann, długoletnim pracownikiem Biblioteki Ossolińskich, która w połowie lipca przybyła do Wrocławia, a jest pełna inicjatywy i energii, pali się wprost do uruchomienia zbiorów. Zakładamy kancelarię na I piętrze (dzisiejsze pomieszczenie działu czasopism), wyglądająca trochę dziwacznie: stoi w niej parę gipsowych modeli Apolla, Wenus i innych, a poza tym ściągamy parę wypchanych sów.

Wrocław przyjął Ossolineum i *Panoramę* bardzo entuzjastycznie: naturalnie pod Wrocław trzeba podstawić Uniwersytet, prasę i lwowian. Trzy dzienniki ówczesne – «Pionier», «Naprzód Dolnośląski» i «Trybuna Dolnośląska» – poza szczegółowym informowaniem o transporcie umieściły szereg wywiadów i artykułów. Bardzo przypadł mi do serca artykuł redaktora Mieczysława Kofty wskazujący na to, że nie wystarczy wypiąć piersi i imponować innym, ale trzeba stworzyć najkorzystniejsze warunki do rozwoju Ossolineum, nie żałując nakładów. A naukowcy pytali, kiedy będzie można korzystać ze zbiorów; Biblioteka Uniwersytecka dopiero polonizowała się, «Książka na Śląsk» i nieliczne przygodne wypożyczalnie nie zaspokajały głodu książki. Sam byłem świadkiem kiedyś, gdy w «Książce na Śląsk» ktoś zapisywał się na *Chłopów* Reymonta i był w kolejce trzydziesty któryś.

Dnia 30 lipca przeżyłem oficjalne przekazanie zbiorów. Przyjechał minister kultury URSS Paszczin, rektor Uniwersytetu Lwowskiego Bilakiewicz, z ramienia Ministerstwa Kultury PRL profesor Władysław Tomkiewicz i dr Tadeusz Gostyński, Stanisław Ryszard Dobrowolski z ramienia Związku Literatów Polskich. W jednym z pomieszczeń Biblioteki otwarto dwie paki i minister Paszczin wręczył książkę i obraz A. Grottgera profesorowi Tomkiewiczowi, profesor Tomkiewicz wojewodzie Barchaczowi, wojewoda Barchacz mnie.

Zaczął się niewątpliwie dla Ossolineum trudny okres przy największej energii i dobrej woli paru osób, przy bezduszości i niezrozumieniu sprawy przez pewne władze i instytucje. Zakład bez osobowości prawnej, bez budżetu, urzędzeń. Osobiście miałem zabezpieczony byt, przechodząc z adiunkta katedry języków porównawczych do Biblioteki Uniwersyteckiej z przydziałem do Ossolineum. Działo się to z aprobatą najwyższej władzy bibliotekarskiej, dyrektora Naczelnej Dyrekcji Bibliotek Józefa Grycza. Wpływają subwencje z Ministerstwa Ziem Odzyskanych, Prezydium Rady Ministrów, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Można więc było myśleć o rozpoczęciu prac przy odbudowie budynku i wypakowaniu oraz opracowaniu zbiorów. Konieczne są przede wszystkim regały w jakimś zabezpieczonym miejscu budynku.

Nowi pracownicy przekraczają próg Ossolineum; ci pierwsi to Kazimiera Prokopiszyn, która objęła od razu i prowadziła ku zadowoleniu wszystkich referat gospodarczy, zajmując się sprawami Ubezpieczalni, Związku Nauczycielstwa

Polskiego, przydziałami, kartkami, biletami do teatrów i na koncerty, dalej Wanda Tukanowicz, mówiąca pięknym wileńskim akcentem, imponująca wprost pamięcią zdarzeń i faktów historycznych, dawny ossolińczyk dr Marian Górkiewicz. Wreszcie mamy opiekuna, kuratora, władzę zwierzchnią, która ma prawo rozporządzać subwencjami, nadzorować odbudowę, ujednolicić stawki, wypłacać pobory itd. Stało się to 10 listopada 1946 roku na organizacyjnym zebraniu Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum przy udziale najwyższych czynników państwowych, władz wojewódzkich i miejskich oraz dużej grupy ossolińczyków. Wybrano zarząd i nakreślono program prac. Zasadniczo nic się nie zmieniło; zostali ci sami ludzie, tylko uprawomocnieni. Przewodniczącym został rektor Emil Żychiewicz. Powołano komitet odbudowy gmachu. Najwięcej kłopotu nastęrczało umiejscowienie czytelnicy. Zdawało mi się jedynym rozwiązaniem umieszczenie czytelnicy w dawnej auli gimnazjum w zachodnim skrzydle gmachu. Sala piętrowa na co najmniej 100 osób, z dwustronnym światłem wydawała się idealną czytelnicy; gdy przyszło jednak do umiejscowienia magazynów, okazało się, że najwygodniej umieścić je w skrzydle wschodnim. Wobec tego czytelnicy zlokalizowano nad magazynami; było to rozwiązanie prawie że idealne, jeżeli chodzi o wejście dla czytelnicy (niekzyżowanie się drogi książki i czytelnicy, łatwość transportu). Dawna aula, w której załatano sklepienie, dłuższy czas służyła jako tymczasowy magazyn, by ulec wreszcie poziomemu przepełnieniu i służyć działowi starych druków.

Prace przy rozpakowaniu i uporządkowaniu księgozbioru postanowiono rozpocząć 15 października, zaczęto więc angażowanie pracowników: 15 X – 10 osób i dalej 1 XI – 3, 15 XI – 3, 15 XII – 1; a że poprzednio Ossolineum miało już 4 pracowników, stan na koniec grudnia 1946 r. wynosił 22 osoby, w tym 8 stypendystów. [...]

Sprawozdanie mówi więc, że wypakowano 67 pak, kierownikiem wypakowania, przenoszenia, przydziału do opracowania i ustawienia w magazynie był dr Adam Fastnacht. I dalej tylko wzmianka, że «w magazynie książki ustawia się wedle dziesiątków tysięcy. Z powodu niskiej temperatury rozkładanie ich i ustawianie wedle numerów jest niemożliwe». Skatalogowano w październiku 4256 dzieł, w listopadzie 11 655, w grudniu 4440, razem 20351 dzieł. I jeszcze wytłumaczenie, dlaczego tylko «taka» liczba: «Oprócz zwykłych czynności wszyscy pracownicy zajęci przy katalogowaniu książek przenieśli około 30 000 książek z magazynów parterowych, gdzie je wypakowywano, do lokali, w których je opracowywano, tj. na I piętro gmachu, a stąd po opracowaniu do magazynów bibliotecznych, znajdujących się po przeciwnej stronie budynku. Przenoszenie odbywa się zimnymi korytarzami lub przez aulę». I końcowa krótka notka: «W październiku i listopadzie pracowano w lokalach nie ogrzanych». [...]

Gdzieś mniej więcej w połowie grudnia zjawił się w Bibliotece dyrektor Naczelnej dyrekcji Bibliotek Józef Grycz. Oprowadziłem go po gmachu; przyznam się, że z pewną tremą pokazywałem zaczątki nowego katalogu, nie zawsze zgodne z regułami, których był przecież autorem. Dyrektor Grycz zajrzał do skrzynek katalogowych i aprobując naszą robotę, wyraził się «róbcie jak chcecie, byle tylko można dotrzeć do książki!»

Zakończyliśmy rok 1946, rozpoczęliśmy nowy rok 1947, który miał przynieść drugi transport zbiorów lwowskich, powrót ewakuowanych przez Niemców rękopisów, starych druków, grafiki i numizmatyki, otwarcie czytelnicy (1 września), prace nad uporządkowaniem rękopisów i wystawę *Literatura polska w autografach Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, remont budynku, zwiększenie zespołu bibliotecznego i organizację Biblioteki. [...]

Оныбл.: Паяцкзовски Ф. *Піерwsze дни Оссолінеум*. – S. 52-56, 58-64.

№ 10

[1967, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Яна Тшинадловського про перевезення у повоєнний час львівських збірок Оссолінеуму до Вроцлава

OSSOLINEUM DO WROCŁAWIA!

Druga wojna światowa w straszliwy sposób zniszczyła muzea, zbiory i biblioteki polskie. W wielkim pożarze Warszawy i pod gruzami stolicy – dzieło zbrodniczych rąk hitlerowskich w następstwie powstania warszawskiego – legło nie tylko z górą 250 000 mieszkańców, lecz również uległy zagładzie bezcenne skarby kultury narodowej w postaci rękopisów, ksiąg, dzieł sztuki i pamiątek przeszłości. W tej sytuacji decyzja Związku Radzieckiego przekazania Polsce dużej części zbiorów lwowskiego Ossolineum miała ogromną wagę. Pierwotne zamierzenie wydzielenia z księgozbioru i przekazania Polsce 30 000 tomów dzieł XIX i XX w. w wyniku obustronnych konsultacji zostało zmienione tak, że do wysłania przygotowano 150 000 książek (w tym również i starych druków) oraz 7000 rękopisów. To był pierwszy transport (lipiec 1946). Drugi transport (marzec 1947) obejmował ponad 67 000 dzieł, w czym ponad 7000 starych druków. Wielkie zasługi wokół tych prac kształtowania księgozbioru Ossolineum na nowym terenie i w nowych warunkach położył kustosz Zakładu, Franciszek Pajaczkowski.

Hasło «Ossolineum do Wrocławia» rzucił były dyrektor Zakładu Narodowego, Jerzy Borejsza. A sprawa była nie tylko ważna, ale i pilna, gdyż co do losu tych zbiorów zdania były podzielone. Powstawały nowe uniwersytety bez podstaw bibliotecznych, stąd niejedno miasto chciało książnicy tej udzielić gościny, ponadto istniał projekt podzielenia zbiorów pomiędzy różne polskie biblioteki. Stąd teza Borejszy, który argumentował w wywiadzie dla «Głosu Ludu», podkreślając ogólnonarodowe, naukowe i kulturalne znaczenie Ossolineum:

Nikt, komu dobro kultury polskiej rzeczywiście leży na sercu, nie ośmieli się wysunąć propozycji podziału Ossolineum między różne ośrodki kulturalne. Ambicje ośrodków kulturalnych, pragnących, by przydzielono im tą czy inną część Ossolineum, wynikają tylko z zaściankowości. Ossolineum winno wrócić jako niepodzielna całość... Uważam, że Ossolineum winno znaleźć się we Wrocławiu. Uważam tak dlatego, że Wrocław musi być zasilony ośrodkiem naukowym polskim, który stanowić będzie centrum przyciągające nasze kadry naukowe i uczącą się młodzież... Chcę podkreślić, że przy zbiorach Ossolineum winni być zachowani ci pracownicy Ossolineum, którzy tę instytucję pielęgowali, budowali i ukończyli.

[...] Tak więc stanowisko to znalazło poparcie władz – Dolnośląskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej i Prezydium Rządu – i zwyciężyło: Wrocław stał się siedzibą Ossolineum w odbudowującej się Polsce. Przy omawianiu przekazania zbiorów ossolińskich warto dodać, że 11 lipca 1946 r. wojewoda wrocławski osobnym pismem powołał dra Antoniego Knota, dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, na pełnomocnika do przyjęcia i umieszczenia lwowskich zbiorów we Wrocławiu.

Wielkie zbiory wymagały odpowiedniego pomieszczenia. Na ten cel Uniwersytet Wrocławski przekazał Ossolineum gmach przy ul. Szewskiej 37. I on, jak lwowska siedziba fundacyjna, był poklasztornego pochodzenia.

[...] Tam właśnie kierowano skrzynie ze zbiorami i lokowano w miejscach jako tako do tego się nadających. Zasoby te zasilono w latach 1947–1948 w sposób znamienity. Cymelia uwiezione przez hitlerowców ze Lwowa odnaleziono w 1945 r. na Dolnym Śląsku w Adelsdorf (tymczasowa nazwa polska Adelin, obecnie Zagrodno w pow. złotoryjskim), przewieziono do Biblioteki Narodowej w Warszawie, później zaś zwrócono Ossolineum.

Wśród rękopisów pisarzy i poetów polskich i nader rzadkich druków odzyskano wówczas skarb bezcenny – rękopis *Pana Tadeusza*⁶⁹² (autograf ten uzyskała Biblioteka na mocy uchwały Prezydium Rządu). Ale habent sua fata libelli⁶⁹³! Część zbiorów (z rozbitych pak ossolińskich) nadal tułała się po świecie, część tych bezdomnych rozbitków odkupywano od ulicznych sprzedawców w Gdańsku i w Warszawie, a rękopis *Genesis z Ducha*⁶⁹⁴ odnaleziono aż w Austrii. Tak więc, w sumie, powróciło do Ossolineum ponad 2000 rękopisów, tyleż starych druków, cały zasób dyplomów w ilości 1815 sztuk oraz około 5000 sztuk grafiki.

Zakład Narodowy im. Ossolińskich nie posiadał w tym czasie własnych podstaw prawno-organizacyjnych. W zmienionych warunkach społeczno-politycznych założenia fundacyjne przestały mieć rację bytu, nie było kierownictwa instytucji w pełnym tego słowa znaczeniu ani statutu. Wówczas to rektor Uniwersytetu i połączonej z nim Politechniki Wrocławskiej, Stanisław Kulczyński (przed wojną profesor i rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie), dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, Antoni Knot, i prezes «Czytelnika», Jerzy Borejsza, oraz grono osób związanych z Ossolineum postanowili ponownie powołać do życia istniejące przed wojną Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum. W dniu 10 listopada 1946 r. odbyło się pod przewodnictwem rektora Kulczyńskiego zebranie organizacyjne TPO. Zebranie uchwaliło statut i ustaliło podstawowy plan pracy Towarzystwa.

[...] Organizację i kierownictwo Biblioteki powierzono kustoszowi Franciszkowi Pajączkowskiemu. [...] Również w marcu 1947 r. zarząd TPO powołał na stanowisko naczelnego dyrektora Ossolineum Antoniego Knota, który funkcję tę sprawował do 30 czerwca 1949 r. [...] W tym czasie sekretarzem

⁶⁹² Йдеться про твір Адама Міцкевича.

⁶⁹³ І книги мають свою долю (лат.).

⁶⁹⁴ Йдеться про твір Юліуша Словацького «Genesis z Ducha. Modlitwa», який тепер зберігається у відділі рукописів НЗіО у Вроцлаві, № 4738/1.

generalnym Towarzystwa był Marian Jakóbiec⁶⁹⁵. W kwietniu 1948 r. rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum uznane zostało za stowarzyszenie wyższej użyteczności, Ossolineum zaś znalazło się pod opieką Prezydium Rządu i wciągnięte do jego budżetu. Zobowiązania fundatora przejęło na siebie Państwo.

Krótkotrwałe przesunięcia nastąpiły na stanowisku dyrektora Biblioteki; od kwietnia 1949 r. do końca marca 1950 r. obowiązki te pełnił Karol Badecki, znakomity znawca literatury mieszczańskiej i plebejskiej XVII w. Gdy Badecki przeniósł się do Krakowa na katedrę w Uniwersytecie Jagiellońskim, Biblioteką nadal kierował F. Pajęczkowski; z dniem 1 września 1950 r. dyrektorem Działu rękopisów został Edward Kiernicki.

[...] Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum działało do początków 1950 r. Po zawieszeniu jego działalności kuratorem Zakładu Narodowego został Jerzy Borejsza jako komisarz rządu do spraw Ossolineum (od marca 1950 r. do kwietnia 1951 r.).

[...] Oparły się więc zbiory Zakładu w zrujnowanym, naprędce zabezpieczonym gmachu. Należało skrzynie rozpakować, uporządkować ich zawartość – przy braku inwentarzy i katalogów, należało jąć się opracowania.

Zaczęto od zasobów wówczas najpotrzebniejszych, od książek XIX i XX w. Resztę musiano odłożyć na później.

Jał się tej pracy zespół szczupły, bo 14-osobowy, w części tylko wykwalifikowany, bez pomocy naukowych, słowników, materiałów bibliograficznych. Twarda konieczność chwili zmusiła do zastosowania systemu skróconego, bez uwzględnienia odsyłaczy, rozwiązywania pseudonimów, bez kart seryjnych. W ciągu kilku miesięcy w dojmującym zimnie i okropnych warunkach lokalowych zewidencjonowano około 40 000 dzieł, a we wrześniu 1947 r. co było osiągnięciem imponującym, otwarto czytelnię. Praca w coraz liczniejszym i bardziej doświadczonym zespole postępowała nieustannie naprzód, tak że w 1952 r. dostępna już była całość zbiorów lwowskich, dalej – zbiorów podworskich oraz silesiaków.

W lutym 1947 r. rozpoczęto rozpakowywanie zbiorów specjalnych. Rękopisy, cenny skarb ossoliński, zabezpieczono tymczasowo w drugim budynku Biblioteki Uniwersyteckiej, skąd przeniesiono je do wyremontowanych sal bibliotechnych w maju 1948 r. Opracowanie tego zasobu odbywało się

⁶⁹⁵ **Якубец Маріян Янович (Jakóbiec Marian)** (1910–1998) – пол. письменник, літературознавець, бібліотечний працівник. Народився у с. Гиновичі на Тернопільщині. Закінчив гімназію у Бережанах (1930), студіював філологію у Львівському університеті (1935). З 1937 – працівник Бібліотеки Оссолінеуму у Львові. 1940 викладав історію російської літератури XIX ст. у Львівському державному університеті ім. І. Франка. У 1940–1941 – науковий співробітник, завідувач відділу систематизації, у 1944 – завідувач відділу індексації АФБАН УРСР. Під час війни – працівник II відділу Державної бібліотеки у Львові. У травні 1945 виїхав до Польщі, був призначений ад'юнктом Слов'янського інституту Ягеллонського університету в Кракові, потім два роки працював у МЗС ПР у м. Белграді (Югославія). Від 1947 – на кафедрі російської та інших слов'янських літератур Вроцлавського університету, спершу як заступник завідувача, а від 1949 – завкафедри (до 1971). У 1951–1953 – організатор і декан філологічного факультету Вроцлавського університету. Проживав у Львові на вул. Хроброро, 16. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10є, арк. 189-202).

w warunkach znacznie pomyślniejszych, istniał bowiem *Katalog rękopisów* ze zbiorów Pawlikowskich w opracowaniu M. Gębarowicza.

[...] Ponowne organizowanie działu grafiki, w oparciu o zbiory lwowskie liczące 2212 sztuk, rozpoczęto na przełomie 1948/1949 r. Dział ten, podobnie jak pozostałe, rósł bardzo szybko, skoro w 1952 r. posiadał w swych zasobach ponad 27 000 eksponatów, a w 1965 r. przekroczył ilość 55 000.

[...] Zestawmy liczby obrazujące ten wzrost, biorąc pod uwagę lata 1946 i 1952; druki (w tomach): 142 962-305 128, autografy i rękopisy: 6764-9195, dyplomy: 1827-1864, grafika (sztuk): 2212-27 457. [...]

Оныбл.: Trzynadłowski J. ZNiO. – S. 129-137.

№ 11

[Близько 1975, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Леонтини Фльорек про працівників колишнього Оссолінеуму у Львові під час формування транспортів зі збірок Оссолінеуму для передачі Польщі в повоєнний період

Leontyna Florek: Wspomnienia o pracownikach Ossolineum lwowskiego

[...] ⁶⁹⁶ Rozpoczęto przygotowania do wysyłki książek z lwowskiego Ossolineum do Wrocławia, gdzie powstawało Ossolineum złożone z repatriowanych pracowników lwowskiej Biblioteki. Kilku pracowników wybierało książki s następną ekipą, złożoną z pracowników ukraińskich, przeprowadzała kontrolę przeznaczonych do wysyłki egzemplarzy. Były specjalne wytyczne określające jakie książki mogą odejść do Wrocławia. Np. wszystkie dysertacje uniwersyteckie zaliczono do periodyków i zatrzymano we Lwowie. Niemniej niejeden ważny dla nas egzemplarz udało się nam włożyć do wysyłanych pak, nie przedkładając go do kontroli. Pakowanie tych książek odbywało się w długim korytarzu bibliotecznym pod kierunkiem Jana Rogali. Odnotowywaliśmy sygnatury książek, a Jan Rogala układał książki w pakach. Praca trwająca ileś tam dni nie była nudna, szczególnie, że odbywała się przy miłym śpiewie Jana Rogali. Głos ładny, szkolony, a piosenki? Popularne przedwojenne ballady nieraz słyszane w radiowych audycjach, m. i. chóru Eriana jak np. «Był sobie król, był sobie paż i była też królewna» i wiele podobnych tym zwłaszcza że przez lata wojny byliśmy pozbawieni radia i jego lekkiej muzyki i miłych często piosenek.

Wrocław otrzymał książki bez kart katalogowych. Na miejscu wysyłanych książek umieszczano egzemplarze zastępcze znacząc grażdanką na egzemplarzu i na karcie katalogowej słowo «zastupnyk» wraz z sygnaturą z karty katalogowej. W ten sposób uzupełniano luki powstałe po wysyłce bibliotecznych egzemplarzy. Do tego celu służyły zapasy zmagazynowane w okresie wojny. W latach 1950/1951 z tych zapasów skatalogowano 50.000 egzemplarzy i przechowywano je w parterowym lokalu przy ul. Ossolińskich 11. Były one przeznaczone dla bibliotek w Związku Radzieckim, zgłaszających zapotrzebowanie na te właśnie dzieła.

⁶⁹⁶ Тут і далі пропущено фрагменти тексту, які повторюються.

Wigilię Bożego Narodzenia 1949 r. zapamiętaliśmy chyba bardzo dokładnie. W godzinach wieczornych, po pracy, urządzono zebranie⁶⁹⁷, w którym uczestniczyli wszyscy pracownicy Biblioteki. Roztrąsano na nim sprawy i poglądy niektórych wybitniejszych pracowników Biblioteki. M. i. żądano różnych wyjaśnień na temat poglądów czy zasad kustosza Gębarowicza. Również i paru pracowników ukraińskich musiało składać odpowiednie wyjaśnienia. Zebranie trwało parę godzin. Po upływie niedługiego czasu, mniej więcej dwóch tygodni nowe zebranie, tym razem w lwowskim Teatrze Wielkim z udziałem delegata z Kijowa, wysokiego szczebla⁶⁹⁸. Był on dokładnie poinformowany o przebiegu naszego zebrania w dniu wigilijnym. Omówił szczegółowo wystąpienia poszczególnych osób, prostując i łagodząc sądy wówczas wygłaszane. Widownia lwowskiego Teatru Wielkiego była zatłoczona słuchaczami, a każda instytucja, czy firma biorąca udział w tym zebraniu miała dokładnie wyznaczone miejsca. Nam przypadły miejsca w łóżach drugiego piętra.

W połowie stycznia 1950 r. ówczesny dyrektor Biblioteki Oducha wypowiedział pracę kilkunastu pracownikom, przeważnie przedwojennym pracownikom Biblioteki Ossolineum. W gronie tym znalazło się również paru pracowników Ukrain[ów]⁶⁹⁹.

[...] ⁷⁰⁰ Między innymi ówczesny magazynier biblioteczny Jan Piwowar wynotował sygnatury wszystkich książek zabranych do specfнду (tj. zbiorów zastrzeżonych w latach 1939 do 1941 r. przez ówczesne władze Biblioteki). W tym specfondzie znalazły się między innymi wówczas wszystkie utwory Stefana Żeromskiego, nawet apolityczne i antyniemieckie. Z książek umieszczonych w specfondzie nie mogli korzystać zwyczajni czytelnicy.

[...] Z dużych prac bibliotecznych zorganizowanych przez kustosza Gębarowicza należy wymienić rozpoczęcie rozpisywania kart do tworzonego katalogu systematycznego, którego Ossolineum nie miało, oraz przeprowadzenie szkontrum w magazynach książki Ossolineum.

[...] Sekretariat otrzymał do uporządkowania archiwum z czasów pierwszej okupacji radzieckiej. Był to duży stos akt w wielkim nieładzie wraz z tzw. «trudknyżkami», którego nikt nigdy nie próbował ułożyć według adresów czy spraw. Akta te trzeba było niejednokrotnie przeglądać i przekładać, by wreszcie zrobić z tego jakąś sensowną całość, w której możnaby się było orientować jak wyglądała praca za czasów pierwszej władzy radzieckiej. Kustosz Gębarowicz był zdania, iż robota ta idzie mi bardzo powoli, ale akta te tak zostały uporządkowane, że bez najmniejszej poprawki wcielono je do działu rękopisów.

[...] Gdy przywieziono z Wilna dwa obrazy Matejki («Batory pod Pskowem» i «Rejtan») w sekretariacie spisałam dzieje wędrowki tych obrazów. [...]

НЗіО. ВР, № 15588/ІІ, арк. 17-18, 24-25, 30, 39а, 40. Оригінал, маш., пол. мова.

⁶⁹⁷ Йдеться про загальні збори працівників Львівської бібліотеки Академії наук УРСР 23-24 грудня 1949, стенограму яких подано вище.

⁶⁹⁸ Правдоподібно, йдеться про загальні збори співробітників львівських установ АН УРСР 24-25 січня 1950 у Львівському оперному театрі (див.: НАП НАНУ, справа нумерована, арк. 50-51).

⁶⁹⁹ Див.: «Довідку директора Львівської бібліотеки АН УРСР на увільнених з роботи співробітників», датовану січнем 1950 (документ № 186). Насправді, з 19 звільнених працівників лише 7 були поляками, частину з них потім було поновлено на роботі.

⁷⁰⁰ Тут і далі спогади стосуються інших періодів.

№ 12

[1984–1985], Львів. Фрагмент спогадів Мечислава Гембаровича про повоєнний Львів і перерозподіл фондів львівських музеїв, бібліотек та окремих колекцій**Mieczysław Gębarowicz: Wspomnienia z lat okupacji i powojennego Lwowa**

[...] Najgorsze było to, że głupota, ciemnota, brak kultury i na kompleksie niższości oparty wandalizm stanęły na usługach zadekretowanej z góry akcji zacierania śladów polskości, która trwa nieustannie po dzień dzisiejszy. Ofiarą jej padły w pierwszym rzędzie nazwy ulic i tablice pamiątkowe [...]. Potem zniesiono nazwy wszystkich instytucji bez względu na ich charakter (n. p. Ossolineum, Stauropigia, Narodny Dom i t. d.) podobnie towarzystw, które wszystkie przestały istnieć.

Najgorszy los spotkał muzea, w odniesieniu do których zarządzono komasację, co było równoznaczne z rozproszeniem zbiorów. Akcja ta rozpoczęta w 1940 r. została definitywnie zakończona w 1945 r. i 1951 r. kiedy założono Muzeum Lenina⁷⁰¹ i 195.⁷⁰² r. Muzeum historii religii czyli ateizmu⁷⁰³, z tym, że sam sposób jej przeprowadzenia wołał o pomstę do nieba. Początkowo zdecydowano istnienie 6 muzeów: Historyczne, Sztuki ukraińskiej, Przemysłu artystycznego, Przyrodnicze, Etnografii i Galerii obrazów – z tym, że w 1951 r. połączono w jedną całość Muzeum Przemysłowe i Etnografii. Między te muzea rozparcelowano zbiory dawniejszych muzeów «według profilu».

I tak Muzeum historyczne pochłonęło broń, numizmatykę i pamiątki historyczne, Muzeum Lubomirskich, Muzeum historii Lwowa, Zbiory Orzechowicza, archeologię Zbiorów T[owarzyst]wa Szewczenki i Muzeum Dzieduszyckich, bibliotekę Stauropigii, Muzeum diecezjalnego i Ormiańskiego.

Galeria Obrazów otrzymała malowidła i rzeźby Muzeum Lubomirskich i Biblioteki Baworowskich z tym, że grafika pozostała przy A. N. czyli Ossolineum, Zbiorów Orzechowicza, rysunki Biblioteki Poturzyckiej, część obrazów Muzeum Przemysłowego, oraz Diecezjalnego.

Muzeum Przemysłowe obok części zbiorów Ossolineum, Biblioteki Baworowskich, Orzechowicza, judaica Gminy wyznaniowej i Goldsteina, poszczególne obiekty z innych zbiorów, (Stauropigii), a kiedy złączono je z Muzeum Etnografii weszły tam zbiory Dzieduszyckich, T[owarzyst]wa Szewczenki i Prusiewicza.

Muzeum sztuki ukraińskiej otrzymało zbiory Stauropigii i Seminarium Duchownego, ikony Muzeum historycznego i inne luźne.

Muzeum przyrodnicze zachowało odnośną część zbiorów Dzieduszyckich, otrzymało eksponaty T[owarzyst]wa Szewczenki, straciło natomiast kolekcję etnograficzną, archeologię oraz materiały pisemne do dziejów samego Muzeum i organizowanej w oparciu o nie działalności naukowo wydawniczej.

⁷⁰¹ Насправді Львівську філію Центрального музею В.І. Леніна було відкрито у травні 1950 р.

⁷⁰² Так у документі.

⁷⁰³ Львівський музей історії релігії та атеїзму заснований 1970 як філія Історичного музею у Львові, від квітня 1973 – самостійна установа, від 1990 – Львівський музей історії релігії.

[...] Wracając do sposobów, w jakie odbywało się rozdzielanie i przewożenie eksponatów mogę podać to, na co własnymi oczyma patrzyłem. Jeśli idzie o rozdział eksponatów najwyższym trybunałem był Pasternak⁷⁰⁴, zaciekły nacjonalista ukraiński, zresztą archeolog, który razem z Niemcami wyjechał na Zachód. Wiem tylko, że w wypadkach wątpliwych t. j. takich gdy próbowałem zająć stanowisko inne niż któryś z reflektantów, Pasternak z reguły zajmował stanowisko odwrotne niż ja. Tak było n. p. z obrazem wotywnym Jana z Ujazdu⁷⁰⁵, który ja pragnałem przekazać Gallerii obrazów w nadziei, że będzie tam przez Güttlera⁷⁰⁶ lepiej oceniony, niż przez prymitywnego stolarza z za Zbrucza, który był dyrektorem Muzeum historycznego⁷⁰⁷; oczywiście przypadł on jemu. Sytuacja moja była nad wyraz trudna wobec zupełnego braku zainteresowania i chęci współdziałania ze strony młodych kolegów Polaków, którzy byli dyrektorami Muzeum przemysłowego i Gallerii obrazów. Mnie zaś chodziło o wspólne ratowanie jak największej ilości eksponatów. Tymczasem Güttler nie uważał za stosowne porozumieć się ze mną, przysłał tylko swego młodego współpracownika, który dopiero rozpoczął pracę w muzeum i zlecił mu wybrać ze zbiorów te rzeczy, które uznał za godne czy potrzebne w Gallerii, co się stanie z resztą to go nie interesowało. Ostatecznie musiał wziąć wszystko, co według ustalonego klucza było przeznaczone, efekt był taki, że modele rzeźbiarskie Brodzkiego m. i. pomników pozostawione na podwórzu galerii bez jakiegokolwiek zabezpieczenia rozmokły na deszczu. Podobnie biernie zachowywał się Piwocki, przyjmując przez swych zastępców to, co musiał. Efekt był taki, że po eksponaty zajeżdżała stara platforma konna, na nią kładziono pod rząd, bez jakiegokolwiek zabezpieczenia eksponaty i aby się nie rozleciały opasywano je z boku sznurem. Tak przygotowany transport ruszał z pod okien muzeum, zwichrowana stara platforma podskakiwała i chwiała się na wszystkie boki i strony, meble ocierały się, rysowały i łamały, obrazy dziurawiły się, szyby szklane trzaskały i leciały na ziemię. Ale to nikogo nie wzruszało. Jak wyglądało rozładowywanie transportów nie wiem, gdyż na to nie patrzyłem.

⁷⁰⁴ **Пастернак Ярослав** (1892–1969) – археолог, музейник. Упродовж 1928–1939 очолював музей НТШ. Від часу створення у січні 1940 Львівського історичного музею очолив його і працював директором до 8 травня 1940. Найважливіші розкопки провів на терені княжого Галича (1934–1941). 1936–1939 рр. та 1942–1944 був проф. гр.-кат. Богословської Академії у Львові, в 1939–1941 рр. – проф. і зав. кафедри археології Львівського університету, в 1940–1941 – ст. наук. співробітник Львівського відділу Інституту археології АН УРСР. У 1944 емігрував на Захід.

⁷⁰⁵ Картина «Епитафіум Яна з Ujazdu» (твір краківського художника з I пол. XV ст.) зі збірки Музею Любомирських зараз зберігається в депозиті Королівського замку на Вавелі у Кракові.

⁷⁰⁶ **Гюттлер Єжи** (Güttler Jerzy) (1904–1952) – 3 серпня 1944 р. став директором Львівської картинної галереї, від 1 червня 1945 – на посаді ст. наук. співробітника, 20 вересня 1945 звільнений у зв'язку з виїздом до Польщі. Автор каталогу виставки «Obrazy i rysunki Jana Matejki ze zbiorów lwowskich» (Львів, 1938).

⁷⁰⁷ 8 травня 1940 р. Я. Пастернака на посаді директора Львівського історичного музею замінив Семен Ліньов (колишній директор Полтавського музею, у 1941 евакуйований на Схід), науковими консультантами якого було призначено попередніх директорів музею Олександра Чоловського та Ярослава Пастернака, а заступником – директора з наукової роботи Люцію Харевичову.

Оповідано ми однак, як відбувалося перенесення збірок Музею Прzemysłowego, którego gmach został oddany Muzeum Lenina. Na nowo kreowane Muzeum etnografii i przemysłu artystycznego oddano nie nadające się na ten cel budynek Galicyjskiej Kasy Oszczędności. Ówczesny dyrektor Muzeum miejscowy Ukrainiec⁷⁰⁸, który był podobno przed wojną pracownikiem spółdzielni – bodaj że «Masłosojuzu» – poza tym «zbieraczem» trochę handlującym, nie chcąc się zgodzić na nowy lokal, próbował zastosować bierny opór. Efekt był taki, że zbiory wyrzucono na podwórze, gdzie leżały kilka tygodni na deszczu nie zabezpieczone, a że i to nie wzruszyło nowych gospodarzy, trzeba było skapitulować. W taki sposób Muzeum etnografii i przemysłu artystycznego znalazło się w nowym pomieszczeniu i po wahaniach oddane Akademii Nauk. Tutaj spełnia ono rolę również trupiarni, gdyż skierowuje się do niego różne odpadki w postaci ludzi niepotrzebnych lub nie wygodnych, których z rozmaitych względów (n. p. bilet partyjny) nie można wyrzucić wprost na bruk; przydziela się ich do Muzeum, w którym muszą doczekać wieku emerytalnego, aby zwolnić miejsce dla innych rozbitków. [...].

НЗіО, ВР, акц. 28/10, арк. 91-95. Копія, маш., пол. мова. Ок. 1984–1985. Копія машинопису. К. І, 112.

№ 13

18 грудня 1987, [Люблін]. Фрагмент інтерв'ю Стефана Інгльота про причини переміщення збірок колишнього львівського Оссолінеуму до Вроцлава

[...] Barwiński⁷⁰⁹ zbierał je całe lata w archiwum wojewódzkim we Lwowie, wiedziałem że nic z tego nie zrobi, Wąsowicz⁷¹⁰ też raczej nie mówił, że mnie przekaże te materiały. Były one przechowywane w mieszkaniu Barwińskiego po przeniesieniu się do Krakowa. W dzień pogrzebu Barwińskiego Kieniewicz⁷¹¹ wykorzystał to, że ja mu powiedziałem, poszedł tam i te materiały zabrał. O Jakubie Szeli⁷¹² i powstaniu galicyjskim. On który zajmował się czerwonym księciem.

⁷⁰⁸ Директором Музею художнього промислу у Львові 1944 став Володимир Паньків.

⁷⁰⁹ Йдеться про **Євгена Барвінського (Barwiński Eugeniusz)** (1874–1947) – пол. архівіста, історика. Директор Державного архіву у Львові у 1913–1939, від осені 1939 до січня 1940 – ст. наук. співробітник цього ж архіву, з 1941 до січня 1944 – охоронець фондів, з березня 1944 – охоронець фондів у Державному архіві м. Кракова.

⁷¹⁰ **Вонсович Міхал (Wąsowicz Michał)** (1905–1983) – пол. архівіст, історик. Працював у Державному архіві м. Львова. 1944 брав участь у вивезенні документів зі Львова і Кракова до Тинця. З 1945 працював у Державному архіві м. Кракова, 1946 – директор Державного архіву м. Вроцлава, 1948–1951 – директор Архіву давніх актів м. Вроцлава, з 1954–1976 – директор Архіву давніх актів м. Варшави.

⁷¹¹ **Кеневич Стефан (Kieniewicz Stefan)** гербу Равич (1907–1992) – пол. історик білорусько-литовського походження, джерелознавець, редактор часопису «Przegląd Historyczny» (1952–1992), дослідник шляхетського повстання 1863, історії Польщі XIX ст., автор праці «Powstanie styczniowe» (Варшава, 1983).

⁷¹² **Шеля Якуб** (1787–1860) – ватажок антишляхетського поміщицького повстання польських селян 1846 у Західній Галичині з центром у Кракові.

– Wróćmy do pana studiów. Zaczął je pan w 1921 r...

– Doktorat zrobiłem w 1926 r. A do Ossolineum trafiłem w 1924 r. wtedy mnie ciągnięto, prof. Fischer idzie na uniwersytet, dobrze się składa mamy wolny etat. I pan na stołku Kętrzyńskiego będzie siedział. Pokazali mi gdzie.

– Był pan przyjęty do działu rękopisów. Co pan tam zastał?

– Rękopisy Ossolineum zawsze były cenne. Historyk zajmujący się historią nowożytną nie mógł porządnej pracy napisać bez Ossolineum. Mickiewicz, Słowacki, Krasiński – potem będzie okazja to ja powiem, jak ja ściągnąłem to tutaj, do Wrocławia, Ukraińcy by nam wszystkiego nie dali. Jak ja [...] ⁷¹³ gabinet numizmatyczny jest tutaj, oni by nam nigdy nie dali... Czy przyjechał ten minister... (chodzi o planowaną na jesień 1987 r. wizytę we Wrocławiu ministra kultury Ukrainy, trzykrotnie przekładaną i w dniu rozmowy wiadomo było, że nowego terminu nie ustalono – *przyp. mój*⁷¹⁴). Widzi pani, oni kręcą... Nic nam nie dadzą, lwowscy zawsze byli gorsi od kijowskich.

W czasie wojny pracowałem w ruchu oporu, mieliśmy rozmaite kontakty z Ukraińcami także, ale z kijowskimi prędzej myśmy się dogadywali niż z lwowskimi. Nacjonaliści. Później wszyscy znik[ne]li.

– Wróćmy do 1924 r. – co pan robił w Ossolineum?

– Byłem urzędnikiem. Porządek był nieuchronny – wszystkie działy musiało się przejść. Od katalogu i inwentarza, rękopisy i dyplomy – były nawet z XIII wieku.

[...] zostawił Gębarowicza na stanowisku wicedyrektora jako najstarszego ossolińczyka. Johanssen nie mógł dogadać się z Gębarowiczem – mianował mnie swoim zastępcą. Podlegała mi biblioteka. Jak Niemcy wzięli archiwalia książąt pszczyńskich, jeszcze nie rozpakowane. Przyjechały dwa czy trzy auta i zabrały to wszystko. To dzisiaj jest w Pszczynie.

Jak nacierali Rosjanie na Lwów, to wtedy przyszło zarządzenie i do Johanssena przyszedli gestapowcy i powiedzieli, że najcenniejsze rękopisy i stare druki i obrazy, nie mówili na szczęście o numizmatach. To mnie uderzyło, że przyszedł Johanssen do mnie i powiada: Nie myślcie, że ja to zrobiłem. Gestapowcy przychód[za] i pytają, jak idzie sprawa pakowania. «Widzę że nie zdecydowaliście się». Darzył mnie jakoś zaufaniem. Wahalem się, poprosilem na rozmowę Kurkowa, Pajaczkowskiego, może przy tym był Jakóbiec? Zastanawiałem się. Ale mówili, że to pójdzie do Krakowa, to przecież w Krakowie mam przyjaciół. Zaraz do nich napisałem, do Pigoń i Barycza. Pigoń nie żyje, ale potwierdzał, że ma taki list ode mnie a prof. Barycz może potwierdzić. Tymczasem Niemcy wywieźli te skrzynie z najcenniejszymi eksponatami tutaj, na Dolny Śląsk.

Więc Johanssen powiada: Ja mam kłopoty, upominają się, telefon[ic]znie, ktoś był osobiście, kiedy wreszcie skrzynie będą gotowe. Mnie zaaresztują gestapowcy, że robię kłopoty. Niech pan pogada z Gębarowiczem, że jeśli do

⁷¹³ Слово закреслене.

⁷¹⁴ Тобто вродавської журналістки Лени Калетової, яка записала інтерв'ю.

tego a tego czasu swojej partii nie przygotuje, – przecież czuwają nad tą akcją gestapowcy – to będzie źle, aresztują go albo rozstrzelają. Odbyłem z nim długą rozmowę. Powiedziałem mu, że mu grozi śmierć, a przecież jako uczonego wiele jeszcze może zrobić. Ze ten Johanssen jak wielu Austriaków dla nas galicjan sprzyja, ma sentyment. Mam świadomość, że to się może dla zbiorów źle skończyć, ale lepiej niech te skrzynie idą do Krakowa. Ukraińcy nic nam nie dadzą. A on na to, że Lwów będzie polski. Wręcz mu powiedziałem: Pan tak sądzi. Pan jedyny. Na tyle nam się oczy otworzyły, bo przecież pracowaliśmy w konspiracji, przygotowaliśmy dla Londynu, jakie powinny być granice. I Stanisław Kott, mój dobry znajomy, byłem zorientowany, – jakie są zamiary polityczne. Kiedy Gębarowicz zorientował się, że ja do niego przychodzę ostatni, a potem to już tylko Johanssen i gestapowcy, zaczął zmieniać zdanie.

Powiedziałem mu jeszcze: Zawiaduje pan gabinetem numizmatycznym. Mam ponad sto teczek na rękopisy, umyślnie kazałem więcej zrobić Aleksandrowi Semkowiczowi⁷¹⁵. Ja do tych teczek jestem w stanie włożyć między rękopisy numizmaty. To pojedzie do Krakowa, bo Ukraińcy nam nie tylko niczego nie oddadzą, ale jeszcze w trakcie działań wojennych mogą one być rozgrabione. Nie powiem o tej operacji Johanssenowi, ja już będę za to odpowiadać. Gębarowicz się zdecydował. Ten gabinet numizmatyczny jest we Wrocławiu, to jest właśnie dzięki tej operacji.

Może pani to wydrukować. Ja już teraz mówię o późniejszych czasach, kiedy trzeba było myśleć o opuszczeniu Lwowa. Pamiętaliśmy, że zawsze bardzo życzliwy był Borejsza. Ja wtedy na pół jawnie, porozumiałem się z Gębarowiczem, który był wicedyrektorem także i mówię: Niech mi pan napisze delegację czy pozwolenie, nie pojedę z tym do Johanssena, choć wiem, że nam sprzyja. Na jakiś tydzień i ja pojedę do Lublina. Kiedy w [19]40 czy [19]41 roku rozstawaliśmy się z Borejszą, powiedziałem mu, że jak nam będzie potrzebny, to się do niego dostaniemy. Johanssen nie zorientował się, że mnie nie ma czy nie chciał wiedzieć. Dotarłem do Borejszy w Lublinie. Mieszkał w takiej kamienicy, w jednym pokoju, wokół literaci, wskazał mi na kanapę, że tu będę spał, bo on i tak ma pracę w nocy, bo redagował gazetę. Zaczęliśmy rozmawiać.

⁷¹⁵ **Семкович Александр Антонович (Semkowicz Aleksander)** (1885–1954) – пол. реставратор, художник-палітурник. Виховувався в сиротинці у Львові. Після закінчення трьох класів гімназії навчався фаху палітурника. Закінчив Королівську академію графіки у Ляйпцігу (1908). 1912–1917 – керівник палітурної майстерні Львівського Оссолінеуму. 1918–1919 брав участь у польсько-українській війні. 1920 створив власну палітурну фірму, яка проіснувала до 1939. 1938 обраний сенатором від Львівського в-ва. Від січня 1940 працював реставратором-художником у ЛфБАН. Займався підготовкою виставки, присвяченої 85-й річниці від дня смерті Адама Міцкевича як відомий знавець і колекціонер Міцкевичіани. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10е, арк. 93-104*). Під час Другої світової війни – реставратор і палітурник рідкісних книжок. Виготовляв спеціальні папки для рукописів, в яких були вивезені також нумизматичні колекції, що стали основою Нумизматичного кабінету Вроцлавського Оссолінеуму. 1945 висланий на Донбас, де пробув 9 місяців. Виїхав до Польщі й осів у Кракові. Ініціатор створення і від 1952 – перший директор Музею літератури ім. Адама Міцкевича у Варшаві.

Przede wszystkim: Gdzie? (przenieść Ossolineum – *przyj. mój*). Do Gdańska? Na Śląsk do zamku Książ? A nie pamiętacie o Wrocławiu – powiedziałem. Robicie tam uniwersytet, a co my tam mamy, tylko niemieckie książki. Wam wystarczy napisać dwa artykuły albo pójść do Bieruta i już sprawa załatwiona. Dzięki mojej inicjatywie, zbiory ostatecznie znalazły się we Wrocławiu.

– Czy wtedy już było przesądzone, że całe Ossolineum wraca?

– Były targi, komisje. Ja należałem także. Porozumiewali się w Przemyślu. Pewnego razu przylatuje *już we Wrocławiu*⁷¹⁶ Pajączkowski: Wie pa[n], przyjechały ciężarówki na przedmieście Przemyśla, doniesiono mi, że zawróciły z powrotem do Lwowa. Cofnęli je. Do Warszawy żeśmy jeździli – to już był rok 1946 druga połowa. ~~Bo do Wrocławia przyjechałem na wiosnę [19]45 r.~~⁷¹⁷ Dostałem zaproszenie wtedy z Warszawy, pojechałem i w zburzonym Muzeum Narodowym u dyrektora Lorenca była rozmowa z Ukraińcami.

W darze narodowi polskiemu od narodu ukraińskiego raczyli wieźć kilka obrazów i kilka książek, zupełnie nie nadzwyczajnych. Coś jedno czy dwa było z Mickiewicza. I na tym się miało skończyć. Były targi. Później już w tym nie uczestniczyłem, bo przecież zajmowałem się pracą naukową z historii gospodarczej. Należałem oczywiście do Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum.

– Czy ja dobrze zrozumiałam, do Lublina przyjechał pan kiedy we Lwowie byli jeszcze Niemcy?

– Tak. Już wtedy mówiło się, że repatrianci ze Lwowa będą osiedlani we Wrocławiu. Przyznam się, że ja w pewnej mierze myślałem, że ja wcześniej czy później tutaj się przeniosę. Rodzinę wysłałem wcześniej przez zaprzyjaźnionych kolejarzy, a sam wyjechałem w styczniu [19]45 do Krakowa, zabrałem książki.

– Wróćmy do [19]45 r w Warszawie. Po co pan tam pojechał?

– Byłem zaproszony, bo samolotem delegacja Ukraińców przywiozła dar od narodu ukraińskiego. Tak jak teraz. Żeby zatkać gębę. Uczestniczył Lorenc, ktoś z ministerstwa kultury.

– Pamięta pan te rozmowy?

– Z Ukraińcami zawsze były ciężkie. Te paki, które pani tu widzi, pójdą do Ossolineum, bo już i na mnie czas.

Jeszcze kiedy weszli Rosjanie w [19]44, jeden z dyrektorów-Ukraińców do mnie mówi: Lwów będzie po tej stronie granicy, będziemy dzielić terytorialnie, co dotyczy tej strony – zostanie u nas, co dotyczy was – pójdzie do was. To było tylko gadanie. Ale przecież odpowiedzialna osoba – dyrektor mówiła, że tak postanowiono w Kijowie. A potem ci miejscowi wszystko zmienili.

– To o czym pan w tej chwili mówi jest bardzo ważne. W czasie ostatnich rozmów z polską delegacją, mówili Ukraińcy, że właśnie tę zasadę zrealizowali.

– Jak? Czym, gdzie? Ten dyrektor mówił, że będziemy dzielić według przynależności terytorialnej czyli ich zawartości, ich treści! Jeżeli będą rzeczy, które należą do Ukrainy – to zostaną, ale jeśli przynależą do kultury polskiej –

⁷¹⁶ Дописано від руки.

⁷¹⁷ Закреслено в тексті.

zabierzecie. Mówiłem, że przecież większość związana jest z naszą kulturą, znałem przecież zbiory. Liczcie się z tym – mówił – że to będzie trudny podział, ale tak to zrobimy. Może nie było zrozumienia ze strony Bieruta, trzeba było targować się do końca. Te wszystkie sprawy nie były dobrze załatwione, dotyczące mienia kulturalnego.

Wiedzieliśmy, że będą zamykać kościoły. Chcieliśmy i te zabytki ruchome ratować. Nawet śmiano się ze mnie, że tak dbam o to. Zęby obraży ... Mówili mi, oni nam nic nie dadzą.

– Co pan jeszcze chciał sprostować w wypowiedzi prof. Jakóbca.

– Zaraz, mam tu gdzieś kartkę. Bo trzeba pani wiedzieć, że ja tu do siebie zaprosiłem Jakóbca i Pelca – dawnego wicedyrektora wydawnictwa Ossolineum we Wrocławiu a także przed wojną we Lwowie. Powiedziałem o tym, że trzeba te dane sprostować i Jakóbiec zgodził się z tym. Nawet sobie parę spraw pozapisywał.

To po kolei:

Już była decyzja o przeniesieniu zbiorów, tylko gdzie? Już były głosy, żeby do Warszawy, jak zawsze, do Gdańska, potem gdzieś jeszcze, czy nie na Dolny Śląsk do ... A ja powiadam, zapominacie o Wrocławiu. Co my tam mamy? Oczy wszystkich Niemców, a także całej zagranicy będą zwrócone na Wrocław. A tam mamy tylko niemieckie książki. Czym ten uniwersytet będzie żył. Napiszcie, wam wystarczy napisać jeden czy dwa artykuły lub pójść do Bieruta. Zrobił dosłownie tak. I dzięki mojej inicjatywie a jego zrozumieniu Wrocław ma Ossolineum. Jakoś nikt o tym nie mówi. Może nie wiedzą, a może i tam wiedzą.

– Czy wtedy przesądzone, że całe Ossolineum wraca?

– Oj, to były targi. I komisje. Ja do takiej należałem. Najpierw porozumiewaliśmy się z Ukraińcami we Lwowie, potem w Przemyślu. Raz tak było, że Pajęczkowski mówi, że auta z książkami jadą w naszą stronę, przyszły na przedmieście Przemyśla i zawróciły z powrotem do Lwowa. I do Warszawy myśmy jeździli. Raz pamiętam obradowaliśmy w Muzeum Narodowym, był przy tym prof. Lorenc. To było chyba w drugiej połowie [19]45 roku. Tam była z Ukraińcami rozmowa. W darze dla narodu polskiego od narodu ukraińskiego raczyli przywieźć – w trójkę albo czwórkę przyjechali – kilka obrazów i kilka książek. Coś tam jedno albo dwa było z Mickiewicza a inne pomniejsze. I na tym się miało skończyć. Te dalsze targi to lepiej by inni powiedzieli, bo ja już przy tym nie byłem.

*Z taśmy magnetofonowej opisała i nagrała Lena Kaletowa. Wrocław
17.03.[19]88⁷¹⁸.*

НЗіО. ВР, № 17174/II, арк. 4, 12-15, 24. Копія, маш., пол. мова.

⁷¹⁸ Дописала Лена Калетова.

№ 14

1991, Львів. Фрагменти спогадів Ярослава Дашкевича про долю збірок колишньої Бібліотеки НТШ у Львові в повоєнний період

[...] Колекції концентрувалися у будинку НТШ – музеї та бібліотеці, що на вул. Радянській, 24 (у довоєнні роки – Чарнецького). Бібліотека разом із сховищем рукописів займала перший поверх, музей – другий і третій.

Музей був чітко поділений на три відділи: етнографічний, історико-археологічний та природничий (переважно геолого-мінералогічний). З ліквідацією єдиного музею з будинку вивезено спершу геолого-мінералогічний та історико-археологічний відділи. Геолого-мінералогічні експонати передано до сучасного Природознавчого музею Академії наук (Театральна, 18), історико-археологічні – до Історичного (пл. Ринок). У Природознавчому музеї діялися дивні речі. Фактично знищено (депаспортовано) унікальні гербарії. В історичному музеї систематично крали цінні експонати (живопис, зброю, нумізматику, археологічний матеріал) і так само регулярно нищили інвентарну документацію (називалося: «німці забрали»). Пам'ятки українських визвольних змагань 1914–1920 рр., зокрема великий фотографічний архів, було пошматовано, спалено, згноєно вже наприкінці 70-х рр. (виконавці, зрештою, відомі). Куди поділися антропологічні матеріали – не відомо. Щоправда, деякі археологічні експонати залишилися у будинку на вулиці Радянській. Уже в післясталінський період їх за розпорядженням «знаменитого» українського археолога⁷¹⁹ викидали з третього поверху на подвір'я. Нещодавно Інститут суспільних наук святочно відзначав його 90-річчя і буде видавати збірник статей на честь Герострата. Звідки це святотатство? Все пояснюється надто просто: знаменитість ненавиділа Ярослава Пастернака, археолога європейського рангу, що привіз ці білокам'яні архітектурні рештки з княжого Галича. Навряд чи вдалося витравити пам'ять про Пастернака, але експонати пропали назавжди. Найбільше поталанило етнографічній збірці, яка без особливих втрат зберігається тепер у Музеї етнографії та художніх промислів Академії наук України.

Гірка доля унікальної Бібліотеки НТШ. У ній концентрувалися велетенські багатства українознавчої літератури (зокрема збірка українських книжок і періодичних видань, що друкувалися в Європі, Азії, Північній та Південній Америці), надзвичайно цінні рукописи й архівні матеріали, колекція листівок і плакатів, картографічна збірка, невелика, але унікальна колекція фотографій та інших графічних творів.

[...] Бібліотека с'як-так пережила 1939–1941 рр. Так званий спецфонд для антирадянської (умовно кажучи) літератури, створений «визволителями», із зміною влади у 1941 р. успішно розформували, повернувши все на полиці бібліотеки. Під кінець німецької окупації Львова у березні

⁷¹⁹ Йдеться про археолога Маркіяна Смішка.

1944 р. з бібліотеки було вивезене 63 скрині архівних та рукописних матеріалів, які опинились на території сучасної Польщі (біля Вроцлава), але, незважаючи на всі законні підстави, їх досі не повернено Україні. Серед цих матеріалів – частина фонду товариства «Просвіта» у Львові, архів Українських Січових Стрільців, рештки архіву ЗУНР, таборів інтернованих початку 20-х рр., штабу Зимового походу 1921 р., редакції львівської газети «Свобода», комітетів допомоги голодуючій Україні 1933 р., особисті фонди окремих громадських і політичних діячів. Підкреслюю цей факт у зв'язку з тим, що польська сторона періодично пред'являє свої претензії Україні, часто безпідставні й надумані, щодо фондів бібліотеки Оссолінеума, але ніколи не декларувала своєї готовності повернути українські культурні цінності з бібліотеки НТШ. Ми не повинні, однак, винуватити західних сусідів – уряд Радянської України ніколи й не ставив цього питання перед Польщею. Тим часом колокультурні пристрасті можна успішно пригасити через спокійний обмін.

Справжня вакханалія у бібліотеці почалася восени 1944 р. Вона загрозливо наростала, триваючи десятиріччями. Все це не вкладається у рамки не те що найелементарніших уявлень про культуру і цивілізацію, а й у правила звичайної людської моралі, не кажучи вже про дотримання інструкцій, які все ж таки існують і в радянській бібліотечній системі.

Спершу, протягом принаймні трьох років, у бібліотеці на вул. Радянській, 24 працювали бригади спецфонду (послідовними хвилями, одна за одною, за кожним разом підшукуючи те, що попередня перевірка пропустила, недогледіла чи не подумала), вилучаючи не лише за спеціальними друкованими т. зв. літівськими списками, а й керуючись власним «класовим почуттям» десятки, сотні, тисячі, десятки тисяч примірників т. зв. антирадянської літератури. Вилучали, зрештою, до 70-х років включно – уже навіть без друкованих списків, а просто за усними розпорядженнями. Під кінець протиукраїнської кампанії до категорії антирадянської літератури потрапили рештки видань НТШ (ті, що ще залишалися на полицях), особливо якщо автором чи редактором їх був Михайло Грушевський. Таким чином, «антирадянськими» стали книжки друковані й за двадцять, а то й більше років до 1917 р., коли ще ніхто, навіть у найжахливішому сні не міг передбачити Жовтневий переворот та його наслідки. Це останнє масове вилучення української літератури з фондів колишньої бібліотеки НТШ не було, однак, «рукою Москви» (як люблять деколи нарікати), а суто «українською» телефонною самодіяльністю Маланчука та маланчукістів. Паралельно з руйнуванням книгосховища відбувалися знищення каталогу Бібліотеки: коли забирали книжку – забирали й відповідну картку каталогу, щоб ніхто вже ніколи не знав, що така книжка взагалі існувала.

Згідно зі статутом спецфонду в ньому могло зберігатися лише дві однакові книжки; третій і подальші примірники знищували. Немає підстав гадати, що працівники спецфонду були великими книгознавцями: усе,

що понад цифру «2», йшло під ніж. Нікого не турбувало, що могли бути різні видання, видання із суттєвими відмінностями тощо. Нікого не цікавили такі нюанси! Навіть у 80-х рр. книжки зі спецфонду (нібито це «зайві» примірники) вивозили на паперову фабрику, а оскільки робітники також уміли читати – люди в цивільному ганялися за ними, відбираючи заборонену літературу... У 40-50 роках були, правда, обережніші. На подвір'ї будинку на вул. Радянській, 24 встановили верстати-ножі (такі, як у палітурних цехах друкарень), на яких різали видання НТШ, що зберігалися у складі. Це були видання, призначені для наукового обміну або для інших випадків. Різали вздовж і впоперек і лише після того вивозили майже січку на паперову фабрику. Очевидно, тоді працювали передбачливіші й досвідченіші особи. Дехто із спецфондовиків 40-50 рр. живий і досі – може, вони наберуться сміливості розповісти про тодішні свої напружені будні! Зрештою, і рядові бібліотекарі, що працювали на Радянській, 24, могли б розказати чимало цікавого.

Згодом із колишньої бібліотеки НТШ вивезли довідкову та бібліографічну літературу, бо відповідний відділ відкрили, бачте, у бібліотеці на вулиці Стефаника, 2. А оскільки там утворили й газетний відділ, то пустили під ніж усю періодику великого формату. Потім вилучили картографічну збірку, переадресувавши її в уже згадану бібліотеку. Колекцією фотографій і гравюр збагатили Бібліотечну, 2. Вивезли також стародруки (зберігаються на вул. Лисенка, 14). Рештки рукописів, що вціліли після погромів, опинились теж у бібліотеці на вулиці Стефаника...

Керівниками «відділу на Радянській» (так його у другій половині 40-х рр. називали) підбирали «відповідних людей». Забрали Марію Деркач – останнього захисника фондів НТШ, а «відповідні люди» промишляли, як могли. Продавали уніками (у бібліотеці був відділ «раритети» для особливо рідкісних видань) за безцінь. Одного такого «завідуючого», демобілізованого офіцера, академік Михайло Возняк зловив буквально за руку⁷²⁰. Ні, його не судили – він пішов працювати викладачем Львівського військового політучилища.

«Остання година» для Бібліотеки НТШ пробіла, коли директором став Герой Радянського Союзу Антін Одуха. Це була одіозна особа: енкаведист-садист за фахом, він займався тим, що виловлював бандерівців, припікав їх на вогні (спогад про це залишив О. Довженко у своєму «Щоденнику») та страшенно дивувався, що вони залишаються вірними Україні. Коли до його загону приходили хлопці з лісу з повинною, він убивав їх власноручно з особливою вишуканістю. Про це є спогади радянських партизанів; див.: Я. Яцентюк. Реквієм. На території нашої Хмельницької та областей Західної України діяло партизанське з'єднання, яким командував Одуха Антон Захарович (Поступ. Львів. – 1989. – № 15. – Листопад). За ці катівські подвиги він отримав звання Героя. У Львові Одуха громив

⁷²⁰ Йдеться про тогочасного завідувача Відділу рукописів АФБАН УРСР Івана Карпова.

націоналістів не лише між людьми, зокрема, серед працівників бібліотеки, а й у книжках. Бібліотеку на Радянській, 24 замкнули на роки, нібито щоб упорядкувати.

Під час радянського «наведення ладу» остаточно зруйнували первісну структуру Бібліотеки НТШ. Книжки 14-х меморіальних бібліотек, подарованих НТШ, стояли на окремих стелажах із написами про колишніх власників. Виділялись зібрання письменника і громадського діяча О. Кониського, філософа В. Лесевича, теолога П. Крип'якевича – батька історика Івана, геолога Ю. Медведського, чеського приятеля українців етнографа Ф. Жегожа⁷²¹, співака світової слави М. Менцинського. Все це скинули на купу й почали «впорядковувати». Особисті бібліотеки – це пам'ять про людей, яких уже немає. Звісно ж пам'ять про цих діячів треба було знищити. Книжки українською мовою виявилися найбільше чужими для упорядників – на них наклеїли етикетки з шифром, що починається російською літерою «И», тобто «иностранная книга». Своєю власною, рідною, для якої не було потрібне жодне особливе позначення, вважалася російська книжка. Українська книжка на українській землі в бібліотеці української ж Академії наук стала «иностранной». Печатку Бібліотеки НТШ замазували спеціальним штампом у вигляді двох грубих перехрещених балок (**X**), що виразно говорило про культурний рівень упорядників та їх любов до книжки. Унікальний картковий каталог – автограф кількох поколінь бібліотекарів НТШ, зрештою, не просто бібліотекарів, а відомих діячів (політик М. Павлик, історик І. Кревецький, книгознавець В. Дорошенко, письменники К. Малицька, М. Яцків, літературознавець М. Деркач) було знищено. А в цьому каталозі зберігалися виняткової цінності нотатки з історії української книжки, розкрито псевдоніми авторів, подано історію видавництва, їх книжкових серій, відзначено наявність автографів видатних діячів, походження раритетних книжок та ін.

Ця партизанська «операція» була придумана також для того, щоб замести сліди попереднього «академічного» господарювання. І якщо пізніше з неї пропадали старі НТШ-ські книжки – через довірливість або неуважність бібліотекарів, чи за невелику мзду – то це вже мало міняло профіль бібліотеки з «иностранной», тобто з українською книжкою.

Якщо б ненависть можна було зважити, то ту ненависть, з якою руйнували Бібліотеку НТШ, можна було б співмірити з багатотонажними танками «визволителів».

Про рукописний відділ – окрема розмова. Я уже згадував фонди, вивезені під час німецької окупації і досі не повернені в Україну. Після липня 1944 року, тобто після приходу радянських військ, рукописний відділ працював спокійно і нормально приблизно рік. Його колосальними багатствами користувалися нечисленні вчені. За приблизними підрахунками в цей час у рукописному відділі зберігалось: особистих архівів та

⁷²¹ Так у публікації.

колекцій (серед них і окремі твори) близько 300 осіб; архівів установ, організацій, партій – близько 160; видавництв, редакцій газет і журналів – приблизно 80. Окремих рукописів було понад 1500. Хто доніс – чи хтось із працівників бібліотеки, чи хтось з «учених» – поки що невідомо. Одного дня з'явилися люди із синіми околицями на кашкетах і пред'явили Марії Деркач звинувачення, що вона зберігає націоналістичні архіви. Потім насунули бригади довірених архівістів-енкаведистів (у цей час архіви входили до складу Міністерства внутрішніх справ), що «по-науковому» почали ділити рукописний відділ. Згідно зі статутом державної архівної системи в ній повинні зберігатися архіви установ, організацій, деколи видавництв, редакцій. Особисті документи та персональні архіви, а тим паче окремі рукописи, вилученню та передачі в державну архівну систему не підлягають. Але наївно думати, що ці правила будь-коли суворо виконували стосовно великих наукових бібліотек Радянського Союзу. Всі вони мають у своїх рукописних відділах архіви редакцій, видавництв, театрів, наукових та інших установ, громадських, а деколи й політичних організацій, зокрема дорадянського періоду. І нічого. Тільки щодо львівських бібліотечних збірок виникла необхідність виконувати букву інструкції – їх поставили у спеціальні умови. Бригади архівістів-емведистів вривалися до рукописного відділу двічі – у 1945 і 1946 рр., мішками виносили матеріали, які потім складали гамузом у приміщенні Львівського обласного державного архіву. Вилучення велося всупереч будь-яким науковим правилам і здоровому глуздові: часом частина особового фонду, наприклад, початок листування кореспондентів від літери «А» до літери «К», залишалася у рукописному відділі – іншу частину (авторів на «Л» – «Я») забирали. Спеціальне полювання велося за тим, що вважалося «антирадянщиною». Очевидно, в якнайширшому розумінні слова. Антирадянським мусило бути не обов'язково написане слово, антирадянським часто був сам автор, згідно із «класовими критеріями», навіть якщо серед його паперів нічого такого не знаходили. Далі почалася мартирологія відібраних фондів і їх фрагментів. «Архівістам» подобалися поштові карточки, альбоми фотографій – і вони забирали їх собі. Ув'язнені в мішках та скринях матеріали ніхто не описував. 1947 р. найбільш підозрілу політично частину цих скарбів відіслали до Москви. Туди потрапили архіви В. Винниченка, Київського комітету РСДРП, автографи С. Петлюри... Згодом вони перекочували до особливого архіву в Подольську біля Москви.

У квітні 1947 р. до київського Центрального державного історичного архіву УРСР перевезли 1000 справ і розсип паперів вагою 550 кг. У липні того ж року начальник ЦДІА в Києві капітан І. Олійник розпорядився знищити 119 кг архівних матеріалів (серед них ноти, поштові марки, рукописи статей, гранки книжок, вирізки з газет, запрошення на концерти і виставки). У 1951 р. основну частину документів перевезли до Львова, але вже до львівського ЦДІА (а не до рукописного відділу

Бібліотеки Академії наук). Того ж року з Львівського обласного державного архіву передали туди ще майже тонну розсипу. Окремі уламки рукописного відділу надходили до Львівського ЦДІА в 1955–1983 рр.

[...] Пограбування рукописного відділу колишньої Бібліотеки НТШ продовжувалося і після наскоків 1945–1946 рр. За вказівками дуже високих інстанцій – ЦК Комуністичної партії (більшовиків) України! У січні 1950 р. зі Львова було вивезено й «передано» до Інституту літератури Академії наук УРСР у Києві архів і бібліотеку І. Франка (про стан архіву ще й до його депортації я писав у «Журналі Бібліотеки Академії наук УРСР».– Київ, 1947.– № 3), архіви Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки, О. Маковея, В. Стефаніка, Ю. Федьковича, О. Кониського, О. Огоновського, В. Лукіча-Левицького, В. Доманицького, Г. Хоткевича, А. Крушельницького, окремі автографи-рукописи та листи – Т. Шевченка, І. Котляревського, П. Куліша, М. Коцюбинського, С. Руданського, Б. Лепкого, В. Пачовського, К. Устияновича, І. Кревецького, В. Гнатюка та багатьох, багатьох інших велетнів української культури. Забрали архіви театру «Руської бесіди». Видавничої спілки. Те, що розпочали енкаведисти, довершили академічні вчені. Основну роль у цьому розбої відіграла М. Грудницька, тоді завідувача відділу рукописів Інституту літератури – людина, минуле якої заповнене доносими на українських учених і письменників. У 1960 р. партійна організація Інституту літератури в Києві, обурена її «діяльністю», виключила Грудницьку з партії; райком її відновив, мотивуючи тим, що при такому прецеденті довелося б виключати надто багато людей...

Чи не найменша частина колишнього рукописного відділу збереглася там, де вона повинна бути повністю – у сучасному рукописному відділі Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка АН УРСР (вул. Стефаніка, 2); в основному це фонд № 1 – НТШ. З особистих фондів можна згадати переважно фрагментарні матеріали – етнографів В. Гнатюка, М. Дикарева, літературознавця Я. Гординського, громадського і політичного діяча Остапа Терлецького, істориків О. Партицького, В. Чернецького [...]

[...] Скільки назавжди втрачено пам'яток української літератури, науки, суспільно-політичного життя, які зберігалися у збірках НТШ, сьогодні сказати просто неможливо. При цьому порушено було передсмертну волю таких видатних людей, як Іван Франко, Олександр Кониський, Василь Доманицький та багатьох інших, які особисто або спадкоємці котрих передавали архіви, рукописи, збірки саме Науковому товариству ім. Шевченка у Львові. З волею і пам'яттю Івана Франка повелися по-варварськи, всупереч заповітові (!). Цитую відповідне місце з духівниці: «Мої спадкоємці є зобов'язані до слідуючих записів (легатів), западаючих сейчас по моїй смерті, а то: Запис 1 – в хосен Наукового товариства ім. Шевченка у Львові цілої моєї бібліотеки, зложеної з опрацьованих і неопрацьованих книжок, з рукописів різних авторів і документів, з моєї і чужої переписки, із всякого роду записок; зокрема, всі мої власні рукописи

мають спадкоємці передати Науковому товариству ім. Шевченка на його невідкличну власність, подібно, як мою бібліотеку зі згаданими вище її приналежностями» (оригінал заповіту І. Франка зберігається у Львівському обласному державному архіві; див. публікацію: Іван Франко. Документи і матеріали, 1856–1965.– Київ, 1966. – С. 312).

У мене просто немає уже ні сил, ні бажання писати більше про те, що зробили з бібліотеки НТШ. Боляче! Боляче ще й тому, що я сам працював у колишній Бібліотеці НТШ у 1944–1946 рр. і перший етап програму мав можливість спостерігати особисто. [...]

Опубл.: Дашкевич Я. Як нищили незнищенне. – С. 114-117.

№ 15

Грудень 2002, Львів. Фрагмент інтерв'ю Якова Хонігсмана про свою роботу у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР у повоєнний період⁷²²

[...] И я 9 мая прибыл во Львов, 1945 года в день победы [...] Мы были ошеломлены, это радость, мы надеялись, что жизнь станет сразу лучше. Одним словом мы верили, что станет сразу всё очень хорошо. Это чувство новорождения⁷²³. Но вообще во Львове было страшно, только освободились от немцев, арестовывали на лево и на право. Я тогда еще не знал, что такое еврей и МВД, но все боялись. Всё было запрещено, при немцах торговали больше. Страшнее было при Советской власти, арестовывали на каждом шагу и исчезали люди и не известно почему. Я устроился в какую-то контору производственная артель, я там занимался одеждой, но мне там не понравилось, я сразу ушёл. Я пошёл в библиотеку академию наук, это было 1946 году.

А где жили?

Жил в этой библиотеке. На главной остановке я прошёл, лежит человек, я думал он ранен или больной, надо помочь, я подошёл он бормочет что-то по Польски, я ему помог встать и повёл его в дом, а он жил три дома дальше на улице, тогда эта улица называлась (Кутявская)⁷²⁴, библиотека на Жовтневой⁷²⁵, я его взял н[а] меня повёл на третий этаж, там, оказывается, была еврейская библиотека.

Кто был этот человек?

⁷²² На цю тему були опубліковані також спогади: Хонігсман Я.С. Несколько слов о Кабинете юдаики при Библиотеке им. В. Стефаника Академии наук УССР во Львове / Я.С. Хонігсман // Пам'ятати заради життя : матеріали «круглого столу» з приводу 40-річчя загибелі членів Єврейського антифашистського комітету, Київ, серп. 1992 р. – Київ, 1993. – С. 135-137.

⁷²³ Правопис оригіналу збережено.

⁷²⁴ Можливо, йдеться про вул. Костюшка.

⁷²⁵ Тепер – вул. П. Дорошенка.

Не спишите. Я пришёл, положил его спать, он был пьян. Я ушёл, на следующий день мне стало интересно, кто он. Я пришёл, а он мне представляется: «Профессор Тадеуш Задарецький»⁷²⁶ – крупнейший востоковед, профессор Львовского Университета при Польше, он хозяин библиотеки заведующий – украинец, а он хозяин. Ему нужен работник. «Хочешь работать?» – «Конечно хочу». Он меня взял за руку мы пошли в библиотеку в главный корпус, при библиотеке была академия Василя Шура, Советская академия наук с 1928 года⁷²⁷. И о[н] зашёл, поговорил с Шуратом, потом меня зовут, он мне говорит на украинском языке, а я на украинском языке не знаю ни одного слова. Он спросил: «Какие языки вы знаете?» Я говорю: «Я знаю польский, русский, еврейский, немецкий». Он меня проверил, нажал кнопку, пришла секретарша и говорит: «Оформи его сейчас же». И за 15 минут я стал старшим научным библиотекарем академии, библиотеки академии наук. Там я и ещё два местных еврея работали⁷²⁸. Задорецький имел молодую красивую жену, которую убили в гетто с маленьким ребёнком. Их забрали, он ходил туда в гетто, пытался её спасти, но он не смог и он запыл, Задорецький – это крупный учёный. Я стал работать в этой библиотеке и был счастлив и с 15 апреля 1946 года начали приезжать ко мне еврейские писатели, учёные, ко мне приехал Давид Эпштейн с которым я сидел как сейчас с Вами, приехал Маберуши, одним словом были у меня все⁷²⁹. И вот приходил Голан Але[к]сандр⁷³⁰ и при мне была дискуссия и говорили такие вещи, которые можно было и не можно было. В общем там была элита. Я был работником главным, мы собирали книги из всех убитых еврейских домов, из синагог, много книг из общины еврейской, которая одна из богатших библиотек. Достаточно сказать, что до войны было 43 Инкунабулы – всё разокрали, всё уничтожили и там я познакомился с Лизоном⁷³¹, моими читателями стали все еврейские интеллектуалы, которые не отказывались от еврейства.

⁷²⁶ Йдеться про польського сходознавця проф. Тадеуша Задарецького. Див. звіт про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за третій квартал 1946 р. (Документ № 89).

⁷²⁷ Йдеться про директора ЛфБАН УРСР Василя Шурата, академіка АН УРСР (з 1929).

⁷²⁸ Можливо, йдеться про двох працівників, випускників Львівського університету – доктора права Йосифа Яра та доктора філософії Альбіна Гавліка.

⁷²⁹ За дослідженням Л. Кусий: «На запрошення сектору єврейської літератури у 1945 р. Львівську академічну бібліотеку відвідали відомі єврейські поети Перець Маркіш, Лейб Квітко та Давид Гофштейн. [...] Часто приїздили до Львова та відвідували кабінет юдаїки науковці з бібліотеки ім. Салтикова-Щедрина в Ленінграді, письменники та поети Перець Маркіш, Нохум Ойслендер, Йехезкель Добрушин, Ілья Нусінов та ін.» (Див.: Кусий Л. Відділ єврейської літератури (1940–1949) Львівської філії Бібліотеки Наук УРСР / *Леся Кусий* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 512–513).

⁷³⁰ Можливо, йдеться про Ярослава Галана.

⁷³¹ Правдоподібно, йдеться про львівського письменника єврейського походження **Олександра Михайловича Лізена (справжнє ім'я Ісроел Лізенберг)** (1911–2000). Твори писав українською мовою, після створення у Львові Товариства ім. Шолома-Алейхема очолив його і перейшов на їдиш.

Но это был 1947?

Это были 1946–1948, а в 1949 посадили всех еврейских писателей и я начал думать, что меня посадят потому, что я всех этих людей знаю лично. К этому времени я жену перевёз во Львов, нашли квартиру, трёхкомнатную квартиру, но жизнь у нас была всё равно с женой плохая. Я не умел зарабатывать, в библиотеке платят мало, мы начали ругаться, спорить, моей зарплаты хватало на 2 буханки хлеба, я ходил на базар, пытался торговать, но у меня что-то не получалось. [...]

Библиотеку закрыли?

Нет, разорили.

Вы стали членом партии?

Нет, я был комсомольцем, меня в партию нельзя была принять. В то время в 1947 я пришёл в педагогический институт, пошёл на кафедру истории, руководителем кафедры был Александ[р] Совчук⁷³², он прочитал мой тот реферат и взял к себе ассистентом на кафедру «Марксизма, Ленизма». И одновременно работал в библиотеке, я зарабатывал, но недостаточно. А в 1949 году, начали разворовывать библиотеку, Эпштейн⁷³³ привёл своего знакомого, который умнее меня в пять раз, Вулах Вениамин Львович⁷³⁴, шесть лет он о[т]сидел в тюрьме за коммунизм, из Луцка он, он стал начальником библиотеки, и когда в 1949 году 19 ящиков переслали к нам в академию наук имени Вернадского, остальное развезли, а он был переведён в отдел концентрации, там собирают книги со своего⁷³⁵ города. А я остался, меня выгнали по моему заявлению, а когда я уже был в институте, в мае месяце 1949 года объявили меня космополитом. Я не знал, было партийное собрание на которое я не ходил, но я пришёл в институт уже идут экзамены, кончается учебный год, пришёл на кафедру, я работал. Меня увидел мой шеф и говорит: «Яков, почему вы пришли, да Вас же могут арестовать здесь, уходите от сюда, немедленно, вы же космополит. Вас исключили из

⁷³² Очевидно, мало бути: Олександра Савчука. **Савчук Олександр Наумович** – у 1950-х рр. – доцент Львівського педінституту, викладач політекономії та зав. кафедри основ марксизму-ленінізму.

⁷³³ Йдеться про Давида Гофштейна, який привіз до Львова демобілізованого з армії колишнього активіста КПЗУ Вениаміна Вулаха, відразу призначеного на посаду старшого бібліотекаря єврейського сектору (Див.: *Кусий Л.* Відділ єврейської літератури (1940–1949) Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР / *Леся Кусий* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 513). **Гофштейн Давид Наумович** (1889–1952) – єврейський поет; співробітник Інституту суспільних наук (1941–1942), Інституту мови і літератури ім. Т. Г. Шевченка (1942–1944), член вченої ради кабінету по вивченню єврейської мови, літератури і фольклору АН УРСР (1942–1944).

⁷³⁴ Йдеться про Вениаміна Вулаха, який працював у кабінеті єврейської літератури АФБАН УРСР з 1946. Див. *Біограми*.

⁷³⁵ Має бути: «всього».

института, есть приказ. Не показывайтесь». Я испугался и ушёл. Что делать? Не знаю. Я остался без работы: без библиотеки, без института. Я каждую ночь ожидал ареста, когда узнал, что в Киеве разогнали кабинет⁷³⁶, где работал Спивак⁷³⁷, Спивака арестовали. И я пошёл в пастъ льва, на встречу моего приятеля, который работал [в] архиве⁷³⁸, такой же польский еврей как я, интеллигентный человек. Что делать. Он говорит: «Иди в архив работать, они тебя примут, ты хорошо языки знаешь». Я пошёл к директору архива, жена у него еврейка, он типичный полу еврей, рыжий, ну, он знал нашу жизнь, и он прямо на ты со мной: «Ты какие языки знаешь?». Я говорю: «еврейский, немецкий, русский, польский». И он меня повёл к полковнику Ткаченко в областное отделение МВД и я написал заявление на 18 страницах, я оставил заявление и через месяц меня вызвали и дали разрешение меня принять сотрудником архива МВД города Львова, я работал в отделе хозяйственных дел, не секретных архивов, туда я не имел права зайти, где секретные, а обработка хозяйственных. А потом пришёл приказ: «нельзя держать». Меня выгнали, выгнали Гросмана. Когда я работал в архиве, я больше работал для себя, я копии себе оставил, я собрал большой документальный материал по акционерным обществам нефтяной промышленности и я написал в академию наук письмо и спрашивал: «Вот, я работаю над такими-то документами, может ли это быть кандидатской диссертацией?». И я получил сразу от Васильева доктора наук Васильева: «Вы попали на золотую жилу, если вы сумеете обработать эту жилу, вы будете не только кандидатом, но и доктором». Вот я и обрабатывал, я начал бегать по обкомам и написал в Москву, я не знаю как, но обком приказал мою книжку опубликовать.

[...] В школе с какого года вы начали работать?

С 1949 года, как только меня выгнали из архива. Я поступил в партию, я поступил в кандидаты в 1949 году.

А вы считали это правильным?

Я обязан был, будучи директором школы, я был обязан.

Скажите пожалуйста, как вы восприняли смерть Сталина?

⁷³⁶ У 1936–1949 діяв у Києві під назвою Кабінет єврейської мови, літератури та фольклору при АН УРСР.

⁷³⁷ Член-кореспондент АН УРСР, мовознавець **Ілля (Еліє) Співак** (1890–1950) був заарештований у січні 1949; 5 березня 1949 заарештовано за звинуваченням в антирадянській діяльності та шпигунстві і засуджено до 15 років ув'язнення завідувача відділу літератури Кабінету єврейської мови, літератури та фольклору при АН УРСР **Юхима (Хаїма) Лойцкера** (1898–1970).

⁷³⁸ Очевидно, йдеться про історика-архівіста **Юрія Мироновича Гроссмана** (1919–2003) – викладача Львівського державного університету (1953–1955), доцента (1955–1970), професора (1970–1991), завідувача кафедри історії стародавнього світу і середніх віків (1971–1989), доктора іст. наук, автора спогадів «Пережитое и передуманное» (Нью-Йорк, 1995), «Это все было...» (Нью-Йорк, 1996).

С радостью, я тоже не знал, как дальше пойдёт, но я знал, что умер один из величайших бандитов, человек, который уничтожил всех своих сотоварищей. [...] Это был второй Гитлер, но более коварный, потому что Гитлер открыто и прямо говорил, а Сталин коварно, он мог сегодня принимать и хвалить, а ночью приходили и забирали. В основном евреи поставили Сталина. Я это понял много лет тому назад, но я остался последователем по сегодняшней день марксизма. [...]

Опубл.: Yakov Honiksmán / Interviewer: Ella Orlikova (Lvov, Ukraine, 2002). – <http://www.centropa.org/biography/yakov-honiksmán>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 2 верес. 2015. Інтерв'ю з Яковом Хонігсманом було записане російською мовою Еллою Орліковою й опубліковане в перекладі на англійську мову.

№ 16

[2015, Львів]. Фрагмент спогадів фольклориста Миколи Зінчука⁷³⁹ про знищення збірок колишньої Бібліотеки НТШ у Львові

[...] Тут треба згадати, що наприкінці 40-х років спецслужби від науки перевіряли всі бібліотеки Західної України щоб вилучити будь-яку літературу, яка не вкладалася в рамки, визначені більшовицьким режимом. Вилучалися також книги авторів, які емігрували, незалежно від змісту книг. Що ж стосується видатних діячів української історії та культури, то знищувалися без розбору всі книги їхніх особистих бібліотек. При бібліотеці Академії Наук (колишня бібліотека НТШ) виділили велике порожнє приміщення і там звалювалися на підлогу всі проскрибовані книги, зокрема, бібліотеки Михайла Грушевського, Степана Томашівського та інших українських істориків. З особистої бібліотеки Івана Франка теж було вилучено всі книги небажаних режимові авторів і кинуті в ту злощасну кімнату – усе це підлягало знищенню. Книги і матеріали, пов'язані з життям Івана Франка, крім тих, що їх було вилучено для знищення, відірвали від рідного ґрунту і перевезли до Києва.

Серед вилучених і приречених на знищення книг були рідкісні дореволюційні видання, наприклад, хроніка Яна Длугоша в пергаментних обкладинках, Статут Вісліцький тощо.

І ось згаданий уже викладач Рузанов якось добрався до тої кімнати із забороненими книгами⁷⁴⁰ і почав виносити відти найцінніші видання. У той час він писав кандидатську дисертацію про русько-чеські взаємини у XII столітті, увійшов у контакт із Борисом Дмитровичем

⁷³⁹ **Зінчук Микола Антонович** (1925–2012) – казкар, фольклорист, збирач українських народних казок, історик, педагог. Упорядник і літературний редактор збірки «Українські народні казки» у 40 т.

⁷⁴⁰ О. Рузанов від 1947 до 1949 працював старшим бібліотекарем відділу стародруків, а потім – відділу обслуговування читачів Львівської філії БАН УРСР.

Грековим, найвидатнішим істориком Київської Русі з тих, які жили в СРСР у середині ХХ століття. Рузанов проінформував його, що має можливість дістати рідкісні видання з історії середніх віків. І відвіз йому до Москви цілий ряд книг, а Б. Д. Греков, своєю чергою, допоміг Рузанову у його роботі над дисертацією. Рузанов їздив навіть в історичний архів міста Праги.

Повністю довіряючи мені, Рузанов попросив мене, щоб я продав комусь добутий ним багатотомник М. Грушевського. Це було на той час дуже небезпечно, але Рузанов був дивак, а в мене не було достатнього чуття небезпеки, і я на пропозицію Рузанова погодився. І продав багатотомник моєму однокурснику Володимир Барану. Одержані гроші віддав Рузанову, сам не маючи з того ні копійки. Усе, що перепало мені, це деякі менш важливі книжки з того звалища, які Рузанов мені тоді давав. Потім Рузанов виніс ще один багатотомник М. Грушевського, вісім томів різного формату і різних років видання. І знову доручив мені продати. Коли я почав переглядати ті томи, виявилось, що їм ціни нема, бо більшість була з дарчими написами самого Грушевського, в тому числі «високоповажаному доктору Івану Франку». Я вирішив залишити ці томи собі, дав Рузанову гроші з власної стипендії і деякий час важко голодував. А крамольні томи лежали під ліжком у моїй валізі в студентському гуртожитку. Добре, що ніхто про це не знав, а то простелилася б мені дорога в Сибір.

А ще дістав я через Рузанова літопис по Іпатському списку, який належав самому М. Грушевському і на полях якого великий вчений зробив масу поміток тонко загостреним олівцем. Вважаю, що ці книги повинні стати невід'ємною власністю Української держави.

[...]

Науково-довідковий апарат

Зав. Райотделом Народного Образования

Львівська філія бібліотеки АН-УРСР

БІОГРАМИ

Альбін Януш Бернард (Albin Janusz Bernard) (нар. 1936) – історик за фахом, бібліотекар. Родом з Красніка (Люблінського в-ва). Випускник історичного факультету Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні. Професійну діяльність розпочав працівником Повітового комітету ПОРП у Сицові. Від серпня 1968 – віце-директор, а з лютого 1970 – директор НЗіО у Вроцлаві (після Францішка Пайончковського, а наступником Альбіна від 1990 став Адольф Юзвенко). М. Гембарович передавав нумізматичні й музейні дарунки для НЗіО від імені Альбіна, бажаючи приховати їхнє походження (див.: *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun narodowych dóbr kultury.* – S. 472). У 1987 Альбін приймав до НЗіО передані з ЛНБ ім. В. Стефаника книжки колишнього львівського Оссолінеуму, 620 з яких включено у фонд бібліотеки як перші примірники. З 1990 працював на факультеті суспільних наук Вроцлавського університету. У 1993 одержав звання звичайного професора. Був керівником Закладу досліджень Східної Європи в Інституті міжнародних студій (1997–2005) і деканом факультету суспільних наук Вроцлавського університету (1997–2005). Автор понад 200 наукових праць, серед них: «Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1946–1953» (Вроцлав ; Варшава ; Краків, 1990).

Афтаназі Роман (Aftanazy Roman) (1914–2004) – польський історик, бібліотекар, дослідник історії палаців і маєтків. Навчався на гуманітарному факультеті Львівського університету. Ступінь магістра філософії здобув 1946 у Вроцлавському університеті. З квітня 1944 працював у II-му відділі Державної бібліотеки у Львові. У січні 1945 заарештований НКДБ, 4 місяці перебував у тюрмі на вул. Лонцького (тепер – Брюллова К.). Після звільнення з в'язниці поновлений на роботі у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. У 1945–1946 брав участь у відборі історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці. Разом з М. Гембаровичем і кількома довіреними працівниками колишнього львівського Оссолінеуму в співпраці з домініканцями (зокрема з отцем Павлом Кеяром) учасник нелегального вивезення до Польщі незаінвентаризованих колекцій бібліотеки. Виїжджаючи зі Львова в 1946, особисто вивіз і здепонував у Ягеллонській бібліотеці в Кракові комплекти львівських конспіративних часописів з часів війни («Słowo Polskie» і «Wytrwamy»). У липні 1946 – член вроцлавської делегації в Перемишлі, яка перебирала

першу партію збірок львівського Оссолінеуму, музейних колекцій та Рацлавницьку панораму, переданих до Польщі. В березні 1947 на прикордонному переході в м. Медиці брав участь в отриманні другої частини переданих збірок. Оселившись у Вроцлаві, працював у Бібліотеці Вроцлавського університету. У червні 1948 повернувся до відновленого вроцлавського НЗіО, де працював кустошем (охоронцем фондів) та керівником Відділу комплектування і поповнення збірок.

Бажан Микола Платонович (1904–1983) – український письменник, культуролог, енциклопедист, у ранньому віці – поет-футурист. Також філософ, громадський діяч доби сталінізму, перекладач. Син військового топографа Армії УНР Платона Бажана. Академік АН УРСР (1951), заслужений діяч науки УРСР (1966), заслужений діяч мистецтв Грузинської РСР (1964), народний поет Узбецької РСР. Депутат Верховної Ради СРСР 2–5 скликань (1946–1962) і Верховної Ради УРСР 6–9 скликань. Член ЦК КПРС. На XVII–XIX і XXI–XXV з'їздах Компартії України обирався до складу ЦК КПУ. У 1943–1949 був заступником голови РНК (Ради Міністрів) УРСР. На цій посаді, ще в липні 1945, виступаючи на урочистостях до 300-ліття битви під Грюнвальдом, заявив, що «український народ одноставно схвалив ініціативу глави уряду України М. С. Хрущова про передачу польському народові всіх культурних цінностей Польщі, які перебувають на території радянської України» (*Святкування в Грюнвальді // Радянська Україна (Київ). – 1945. – 20 лип. (№ 143)*). У червні 1946 Бажан вимагав якнайшвидшого «повернення» Польщі 150 тис. томів літератури з книжкових фондів Львівської філії БАН УРСР у Львові, погрожуючи, що невдовзі після відправлення цих книжок «доведеться відправляти Бібліотеку Оссолінських в цілому, залишаючи у себе те, що стосується Українці» (*НАП НАНУ, ф. 251, оп. 1, спр. 224, арк. 113*), наполягав на вилученні з фондів АфБАН УРСР музикалій (*ЦДАВОВУ, ф. 2, оп. 7, спр. 3934, арк. 111-113*).

Бандура Владислав Феліксович (Bandura Władysław) (1908–1975) – польський історик, бібліотечний працівник. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1932), магістр історії. Від жовтня 1932 до червня 1940 працював бібліотекарем у Бібліотеці Львівського університету та одночасно (від червня 1935 до грудня 1939) – старшим помічником бібліотекаря в Бібліотеці Баворовських. У 1940–1941 – працівник відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. Під час війни працював рукописні фонди II відділу Державної бібліотеки м. Львова. Від серпня 1944 – бібліограф, головний бібліотекар, старший бібліотекар, в. о. та завідувач відділу рукописів, у червні 1951 знову на посаді старшого бібліотекаря відділу рукописів. У 1946 – член Комісії з відбору рукописів і стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. У листопаді 1956 звільнився з бібліотеки і виїхав до Польщі (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 136, арк. 14-63*).

Барвінський Богдан Олександрович (1880–1958) – український історик, архівіст, бібліотекознавець, археограф, педагог. Навчався на історико-філософському і юридичному факультетах Львівського (1898–1901), Віденського (1901–1902) та Берлінського (1907–1908) університетів. У 1908–1917 працював у Бібліотеці Львівського університету. У 1918–1920 – директор Бібліотеки Народного дому, викладач історико-філософського факультету Українського таємного університету у Львові (1919–1925), дівочої гімназії сестер Василянок та учительської семінарії УПТ «Рідна школа» у Львові (1920–1939). 1924–1925 – вчений секретар НТШ. У 1937–1939 упорядковував фонди бібліотеки «Студіону». З жовтня 1939 до 1941 – директор Фундаментальної бібліотеки ЛДУ ім. І. Франка. 1941–1942 – комісаричний управитель I відділу Державної бібліотеки у Львові, у 1942–1944 – старший бібліотекар III відділу бібліотеки, згодом (1944–1947) – завідувач відділу рукописів Львівської філії БАН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 136, арк. 79-108*). У 1946 брав участь у відборі рукописних фондів з бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці.

Барвінський Василь Олександрович (1883–1963) – композитор, піаніст і музикознавець. Брат Б. Барвінського. Від 1916 – директор Вищого музичного інституту у Львові (в радянський час – Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка), викладач фортепіано та теоретичних предметів. У 1946 виступив з ініціативою передати друковану та рукописну музичну спадщину М. В. Лисенка з фондів Львівської філії БАН УРСР у кабінет-музей композитора при консерваторії для роботи над виданням повного зібрання його творів і наукових досліджень. У січні 1948 був заарештований, під час слідства змушений підписати згоду на знищення усіх своїх рукописних творів. Висланий до Мордовії, звідки повернувся у 1958, 1964 – реабілітований.

Белякевич (Білякевич) Іван Іванович (1905–1984). Народився в Херсоні. 1919 закінчив Перше вище початкове училище м. Одеси. 1924–1927 – навчався на економічному факультеті Одеського інституту народного господарства. 1920–1921 – секретар Одеського портового комітету комсомолу, 1921–1923 – працював в особливому відділі ВЧК–ГПУ м. Одеси, 1924–1930 – на комсомольській роботі в Одеському порту. 1930–1935 – викладав в Одеському інституті інженерів водного господарства, 1935–1941 – в Одеському педагогічному інституті. У 1944–1948 – ректор Львівського державного університету та декан історичного факультету (1950–1952), 1948–1961 – завідувач кафедри історії нового та новітнього часу, 1961–1978 – доцент цієї кафедри. «Ініціатор та дуже активний організатор цькувальних заходів» проти проявів «українського буржуазного націоналізму», зокрема в університеті активно викривав і піддавав публічному засудженню викладачів – представників школи М. Грушевського. Як писав історик Я. Дашкевич, він «самозвано проголосив себе професором (тоді такого звання він не мав) та рекламував учнем Агатангела Кримського.

Розкриття афери фальшивого професора, яке почалося з великим шумом та зняттям І. Беляєвича з посади, швидко затушували, а він продовжував далі працювати в університеті» (*Дашкевич Я.* Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів / *Ярослав Дашкевич* // *Постаті : нариси про діячів історії, політики, культури.* – Львів, 2006. – С. 372). У червні 1946 входив до складу української урядової делегації для передачі історичних і культурних цінностей Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки.

Берут Болеслав (Bierut Bolesław) (1892–1956) – польський політичний і державний діяч прорадянського спрямування. Перший президент ПНР. Офіцер НКВС. Від 1912 – член Польської селянської партії (ПСП). Від грудня 1918 – член Комуністичної партії Польщі (КПП). У 1928 емігрував до СРСР, де від 1930 був слухачем Міжнародної ленінської школи в Москві. Завербований НКВС, після чого переправлений для агентурної роботи в Австрію, потім Чехословаччину і Болгарію (1930–1932). За шпіонаж та диверсійну діяльність засуджений до семи років ув'язнення. 1938, звільнившись за амністією, втік до СРСР. У 1939–1941 працював на окупованих територіях Польщі у структурах НКВС. В роки Другої світової війни – послідовний сталініст, ідеолог окупації Польщі та нав'язування країні радянського державного ладу. За рознарядкою НКВС СРСР, включений у керівні органи Польської робітничої партії (ПРП, 1942). 1943 закинутий на територію Польщі, яка перебувала під контролем Німеччини. У 1943–1944 – член Секретаріату, 1944–1956 – член Політбюро ЦК Польської робітничої партії. У 1944–1947 – голова Крайової Ради Народової. У 1947–1952 – президент Польської Республіки (Польщі) і голова Державної Ради. У 1952–1954 – голова Ради Міністрів ПНР. З березня 1954 і до смерті – перший секретар ЦК ПОРП. Після доповіді М. Хрущова про культ особи Й. Сталіна та його наслідки, Б. Берута розбив параліч, і він невдовзі помер у Москві. Похований на військовому цвинтарі у Варшаві.

Бідненко Микола Іларіонович (1903–?) – бібліотекар, педагог. Народився у м. Бахмут Катеринославської губернії (потім – м. Артемівськ Сталінської обл., тепер – м. Бахмут). Член ВКП(б) (з 1927). Навчався у Все-союзному сільськогосподарському університеті ім. Сталіна в Ленінграді (1931–1933). Закінчив Ленінградський державний педагогічний інститут ім. Герцена (1936–1939) та заочно – Ленінградський бібліотечний інститут ім. Н. Крупської (1939–1941). Працював на різних роботах – лектором-пропагандистом, учителем історії, викладачем марксизму-ленінізму у різних містах СРСР. З 1944 проживав у Львові, працював лектором, завідував бібліотекою Львівського технологічного інституту (у 1950 об'єднаний з політехнічним). Від 1 вересня 1949 – головний бібліотекар відділу бібліографії і від 21 лютого 1950 до 14 січня 1953 – завідувач відділу бібліографії Львівської бібліотеки АН УРСР. Звільнений через «невиконання ним службових обов'язків». (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 136, арк. 177-227; Рибчинська Н.* Створення і становлення відділу бібліографії (з архівних

джерел 1940–1962) / *Наталія Рибчинська* // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 167). За спогадами Я. Дашкевича, Бідненко був сексотом, якого спеціально перевели до відділу, щоб він доносив на співробітників.

Білецький Олександр Іванович (1884–1961) – український літературознавець, академік АН УРСР (1939), АН СРСР (1958). У 1939–1941 і від 1944 до кінця життя очолював Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Віце-президент АН УРСР (1946–1948), член Президії АН УРСР (1950), голова Експертно-оціночної комісії Відділу рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (1951). У січні 1950 на підставі розпорядження ЦК КП(б)У з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Києва в Інститут літератури АН УРСР було передано архіви І. Франка, Лесі Українки, Панаса Мирного, О. Кобилянської, Олени Пчілки, В. Стефаника, П. Куліша та багатьох інших українських письменників і діячів культури, а також архіви окремих видавництв, видавничих спілок, редакцій часописів. У червні 1950 згідно з постановою Президії АН УРСР на прохання О. Білецького, порушуючи заповіт І. Франка, із відділу української літератури Львівської наукової бібліотеки АН УРСР була забрана та передана до Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР особиста бібліотека письменника, частина приватної бібліотеки Лесі Українки та матеріали для підготовки двадцятитомного видання творів Івана Франка.

Білецький Степан Теодорович (1904–1989) – український історик, дослідник середньовічної історії, історичної географії та картографії України, джерелознавець. Закінчив гуманітарний і математично-природничий факультети Львівського університету (1932), член НТШ (з 1932), кандидат історичних наук (1959). Науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР (1940–1941, 1944–1946), Музею етнографії АН УРСР (1946–1949), Львівського історичного музею (1949–1951), відділу історії України в Інституті суспільних наук АН УРСР у Львові (1951–1969). Брав участь у відборі рукописів з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці (1946).

Богомолець Олександр Олександрович (1881–1946) – вчений-патолофізіолог, державний і громадський діяч, доктор медичних наук (1909), академік ВУАН (1929), Президент Академії Наук УРСР (1930–1946; до 1936 – ВУАН), академік АН СРСР (1932). У серпні 1945 за його наказом призначено склад Комісії з відбору культурних та історичних цінностей з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Головував на засіданні Президії Академії Наук УРСР у червні 1946 і наполягав на негайній передачі Польщі 150 тис. книжкових фондів з бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму. У грудні 1946 на підставі його резолюції з фондів Львівської філії БАН УРСР було відібрано і передано у Фундаментальну бібліотеку суспільних наук АН УРСР у Москві 10 000 книг для організації відділу «Полоніка», який так і не був створений.

Боднар Іван Андрійович (1880–1968) – український громадський діяч, педагог, пресознавець. Родом з с. Бриконь (Брикун) (тепер – Перемишлянського р-ну, Львівської обл.). Член НТШ (з 1904). У 1939–1940 і 1941–1942 – керівник НТШ, хоча формально – заступник голови. Студював математику й фізику у Краківському і Львівському університетах. Випускник філософського факультету Львівського університету (1905). Від 1906 – секретар філії т-ва «Просвіта» в Тернополі. Викладав у Перемишльській українській державній чоловічій гімназії і в Українському інституті для дівчат у Перемишлі (1905–1906, 1923–1925), у Державній учительській семінарії у Тернополі (1906–1921), 1921–1922 – у польській гімназії в Перемишлі, управитель гімназій УПТ «Рідна школа» в Чорткові та Тернополі. Після закриття Тернопільської гімназії внаслідок пацифікації у 1931 вийшов на пенсію. Директор Українського банку в Тернополі (1930–1938). У 1939–1941, 1944–1950 працював у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. Заступник голови НТШ у Львові (1939–1940), 1941 відновив напівлегально діяльність НТШ в умовах німецької окупації Львова. Керівник відділу комплектування ЛфБАН УРСР (1940–1941). Добирав для бібліотеки книжки з Наукової книгарні АН УРСР та колишнього Видавництва Закладу ім. Оссолінських у Львові. Під час окупації працював бухгалтером Міської управи (липень 1944). У 1944 призначений завідувачем відділу часописів ЛфБАН УРСР. З кінця 1949 працював за договором у відділі рукописів бібліотеки. У січні 1950 потрапив під скорочення, як такий, що не мав «політичного довір'я». У 1950–1955 учителював у львівських школах. (Див.: *ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 30с, спр. 137, арк. 192-203; Дзьобан О. Боднар Іван / Олександр Дзьобан, Андрій Фелонюк // Наукове товариство імені Шевченка : енциклопедія. – Київ ; Львів ; Тернопіль, 2014. – Т. 2. – С. 241-243*). Від 1 вересня до 1 жовтня 1963 т. в. о. завідувача відділу рукописів Львівської державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 30с, спр. 10а, арк. 126-131; спр. 139, арк. 15-16*).

Бондар Іван Іванович (1907–1966) – радянський компартійний діяч. Народився в с. Лави (тепер – Сосницького р-ну Чернігівської обл.). Депутат Верховної ради УРСР, член ВКП(б). Січень 1945 – січень 1950 – 2-й секретар Львівського міського комітету КП(б)У, від 1 лютого 1950 – 1-й секретар Львівського міськкому КП(б)У. В кінці 1940–1950-х рр. боровся з ідеологією українського буржуазного націоналізму (див.: *Стенограма львівської міської партійної конференції про ідейно-виховну роботу в закладах освіти, науки і культури від 30–31 січня 1950 р. // ДАЛО, ф. П. 4, оп. 1, спр. 334, арк. 118-120*. Опубл.: *Культурне життя в Україні. – Т. 1. – С. 633-635*). Постановою Оргбюро ЦК КП(б)У від 11 серпня 1950 року (протокол № 58 §38-з) під грифом «цілком таємно» було вирішено: «тов. Бондаря І. І. від роботи першого секретаря Львівського міськкому КП(б)У звільнити як «скомпрометувавшого себе у побуті». (Див.: *Вергунов В. А. В. С. Костенко та його творча спадщина з «полтавським» наповненням на благо України (До 100-річчя від дня народження) // Історична пам'ять. – 2012. – № 28. – С. 177. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...*).

Борейша Єжи (Юрій) Абрамович (Borejsza Jerzy, справж.: Beniamin Goldberg) (1905–1952) – польський комуністичний діяч єврейського походження, письменник, журналіст, редактор, видавець. Член КПП. Народився у Варшаві. Після окупації німцями Варшави опинився у Львові. Працював в Оргкомітеті Спілки письменників м. Львова. Член Спілки письменників УРСР (1940). 27 листопада 1939 призначений директором Бібліотеки Національного закладу ім. Оссолінських у Львові, з лютого 1940 – заступник директора Львівської філії БАН УРСР. Через його доноси було ув'язнено ряд польських професорів. Звільнений з посади в ЛфБАН УРСР у березні 1941. Після війни працював редактором у Видавництві польських шкільних підручників для національних меншин УРСР. Після повернення до Польщі, у 1944–1945 – головний редактор «Rzeczpospolitej», а в 1947–1950 тижневика «Odrodzenie». Як довголітній агент НКВД і при підтримці брата – директора слідчого департаменту Юзефа Ружанського (Гольдберга), став головою комуністичного пресо-видавничого концерну «Czytelnik». Відіграв значну роль у советизації і змосковщенні польської культури. Був ініціатором перенесення Бібліотеки Оссолінеуму зі Львова до Вроцлава, одним із засновників Товариства приятелів Оссолінеуму у Вроцлаві (1946). У 1950–1951 – куратор Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві та уповноважений уряду в його справах. У 1940 проживав у Львові на вул. Боніфратрів (тепер – Кравчука М.), 10 (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10а, арк.132–139).

Буяк Францішек (Bujał Franciszek) (1875–1953) – польський історик, економіст. Професор Ягеллонського (1909–1918 і від 1946), Варшавського (1919–1921) та Львівського (1921–1939) університетів. Від грудня 1939 керував видавництвом львівського Оссолінеуму. Під час першої радянської окупації Львова у 1939–1941 викладав економічну історію у Львівському державному університеті. Засновник школи польських істориків-економістів, редактор часопису «Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych» (тт. 1–14, 1931–1953). У травні 1944 виїхав до Польщі. Листувався з М. Гембаровичем, тодішнім завідувачем кабінету мистецтва Львівської філії БАН УРСР, стосовно відбору та передачі культурних цінностей з фондів колишнього львівського Оссолінеуму Польській Республіці у 1946–1947.

Ващекіна (уроджена Голенко) Зінаїда Георгіївна (1911–?) – економіст за фахом. Член ВКП(б) з 1951. Народилася у м. Гродно (Білорусь). Сестра Іроїди Голенко. У 1932 закінчила планово-економічний факультет Київського інституту споживчої кооперації. У 1929–1946 працювала в установах споживчої кооперації у м. Полонне Вінницької обл., Київ, Курськ, Кемь Карело-Фінської РСР, Новосибірськ, Чернігів, Ізмаїл. Після приїзду до Львова (1946) працювала в Облвоенторзі (1946–1947). Від 15 серпня 1947 – вчений секретар Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. Коротко завідувала історичним відділом, а від 15 травня 1948 – кабінетом мистецтва Львівської бібліотеки АН УРСР. З січня до травня 1951 – тимчасово виконувала обов'язки заступника директора з наукової частини. 21 серпня

переведена на т. в. о. завідувача спецфондів, а від 15 січня 1953 тимчасово завідувала відділом бібліографії, 15 червня 1954 очолила відділ спецфондів. Від 1953 була секретарем парторганізації бібліотеки. 19 квітня 1957 звільнена за те, що «не забезпечила керівництво роботою відділу [...], своєю негідною поведінкою скомпрометувала себе перед колективом» (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 140, арк. 77-136; Рибчинська Н. Створення і становлення відділу бібліографії (з архівних джерел 1940–1962) / Наталя Рибчинська // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 170).

Вінцковський-Ярославенко Ярослав Дмитрович (1880–1958) – український композитор, хоровий диригент, громадський діяч. Народився в сім'ї учителя й письменника Дмитра Вінцковського й Анни Височанської. Навчався у Львівській Політехніці (1898–1903) за фахом інженера шляхів, одночасно закінчив музичні студії у Львові (1897–1906). Працював інженером у Дирекції державних залізниць у Львові (1905–1933). 1903 заснував власну музично-видавничу фірму під назвою «Українська накладня», а відтак «Музична накладня «Торбан», яку у 1933 перетворив у музично-видавничий кооператив. Мешкав у Львові за адресою вул. св. Софії, 78 (в радянський час – вул. Тимірязєва, 82, тепер – вул. Ярославенка Я.). Від 1 лютого до 26 червня 1941 працював старшим бібліотекарем у відділі музики та нот Львівської філії БАН УРСР. Під час Другої світової війни насильно вивезений німцями до Судетів. Знову бібліотекар музичного відділу ЛфБАН УРСР від 1 вересня 1945, від 1 квітня 1946 – завідувач кабінету музичної літератури. Звільнений 14 квітня 1948 за «систематичне порушення трудової дисципліни» (спізнення на роботу на 18 і 7 хвилин, вихід з роботи на 15 хвилин раніше). В особовій справі зберігаються списки музичних творів Я. Ярославенка. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10а, арк. 256; спр. 140, арк. 157-176).

Вітвіцький Януш (Witwicki Janusz) (1903–1946) – польський архітектор, історик, автор макету панорами м. Львова на кінець XVIII ст. – т. зв. «Пластичної панорами давнього Львова». Народився у Львові в сім'ї психолога Владислава Вітвіцького. Навчався у Львівській політехніці (1921–1926) на факультеті архітектури. Вивчав історію мистецтва у Львівському університеті, Парижі, Римі. У 1932–1934 працював у будівельному управлінні м. Торуня. У 1934 повернувся до Львова, працював асистентом, ад'юнктом кафедри історії архітектури у Львівській політехніці. Там отримав приміщення під майстерню для виготовлення панорами Львова, потім у будинку «пір року» на вул. Вірменській, 23. Для роботи спершу був виготовлений менший макет у масштабі 1:500, більший макет у масштабі 1:200 мав мати діаметр 15 м. Рада м. Львова згодилась профінансувати третину вартості макета. Деякі з сучасних Вітвіцькому польських істориків мистецтва, зокрема М. Гембарович і Т. Маньковський з львівського Оссолінеуму, скептично поставилися до цієї реконструкції. За словами археолога І. Свешнікова: «При всій своїй наочності і почуттю подиву

для незвичайно сумлінної роботи, панорама Вітвіцького залишала враження суто наукової, академічної розробки, розрахованої більше на знавців-спеціалістів, ніж на пересічного глядача». Після завершення війни мав намір виїхати до Польщі і забрати з собою макет. За дозволами він звертався до радянських інстанцій усіх рівнів, дійшовши до першого секретаря ЦК КПБУ М. Хрущова. Влітку 1946 отримав дозвіл на виїзд, за кілька днів до якого представники АН УРСР конфіскували його збірку матеріалів з історії давнього Львова (книг, креслень, карт, планів) і вивезли її до Києва до НДІТІАМ, де вона перебуває донині. За спогадами І. Свешнікова: «Інженер Вітвіцький запропонував свою пластичну панораму міста Львова Міській Раді за 100 тисяч крб. По місту поширилась чутка, що Вітвіцький вже одержав гроші з Міськради. Через декілька днів його знайшли на вулиці Вулицькій (тепер – вул. Сахарова) з розрубаною сокирою головою. Вдова покійного відмовилась від продажу панорами і вивезла її з собою у Вроцлав». Вбитий за загадкових обставин, найімовірніше агентами НКВС. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

У Польщі, через побоювання вимог повернути макет до УРСР, його переховували до 1988 у різних інституціях у Варшаві (Національний музей, Політехніка Варшавська) та Вроцлаві (Музей архітектури, Архідієцезіальний музей, як депозит в Історичному музеї, Міському музеї Вроцлава). 2006 почалось відновлення панорами, НЗіО зобов'язався виставити її, але не мав відповідних умов. Щойно восени 2015 виставлена на огляд в Hali Stulecia у Вроцлаві. (Див.: *Свешніков І. Спогади музейного працівника / Ігор Свешніков // Пам'ятки України: історія та культура (Київ). – 2008. – № 2. – С. II–XXXVIII. З новіших досліджень див.: Amar T.C. Zabójstwo we Lwowie. Koniec miasta wieloetnicznego, budowa sowiecko-ukraińskiego Lwowa i los modelowego miasta pogranicza / Tarik Cyril Amar // Nowa Ukraina = Нова Україна. – 2007. – № 1/2. – С. 107-121).*

Возняк Михайло Степанович (1881–1954) – український літературознавець, мовознавець, фольклорист, журналіст, педагог. У 1939 – член Комісії з охорони пам'ятників культури при Тимчасовому управлінні Львівської області. З 1944 – завідувач кафедри української літератури ЛДУ ім. І. Франка. Член урядової Міжвідомчої комісії з відбору історичних і культурних цінностей з фондів бібліотеки колишнього львівського Осолінеуму для передачі їх Польській Республіці (1945–1946). У Львівській філії Бібліотеки АН УРСР займався відбором для Польщі друків XIX–XX ст. Намагався протидіяти вивезенню з бібліотеки вартісних для української культури рукописів і видань. Був одним із захисників фондів колишньої Бібліотеки НТШ на вул. Радянській 24. За спогадами Я. Дашкевича: «Возняк щодня приходив раненько [до кабінету Івана Франка] і сидів допізна за столом (чорним, різьбленим), за яким колись сидів Грушевський». Саме він зловив І. Карпова на крадіжці книжок із шафи з раритетами (виніс «Русалку Дністрову») і продавав. Возняк наполіг, щоб Карпова за це звільнили з роботи.

Война Олексій Дорофійович (1907–1957) – радянський дипломат, дослідник проблем загальної історії та міжнародних відносин. Народився в м. Барі. Навчався на робітфаці Одеського сільськогосподарського інституту, 1930–1934 – у Московському інституті народного господарства ім. Плеханова. 1934–1935 працював у Народному комісаріаті харчової промисловості СРСР, 1935–1936 – в аспірантурі Московського інституту народного господарства, 1936–1938 – в Інституті дипломатичних і консульських працівників Народного комісаріату закордонних справ СРСР. 1936–1952 обіймав різні посади в системі МЗС СРСР, з 1944 працював у новоствореному МЗС УРСР. Член делегації УРСР на Сан-Франциській конференції 1945, Паризькій мирній конференції 1946, перших сесіях Генеральної Асамблеї ООН. 1949 захистив кандидатську дисертацію, 1951–1952 – радник посольства СРСР у Великій Британії. Від серпня 1952 і до кінця життя – завідділу загальної історії та міжнародних відносин Інституту історії АН УРСР. Автор понад 70 наукових і науково-популярних праць. (Див.: *Даниленко В.М. Война Олексій Дорофійович / В. М. Даниленко // Енциклопедія історії України. – Київ, 2003. – Т. 1. – С. 602-603.*)

Врублевська Зофія (Софія) Станіславівна (Wróblewska Zofia) (1907–1988?) – польський педагог, працівниця Львівської філії БАН УРСР. Народилася у Львові в сім'ї службовців. Закінчила гуманітарний факультет Львівського університету (1926–1931) за фахом географія та економічна історія. У 1932–1941, 1944–1945 – вчителька географії у середніх школах Самбора та Львова. У 1942–1944 працювала в робітні художніх ляльок у Львові. Від 16 вересня 1945 до січня 1950 – завідувач, старший бібліотекар відділу картографії Львівської філії БАН УРСР (Львівської бібліотеки АН УРСР). Від 1 квітня 1946 – бібліотекар кабінету музичної літератури. У 1946 займалася відбором друкув XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. 19 січня 1950 звільнена за скороченням штатів як «політично ненадійна» і як така, що «не виправдала себе на роботі». У 1950–1956 – бібліотекар на тимчасових роботах у відділах концентрації, книжкових фондів, опрацювання. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 141, арк. 203-248; Огородник Т. Кабінет картографії / Тарас Огородник, Неоніла Падюка // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаніка. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 532-533.*)

Врублевський Болеслав Петрович (Wróblewski Bolesław) (1887 – 06.07.1949?). Входить до складу Таємної адвокатської ради. Від серпня 1944 – старший бібліотекар відділу опрацювання Львівської філії БАН УРСР, у 1945 тимчасово виконував обов'язки старшого бібліотекаря відділу спецфондів, 16 квітня 1946 переведений на посаду бібліографа відділу опрацювання фондів. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 140, арк. 265-274.*) 1946 займався відбором друкув XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Восени 1946 виїхав до Польщі.

Вулах Веніамін Львович (1912–?) – бібліотечний працівник, викладач математики. Народився у м. Володимир-Волинський в єврейській родині. У 1930–1937 – член КПЗУ. У 1931–1932 – завідувач бібліотеки ім. Переца в Ковелі на Волині. Закінчив математично-природничий факультет Варшавського університету (1932–1936); одночасно був консультантом бібліотеки ім. Шолом-Алейхема у Варшаві. 1937–1939 засуджений польською владою до ув'язнення за комуністичну діяльність. З кінця 1939 до червня 1941 – викладач математики та директор середньої школи у м. Порицьку Волинської обл. У 1941–1946 – у Червоній армії. З 16 червня 1946 – старший бібліотекар єврейського сектору Львівської філії БАН УРСР, з листопада 1948 до серпня 1949 на цій же посаді у відділі спецфондів. Від 1 вересня 1949 до березня 1959 – завсектору і заввідділу концентрації та обміну фондів (тимчасово в. о. заввідділу спецфондів у квітні-червні 1953). Навчався на англійському відділі факультету іноземних мов ЛДУ ім. І. Франка (1950–1954). Голова профбюро бібліотеки. 9 березня 1959 звільнений з роботи у зв'язку з виїздом до ПНР. Співукладач бібліографічних покажчиків «Матеріали до бібліографії історії Комуністичної партії Західної України» (Львів, 1958) та «Наукові праці учених Львова. Техніка і прикладна механіка» (Львів, 1956). (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 140, арк. 297-344; Гуцаленко Т.* Службовий щоденник А. Петренка 24.IV.1946–16.VIII.1947: перебіг концентрації та розподіл фондів «Центральної василіанської бібліотеки у Львові» / *Тетяна Гуцаленко // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 406; Кусий Л.* Відділ єврейської літератури (1940–1949) Львівської філії Бібліотеки Наук УРСР / *Леся Кусий // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 513.*

Гнип Павло Іванович (1902–1970) – український дослідник історії науки і техніки України, бібліотечний працівник. Ентузіаст укладання бібліографії української технічної літератури. Викладач Львівського педагогічного інституту, доцент. Заступник директора з наукової роботи Львівської філії БАН УРСР (1945–1948). У 1947 – секретар парторганізації Львівських установ АН УРСР. Голова Львівської комісії з відбору видань з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. Після смерті 27 квітня 1948 директора бібліотеки В. Щурата виконував його обов'язки до 1 грудня 1948, коли став завідувачем кабінету технічної інформації Львівської філії БАН УРСР (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 157, арк. 12*). У 1949 виїхав зі Львова до Києва, захистив кандидатську дисертацію «Історія розвитку газогенераторів» (1949, науковий керівник – академік В. В. Данилевський). 1963–1966 – старший науковий співробітник сектору історії природознавства і техніки Інституту історії АН УРСР.

Голенко Іроїда Георгіївна (1919–?) – філолог, бібліотечна працівниця. Народилась у м. Полонне Вінницької обл., сестра Зінаїди Ващекіної. Випускниця філологічного факультету Київського університету (1937–1945). У 1941 – молодший науковий співробітник Державного музею Т. Г. Шевченка

в Києві. У 1945–1947 керувала відділом спецфондів Львівської філії БАН УРСР. У 1946 – член Комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії БАН УРСР для вибіркової перевірки книг, відібраних з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі Польській Республіці (комісія перевіряла стародруковані видання та друки XIX–XX ст., видані до 1914, на виявлення «антирадянських» видань). Від 1947 викладала у Львівському державному університеті. У 1950–1951 працювала на тимчасових роботах з розбирання фондів АНБ АН УРСР. У Львові проживала на вул. Коцюбинського, 5, кв. 7 (АННБУ. *Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 144, арк. 138-145*).

Горнунг Збігнєв (Hornung Zbigniew) (1903–1981) – польський історик мистецтва. В 1939–1946 працював у Львівській картинній галереї, від 1944 – заступник директора. Учасник процесу переміщення пам'яток і колекцій творів мистецтва зі Львова до Польщі у повоєнний період. Після виїзду до Польщі у 1946–1949 – директор Центрального бюро інвентаризації пам'яток Міністерства культури і мистецтва Польщі, директор Сілезького музею у Вроцлаві, професор Торунського університету. З 1951 завідував кафедрою історії мистецтв у Вроцлавському університеті, де продовжував дослідження мистецтва львівського бароко і рококо. Після ліквідації кафедри історії мистецтва протягом чотирьох років викладав в Університеті Миколая Коперника в Торуні.

Грудницька Марія Семенівна (1907–1971) – український радянський функціонер, літературознавець, кандидат філологічних наук (1943). Від 1938 – науковий працівник відділу рукописів, а в 1944–1957 – завідувач відділу рукописів Інституту української літератури, вчений секретар ІУЛ (1941–1944), директор ІУЛ (1944), від 1949 – член вченої ради ІУЛ. Член ВКП(б) (1939). Закінчила літературний відділ Херсонського інституту народної освіти ім. Н. К. Крупської (1930), викладала там же (1930–1932). Від 1933 працювала в НДІ ім. Т. Шевченка Наркомосу УРСР (від 1936 – ІУЛ). У 1930-ті доносила на працівників Інституту, через що декілька з них були репресовані. У 1936–1938 також працювала у Київській публічній бібліотеці ім. ВКП(б) (тепер – Національна парламентська бібліотека). Головний ідеолог і фактичний рушій масштабного централізаційного проекту з концентрації рукописної спадщини українських письменників у відділі. Завдяки своїм зв'язкам в ЦК КП(б)У, практично диктувала постанови, які потім приймали ЦК КП(б)У та Рада Міністрів УРСР. Влітку 1949 було сформульовано план дій наукової й партійної номенклатури щодо спадщини класиків. Символічною метою було перетворення ВР ІУЛ з невеликого відомчого архіву на єдине сховище матеріалів з історії української літератури, яке мало б всеукраїнське значення, а політичною метою, замаскованою під науково-практичні потреби, було забезпечення ідеологічного контролю над науковим використанням класичної спадщини. Передача ІУЛ 1950 за розпорядженням ЦК КП(б)У більшої частини рукописних фондів колишньої Бібліотеки НТШ з Львівської філії БАН УРСР

завдала непоправних утрат львівським архівним колекціям у цілому і спричинила порушення цілісності монолітних документальних комплексів. Після звільнення Грудницької з посади завідувача ВР ІЛ у лютому 1957 її централізаційний проект згорнули. 1961 її остаточно звільнено з ІЛ у зв'язку з виходом на пенсію (Див.: [Захаркін С.]. Шляхи формування рукописного зібрання Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1944–1961). – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/avtoref/view/23563.html>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 15 листоп. 2015 р. Дисертацію на цю тему С. Захаркін захистив 2003 у Києві, проте витяги з його дослідження опубліковані без зазначення автора). Як писав Я. Дашкевич: «Основну роль у цьому розбої відіграла М. Грудницька, тоді завідувача відділу рукописів Інституту літератури – людина, минуле якої заповнене доносами на українських учених і письменників. У 1960 партійна організація Інституту літератури в Києві, обурена її «діяльністю», виключила Грудницьку з партії; райком її відновив, мотивуючи тим, що при такому прецеденті довелось б виключати надто багато людей...» (Дашкевич Я. Як нищили незнищенне / Ярослав Дашкевич // Дзвін (Львів). – 1991. – № 8. – С. 116).

Гуменюк Михайло Прокопович (1918–1988) – український бібліограф, книгознавець, укладач і редактор низки бібліографічних покажчиків. Родом з с. Рея (Бердичівського р-ну Житомирської обл.), закінчив Житомирський учительський інститут (1939) і Львівський державний університет ім. І. Франка. У 1939–1941 – учитель української мови і літератури у селах Житомирської обл. Від травня 1943 до лютого 1944 – партизан бригади ім. Фрунзе 1-го молдавського з'єднання партизанських бригад, сапер-інструктор 121-го запасного стрілкового полку (квітень 1944 – вересень 1945). У 1946–1947 працював інспектором бібліотечного сектору Львівського облліту. Член спільної комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії БАН УРСР для вибіркової перевірки книг на виявлення антирадянських, відібраних з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі Польській Республіці у 1946. Від 1947 – у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, де працював спочатку старшим бібліотекарем спецфонду, потім – завідувачем газетно-журнального відділу. У 1952 призначений головним бібліотекарем відділу бібліографії, від 1954 до 1978 – його завідувач. Вийшов на пенсію 5 грудня 1978. Проживав у Львові на вул. Менделєєва, 10, кв. 9, вул. Немировича-Данченка (тепер – Тютюнників), 30, кв. 12. Автор монографії «Українські бібліографи ХІХ – початку ХХ ст.» (1969).

Гумецький Володимир Корнилович (1907 – [1980, 1991–1995?]) – український філолог-славіст, кінокритик. Народився у с. Спас (пов. Долина, Станіславівське в-во) у сім'ї священика. Навчався у гімназіях Долини та Львова (1917–1926). У 1917–1918 разом з батьками перебував на засланні в м. Пільзно. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1927–1933). Від 1933 до осені 1939 працював приватним

учителем, редактором журналу «Кіно» у Львові, був безробітним. Бібліотечну діяльність розпочав у листопаді 1939 як практикант у Бібліотеці Наукового товариства імені Шевченка. У Львівській філії БАН УРСР працював бібліотекарем (січень – липень 1940), старшим бібліотекарем (липень 1940 – червень 1941). Паралельно 1940–1941 закінчив бібліотечний курс. У період німецької окупації Львова працював завідувачем відділу Міської бібліотеки. У серпні – вересні 1944 в.о. директора районної бібліотеки Залізничного р-ну, з 16 вересня 1944 – головний бібліотекар відділу опрацювання, а з 1 листопада 1944 – старший бібліотекар відділу стародруків Львівської філії БАН УРСР. У 1949 – індексатор відділу рукописів бібліотеки, на посаді старшого бібліотекаря очолив групу систематичних каталогів (СК), створену у відділі опрацювання. Завданнями групи СК були: індексація літератури, розміщення карток до СК, курація СК у відділах і кабінетах бібліотеки та ін. (див.: *Красник У. Відділ наукової систематизації / Уляна Красник, Аліна Сахарова // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаніка. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 142*). 21 лютого 1953 переведений на посаду старшого бібліотекаря картосховища, від листопада 1954 – книгосховища і наукового читального залу на вул. Радянській (тепер – Винниченка В.), 24 (нині – відділ україніки). Брав участь у відборі рукописів з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці (1946). 23 жовтня 1972 вийшов на пенсію. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 201, арк. 65-104*). Проживав у Львові на вул. Яблонівських (тепер – Руставелі Ш.), вул. Гродинського (тепер – Листопадна), 162; у 1946–1950-х – на вул. Задвір'янській (пізніше – Сталінградській, тепер – Антоновича В.), 130, кв. 4; у 1963 – на вул. Окружній, 42, кв. 42 (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 106, арк. 202*).

У 1930-х рр. – автор понад 30 кінознавчих публікацій у львівських часописах «Кіно», «Література. Мистецтво. Наука» (додаток до «Мети»), «Назустріч» та у фільмовому додатку до газети «Słowo Polskie» п. н. «X і XI Muza», тижневику «Awangarda», місячнику «Sygnały» (*Бучко Р. Львівський журнал «Кіно» (1930–1936 рр.) / Роман Бучко // Галицька брама. – 1996. – № 24. – С. 5; Gierszewska B. Kino i film we Lwowie do 1939 roku / Barbara Gierszewska. – Kielce, 2006. – 430 s.*). Дата смерті В. Гумецького точно не встановлена: М. Вальо подає 1980 рік (*Вальо М. З епістолярної спадщини Івана Кревецького та Марії Деркач / Марія Вальо // Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1909–1939): напрями діяльності та постаті : зб. наук. праць. – Львів, 2010. – С. 401*), а Р. Бучко, особисто знайомий із Гумецьким, – період між 1991–1995 рр. (*Бучко Р. Львівський журнал «Кіно» (1930–1936 рр.) / Роман Бучко // Галицька брама. – 1996. – № 24. – С. 5*). Про В. Гумецького докладніше див.: *Середа О. Володимир Гумецький: маловідомі сторінки життєпису та публіцистичної діяльності / О. Середа // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. – 2015. – Вип. 5. – С. 611–618.*

Ґебултовський Казимир (Giebułtowski Kazimierz) (1878–1959) – польський редактор, видавець, бібліотечний працівник. Випускник Краківського університету, магістр філософії. До війни працював редактором у видавництві Національного закладу ім. Оссолінських у Львові, у радянський час – науковий співробітник відділу рукописів польського сектору Львівської філії БАН УРСР (потім – відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР). Упорядковував та інвентаризував рукописні збірки приватних осіб, окремих установ та організацій. Займався відбором рукописів та стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946–1947. У 1950 звільнений як «аполітичний».

Ґембарович Мечислав Теофілович (Gębarowicz Mieczysław) (1893–1984) – польський історик мистецтва. Народився у м. Ярослав (тепер – Польща). Навчався у початковій школі м. Станіславова та класичній гімназії м. Бучача. Навчався на філософському факультеті Львівського університету (1912–1921). У 1920–1922 – асистент кафедри історії Польщі Львівського університету. З 1922 – працівник львівського Оссолінеуму, з 1923 – хранитель Музею ім. Любомирських. Викладав історію мистецтва на архітектурному факультеті Львівського політехнічного інституту (1923–1938). У 1922, 1923, 1925, 1928, 1929, 1930, 1939 перебував на наукових студіях в Італії, Франції, Бельгії, Німеччині, Австрії, Іспанії та Чехословаччині. У 1928 захистив дисертацію та отримав ступінь ад'юнкта-професора історії мистецтв, а від 1936 – професор історії мистецтв гуманітарного факультету у Львівському університеті. Також викладав історію мистецтв на факультеті архітектури Львівської політехніки (1923–1938). Від 1928 – член Комісії історії мистецтва, від 1938 – член-кореспондент, від 1945 – дійсний член Польської Академії наук у Кракові. 1 лютого 1940 Культурно-історичний музей Оссолінеуму (кол. Музей ім. Любомирських) перейшов у власність АН УРСР і за рішенням ЦК КП(б)У та «Наркомпросу» 8 травня був ліквідований. М. Ґембаровичу, як його керівникові, довелося займатись розподілом збірок між львівськими музеями, зокрема він особисто передавав нумізматичну колекцію до Історичного музею. Він став керівником новоствореного (липень–серпень 1940) відділу (кабінету) мистецтва Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. Під час німецької окупації від 1941 – комісаричний управитель II відділу Державної бібліотеки у Львові. Навесні 1944 активно сприяв евакуації колекцій відділу зі Львова до Польщі. З відновленням радянської влади від 31 липня 1944 тимчасово виконував обов'язки завідувача бібліотеки – «проводив повну інвентаризацію майна і книжкових фондів», а від 22 серпня 1944 до кінця 1946 був керівником II (польського) сектору. У 1946–1947 брав активну участь у відборі історичних і культурних цінностей з колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польщі, зокрема займався відбором стародруків, через приватних осіб нелегально переправляв окремі вартісні збірки. Одночасно від грудня 1946 до вересня

1949 – керівник кафедри історії і теорії мистецтва на історичному факультеті Львівського університету. Від 1 січня 1948 відповідав за планування та організацію роботи відділу рукописів, кабінетів мистецтва та музичної літератури, від 1 червня – керував кабінетом музичної літератури, а від 23 вересня 1949 – завідував відділом мистецтва. 23 лютого 1950 звільнений, а 25 лютого тимчасово поновлений на посаді завідувача кабінету мистецтва. 1 березня 1950 переведений на посаду керівника бібліотеки Львівської археологічної групи АН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 142, арк. 36–47; спр. 261, арк. 59*). У 1951–1955 – молодший науковий співробітник відділу мистецтвознавства Інституту суспільних наук АН УРСР, а в 1955–1963 – Музею етнографії і художнього промислу АН УРСР у Львові. Автор близько 100 наукових праць. У 1961 на підставі наукового доробку йому присвоєно ступінь кандидата мистецтвознавства. (Див.: *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczony i opiekun narodowych dóbr kultury / Maciej Matwijów. – Warszawa : W-wo DiG, 2013. – 543 s. : il.*).

Генсьорський Антін Іванович (1890–1970) – український мовознавець, книгознавець, бібліотекознавець. Народився в с. Болестрашичі (пов. Перемишль). Закінчив історико-філологічний відділ Петербурзького університету (1910–1914). Під час Першої світової війни заарештований австрійською владою за «москвофільство» і півтора року перебував у концтаборі. 1915–1916 – на фронті у складі австрійської армії. В кінці 1916 потрапив у російський полон і незабаром переїхав до Петрограда, де 1916–1918 був на посаді асистента на кафедрі російської мови Петроградського університету. Через голод виїхав в Україну і 1919–1921 працював директором неповної гімназії та вчителем трудової школи у м. Білилівка на Вінниччині. В кінці 1921 повернувся в Галичину. У 1921–1924 – журналіст газет «Русь» і «Жизнь» й одночасно професор Українського таємного університету у Львові. У 1924–1939 керував бібліотекою Народного дому (кустош музею і бібліотеки). 1939–1941 – завідувач відділу «Музей книги» при Львівській філії БАН УРСР, водночас – старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства АН УРСР і викладач російської мови у Львівському державному університеті. Під час німецької окупації працював у бібліотеці Народного дому, яка входила до III відділу Державної бібліотеки у Львові. Від серпня 1944 до 1 вересня 1949 – завідувач і головний бібліотекар відділу стародруків та Музею книги (від 16 квітня 1946) I-го українсько-російського сектору Львівської філії БАН УРСР. Кандидат філологічних наук без захисту (1947). Від 1 вересня 1949 працював старшим науковим співробітником Львівського відділу Інституту мовознавства АН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 142, арк. 48-60*).

Після війни входив до складу львівської Комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польщі (1945); член спільної комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії

БАН УРСР для вибіркової перевірки книг на виявлення антирадянських, відібраних з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі Польській Республіці (1946). Займався відбором стародруків та рукописів. Проживав у Львові на вул. Короленка, 2, кв. 7.

Один з укладачів «Польсько-українського словника» у двох томах (Київ, 1958–1960, 2 т., 3 кн.). Похований на Личаківському цвинтарі у Львові. За спогадами Я. Дашкевича, вважав себе «старорусином».

Гуркевич Маріан (Górkiewicz Marian) (1910–1989) – польський бібліотекар. Здобув ступінь доктора в Ягеллонському університеті у Кракові (1946). Закінчив Львівський університет, у 1936–1937 працював асистентом Закладу суспільної і господарчої історії, вчителем купецької гімназії у Львові (1938–1940). З 1942 – працівник II відділу Державної бібліотеки у Львові, у травні-червні 1944 брав участь у перевезенні збірок Оссолінеуму до підвалів Домініканського монастиря. У 1946 брав активну участь у підготовці до вивезення культурних цінностей до Польщі, зокрема в бібліотеці працював у бригаді з відбору друків XIX–XX ст. для передачі їх до ПР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 143, арк. 227-234*). Був одним з найдовіреніших співробітників М. Гембаровича у справі нелегального вивезення до Польщі необлікованих бібліотечних і музейних депозитів та збірок приватних осіб. Зокрема львівські Домінікани 1946 вивезли архів Армії Крайової, здепонований у бібліотеці Оссолінеуму в липні 1944 і перехований 1945 у монастирі Домініканів М. Гуркевичем. Здобув ступінь доктора в Ягеллонському університеті у Кракові (1946). З 1946 працював у бібліотеці Вроцлавського Оссолінеуму, а 1951 був звільнений за нелегальне зберігання архіву АК. У 1952–1980 – керівник відділу, заступник директора і директор Бібліотеки Академії гірничої та металургійної справи. Автор бібліографічних праць з цієї галузі. (Див.: *Matwijów M. Mieczysław Gębarowicz (1893–1984) : uczonego i opiekuna narodowych dóbr kultury*. – S. 208, 228, 254, 257, 260, 473-475).

Дашкевич Ярослав Романович (1926–2010) – український історик, сходознавець, археограф, джерелознавець, громадський діяч. Доктор історичних наук (1994), професор (1996). Син громадських і військових діячів Романа Дашкевича і Олени Степанів. Закінчив I Державну гімназію з українською мовою навчання у Львові (1941–1944). Від лютого до квітня 1944 навчався у Львівському медичному інституті (лікувальний факультет), а від 1945 – у Львівському державному університеті імені Івана Франка (спеціальність «українська мова і література»). Від серпня 1944 працював у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР спочатку як бібліотекар відділу рукописів (1944–1945), старший бібліотекар кабінету Івана Франка (1945–1946), бібліограф цього ж кабінету (1946) у колишній Бібліотеці НТШ на вул. Радянській, 24, пізніше – бібліограф, а *de facto* в. о. завідувача новоствореного відділу бібліографії (1947–1949). У 1944–1948 працював над складанням «Словника українських псевдонімів, криптонімів та криптограм», картотеку якого після арешту автора

використав радянський літературознавець О.І. Дей, видавши словник під своїм прізвищем («Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.)» (Київ, 1969). У 1946 брав участь у відборі друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. 10 грудня 1949 звільнений з роботи «за антирадянські дії», а його справу передано слідчим органам. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 146, арк. 22-45). У грудні 1949 заарештований і звинувачений в антирадянській діяльності та засуджений до 10 років виправно-трудових таборів, перебував у в'язницях і таборах у Львові, Золочеві, Києві, Харкові, Петропавловську, Карабасі, Спаську, Караганді (Казахстан). У 1956 повернувся до Львова, безробітний. У 1957–1966 – бібліограф Інституту суспільних наук АН УРСР, у 1967–1972 працював у Державному музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР. У 1973 і від жовтня 1974 до березня 1980 – на різних наукових посадах у Центральному державному історичному архіві УРСР у Львові. Від 1 листопада 1990 – керівник Львівського відділення Археографічної комісії АН УРСР, з 1992 – керівник Львівського відділення Інституту української археографії Академії наук України (з 1 лютого 1995 – Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України). Від 1990-х – прихильник та автор проекту фізичної реконструкції Бібліотеки НТШ. Один з активних діячів, які вимагали повернення українських культурних цінностей, зокрема архівних та рукописних матеріалів, вивезених до Польщі з Бібліотеки НТШ у березні 1944. Автор статей і спогадів про Бібліотеку НТШ у Львові.

Деркач (дів. Фуртак) Марія Дем'янівна (1896–1972) – український літературознавець, бібліограф та архівіст. Доктор філософії Карлового університету в Празі (1926). Завідувач відділу рукописів Бібліотеки НТШ та упоряднича майже 300 рукописних колекцій бібліотеки, переважно особистих (1930–1939). З 1940 – керівник рукописного відділу Львівської філії БАН УРСР. Під час німецької окупації керувала рукописним відділом у складі III відділу Державної бібліотеки у Львові (колишні Бібліотеки НТШ і Народного Дому), зберегла архіви І. Франка та Лесі Українки. Видала збірник «Леся Українка. Неопубліковані твори» (1947). З поверненням більшовиків у 1944 залишалася на цій посаді до кінця 1945 у складі українсько-російського сектору Львівської філії БАН УРСР. Керівник сектору у 1944–1946. Потім науковий працівник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка в Києві та Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові. Кандидат філологічних наук (1952). Автор звітів про втрати бібліотеки під час німецької окупації. Намагалася перешкодити вивезенню з бібліотеки до Польщі цінних для української культури матеріалів.

Дудник Василь А. – радянський працівник УКДБ, виконувач обов'язків уповноваженого Президії АН УРСР у Львові. Одружений з Таїсою Козачук. 1947 тимчасово завідував відділом рукописів Львівської філії БАН УРСР, пізніше був ученим секретарем Львівських установ Академії

наук УРСР (1950). Як представник управління Уповноваженого Львівських установ АН УРСР був у складі комісії ЦК КП(б)У з передачі архівів Івана Франка, Лесі Українки та інших письменників з Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів Інституту української літератури АН УРСР (10 січня 1950). Заступник секретаря парторганізації Львівських установ АН УРСР.

Заяць Юліан Семенович (1880–1971) – український юрист, доктор права, бібліограф. Народився у с. Богутин біля Перемишлян, Золочівського пов. Початкову школу (1887–1891) і гімназію (1891–1899) закінчив у Львові. Навчався на правничому факультеті Львівського університету (1899–1903). Працював юрисконсультом австрійської Фінансової прокуратури (1905–1918) та Генеральної прокуратури ПР (1918–1939), член Найвищого адміністративного трибуналу у Варшаві (1934–1939). Віцесеньйор Ставропільського інституту у Львові. Під час німецької окупації служив суддею польського апеляційного суду у Варшаві, а від 11 листопада 1941 – комісаричним керівником апеляційного українського суду у Львові. З серпня 1944 заарештований органами НКВС, звільнений 16 жовтня 1944. У ЛфБАН від 1 лютого 1945 працював за договором та одночасно бібліографом в Інституті літератури АН УРСР. Від 15 вересня 1945 до 31 серпня 1946 – в. о. доцента ЛДУ. Склав бібліографію М. Возняка, бібліографію історії міста Львова (2550 назв, 1948), бібліографію соціалістичних перетворень Львівщини 1939–1949 (5251 назва) та спільно з О. Павенцьким – бібліографію М. Драгоманова. Від 1 грудня 1946 – старший бібліотекар відділу опрацювання, 21 січня 1950 переведений з посади бібліографа на посаду бібліотекаря відділу бібліографії (до 6 жовтня 1951), відтак у відділі стародруків, у відділі рукописів, сортував фонди колишньої Бібліотеки НТШ як перекладач з іноземних мов. У травні 1951 і лютому 1952 не пройшов атестації. Працював на технічних посадах (від 15 березня 1952 – палітурником, від 16 листопада 1952 – технічним бібліотекарем). 28 травня 1953 призначений старшим бібліотекарем відділу бібліографії, 1 вересня 1953 – бібліотекарем, від 1 червня 1956 працював у відділі бібліографії над класифікацією карток. Звільнений 11 листопада 1960 у зв'язку з виходом на пенсію. У 1961 р. тимчасово працював за договором. Від 1 квітня 1946 – вчений бібліограф відділу Інституту історії України АН УРСР. Автор праць з римського і цивільного права, мистецтвознавства. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 308, спр. 148, арк. 215-274; ВР, ф. 9, оп. 1, спр. 534*). (*Купчинський О. Юліан Заяць – правник, політик і маляр / Олег Купчинський // Відомі та маловідомі постаті національної науки й культури : вибрані ст. та повідомл. – Львів, 2011. – Т. 3. – С. 569–576. – (Українознавча наукова бібліотека НТШ ; чис. 31); Пономаренко М. Видавнича діяльність Львівської бібліотеки Академії наук УРСР (1956–1959): події, тематика, персоналії / Марта Пономаренко // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 39–40*).

Лловська (уроджена Пельц) Казимира Семенівна (Powska Kazimiera) (1902–1994) – пол. бібліотечна працівниця, др. філософії. Народилась у Варшаві. Закінчила гімназію у Варшаві (1920), філософський факультет Варшавського університету (1929). Працювала у бібліотеці Варшавського університету (1922–1925), Соціальному музеї (1924–1929), Публічній бібліотеці м. Варшави (1929–1931), завідувачем Волинської центральної педагогічної бібліотеки Волинського навчального округу у м. Рівне (1931–1939). У 1939–1940 – вчителька середньої школи у м. Рівне. Від 25 липня 1940 – у ЛфБАН УРСР, з 1941 до 1944 – у II відділі Державної бібліотеки у м. Львові – відбирала книжки XIX–XX ст. з відділу концентрації. Після війни від 22 серпня 1944 працювала головним бібліотекарем відділу опрацювання фондів, зокрема доповнювала систематичний каталог. У травні–червні 1946 брала участь у роботі бригади з відбору книжок для передачі їх до ПР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 150, арк. 114–122*). В листопаді 1946 виїхала до Польщі. Працювала у Вроцлавському Оссолінеумі. Померла у Варшаві. Авторка статей з бібліографії та бібліотекознавства.

Інґлот Стефан Томашевич (Inglot Stefan) (1892–1994) – польський історик, доцент Львівського університету (з 1933), працівник відділу рукописів Бібліотеки АН УРСР у Львові (1940–1941). У 1924–1945 працював у Бібліотеці НЗіО у Львові (від 1940 – Львівській філії БАН УРСР у Львові) бібліотекарем, а потім кустошем відділу рукописів. Під час війни перебував у Львові, 1944 був заарештований. Приїхав до Вроцлава навесні 1945. Після війни очолив кафедру в Ягеллонському університеті в Кракові, одночасно організовуючи кафедру господарської і суспільної історії у Вроцлавському університеті. У 1954–1958 – декан Філософсько-історичного відділу Вроцлавського університету, від 1956 – професор.

Іринархов Петро Никифорович (1901–?) – росіянин, рад. військово-службовець, підполковник УМДБ. Член ВКП(б) з 1926, нагороджений орденами й медаллю. Родом з м. Саратова (Росія), виховувався в дитячому будинку. Отримав середню освіту, закінчив Саратовське 4-річне технічне училище (1914–1918) за спеціальністю механіка парових котлів і кавалерійську військову школу ім. ВЦІК у Москві (1925–1927). Служив у Червоній армії (1919–1927), воював у складі 1-ї кінної армії ім. Будьонного на Південному фронті проти військ Денікіна, Врангеля і Махна. У 1927–1930 працював механіком-монтажником на будівництві спиртогоріланого заводу у м. Тамбові, 1930–1948 – співробітник ОГПУ–НКВС–МДБ у м. Вороніж, Ташкент, Якутськ, Хабаровськ, Львів. Під час Другої світової війни був начальником Особових відділів НКВС 27 і 31 дивізій військ НКВС. З січня 1944 до 9 травня 1945 – на 1-му українському фронті у складі військ МВС. 19 грудня 1949 призначений завідувачем кабінету технічної інформації Львівської бібліотеки АН УРСР. 16 березня 1950 переведений на посаду старшого бібліотекаря читальні технічної літератури, створеної на базі кабінету. У червні 1950 – т. в. о. завідувача кабінету

марксизму-ленінізму ЛБ АН УРСР і одночасно виконував обов'язки бригадира з розбору книжкових фондів концентрації. З 15 серпня 1950 до 7 грудня 1951 – завідувач відділу комплектування. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 137, арк. 145-170*).

Карпенко Олександр Юхимович (1921–1973) – український історик, дослідник історії новітнього часу. Кандидат історичних наук (1953). Родом з с. Слобода (Олишівського, тепер Чернігівського р-ну, Чернігівської обл.). Навчався на історичному факультеті Чернігівського державного учительського інституту, який закінчив екстерном (1939–1940). Служив у Червоній армії (1940–1946), учасник Другої світової війни, неодноразово поранений. У 1947 закінчив Київський державний педагогічний інститут ім. Горького, у 1946–1948 – слухач відділення міжнародних відносин при Республіканській партійній школі ЦК КП(б)У. У вересні 1948 – квітні 1949 – викладач кафедри основ марксизму-ленінізму Київського інституту іноземних мов. У 1949–1952 – завідувач відділу фондів та обслуговування читачів Львівської бібліотеки АН УРСР. Неодноразово зазнавав службових стягнень з боку директора бібліотеки А. Одухи. Старший викладач історії СРСР Обласної партійної школи у м. Львові. У квітні 1952 звільнився з ЛБ АН УРСР у зв'язку з переходом на наукову роботу. (*Див.: ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 152, арк. 81-117*). У 1953–1954 працював ученим секретарем Львівської філії АН УРСР. Працюючи у 1950-х в Інституті суспільних наук, виступив проти концепції «контрреволюційності» ЗУНР, через що зазнав критики і змушений був залишити інститут. Доцент кафедри історії СРСР Львівського університету (1960–1970), звільнений через звинувачення в «українському буржуазному націоналізмі».

Карпинець Іван Іванович (1898–1954) – український історик і музейник, дійсний член НТШ. Доктор філософії (1932). Гімназійну освіту здобув у Перемишлі. 1918–1920 воював у складі УГА. Закінчив Львівський (таємний) український університет (1921–1923), Львівський університет (1923–1928). Викладав у школах українську та німецьку мови. З 1936 – працівник Бібліотеки НТШ, член історико-філологічної секції НТШ, з 1937 – засновник і керівник (до 1939) Музею воєнно-історичних пам'яток. У 1939–1940 – інспектор Комісії з охорони пам'ятників культури при Тимчасовому управлінні Львівської області. 1942 працював хранителем фондів Державного архіву м. Львова. У 1940–1941 – мол. наук. співробітник і 1944–1946 – ст. наук. співробітник Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР, після ліквідації якого 1946 переведений на роботу до Києва, але невдовзі через хворобу відрахований з інституту. Член Львівської комісії з відбору видань із Львівської філії БАН УРСР у 1946 для Польщі, перевіряв відібрані стародруки та друки XIX–XX ст. В останні роки життя викладав німецьку мову у Львівських зооветеринарному і торгово-економічному інститутах. Дослідник економічної та військової історії Галичини. Автор праць з історії міст і промисловості

Галичини під владою Австрії (1772–1914) та військової історії західно-українських земель 1914–1920. (*Стеблій Ф. Іван Карпинець (1898–1954) / Ф. І. Стеблій.* – Львів, 1999. – 24 с. – (Серія: 5. Історики України).

Карпов Іван Тимофійович (1914–?) – радянський філолог, викладач. Член ВКП(б) з 1944. Родом з с. Панчеве Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл. Випускник українського відділу філологічного факультету Харківського державного університету ім. О. М. Горького (1941). З 14 липня 1946 – старший бібліотекар кабінету марксизму-ленінізму, з 20 липня – завідувач українського сектору на вул. Радянській, 24 (приміщення колишньої Бібліотеки НТШ) у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. Одночасно здійснював нагляд за роботою кабінету Івана Франка (до 21 червня 1949), переведений з посади завідувача відділу (сектору) на посаду завідувача кабінету І. Франка. У 1950 став т. в. о. завідувача кабінету мистецтва, звільнений 5 листопада 1950. (Див.: *ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 152, арк. 118–129; Ревера Б.* Відділ україніки / *Богдана Ревера // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника.* – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 482–483). Як згадував історик Ярослав Дашкевич: «На керівників «відділу на Радянській» (так він називався в другій половині 40-х рр.) підбирали «відповідних людей». Забрали Марію Деркач – останнього захисника фондів НТШ, а відповідні люди «промишляли», як могли. Продавали уніками (у бібліотеці був відділ «раритети» для особливо рідкісних видань) за безцінь. Карпова академік Михайло Возняк зловив буквально за руку. Ні, його не судили – він пішов працювати викладачем Львівського військового політехнічного училища» (див.: *Дашкевич Я.* Після погрому (Про долю і недолю бібліотеки НТШ) / *Я. Р. Дашкевич // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу.* – Львів, 1996. – С. 11). Очевидно, викладачем І. Карпов пішов працювати вже після завідування кабінетом мистецтва. З бібліотеки звільнився за власним бажанням у листопаді 1950.

Келлес-Крауз Яніна Казимирівна (Kelles-Krauz Janina) (1898–1975) – польська бібліотечна працівниця, вчителька. Народилась у м. Париж (Франція). Навчалася на правничому факультеті Львівського університету (1919–1926). 1917–1921 працювала вчителькою. З 1921 – у бібліотеці львівського Оссолінеуму. Від 1940 – у Львівській філії БАН УРСР. Від 2 січня 1940 – старший бібліотекар відділу опрацювання та каталогів. Під час німецької окупації – керівник групи алфавітної каталогізації II-го відділу Державної бібліотеки у Львові. Після війни перебувала на посаді старшого бібліотекаря та керівника групи алфавітного каталогу у відділі опрацювання ЛфБАН УРСР (1944–1957). Займалась відбором рукописів та стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. Звільнена 14 грудня 1957 у зв'язку з виїздом до Польщі. Авторка праць з юридичної тематики та огляду польського бібліотекарства (Прага, 1929). (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 152, арк. 177–247.*)

Кентшинський Войцех (Kętrzyński Wojcech, справж. **Adalbert von Winkler**) (1838–1918) – польський бібліотекар, бібліограф і бібліофіл. Родом з м-ка Лец (тепер – Ѓжицько) на Кашубщині. У 1861 змінив прізвище на Кентшинський. 1863 брав участь у січевому повстанні, за що був ув'язнений в Ольштині й Берліні. У 1868–1870 працював у Курницькій бібліотеці Дзялинського біля Познані. 1870 почав працювати у львівському Оссолінеумі, спершу як науковий секретар, потім – як кустош, а від 1876 – як директор. Помер 15 січня 1918 у Львові, похований на Личаківському цвинтарі. Автор перших каталогів рукописів львівського Оссолінеуму (*Katalog rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich / wydawca Wojciech Kętrzyński*. – Lwów : ZNiO, 1881. – Т. 1 (sygn. 1–226); 1886. – Т. 2 (sygn. 227–561); 1898. – Т. 3 (sygn. 562–1504), перевиданих після війни у Вроцлаві вже як каталог рукописів вроцлавського Оссолінеуму (*Rękopisy Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. 1–1504 / objęte katalogiem Wojciecha Kętrzyńskiego*. – Wrocław : ZNiO, 1948). (Про нього див. нарис С. Козловського: Войцех Кетшинський (1838–1918) : біоісторіогр. нарис / *Сергій Козловський // Гілея : зб. наук. праць*. – Київ, 2009. – Вип. 26. – С. 167–174).

Кирилов Йоасаф Мамантович (1907–?) – рос. бібліотекар, педагог. Народився в Москві, навчався на літературному факультеті Ростовського педінституту (1931–1933) і Московського державного бібліотечного інституту (МДБІ) за спеціальністю бібліотекознавство (1938–1939). Від червня до жовтня 1941 – боєць винищувального батальйону НКВС у Московській обл. 1941–1943 – заст. директора і викладач філії МДБІ у м. Стерлітамак Башкирської АРСР, начальник навчальної частини і ст. викладач МДБІ (1943–1947). Член ВКП(б) з 1946. Директор Науково-технічної бібліотеки Львівського політехнічного інституту в 1947–1954 рр. Директор Львівської Бібліотеки АН УРСР від 20 жовтня 1951 до 1 лютого 1952 (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 155 : Особова справа Кирилова Йоасава Мамантовича, арк. 1–16*).

Кирилюк Євген Прохорович (1902–1989) – український радянський літературознавець, член КПРС (1943), член-кореспондент АН УРСР (1957), Лауреат Ленінської премії (1964), заслужений діяч науки УРСР (1972), лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка (1980). Закінчив Київський інститут народної освіти (1926), аспірантуру при НДІ ім. Т. Шевченка Наркомосу УРСР (1931), з цього ж року – науковий співробітник інституту. У 1936–1939 завідував кафедрою української літератури в Київському педагогічному інституті. З 1939 працював в установах АН УРСР. Очолював урядову Міжвідомчу комісію з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці (1945). Член Міжвідомчої урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Тимчасовому уряду національної єдності Польської Республіки у 1946.

Кізілик Олександр Данилович (1910–2007) – український філолог, бібліотечний працівник. Народився в с. Біла (тепер Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Початкову і середню освіту здобув у Тернополі. 1935 закінчив класичну філологію Львівського університету. У 1939–1941 працював учителем середньої школи № 11, директором школи № 58 у Львові. Від 1941 до 1944 – рахівник на Засольному пункті у Львові. Під час Другої світової війни 1944–1945 – на фронті у складі Червоної армії (I і II Українські фронти). Від червня до вересня 1946 – викладач латинської мови у Львівському державному університеті ім. І. Франка. У 1946–1950 – бібліотекар, старший бібліотекар відділів комплектування, опрацювання, бібліограф кабінету Івана Франка Львівської філії БАН УРСР (від 1948 – Львівської БАН УРСР). У 1950–1956 – старший бібліотекар картосховища, від 1956 до 1995 – головний бібліотекар, бібліотекар відділу бібліографії АНБ ім. В. Стефаника (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 280, арк. 109-138; Огородник Т. Кабінет картографії / Тарас Огородник, Неоніла Падюка // Записки АННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 535, 546*). Проживав у Львові на вул. Стрімкій, 2 ц, кв. 2.

Кнот Антоні (Knot Antoni) (1904–1982) – польський вчений, історик, бібліотекар, громадський діяч. Родом з Коломиї. Під час першої радянської окупації Львова – бібліотечний працівник, під час німецької окупації – кустош Міського архіву. У квітні 1945 виїхав до Вроцлава. Від квітня 1945 – директор Бібліотеки Вроцлавського університету, викладав у ньому. Уповноважений до прийняття і розміщення у Вроцлаві книг колишнього львівського Оссолінеуму. У березні 1947 Товариство друзів Оссолінеуму (ТРО) рекомендувало його на посаду директора Оссолінеуму. Ці обов'язки виконував до 30 червня 1949. Помер у Вроцлаві. Автор праці «Dzieje Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Stan badań i postulatu» (Wrocław, 1967) та ін.

Козачук Таїса Юхимівна (1910–1963) – радянський службовець, бібліотекар. Закінчила економічний факультет Дніпропетровського університету (1935). Член КППС (1931). У кінці 1940-х переїхала до Львова з чоловіком Василем Дудником, в. о. уповноваженого Президії АН УРСР у Львові. Працювала спочатку науковим секретарем Львівської філії БАН УРСР, а від 1949 і до смерті – завідувачем відділу рукописів. Під час її керівництва 1950 з фондів відділу було передано до відділу рукописів Інституту літератури АН УРСР архіви Івана Франка, Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки, Осипа Маковея, Василя Стефаника та багатьох інших українських письменників; у 1952 – низку архівних фондів у Державний архів Львівської області та філіал Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові, зокрема архів Греко-католицької Богословської Академії та Магістрату м. Белза.

Кордуба Мирон Михайлович (1876–1947) – український історик, історіограф, бібліограф, етнограф, педагог, публіцист, письменник. Один

з найталановитіших учнів М. Грушевського. Доктор філософії (1898), професор (1920). Дійсний член НТШ (1903). Закінчив Академічну гімназію у Львові (1893), навчався у Львівському (1893–1895) та Віденському (1895–1898) університетах. Працював у бібліотеці Віденського університету (1898–1900), учителював у Чернівцях (1900–19); водночас 1913–1914 – редактор часопису «Україна». Входив до складу Бібліотечної комісії НТШ, перейменованої 1922 у Бібліографічну комісію. Голова Історично-філософської секції (1920–1934) та член багатьох комісій НТШ; член Археографічної комісії (від 1926) та Історичної секції (від 1928) ВУАН. Декан філософського факультету Українського (таємного) університету у Львові, професор Варшавського (1929–1939). За німецької окупації у 1941–1944 – співробітник Бібліотеки НТШ і вчитель гімназій у Львові. З 1944 – професор і завкафедри історії південних і західних слов'ян. Автор праць з історії України. Зазнав переслідувань як представник школи М. Грушевського. В рукописі залишилась його велика праця – «Бібліографія історії України». В Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України зберігається його рукописна картотека (73 000 карток) з історії України, частину якої опубліковано. (Див.: *Дашкевич Я. Р.* Мирон Кордуба та його «Бібліографія історії України» / *Я. Р. Дашкевич* // Український археографічний щорічник. Нова серія. – Київ, 2001. – Вип. 5/6. – С. 16-24; *Прицак О.* Мирон Кордуба і його життя / *Омельян Прицак* // Дзвін (Львів). – 1990. – № 7. – С. 144-146; *Дашкевич Я.* Мирон Кордуба зблизька / *Ярослав Дашкевич* // Пам'ять століть (Київ). – 2001. – № 6. – С. 114-119; *Pedycz W.* Myron Korduba (1876–1947) / *W. Pedycz* // *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku.* – Rzeszów, 2007. –S. 453-466).

Косарик Дмитро Михайлович (справжнє прізвище **Коваленко**) (1904–1992) – український літератор, педагог, журналіст. Кандидат філологічних наук (1946). Родом з с. Фидрівка (тепер – Глобинецького р-ну, Полтавської обл.). Закінчив Харківський педагогічний технікум ім. Г.С. Сковороди (1926), Київський інститут народної освіти (1931), аспірантуру Харківського університету (1934). Науковий працівник Відділу шевченкознавства ІУА в Києві (1938–1947, 1948–1952). Фронтний кореспондент ЦК КП(б)У. Начальник Управління музеїв НКО УРСР (1944–1945), викладач Київського педінституту ім. О. М. Горького. У 1948 Раднарком УРСР оголосив йому сувору догану за «націоналістичні помилки», а 1952 звільнений з ІУА. Працював в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР від 1955. 1963 звільнений, відтоді на творчій роботі. Друкувався в багатьох українських журналах й газетах. Дослідник і популяризатор життя і творчості Тараса Шевченка, Давида Гурамішвілі та ін. Автор оповідань, повістей, спогадів про українських письменників. (Про нього див: *Шелест Ю.* Дмитро Косарик, націоналіст / *Юлій Шелест* // Українське слово. – 1994. – 27 жовт.; *Микитась В. Л.* Косарик-Коваленко Дмитро Михайлович / *В. Л. Микитась* // УЛЕ. – Київ, 1995. – Т. 3. – С. 11).

Кревецький Іван Іванович (1883–1940) – український історик, бібліотекар, бібліограф. Народився в сім'ї народного вчителя в с. Іванівці на Дрогобиччині (Галичина). Закінчив українську гімназію у Львові, історико-філософський факультет Львівського університету (1903–1907). Дійсний член НТШ (1907). У 1905–1914 і 1921–1939 працював бібліотекарем Бібліотеки НТШ у Львові, від січня 1940 – у Львівській філії БАН УРСР. Під час Першої світової війни був мобілізований до австро-угорської армії; згодом – підстаршина УГА. У 1920–1921 працював старшим бібліотекарем у Всенародній бібліотеці ВУАН. Проживав у Львові на вул. Чарнецького (тепер – Винниченка В.), 24, кв. 9 (1922–1940). Помер у м. Розділ. Автор праць з історії Галичини ХІХ ст. та Наддніпрянської України ХVІІ–ХVІІІ ст., бібліотекознавства і бібліографії, преси та мемуаристики, опублікованих переважно у «Записках НТШ» (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, стр. 10г, арк. 20-29*; *Стеблій Ф. Іван Кревецький – вчений і бібліотекар / Феодосій Стеблій // Галичина на перехрестях історії: по-статі. – Львів, 2011. – С. 236-251*).

Крип'якевич Іван Петрович (1886–1967) – український історик, книгознавець, академік АН УРСР. Після окупації західноукраїнських земель Червоною армією (з жовтня 1939) – завідувач кафедри історії України Львівського університету. З 1940 – завідувач Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР. За німецької окупації – один із редакторів «Українського видавництва» (Краків–Львів). З 1944 – завідувач кафедри історії України Львівського університету, декан історичного факультету, завідувач відділу Інституту історії України АН УРСР. У серпні 1946 після ліквідації у Львові академічних установ гуманітарного профілю переїхав до Києва, де працював науковим співробітником Інституту історії України АН УРСР. З травня 1948 – на підрядній посаді у Львівському етнографічному музеї, з 1951 – завідувач відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові, у 1953–1962 рр. – директор цього інституту. Автор праць з історії України, української історіографії, археографії, дипломатики, сфрагістики, нумізматики, архівістики, історичної географії, книгознавчих розвідок (напр.: «Історія України» (Нью-Йорк, Мюнхен, 1949), «Богдан Хмельницький» (Київ, 1954) та «Історичні проходи по Львові» (Львів, 1932). Домагався повернення з Польщі вивезених навесні 1944 документів Хмельницького, а також намагався перешкодити переміщенню після війни з Львівської філії БАН УРСР цінних рукописних і друкованих матеріалів до Польщі.

Куркова Євгенія Теодорівна (Kurkowa Eugenia) (1885–1970) – польський книгознавець, бібліотекар. Закінчила філософський факультет Львівського університету зі званням доктора філософії (1926). З 1921 до 1940 – в бібліотеці Львівського Оссолінеуму. Авторка рецензій і статей з бібліотекознавства та бібліографії (1927–1938). У 1940–1941 – завідувач відділу інкунабул, стародруків і рарів польського сектору Львівської філії БАН УРСР. В окупаційний період працювала старшим бібліотекарем у

II-му відділі Державної бібліотеки у Львові. Впродовж 1944–1949 – на попередній посаді завідувача відділу стародруків ЛфБАН УРСР. З 30 серпня 1949 – завідувач відділу рідкісної книги. У 1946 займалася відбором стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Звільнена за скороченням штатів 15 березня 1950. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 154, арк. 34-67*).

Курчаба Зиновій (Зенон) Іванович (1901–?) – правник, педагог, бібліотечний працівник. Закінчив правничий факультет Львівського університету (1927), магістр права. Впродовж 1928–1944 працював нотаріусом у містечках Кам'янка-Струмилова та Радехів Львівської обл., учителював у Львові. Від листопада 1944 займав різні посади у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР: головний бібліотекар відділу комплектування, старший бібліотекар кабінету мистецтва, завідувач кабінету мистецтвознавства (від 1947 до травня 1948), старший бібліотекар відділу концентрації та обміну, завідувач цього відділу (від 1949). Був призначений бригадиром у групі для відбору друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. У 1950 звільнений як такий, що «не має політичної довіри». (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 154, арк. 68-91*).

Куц Олег Павлович (1914–1982) – функціонер радянських спецслужб, бібліотечний працівник. Народився у м. Олександрівську на Запоріжжі. Член ВКП(б) (1940), закінчив Запорізький металургійний технікум та три курси Дніпропетровського металургійного інституту. Навчався екстерном на історичному факультеті Київського та Львівського університетів (1948–1952). У 1938–1941 – оперативний працівник органів НКВС, у воєнний час працював на фронтівій оперативній роботі, згодом – в органах МДБ Києва, з 1949 – в Управлінні МДБ по Львівській обл., звідти вийшов у запас на пенсію. Брав участь в організації радянського партизанського руху в Україні й Чехословаччині, у знищенні українського підпілля. У вересні 1950 прийнятий на посаду завідувача відділу спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР, а з 1 березня 1952 – в. о. заступника директора з наукової роботи. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 154 : Особова справа Куца Олега Павловича*). У липні 1952 підписав акт про прийняття та акт на знищення експонатів із Львівського державного музею українського мистецтва, переданих без відповідної документації на зберігання до відділу спецфондів бібліотеки – творів живопису, графіки та скульптури відомих українських митців XVIII–XX ст., які мали начебто «націоналістичний характер». Проходив свідком у цій справі, покараний не був. Вийшов на пенсію 15 серпня 1972 р.

Левицька Іванна Михайлівна (1888–1970) – українська громадсько-політична й освітня діячка, член Городоцького повітового комітету Української Національної Ради ЗУНР, бібліотечна працівниця. Сестра пластового діяча Северина Левицького (1890–1962) і громадсько-політичної діячки

Ольги Басараб (1889–1924). У 1908–1912 – вчителька початкової школи в с. Лукавець, Пукові, а потім 5–7 класів неповно-середньої школи в м. Яворові (1912–1916), 5–7 класів в м. Городку (1916–1926). У 1926–1940 – вчителька у фахових школах, у 1940–1941 – старший лаборант у літературно-мовному кабінеті Педагогічного інституту у Львові. У 1941–1944 – вчителька 5–7 класів у школах № 10 і 11 у Львові. В кінці серпня 1944 була переведена з посади головного бібліотекаря відділу обслуги читачів і бібліографії Львівської філії БАН УРСР на посаду керівника цього відділу, на якій перебувала до 1946. У 1945–1946 екстерном закінчила повний курс історичного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка й одержала кваліфікацію історика. Очолювала кабінет марксизму-ленінізму, а з середини квітня 1946 – на посаді завідувача кабінету дитячої і юнацької літератури. До кінця липня 1949 – на посаді завідувача кабінету І. Франка, відтак була переведена на посаду бібліотекаря відділу фондів та обслуговування читачів. Неодноразово одержувала подяки за сумлінну працю. Однак, за характеристикою, яку видав директор А. Одуха: «В кінці грудня місяця 1949 р. на загальних зборах робітників бібліотеки робота т. Левицької була піддана жорсткій критиці і загальні збори винесли ухвалу просити дирекцію про звільнення т. Левицької з роботи. Тов. Левицька на цих же зборах мала націоналістичні виступи і ще до закінчення зборів подала заяву про звільнення». 18 січня 1950 вона була звільнена «за власним бажанням». (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 157, арк. 40-70).

Литвин Костянтин Захарович (1907–1994) – радянський компартійний діяч. Від 1939 до 1941 – секретар Сталінського обкому КП(б) України з пропаганди і агітації; 1941–1944 – заступник завідувача Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У; 1944–1946 – секретар ЦК КП(б)У по пропаганді і агітації; 1946–1949 – 3-й секретар ЦК КП(б)У; 1946–1950 – член Оргбюро ЦК КП(б)У; 1949–1966 – член ЦК КП(б) – КП України; 1949–1950 – секретар ЦК КП(б)У по пропаганді і агітації; 1950 – 1951 – заступник Голови РМ УРСР; 1951 – 1953 – 2-й секретар Львівського обкому КП(б) – КП України; 1953–1956 – міністр культури УРСР; 1956–1963 – голова Президії Українського товариства дружби і культурних зв'язків з іноземними державами; 1963–1966 – уповноважений Ради у справах релігійних культів при РМ УРСР; 1966–1974 – уповноважений Ради у справах релігій при РМ СРСР по УРСР; 1974–1979 – голова Ради у справах релігій при РМ УРСР. Під приводом боротьби з українським буржуазним націоналізмом у мистецтві брав активну участь в організації знищення та розграбування експонатів у західноукраїнських музеях. Навесні 1952 було складено список з 2115 мистецьких творів Львівського музею українського мистецтва, що підлягали вилученню та знищенню, серед яких – полотна українських художників О. Новаківського, М. Сосенка, Ф. Красицького, П. Холодного, М. Бойчука, С. Гординського, О. Кульчицької,

М. Глуценка, Г. Нарбути та ін. (портрети Січових стрільців, діячів греко-католицької церкви, роботи митців, засуджених як «буржуазні націоналісти»). Ще до того, у серпні 1951, з фондів музею було вилучено понад 2500 книг. На початку серпня 1952, скориставшись відпусткою директора музею Іларіона Свенціцького, секретар Львівського обкому партії К. Литвин підписав наказ, згідно з яким культурні цінності двома вантажівками за три рейси перевезли до Львівської бібліотеки АН УРСР «для знищення націоналістичних антирадянських експонатів». Раніше сюди ж звезли 4,5 тис. історичних книг та два ящики музейної зброї. За словами свідків тих подій, крематорій для мистецтва димів над містом кілька днів. 1955, перебуваючи на посаді міністра культури УРСР, наказом зобов'язав керівництво музеїв Львівського історичного, українського мистецтва, картинної галереї до 15 грудня 1955 скласти списки на експонати, «пов'язані з діяльністю різних українських і польських буржуазно-націоналістичних організацій, та картини, які за своєю ідейною спрямованістю не можуть експонуватися», з метою їх вилучення з фондів цих закладів. Проте в квітні 1956 новий міністр культури УРСР І. Шаблій скасував рішення попередника і повернув списки назад, оскільки «знищувати ці матеріали недоцільно, тому що вони можуть мати інтерес для окремих дослідників при вивченні історичних матеріалів».

Луцик Роман Ярославович (1900–1974) – український книгознавець, бібліотечний працівник. Народився у с. Лука (пов. Бучач, Тернопільське в-во). Син священика, від серпня 1915 до травня 1917 перебував в евакуації в м. Ростові-на-Дону (Росія), де закінчив 6-й клас гімназії. В січні-листопаді 1918 служив в австрійській армії (за автобіографією), хоча, за спогадами Я. Дашкевича, був офіцером Української галицької армії, а пізніше визнавав себе москвофілом. У 1921/1922 закінчив гімназію у м. Дубно на Волині. Відтак навчався на гуманітарному факультеті Львівського університету (1926–1932). У 1927–1932 заробляв приватними уроками. Впродовж 1932–1939 – керівник бібліотеки й архіву Товариства ім. М. Качковського, у 1933–1939 – працівник бібліотеки товариства «Галицько-руська матиця» у Львові. 1939–1941 – вчитель російської мови у неповній середній школі № 43. Від вересня до грудня 1941 – працював у канцелярії Будівельного бюро 2-го міського р-ну. Від 1 березня 1942 – науковий працівник Державної бібліотеки у Львові. У березні 1944 прийнятий на тимчасову посаду головного бібліотекаря відділу опрацювання Львівської філії БАН УРСР, від 11 листопада 1944 – бібліограф. Працював у відділах: рукописів, спецфондів (до травня 1945), стародруків. Від 7 травня 1946 – головний бібліотекар відділу комплектування. 16 березня 1950 очолив кабінет рідкісної книги, (1966 реорганізований у відділ), яким керував до 1973. Член і секретар Львівської комісії з відбору видань з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946; займався відбором

стародруків. Член спільної комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії БАН УРСР для вибіркової перевірки книг на виявлення антирадянських видань. Співавтор (разом з О. Кущем) бібліографічного покажчика «Ватикан – натхненник мракобісся і світової реакції» (Львів, 1954), статей про слов'янські стародруки XV–XVII ст. у фондах Львівської бібліотеки АН УРСР. Звільнений 11 березня 1974 у зв'язку зі смертю. Проживав у Львові на вул. Піліховській (потім – Пелехатого К., тепер – Єрошенка В.), 9, кв. 4. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 203, арк. 150-213*).

Любчик Василь Олексійович (1913–1987) – графік, живописець і педагог. Член Спілки художників України (1946). Учасник Другої світової війни. Закінчив Краснодарський художній технікум (1932), Київський художній інститут (1941). Працював у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва: у 1946–1949, 1954–1987 – старший викладач, професор, завідувач кафедри живопису. Наприкінці 1949 призначений заступником директора Музею українського мистецтва (тепер – Національний музей ім. митрополита Андрея Шептицького у Львові). Керуючись вказівками другого секретаря Обкому партії К. Литвина, створив комісію з перевірки бібліотечного і музейного фонду, на той час опечатаного працівниками МДБ. Всього за 1950–1953 з бібліотеки музею вилучено до спецфонду понад 4000 різних книжок, а до архіву МДБ – 138 томів і папок рукописних матеріалів. Також знищено нереалізовані накладки музейних видань 1913–1939. У липні-серпні 1952 до спецфонду музею було вилучено бл. 2000 творів мистецтва і передано їх для знищення до спецфонду Львівської БАН УРСР. В. Любчик, М. Пигель, І. Панченко, О. Куц підписували таємні акти про передачу і знищення творів, виготовлені постфактум у львівському Облліті. Під час обшуків, проведених у 1957 в помешканнях працівників спецфонду БАН УРСР та музею, у Любчика було знайдено 5 музейних експонатів: портрет М. Грушевського роботи І. Труша, пейзаж В. Кричевського «Ріка Псьол у Ворожбі», портрет сотника УСС С. Ґорука роботи О. Куриласа, олійний етюд М. Анастасієвського та рисунок Джованні Батіста Тьєполо «Святий Себастьян», які (за винятком останнього) рахувались вилученими до спецфонду. Крім того, він привласнив близько 200 книжок і фотографій із книгозбірні та фототеки музею. В липні 1957 його засудили до 10 років ув'язнення за зберігання контрреволюційних націоналістичних видань та привласнення державного майна. Через два з половиною місяці колегія Верховного суду УРСР скасувала вирок, врахувавши «відданість підсудного радянській владі». У біографічній статті про Любчика в ЕСУ згадки про справу 1952 року немає. (Про нього див.: Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові / авт.-упоряд.: *Володимир Арофікін, Данута Посацька*. – Київ ; Львів, 1996. – С. 7-17. З інших позицій про нього пише Роман Горак у книзі «Львівські історії» (Львів : Апріорі, 2016, с. 163-173).

Лютманова (Стоклоса-Лютманова) Францішка Мартинівна (Lutmanowa Franciszka) (1905–1992) – польська бібліотечна працівниця, вчителька. Народилась у м. Стрию. Навчалася на філософському факультеті Львівського університету (1927–1932). У 1934–1939 працювала вчителькою гімназій у Стрию і Львові. 1934 одружилась у Львові з істориком і бібліотекарем львівського Оссолінеуму Тадеєм Лютманом. Від 1 червня 1940 – бібліотекар відділу комплектування Львівської філії БАН УРСР, від червня 1944 – старший бібліотекар відділу опрацювання, від 1 листопада 1944 – бібліотекар відділу обслуговування читача, у 1945 – старший бібліотекар відділу рукописів та рарів Польського сектору, ЛфБАН УРСР. Від 14 серпня 1946 – старший бібліотекар відділу обслуговування читача, від 16 серпня 1947 до 7 березня 1949 – бібліотекар відділу опрацювання. (ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 157, арк. 159-175). Займалася відбором друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. Проживала у Львові на вул. Александровича (тепер – Переяславська), 20, кв. 4. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10г, арк. 182-187). Виїхала до Польщі. Похована в м. Ельблонгу, на муніципальному цвинтарі Дембіца.

Люфтова Марія Янівна (Белянка-Люфтова Марія, Bielanka-Luftowa Maria) (1892–?) – польська бібліотечна працівниця. Народилась у Дрогобичі в родині гімназійного вчителя. Початкову освіту здобула у Дрогобичі, середню – у Львові. Закінчила філософський факультет Львівського університету (1911–1917). Під час Першої світової війни навчалася у Віденському університеті (1914–1915). Від 1917 працювала приватною вчителькою, а від 1930 – літературним критиком і бібліотекарем у Спілці польських письменників (1934–1939). Авторка праць з літературознавства та літературної критики. Від червня 1940 – бібліотекар відділу комплектування та бібліограф у Львівській філії БАН УРСР. У 1941 працювала в бібліотеці за договором. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10г, арк. 188-190). Через єврейське походження чоловіка під час німецької окупації не працювала. Від серпня 1944 – знову в ЛфБАН УРСР на посадах бібліотекаря і старшого бібліотекаря, бібліографа відділів обслуговування, опрацювання, кабінету Марксизму-ленінізму. Брала участь у відборі друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. У 1950 працювала в складі бригади з реорганізації систематичного та алфавітного каталогів, в 1951 в складі бригади по розбору фондів концентрації, а з вересня 1952 – з перевірки фондів у книгосховищах центрального корпусу, де також займалася вилученням каталожних карток. Проживала у Львові на вул. Сенкевича, 2, кв. 3.

Мазепа Іван Ілліч (1906–1974) – український вчений-зоолог, радянський партійний діяч. Член ВКП(б) з 1932. Народився у родині селянина-середняка у с. Ярошівка Прилуцького пов. Полтавської губ. У 1923 закінчив семирічну школу, а у 1925 – Роменську сільськогосподарську

профшколу. У 1925–1929 – студент природничого факультету Полтавського інституту народної освіти. У 1929–1941 – на викладацькій роботі в Полтавському державному педагогічному інституті: старший лаборант кабінету зоології, асистент, у 1938–1939 – декан природничого факультету, заступник директора інституту з навчальної і наукової роботи. У 1941 був евакуйований у східні райони РРФСР, працював лектором Тюменського міського комітету ВКП(б), був начальником Політвідділу Красногорської машинно-тракторної станції (МТС) Ісетського району Омської області РРФСР. У 1943–1944 – секретар Полтавського обкому КП(б)У з пропаганди, 1944–1946 – секретар Львівського обкому КП(б)У з пропаганди, у січні 1946–1948 – 2-й секретар Львівського обкому КП(б)У, у 1949 захистив кандидатську дисертацію «Куток живої природи в середній школі». Від 11 січня 1951–1953 – міністр кінематографії УРСР, у 1953–1956 – заступник міністра культури УРСР. Потім працював на викладацькій роботі в Київському державному педагогічному інституті та Київському державному університеті ім. Шевченка. У 1956–1965 – доцент, а у 1965–1974 – в. о. професора кафедри зоології безхребетних Київського державного університету ім. Шевченка. Розробляв ряд питань з методики викладання зоології у вищій та середній школах. У 1972 – вересні 1974 – декан біологічного факультету КДУ ім. Шевченка.

Звинувачував журнал «Радянський Львів» у друкуванні шкідливих творів, зокрема статті Івана Крип'якевича «Перші зв'язки Західної України з Росією», в якій автор протягував націоналістичну концепцію «школи» Грушевського». На думку І. Мазепи, «учні й послідовники Грушевського – Крип'якевич, Кордуба, Возняк та інші, що працювали і працюють у вищих учбових закладах, в інститутах Академії наук УРСР, протягували ворожі буржуазно-націоналістичні концепції в своїх лекціях і не діставали належної відсічі». На поч. травня 1955 заступник міністра культури УРСР І. Мазепа звернувся до відділу науки і культури ЦК КПУ з доповідною запискою «Про стан кінообслуговування в УРСР», в якій охарактеризував процес дублювання кінострічок українською мовою як незадовільний – питома вага таких копій у загальному фільмофонді УРСР була дуже низькою: із 35 тис. художніх стрічок, у т. ч. 25 тис. радянських, лише п'ять тис. продубльовано українською мовою.

Малицька Костянтина Іванівна (псевд.: Віра Лебедова, Чайка Дністрова; 1872–1947) – українська письменниця, педагог, діячка жіночого руху, перекладач, бібліограф. Авторка тексту пісні: «Чом, чом, чом, земле моя». Вчителювала на Буковині й Галичині, до Львова прибула 1906. Входила до Головного відділу УПТ «Рідна школа». В роки Першої світової війни в час окупації росіянами Галичини була вивезена у Сибір. Після повернення деякий час редагувала часопис для дітей та молоді «Дзвінок». За німецької окупації Львова – короткий час очолювала жіночу організацію «Жіноча служба Україні», працювала в жіночому кооперативі народного промислу «Українське народне мистецтво». Від 1 серпня 1944 –

у Львівській філії БАН УРСР – спочатку головний бібліотекар відділу опрацювання фондів, згодом – старший бібліограф відділу бібліографії, де збрала цінну картотеку «Бібліографія української дитячої літератури» від найдавніших часів до 1946 (2977 карток), доля якої невідома. Разом з Я. Дашкевичем, М. Штелігою та Й. Суховерським уклала картотеку до Репертуару української книги (1945–1948). Мешкала у Львові на вул. Лісній 17, похована на Личаківському цвинтарі. (Про неї див.: *Кострова М.* Костянтина Малицька у видавничому русі Львова кінця XIX – початку XX ст. / *Майя Кострова* // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 75–89; *ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 159, арк. нумерований*).

Маньковський Тадеуш Володимирович (Mańkowski Tadeusz) (1878–1956) – польський історик мистецтва, адвокат. Автор праць з історії культури і мистецтва Львова, історії вірменів Польщі, східного мистецтва. Закінчив правничий факультет Львівського університету (1904). Працював у львівському Оссолінеумі (1898–1902). З 1939 – дійсний член Польської Академії наук. З 1941 – старший бібліотекар, потім – науковий працівник і завідувач відділу мистецтва Львівської філії БАН УРСР (1944–1945). Під час війни (до липня 1942) – керівник Бібліотеки Баворовських у складі II відділу Державної бібліотеки у Львові. 1945 виїхав до Кракова, де 1945–1951 очолював Національний музей на Вавелі (Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu). Як близький приятель М. Гембаровича, після виїзду активно листувався з ним про вивезення зі Львова колекцій колишнього Оссолінеуму та всіляко допомагав у цьому. Очевидно, у 1952–1956 зберігав як депозит рисунки західноєвропейських майстрів (в т. ч. рисунки Дюрера, Рембрандта та ін.) з колишньої збірки Музею ім. Любомирських у Львові, які 1956 передав до відділу графіки Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві. 1948 одержав ступінь доктора мистецтвознавства у Ягеллонському університеті, в якому впродовж 1947–1955 викладав історію мистецтва Близького Сходу. 1951 покинув роботу на Вавелі, після чого очолив кабінет гравюр Польської академії наук. Від 1953 – член Польської Академії Наук і Наукового товариства у Варшаві. 1947 року відзначений Офіцерським хрестом Ордена Відродження Польщі.

Меженко (Іванов) Юрій (Юр) Олексійович (1892–1969) – український літературознавець, критик, бібліограф, публіцист. З 1934 – головний бібліотекар консультаційно-бібліографічного відділу Державної публічної бібліотеки ім. М. Салтикова-Щедрина у Ленінграді; з 1944 – викладач історії російської бібліографії Ленінградського інституту культури. У 1945 повернувся в Україну, був призначений директором Бібліотеки АН УРСР, працював на цій посаді до 1948. Входив до складу урядової Міжвідомчої комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці (1945). У 1946 вживав активних заходів щодо вивезення із фондів Львівської філії БАН УРСР рукописних матеріалів, які стосуються життя та діяльності Лесі Українки, фондів юдаїки та гебраїки,

дублетних спецфондівських видань. (Докладніше про діяльність Меженка у післявоєнний період див.: Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945–1969) / упоряд. : Р. Дзюбан, Г. Сварник ; наук. ред. Я. Дашкевич. – Львів, 2009. – XXXVIII, 374 с., іл. – (Епістолярій).

Назаренко Іван Дмитрович (1908–1985) – український радянський історик, філософ, громадсько-політичний і державний діяч. Від травня 1945 до 1946 – заступник завідувача Відділу пропаганди та агітації ЦК КП(б)У, заступник начальника, начальник Управління пропаганди і агітації ЦК КП(б)У. У 1946 – редактор журналу «Пропагандист і агітатор». Від 10 липня 1946 до 28 травня 1948 – секретар ЦК КП(б)У з пропаганди та агітації. В 1947–1948 навчався в Академії суспільних наук при ЦК ВКП(б), захистив канд. дисертацію з філософії. Впродовж 28 січня 1949 – 26 червня 1956 – секретар ЦК КПУ (до 1952 – ЦК КП(б)У) і до 23 вересня 1952 – член Організаційного бюро ЦК КП(б)У. В 1956–1974 – директор Інституту історії партії при ЦК КП України. Доктор філософських наук (1962), професор (1964). У 1949–1976 – член ЦК КП(б)У/КПУ, 1950–1956 – член Політбюро, бюро Президії ЦК КП(б)У/КПУ. Депутат Верховної Ради СРСР 4-х скликань, Верховної Ради УРСР (1947–1975). У 1976–1982 – заступник голови правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Одуха Антон Захарович (1910–1967) – функціонер радянських спецслужб, герой Радянського Союзу (1944). Родом із с. Янушівка (тепер – с. Іванівка Славутського р-ну Хмельницької обл.). Закінчив індустріальний технікум у м. Шепетівка (1928–1932). У 1932, 1934–1936 працював електротехніком у Харкові і Славуті. У 1932–1934 служив у військах НКВС (102 полк внутрішніх військ) у м. Тула (за іншими даними – м. Москва, Росія). Був скерований в однорічну школу молодших командирів військ НКВС, але школи не закінчив через арешт. У 1936–1937 – вчителював у с. Бараньє Славутського р-ну, 1937–1941 – директор початкової школи у с. Стригани. Навчався на педагогічних курсах у м. Славута (1937). Під час Другої світової війни керував підпільною радянською парторганізацією у Славутському р-ні. Від 1942 – командир партизанського загону ім. Михайлова, перетвореного у 1943 на партизанське з'єднання, що діяло до 1944 на території тодішніх Кам'янець-Подільської, Волинської, Рівненської та Тернопільської областей. Нещадно боровся з українськими патріотами-націоналістами, вояками УПА. У 1945–1946 – заступник голови Кам'янець-Подільського обласконкому депутатів трудящих у м. Проскурові. Навчався на історичному факультеті Київського державного університету (1946–1948), у 1949 – на третьому курсі Бібліотечного інституту ім. В. М. Молотова у Москві. 1 грудня 1948 призначений на посаду директора Львівської філії БАН УРСР (*ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 157, арк. 12; оп. Зос, спр. 133 : Особова справа Одухи Антона Захаровича, арк. 1-29*). 5 квітня 1957 «звільнений від обов'язків директора Львівської бібліотеки

АН УРСР за власним бажанням у зв'язку з поганим станом здоров'я» (ЛННБУ. *Архів, оп. Зос, спр. 64, арк. 46*). Під час його керівництва відбувався ідеологічний погром бібліотеки. Зокрема у грудні 1949 він наказав знищити 180 тис. примірників релігійних видань, неодноразово наказував проводити чистки книгосховищ та підручного фонду відділу української літератури (колишньої Бібліотеки НТШ), вилучаючи звітти «ідеологічно шкідливі» видання. На початку 1950 провів атестацію працівників бібліотеки, звільнивши близько двадцяти «політично неблагонадійних» спеціалістів. Проходив свідком по справі В. Любчика (1952, знищення творів мистецтва Львівського державного музею українського мистецтва). З 1956 – персональний пенсіонер.

Олексин Петро Іванович (1899–?) – український бібліотечний працівник. Отримав 4-класну шкільну освіту. До 1940 працював у Бібліотеці НТШ у Львові. Після Другої світової війни – на посаді бібліотекаря у відділі опрацювання Львівської філії БАН УРСР, брав участь у впорядкуванні книгосховища на вул. Радянській 24. У 1949–1950 був відповідальним за колекцію раритетів з кол. Бібліотеки НТШ. Разом з Б. Ф. Грабовською уклав покажчик до часопису «Україна» 1924–1932 рр. У 1950 звільнений за скороченням штату і відправлений «на виробництво» з причини «малої освіти». (Див.: *Ревера Б. Відділ україніки / Богдана Ревера // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 479-481*).

Ольшевич Вацлав Адольфович (Olszewicz Wacław) (1888–1974) – польський економіст, історик, бібліотекознавець, доктор Брюссельського університету (1910). Нар. у Варшаві, закінчив Вищу школу суспільних наук у Парижі (1908), Брюссельський університет (1910). Працював бібліотекарем у Паризькій філії бібліотеки ПАН (1910–1912), Публічній бібліотеці в Закопаному (1912–1915), Бібліотеці Красінських у Варшаві (1916–1918), бібліографом і консультантом у Державному департаменті (1918–1924). У 1924–1938 працював керівником статистики та консультантом-бібліографом у Спілці польських металургів, викладав в Інституті соціальних і економічних наук у м. Катовицях. У вересні 1939 переїхав до Львова. У Львівській філії БАН УРСР працював від липня 1940 до червня 1941 завідувачем відділу концентрації та обміну. У лютому 1941 приймав збірки книжок і рукописів колишніх монастирських бібліотек з Державного обласного історичного архіву у Львові. 22 серпня 1944–1948 – керівник відділу обслуговування читачів і бібліографії, від 26 жовтня 1944 – відділу обслуговування читачів. Під час німецької окупації працював у II відділі (Оссолінеум) Державної бібліотеки у Львові. Від 30 квітня 1949 – завідував кабінетом дитячої та юнацької літератури. 21 липня 1949 переведений на посаду старшого бібліотекаря. Звільнений за скороченням штатів 18 січня 1950. Перед Другою світовою війною проживав у Львові на вул. Михальського (тепер – Івасюка В.), 18. (ЛННБУ. *Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10д, арк. 169-177; спр. 161, арк. 116-140*). У 1946 – член

Львівської комісії з відбору видань з фондів колишньої бібліотеки Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці; займався відбором друків XIX–XX ст. У 1950–1951 працював на обласній книжковій базі. Бібліограф (1952), старший лаборант (1953–1961) Відділу економіки Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові. Помер у Львові, похований на Янівському кладовищі.

Осечинський Василь Костянтинівич (1904–1981) – радянський історик. У 1944–1969 – завідувач, 1969–1973 – доцент кафедри історії СРСР Львівського державного університету. Одночасно, у 1945–1949 був директором Наукової бібліотеки ЛДУ, керував усуненням з відкритого доступу наукових і публіцистичних праць М. Грушевського та його учнів, сховавши їх у т.зв. спецфондах. Писав погромницькі статті проти «буржуазно-націоналістичної «школи» Грушевського». (Про це див.: *Дашкевич Я. Р.* Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів / *Я.Р. Дашкевич* // Михайло Грушевський і львівська історична школа : матеріали конф., Львів, 24-25 жовт. 1994 р. – Нью-Йорк ; Львів, 1995. – С. 32-98).

Павенцький Олександр Львович (1890–1982?) – український правник-юристоконсульт, бібліограф, поліглот. Народився у Львові, закінчив юридичний факультет Львівського університету (1913), університету в Ростові-на-Дону (1917, кандидат права). Екстерном закінчив Празький університет (1921). У 1921–1940 працював в адвокатських конторах Ужгорода, Мукачева, Львова, у 1930-х як адвокат захищав підсудних у процесах проти ОУН. Під час війни в 1941–1943 – службовець союзу цукроварень, потім працював в аграрному банку. У 1942 – адвокат для ненімецьких судів у Львові. Від жовтня до грудня 1944 – правничий дорадник при Львівській філії АН УРСР. Від лютого до 31 травня 1945 працював за договором у ЛфБАН УРСР, потім викладав російську мову у Львівському медінституті. Старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки АН УРСР (1946). Від 1 грудня 1946 – завідувач кабінету єврейської літератури у ЛфБАН УРСР (1946–1948). Від 1948 – бібліограф бібліографічного відділу, працював над підготовкою «Бібліографії енергетичних ресурсів західних областей УРСР» (Львів, 1948), укладав картотеку «Бібліографія мінеральних ресурсів західних областей УРСР», доля якої невідома. Разом з Ю. Заяцем уклав «Бібліографію праць М. П. Драгоманова» (1947, неопублікована). Звільнений 18 січня 1950 за власним бажанням. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 163, арк. 1-25*). Заступник уповноваженого АН УРСР для львівських установ. За спогадами Я. Дашкевича, був порядною людиною, вважав себе «старорусином», а в паспорті писався «русский». Помер і похований у Львові на Личаківському цвинтарі (у гробівці Юліана Заяця). (Про нього див.: *Пономаренко М.* Видавнича діяльність Львівської бібліотеки Академії наук УРСР (1956–1959): події, тематика, персоналії / *Марта Пономаренко* //

Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2012. – Вип. 4 (20). – С. 39-40). Архів д-ра О. Павенцького (Павенського), зокрема матеріали Варшавського процесу 1935 р. проти С. Бандери і товаришів, зберігається у його родині (див.: *Онишко Л.* Катерина Зарицька: Молитва до сина / *Леся Онишко.* – Львів : Світ, 2002. – С. 41).

Пайончковський Францішек Францішкович (Pajaczkowski Franciszek) (1905–1970) – польський мистецтвознавець, історик театру, бібліотечний працівник. Народився у с. Бродах, пов. Вадовичі, Краківського в-ва. Закінчив філологічний факультет Львівського університету (1931). Від 1 січня 1927 працював бібліотекарем у Бібліотеці Національного закладу ім. Оссолінських у Львові, від 1931 до 1939 – завідувачем відділу обслуговування читачів. Від 1 січня 1940 – у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, з травня 1940 – керівник кабінету бібліотекознавства. Під час німецької окупації (від серпня 1941 до липня 1944) працював у II відділі (Оссолінеум) Державної бібліотеки у Львові на посаді завідувача відділу каталогізації. Від 20 серпня 1944 до 7 червня 1946 – керівник відділу опрацювання польської літератури. У 1946 займався відбором друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. У Львові проживав на вул. св. Софії (тепер – частина вул. І. Франка), 8, кв. 5. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 163, арк. 51-59*). У 1946 виїхав до Польщі. З 1951 – перший директор відновленого Оссолінеуму у Вроцлаві (з 1960 – віце-директор) і редактор «*Rocznika Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*». Автор спогадів «*Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928–1948)*» (1948), «*Pierwsze dni Ossolineum we Wrocławiu*» (1967), досліджень з історії польської літератури і культури, зокрема про львівські театри.

Пашкевич Іван Омелянович (1880–1959) – український бібліотекознавець, бібліограф, педагог, професор. Народився в м. Самборі. Закінчив юридичні факультети Львівського і Краківського університетів (1898–1902) і філологічне відділення філософського факультету Львівського університету (1908). Вчитель II Державної гімназії у Львові (1909–1914). Під час Першої світової війни служив в австрійській (1914–1918) та галицькій (1918–1919) арміях, перебував у польському полоні (травень 1919 – листопад 1920). Від грудня 1920 до січня 1940 працював учителем німецької мови у гімназіях Жовкви та Львова. Від січня 1940 до червня 1941 – бібліотекар і вчений секретар Фундаментальної бібліотеки Львівського університету. Під час німецької окупації від червня 1941 перебував в евакуації на території Новосибірської та Кемеровської областей РРФСР, де працював скрипалем в оркестрі українського Театру ім. Шевченка, а в 1943–1944, за сумісництвом, учителем німецької мови в м. Кемерово. Разом з театром в липні 1944 повернувся в Україну. Від січня 1945 працював у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, спочатку на посаді головного бібліотекаря, пізніше – завідувача відділу опрацювання (1945–1950), головного бібліотекаря відділу бібліографії (1950–1957).

У 1946 займався відбором друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Проживав у Львові на вул. Виспянського (тепер – Вишенського І.), 11, кв. 5. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 163, арк. 112-168; Литвин Т. Іван Пашкевич (1880–1959) – бібліотекознавець, педагог, краєзнавець / Тамара Литвин // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаніка. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 641-658*).

Пащенко Олександр Софонович (1906-1963) – український графік, народний художник УРСР (від 1960). Заслужений діяч мистецтв УРСР, член-кореспондент Академії мистецтв СРСР (від 1954). Член ВКП(б)У (від 1939). У 1940–1951 був заступником голови Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР. У 1940–1944 – голова правління Спілки художників УРСР. Від 1946 – викладач, від 1947 – професор Київського художнього інституту, в 1955–1963 – його ректор. У червні 1946 був у складі української урядової делегації для передачі історичних і культурних цінностей Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки.

Пацин Микола Петрович (1904–1958) – радянський мистецтвознавець. Голова Комітету в справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР, голова урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки (1946). Архів М.П. Пацина переданий до ЦДАМАМ (*ф. 185 : Пацин Микола Петрович (1904–1958), мистецтвознавець, оп. 1, од. зб. 47 (1919–1958 рр.)*).

Петренко Андрій Аврамович (1884–1957) – український театральний діяч, бібліотечний працівник. Народився у с. Супрунівка, Полтавського пов., Полтавської губернії в козацькій родині. Закінчив реальну гімназію в м. Полтаві (1903), три курси економічного факультету Петербурзького торговельного інституту (1914). У 1900–1918 – на різних посадах в управліннях будівництва російських залізниць. Починаючи від 1906 до кінця життя працював в українських аматорських і професійних театрах. В часи визвольних змагань брав у них діяльну участь, зокрема був членом дипломатичної місії УНР при уряді незалежної тоді Грузинської республіки в Тифлісі. Від 1921 у Львові – артист Українського драмтеатру, пізніше – робітник на фабриці цукерок (1923–1926) та адміністратор видавництва товариства «Просвіта» (1927–1939), у т.ч. редакції «Життя і знання». З приходом радянської влади від 1 жовтня 1939 до 1 червня 1941 – головний адміністратор і постачальник будівництва Українського драматичного театру ім. Лесі Українки. З початком війни у 1941 перебував на посаді директора Львівського оперного театру, з якої був звільнений наступного року. 1 листопада 1942 прийнятий діловодом у відділ культурної праці Українського центрального комітету у Львові, де працював до 30 березня 1944. З наступом Червоної армії виїхав до м-ка Криниці на Лемківщині з метою заснування бібліотеки для біженців, там

тяжко захворів. 30 серпня 1944 приїхав до Відня, де лікувався і жив до 6 травня 1945, коли був заарештований СМЕРШем і відправлений до львівської тюрми. Звільнений 9 липня 1945 у важкому стані. Від 16 серпня до 30 вересня 1945 працював у Львівському оперному театрі, потім – від 1 жовтня 1945 до 20 квітня 1946 – в Облкультторзі товарознавцем. 16 квітня 1946 був прийнятий на посаду старшого бібліотекаря Львівської філії БАН УРСР. Впорядковував фонди колишньої Центральної василіанської бібліотеки у Львові у приміщенні Святоонофріївського монастиря на вул. Жовківська (тепер – Хмельницького Б.), 36. Займався пошуком, концентрацією та опрацюванням фондів, а від 1947 також підготовкою їх до вивезення, щоб звільнити місце для відділу концентрації та забороненої літератури, вилученої з колишньої Бібліотеки НТШ. 29 серпня 1947 був заарештований і того ж дня звільнений з роботи. (Гуцаленко Т. Службовий щоденник А. Петренка 24.IV.1946–16.VIII.1947: перебіг концентрації та розподіл фондів «Центральної василіанської бібліотеки у Львові» / Тетяна Гуцаленко // Записки АНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 358-408; *Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 163, арк. 180-188*). Зберігся лист А. Петренка після повернення з ув'язнення від 27 червня 1953 до акад. М. Возняка: «Моє становище катастрофальне, соцобезпечення Шевченківського району справу з моєю пенсією тягне і кінця не видко. Я приїхав до Львова 30.IV, живу й перебуваю з ласки і жертовності приятелів і добродієк, але це вичерпується. Я зараз хворію, вчора зі мною був обморок [...] З 1 серпня с. р. я піду до праці в бібліотеку АН і зможу ратами Вам звернути. [...] Лист належн[ий] знищенню». Від 1945 до 1947 проживав у Львові на вул. М. Кривоноса, 35, кв. 6. (*АННБУ. ВР, ф. 29 (М. Возняка), спр. 424, п. 108, арк. 1-1 зв.*). Докладніше про другий арешт і слідство у справі Петренка, звинуваченого у 1948 за статтями 54-1 «а» та 54-11 УК УРСР і висланого для відбуття покарання терміном на 5 років у виправно-трудоий табір «Песчлаг» (Казахстан) і звільненого з заслання 25 квітня 1953, йдеться в дослідженні театрознавця С. Максименко (*Максименко С. Фрагменти кримінальної справи Андрія Петренка – першого директора українського театру міста Львова – Львівського оперного театру (1941–1942) / Світлана Максименко // Студії мистецтвознавчі (Львів). – 2008. – № 2. – С. 68-79*).

Печенюк Віктор Іванович (1911–?) – рад. бібліотечний працівник, адміністратор. Уродженець м-ка Бобринець (тепер – райцентр Кіровоградської обл.). Закінчив Педінститут у м. Орджонікідзе за спеціальністю географія, геологія. Учасник Другої світової війни, нагороджений орденом Червоної зірки, медалями «За оборону Кавказу» і «За перемогу над фашистською Німеччиною». Від 1 січня 1945 – заступник директора Львівської філії БАН УРСР з адміністративно-господарських питань. За сумісництвом працював на посаді старшого бібліотекаря картосховища, з якої був звільнений 1 березня 1946. (*Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 163, арк. 194-195*). У 1946 брав участь у підготовці до відправки 150 тис. книжок з Львівської філії БАН УРСР до Польщі.

Півоцький Ксавери (Piwocki Franciszek Ksawery) (1901–1974) – польський історик мистецтва, етнограф. Студіював у Львівському університеті (1921–1926). Працював асистентом у Музеї ім. Любомирських при Оссолінеумі. У 1930–1935 – головний консерватор пам'яток Люблінського округу, потім Віленського. У 1938 став директором Музею художнього промислу у Львові. В радянський час (1939–1941) залишався на посаді директора музею, був автором меморіалу (1939) про потребу профільної реорганізації музеїв м. Львова. Під час німецької окупації у 1941 був звільнений з посади директора музею, а з початком другого радянського періоду (1944) знову його очолив. В кінці війни (з грудня 1944) – доброволець у рядах I Армії Війська Польського. Після виїзду до Польщі, як директор Центрального бюро інвентаризації при Головнім дирекції музеїв і охорони пам'яток у Варшаві брав участь у т.зв. ревіндикаційній акції. Професор і багатолітній ректор Академії мистецтва у Варшаві (Akademii Sztuk Pięknych) (1946–1971). Викладав у Познанському (1953–1961) та Варшавському університетах і одночасно був директором Державного етнографічного музею у Варшаві. Автор меморіалу про необхідність «повернення» польських культурних цінностей з територій колишньої Речі Посполитої, що відійшли до Радянського Союзу (див.: АННБ України ім. В. Стефаніка: переміщення і втрати фондів. Т. 1. – С. 303-311).

Плеский Георгій Михайлович (1901–?) – український бібліотекар, бібліотекознавець. Закінчив Заочний плановий інститут, численні бібліотечні курси, аспірантуру при УНІКу. Працював у Бібліотеці Академії наук УРСР: від 1946 – вчений секретар, понад три місяці, з 1 лютого до 7 травня 1948, тимчасово виконував обов'язки директора. Згодом завідувач відділу обміну із зарубіжними установами. Автор багатьох бібліотекознавчих публікацій. Докладніше про нього див.: Ковальчук Г. Керівники ВБУ-НБУВ (1918–1998) / Ковальчук Галина // Бібліотечний вісник (Київ). – 1998. – № 5. – С. 23-24.

Полонник Кость Феодосійович (1904–?) – радянський функціонер, письменник, сценарист. Працював начальником Головного Управління у справах літератури та видавництва (Головліту) при Раді Міністрів УРСР у др. пол. 1940-1950-х рр. Віддавав накази про вилучення націоналістичної літератури (зокрема праць М. Грушевського та В. Винниченка), виявленої в результаті перевірки органами цензури в бібліотеках загального користування та в книжковій мережі України. Надолужуючи упущення, пов'язані з публікацією «націоналістичного» вірша в російському журналі, а також низці українських видань, К. Полонник у таємному листі завідділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У Ярославу Пашку від 7 серпня 1951 запропонував фізично втрутитися в книги, де надруковано «крамольну» лірику: «В. Сосюра «Щоб сади шуміли» видавництво «Радянський письменник» та ін. Автор сценаріїв низки художніх фільмів.

Пташек Отто Людвикович (Ptaszek Otto) (1921, м. Львів – ?) – польський історик, бібліотечний працівник. Закінчив історичний факультет Львівського педінституту (1939–1946). У 1944–1945 – на фронті (перекладач в Червоній Армії). Член ВКП(б) від 1946. У 1946–1947 – заступник директора (з вересня 1947 – директор) Будинку культури працівників науки та мистецтва у Львові. Депутат Залізничної райради. У ЛфБАН УРСР від 15 травня 1946 – на посаді завідувача історичного відділу та одночасно завідувача відділу концентрації. За сумісництвом викладав у Львівському Технологічному інституті. Проживав у Львові на вул. Міцкевича (тепер – Листопадового Чину), 6. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 164, арк. 133-139; Солук В.* Відділ обмінно-резервних фондів та ретроспективного комплектування / *Віра Солук // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника.* – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 341, 359).

Роґаля (Роґаля, Роґаліна, дівоче – Котуля) Софія Рудольфівна (Rogala, Rogalina z Kotulów Zofia Maria Stanisława) (1909–1982) – польська вчителька, бібліотекарка, громадська діячка. Народилася у Львові в родині проф. Рудольфа Котулі і Марії з Ляйнерів. Закінчила гуманітарний факультет Львівського університету, магістр філології (1932). До 1939 викладала польську мову в польських приватних жіночих гімназіях Львова. У 1940 заарештована разом з батьками органами НКВС і вислана до Казахстану, звідки повернулася у грудні 1940 до Львова. З березня 1941 працювала у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, під час німецької окупації – у II відділі Державної бібліотеки у м. Львові. Після війни у серпні 1944 призначена на посаду головного бібліотекаря газетного відділу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. Пізніше працювала у відділі абонементу. У 1946 займалася відбором стародруків та друків XIX–XX ст. з фондів колишньої бібліотеки Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. 19 січня 1950 звільнена за скороченням штатів, а 1 квітня прийнята тимчасово на роботу з розбору фондів концентрації. 21 квітня 1951 знову зарахована на посаду бібліотекаря, старшого бібліотекаря відділу комплектування, де працювала до 1970 (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 167, арк. 45-95; Гуцаленко Т.* Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України у 1940–1949 рр.: статті та події / *Тетяна Гуцаленко // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника.* – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 215). Дружина працівника Львівської БАН УРСР Яна Роґалі. Проживала у Львові на вул. Радянській (тепер – Винниченка В.), 26, кв. 16.

Роґаля Ян Владиславович (Rogala Jan) (1904–1977) – польський бібліотечний працівник. Народився у с. Биткові, пов. Надвірна, Станіславського в-ва. Закінчив гімназію у Станіславові (1918–1926) і філософський факультет Львівського університету (1935). Працював учителем в Тернополі (1935–1938). У 1942–1944 – бібліотекар II відділу Державної бібліотеки у Львові (бібліотека Оссолінеуму). Від липня 1944 працював

бібліотекарем газетного відділу Львівської філії БАН УРСР. У 1951 переведений на посаду старшого бібліотекаря відділу спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР. Від 1955 – старший бібліотекар відділу концентрації, у 1959–1976 – завідувач цього відділу. У 1946 займався відбором друків XIX–XX ст. з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці та пакуванню відібраних друків. За спогадами Леонтини Фльорек практикував підміни у пакунках менш цінних видань на більш вартісні. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 266, арк. 201-216*). Проживав у Львові на вул. Сташиця (тепер – вул. Томашівського С.), 6, кв. 10, вул. Радянській (тепер – Винниченка В.), 26, кв. 16.

Рузанов Олександр Максимович (1913–1999) – історик, педагог. Ерзя за походженням. Народився у с. Нова Бесовка Новомаликлінського р-ну Куйбишевської (тепер – Самарської) обл. 1933–1937 навчався на історичному факультеті Горьківського державного педінституту ім. Горького (м. Горький, тепер – м. Нижній Новгород), 1939 закінчив аспірантуру. З 1939 до 1944 воював у рядах Червоної армії на території Литви. Кандидат історичних наук. Викладач Чернівецького держуніверситету (1944–1945). Доцент і старший викладач Львівського педінституту (1945–1947), де викладав історію стародавнього світу. Від 25 вересня 1947 – на посаді старшого бібліотекаря відділу стародруків, потім – відділу обслуги читачів Львівської філії БАН УРСР, звільнений 25 травня 1949. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 167, арк. 119-133*). Доцент Армавірського учительського інституту (1949–1950), також працював у м. Ростові-на-Дону (РРФСР). Заарештований і засуджений 24 березня 1951 ОСО при МДБ СРСР за статтями 58-8, 58-11 КК РРФСР до 10 років, реабілітований у 1956. На початку 1960-х рр. працював у ДАЛО. Після повернення до Львова займався історією Русі, Львівського університету, Медичного інституту, автор праць з історії Львівського зооветеринарного та Львівського лісотехнічного інститутів. У співавторстві з журналістом Павлом Романюком досліджував трагічну долю галицьких діячів: депутатів Народних зборів Кирила Студинського, Петра Франка і Мар'яна Панчишина. До смерті проживав у Львові.

Савін Гурій Миколайович (1907–1975) – радянський вчений у галузі механіки, академік АН УРСР (від 1948). Член ВКП(б) (від 1939). Закінчив Дніпропетровський університет (1932), викладав у Дніпропетровському інженерно-будівничому інституті (1932–1940), від 1941 – його професор. У 1940–1945 – директор Інституту гірничої механіки АН УРСР. У 1945–1948 очолював науково-дослідні установи АН УРСР у Львові та був уповноваженим Президії АН УРСР у львівських академічних установах. Упродовж 1945–1952 працював професором Львівського університету (у 1948–1952 його ректор). У червні 1946 брав участь у засіданні Комісії з відбору історичних і культурних цінностей із фондів Львівської філії БАН УРСР для передачі їх Польській Республіці, забезпечив участь у цій роботі працівників окремих академічних інститутів Львова.

Сакк (дівоче – Малютіна) Зоя Павлівна (1912–?) – педагог за фахом. Родом з с. Большоє Буньково Богородського пов. Московської губернії (тепер – Ногінського р-ну Московської обл., Росія). У 1927 закінчила семирічну школу у м. Ногінську, у 1930 – педагогічний технікум. Від 1931 до 1936 – бібліотекар і заступник директора бібліотеки Харківського автодорожного інституту. У 1937 одержала диплом Харківського Інституту народної освіти (перейменованого на Харківський державний бібліотечний інститут). Працювала у Харківській військово-промисловій академії, в Торговельному інституті бібліографом. Від 1939 до 1941 – на посадах зав. парткабінету і бібліографа у 147-й стрілецькій дивізії, м. Лубни. Під час Другої світової війни перебувала в евакуації у м. Тюмень. У червні 1944 переїхала до Києва, де працювала на посаді завідувача юридичної бібліотеки при апараті Президії Верховної Ради УРСР. В червні 1946 переїхала до Львова, працювала директором наукової бібліотеки Медінституту до листопада 1948. Від грудня 1948 працювала зав. кабінету музичної літератури, від вересня 1949 – головним бібліотекарем, а від 1950 – завідувачем відділу опрацювання Львівської бібліотеки АН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, Особова справа Сакк Зої Павлівни, арк. нумеровані*).

Сизоненко (дівоче Грицевич) Галина Сильвестрівна (1919–?) – українська історик-архівстка. Народилась у с. Ново-Покровськ Тамбовської обл. (Росія). Закінчила історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1946). Під час Другої світової війни служила старшиною медслужби фронтового евакопункту I українського фронту. Від вересня 1946 – молодший науковий співробітник, від грудня 1946 – начальник відділу, старший науковий співробітник. Директор Державного архіву Львівської області (грудень 1949 – квітень 1969). Заступник директора Львівської наукової державної бібліотеки Міністерства культури УРСР з наукової роботи (квітень-вересень 1968). Кандидат історичних наук (1968). (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, Особова справа Сизоненко Галини Сильвестрівни, арк. нумеровані*).

Брала участь у виданні збірників документів і матеріалів, які готувалися у Львові в 1950–1970. Від вересня 1969 працювала у Львівській Політехніці (див.: Листування Ярослава Дашкевича та Івана Бутича (1960–1986) / упоряд. А. Фелонюк. – Львів, 2012. – С. 239). За спогадами вченої Оксани Франко: «Десь у 1975 р. чи 1976 р. приїжджала з Черкас колишня директорка Львівського обласного архіву Галина Сильвестрівна Сизоненко. Під старість вона переїхала на батьківщину – спочатку до Києва, а потім перебралась до Черкас. Це була чудова, національно-свідома людина, свого часу брала на роботу репресованих і тих, хто був під наглядом «недрімаючого» ока. У Києві вона зупинилась у мене і дуже хотіла зайти до Зені, бо писала спогади про Львів, львів'ян, зокрема Франкову родину. [...] Балакали про Львів у післявоєнні роки, спільних знайомих. Галина Сильвестрівна казала, що ця розмова знайде своє

місце у спогадах. Що з ними – не знаю, давно ніяких вістей з Черкас нема» (Див.: Франко О. З родинних стосунків Зеновії Франко / Оксана Франко // Слово і час (Київ). – 2006. – №8. – С. 64). Родинний фонд Федора Яковича і Галини Сильвестрівни Сизоненків зберігається в Державному архіві Черкаської області.

Сімович (уроджена Ільницька) Ізидора Іванівна (1883–1962) – українська бібліотечна працівниця, мистецтвознавець. Народилась у м. Садагура (тепер – Садгора) біля м. Чернівці. Навчалась у семикласній народній школі у Садагурі (1890–1897), учительській семінарії в Чернівцях (1898–1902), в бібліотекарській школі у Празі (1926–1927). Працювала вчителькою в народній школі у Садагурі (1902–1905), православному ліцеї у Чернівцях (1905–1918). Дружина проф. В. Сімовича, разом з ним перебувала в Німеччині (1915–1924), ЧСР (1924–1933), від 1933 – у Львові. Мешкали на вул. Радянській (тепер – Винниченка В.), 26, кв. 6. Від червня 1944 – бібліограф, а від серпня – головний бібліотекар відділу опрацювання ЛфБАН УРСР. 1 жовтня 1945 переведена на посаду завгоспа, 15 жовтня – старшого бібліотекаря, а в травні 1946 – помічника бібліотекаря. У 1948 відповідала за бібліотечний абонемент, згодом знову переведена до відділу опрацювання. Допомогала Т. Маньковському у відділі мистецтва, опрацьовувала збірку фотографій. 19 січня 1950 звільнена за скороченням штатів як «політично ненадійна». 22 липня 1953 прийнята за договором на роботу з каталогізації книжкових фондів, звільнена 1 жовтня 1953. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 169, арк. 258-280*). За її заповітом, бібліотеку В. Сімовича перевезли до Наукової бібліотеки Чернівецького університету, де її зразу забрали до спецфонду. Померла у Львові, похована на Личаківському кладовищі поруч з чоловіком.

Сітницька Уляна Іванівна (1909–1991) – українська педагог-географ, бібліограф. Активна учасниця пластового руху. Народилась у Тернополі, дочка проф. математики Івана Сітницького. Навчалась у приватній жіночій гімназії сестер Василіянок у Львові (1919–1927), на лікарському факультеті Познанського університету (1927–1930) і на математично-природничому факультеті Львівського університету (1931–1939). Працювала вчителькою в середніх школах у м. Перемишлі (1930–1931), м. Львові (1935–1939), м. Яворові (1936–1939). У 1939–1941 – викладач фізкультури у Львівському педінституті, 1941–1944 – вчителька географії і руханки у фахових школах у Львові. Мешкала на вул. Радянській (тепер – Винниченка В.), 26. Працювала бібліотекарем у бібліотеці Львівського медінституту (серпень 1944). З серпня 1944 – бібліотекар у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, з листопада 1944 – старший бібліотекар відділу обслуговування читача, у березні 1949 – старший бібліотекар відділу бібліографії. Звільнена 19 січня 1950 за скороченням штатів як «політично ненадійна». (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, стр. 169, арк. 285-316*). Опрацьовувала матеріал до «Бібліографії фізичної географії Західних областей

УРСР». У відділі бібліографії ЛННБ України ім. В. Стефаника збереглась її картотека «Бібліографія революційної боротьби 1848 р. на Західній Україні» (1719 назв). Працювала над укладанням картотеки для «Бібліографії української книги (1798–1914)» (Див.: *Рибчинська Н.* Бібліографія і бібліографи в академічній бібліотеці Львова у перші повоєнні роки / *Наталія Рибчинська* // *Записки ЛНБ ім. В. Стефаника.* – Львів, 2002. – Вип. 9/10. – С. 54).

Степанів-Дашкевич Олена Іванівна (1892–1963) – українська громадсько-політична діячка, педагог, науковець. Дружина Романа Дашкевича, мати історика Ярослава Дашкевича. Народилася у с. Вишнівчик (тепер – Перемишлянський р-н Львівської обл.) у священничій родині. Навчалась на філософському факультеті Львівського університету. На початку Першої світової війни вступила добровольцем до Легіону УСС. Навесні 1915 потрапила в російський полон, перебувала у Вольську над Волгою, Ташкенті. Повернулася 1917. Учасниця українсько-польської війни 1918–1919. 1921 закінчила Віденський університет зі ступенем доктора філософії. Повернувшись до Львова, викладала історію й географію. Співорганізатор Географічної комісії НТШ. У 1935–1939 працювала в Ревізійному союзі українських кооперативів, під час німецької окупації – в Статистичному бюро м. Львова. Після війни – ст. наук. співробітник Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР, в. о. доцента Львівського державного університету, у 1946–1948 змушена була виїхати до Києва в «почесне заслання». Науковий співробітник Природничого музею АН УРСР у Львові. Автор наукових праць, мемуарів. 1949 заарештована, відбувала покарання в концтаборах у Мордовії, повернулася до Львова 1956. Похована на 64 полі Личаківського цвинтаря у Львові.

Суховерський Йосиф (Осип) Юрійович (1888–1962) – український бібліотечний працівник, бібліограф, доктор права. Народився у м. Чернівці, де закінчив початкову школу (1895–1899), гімназію (1899–1907) та юридичний факультет Чернівецького університету (1907–1911). 1911–1914 – на адвокатській практиці у Чернівцях, Станіславові, Любачеві. У 1914–1918 служив у Легіоні УСС, спершу як сотенний писар, з 17 серпня 1915 – ад'ютант 1-го куреня. Брав участь в боях між Стрипою і Серетом у вересні 1915, зокрема під Соколом. Дипломат МЗС УНР та Української Держави, зокрема від серпня 1918 – український консул у м. Новомиколаївську (сучасний Новосибірськ). Після війни працював адвокатом у Львові (1939 Від 1921 до 1941 працював адвокатом у Львові й Куликові. Під час німецької окупації – директор кінотеатру «Пакс» (1941–1944). У 1945 – секретар філологічного факультету Львівського університету, плановик кінофікації Львівської області. Одружений з Оксаною Суховерською, вчителькою руханки у школах Львова, авторкою підручника «Рухові забави й гри з мелодіями й примівками» (Львів, 1924). Мешкав у Львові на вул. Пестеля (тепер – Паращука М.), 4, кв. 2.

Від 16 вересня 1945 – бібліотекар відділу опрацювання, з листопада 1945 – старший бібліотекар, 16 серпня 1947 – бібліограф кабінету дитячої і юнацької літератури Львівської філії БАН УРСР. Звільнений 15 липня 1949 за скороченням штатів (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 171, арк. 192–198). Під керівництвом Я. Дашкевича у ЛфБАН УРСР, разом з К. Малицькою, У. Сітницькою, М. Штелігою працював над картотекою Бібліографії української книги. У 1946 входив до складу бригади з відбору нових друків з фондів ЛфБАН УРСР для передачі їх до ПР.

Тершаковець Володимир Іванович (1905–?) – український бібліотечний працівник. Народився у с. Кліцько (пов. Комарно, Львівське в-во) в селянській родині. Навчався в державних гімназіях з українською мовою викладання у Львові (1915–1922) та Перемишлі (1922–1924). Пролунав три курси юридичного факультету Львівського університету (1931–1935). Від 1935 працював секретарем у міському суді м. Підкамінь, від 1936 до 1939 – в суді м. Щирець. Під час Другої світової війни був головою сільради у с. Липівка Комарнівського р-ну Дрогобицької обл. (1939 – лютий 1940). Від липня до вересня 1941 виконував обов'язки завідувача районного Відділу праці у м. Комарно, від вересня 1941 до липня 1944 – завідував фільварком у с. Андріянів. Від липня 1944 до липня 1945 – в евакуації в Сілезії та Чехії. Від липня до серпня 1945 перебував у рядах Радянської армії. Від 22 вересня 1945 до 16 березня 1953 працював у Львівській філії бібліотеки АН УРСР (від 1948 – Львівській бібліотеці АН УРСР): до 1952 у відділі комплектування (виконував технічну роботу); після реорганізації відділу – у відділі обслуговування читачів, а від 17 вересня 1952 – в кабінеті мистецтва. За довідкою про причини його звільнення з Львівської бібліотеки АН УРСР (підписав директор А. Одуха і заступник секретаря партбюро ЛБАН УРСР О. Куш), в період німецької окупації він «активно співпрацював з німцями» (завідував біржею праці, був заступником бургомістра і управляв фільварком). Брав діяльну участь в ОУН. При відступі німецьких військ «утік за кордон, звідки повернувся до Львова після закінчення Великої Вітчизняної війни». «З роботою на новому місці Тершаковець справлявся погано, постійно скаржився на хворобливий стан. В березні 1953 року комісія ЦК КПУ, яка перевіряла роботу бібліотеки, вказала директору на недопустимість перебування на ідеологічній ділянці роботи колишнього українського буржуазного націоналіста Тершаковця, після чого, з врахуванням вищенаведених ділових якостей Тершаковця, йому було запропоновано подумати про підшукування собі іншої роботи, не в системі Львівського філіалу АН УРСР». 16 березня 1953 написав заяву на звільнення через хворобу. У червні 1953 пробував поновитися на роботі, але місця для нього в бібліотеці не знайшлося. Проживав у Львові на вул. Ягеллонська (тепер – Гнатюка В.), 5; Стефаника, 11, кв. 50а; Горького 5/7, кв. 10 (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 172, арк. 24–55).

Труш Всеволод Володимирович (1901–1979) – бібліотекар. Народився у м. Станіславові (тепер – Івано-Франківськ) в сім'ї вчителя гімназії. Під час Першої світової війни навчався в гімназії у м. Ростові-на-Дону (Росія). Служив в інженерній частині Чехословацького полку Добровольчої армії рос. ген. А. Корнілова. Восени 1918 повернувся до Галичини, де завершив освіту у гімназії м. Станіславова (1911–1920). У 1921 вступив до Львівського університету, працював у бібліотеці Народного дому у Львові. Навчання не завершив, переїхав до Праги, де закінчив природничий факультет Карлового університету за фахом «учитель фізики й математики» (1922–1926). У 1927–1928 навчався в Економічно-торговельній школі у Львові (бухгалтер). Працював у Станіславові в кількох бібліотеках, зокрема Руського народного дому та літературно-драматичного товариства «Муза». Переїхавши до Львова, працював у бібліотеках видавництва «Слово» (1937–1940), Політехнічного інституту (бібліотекар, бібліограф, заступник директора) (1940–1948). Закінчив бібліотечні фахові курси (1940–1941). У вересні 1946 – представник Фундаментальної бібліотеки суспільних наук АН СРСР у Москві, уповноважений для прийняття 10 000 книг (73 скрині) з фондів Львівської філії БАН УРСР для організації відділу «Полоніка», який так і не було організовано. З 1947 – у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. Від 1 вересня 1948 – заступник директора з науково-бібліотечної частини, керував роботою бібліографічного відділу, який очолював Я. Дашкевич. Був присутній на виробничій нараді від 25 червня 1949 і подав зауваження про необхідність «повного врахування місцевих умов при опрацюванні робочої інструкції відділу [рукописів]». (Гуцаленко Т. Відділ рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України у 1940–1949 рр.: постаті та події / Тетяна Гуцаленко // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 218). В грудні 1949 під час погромницьких зборів у бібліотеці йому закидали приховування служби «добровольцем у Корнілова», дружбу з Я. Дашкевичем, безініціативність, а також те, що він, керуючи науковою роботою в бібліотеці, «об'єктивно і суб'єктивно допомагав бандиту Дашкевичу». На цих зборах принизливо виправдовувався, засуджуючи «погані і злочинні дії Дашкевича». Звільнений з роботи 15 грудня 1949 «за незабезпечення правильної організації роботи бібліотеки, що привело до розвалу роботи ряду відділів бібліотеки». Проживав у Львові на вул. Ленгауера (невстановлена), 8, кв. 1. За спогадами Я. Дашкевича, вважав себе «старорусином», в особистому листку з обліку кадрів вказав «руську» національність. (Див.: ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 172, арк. 139-156).

Тшинадловський Ян (Trzynadłowski Jan) (1912–1995) – польський бібліотекар, полоніст, професор Вроцлавського університету, доктор honoris causa, працівник НЗіО у Вроцлаві. Автор праць про історію Оссолінеуму у Вроцлаві: «Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu

(1946–1971)» (Beograd: Matica srpska, 1970, 124 s.); «Zakład Narodowy im. Ossolińskich : Zarys dziejów 1817–1967» (Wrocław: ZNiO, 1967, 168 s.); один із видавців «Encyklopedia wiedzy o książce» (Wrocław; Warszawa; Kraków, 1971). (Про нього див.: W kręgu historii i teorii literatury : księga ku czci Profesora Jana Trzynieckiego / Bogdan Zakrzewski, Andrzej Bazan. – Wrocław : ZNiO, 1987. – 264 s.).

Фльорек Леонтина Едвардівна (Florek Leontyna) (1897–?) – польська бібліотекарка. Народилася у Львові. Закінчила середню Торговельну школу у Львові (1912–1914). Від 1 грудня 1918 працювала у видавництві львівського Оссолінеуму, від грудня 1939 до січня 1940 – в секретаріаті Оссолінеуму, від 1 лютого 1940 – бібліотекар у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР, від 22 серпня 1944 – головний бібліотекар відділу опрацювання, від 11 листопада 1944 – бібліотекар відділу обслуговування читача. У 1940-х була секретарем М. Гембаровича. 19 січня 1950 звільнена у зв'язку із скороченням штатів як «аполітична в роботі, не має бібліотечної освіти, не знає української та російської мови». У 1950–1951 двічі працювала на тимчасовій роботі з розбору фондів концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР. 8 липня 1951 звільнена за власним бажанням, після чого виїхала до Польщі. У Львові проживала на вул. Тиха, 1. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 172, арк. 176-181*).

У 1970-х написала спогади про працівників львівського Оссолінеуму та їх діяльність у повоєнний період (залишилися в рукописі) (*Florek Leontyna. Wspomnienia o pracownikach Ossolineum lwowskiego. Cz. 1 : W wydawnictwie (1918–1939) ; Cz. 2 : W Bibliotece od grudnia 1939 // HZiO. ВР, № 15588/II*).

Хмельовська Марія Ігнатівна (Chmielowska Maria) (1895–1982) – польська бібліотекарка. Народилася у Львові в родині службовця. У 1900–1911 навчалася у початковій школі, 1911–1916 – в учительській семінарії у Львові, приватно відбула гімназійні студії (іспит зрілості – 1922). Через необхідність заробітку, від 1922, з перервами, навчалася у Львівському університеті, де захистила докторат з історії французької революції (1932). З 1926 працювала в Бібліотеці ім. Оссолінських над інвентаризацією і каталогізацією книжок Бібліотеки Павликовських. В кінці 1930-х на основі рукописного каталогу графічних колекцій Бібліотеки Павликовських опрацювала його машинописний каталог. З 1922 до 1939 – працівниця Музею ім. Любомирських у Львові, де опікувалася нумізматичними збірками, після передачі музею до АН УРСР їх упорядковувала. У 1940 працювала у відділі стародруків та рарів Львівської філії БАН УРСР. Під час німецької окупації у II відділі Державної бібліотеки у м. Львові здійснювала реконструкцію бібліотеки Павликовських, розформовану в радянський період, упорядковувала каталоги. Після повернення більшовиків від серпня 1944 працювала головним

бібліотекарем, від 1 листопада – бібліографом відділу рукописів Польського сектору АФБАН УРСР. У червні 1949 понижена до посади старшого бібліотекаря, а 21 січня 1950 – бібліотекаря відділу опрацювання. Від 1 січня 1952 знову переведена на посаду старшого бібліотекаря відділу опрацювання. У 1945–1946 брала участь у відборі рукописів з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Від 1 листопада 1958 – на пенсії. Довголітня співробітниця і помічниця М. Гембаровича, допомагала йому провадити домашнє господарство. Проживала у Львові на вул. Тарновського (тепер – Тарнавського М.), 51, кв. 6 (у 1939–1940), пізніше – на вул. Оссолінських (тепер – Стефаника), 11, кв. 65а. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 10е, арк. 49-58; спр. 172, арк. 203-234). Похована у Львові на Личаківському цвинтарі.

Хонігсман (Хонігсман, Honiksmán Yakov) Яків Самуїлович (Шмулевич) (1922–2008) – історик-марксист, економіст єврейського походження, доктор економічних наук, дослідник історії Східної Галичини та єврейської спільноти в Західній Україні. Народився в робітничій родині в м-ку Красний Став у Люблінському воєводстві в Польщі. У вересні 1939 емігрував з Любліна до СРСР. Навчався в педінститутах у Могилеві (1939–1941), Куйбишеві (1941–1942), Києві (1944–1945). У травні 1945 приїхав до Львова. Від 16 травня 1946 – старший бібліотекар відділу єврейської літератури Львівської філії БАН УРСР. Брав участь у відборі стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. Звільнений за скороченням штатів 15 липня 1949. У 1949 проживав у Львові на вул. Ватутіна (тепер – Князя Романа), 11, кв.18. (ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. Зос, спр. 172, арк. 292-299). Залишив спогади про своє життя, та, зокрема про роботу єврейського кабінету АФБАН УРСР у 1946–1948 рр.

Хрущов Микита Сергійович (1894–1971) – радянський партійний і державний діяч СРСР. 1938–1949 (з перервою з березня до грудня 1947) – секретар ЦК КП(б)У і перший секретар Московського обласного комітету партії. Від лютого 1944 – Голова Раднаркому (згодом – Ради Міністрів) УРСР, а від грудня 1944 – перший секретар ЦК КП(б) України. Від березня 1953 – секретар, від вересня 1953 до жовтня 1964 – перший секретар ЦК КПРС, одночасно в 1958–1964 – Голова Ради Міністрів СРСР. Був одним з ініціаторів дару культурних цінностей з України для Польщі перед загальнопольськими виборами у переддень референдуму та виборів до польського парламенту у 1946.

Шпитковський Іван-Юліан Володиславович (1880–1969) – український історик, педагог, краєзнавець, музейник. Дійсний член НТШ (1930), доктор філософії (1932). Народився в с. Джурині Чортківського пов. Тернопільського в-ва у сім'ї вчителя. Закінчив гімназію в Бучачі (1903), філологічний факультет Львівського університету (1909), після чого

працював учителем у німецьких, польських та українських гімназіях Львова, Перемишля, Коломиї. Під час Першої світової війни (від 1 серпня 1914 до березня 1919) служив в австрійській армії писарем і санітаром. Від квітня 1918 до серпня 1922 – вчителював у середніх школах Бережан, Бучача, Коломиї. 1922–1923 – вчитель жіночої гімназії у Львові. У 1923–1939 – професор гімназії в Перемишлі, від 10 січня 1940 до червня 1941 – вчитель середньої школи ім. Сталіна там само, від 1941 до липня 1944 – вчитель хімічної школи, від серпня 1944 до серпня 1945 – приватної жіночої гімназії з українською мовою навчання. Одночасно від липня 1941 до липня 1944 – кустош (ключар) українського Музею «Стривігор» у Перемишлі. У червні 1945 переїхав до Львова, де від липня працював бібліотекарем у Львівській філії БАН УРСР. Від вересня 1945 – старший викладач кафедри історії середніх віків та держави у Львівському державному університеті ім. І. Франка. У Львівській філії Бібліотеки АН УРСР від 10 липня 1945 – на посаді бібліотекаря за договором, від 16 вересня 1945 – старший бібліотекар відділу обслуги читачів, від 16 квітня 1946 – бібліограф відділу рукописів. Склав опис рукописного фонду НТШ в Бібліотеці філіалу АН УРСР (1949). Від 18 лютого 1949 – бібліотекар відділу стародруків. 15 липня 1949 звільнений у зв'язку із скороченням штатів. Від 1949 – старший лаборант кафедри історії стародавнього світу і середніх віків АДУ.

Ще студентом університету в 1906–1908 заступав директора Бібліотеки НТШ І. Кревецького під час його військової служби, – під науковим керівництвом І. Франка, який був тоді референтом бібліотеки. У 1910–1912 zorganizував бібліотеку філії Товариства наукових викладів ім. Петра Могили в Перемишлі і був її керівником (1909–1912), бібліотекарем (1922–1932). Під час встановлення радянської влади у Східній Галичині в 1920 за наказом Бучацького ревкому керував міською бібліотекою в Бучачі. Протягом багатьох років упорядковував фонди Бібліотеки ім. І. Лаврівського греко-католицької митрополичої капітули. У 1929–1930 заснував (разом з О. Кульчицькою) Регіональний етнографічний Музей «Стривігор» у Перемишлі, і від 1 вересня 1932 до 30 травня 1945 був бібліотекарем та кустошем його книгозбірні. Автор історичних розвідок, опублікованих у «Записках НТШ» та ін. наукових виданнях. Досліджував історію музейних збірок Перемищини, зокрема був співвкладачем «Katalogu rękopismów miejskiego Archiwum w Przemyślu» (Przemyśl, 1935). Велика кількість наукових праць залишилася в рукописах. Проживав з родиною у Львові на вул. Курковій (тепер – Лисенка М.), 14, кв. 8, у 50-х рр. – на вул. Кривчицька дорога, 39. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 176, арк. 130-175; Купчинський О. Іван-Юліян Шпитковський / Олег Купчинський // Відомі та маловідомі постаті національної науки й культури : вибрані ст. та повідомл. – Львів, 2011. – Т. 3. – С. 458–479. – (Українознавча наукова бібліотека НТШ ; чис. 31).*

Штеліга (Штеліга) Марія Мартинівна (1903–1982) – філолог-класик, фахівець з античної історії, поліглот (володіла 11 мовами), дитяча письменниця. Народилася у м. Кракові в родині державного службовця. У 1913–1921 навчалась у гімназії в м. Ряшеві. Закінчила класичну філологію Варшавського університету (1930) і стажувалася в Римському університеті з археології (1932–1933). У 1929–1932 працювала вчителькою латинської мови у жіночій гімназії м. Остроленка та приват-асистентом античної історії в Римі (1934–1939). Від грудня 1939 працювала старшим бібліотекарем у Бібліотеці НТШ, від січня 1940 – Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. У роки війни – у відділі рукописів Бібліотеки НТШ, яка входила до складу III відділу Державної бібліотеки у Львові. Від 1 серпня 1944 – науковий співробітник відділу рукописів ЛфБАН УРСР, від 1 листопада 1944 – головний бібліотекар відділу опрацювання. Від 16 квітня 1946 завідувала новоствореним кабінетом Івана Франка, уклала бібліографію рукописних перекладів І. Франка. Від 1 грудня 1948 – старший бібліотекар відділу стародруків. 19 січня 1950 звільнена за скороченням штатів. У квітні 1950 повернулася у бібліотеку на тимчасову роботу за договором, працювала у відділі концентрації (1950), фондів і обслуговування читачів (1950–1952) та ін. Вийшла на пенсію 2 липня 1960. У 1946 займалася відбором стародруків з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці. Проживала у Львові на вул. Курковій (тепер – Лисенка М.), 3, кв. 23. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 176, арк. 176-219; Ревера Б. Відділ україніки / Богдана Ревера // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаніка. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 481*). Від 24 жовтня 1960 до 29 листопада 1965 працювала на тимчасових роботах з інвентаризації, рекаталогізації фондів, індексації літератури на різних бібліотечних посадах у різних відділах Львівської бібліотеки АН УРСР, від липня 1963 – Львівської державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 177, арк. 125–191*).

Шутілова Тамара Володимирівна (1909–?) – рад. бібліотечна працівниця. Народилася в м. Єлисаветграді (пізніше – Кіровоград, тепер – Кропивницький), в родині вчителів. Закінчила педтехнікум у м. Кіровограді, працювала в школі с. Петроострів Хмельівського р-ну Кіровоградської обл. 1929 переїхала в м. Дубоссари Молдавської РСР, до 1931 працювала в с. Великий Фонтан Дубоссарського р-ну. 1931 працювала в школі № 54 м. Києва. 1932 вийшла заміж за партійного діяча Г. С. Лещенка, з яким переїхала до Харкова, де працювала бібліотекарем і секретарем у технікумі с/г машинобудування при заводі «Серп і Молот», 1935 – в м. Караганді (Казахстан). 1936 повернулася до Харкова, працювала в школі, Облсоцзабезі, Українському відділенні Всесоюзної шлакової контори. Навчалася на факультеті російської філології Харківського вечірнього педагогічного інституту (1938–1941). Під час німецької окупації

працювала в конторі зв'язку прибиральницею. З приходом Червоної армії від лютого 1943 до липня 1944 – у воєнторзі м. Кіровограда. Виїхала до Львова до чоловіка, скерованого з Харкова на партійну роботу в Західну Україну секретарем Винниківського РК КП(б)У (1945), у 1946 – керівника «Главрезиносбыта». У 1946 закінчила Львівський державний педагогічний інститут.

У Львівській філії БАН УРСР від 5 травня 1945 працювала за договором у відділі комплектування, 1 липня переведена у штат відділу рукописів бібліотекарем за розпорядженням начальника Адміністративного управління АН УРСР І. С. Романченка. Від 1 червня 1946 – старший бібліотекар відділу стародруків, а від 14 серпня 1946 – головний бібліотекар відділу обслуговування читачів. Від 5 жовтня 1947 керувала відділом спецфондів, від 16 червня 1950 – старший бібліотекар, від 1 січня 1951 – бібліограф, а від 6 березня 1952 – старший бібліотекар відділу спецфондів. Дані про звільнення відсутні, відомо, що працювала у бібліотеці ще в листопаді 1953. У Львові проживала на вул. Снядецьких (тепер – Політехнічна), 14, кв. 9. (*ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 176, арк. 225-273*).

Шурат Василь Григорович (1871–1948) – український поет, літературознавець, фольклорист, перекладач, педагог. Вищу освіту здобував у Львівському, Віденському, Чернівецькому університетах. Був ректором Українського таємного університету у Львові. З 1939 – проф. Львівського університету. У 1944–1948 – директор Львівської філії БАН УРСР. Намагався перешкодити вивезенню вартісних для української культури матеріалів зі Львова. Останній його наказ по Бібліотеці датований 26 квітня 1948. (*ЛННБУ. Архів, оп. 1, спр. 158, арк. 63*). Помер 27 квітня 1948. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

Якубец Маріан Янович (Jakóbiec Marian) (1910–1998) – польський письменник, літературознавець, історик-славіст, бібліотечний працівник. У 1940–1941 – науковий співробітник, завідувач відділу систематизації, а в 1944 – завідувач відділу індексації Львівської філії БАН УРСР. Під час Другої світової війни – працівник II відділу Державної бібліотеки у Львові, був пов'язаний з «Хлопськими батальйонами» та Бюро інформації і пропаганди АК. Неприхильно ставився до М. Гембаровича. У квітні 1945 виїхав зі Львова до Вроцлава. Професор Вроцлавського університету. Генеральний секретар Товариства друзів Оссолінеуму (ТРО) (1947–1949). Автор праць про перевезення львівських збірок до Вроцлава, зокрема статті: *Ze Lwowa do Wrocławia : Rozmowa z prof. Marianem Jakóbcem // Magazyn Gazety Robotniczej*. – 1987. – 13 list. (N 46).

Янчак Ярослав Васильович (1906–1980) – бібліотекар, бібліограф. Народився у м. Львові в сім'ї вчителя-москвофіла. Закінчив класичну гімназію в Городку (1930), навчався на математично-природничому (1930–1932) та гуманітарному факультетах (1933–1937) Львівського

університету. Працював у бібліотеках Народного дому (1930–1935), Львівського університету (1935–1939) та у 1940–1941 – Державного архіву Львівської області (який до 1941 називався Львівським обласним історичним архівом). Як член Комісії з охорони пам'ятників культури при Тимчасовому управлінні Львівської області був наділений спеціальними повноваженнями у справі обліку пам'яток культури в музеях, бібліотеках, архівах Львівської області, за винятком Львова (1939). У 1940–1944 – бібліотекар у бібліотеках юридичного факультету Львівського університету, Львівського обласного державного архіву, Народного дому у складі III відділу Державної бібліотеки у Львові. Завідував відділами опрацювання (1944–1947) Львівської філії БАН УРСР, комплектування (1947–1950), кабінету мистецтва Львівської бібліотеки АН УРСР (1950–1973). Член комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії БАН УРСР для вибіркової перевірки книг, відібраних з фондів колишньої бібліотеки львівського Оссолінеуму для передачі Польській Республіці у 1946–1947 (брав участь у відборі друків XIX–XX ст.). (Див.: Дядюк М. Відділ рукописів / Мирослава Дядюк // Записки ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 433). Проживав у Львові на вул. Жовтневій (тепер – Дорошенка П.), 38, кв. 7а. (ЛННБУ. Архів, оп. Зос, спр. 179, арк. 111). В особовому листку з обліку кадрів вказав свою національність «русский» (ЛННБУ. Архів, оп. Зос, Особова справа Янчака Ярослава Васильовича, арк. нумеровані).

Ярема Яким Якимович (1884–1964) – український психолог, філософ, літературознавець, педагог і культурно-освітній діяч. Закінчив філософський факультет Львівського університету, студіював германістику в університеті м. Граца (Австрія), захистив докторську дисертацію в Карловому університеті у Празі (1922), викладав філософію, педагогіку та рефлексологію в Українському вищому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова у Празі (1923–1930). Повернувшись до Львова, учительовав, 1940 на останньому засіданні НТШ був обраний дійсним членом Товариства. Працював на посаді старшого наукового співробітника Львівського відділу Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Під час німецької окупації уклав та видав «Німецько-український підручний словник» (1941), викладав німецьку мову на технічних фахових курсах. Після війни працював у Львівському університеті та Львівському відділі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Був членом львівської комісії з відбору історичних і культурних цінностей з фондів бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму для передачі їх Польській Республіці у 1946. Займався відбором друків XIX–XX ст. На деякий час був вимушено переведений до Києва (1946–1947). Повернувшись до Львова, завідував кафедрою іноземних мов Львівського ветеринарно-зоотехнічного інституту.

Яцків Михайло Юрійович (1873–1961) – український письменник, член модерністського літературного угруповання «Молода муза». Народився в с. Лесівка (Богородчанський пов., Станіславівське в-во). Навчався у Станіславівській вищій гімназії. Закінчив Торговельну академію у Львові. Від 1891 до 1921 працював у страховому товаристві «Дністер» у Львові, редактором газети «Рідний край» (1921). У 1915–1918 рр. служив у Легіоні УСС. (Див.: *НЗіО*, № 17120/II). З 1922 до 1939 (з невеликою перервою) – у шкільному відділі Кураторії Львівського шкільного округу. Від 1 червня 1940 – старший бібліотекар у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР. (*ЛННБУ. Архів, ф. 1, оп. 3 ос, спр. 10е, арк. 223-228*). Під час німецької окупації – співробітник III-го відділу (Бібліотеки НТШ) Державної бібліотеки у Львові, брав участь в опрацюванні карткового каталогу Бібліотеки НТШ. З 1944 – головний бібліотекар відділу опрацювання відновленої Львівської філії БАН УРСР, вів систематичний каталог, займався інвентаризацією фондів. Брав участь у бібліографічному проєкті «Бібліографія української книги 1798–1914 рр.». У березні 1946 у складі відділу опрацювання брав участь у підборі книжок для Ужгородського університету. Виступав на загальних зборах працівників Львівської бібліотеки Академії наук УРСР 23-24 грудня 1949. У 1951 передав матеріали до Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. У жовтні 1951 на загальних зборах львівських письменників зазнав критики за допущені «ідейно-політичні помилки». Автор оповідань та новел, спогадів про І. Франка та В. Стефаника. У записах Яцкова видано «Народні пісні» (1983).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

АРХІВНІ ТА РУКОПИСНІ ФОНДИ

АЗП РФ = Архів зовнішньої політики Російської Федерації (Архив внешней политики Российской Федерации). –
Ф. 0122, оп. 28, п. 200, спр. 7.

АМЗС ПР = Архів Міністерства Закордонних Справ Польської Республіки (Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych PR). –
Ф. 6, в. 31, т. 477, 481, 487;
Ф. 6, в. 35, т. 548;
Ф. 7, в. 13, т. 109;
Ф. 7, в. 16, т. 142.

АНА = Архів Нових Актів, Варшава (Archiwum Akt Nowych w Warszawie). –
Головний уповноважений уряду ПР у справах евакуації польського населення з УРСР в Луцьку, № 18;
Міністерство культури і мистецтва ПР. Управління музеїв і охорони пам'яток.
Бюро ревіндикації та відшкодувань, № 387/16; № 387/71, ч. 1;
Міністерство освіти ПР, № 757;
Польська Робітничка Партія, № 295/VII-266.

БНВ. Архів = Національна бібліотека у Варшаві. Архів (Biblioteka Narodowa, Warszawa. Archiwum Zakładowe). –
Забезпечені акти за 1946 р.;
Забезпечені акти за 1946 р., № 2663/46;
Забезпечені акти за 1946–1950 рр.

БЯ. ВР = Бібліотека Ягеллонська у Кракові. Відділ рукописів (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. Dział Rękopisów). – Акц. 697/04.

ДАЛО = Державний архів Львівської області. –
Ф. П-3, оп. 1, спр. 485, 526;
Ф. П-3, оп. 2, спр. 484, 733;
Ф. П-3, оп. 3, спр. 351;
Ф. П-4, оп. 1, спр. 70;
Ф. Р-1597, оп. 1, спр. 9, 27.

ІЛ. ВР = Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Відділ рукописних фондів та текстології, Київ. –

Акти Відділу рукописів за 1948–1950 рр.;

Акти Відділу рукописів за 1950–1953 рр.;

Листування Відділу рукописів за 1949–1950 рр.;

Ф. 191 : Архів Ю. Меженка. Листи Я. Р. Дашкевича до Ю. О. Меженка (1945–1969);

Ф. 191 : Архів Ю. Меженка. Листи Ф. П. Максименка до Ю. О. Меженка (1944–1969).

КУЛ. Архів = Католицький університет ім. Яна Павла II, м. Люблін. Архів. – Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр.

ЛННБУ. Архів = Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Архів. –

Оп. 1, спр. 89, 90, 99-а, 102, 103, 117, 122, 142, 143, 157, 158, 162, 163, 203, 205, 207, 210, 212, 242, 243, 244, 274, 304, 325, 327, 350, 351, 367, 410;

Оп. 3ос, спр. 10а, 10б, 10в, 10г, 10д, 10е, 10є, 64, 133, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 152, 153, 154, 155, 157, 159, 161, 163, 164, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 176, 177, 178, 179, 201, 203, 261, 265, 266, 280, 412; Особова справа Павлівського О. М.; Особова справа Сакк З. П.; Особова справа Сизоненко Г. С.; Особова справа Янчака Я. В.;

Оп. 4-МК, спр. 3.

ЛННБУ. ВМ. Архів = Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Інститут досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів. – Документи передачі з фонду ВМ = Документи (акти і списки) передачі одиниць збереження з фонду відділення в інші структурні підрозділи бібліотеки та інші організації (1940–1988).

ЛННБУ. ВР = Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Відділ рукописів. –

Ф. 9, оп. 1, спр. 302, 3896/11, 3896/33;

Ф. 32, оп. 1, спр. 70;

Ф. 326 : Особистий архів Марії Вальо (невпорядкований).

НАП НАНУ = Науковий архів Президії НАН України, Київ. – Ф. 251, оп. 1, спр. 2, 4, 16, 27, 224, 227, 315, 372.

НБУВ. Архів = Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Архів, Київ. – Оп. 1, спр. 656, 657, 672, 687, 696, 715, 737.

НЗіО. ВР = Національний Зклад імені Оссолінських у Вроцлаві. Відділ рукописів (Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Dział rękopisów). –

№ 15588/II, 16399/II, 16406/II, 17055/II, 17066/II, 17073/II, 17076/II, 17157/II, 17174/II; акц. 28/10; акц. 50/69; акц. 119/71/2; акц. 162/58/3.

НМЛ. Архів = Національний Музей у Львові імені Андрея Шептицького. Архів.

НМЛ. Фондовий архів = Національний Музей у Львові імені Андрея Шептицького. Фондовий архів.

ЦДАВОВУ = Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, Київ. – Ф. 2, оп. 7, спр. 3078, 3086, 3305, 3934, 5553.

ЦДАГОУ = Центральний державний архів громадських об'єднань України, Київ. – Ф. 1, оп. 9, спр. 409; ф. 1, оп. 23, спр. 4365, 4500, 4501, 4510, 4517.

ОПУБЛІКОВАНІ ДОКУМЕНТИ, ЛИСТУВАННЯ, СПОГАДИ

Дашкевич Я. Як нищили незнищенне = *Дашкевич Я.* Як нищили незнищенне / *Ярослав Дашкевич* // Дзвін (Львів). – 1991. – № 8. – С. 114-117.

Зінчук М. У пошуках народних скарбів = *Зінчук М.* У пошуках народних скарбів : спогади видатного фольклориста, який зібрав 8200 народних казок, що вийшли друком у 40 об'ємних томах / *Микола Зінчук* // Дзвін. – 2015. – № 4/5. – С. 12-80. – Закінчення. Поч. див. № 2/3.

Історія НАНУ, 1946–1950 = Історія Національної Академії наук України, 1946–1950 / [упоряд.: *Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко*; редкол.: *О. С. Онищенко* (голов. ред.) [та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – Київ, 2008. – Ч. 1 : док. і матеріали. – 604 с., іл. – (Джерела з історії науки в Україні).

Кривенко М. Бібліотека Перемиської греко-католицької капітули = *Кривенко М.* Бібліотека Перемиської греко-католицької капітули у світли архівних матеріалів м. Любліна / *Маргарита Кривенко* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : зб. наук. пр. – Львів, 2009. – Вип. 1 (17). – С. 544-570.

Культурне будівництво. Т. 2 = Культурне будівництво в Українській РСР : Найважливіші рішення Комуністичної партії і Радянського Уряду : зб. док. і матеріалів : у 2 т. – Київ : Політвидав України, 1961. – Т. 2 (Червень 1941–1960 рр.). – 663 с.

Культурне життя. Т. 1 = Культурне життя в Україні : Західні землі : док. і матеріали / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; [упоряд.: *Т. Галайчак, О. Луцький, Б. Микитів* та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1995. – Т. 1 (1939–1953). – 747, [1] с.

Культурне життя. Т. 2 = Культурне життя в Україні : Західні землі : [док. і матеріали] / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; [упоряд.: *Т. Галайчак, О. Луцький, Ю. Сливка* та ін.]. – Львів, 1996. – Т. 2 (1953–1966). – 916, [2] с.

Листи Юрія Меженка до львів'ян = Листи Юрія Меженка до львів'ян (1923 – 1969) / авт.-упоряд. *Марія Вальо*. – Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, 2002. – 322 с.

Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем = Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945 – 1969) / НАН України, ЛНБ України ім. В. Стефаника, Відділ іст. колекцій ; [упоряд.: *Роман Дзюбан, Галина Сварник*]. – Львів, 2009. – XXXVIII, 371, [1] с. : іл.

ЛНБ ім. В. Стефаника НАНУ = Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України: документи, факти, коментарі / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника ; [авт. вступ. ст. і упоряд. текстів *Л. І. Крушельницька*]. – Львів, 1996. – 98, [1] с.

ЛНБ України ім. В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1 = Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1 : 1939–1945 : зб. док. і матеріалів / НАН України, ЛНБ України ім. В. Стефаника, Н/д від. іст. колекцій ; [упоряд.: *Галина Сварник, Роман Дзюбан, Маргарита Кривенко, Леся Кусій, Володимир Муравський* ; наук. ред.: *Ярослав Дашкевич, Мирослав Романюк, Галина Сварник*]. – Львів, 2010. – L, 565, [1] с. – (Джерелознавча серія).

Онищенко О., Дубровіна А. Доля бібліотеки Оссолінеум = *Онищенко О.* Доля бібліотеки Оссолінеум в історії України та Польщі у документах 1945–1946 рр.: повертаючись до питань спільної історико-культурної спадщини / *Олексій Онищенко, Любов Дубровіна* // *Бібліотечний вісник* (Київ). – 2002. – № 2. – С. 2-21.

Посацька Д. Втрачене: 1941, 1947–1953 роки = *Посацька Д.* Втрачене: 1941, 1947–1953 роки : Вилучення книг бібліотечного фонду, архівних і рукописних матеріалів з Національного музею у Львові / *Данута Посацька* // *Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького*. – Львів : НМЛ ім. А. Шептицького, 2010. – № 7(12). – С. 92-111.

Слідами пам'яті = Слідами пам'яті : літописний календар / [ред. *Роман Галан* ; ред. співпраця : *Євген Місило, Степан Мігус*]. – Варшава : Укр. Архів, 1996. – 336 с. : іл.

Советский фактор в Восточной Европе = Советский фактор в Восточной Европе (1944–1953 гг.) : документи : в 2 т. – Москва : Рос. полит. энциклопедия, 1999. – Т. 1 : 1944–1948 гг. / отв. ред. *Т. В. Волокитина*. – 687 с.

Советско-польские отношения. Т. 9 = Документи и материалы по истории советско-польских отношений / АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики. – Москва : Наука, 1976. – Т. 9 : Январь 1946 г. – декабрь 1949 г. – 518 с.

Korespondencja M. Gębarowicza z T. Mańkowskim = Korespondencja Mieczysława Gębarowicza z Tadeuszem Mańkowskim z lat 1945–1946 / oprac.

i wstępem poprzedził *Maciej Matwijów* // *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*. – Wrocław, 2012. – Zesz. 23. – S. 187-268.

Matwijów M. Lwowskie Ossolineum = *Matwijów M.* Lwowskie Ossolineum w listach Mieczysława Gębarowicza z lat 1943–1946 / *Maciej Matwijów* // *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*. – Wrocław, 1992. – Zesz. 1. – S. 157-193.

Matwijów M. Walka o lwowskie dobra = *Matwijów M.* Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948 / *Maciej Matwijów*. – Wrocław : T-wo Przyjaciół Ossolineum, 1996. – 334, [1] s. : il.

Pajączkowski F. Pierwsze dni Ossolineum = *Pajączkowski F.* Pierwsze dni Ossolineum we Wrocławiu : wspomnienia / *Franciszek Pajączkowski* // *Ossolineum : Księga pamiątkowa w 150-lecie Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich*. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1967. – S. 51-68.

Pajączkowski F. ZNiO = *Pajączkowski F.* Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestolecu (1928–1948) / *Franciszek Pajączkowski* // *Rocznik Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich*. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1948. – T. 3 / pod red. *M. Jakóbca*. – S. 587-642 : il.

Polsko-radzieckie stosunki kulturalne = *Polsko-radzieckie stosunki kulturalne, 1944–1949 : dokumenty i materiały*. – Warszawa : PWN, 1984. – 718 s.

Stosunki polsko-radzieckie = *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*. – Warszawa : Książka i Wiedza, 1974. – T. 9 : styczeń 1946 – grudzień 1949 / oprac. *Euzebiusz Basiński, Kapitolina W. Bolszakowa, Iwan A. Chrienow* [i in.]. – XII, 635 [5] s.

Trzynadłowski J. ZNiO = *Trzynadłowski J.* Zakład Narodowy im. Ossolińskich : Zarys dziejów 1817 – 1967 / *Jan Trzynadłowski*. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1967. – 164, [4] s., [10] l. tabl.

ГАЗЕТНІ ПУБЛІКАЦІЇ

Вільна Україна (Львів). – 1945. – 7 лют. (№ 27); 10 лют. (№ 29); 27 лип. (№ 147); 16 груд. (№ 248); 1946. – 3 лип. (№ 133); 9 серп. (№ 159); 1953. – 6 берез. (№ 55); 29 берез. (№ 76).

Київська правда (Київ). – 1946. – 25 черв. (№ 127).

Львовская правда (Львов). – 1946. – 3 июля (№ 100).

Głos Ludu (Warszawa). – 1946. – 1 sierp. (Nr 209).

Przyjaźń (Warszawa). – 1947. – Czerw. (Nr 4).

Słowo [Warszawa]. – 1991. – 13 stycz. (Nr 2). – S. 11.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

А

авт. – автор
авт.-упоряд. – автор-упорядник
Адмініуправління – Адміністративне управління
АЗП РФ – Архів зовнішньої політики Російської Федерації
АК – Армія Крайова
акад. – академік
Акц. – акцесійний
АМЗС ПР – Архів Міністерства Закордонних Справ Польської Республіки
АН УРСР – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
АН, А.Н., Ан – Академія наук
АНА – Архів Нових Актів, Варшава
англ. – англійський
арк. – аркуш

Б

б. – близько
Б. – бульвар
б. р. – біжучого року
Б. д. – без дати
б., бувш. – бувший
Б.С.Э. – Большая советская энциклопедия (рос.) – Велика радянська енциклопедія
БАН – Бібліотека Академії наук
берез. – березень
бібл. один. – бібліотечна одиниця
бібліогр. – бібліографічний
б-ка, бібл. – бібліотека, бібліотечний
бл. – близько

БНВ – Національна бібліотека у Варшаві

був. – бувший

буд. – будинок

бывш. – бувший (рос.) – колишній

БЯ – Бібліотека Ягеллонська у Кракові

В

в т. ч. – в тому числі

в. о. – виконувач обов'язків

В.О. – Васильевский Остров (рос.) – Васильєвський Острів

в.о.и. – временно обязанности исполняющий (рос.) – тимчасово виконувач обов'язків

варт. – вартість

вв. – віки

в-во – воєводство

вел. – велика

вип. – випуск

ВКП(б) – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)

ВМ. – Відділ мистецтва

Водоканалтрест – Водоканалізаційний трест

Военторг – система торгово-побутового забезпечення військово-службовців

ВП – Військо Польське

ВР – Відділ рукописів

вступ. – вступний

ВУЗ – вищий навчальний заклад

вул. – вулиця

вх. – вхідний

вх. к. – вхідна кореспонденція

вчен. – вчений

Г

г. – год (*рос.*) – рік
г., гор. – город (*рос.*) – місто
г.г. – годы (*рос.*) – роки
Гестапо – Geheime Staatspolizei (*нім.*) –
таємна державна поліція
ГИЗ (*рос.*) – Государственное из-
дательство
Главрезиносбыт (*рос.*) – Головне уп-
равління зі збуту гуми
ГМУИ – Государственный Музей Ук-
раинского Искусства (*рос.*) – Дер-
жавний музей українського мис-
тецтва
год. – година
голов. – головний
гор. гор. – города (*рос.*) – міста
гос. – государственный (*рос.*) – дер-
жавний
госп. – господарський
госп-ва – господарства
гр. – громадянин
гр.-кат. – греко-католицький
груд. – грудень
губ. – губернія

Д

д. – давнє
ДАЛО – Державний архів Львівської
області
держ. – державний
див. – дивись
дир. – директор
ДМУМ – Державний музей україн-
ського мистецтва
док. – документи
ДПБ – Державна публічна бібліотека
др., д-р – доктор

Е

екз., экз. (*рос.*) – примірник
експ. – експонат

З

зав. – завідувач
заввідділу – завідувач відділу
завсектору – завідувач сектору

заг. – загальний
зам. – замісник, заместитель (*рос.*) –
заступник
Записки ЛННБУ – Записки Львів-
ської національної наукової бібліо-
теки України імені В. Стефаника
засв. – засвідчений
заст. – заступник
зах. обл. – західні області
зах.-европ. – західноєвропейський
зб. – збірка, збірник
Зелентрест – Зелений трест

И

и. о. – исполняющий обязанности
(*рос.*) – виконувач обов'язків
ин-т – институт (*рос.*) – інститут
Ин-т рус. л-ры – Институт русской
литературы (*рос.*) – Інститут ро-
сійської літератури

І

ІЛ – Інститут літератури ім. Т. Г. Шев-
ченка АН УРСР
ІЛ. ВР. – відділ рукописних фондів
та текстології Інституту літера-
тури ім. Т. Г. Шевченка в Києві
ім. – імені
ІМФЕ – Інститут мистецтвознавства,
фольклору та етнографії АН УРСР
Ін. фол., І-т фол. – Інститут мис-
тецтвознавства, фольклору та
етнографії АН УРСР
ін. – інші, інше
Ін., ін-т, Ін-т – інститут
інв. – інвентарний
Ін-т бот. – Інститут ботаніки АН УРСР
Ін-т екон. – Інститут економіки АН
УРСР
Ін-т іст. – Інститут історії АН УРСР
Ін-т літ. – Інститут української літе-
ратури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР
Ін-т фол., Ін-т фолькл. – Інститут
мистецтвознавства, фольклору
та етнографії АН УРСР

- інш. – інший
 іст. – історичний
 ІТШ – Інститут Тараса Шевченка
 ІУЛ – Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР
- К**
 каб. – кабінет
 канд. – кандидат
 карб. – карбованець
 кбм – кубометр
 кв. мтр., кв. м – квадратний метр
 кг., кгр. – кілограм
 КГБ – Комитет государственной безопасности (рос.) – Комітет державної безпеки
 кирил. – кириличний
 КК – карний кодекс
 кн. – книжковий, книга, книжний (рос.)
 кн. од. – книжкова одиниця
 кол. – колишній
 коммут. – коммутатор (рос.) – комутатор
 КП(б)У – Комуністична партія (більшовиків) України, Коммунистическая партия (большевиков) Украины (рос.)
 КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу
 крб. – карбованець
 КРПП – Комуністична робітничка партія Польщі
 КУЛ (KUL) – Католицький університет у Любліні
- Л**
 л., лист. – листок (аркуш)
 Л/О – Львовская область (рос.) – Львівська область
 ЛБ – Львівська Бібліотека
 ЛБАН – Львівська Бібліотека Академії наук
 ЛДМУМ – Львівський державний музей українського мистецтва
 ЛДУ – Львівський державний університет
- Лип. – липень
 ЛІМ – Львівський історичний музей
 Літ. Наук. – Літературно-науковий літтр. – літографія
 літер. – література
 лл. – листы (рос.) – аркуші
 ЛНБ – Львівська наукова бібліотека
 ЛННБУ – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
 ЛПИ – Львовский политехнический институт (рос.) – Львівський політехнічний інститут
 л-ра – література
 лтгр. – літографія
 ЛфБАН – Львівська філія Бібліотеки Академії наук
 лют. – лютий
- М**
 м. – місто
 м. – місяць
 матер. – матеріали (рос.) – матеріали
 маш. – машинка (друкарська)
 маш., машиноп. – машинопис
 МВД – Министерство внутренних дел (рос.) – Міністерство внутрішніх справ
 МВО – Міністерство вищої освіти
 МГБ – Министерство государственной безопасности (рос.) – Міністерство державної безпеки
 МДБ – Міністерство державної безпеки
 МДБІ – Московський державний бібліотечний інститут
 МЗС – Министерство закордонних справ
 мин. – минута (рос.) – хвилина
 міл. – мільйон
 м-ко – містечко
 МОГИЗ – Московское отделение объединения государственных книжно-журнальных издательств

- (рос.) – Московське відділення об'єднання державних книжково-журнальних видавництв
метр. – метр
муз. – музика
- Н**
н. пр., напр. – наприклад
наб. – набережная (рос.) – набережна
НАНУ – Національна академія наук України
НАП – Науковий архів Президії нар. – народний
Наркомос – Народний комісаріат освіти
Наркомпрос (рос.) – Народный комиссариат просвещения – Народний комісаріат освіти наук. – науковий
Наук. Тов. Шевченка – Наукове товариство ім. Шевченка
Нац. – національний
нач. – начальник
начштабу – начальник штабу
НБУВ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
НЗіО – Національний заклад ім. Осолінських
НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ
НМЛ – Національний Музей у Львові
нр. – номер
НТШ, Н.Т.Ш., Н. Т. ім. Ш. – Наукове товариство ім. Шевченка
- О**
о. – острів
Обком – Обласний комітет
обл. – область, областной (рос.) – обласний
Облгосархив (рос.) – Областной государственный архив – Обласний державний архів
Обкультторг – Обласне управління торгівлі товарами культурного призначення
- Обліт, Облит (рос.) – Обласне управління в справах літератури та видавництв
ОблРАТАУ – Обласне радіо-телеграфне агентство України
Облсоцзабез – Обласне управління соціального забезпечення
обм. – обмінний
ОГИЗ – Объединение государственных книжно-журнальных издательств (рос.) – Об'єднання державних книжково-журнальних видавництв
ОГПУ – Объединенное Государственное Политическое Управление (рос.) – Об'єднане державне політичне управління
од. – одиниця
од. зб. – одиниця зберігання
озн., означ. – означення (шифр)
ОК – Областной комитет (рос.) – Обласний комітет
ок. – около
оп. – опис
опубл. – опубліковано
ор. п. – оригінальний підпис
ОСО – Особое совещание (рос.)
отв. ред. – ответственный редактор (рос.) – відповідальний редактор
отп. – отправляют (рос.) – відсилати
- П**
п. – пункт
п. н. – під назвою
ПАН – Польська академія наук
парт. – партійний
педтехнікум – педагогічний технікум
писан. – писаний
ПКП – Польська комуністична партія
ПНР – Польська Народна Республіка
пов. – повість
пов. – повіт
повідомл. – повідомлення
пол. – польський

- полит. – политический (*рос.*) – політичний
- пом. – помічник
- пор. – порівняй
- ПОРП – Польська об'єднана робітничка партія
- поч. – початок
- ПР – Польська Республіка
- пр. – праці
- пр. – порядковий номер
- пр., прим. – примірник
- прибл. – приблизно
- проф. – професор
- проц. – проценти
- псевд. – псевдонім
- Пушкин. дом – Пушкинский дом (*рос.*) – Пушкінський дім
- Р**
- р. – рік
- р.р. – роки
- райпарткабінет – районний партійний кабінет
- райрада – районна рада
- райцентр – районний центр
- РАТАУ – Радіо-телеграфне агентство України
- рах. – рахунковий
- Ревком – революційний комітет
- ред. – редактор, редакційний
- редкол. – редколегія
- річн. – річник
- РМ – Рада Міністрів
- р-н – район
- РНК – Рада народних комісарів
- роб. – робітник, робітничий
- рос. – російський (российский)
- РСР – Радянська соціалістична республіка
- РСФСР – Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика (*рос.*) – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
- РСЧА – Робітничо-селянська Червона армія
- руб. – рубль (*рос.*) – карбованець
- рук. – рукопис, рукописний
- С**
- с. – село
- с. – сторінка, страница (*рос.*)
- с. г. – сего года (*рос.*) – цього року
- С.Д.Р.П. – Соціал-демократична робітничка партія
- с.р. – сього року
- с/г – сільське господарство, сільськогосподарський
- секр. – секретар
- сигн. – сигнатура
- СК – систематичні каталоги
- СМ – Совет Министров (*рос.*) – Рада Міністрів
- СМЕРШ – Смерть шпионам (*рос.*) – смерть шпигунам
- СНК – Совет народных комиссаров (*рос.*)
- соцобезпечення – соціальне забезпечення
- Союз РСР, СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- спец. – специальный (*рос.*) – спеціальний
- спр. – справа
- справж. – справжній
- СССР – Союз Советских Социалистических Республик (*рос.*) – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- ст. – старший
- ст. – станція
- ст. – стаття
- ст. ст. – століть
- ст., стол. – століття
- ст., стор., стр. – сторінка
- США – Сполучені Штати Америки
- Т**
- т. – товариш, товарищ (*рос.*)
- т. – том

- т. д., тд. – так далее (*рос.*), так далі
 т. е. – то есть (*рос.*) – тобто
 т. зв. – так званий
 т. і., т. інш. – таке інше
 т. п. – тому подібне
 т-во – товариство
 тел., телеф. – телефон
 тис. – тисяча
 тов. – товариство, товариш, товариші, товарищ (*рос.*)
 тт., т. т. – товариші
 тт., тт – томи
 тыс. – тисяча (*рос.*) – тисяча
- У**
 УЛЕ – Українська літературна енциклопедія
 У.С.Д.Р.П., Укр. С.Д.Р.П. – Українська соціал-демократична робітничка партія
 у т.ч. – у тому числі
 УАН – Українська академія наук
 УГА – Українська галицька армія
 укр. – український (*рос.*), український, українці
 Украинская ССР – Украинская Советская Социалистическая Республика (*рос.*) – Українська Радянська Соціалістична Республіка
 Українська РСР, Українська Р.С.Р. – Українська Радянська Соціалістична Республіка
 Укрінк – Українська інвентаризаційна контора
 Укршкілпостач – Українське шкільне постачання
 ул. – улица (*рос.*), улица – вулиця
 УМВД, Управление МВД – Управление Министерства Внутренних Дел (*рос.*) – Управління Міністерства Внутрішніх Справ
 УМВС, Управління МВС, – Управління Міністерства Внутрішніх Справ
 УМДБ – Управління Міністерства Державної безпеки
- УНР – Українська Народна Республіка
 упоряд. – упорядник
 УПТ – Українське педагогічне товариство
 ур. – уроджена
 УРСР, У.Р.С.Р. – Українська Радянська Соціалістична Республіка
 УСС – Українські січові стрільці
 УССР – Украинская Советская Социалистическая Республика (*рос.*) – Українська Радянська Соціалістична Республіка
- Ф**
 ф. – фонд
 Ф. – Франко
 Ф., ф – Філія, Филиал (*рос.*)
 ФБОН – Фундаментальная библиотека общественных наук (*рос.*)
 фж. – Франко. Журнали
 філол., філолог. – філологічний
 франц. – французький
- Ц**
 ц.р. – цього року
 ЦДАВОВУ – Центральний державний архів вищих органів влади і управління України
 ЦДАГОУ – Центральний державний архів громадських об'єднань України
 цехком – цеховий комітет
 ЦК, Ц. К. – Центральний комітет
- Ч**
 ч. – час (*рос.*) – година
 ч. – частина
 ч. – чис., число
 черв. – червень
 чл. – член
 чл.-кор., чл.-коресп. – член-кореспондент
 чол. – чоловік (людей, осіб)
- Ш**
 шт. – штука

Э

экз. – екземпляр (*рос.*) – примірник

А

A.N. – Akademia Nauk (*пол.*) – Академія наук

Amb. R. P. – Ambasada Rzeczypospolitej Polski (*пол.*) – Посольство Польської Республіки

В

b. – były (*пол.*) – колишній

bibl. – biblioteczny (*пол.*) – бібліотечний

b.r., br. – bieżącego roku (*пол.*) – цього року

BSRR – Białoruska Socjalistyczna Republika Radziecka (*пол.*) – Білоруська Радянська Соціалістична Республіка

С

czerw. – czerwiec (*пол.*) – червень

Д

dn. – dnia (*пол.*) – дня

doc. dr ks. – docent doktor ksiądz (*пол.*) – доцент доктор священик

dr., dr – doktor (*пол.*) – доктор

Dyr. – dyrekcja (*пол.*) – дирекція

dyr. – dyrektor (*пол.*) – директор

Dz.U.R.P. – Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (*пол.*) – Вісник законів Речі Посполитої Польщі

Dz. Urz. Min. Ośw. – Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty (*пол.*) – Урядовий вісник Міністерства освіти

Е

egz. – egzemplarz (*пол.*) – примірник

etc. – et caetera (*лат.*) – і так далі

ew. – ewentualnie (*пол.*) – можливо

Ф

fundac. – fundacyjny (*пол.*) – фундаційний

Г

Gab. R. Min. – Gabinet Rady Ministrów (*пол.*) – Кабінет Ради Міністрів

Gł. – Główny (*пол.*) – Головний

godz. – godzina (*пол.*) – година

Gosp. – gospodarczy (*пол.*) – господарський

gr.-kat. – grecko-katolicki – греко-католицький

rzym.-kat. – rzymsko-katolicki (*пол.*) – римо-католицький

І

i., in. – inne (*пол.*) – інше

il. – ilustracja (*пол.*) – ілюстрація

im. – imienia (*пол.*) – імені

inż. – inżynier (*пол.*) – інженер

itd. – i tak dalej (*пол.*) – і так далі

itp., i t. p. – i temu podobne (*пол.*) – і тому подібне

Ј

j.np. – jak na przykład (*пол.*) – як наприклад

К

k. – karta, karty (*пол.*) – сторінка, сторінки

K.C. PZPR – Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (*пол.*) – Центральний Комітет Польської об'єднаної робітничої партії

Kanc. – kancelaria (*пол.*) – канцелярія

kg – кілограм

koncentr. – koncentracyjny (*пол.*) – концентраційний

KPP – Komunistyczna Partia Polski (*пол.*) – Комуністична партія Польщі

ks. – ksiądz (*пол.*) – ксьондз, священик

ks. – księga (*пол.*) – книга

KUL див. Католицький університет в Любліні

Л

l. – lata (*пол.*) – роки

l. – liczba (*пол.*) – число, номер

l. – list (*пол.*) – аркуш

l. dz. – liczba dziennika (*пол.*) – реєстраційний номер

Lit. SRR (Litewska SRR) – Litewska Socjalistyczna Radziecka Republika (пол.) – Литовська Соціалістична Радянська Республіка
 lut, luty (пол.) – лютий

M

m. – miasto (пол.) – місто
 mgr – magister (пол.) – магістр
 m.i., m. in. – między innymi (пол.) – між іншими
 min. – minister (пол.) – міністр
 Min. – Ministerstwo (пол.) – міністерство
 Min. Biezp. – Ministerstwo Bezpieczeństwa (пол.) – Міністерство безпеки
 Min. Ośw. – Ministerstwo Oświaty (пол.) – Міністерство освіти
 Min. Pocz. i Telegr. – Ministerstwo Pocz. i Telegrafów (пол.) – Міністерство пошти й телеграфу
 M.S.Z., Min. Spraw Zagr., MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych (пол.) – Міністерство закордонних справ
 Ms. – manuscript (лат.) – рукопис

N

nacz. – naczelna (пол.) – головна
 Narkomindel – Народний комісаріат иностранных дел (рос.) – Народний комісаріат іноземних справ
 N.b. – Nota bene (лат.) – зверни увагу
 niezinventow. – niezinventowany (пол.) – незінвентаризований
 nr., n. p. – przykład (пол.) – наприклад
 niem. – niemiecki (пол.) – німецький
 nr., Nr., n-r – numer (пол.) – номер
 Nr. p. – Numer porządkowy (пол.) – порядковий номер

O

ob. – obywatel (пол.) – громадянин
 ob. gr. kat. – urządzenie grecko-katolicki (пол.) – греко-католицький обряд
 oddz. – oddział (пол.) – відділ; відділення
 ochr. – ochrona (пол.) – охорона
 ok. – około (пол.) – близько
 okr. – okręgowy (пол.) – окружний
 OO (Karmelitow) – Ojców (пол.) – отців
 oprac. – opracować, opracowanie (пол.) – опрацювати, опрацювання
 OP i Telegr. – Okręg Pocz. i Telegrafów (пол.) – поштово-телеграфний округ
 O.S. – Okręg Szkolny (пол.) – Шкільний округ
 otrzym. – otrzymać (пол.) – одержати

P

p. – pan, pani (пол.) – пан, пані
 P. – Prince (франц.) – князь
 P.C.K. – Polski Czerwony Krzyż (пол.) – Польський Червоний Хрест
 p.o. – pełnioncy obowiązki (пол.) – виконувач обов'язків
 P.S. – post scriptum (лат.) – після написаного
 p.t., pt. – pod tytułem (пол.) – під назвою
 Państw. – państwowy (пол.) – державний
 pow. – powiat (пол.) – повіт
 poz. – pozycja (пол.) – позиція
 PPR – Polska Partia Robotnicza (пол.) – Польська Робітничка партія
 PR – Polska Republika (пол.) – Польська Республіка
 pracown. – pracownik (пол.) – працівник
 prawn. – prawniczy (пол.) – правничий
 PRL – Polska Republika Ludowa (пол.) – Польська Народна Республіка

- prof. – profesor (*пол.*) – професор
 Przew. – Przewodniczący (*пол.*) – голова
 przym. – przymisł – примітка
 publ. – publiczny (*пол.*) – громадський
 PUR, Pur – Państwowy Urząd Repatriacyjny (*пол.*) – Державний репатріаційний уряд
 PZPR – Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (*пол.*) – Польська об'єднана робітничка партія
- R**
 r. – rok (*пол.*) – рік
 Rad. – radziecki (*пол.*) – радянський
 red. – redakcja (*пол.*) – редакція
 Ref. – referat (*пол.*) – реферат
 Republ. – Republika (*пол.*) – республіка
 RP, R.P., Rzplita – Rzeczpospolita Polska (*пол.*) – Польська Республіка
 rzym.-kat., rzymsko-kat. – rzymsko-katolicki (*пол.*) – римо-католицький
- S**
 s. – strona (*пол.*) – сторінка
 sierp. – sierpień (*пол.*) – серпень
 spr. – sprawa (*пол.*) – справа
 str. – strona (*пол.*) – сторінка
 str. – street (*англ.*) – вулиця
 stycz. – styczeń (*пол.*) – січень
- Ś**
 śp. – świętej pamięci (*пол.*) – світлої пам'яті
 św. – święty (*пол.*) – святий
- T**
 t. – tom (*пол.*) – том
 tabl. – tablica (*пол.*) – таблиця
 tamt. – tamtejszy (*пол.*) – тамтешній
 t.j., tj. – to jest (*пол.*) – тобто
 t. p., tp. – temu podobny (*пол.*) – тому подібний
 t. zw., tzw. – tak zwany (*пол.*) – так званий
- t. d., td. – tak dalej (*пол.*) – так далі
 tel. – telefon (*пол.*) – телефон
 Telegr. – Telegraf (*пол.*) – телеграф
 telekom. – telekomunikacyjny (*пол.*) – телекомунікаційний
 ТПО – Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum (*пол.*) – Товариство друзів Оссолінеуму
 t-wo – towarzystwo (*пол.*) – товариство
 tys. – tysiąc (*пол.*) – тисяча
- U**
 UB – Urząd Bezpieczeństwa (*пол.*) – Управління Безпеки
 ukr. – ukraiński (*пол.*) – український
 Ukr. Akad. Nauk – Ukraińska Akademia Nauk (*пол.*) – Українська академія наук
 Ukr. S.S.R., Ukraińska SRR, Ukraińska S.R.R. (*пол.*) – Українська РСР
 ul. – ulica (*пол.*) – вулиця
 UPA – Ukraińska Powstańcza Armia (*пол.*) – Українська повстанська армія
 URSS – Ukraińska Radziecka Socjalistyczna Republika (*пол.*) – УРСР
 urz. – urząd (*пол.*) – уряд
 U. S. A. – United States of America (*англ.*) – Сполучені Штати Америки
 USSR – Ukraińska Socjalistyczna Radziecka Republika (*пол.*) – УСРР
 u. r. , ub. r. – ubiegłego roku (*пол.*) – минулого року
- V**
 vol. – volumen (*лат.*) – том
- W**
 w. – wiek (*пол.*) – століття
 wedł., wg. – według (*пол.*) – за, згідно з
 woj. – województwo (*пол.*) – воєводство
 woj., wojew. – wojewódzki (*пол.*) – воєводський

- wyd-wo – wydawnictwo (*пол.*) – видавництво
- wydz. – wydział (*пол.*) – факультет, правління
- WZO – Wystawa Ziem Odzyskanych – Виставка повернених земель
- W-wa – Warszawa (*пол.*) – Варшава
- Z**
- z. r. – zeszłego roku (*пол.*) – минулого року
- zabr. – zabrany (*пол.*) – забраний
- zagr. – zagraniczny (*пол.*) – закордонний
- zał., załącz. – załącznik (*пол.*) – додаток
- zam. – zamieszkały (*пол.*) – що проживає
- zesh. – zeszyt (*пол.*) – зошит
- zinwentow. – zinwentowany (*пол.*) – зінвентаризований
- ZNiO – Zakład narodowy im. Ossolińskich (*пол.*) – Національний заклад імені Оссолінських
- ZPP – Związek Patriotów Polskich (*пол.*) – Союз польських патріотів
- ZSRR, Z.S.R.R. – Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (*пол.*) – СРСР
- Z.S.S.R. – Związek Sowieckich Socjalistycznych Republik (*пол.*) – СРСР

СЛОВНИК РІДКОВЖИВАНИХ, ЗАСТАРІЛИХ ТА ІНШОМОВНИХ СЛІВ

Абсолюторій – тут: підтвердження завершення навчання у вищій школі

Асигнування – виділення грошової суми для якоїсь мети

Блище – ближче

Бракують – не вистачають

Братанок – племінник

Бруднопис – тут: чорновий варіант

Бувший – колишній

Будуче – майбутнє

В цілості – тут: зовсім, цілком

Вартний – вартісний

Вилучування – виключення

Вистава – виставка

Відлучування – відокремлення, від'єднання

Відпис – копія

Відносні – відповідні

Влучена – включена

Внутрі – всередині

Гвер (з нім. *Gewehr*) – рушниця

Гebraїка – юдаїка

Гимн – гімн

Город – сад, парк

Грущик – вантажник

Дворушник – дволикий, лицемір

Децимальна (класифікація) – десяткова

Дружний – дружній

Духівниця – заповіт

Евфемізм – слово або словесний зворот, що пом'якшує форму вираження висловлюваної думки

Експлоатація – експлуатація

Енциклопедія – енциклопедія

Єще – ще

Жена – жінка, дружина

Жовнір – вояк

Заапробований – прийнятий, затверджений

Завіщане – заповіт

Загрожений – той, що перебуває під загрозою

Задержаний – затриманий, збережений

Залегающа – залишкова, залегла

Замкнення – закриття

Занарядити – тут: видати письмове розпорядження про відправку залізничного транспорту

Западаючі – ті, що набувають негайної правочинності

Запозичення – тут: позика, кредит

Заразом – одночасно

Застанова – міркування

Заховуватися – зберігатися

Заходить потреба – виникає потреба

Звітовий – звітний

Здевастувати – знищити

Здержаний – призупинений

Зладжено – укладено, впорядковано

Зладження – складення, приготування, упорядкування

Зложена – складена

Зложити – скласти

- Змеліорувати** – доповнити, покращити
- Значіння** – значення
- Зносини** – відносини
- Зшиток** – зошит
- Зустрінути** – зустріти
- Изувер** (рос.) – нелюд
- Інфлянтське** (походження) – з історичних земель сучасних Латвії та Естонії
- Канцлеж** – канцлер
- Капітула** – колегія духовенства при єпископській кафедрі
- Касцел** (з пол.) – костюл, костел
- Квітанція** – квитанція
- Ключар** – хранитель музею
- Комісаричний** – комісарський, під керівництвом комісара
- Крамольний** – заколотний, бунтівний
- Кустош** – охоронець фондів
- Легат** (з лат.) – заповіт дару на користь конкретної особи
- Легітимація** – посвідчення особи
- Лісти** – аркуші, списки
- Людовий** (пол.) – народний
- Магазин** (пол.) – сховище, склад
- Манастир** – монастир
- Март** – березень
- Матеріал** – матеріал
- Матрикула** – книга записів учнів гімназії.
- Металі** – тут: вироби з металу
- Метрополичий** – митрополичий
- Мішатися** – втручатися
- Много** – багато
- Мови** – тут: промови
- На жадання** – на вимогу
- На услугах** – на службі
- Наводжування** – наведення
- Найдогідніший** – найзручніший, найвідповідніший
- Належний** – тут: призначений
- Наливати** – тут: охоплювати
- Научний** – науковий
- Начальне** (місце) – початкове, перше (місце)
- Невідклична** власність – власність, яку не можна оскаржити через суд
- Невільно** – заборонено
- Ненатуральна** – несправжня, неприродна
- Номенклатура** – тут: партійно-державне керівництво
- Нумеричні** – номерні
- Обнятих відділом актів і переписки** – охоплених відділом актів і листування
- Образ** – тут: театральна вистава
- Обробітка** – опрацювання
- Обясняти** – пояснювати
- Оказалось** – виявилось
- Около** – близько, приблизно
- Охаяти** – зганьбити
- Охвістя** – тут: рештки прибічників ворожої ідеології
- Палата** – палац
- Папери** – тут: архів
- Парамілітарний** – напіввійськовий
- Пасквіль** – писанина образливого наклепницького характеру
- Перевести** – тут: перевезти
- Перевести** (роботу) – виконати роботу
- Переказанне** – передача
- Переписка** – листування
- Письменний** – письмовий
- Письмо** – лист
- Підбор** – підбір
- Підвалля** – підвал, пивниця
- Пластична** – художня, мистецька (з пол.)
- По раз другий** – вдруге
- Поважно** – серйозно

- Погодити** – тут: помирити
Погрузочно-розгрузочні (рос.) – вантажно-розвантажувальні
Подорожник – тут: мандрівник
Подробно (рос.) – детально
Поміч – допомога
Поміщення – приміщення
Препроводиловка – супровідний лист
Порівнюючи – порівнюючи
Початковий (автор) – автор-початківець
Правничий радник – юрис-консульт
Предкласти (про документи) – додавати, долучати
Предложено – подано, запропоновано
Предприяття – заходи, дії, проекти
Приготовити – приготувати
Приготовлення – приготування, підготовка
Приладити – підготувати, скласти
Приналежності – належності, складові частини
Природник – природознавець
Провізоричний – попередній
Провірити – перевірити
Провірка – перевірка
Провіряти – перевіряти
Проголосити – тут: опублікувати
Прочий – інший
Пульман – великий пасажирський або товарний залізничний вагон
Рар – раритет, рідкісний предмет, видання
Рати – частини
Реверс – тут: письмовий документ, що посвідчує випозичення книжки
Ревіндикація – повернення чогось у власність
Реяція – повідомлення
Репатріація – повернення на батьківщину
Рівнож – також
Різьба (з пол.) – скульптура
Річ – тут: – мова
Розборка – розбір, розсортування
Росписка – розписка, квитанція
Рукописьменні – рукописні
Сейчас – відразу
Семинар – семінарія
Семинар – університетські заняття з певної тематики
Сигнатура – інвентарний номер бібліотечної книжки чи архівної справи
Скількисть – кількість
Сколка (з рос.) – кілька скріплених документів
Скринка – скринька
Славяноведення – слов'янознавство
Слівник – словник
Слідуючі – наступні
Словар – словник
Случай – випадок
Содіяння – співпраця
Сойм – сейм
Спагіновані (з лат.) – пронумеровані
Спеціальний – спеціальний
Спис – тут: список, перелік
Списати з інвентаря – вилучити з переліку
Списувати – переписувати
Сталініст – прибічник і послідовник сталінської ідеології
Стріх – горище
Супружество – подружжя
Сутерина (сутерени) – підвальне приміщення
Схедограф – спеціаліст з написання каталожних карток
Схедографія – карткографія: наука про способи і методи складання бібліографічного опису карток
Схоронення (схоронність) – збереження
Схоронювати – зберігати

- Таможня** (рос.) – митниця
Тека (течка) – папка з документами
Трудрезерви – трудові резерви
У дальшим тягу – надалі
Укінчення – закінчення
Управа – керівний орган певної установи
Устійнено – встановлено, визначено, усталено
Фотознімка – фотографія
Хосен – користь
Цебто – себто, тобто
Цеховий комітет – профбюро, виконавчий орган профспілкової організації
Частинно – частково
Чинні – тут: діячі
Числяти – нараховувати
Шкафа – шафа
Шконтрум – перевірка
Ящик – скриня
A limine (лат.) – негайно, відразу
Agnoskować (пол.) – опізнати, встановити особу
Angażowanie (пол.) – запрошення, залучення
Aula – аудиторія, зал
Białe kruki (пол.) – унікальні видання (дослівно: білі ворони)
Chargé d'Affaires a.i. (франц.) – тимчасовий повірений у справах
Czaprak – підкладка під кінське сідло (з вовняної або іноді з кошовної тканини)
Depot (франц.) – депозит
Donkiszoteria (пол.) – донкіхотство
Dziedziniec (пол.) – тут: внутрішнє подвір'я будівлі
Emulacja (пол.) – конкуренція
En garde (франц.) – на варті
Głowić się (пол.) – інтенсивно думати про щось, шукати вирішення
Hebanowy garnitur (пол.) тут: – футляр з чорного (ебенowego) дерева)
Komasacyjna (polityka) (пол.) – перегрупування (політика)
Kruszec (пол.) – цінний метал
Martyrologia (пол. заст.) – терпіння, страждання окремого народу або суспільної групи
Na prędce (пол.) – нашвидкуруч, абияк
Nastręczać (пол. заст.) – завдавати (хлопоту)
Obraz wotywny (пол.) – вотивна ікона
Operat katastralny (пол.) – кадастровий документ, чернетка кадастрової карти
Ornat (пол.) – верхній (найурочистіший) елемент літургійного вбрання священика
Pendant (франц.) – парні, симетричні предмети, які складають певну цілість
Prohibity (з англ.) – заборонені видання
Solennie (пол. заст.) – урочисто, святково, піднесено
Subwencja (пол.) – форма грошової допомоги з державного бюджету
Szkontrum (skontro) (пол.) – перевірка стану матеріальних або фінансових засобів
Zewidencjonowano (пол.) – ідентифіковано
Zinwentowany (пол., заст.) – вписаний до інвентаря

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

- А. О. 231
Абрагам Роман (Abraham Roman) 9
Август II, король (August II) 13, 414
Авдикович О. 224
Авдиковський *див.* Авдиковський О.
Авдиковський О. (Авдиковський) 225
Акакс М., помилк. *див.* Аркас М.
Акуленко В. *див.* Акуленко В. І.
Акуленко В. І. (Акуленко В.) XII
Александров *див.* Александров Володимир
Александров Володимир (Александров) 289, 304
Александров Г. Ф. *див.* Александров Георгій Федорович
Александров Георгій *див.* Александров Георгій Федорович
Александров Георгій Федорович (Александров Г. Ф., Александров Георгій)
Александрова XXX, 133, 193, 413
Алексеева 278
Алексеєнко *див.* Алексеєнко Н. А.
Алексеєнко Н. А. (Алексеєнко) 288, 296
Алексеєв М. 316
Алешко В. 147
Алчевська Х. Д. 290
Алчевська Х. О. (Алчевська Хр., Алчевська Хрїстя) 193, 232, 269, 290
Алчевська Хр. *див.* Алчевська Х. О.
Алчевська Хрїстя *див.* Алчевська Х. О.
Альбін *див.* Альбін Януш Бернард
Альбін Я. *див.* Альбін Януш Бернард
Альбін Януш *див.* Альбін Януш Бернард
Альбін Януш Бернард (Альбін, Альбін Я., Альбін Януш, Albin J., Albin Janusz, Albin Janusz Bernard) XVII, XVIII, XX, 451
Альковер Жуан 228
Амброс Міхал (Ambros) 111, 113
Анастасієвський М. XXVI, 480
Андрішак *див.* Андрішак Я.
Андрішак Я. (Андрішак) 225
Андрієнко-Нечитайло М. XXVI
Антон Захарович *див.* Одуха Антон Захарович
Антонович *див.* Антонович В.
Антонович В. (Антонович) 224, 225
Апостол Данило V
Арістотель 374
Аркас М. (Акакс М., помилк.) 226
Арофікін В. *див.* Арофікін Володимир
Арофікін Володимир (Арофікін В.) XXVII, 480
Арст, помилк. *див.* Арцт М.
Артамонов М. И. *див.* Артамонов Михайло
Артамонов Михайло (Артамонов М. И.) XXIX, 293, 294
Артемовський Гулак *див.* Гулак-Артемовський П.
Артюшенко Ю. 146
Архипенко Є. 226
Архипенко О. XXVI

- Арцт М. (Арст, помилк.) 384
Асканич М. 147
Асник Адам 228
Афтанадзе Р. І., помилк. *див.* Афтаназі Роман
Афтанадзе Роман Іванович, помилк. *див.* Афтаназі Роман
Афтаназі Роман (Афтанадзе Р. І., помилк.; Афтанадзе Роман Іванович, помилк.; Aftanazy Włodzimierz, помилк.; Aftanazy Roman) XIV, 98, 137, 138, 141, 142, 417, 419, 451
- Б**
Б. 269
Бабій Ол. 146
Баворовський В. 326
Баворовські, родина (Боваровські, помилк., Baworowscy) 15, 26, 50, 108, 170-172, 174, 196, 214, 309, 358, 430
Багалій Д. І. 291
Бажан *див.* Бажан Микола Платонович
Бажан М. *див.* Бажан Микола Платонович
Бажан М. П. *див.* Бажан Микола Платонович
Бажан Микола *див.* Бажан Микола Платонович
Бажан Микола Платонович (Бажан, Бажан М., Бажан М. П., Бажан Микола, Бажан Н., Микола Платонович, Bażan) VI, X, 26, 36, 59, 62, 64, 65, 92, 96, 97, 100, 101, 103, 110, 118, 131, 132, 143, 175, 177, 185, 452
Бажан Н. *див.* Бажан Микола Платонович
Бажан Платон 452
Бажанський *див.* Бажанський П.
Бажанський П. (Бажанський) 195, 225
- Байорон, помилк. *див.* Байрон
Байраченко П. 251
Байрон (Байорон, помилк.) 219, 230, 231
Балабай П. П. 118
Балабан Гедеон XXV
Баляс В. XXVI,
Бандера *див.* Бандера Степан
Бандера Степан (Бандера, Бендера, помилк.) 315, 324, 354, 365, 376, 377, 408, 487
Бандрівський *див.* Бандрівський Дмитро Григорович
Бандрівський Дмитро Григорович (Бандрівський) 51, 53, 54
Бандура *див.* Бандура Владислав Феліксович
Бандура В. *див.* Бандура Владислав Феліксович
Бандура В. А., помилк. *див.* Бандура Владислав Феліксович
Бандура В. Ф. *див.* Бандура Владислав Феліксович
Бандура Владислав *див.* Бандура Владислав Феліксович
Бандура Владислав Феліксович (Бандура, Бандура В., Бандура В. А., помилк.; Бандура В. Ф., Бандура Владислав, Bandura, Bandura Władysław) XVIII, 41, 50, 52, 56, 161, 251, 254-256, 263, 269, 270, 275, 284, 314, 411, 452
Банчик Н. *див.* Банчик Н. Я.
Банчик Н. Я. (Банчик Н.) XXIV
Баран 224
Баран Володимир 448
Барановський Х. (Баранський, помилк.) 226
Баранський, помилк. *див.* Барановський Х.
Барвінок Ганна *див.* Барвінок Ганна
Барвинський *див.* Барвінський Володимир
Барвинський Б. *див.* Барвінський Богдан Олександрович

- Барвинський В. *див.* Барвинський Володимир
- Барвинський О. *див.* Барвинський Ол. Барвінок Ганна (Барвінок Ганна, Білозерська-Куліш Олександра, Куліш Ол., Куліш А., Куліш О., Куліш О. Н., помилк.) XXIV, 193, 233, 269, 289
- Барвинський *див.* Барвинський Богдан Олександрович
- Барвинський *див.* Барвинський Ол.
- Барвинський Б. *див.* Барвинський Богдан Олександрович
- Барвинський Б. О. *див.* Барвинський Богдан Олександрович
- Барвинський Богдан *див.* Барвинський Богдан Олександрович
- Барвинський Богдан Олександрович (Барвинський Б., Барвинський Б., Барвинський Б. О., Барвинський Богдан) 51, 52, 144, 147, 224, 228, 232, 453
- Барвинський В. *див.* Барвинський Василь
- Барвинський В. *див.* Барвинський Володимир
- Барвинський Василь Олександрович (Барвинський В.) 96, 97, 453
- Барвинський Володимир (Барвинський, Барвинський В.) 224, 233, 396
- Барвинський Євген (Barwiński, Barwiński Eugeniusz) 432
- Барвинський О. *див.* Барвинський Ол.
- Барвинський Ол. (Барвинський, Барвинський О.) 193, 224, 225, 396
- Барвинські, родина 144, 170, 171, 268
- Баріяк *див.* Баріяк Олександр Матвійович
- Баріяк Олександр Матвійович (Баріяк) 55, 224
- Бартошевіч Юліян 13
- Басараб Ольга 478
- Батаєва 219
- Бачинська Наталія 250
- Бачинський І. 232
- Бачинський Лев 250
- Бачинський Леонід 35
- Бачинський Омелян (Бочінський) 228
- Бедненко *див.* Бідненко Микола Іларіонович
- Безкоровайна А. Т. (Безкоровайная) 208
- Безкоровайная *див.* Безкоровайна А. Т.
- Белей *див.* Белей Іван
- Белей І. *див.* Белей Іван
- Белей Іван (Белей, Белей І.) XXIV, 225, 250, 251, 291
- Белецький А. *див.* Білецький Олександр Іванович
- Белецький Олександр Іванович *див.* Білецький Олександр Іванович
- Белянкін Ф. П. 204
- Бендера, помилк. *див.* Бандера Степан
- Березовський О.М. 507
- Берія Л. П. *див.* Берія Лаврентій
- Берія Л. *див.* Берія Лаврентій
- Берія Лаврентій (Берія Л. П., Берія Л.) IX, 131
- Берман 68, 70
- Бернагович Володимир, помилк. *див.* Бернатович Володимир
- Бернард 224
- Бернагович Володимир (Бернагович Володимир, помилк.) 304
- Бернацька М. К. *див.* Бернацька Марія Казимирівна
- Бернацька Марія Казимирівна (Бернацька М. К., Bernacka Maria) 238, 252
- Бернацький *див.* Бернацький Людвік
- Бернацький Людвік (Бернацький, Bernacki L., Bernacki Ludwik) 238, 325

- Берут *див.* Берут Болеслав
Берут Б. *див.* Берут Болеслав
Берут Болеслав *див.* Берут Болеслав
Бешк 330
Беляєва *див.* Беляєва Марія Михайлівна
Беляєва Марія Михайлівна (Беляєва, Биляєва Марія Михайловна, помилк.) 219
Белякевич Іван Іванович (Біякевич І. І., Біякевич, Біякевич І., Bielakiewicz, Bielakiewicz I. I., Bielakiewicz Iwan, syn Iwana; Bilakiewicz) 49, 71, 84, 85, 88, 423, 453, 454
Беньковський Владислав 42
Берут Б. *див.* Берут Болеслав
Берут Болеслав (Берут, Берут Б., Берут Болеслав, Берут Б., Bierut, Bierut Bolesław) V, XII, 21, 67, 69, 70, 82, 90-94, 286, 435, 436, 454
Бжезіна О. *див.* Бржезіна Й.
Биляєва Марія Михайловна, помилк. *див.* Беляєва Марія Михайлівна
Билякевич І. І. *див.* Белякевич Іван Іванович
Бідненко *див.* Бідненко Микола Іларіонович
Бідненко М. І. *див.* Бідненко Микола Іларіонович
Бідненко Микола Іларіонович (Бідненко, Бідненко, Бідненко М. І.) 211, 313, 329, 337, 348, 351, 353, 355, 378-380, 405, 454, 455
Бік Маріан 93
Білаш 111
Білецький *див.* Білецький Степан Теодорович
Білецький Леонід 268
Білецький О. І. *див.* Білецький Олександр Іванович
Білецький Олександр *див.* Білецький Олександр Іванович
Білецький Олександр Іванович (Белецький А., Белецький Олександр Іванович, Білецький О. І., Білецький Олександр) 194, 203, 249, 258-260, 272, 279, 280-283, 455
Білецький Степан Теодорович (Білецький) 52, 54, 455
Білецький-Носенко П. 290
Білиловський К. 291
Білінський 54
Білінський В. В. 238
Біліверті Джованні (Більверті Джіованні) 150
Білозерська-Куліш Олександра *див.* Барвінок Ганна
Білозерський 233
Білозерські, родина 193
Біякевич І. *див.* Белякевич Іван Іванович
Більверті Джіованні *див.* Біліверті Джованні
Більський Юрій XXV
Більчевський Юзеф XVI
Бірчак В. 146
Благой Д. Д. 89
Бланк 278
Блюм(івна) Гелена Фрідріхівна (Blum Helena, Lili) 41
Бобенко А. 290
Бобик Андр. 224
Боваровські, помилк. *див.* Баваровські, родина
Богацький Василь 146
Богачик М. Д. 81, 82
Богданенко Г. (Богданський, помилк.) 226
Богданський, помилк. *див.* Богданенко Г.
Богомолец А. А. *див.* Богомолец Олександр Олександрович
Богомолец О. О. *див.* Богомолец Олександр Олександрович
Богомолец Олександр *див.* Богомолец Олександр Олександрович

- Богомолець Олександр Олександрович (Богомолець А. А., Богомолець О. О., Богомолець Олександр) XIII, 62, 77, 121, 455
- Богомольці, родина 13
- Боднар Б. І., помилк. *див.* Боднар Василь Ількович
- Боднар В. І. *див.* Боднар Василь Ількович
- Боднар Василь Ількович (Боднар Б. І., помилк., Боднар В. І.) 241, 253
- Боднар І. А. *див.* Боднар Іван Андрійович
- Боднар Ів. *див.* Боднар Іван Андрійович
- Боднар Іван *див.* Боднар Іван Андрійович
- Боднар Іван Андрійович (Боднар І. А., Боднар Ів., Боднар Іван, Боднар) 240, 252, 320, 324, 338, 339, 356, 367, 369, 382, 389, 396, 397, 400, 405, 408, 412, 413, 456
- Боднарович Йосип 147
- Боднар *див.* Боднар Іван Андрійович
- Бодянський *див.* Бодянський Йосип
- Бодянський Йосип (Бодянський) 305
- Бознанська Ольга (Bознаńska) 30, 31
- Бойчук М. XXVII, 478
- Бондар І. І. *див.* Бондар Іван Іванович
- Бондар Іван *див.* Бондар Іван Іванович
- Бондар Іван Іванович (Бондар І. І., Бондар Іван, Бондар І.) 177, 178, 456
- Бондарівна 219
- Бондарчук 262
- Бондарь І. *див.* Бондар Іван Іванович
- Боплан 200
- Бордуляк Тимофій (Боруляк, помилк.) 225
- Борейша Єжи (Юрій) Абрамович (Borejsza, Borejsza Jerzy, справж.: Benjamin Goldberg) 284-286, 309, 310, 418, 425, 426, 427, 434, 457
- Борисенко Е. О. 81, 86
- Борковський О. XXIV
- Боровий В. 147
- Боровиковський *див.* Боровиковський Лев Іванович
- Боровиковський Л. *див.* Боровиковський Лев Іванович
- Боровиковський Лев Іванович (Боровиковський, Боровиковський Л. Боровиковський Левко) 290, 304
- Боровиковський Левко *див.* Боровиковський Лев Іванович
- Боровський Гавлічек 304
- Бородай 193
- Боруля Мартин 111
- Боруляк, помилк. *див.* Бордуляк Тимофій
- Борх Михайло 12
- Борх Міхал 13
- Борх Міхал Ян (Borch Michał Jan, Borch, M. J. d. C.) 12-14
- Борх Фабіян 13
- Борх Юзеф *див.* Борх Юзеф Генрик
- Борх Юзеф Генрик (Борх Юзеф) 14
- Борх Ян Єнджей (Борх Ян) 13, 14
- Борх Ян *див.* Борх Ян Єнджей
- Борх Ян 13
- Борхи (Borchowie), родина 11-13, 15
- Боряк Г. IV
- Босинський В. 267
- Босталь, помилк. *див.* Бостель Фердинанд
- Бостель Фердинанд (Босталь, помилк., Bostel Ferdynand) 275
- Бохенська Є. 231
- Бочінський *див.* Бачинський Омелян
- Боярер М. 298
- Братусь *див.* Братусь-Войцешко Галина Василівна
- Братусь Г. В. *див.* Братусь-Войцешко Галина Василівна

- Братусь-Войцешко Галина Васи-
лівна (Братусь, Братусь Г. В.)
239, 252, 395
Браун, родина 12, 13
Брежнев Л. XXIII
Бржезіна Й. (Бжезіна О.) 221
Бржезіна С. 221
Бржезіна Ф. 221
Брилинський М. 147
Бруніцький (Brunicki) XVI, 27
Брюс Роберт 217
Буденний С. (Будьонний) 381, 470
Будьонний *див.* Буденний С.
Будяк Юрко 148
Буйко *див.* Буйко Петро Михай-
лович
Буйко Петро Михайлович (Буйко)
391
Булаховський *див.* Булаховський
Леонід Арсенійович
Булаховський Л. А. *див.* Булахов-
ський Леонід Арсенійович
Булаховський Леонід Арсенійович
(Булаховський, Булаховський Л. А.)
102, 122, 123, 248
Буянда Едмунд XV
Бульба Тарас XXIII, 97, 152, 154, 155
Бунін І. 231
Бурачинський *див.* Бурачинський А.
Бурачинський А. (Бурачинський) 224
Бутич І. *див.* Бутич Іван
Бутич Іван (Бутич І.) V, 493
Бутович М. XXVI
Буцманюк *див.* Буцманюк Ю.
Буцманюк Ю. (Буцманюк) XXVI, 225
Бучко Р. *див.* Бучко Роман
Бучко Роман (Бучко Р.) 464
Буяк Ф. *див.* Буяк Францішек
Буяк Францішек (Буяк Ф., Вујак,
Vuјak Franciszek, Franciszek)
XXVIII, 4, 8, 18, 63, 95, 457
- В**
Вагилевич Іван XXVII
Вайґль Рудольф 418
Валуєв 44, 80, 390
Вальо М. *див.* Вальо Марія
Вальо Марія (Вальо М.) XXIV, 103,
464, 506, 508
Ванда *див.* Василевська Ванда
Ванченко-Писанецький (Ванченко-
Писатцький, помилк.) 224
Ванченко-Писатцький, помилк. *див.*
Ванченко-Писанецький
Варакіна М.Г. 280
Варнак *див.* Донцов Дмитро
Василевська *див.* Василевська Ванда
Василевська Ванда (Ванда, Васи-
левська, Wasilewska) 20, 21
Василенко А. О. 300
Васи́лий Васи́льевич, помилк. *див.*
Янчак Ярослав Васи́льович
Василович 225
Васильєв 446
Васильченко С. В. 290
Вахнянин 250
Ващекина *див.* Ващекина Зінаїда
Георгіївна
Ващекина *див.* Ващекина Зінаїда
Георгіївна
Ващекина (уроджена Голенко) Зінаїда
Георгіївна (Ващекина, Ващекина,
Зинаида Георгиевна) 167, 256,
258, 283, 284, 346, 351, 357, 367,
395, 403, 457, 461
Величко Г. 269
Венгжин *див.* Венгжин М.
Венгжин М. (Венгжин, Винкжин,
помилк., Угрин) 232, 233, 269
Венгржановська Н. С. *див.* Венгр-
жановська Надія Семенівна
Венгржановська Надія Семенівна
(Венгржановська Н. С.) 59
Вервес Г. Д. *див.* Вервес Григорій
Давидович
Вервес Григорій *див.* Вервес Гри-
горій Давидович
Вервес Григорій Давидович (Вер-
вес Г. Д., Вервес Григорій) 194,
203, 279, 281-283

- Вергунов В. А. 456
 Вернет Корнило 150
 Вернигора В. 148
 Верчинський Стефан *див.* Вртель-
 Верчинський Стефан
 Вивсяник Ю. 232
 Виговський 388
 Вилинський Д. 232
 Виниченко, помилк. *див.* Винни-
 ченко Володимир
 Винкжин, помилк. *див.* Венгжин М.
 Винниченко *див.* Винниченко Во-
 лодимир
 Винниченко В. *див.* Винниченко Во-
 лодимир
 Винниченко Володимир (Виниченко,
 помилк.; Винниченко, Винни-
 ченко В.) XX, 129, 134, 219, 251,
 346, 441, 490
 Височанська Анна 458
 Виспянський Станіслав (Wyspiań-
 ski) 30, 31
 Витвицький *див.* Витвицький В.
 Витвицький *див.* Вітвицький Януш
 Витвицький В. (Витвицький) 103,
 104, 267
 Витвицький Януш *див.* Вітвицький
 Януш
 Витвицький Януш Владиславович
див. Вітвицький Януш
 Вицех Чеслав (Wyczech, Wyczech Czes-
 ław) 4
 Вишенський Іван (Вишенській) 223,
 267
 Вишенській *див.* Вишенський Іван
 Вишинський 376
 Вілянд 14
 Вільбрандт Адольф 229
 Вільховець А. 147
 Вільховик Анатоль 147
 Вільямс 368
 Вінцковський *див.* Вінцковський-
 Ярославенко Ярослав Дмитрович
 Вінцковський Дмитро 458
 Вінцковський Я. *див.* Вінцковський-
 Ярославенко Ярослав Дмитрович
 Вінцковський-Ярославенко Ярослав
 Дмитрович (Вінцковський, Вінц-
 ковський Я., Ярославенко Я.) 56,
 174, 458
 Віслоцький *див.* Віслоцький Влади-
 слав Янович
 Віслоцький Владислав Янович (Віс-
 лоцький, Wisłocki Władysław Ta-
 deusz) 198
 Вітвицький Владислав 458
 Вітвицький Януш (Витвицький, Вит-
 вицький Януш, Витвицький Януш
 Владиславович, Witwicki J., Wit-
 wicki Janusz) XIII, 93, 307, 308,
 458, 459
 Володимир Великий *див.* Володимир
 Великий, князь
 Власенко В. *див.* Власенко Василь
 Євтихійович
 Власенко Василь *див.* Власенко
 Василь Євтихійович
 Власенко Василь Євтихійович (Вла-
 сенко В., Власенко Василь) 44,
 135
 Власюк П. А. 300
 Влонський П. (Włoński Paweł) 205
 Вовк Ф. XXVI
 Вовчок М. *див.* Вовчок Марко
 Вовчок Марко (Вовчок М.) 232, 290
 Водзицька М. XXVI
 Водзіцькі (Wodziccy), родина XVIII,
 51, 414-416
 Возник С., помилк. *див.* Возняк Ми-
 хайло Степанович
 Возняк *див.* Возняк Михайло Сте-
 панович
 Возняк М. *див.* Возняк Михайло Сте-
 панович
 Возняк М. С. *див.* Возняк Михайло
 Степанович
 Возняк Михайло *див.* Возняк Ми-
 хайло Степанович

- Возняк Михайло Степанович (Возник С., помилк.; Возняк, Возняк М., Возняк М. С., Михайло Степанович) XIV, XXV, 49, 52, 57, 58, 99, 113, 120, 147, 149, 176, 232, 302, 304, 306, 323, 383, 439, 459, 469, 482, 489
- Война *див.* Война Олексій Дорофійович
- Война А. *див.* Война Олексій Дорофійович
- Война Олексій *див.* Война Олексій Дорофійович
- Война Олексій Дорофійович (Война А., Война Олексій) 188, 189, 460
- Войнович *див.* Войнович І.
- Войнович І. (Войнович) 229
- Вокрой Ф. *див.* Вокрой Францішек
- Вокрой Францішек (Вокрой Ф., Wokroj Fr., Wokroj Franciszek) 17, 41, 42
- Володимир Великий, князь (Владимір Великий) 227
- Волокитина Т.В. IV, 63, 508
- Вольганг *див.* Вольфганг (Вольфанг) Йосиф Соломонович
- Вольпе *див.* Вольпе Генрик
- Вольпе Генрик (Вольпе, Lisowski, псевд.; Јап, псевд.; Wolpe H., Wolpe Henryk) 47-49, 66, 67, 87
- Вольський 68, 70
- Вольфганг (Вольфанг) Йосиф Соломонович (Вольганг) 106
- Вонсович Міхал (Wąsowicz, Wąsowicz Michał) 432
- Воробкевич *див.* Воробкевич Ізидор
- Воробкевич Григорій 226
- Воробкевич І. *див.* Воробкевич Ізидор
- Воробкевич Ізидор (Воробкевич, Воробкевич І., Воробкевич С. І., псевд.: Млака Д., Млака Данило) XXIV, 224, 226, 291
- Воробкевич С. І. *див.* Воробкевич Ізидор
- Врангель 316, 470
- Вртель-Верчинський Стефан (St. W., Vrtel-Wierczyński Stefan, Wierczyński, Wierczyński Stefan) XI, 3, 10, 83, 115
- Врублевська *див.* Врублевська Зофія
- Врублевська Зофія (Софія) Станіславівна (Врублевська, Врублевська С., Врублевська С. І., Врублевська Софія, Wróblewska Zofia) 50, 52, 55, 174, 206, 240, 253, 460
- Врублевська С. *див.* Врублевська Зофія
- Врублевська С. І. *див.* Врублевська Зофія
- Врублевський *див.* Врублевський Болеслав Петрович (Wróblewski Boleslaw)
- Врублевський Болеслав Петрович (Врублевський, Wróblewski Boleslaw) 50, 52, 460
- Всеволод Владимирович *див.* Труш
- Всеволод Владимирович
- Вуази (Voisé) Вальдемар XV
- Вулах *див.* Вулах Веніамін Львович
- Вулах В. А. *див.* Вулах Веніамін Львович
- Вулах Вениамин Львович *див.* Вулах Веніамін Львович
- Вулах Веніамін Львович (Вулах, Вулах В. А., Вулах Вениамин Львович) 55, 211, 293, 369, 445, 461
- Г**
- Габсбурги, династія 79
- Гавптман 219
- Гаврилюк *див.* Гаврилюк О.
- Гаврилюк О. (Гаврилюк) 281
- Гай-Головко Ол. 147
- Гак Анатоль 148
- Галайчак Тамара IX, XIII, 507

- Галан Роман 508
 Галан Я. *див.* Галан Ярослав
 Галан Ярослав (Галан Я., Голан Александр, помилк., Gałan) 30, 280, 290, 313, 322, 342, 369, 370, 444
 Галілей 217
 Галущинський 267
 Гальченко С. *див.* Гальченко Сергій
 Гальченко Сергій (Гальченко С.) XXV
 Гамалія Кость 225
 Гамлет 222, 251
 Гаморак О. (Гомарак О., помилк.) 221
 Ган *див.* Ган Людвіг Альберт
 Ган Людвіг Альберт (Ган, Ганг, помилк., Hahn Ludwig Albert) 384
 Ганг, помилк. *див.* Ган Людвіг Альберт
 Ганкевич Лев 55
 Гапочка Павло 194
 Гарборг Анре 221
 Гартлеб Казимир XV
 Гебултовський *див.* Гебултовський Казимир
 Гейне *див.* Гейне Г.
 Гейне Г. (Гейне) 219, 220
 Гейнош Войцех (Hejnosz, Hejnosz Wojciech) 11, 15, 18
 Гембарович *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
 Гембарович М. Т. *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
 Гембарович *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
 Гембіцький *див.* Гембіцький Тіт Налечь
 Гембіцький Т. *див.* Гембіцький Тіт Налечь
 Гембіцький Тіт Налечь (Гембіцький, Гембіцький Т.) 228
 Генсьоровський А. І. *див.* Генсьорський Антін Іванович
 Генсьорський А. *див.* Генсьорський Антін Іванович
 Генсьорський А. І. *див.* Генсьорський Антін Іванович
 Генсьорський *див.* Генсьорський Антін Іванович
 Герасименко 289
 Герасимович *див.* Геринович В.
 Геринович В. (Герасимович) 224, 232
 Гете *див.* Гете Й. В.
 Гете Й. В. (Гете) 14, 267
 Гец А. *див.* Гец А.
 Гжегорж Франтішек *див.* Ржегорж Франтішек
 Гитлер *див.* Гітлер
 Гізель Інакентій 223
 Гілевич І. *див.* Гілевич Ігор
 Гілевич Ігор (Гілевич І.) 53
 Гірна *див.* Гірна Стефанія Миколаївна
 Гірна Стефанія Миколаївна (Гірна) 322, 412
 Гірний В. 146
 Гітлер (Гитлер) 323, 383, 388, 389, 447
 Глінка Стефан XXV
 Глібов 224
 Глуценко М. XXVI, 479
 Гнатюк *див.* Гнатюк Володимир
 Гнатюк В. *див.* Гнатюк Володимир
 Гнатюк Вол. *див.* Гнатюк Володимир
 Гнатюк Володимир (Гнатюк, Гнатюк В., Гнатюк Вол.) XXVI, 193, 220, 224, 226, 231, 251, 291, 442
 Гнип І. П., помилк. *див.* Гнип Павло Іванович
 Гнип П. *див.* Гнип Павло Іванович
 Гнип П. І. *див.* Гнип Павло Іванович
 Гнип П. М., помилк. *див.* Гнип Павло Іванович
 Гнип Павло *див.* Гнип Павло Іванович
 Гнип Павло Іванович (Гнип П. І., Гнип Павел Іванович, Гнип І. П., помилк.; Гнип П., Гнип П. І., Гнип П. М., помилк.; Гнип Павло,

- Гніп, помилк.; Gnур, Gnур P. I.) IX, X, XIV, XVII, XVIII, 34, 36, 49, 57-60, 63-65, 69, 71, 72, 74, 86, 98, 99, 109, 116, 118, 120-122, 124-126, 134, 137, 138, 141-143, 145, 155, 156, 160, 175, 176, 215, 401, 420, 461
- Гніп, помилк. *див.* Гнип Павло Іванович
- Гніденко Б.В. 300
- Гнып П. И. *див.* Гнип Павло Іванович
- Гнып Павел Иванович *див.* Гнип Павло Іванович
- Гоголь М. 289
- Голан Александр, помилк. *див.* Галан Олександр
- Голембіовський 229
- Голенко *див.* Голенко Іроїда Георгіївна
- Голенко І. Г. *див.* Голенко Іроїда Георгіївна
- Голенко Іроїда *див.* Голенко Іроїда Георгіївна
- Голенко Іроїда Георгіївна (Голенко, Голенко І. Г. Голенко Іроїда) 55, 124, 150, 457, 461
- Головата Л. *див.* Головата Лариса
- Головата Лариса (Головата Л.) IX, XXVII
- Головацький *див.* Головацький Я.
- Головацький Я. (Головацький) XXIV, 173, 275
- Голота *див.* Грушевський Гр.
- Голубець *див.* Голубець Микола
- Голубець М. *див.* Голубець Микола
- Голубець Микола (Голубець, Голубець М.) 146, 397
- Гомарак О., помилк. *див.* Гаморак О.
- Гомер (Омир) 219, 228, 231
- Гомме *див.* Гомме Марія Станіславівна
- Гомме Марія Станіславівна (Гомме, Notte Maria) 56
- Гомме Ядвіга Янівна 56
- Гопе, помилк. *див.* Норе Дадлі
- Горак Р. *див.* Горак Роман
- Горак Роман (Горак Р.) XIX, 480
- Гординський С. XXVI, 146
- Гординський Я. 442
- Гордієнко Петро 148
- Гордон *див.* Гордон Богдан
- Гордон Богдан Григорович (Гордон) 22, 56
- Горнунг Збігнєв (Hornung Zbigniew) 28, 462
- Горовий Л. 148
- Городиський Богдан (Horodyski B., Horodyski Bogdan) 40, 42, 182
- Городній П. Т. (Городьній П. Т.) 190, 203, 204
- Городьній П. Т. *див.* Городній П. Т.
- Горуцкий О. 228
- Горький М. 134, 251
- Готвальд Клемент 300
- Готт Ольга Олександрівна (Ольга Олександрівна) 103
- Гофштейн Давид *див.* Гофштейн Давид Наумович
- Гофштейн Давид Наумович (Гофштейн Давид, Эпштейн Давид, помилк.) 444, 445
- Гошовський Станіслав XV
- Грабар *див.* Грабар Іван Григорович
- Грабар Іван Григорович (Грабар) 53, 54
- Грабовська Б.Ф. 485
- Грабовський 79, 169
- Грабовський П. 289
- Гребінка Є 290
- Греков Б. Д. *див.* Греков Борис Дмитрович
- Греков Борис Дмитрович (Греков Б. Д.) 447, 448
- Григоренко Грицько (Грицько-Григоренко) 289
- Гриневич Катря (Гриневичева, Грюнт помилк.) 231
- Гриневичева *див.* Гриневич Катря

- Грінченко Б. *див.* Грінченко Борис
 Грінченко *див.* Грінченко Борис
 Грінченко М. *див.* Грінченко Марія
 Грицько-Григоренко *див.* Григоренко Грицько
 Грінченко Б. *див.* Грінченко Борис
 Грінченко Борис (Грінченко, Грінченко Б., Грінченко Б.) 192, 224, 226, 232, 269, 302
 Грінченко М. *див.* Грінченко Марія
 Грінченко Марія (Грінченко М., Грінченко М.) 226, 232
 Громадський Ол. 148
 Гросман *див.* Гроссман Юрій Миронович
 Гротгер *див.* Гроттгер Артур
 Грудницькая *див.* Грудницька Марія Семенівна
 Грудницька *див.* Грудницька Марія Семенівна
 Грудницька М. *див.* Грудницька Марія Семенівна
 Грудницька М. С. *див.* Грудницька Марія Семенівна
 Грудницька Марія *див.* Грудницька Марія Семенівна
 Грудницька Марія Семенівна (Грудницькая, Грудницька, Грудницька М., Грудницька М. С., Грудницька Марія, Марія Семенівна) XXV, 193, 215-217, 233, 236, 237, 258, 259, 279, 280-283, 289, 291, 442, 462, 463
 Грунський-Ковалів 146
 Грушевський М. *див.* Грушевський Михайло
 Грушевська М. 99, 224
 Грушевський *див.* Грушевський Михайло
 Грушевський Гр. (Голота) 224
 Грушевський Мих. *див.* Грушевський Михайло
 Грушевський Михайло (Грушевський М., Грушевський, Грушевський Мих., Грушівський, Грушівський М.) VII, VIII, XX, XXX, 99, 100, 134, 149, 193, 211, 212, 226, 227, 231, 301, 355, 359, 438, 447, 448, 453, 454, 459, 475, 480, 482, 486, 490
 Грушенко 229
 Грушецький *див.* Грушецький Іван
 Грушецький І. *див.* Грушецький Іван
 Грушецький І. С. *див.* Грушецький Іван
 Грушецький Іван (Грушецький, Грушецький І., Грушецький І., Грушецький І. С.) 36, 37, 39, 40, 132
 Грушівський *див.* Грушевський Михайло
 Грушівський М. *див.* Грушевський Михайло
 Грушкевич Т. 228
 Грюнт, помиак. *див.* Гриневич Катря
 Гудзенко *див.* Гудзенко П. П.
 Гудзенко П. П. (Гудзенко) 128, 204
 Гузенко 360
 Гулак-Артемівський П. (Артемівський Гулак) 225, 290
 Гуменна Докія 147
 Гуменюк *див.* Гуменюк Михайло Прокопович
 Гуменюк М. П. *див.* Гуменюк Михайло Прокопович
 Гуменюк Михайло Прокопович (Гуменюк, Гуменюк М. П.) 124, 211, 387, 401, 403, 463
 Гуменюк П. 227
 Гумецький *див.* Гумецький Володимир Корнилович
 Гумецький В. *див.* Гумецький Володимир Корнилович
 Гумецький Володимир Корнилович (Гумецький, Гумецький В.) 22, 51, 52, 367, 395, 463, 464
 Гупало К. 147
 Гурамшвілі Давид 475
 Гуркевич *див.* Гуркевич Маріан

- Гусажевський К. А. (Гусаревський К. А.) 170
Гусаревський К. А. *див.* Гусажевський К. А.
Гуцаленко Т. *див.* Гуцаленко Тетяна
Гуцаленко Тетяна (Гуцаленко Т.) X, 55, 370, 461, 489, 491, 497
Гушалеви́ч *див.* Гушалеви́ч І.
Гушалеви́ч *див.* Гушалеви́ч Михайло
Гушалеви́ч І. (Гушалеви́ч) XXIV, 291
Гушалеви́ч М. *див.* Гушалеви́ч Михайло
Гушалеви́ч Михайло (Гушалеви́ч, Гушалеви́ч М., Гушалови́ч, поми́лк.; Леви́ч Михайло, псевд.) XXIV, 225, 226, 251
Гушалови́ч, поми́лк. *див.* Гушалеви́ч Михайло
Гюго 219
- Г**
Гавлік Альбін 444
Гебутовський Казимир (Giebułtowski, Giebułtowski Kazimierz) 23, 41, 50, 52, 56, 120, 241, 465
Гейштор Олександр (Gieysztor Aleksander, Gieysztor) 420, 421
Гембарович М. *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
Гембарович Мечислав Теофілович (Гембарович, Гембарович М. Т., Гембарови́ч, Гембарови́ч М., Gębarowicz, Gębarowicz M., Gębarowicz Mieczysław, Mietek) IV, IX, XIII–XXVIII, 3, 5, 6, 9–11, 15, 16, 18, 19, 23, 28, 40, 41, 43, 45, 46, 50, 52, 56, 57, 64, 75, 95, 96, 123, 126, 161, 238, 247, 317–320, 324–326, 328–333, 336, 337, 346–350, 352, 356–358, 363, 371, 372, 374, 375, 382, 385, 386, 391, 392, 397, 399, 401–403, 411–413, 429, 430, 433, 434, 451, 457, 458, 465–467, 483, 498, 499, 502, 508, 509
Генсьорський А. *див.* Генсьорський Антін Іванович
Генсьорський Антін Іванович (Генсьоровський А. І., поми́лк.; Генсьорський, Генсьорський А., Генсьорський А. І., Генсьорський Антін) IX, XIV, 4, 16, 21, 32, 49, 51, 52, 54, 56–58, 124, 127, 158, 173, 247, 305, 466
Гец А. (Гец А.) XXVI
Горук С. 480
Гостомська Софія Владиславівна (Gostomska Zofia) 417, 419, 422
Грабовський Амброзій XVI
Грич Юзеф (Grycz, Grycz J., Grycz Józef) 75, 84, 85, 123, 130, 184, 423, 424
Грімстед Кеннеді П. (Grimsted Kennedy P., Grimsted Kennedy Patricia) IV
Гроссман Юрій Миронович (Гросман) 446
Гротгер Артур *див.* Гротгер Артур
Гротгер Артур (Гротгер Артур, Grottger, Grottger A.) 29–31, 79, 88, 423
Гуркевич М. *див.* Гуркевич Маріан
Гуркевич Маріан (Гуркевич, Гуркевич М., Górkiewicz, Górkiewicz Marian) XIV, XVI, 50, 52, 64, 76, 424, 466, 467
Гюттлер Єжи (Güttler, Güttler Jerzy) 419, 431
- Д**
Дальський 147
Данилевський В. В. 461
Даниленко В. М. 460
Данилович *див.* Данилович А.
Данилович А. (Данилович) 280, 281
Даниловичі, родина 281
Данильчук 224
Данкевич Лука 225
Данте 219, 230
Данченко О. М. 59

- Даревич *див.* Даревич Ольга Андріївна
- Даревич Ольга Андріївна (Даревич) 56
- Дашкевич *див.* Дашкевич Ярослав Романович
- Дашкевич Роман *див.* Дашкевич Роман-Микола
- Дашкевич Роман-Микола (Дашкевич Роман) 323, 378, 399, 467, 495
- Дашкевич Я. *див.* Дашкевич Ярослав Романович
- Дашкевич Я. Р. *див.* Дашкевич Ярослав Романович
- Дашкевич Ярослав *див.* Дашкевич Ярослав Романович
- Дашкевич Ярослав Романович (Дашкевич, Дашкевич Я., Дашкевич Я. Р., Дашкевич Ярослав, Daszkewycz Jarosław) III, VI, VII, VIII, X, XI, XX, XXII, XXIII, XXIX, XXX, 22, 51, 52, 123, 130, 131, 137, 176, 195, 200, 270, 311, 314, 315, 316, 317, 320, 322, 323, 324, 331, 333-335, 341, 342, 345, 352, 355-357, 361, 362, 364, 366, 368-371, 376-380, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 394, 395, 398, 403, 405, 407, 411, 412, 437, 443, 453-455, 459, 463, 467, 468, 472, 475, 479, 483, 484, 486, 493, 495, 497, 506-508
- Дворжачек Маріуш (Dworschaczek Mariusz) III, XXXII
- Дей О. І. 468
- Декав Люсієн (Декав Дюсієн, помилк.) 224
- Делля Белля, Стефано (Della Bella, Stefano) 7
- Дембіцький 308
- Демченко Марія *див.* Демченко Марія Софронівна
- Демченко Марія Софронівна (Демченко Марія) 361
- Демчук І. Л. *див.* Демчук Ігор Лукіянович
- Демчук Ігор Лукіянович (Демчук І. Л.) 61, 62
- Денікін 316, 470
- Деркач *див.* Деркач Марія Дем'янівна
- Деркач М. *див.* Деркач Марія Дем'янівна
- Деркач Марія Дем'яновна *див.* Деркач Марія Дем'янівна
- Деркач Марія *див.* Деркач Марія Дем'янівна
- Деркач (дів. Фуртак) Марія Дем'янівна (Деркач, Деркач М., Деркач Марія Дем'яновна, Деркач Марія, Диркач, помилк.; Диткач, помилк.; Марія Дем'янівна) IX, XX, XXIX, 21, 31, 102, 110, 111, 120, 129, 131, 251, 302, 360, 439-441, 464, 468, 472
- Десняк О. 289
- Джигомон І. 80
- Джиджора І. *див.* Джиджора Іван М.
- Джиджора Іван М. (Джиджора І.) 227, 251
- Дзедушицькі *див.* Дідушицькі, родина
- Дзюбан Р. *див.* Дзюбан Роман
- Дзюбан Роман (Дзюбан Р., Дзюбан Роман Владимирович) III, V, VI, XV, XVIII, XXIII, XXXI, XXXII, 484, 508
- Дзюбан Роман Владимирович *див.* Дзюбан Роман
- Дзюбенко К. 80
- Дзялинський 473
- Дзьобан О. *див.* Дзьобан Олександр
- Дзьобан Олександр (Дзьобан О.) 456
- Дикарев *див.* Дикарів М.
- Дикарев М. *див.* Дикарів М.
- Дикарів М. (Дикарев, Дикарев М.) 222, 442

- Димитрій Захарєвич *див.* Мануїльський Дмитро
Диркач, помилк. *див.* Деркач Марія Дем'янівна
Диткач, помилк. *див.* Деркач Марія Дем'янівна
Дідушицькі (Дзедушицькі, *Dzieduszycy*), родина XVI, XVIII, XXVII, 15, 27, 416, 430
Длугош Ян 447
Дніпров Кость 148
Добжанський Ян 275
Добронис 224
Доброскок Г. 230
Добрушин Йехезкель (Маберуши, помилк.) 444
Добрянський *див.* Добрянський Калістрат Антонович
Добрянський Калістрат Антонович (Добрянський) 53, 54
Довбуш 147, 222, 226, 229
Довженко О. 439
Долина *див.* Долина Павло Трохимович
Долина Павло *див.* Долина Павло Трохимович
Долина Павло Трохимович (справж.: Попиков) (Долина, Долина Павло) 256
Домазар Сергій 148
Доманицька Н. 226
Доманицький *див.* Доманицький Василь
Доманицький В. *див.* Доманицький Василь
Доманицький Вас. *див.* Доманицький Василь
Доманицький Василь (Доманицький, Доманицький В., Доманицький Вас.) 226, 289, 290, 442
Доманицький П. 226
Домбровська *див.* Підгірянка М.
Домбровський 231
Донцов *див.* Донцов Дмитро
Донцов Дмитро (Варнак, Донців, Донцов Д., *Doncew Dumitr*) 5, 31, 99, 224, 226, 233, 388, 389, 403
Дорошенко В. *див.* Дорошенко Володимир Вікторович
Дорошенко Владимир Вікторович *див.* Дорошенко Володимир Вікторович
Дорошенко Володимир Вікторович (Дорошенко, Дорошенко Владимир Вікторович) IX, XXVII, 129, 221, 440
Дорошенко Ганка 221
Дорошенко Д. 226
Дорошенко Михайло V
Драгоманов *див.* Драгоманов Михайло
Драгоманов М. *див.* Драгоманов Михайло
Драгоманов М. П. *див.* Драгоманов Михайло
Драгоманов Михаил *див.* Драгоманов Михайло
Драгоманов Михайло (Драгоманов, Драгоманов М., Драгоманов М. П., Драгоманов Михаил) 31, 35, 39, 193, 232, 233, 290, 469, 486
Дубровіна *див.* Дубровіна Любов
Дубровіна Л. *див.* Дубровіна Любова
Дубровіна Любов (Дубровіна, Дубровіна Л.) 45, 47, 57-59, 64, 72, 80, 82, 110, 114, 118, 119, 124, 508
Дудикевич *див.* Дудикевич Б. К.
Дудикевич Б. *див.* Дудикевич Б. К.
Дудикевич Б. К. (Дудикевич, Дудикевич Б.) 115, 207, 208
Дудко Фед. 145
Дудник *див.* Дудник В. А.
Дудник В. А. (Дудник) 215, 216, 233, 236, 261, 330, 338, 342, 343, 352, 409, 468, 474

- Дюрер 197, 483
 Дюсієн Декав 224
 Дядинюк В. XXVII
 Дядюк М. *див.* Дядюк Мирослава
 Дядюк Мирослава (Дядюк М.) XVII,
 XXXII, 503
- Е**
 Е. С. *див.* Тучапський П.
 Евшан *див.* Євшан Микола (справж.:
 Федюшка Микола Йосипович)
 Езерський *див.* Єзерський С.
 Екбаль-ганем (Єкбаль-ганем, помилк.)
 218
 Енгельс (Энгельс) 299, 333, 353, 363,
 373, 401, 412
 Ендик Р. *див.* Єндик Р.
 Ефременко В. Н. *див.* Єфременко
 Володимир
 Ефремов С. *див.* Єфремов С.
- Є**
 Євшан Микола (Евшан, справж.: Фе-
 дюшка Микола Йосипович) 269
 Єзерський С. (Езерський) 225
 Єзерський Анзельм XVI
 Єкбаль-ганем, помилк. *див.* Екбаль-
 ганем
 Єндик Р. (Ендик Р.) 146
 Єфременко Володимир (Ефремен-
 ко В. Н.) XXVI, 292
 Єфремов С. (Ефремов С.) 226
- Ж**
 Жегож Ф. *див.* Ржегорж Франтішек
 Жеромський (Żeromski Stefan) 226,
 429
 Жилінський Євстахій (Żyliński) 18,
 63, 88
 Житецький П. 232
 Жук Марія Юліанівна (Жук) 344
 Жук *див.* Жук Марія Юліанівна
 Жук А. 226
 Жук Сергій 148
- З**
 Забелін 66
 Забрамний Володимир XXVI
 Завадович Роман 146
 Загайкевич Богдан 35, 227
 Задарецький, помилк. *див.* Заде-
 рецький Тадеуш
 Задерецький *див.* Задерецький Та-
 деуш
 Задерецький Міхал 106
 Задерецький Тадеуш (Задарецький,
 помилк.; Задерецький, Задорец-
 кий, помилк.; Zadorecki Tadeusz)
 106, 444
 Задорецький, помилк. *див.* Заде-
 рецький Тадеуш
 Зайко В. К. *див.* Зайко Віра Ки-
 рилівна
 Зайко Віра Кирилівна (Зайко В. К.)
 243, 245
 Зайцев П. 147
 Заклинський *див.* Заклинський Р.
 Заклинський Р. (Заклинський) 267,
 268
 Заленська Яніна (Nina, Załęska Ni-
 na) 8
 Залізник М. 226
 Замбрович Януш 109
 Заньковецька М. К. *див.* Занько-
 вецька Марія
 Заньковецька Марія (Заньковець-
 ка М. К.) 254
 Запорожець Ол. 147
 Заревич 225
 Зарицька Катерина 487
 Застирець *див.* Застирець Й.
 Застирець Й. (Застирець) 232, 267
 Заточник Данііл 223
 Захаркін С. *див.* Захаркін Степан
 Анатолійович
 Захаркін С. А. *див.* Захаркін Сте-
 пан Анатолійович
 Захаркін Степан *див.* Захаркін Сте-
 пан Анатолійович
 Захаркін Степан Анатолійович (За-
 харкін С., Захаркін С. А., За-
 харкін Степан) XXVI, 463

- Заяць *див.* Заяць Юліан Семенович
- Заяць Ю. С. *див.* Заяць Юліан Семенович
- Заяць Юліан *див.* Заяць Юліан Семенович
- Заяць Юліан Семенович (Заяць, Заяць Ю. С., Заяць Юліан) 137, 315, 368, 407, 469, 486
- Зволинский 37
- Згарський Е. 224
- Зелінський Іван 147
- Зелінський К. 229
- Зена *див.* Франко Зеновія
- Зиберки, родина 13
- Зинаїда Георгиевна *див.* Ващекина Зінаїда Георгіївна
- Зиневич Е. 298
- Зіновій Іванович *див.* Курчаба Зіновій (Зенон) Іванович
- Зінчук Микола Антонович (Зінчук Микола) ХХХ, 447, 507
- Зінчук Микола *див.* Зінчук Микола Антонович
- Зіньківський Трохим Абрамович 225, 303
- Зіньковський *див.* Зіньківський Трохим Абрамович
- Золотарьова ХХХ, 311
- Золотоверхий І. Д. *див.* Золотоверхий Іван Дмитрович
- Золотоверхий І. Д. *див.* Золотоверхий Іван Дмитрович
- Золотоверхий Іван *див.* Золотоверхий Іван Дмитрович
- Золотоверхий Іван Дмитрович (Золотоверхий І. Д., Золотоверхий І. Д., Золотоверхий Іван) X, 203, 204, 233, 234
- Зуб *див.* Зуб Стефанія Іванівна
- Зуб Стефанія Іванівна (Зуб) 56
- Зубик Едвард (Zubik Edward) 418, 422
- Зубрицький *див.* Зубрицький Д. І.
- Зубрицький Д. *див.* Зубрицький Д. І.
- Зубрицький Д. І. (Зубрицький, Зубрицький Д.) 144, 170, 225
- И**
- Іван Тимофеевич *див.* Карпов Іван Тимофійович
- Іванова *див.* Іванова Валентина Василівна
- Измайлов Н. В. 89
- Іосиф II, цісар 186
- I**
- Іванейко М. 146
- Іванець І. ХХVI
- Іванів *див.* Іванів (уроджена Білик) Софія Григорівна
- Іванів, майор *див.* Іванов, майор Іванів (уроджена Білик) Софія Григорівна (Іванів) 314, 411
- Іванов, майор (Іванів) 141, 142
- Іванова *див.* Іванова Валентина Василівна
- Іванова Валентина Василівна (Іванова) 384, 386
- Іванцев Е. *див.* Іванців Євген
- Іванців Євген (Іванцев Е.) XI, 147
- Івашкевич *див.* Івашкевич Я.
- Івашкевич Я. (Івашкевич, Івашкевич Я.) 13, 14
- Івашкевич *див.* Івашкевич Я.
- Ігор, князь 221, 223, 230
- Іжковський XV
- Іловська *див.* Іловська Казимира Семенівна
- Іловська Казимира Семенівна (Іловська, уроджена Пельц, Iłowska Kazimiera) 50, 52, 470
- Інгльот Стефан *див.* Інгльот Стефан Томашевич
- Інгльот Стефан Томашевич (Інгльот Стефан, Inglot, Inglot Stefan) XXVIII, 4-6, 23, 63, 432, 470
- Іринарков П. Н. *див.* Іринархов Петро Никифорович
- Іринархов Петро Никифорович (Іринарков П. Н.) 211, 470

- Ірлявський Іван 146
 Іфігенія 218
 Ішлінський О.Ю. 248
- Й**
 Йова П. 66
 Йогана 218
 Йосип 111
 Йосиф Захарович *див.* Штокало
 Йосип Захарович
 Йосиф Обручник, св. XXIII
 Йосифович Д. 224
- К**
 К. 338
 К. *див.* Карпов Іван Тимофійович
 Каганович Лазар XI
 Казачук *див.* Козачук Таїса Юхимівна
 Каковський 212
 Калетова Лена (Kaletowa Lena) 433, 436
 Каличка Ів. 224
 Калюжна Ніна 148
 Каманін І. 289
 Кандіїв Юр. 147
 Канєвська *див.* Канєвська Етя (Етель) Фридилівна
 Канєвська Етя (Етель) Фридилівна (Вітчевська, Канєвська) 54
 Каплун А. 317
 Капраль Мирон VIII
 Капустієва, *див.* Капустій Ганна Йосифівна
 Капустій *див.* Капустій Ганна Йосифівна
 Капустій Г. *див.* Капустій Ганна Йосифівна
 Капустій Ганна Йосифівна (ур. Губчак, Капустієва, Капустій, Капустій Г., Капустная, помилк.) 22, 394
 Капустная, помилк. *див.* Капустій Ганна Йосифівна
 Капустянський П. 148
 Каратаєв 173
 Карманський 225
 Карп *див.* Карпов Іван Тимофійович
 Карпенко *див.* Карпенко Олександр Юхимович
 Карпенко Г. В. *див.* Карпенко Георгій Володимирович
 Карпенко Георгій Володимирович (Карпенко Г. В., Карпенко Георгій) XVII, 73, 84, 210, 212, 329
 Карпенко Георгій *див.* Карпенко Георгій Володимирович
 Карпенко О. *див.* Карпенко Олександр Юхимович
 Карпенко О. Ю. *див.* Карпенко Олександр Юхимович
 Карпенко Олександр Юхимович (Карпенко, Карпенко О., Карпенко О. Ю.) 211, 255, 269, 270, 313, 344, 357, 471
 Карпенко-Карій (Карпенко-Карій, Тобілевич Ів.) 224, 228, 269
 Карпенко-Карій *див.* Карпенко-Карій
 Карпинець *див.* Карпинець Іван Іванович
 Карпинець І. І. *див.* Карпинець Іван Іванович
 Карпинець Іван *див.* Карпинець Іван Іванович
 Карпинець Іван Іванович (Карпинець, Карпинець І. І., Карпинець Іван, Карпинець) XIV, 50, 52, 54, 56-58, 99, 471, 472
 Карпинець *див.* Карпинець Іван Іванович
 Карпо 147
 Карпов *див.* Карпов Іван Тимофійович
 Карпов І. *див.* Карпов Іван Тимофійович
 Карпов І. Т. *див.* Карпов Іван Тимофійович
 Карпов Іван *див.* Карпов Іван Тимофійович

- Карпов Іван Тимофійович (Іван Тимофеевич, К., Карп, Карпов, Карпов І., Карпов І. Т., Карпов Іван) 131, 192, 215, 216, 236, 237, 250, 251, 255, 336, 344, 346, 351, 377, 378, 401, 407, 439, 459, 472
- Кархут Василь 146
- Касперович М. XXVII
- Каспрович Ян 78
- Кассандра 218
- Катерина І, цариця 199
- Кацунтієва 313
- Кацюбинський, помилк. *див.* Коцюбинський Михайло
- Качала Стефан 225
- Каченовський 304
- Качковський М. 232
- Качура Я. 290
- Квітка К. *див.* Квітка К. В.
- Квітка К. В. (Квітка К.) 218, 219, 233
- Квітка-Основ'яненко Г. 290
- Квітко Лейб 444
- Келлес-Крауз *див.* Келлес-Крауз Яніна Казимирівна
- Келлес-Кравс *див.* Келлес-Крауз Яніна Казимирівна
- Келлес-Крауз Яніна Казимирівна (Келлес-Кравз, Келлес-Кравс, Келлес-Крауз, Kelles-Krauz, Kelles-Krauz Janina) 50, 52, 56, 64, 315, 472
- Келлес-Крауз *див.* Келлес-Крауз Яніна Казимирівна
- Кентшинський В. *див.* Кентшинський Войцех
- Кентшинський Войцех (Кентшинський В., Kętrzyński Wojcech, справж. Adalbert von Winkler) 416, 433, 473
- Керницький *див.* Керницький Іван Михайлович
- Керницький І. *див.* Керницький Іван Михайлович
- Керницький Іван Михайлович (Керницький, Криницький, помилк.) 53, 54, 146, 267
- Келяр Павел XVI, 451
- Кеневич Стефан (Kieniewicz, Kieniewicz Stefan) 432
- Кибальчич *див.* Кибальчич (Симонова) Надія
- Кибальчич Н. *див.* Кибальчич (Симонова) Надія
- Кибальчич (Симонова) Надія (Кибальчич, Кибальчич Н., Наталка Полтавка, псевд.) 111, 233, 269, 289
- Кирилов І. *див.* Кирилов Йоасаф Мамантович
- Кирилов *див.* Кирилов Йоасаф Мамантович
- Кирилов Йоасав Мамантович *див.* Кирилов Йоасаф Мамантович
- Кирилов Йоасаф Мамантович (Кирилов, Кирилов І., Кирилов Йоасав Мамантович) 234, 278, 473
- Кирилюк *див.* Кирилюк Євген Прохорович
- Кирилюк Є. П. *див.* Кирилюк Євген Прохорович
- Кирилюк Євген *див.* Кирилюк Євген Прохорович
- Кирилюк Євген Прохорович (Кирилюк, Кирилюк Є. П., Кирилюк Євген) XIII, 49, 50, 58, 77, 473
- Кисельов О.І. 279, 281, 282, 283
- Кізлик *див.* Кізлик Олександр Данилович
- Кізлик О. Д. *див.* Кізлик Олександр Данилович
- Кізлик Олександр Данилович (Кізлик, Кізлик О. Д.) 243, 245, 279, 474
- Кікалов Г. 205
- Кіричинський М. 224
- Клервіль Л.-Ф. 229

- Климкевич Р.С. 146
Климкович К. 229
Клушин В. И. 294
Кляйнер *див.* Кляйнер Юліуш
Кляйнер Юліуш (Кляйнер) 161, 210
Кнот Антоні (Knot, Knot Antoni) 42, 99, 417, 419, 422, 425, 426, 474
Кнюх *див.* Кнюх Олександр Тимофійович
Кнюх Олександр Тимофійович (Кнюх) 287
Кобер Мартин XV
Кобилянська О. *див.* Кобилянська Ольга
Кобилянська Ольга (Кобилянська О., Кобылянская О.) 217, 219-221, 224, 289, 442, 455, 474
Кобилянський А. 232
Кобринська *див.* Кобринська Н.
Кобринська Н. (Кобринська) 224, 232, 233, 269, 289
Кобылянская О. *див.* Кобилянська Ольга
Коваленко А. 232
Коваленко К. О. 59
Коваленко-Коломацький Гр. (Ковалик-Коломоцький Гр., помилк.) 251
Ковалик-Коломоцький Гр., помилк. *див.* Коваленко-Коломацький Гр.
Ковалів Іван 146
Ковалів С. *див.* Ковалів Стефан
Ковалів Стефан (Ковалів С.) 224, 232
Коваль 286
Ковальова 278
Ковальська *див.* Ковальська Софія Осипівна
Ковальська Софія Осипівна (Ковальська) 54
Ковальчук Анатоль 148
Ковальчук Г. *див.* Ковальчук Галина
Ковальчук Галина (Ковальчук Г.) 490
Ковба Ж. *див.* Ковба Жанна
Ковба Жанна (Ковба Ж.) 55
Коверко А. XXVII
Ковжун П. XXVII
Коденюкова-Козебродская Варвара 186
Кодимський І.О. 118
Коженювський *див.* Коженювський Юзеф
Коженювський Ю. *див.* Коженювський Юзеф
Коженювський Юзеф (Коженювський, Коженювський Ю., Корженювський, Коржинювський Осип, помилк.) 228, 229, 417
Козакевич 190, 204, 254
Козачук *див.* Козачук Таїса Юхимівна
Козачук Т. *див.* Козачук Таїса Юхимівна
Козачук Т. Е. *див.* Козачук Таїса Юхимівна
Козачук Т. Ю. *див.* Козачук Таїса Юхимівна
Козачук Таїса Юхимівна (Козачук, Козачук, Козачук Т., Козачук Т. Е., Козачук Т. Ю., Таїса Ефимівна) 217, 233, 262-266, 283, 284, 311, 313, 326, 328-330, 333, 335, 338, 345, 351, 372, 378-380, 403, 404, 406, 468, 474
Козебродские, родина 187
Козебродский 184, 186
Козицький П. *див.* Козицький Пилип Омелянович
Козицький Пилип *див.* Козицький Пилип Омелянович
Козицький Пилип Омелянович (Козицький П., Козицький Пилип) 152
Козій Г. В. 248
Козланюк *див.* Козланюк Петро
Козланюк П. *див.* Козланюк Петро
Козланюк Петро (Козланюк, Козланюк П.) 193, 260, 280-282, 399
Козловська Н. 232

- Козловський *див.* Козловський Володимир
Козловський В. *див.* Козловський Володимир
Козловський Володимир (Козловський, Козловський В., Kozłowski) 51, 95, 226
Козловський С. *див.* Козловський Сергій
Козловський Сергій (Козловський С.) 473
Колеса О. *див.* Колесса О.
Колеса Ф. *див.* Колесса Філарет Михайлович
Колесник П. 148
Колесса *див.* Колесса Філарет Михайлович
Колесса М. Ф. 81
Колесса О. (Колеса О.) 224
Колесса Філарет Михайлович (Колеса Ф., Колесса) XXVI, 306
Кологойда *див.* Кологойда Іван Гнатович
Кологойда І. *див.* Кологойда Іван Гнатович
Кологойда Іван Гнатович (Кологойда, Кологойда І., Кологойда Іван) 92, 143, 176
Колос Надія 148
Колосовська О. *див.* Колосовська Ольга
Колосовська Ольга (Колосовська О.) 74
Комар Маріян 232
Комаров 224
Комаровський Стефан XXV,
Кониський *див.* Кониський Олександр
Кониський О. *див.* Кониський Олександр
Кониський О. Я. *див.* Кониський Олександр
Кониський Ол. *див.* Кониський Олександр
- Кониський Олександр (Кониський, Кониський О., Кониський О. Я., Кониський Ол., Конівський, помилк.) 195, 222-225, 228, 290, 302, 304, 440, 442
Конівський *див.* Кониський Олександр
Коновалець *див.* Коновалець Євген
Коновалець Євген *див.* Коновалець Євген
Коновалець Євген (Коновалець, Коновалець Євген) 323, 389
Кононенко М. 289
Конопницькая Марія 78
Конопчинський Владислав (Конопчинські, Конопчинські, Конопчинські Вл.) 13, 14
Конопчинські *див.* Конопчинський Владислав
Конопчинські Вл. *див.* Конопчинський Владислав
Конопчинські *див.* Конопчинський Владислав
Конрад М. 267
Контни *див.* Контний Петро Йосипович
Контний Петро Йосипович (Контни, Kontny Piotr) 51, 53, 54
Контраков 226
Концевич 272
Копинський 223
Копистинський Т. XXVII
Копиця Д. 151
Кордуба *див.* Кордуба Мирон Михайлович
Кордуба Мирон *див.* Кордуба Мирон Михайлович
Кордуба Мирон Михайлович (Кордуба, Кордуба Мирон, Korduba Miron) VIII, 147, 224, 474, 475, 482
Корж 99
Корженець 120
Корженьовський *див.* Коженьовський Юзеф

- Коржиньовський Осип, помилк. *див.* Коженьовський Юзеф
- Корнійчук *див.* Корнійчук Олександр
- Корнійчук Олександр (Korniejczuk, Корнійчук) 20, 21
- Корнілов *див.* Корнілов Лавр Георгійович
- Корнілов Л. *див.* Корнілов Лавр Георгійович
- Корнілов Лавр Георгійович (Корнілов, Корнілов Л.) 316, 390, 497
- Королева Наталена 146
- Короленко В. Г. 232
- Коротков *див.* Коротков Олексій Степанович
- Коротков Олексій Степанович (Коротков) 407
- Коротченко Д. ХХІ
- Корсаки, родина 13
- Кос Михайло 224
- Косарик Д. М. *див.* Косарик Дмитро Михайлович
- Косарик Дмитро *див.* Косарик Дмитро Михайлович
- Косарик Дмитро Михайлович (Косарик Д. М., Косарик Дмитро; справжнє прізвище Коваленко; Косарик-Коваленко Дмитро Михайлович) 291, 302, 305, 475
- Косарик-Коваленко Дмитро Михайлович *див.* Косарик Дмитро Михайлович
- Косач Ольга *див.* Пчілка Олена
- Косач Ю. 146
- Косач-Кривинюк О. П. 291
- Косененко Ю., помилк. *див.* Косиненко Ю.
- Косенко 278
- Косиненко Ю. (Косененко Ю., помилк.) 228
- Космодем'янська Зоя 392
- Коссак *див.* Коссак Войцех
- Коссак В. *див.* Коссак Войцех
- Коссак Войцех (Коссак, Коссак В., Kossak Wojciech) 36, 79
- Коссак Ю. (Kossak Juliusz) 27, 79
- Костенко В. С. 456
- Костецький Ігор 146
- Костомаров Микола 107
- Кострова М. *див.* Кострова Майя
- Кострова Майя (Кострова М.) 483
- Костюшко Тадеуш 36
- Котись Конст. 35
- Котляревський *див.* Котляревський І.
- Котляревський І. (Котляревський) 231, 290, 442
- Котуля Рудольф 491
- Котцебус А., помилк. *див.* Коцебу А.
- Кохановський *див.* Кохановський Ян
- Кохановський Ян (Кохановський) 68, 78
- Коцебу А. (Котцебус А., помилк.) 229
- Коциловський Йосафат (Kosołowski, помилк.) 112
- Коцовський *див.* Коцовський Кипріян
- Коцовський Б. *див.* Коцовський Броніслав
- Коцовський Броніслав (Коцовський Б., Kocowski, Kocowski Bronisław) XV, 9, 417, 419
- Коцовський Вол. 227
- Коцовський Кипріян (Коцовський) 157, 173, 195
- Коцюбинська Віра 251
- Коцюбинський *див.* Коцюбинський Михайло
- Коцюбинський М. *див.* Коцюбинський Михайло
- Коцюбинський Михайло (Кацюбинський, помилк.; Коцюбинський, Коцюбинський М.) 202, 224, 225, 230, 231, 233, 251, 442
- Кочерга А. Ф. 255, 330
- Кошевий Олег, помилк. *див.* Кошовий Олег

- Кошовий Олег (Кошевий Олег, помилк.) 392
Кравців Б. 147
Кравченко У. 227, 232
Красицький Ф. 478
Красінські, родина 485
Красіцка З. А. *див.* Красіцька Зофія Антонівна
Красіцька Зофія Антонівна (Красіцка З. А., Krasicka Zofia) 20, 43
Красник У. *див.* Красник Уляна
Красник Уляна (Красник У.) 464
Краснокутський А. 289
Крашевський *див.* Крашевський Юзеф
Крашевський Юзеф (Крашевський, Kraszewski) 68, 78, 197, 417
Кревецький *див.* Кревецький Іван Іванович
Кревецький І. *див.* Кревецький Іван Іванович
Кревецький Іван *див.* Кревецький Іван Іванович
Кревецький Іван Іванович (Кревецький, Кревецький І., Кревецький Іван) 227, 440, 442, 464, 476, 500
Кривенко М. *див.* Кривенко Маргарита
Кривенко Маргарита (Кривенко М.) III, XXIII, XXXI, 130, 160, 507, 508
Крилов *див.* Крилов Олександр Михайлович
Крилов Олександр Михайлович (Крилов) 257
Кримський *див.* Кримський А. Є.
Кримський А. *див.* Кримський А. Є.
Кримський А. Є. (Кримський, Кримський А.) 194, 224, 290
Криницький, помилк. *див.* Керницький Іван Михайлович
Крипякевич *див.* Крип'якевич Іван Петрович
Крип'якевич *див.* Крип'якевич Іван Петрович
Крип'якевич І. *див.* Крип'якевич Іван Петрович
Крип'якевич І. П. *див.* Крип'якевич Іван Петрович
Крип'якевич Іван *див.* Крип'якевич Іван Петрович
Крип'якевич Іван Петрович (Крипякевич, Крип'якевич, Крип'якевич І., Крип'якевич І. П., Крип'якевич Іван) V, VIII, XXVIII, 102, 247, 440, 476, 482
Крип'якевич П. 440
Кричевський В. XXVII, 480
Кричевський М. XXVII
Кришталович Уляна XXXII
Кропивницький *див.* Кропивницький І.
Кропивницький І. (Кропивницький) 110, 224, 289
Крук К. 267
Крук-Мазепинець *див.* Редько Юліан Костянтинович
Крупа *див.* Крупа Олександр Михайлович
Крупа Олександр Михайлович (Крупа) 368
Крупская *див.* Крупська Надія
Крупська Н. *див.* Крупська Надія
Крупська Надія (Крупська Н., Крупская) XX, 129, 346
Крутикова Н. Є. *див.* Крутікова Ніна Євгенівна
Крутікова Н. Е. *див.* Крутікова Ніна Євгенівна
Крутікова Н. Є. *див.* Крутікова Ніна Євгенівна
Крутікова Ніна Євгенівна (Крутікова Н. Є., Крутікова Н. Е., Крутікова Н. Є.) 215, 216, 233, 236, 258
Крушельницький *див.* Крушельницький Антін
Крушельницький А. *див.* Крушельницький Антін

- Крушельницька Л. *див.* Крушельницька Лариса
- Крушельницька Лариса (Крушельницька Л.) XI, XVIII, 508
- Крушельницька С. (Крушивницька С., помилк.) 233, 250
- Крушельницький *див.* Крушельницький Антін
- Крушельницький А. *див.* Крушельницький Антін
- Крушельницький Антін (Крушельницький, Крушельницький А., Крушельницький А.) 134, 221, 224, 227, 267, 291, 442
- Крушивницька С., помилк. *див.* Крушельницька С.
- Крюков Борис 148
- Кубийович 352
- Кубышкин 92
- Кудрявцев 280
- Кузів А. 147
- Кузневич Г. XXVII
- Кулиш *див.* Куліш Пантелеймон
- Кулиш Ол. *див.* Барвінок Ганна
- Куліш *див.* Куліш Пантелеймон
- Куліш А. *див.* Барвінок Ганна
- Куліш М., помилк., *див.* Куліш П.
- Куліш О. *див.* Барвінок Ганна
- Куліш О. Н., помилк. *див.* Барвінок Ганна
- Куліш П. *див.* Куліш Пантелеймон
- Куліш Пантелеймон (Кулиш, Куліш, Куліш М., помилк.; Куліш П., Куліш Панько) XXV, 192, 193, 222, 224, 231, 237, 269, 289, 304, 442, 455
- Куліш Панько *див.* Куліш Пантелеймон
- Кульчинський Станіслав-Леон (Kulczyński, Kulczyński Stanisław, Kulczyński Stanisław Leon) 63, 310, 418, 419, 422, 426
- Кульчицкая Елена *див.* Кульчицька Олена
- Кульчицька О. *див.* Кульчицька Олена
- Кульчицька Олена (Кульчицкая Елена, Кульчицька О., Кульчицька Олена) XXVII, 35, 38, 221, 478, 500
- Кульчицька Олена *див.* Кульчицька Олена
- Кун 354
- Купчинський О. *див.* Купчинський Олег
- Купчинський Олег (Купчинський О.) 469, 500
- Купчинський Р. 146
- Курилас О. XXVII, 480
- Куриленко *див.* Куриленко Йосиф Максимович
- Куриленко Й. М. *див.* Куриленко Йосиф Максимович
- Куриленко Йосиф Максимович (Куриленко, Куриленко Й. М.) 258, 279-281
- Куркова *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Е. *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Е. Т. *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Євгенія Теод. *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Євгенія Теодорівна *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Є. Т. *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
- Куркова Євгенія Теодорівна (Куркова, Куркова Е., Куркова Е. Т., Куркова Євгенія Теод., Куркова Євгенія Теодорівна, Куркова Є. Т., Куркова С. Т., помилк.; Kurkova, Kurkova Eugenia) XVIII, 16, 20, 41, 43, 50, 52, 126-128, 162, 172, 211, 240, 247, 253, 320, 385, 404, 406, 412, 413, 433, 476
- Куркова С. Т., помилк. *див.* Куркова Євгенія Теодорівна

- Курцеба М. 229
Курчаба *див.* Курчаба Зиновій Іванович
Курчаба З. *див.* Курчаба Зиновій Іванович
Курчаба З. І. *див.* Курчаба Зиновій Іванович
Курчаба Зенон *див.* Курчаба Зиновій Іванович
Курчаба Зиновій *див.* Курчаба Зиновій Іванович
Курчаба Зиновій Іванович (Зіновій Іванович, Курчаба, Курчаба З., Курчаба З. І., Курчаба Зенон, Курчаба Зиновій) 55, 118, 150, 174, 211, 239, 252, 320, 324, 365, 366, 369, 371, 376, 382, 396, 397, 405, 408, 411-413, 477
Курчаба Степан Гнатович (Курчаба Степан Ігнатович) 370
Курчаба Степан Ігнатович *див.* Курчаба Степан Гнатович
Кусий Л. *див.* Кусий Леся
Кусий Леся (Кусий Л.) III, IX, XXI, XXVI, XXVII, 54-56, 444, 445, 461, 508
Куц *див.* Куц Михайло Тимофійович
Куц М. Т. *див.* Куц Михайло Тимофійович
Куц Михайло Тимофійович (Куц, Куц М. Т.) 241, 380, 381
Кучерук А. 148
Кучмаренко В. А. 507
Кушнір 226
Куц *див.* Куц Олег Павлович
Куц О. *див.* Куц Олег Павлович
Куц О. П. *див.* Куц Олег Павлович
Куц Олег *див.* Куц Олег Павлович
Куц Олег Павлович (Куц, Куц О., Куц О. П., Куц Олег) XXVI, 264, 288, 292, 294, 477, 480, 496
Куштинський П. *див.* Куштинський П. Куштинський П. (Куштинський П.) XXII, 166
- Л**
Лаврентьєв М. О. 101
Лаврівський І. 500
Лазаревська *див.* Лазаревська М. Д.
Лазаревська М. Д. (Лазаревська) 280, 282, 283
Лазаревський *див.* Лазаревський О. М.
Лазаревський Г. О. 282
Лазаревський О. М. (Лазаревський) 282
Лазаревські, брати 282
Лазаревські, родина 282
Лазорик Фед. 146
Ланевський Е. 228
Ластовецька І. І. *див.* Ластовецька Ірина Іванівна
Ластовецька Ірина Іванівна (Ластовецька І. І., уроджена Мельничук) 239, 252
Ластовецький Андрій 239
Лебль Мечислав 106
Лев В. 267
Левинський В. *див.* Левинський Вол.
Левинський Вол. (Левинський В.) 251, 268
Левицькая *див.* Левицька Іванна Михайлівна
Левицький Іван *див.* Левицький Іван Омелянович
Левицька *див.* Левицька Іванна Михайлівна
Левицька І. М. *див.* Левицька Іванна Михайлівна
Левицька Іванна Михайлівна (Левицькая, Левицька, Левицька І. М., Левицька І. М., помилк.) 239, 252, 340-345, 352, 353, 355, 356, 358, 364, 368, 371, 373, 382, 383, 388, 389, 392, 393, 396, 398, 399, 403-406, 409, 412, 413, 477
Левицький *див.* Левицький Д.
Левицький (Софронів) Василь (Софронів-Левицький В.) 146
Левицький-Лукич В. *див.* Левицький Володимир

- Левицький В. *див.* Левицький Володимир
- Левицький Володимир (Левицький В., псевд.: Лукич, Левицький-Лукич В., Лукич В., Лукич Василь) XXIV, 224, 233, 250, 267, 291, 343, 442
- Левицький Д. (Левицький) 322
- Левицький І. О. *див.* Левицький Іван Омелянович
- Левицький Ів. *див.* Левицький Іван Омелянович
- Левицький Іван Омелянович (Левицький І. О., Левицький Ів., Левицький Іван) XXIV, 131, 230, 247, 291
- Левицький Маріан (Lewicki Marian) 7, 41, 123
- Левицький О. *див.* Левицький Остап
- Левицький Остап (Левицький О.) 224, 228
- Левицький Северин 477
- Левич Михайло, псевд. *див.* Гушалевич Михайло
- Левіцька І. М., помилк. *див.* Левіцька Іванна Михайлівна
- Левтеров С. М. 250, 253
- Ледянський Сергій 148
- Лежогубський Т. (Лижугубський Т., помилк.) 224
- Лемеха *див.* Лемеха Михайло Васильович
- Лемеха Михайло Васильович (Лемеха) 53, 54
- Ленін *див.* Ленін Володимир
- Ленін *див.* Ленін Володимир
- Ленін В. *див.* Ленін Володимир
- Ленін В. І. *див.* Ленін Володимир
- Ленін Володимир (Ленін, Ленін, Ленін В., Ленін В. І., Lenin) XX, 27, 30, 129, 197, 207, 208, 236, 281, 282, 299, 311, 312, 315, 333, 340, 342, 346, 353, 363, 366, 367, 369, 371, 373-375, 380, 391-393, 410-412, 430, 432
- Леонов 368
- Лепінський В., помилк. *див.* Липинський В.
- Лепкий Б. *див.* Лепкий Богдан
- Лепкий Богдан (Лепкий Б.) 224, 226, 227, 442
- Лепкий Д. 224
- Лепкий Сильверст (Марко-мурава), помилк. *див.* Лепкий Сильвестр
- Лепкий Сильвестр (Лепкий Сильверст (Марко-мурава), помилк.; Мурава Марко, псевд.) 225, 227
- Лесевич В. 440
- Лесков 280
- Лещенко Г. С. 501
- Лижугубський Т., помилк. *див.* Лежогубський Т.
- Лизанівський І. XXV
- Лиманський В. 224
- Липинський В. (Лепінський В., помилк.) 226
- Лисенко *див.* Лисенко Микола
- Лисенко *див.* Лисенко Т. Д.
- Лисенко М. *див.* Лисенко Микола
- Лисенко М. В. *див.* Лисенко Микола
- Лисенко Микола (Лисенко, Лисенко М., Лисенко М. В.) VI, XXIII, 96, 97, 100, 103, 104, 152, 154, 155, 193, 233, 250, 453
- Лисенко О. М. *див.* Лисенко Остап Миколайович
- Лисенко Остап Миколайович (Лисенко О. М.) 155
- Лисенко Т. Д. (Лисенко) 368
- Литвин К. *див.* Литвин Костянтин Захарович
- Литвин К. З. *див.* Литвин Костянтин Захарович
- Литвин Костянтин *див.* Литвин Костянтин Захарович
- Литвин Костянтин Захарович (Литвин К., Литвин К. З., Литвин Костянтин) XXVI, 128, 133, 134, 163, 164, 261, 478-480
- Литвин Т. *див.* Литвин Тамара

- Литвин Тамара (Литвин Т.) 488
Литвиненко С. XXVII,
Литвинович М. (Літвинович) 224
Лізанець Михайло XI
Лізен Олександр Михайлович (справж.
Лізенберг Ісроел, Лізон, помилк.)
444
Лізон, помилк. *див.* Лізен Олек-
сандр Михайлович
Ліньов Семен 431
Літвинович *див.* Литвинович М.
Лобарев *див.* Лобарев Григорій По-
лікарпович
Лобарев Григорій Полікарпович (Ло-
барев) 325
Лобач М. 226
Лозинський 344
Лойцкер Юхим (Хаїм) 446
Ломов *див.* Ломов Г. П.
Ломов Г. *див.* Ломов Г. П.
Ломов Г. И., помилк. *див.* Ломов Г. П.
Ломов Г. П. (Ломов, Ломов Г., Ло-
мов Г. И., помилк.) 188, 189
Ломоносов 199
Лопатинський Я. 229
Лопацинські Е. 13
Лоренц Станіслав (Lorentz, Lorentz
Stanisław) 8, 435, 436
Лотоцький О. 226
Лукич, псевд. *див.* Левицький Во-
лодимир
Лукич В., псевд. *див.* Левицький
Володимир
Лукич Василь, псевд. *див.* Левиць-
кий Володимир
Лукіянович Д. XXV, 146, 224, 232
Луцик *див.* Луцик Роман Яросла-
вович
Луцик М. Я. *див.* Луцик Марія Яро-
славівна
Луцик Марія Ярославівна (Луцик М. Я.,
Породко) 240
Луцик Р. *див.* Луцик Роман Яросла-
вович
Луцик Р. Я. *див.* Луцик Роман Яро-
славович
Луцик Роман *див.* Луцик Роман Яро-
славович
Луцик Роман Ярославович (Луцик,
Луцик Р., Луцик Р. Я., Луцик Ро-
ман) XIV, 50-52, 56, 57, 58, 124,
150, 240, 305, 406, 407, 479
Луцький О. *див.* Луцький Олек-
сандр
Луцький Олександр (Луцький О.)
VIII, IX, XIII, 507
Лучнік І. О. 237, 291
Люба-Радзимінські, родина (Радзи-
мінські) 50, 95
Любомірський Генрик (Любомір-
ський Генрих, Lubomirsky Hen-
ry) 89, 94, 170
Любомірські, родина (Любомірські,
Lubomirscy) 27, 144, 150, 170,
199, 310 325, 421, 430, 431
Любомірський Генрих *див.* Любо-
мирський Генрик
Любомірський Юрій 170
Любомірські *див.* Любомірські, ро-
дина
Любчик *див.* Любчик Василь Олек-
сійович
Любчик В. А. *див.* Любчик Василь
Олексійович
Любчик Василь *див.* Любчик Ва-
силь Олексійович
Любчик Василь Олексійович (Люб-
чик, Любчик В. А., Любчик Ва-
силь) 286-288, 480, 485
Лютман *див.* Лютман Роман
Лютман *див.* Лютман Тадей Фран-
цішкович
Лютман Роман (Лютман) 12
Лютман Тадей *див.* Лютман Тадей
Францішкович
Лютман Тадей Францішкович (Лют-
ман, Лютман Тадей, Lutman Т.,
Lutman Tadeusz, Lutman Tadeusz
Eugeniusz) 12, 55, 481

- Лютманова *див.* Лютманова (Стоклоса-Лютманова) Францішка Мартинівна
 Лютманова (Стоклоса-Лютманова) Францішка Мартинівна (Лютманов, Lutmanowa Franciszka) 50, 52, 481
 Лютостанський П. 228
 Люфтова *див.* Люфтова Марія Янівна
 Люфтова Марія Янівна (Беянка-Люфтова Марія, Люфтова, Bielanka-Luftowa Maria) 50, 52, 481
 Лайнер Марія 491
 Лярой Владислав (Larój Władysław, Larony Włodz., помилк.) 139
 Лятуринська Одарка, помилк. *див.* Лятуринська Оксана
 Лятуринська Оксана (Лятуринська Одарка, помилк.) 146
- М**
 Маберуши, помилк. *див.* Добрушин Йехезкель
 Магалевський Ю. XXVII
 Маєрська *див.* Маєрська Александра Ярославівна
 Маєрська Александра Ярославівна (Маєрська, Majerska Aleksandra) 7, 16, 56
 Мазепа *див.* Мазепа Іван, гетьман
 Мазепа *див.* Мазепа Іван Ілліч
 Мазепа І. *див.* Мазепа Іван Ілліч
 Мазепа І. І. *див.* Мазепа Іван Ілліч
 Мазепа Іван *див.* Мазепа Іван Ілліч
 Мазепа Іван *див.* Мазепа Іван, гетьман
 Мазепа Іван Ілліч (Мазепа, Мазепа І., Мазепа І. І., Мазепа Іван) 141, 388, 481, 482
 Мазепа Іван, гетьман V, 111, 228
 Мазуренко Галина 146
 Макарова *див.* Макарова Поліна Тимофіївна
 Макарова Поліна Тимофіївна (Макарова) 370
 Маковей *див.* Маковей Осип
 Маковей О. *див.* Маковей Ольга
 Маковей О. *див.* Маковей Осип
 Маковей Ольга (Маковей О.) 221
 Маковей Осип (Маковей, Маковей О.) XXIV, XXV, 131, 220, 221, 224, 231, 237, 251, 290, 442, 474
 Максименко С. *див.* Максименко Світлана
 Максименко Світлана (Максименко С.) 489,
 Максименко Ф. *див.* Максименко Федір
 Максименко Ф. П. *див.* Максименко Федір
 Максименко Федір (Максименко Ф., Максименко Ф. П.) XXIII, 149, 247, 248, 270, 271, 506
 Максимович 282
 Маланчук 438
 Маланюк Євген 146
 Маленков *див.* Маленков Георгій Максиміліанович
 Маленков Г. М. *див.* Маленков Георгій Максиміліанович
 Маленков Георгій Максиміліанович (Маленков, Маленков Г. М.) 301, 398
 Малецька *див.* Малецька Софія О.
 Малецька Софія О. (Малецька) 54
 Малицька *див.* Малицька Костянтина Іванівна
 Малицька К. *див.* Малицька Костянтина Іванівна
 Малицька Константина *див.* Малицька Костянтина Іванівна
 Малицька Костянтина *див.* Малицька Костянтина Іванівна
 Малицька Костянтина Іванівна (Малицька, Малицька К., Малицька Константина, Малицька Костянтина, псевд.: Віра Лебедова, Чайка Дністрова) 22, 440, 482, 483, 496

- Малоросіянин *див.* Стебницький Петро
Мальчевський *див.* Мальчевський Яцек
Мальчевський Яцек (Мальчевський, Malczewski) 30, 31, 79
Манджура *див.* Манджура Іван
Манджура Іван (Манджура, Манджюра Ів., помилк.; Манжура) 224, 289
Манджюра Ів., помилк. *див.* Манджура Іван
Манжура *див.* Манджура Іван
Мануильський *див.* Мануїльський Дмитро
Мануїльський *див.* Мануїльський Дмитро
Мануїльський Дмитро (Димитрій Захар'євич, Мануильський, Мануїльський) VIII, 67-69, 312, 322
Маньковський *див.* Маньковський Тадеуш Володимирович
Маньковський Т. *див.* Маньковський Тадеуш Володимирович
Маньковський Тадеуш Володимирович (Маньковський, Маньковський Т., Mańkowski, Mańkowski Tadeusz, Tadzio) IV, XIII, XV, XXVIII, 3-5, 9, 10, 11, 15, 16, 18, 19, 23, 40, 41, 43, 45, 46, 327, 458, 483, 494, 508
Мариця 141, 142
Марія Дем'янівна *див.* Деркач Марія Дем'янівна
Марія Семенівна *див.* Грудницька Марія Семенівна
Маркевич Г. 290
Маркіш Перец 444
Маркович Д. 224
Маркс 299, 333, 353, 363, 373, 401, 412
Маросіянин, помилк. *див.* Малоросіянин
Мартіян 219
Мартович *див.* Мартович Лесь
Мартович Лесь (Мартович, Мортівич, помилк.) 224, 231, 232, 290
Март'янов А. 92
Маршал *див.* Маршалл Джордж
Маршалл Джордж (Маршал) 354
Масляк *див.* Масляк В.
Масляк В. (Масляк) 224, 225
Масляк Омелян 106
Масперо, помилк. *див.* Мосперо Г.
Массальські, родина XVI
Матвійчук М. Ф. 248
Матвіюв М. *див.* Матвіюв Мацей
Матвіюв Мацей (Матвіюв М., Matwijów, Matwijów M., Matwijów Maciej) III, IV, IX, XII-XIX, XXVIII, XXXII, 19, 23, 24, 28, 31, 45, 64, 68, 76, 85, 93, 96, 123, 138, 184, 451, 466, 467, 509
Матейко *див.* Матейко Ян
Матейко Ян (Матейко, Matejko, Matejko Jan) 27, 30, 31, 78, 79, 88, 429, 431
Матіїв-Мельник М. (Матієв-Мельник М.) 147
Матусовський Борис 148
Матушевський Ф. 226
Махно 470
Машотас Володимир XI
Медведський Ю. *див.* Медвецький Юліан
Медвецький Юліан (Медведський Ю.) 195, 440
Меженко *див.* Меженко Юрій Олексійович
Меженко Ю. А. *див.* Меженко Юрій Олексійович
Меженко Ю. О. *див.* Меженко Юрій Олексійович
Меженко Юр *див.* Меженко Юрій Олексійович

- Меженко Юрій Олексійович (Меженко (справж. Іванов) Юрій (Юр) Олексійович, Меженко Ю. А., Меженко Ю. О., Меженко Юр, Меженко Юрій, Юр Олексійович, Юрій Олексієвич) VI, X, XI, XVII, XX, XXIII, XXIV, 46, 47, 57, 59, 62, 64, 65, 71, 73, 81, 84, 92, 102, 103, 110, 114, 116, 121-123, 130, 136, 137, 142, 149, 154, 155, 175-177, 203, 247, 248, 270, 271, 314, 315, 483, 484, 506, 508
- Мельник 344
- Мельник А. 365, 376
- Мельхова 278
- Менцинський М. 440
- Меріме 270
- Метерлінг, помилк. *див.* Метерлінк
- Метерлінк (Метерлінг, помилк.) 219
- Микитась В. А. 475
- Микитів Богдан XIII, 507
- Микола Платонович *див.* Бажан Микола Платонович
- Мирний Панас (Рудченко П. Я.) 202, 289, 455
- Мирославський Х. (У «Книзі надходжень» – Мирославський А.) 224
- Мирославський-Винников К. П. 228
- Михайло Степанович *див.* Возняк Михайло Степанович
- Михайло Юриєвич *див.* Яцків Михайло Юрійович
- Михайло Юрьевич *див.* Яцків Михайло Юрійович
- Михальський Волод. 148
- Михальчук К. (Міхальчук) 225
- Михевич М. *див.* Михевич Михайло Лукич
- Михевич Михайло Лукич (Михевич) 162
- Мицик Ю. А. V
- Мицкевич *див.* Міцкевич Адам
- Мігус Степан 508
- Мілецький Юзеф XV
- Мінчин Б. М. 258
- Місילו Євген (Misilo E., Misilo Eugeniusz) IV, 508
- Міхальчук *див.* Міхальчук К.
- Міцкевич *див.* Міцкевич Адам
- Міцкевич Адам (Мицкевич, Міцкевич, Mickiewicz, Mickiewicz A.) XIX, 13, 68, 78, 139, 197, 304, 309, 417, 426, 433-436
- Мічурін 368
- Млака Д. *див.* Воробкевич Ізидор
- Млака Данило *див.* Воробкевич Ізидор
- Могила 223
- Могульський, помилк. *див.* Мочульський М.
- Моджевський Андрей 78
- Модзалевський А. 90
- Модзелевський Зигмунт 48, 66, 87
- Моленцький А. 229
- Мольєр *див.* Мольєр Ж.-Б.
- Мольєр Ж.-Б. (Мольєр) 229
- Морачевська *див.* Окуневська-Морачевська Софія
- Мордовець *див.* Мордовець Д.
- Мордовець Д. (Мордовець) 224, 232, 289
- Мороз З. П. *див.* Мороз Захар Петрович
- Мороз Захар Петрович (Мороз З. П.) 279-283
- Морозенко 147
- Морозов *див.* Морозов Ф.М.
- Морозов Ф. М. (Морозов) 294, 296
- Мортович, помилк. *див.* Мартович Лесь
- Мосендз Леонід 147
- Мосперо Г. (Масперо, помилк.) 224
- Мостіцька А. В. 124
- Мосціцкі 13
- Моторний 262
- Мочульський М. (Могульський, помилк.) 231
- Мрозік Станіслав XVI
- Музика Я. XXVII
- Музиченко Ю. 147

- Мурава Марко *див.* Лепкий Сильвестр
Муравський Володимир III, XXXII, 508
Мусоліні 388
Мухин М. XXVII
- Н**
Навроцький В. М. 233
Навроцький О. 289
Назаренко І. Д. *див.* Назаренко Іван Дмитрович
Назаренко Іван *див.* Назаренко Іван Дмитрович
Назаренко Іван Дмитрович (Назаренко І. Д., Назаренко Іван) 145, 151, 245, 484
Назаріїв *див.* Назаріїв О.
Назаріїв О. (Назаріїв) XXIV, 227, 232, 291
Назарук *див.* Назарук Осип
Назарук О. *див.* Назарук Осип
Назарук Осип (Назарук, Назарук О.) XX, 134, 224, 268, 322
Найда 331, 398
Наконечний 142
Налепинська-Бойчук Софія XXVII
Нарбут Г. XXVII, 479
Наріжна Ірина 146
Наталка Полтавка, псевд. *див.* Кибальчич (Симонова) Надія
Нахимов Я. 290
Невестюк Як. 224
Нейбок-Моленцки 251
Некрасов О. 302
Немалищук (У «Книзі надходжень» – Ненадищук) 226
Немцевич 68
Нестеренко О. О. 301
Нечай Павло 147
Нечуй Левицький Ів. *див.* Нечуй-Левицький Іван
Нечуй-Левицький *див.* Нечуй-Левицький Іван
Нечуй-Левицький І. *див.* Нечуй-Левицький Іван
Нечуй-Левицький Ів. *див.* Нечуй-Левицький Іван
Нечуй-Левицький Іван (Нечуй-Левицький, Нечуй-Левицький І., Нечуй-Левицький Ів., Нечуй-Левицький Ів., Нечуй-Левицький Ів.) 193, 224, 225, 269
Нижанківський Богдан 145
Нижанківський О. 250
Нижанківський Ю. 229
Никита Сергеевич *див.* Хрущов Микита Сергійович
Ничуй-Левицький Ів. *див.* Нечуй-Левицький Іван
Ніколишин С. 146
Німчук Іван 145
Ніценко Д. 147
Ніцше 388
Новаківський О. XXVII, 478
Новаковський М. 224
Новицька І. В. 280
Носачевна Ольга 228
Норе Дадлі (Гоппе, помилк.) 374
Нусінов Ілья 444
- О**
О. О. *див.* Огоновський Омелян
О. П. *див.* Пчілка Олена
Обаль П. XXVII
Овчаренко 202
Огієнко І. 396
Огоновський *див.* Огоновський Омелян
Огоновський О. *див.* Огоновський Омелян
Огоновський Омелян (О. О., Огоновський, Огоновський О.) 192, 223, 229, 250, 275, 291, 442
Огородник Т. *див.* Огородник Тарас
Огородник Тарас (Огородник Т.) 22, 460, 474
Одровонж Яцек, св. XVI
Одудько *див.* Одудько Тиміш Романович
Одудько Т. *див.* Одудько Тиміш Романович

- Одудько Тиміш *див.* Одудько Тиміш Романович
- Одудько Тиміш Романович (Одудько, Одудько Т., Одудько Тиміш) 192, 193
- Одуха *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха А. *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха А. З. *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха Ан. З. *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха Антін *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха Антон *див.* Одуха Антон Захарович
- Одуха Антон Захарович (Антон Захарович, Одуха, Одуха А., Одуха А. З., Одуха Ан. З., Одуха Антін, Одуха Антон, Одуха О. Д., помилк.; *Oducha*) XI, XXII, XXIV, XXVIII, 192, 200, 201, 203, 207-209, 211, 215, 216, 233, 234, 238, 241, 249, 255-260, 272, 283, 293, 313, 318, 321, 338, 347, 348, 351, 352, 364, 366, 379, 392, 407, 410, 429, 439, 471, 478, 484, 496
- Одуха О. Д., помилк. *див.* Одуха Антон Захарович
- Озаркевич Іоанн 227
- Ойслендер Нохум 444
- Окінчинець Юрій 148
- Околот *див.* Околот Іван Полікарпович
- Околот Іван Полікарпович (Околот) 52, 54
- Окуневська С. *див.* Окуневська-Морачевська Софія
- Окуневська-Морачевська Софія (Морачевська, Окуневська С., Окуневська-Мурашевська Софія, помилк.) 220
- Окуневська-Мурашевська Софія, помилк. *див.* Окуневська-Морачевська Софія
- Окуневський Я. *див.* Окуневський Ярослав
- Окуневський Ярослав (Окуневський Я.) XXIV, 227
- Олександр I, цар 199
- Олексин *див.* Олексин Петро Іванович
- Олексин Петро Іванович (Олексин, Олексін П. І.) 239, 252, 344, 485
- Олексів Ілона XXXI
- Олексін П. І. *див.* Олексин Петро Іванович
- Олексінська Марія *див.* Олексінська Марія-Яніна Станіславівна
- Олексінська Марія-Яніна Станіславівна (Олексінська Марія, *Marysia, Olexińska Maria, Olexińska Maria-Janina*) 7, 16
- Олексінський Станіслав *див.* Олексінський Станіслав Михайлович
- Олексінський Станіслав Михайлович (*Olexiński Stanisław*) 7, 8
- Олесь 251
- Олійник В.У. 280
- Олійник І. 441
- Ольга Олександрівна *див.* Готт Ольга Олександрівна
- Ольжич О. 146
- Ольпінський 308
- Ольшевич *див.* Ольшевич Вацлав Адольфович
- Ольшевич Болеслав Генрик (*Olszewicz Bolesław Henryk*) 422
- Ольшевич В. А. *див.* Ольшевич Вацлав Адольфович
- Ольшевич Вацлав Адольфович (Ольшевич, Ольшевич В. А., Ольшевич, *Olszewicz, Olszewicz Wacław*) 7, 16, 23, 24, 41, 43, 50, 52, 54, 121, 240, 247, 252, 320, 345, 348, 349, 350-352, 363, 373, 382, 386, 392, 393, 397, 399, 401, 404, 406, 408, 412, 413, 485
- Ольшевич *див.* Ольшевич Вацлав Адольфович

- Ольшевський Юзеф (Olszewski, Olszewski J.) 64, 109, 138, 153
Ольшенко-Вільха С. 146
Омир *див.* Гомер
Онацький Е. *див.* Онацький Є.
Онацький Є. (Онацький Е.) 146
Онишко Леся 487
Онищенко *див.* Онищенко Олексій
Онищенко О. *див.* Онищенко Олексій
Онищенко Олексій (Онищенко, Онищенко О.) 45, 47, 57-59, 64, 72, 80, 82, 110, 114, 118, 119, 124, 507, 508
Оприщенко *див.* Оприщенко І. Г.
Оприщенко І. Г. (Оприщенко) 141
Оргельбранд 13
Орлікова Елла (Orlikova Ella) 447
Оробиєвская *див.* Оробиєвська Тетяна Миколаївна
Оробиєвська *див.* Оробиєвська Тетяна Миколаївна
Оробиєвська Тетяна Миколаївна (Оробиєвская, Оробиєвська) 45
Осадца Михайло 223
Осадця Ольга ХХХІІ
Осетинский В., помилк. *див.* Осечинський Василь Костянтинович
Осечинський Василь *див.* Осечинський Василь Костянтинович
Осечинський Василь Костянтинович (Осетинский В., помилк., Осечинський Василь) 186, 188, 486
Осінчук М. ХХVІІ
Оссолинские *див.* Оссолінські, родина
Оссолінський *див.* Оссолінський Юзеф Максиміліан
Оссолінський Юзеф Максиміліан (Оссолінський) ХVІ
Оссолінські, родина (Оссолинские, Ossolińscy) 15, 50, 65, 393
Острожська Гальшка 229
Острозський Федько 223
Острянин Д. Х. 300
Осубка-Моравський Е. ХІІ
Осьмачка Тодось 147
Отава І. 145
Отаманець Л. 147
Очеретенко 332, 335, 336, 351, 362
П
Павенський *див.* Павенцький Олександр Львович
Павенцький *див.* Павенцький Олександр Львович
Павенцький *див.* Павенцький Олександр Львович
Павенцький О. Л. *див.* Павенцький Олександр Львович
Павенцький Олександр *див.* Павенцький Олександр Львович
Павенцький Олександр Львович (Павенський, Павенцький, Павенцький, Павенцький О. Л., Повенцький, помилк.) 137, 240, 314, 315, 324, 355, 364, 377-380, 382, 386, 405, 407, 408, 412, 413, 469, 486, 487
Павічиць 224
Павленко *див.* Павленко Н. В.
Павленко Н. В. (Павленко) 224, 283
Павлик *див.* Павлик Мих.
Павлик М. *див.* Павлик Мих.
Павлик Мих. (Павлик, Павлик М.) ХХІV, 193, 219, 220, 224, 440
Павликовские *див.* Павликовські, родина
Павликовські, родина (Павликовские, Павликовські, Pawlikowscy) ХVІ, ХVІІІ, ХІХ, 26, 50, 107, 196, 210, 213, 309, 310, 325, 350, 428, 498
Павличек *див.* Павличек Л. А.
Павличек Л. А. (Павличек) 273, 275
Павлівський *див.* Павлівський Осип Миколайович
Павлівський О. М. *див.* Павлівський Осип Миколайович
Павлівський Осип *див.* Павлівський Осип Миколайович

- Павлівський Осип Миколайович (Павлівський, Павлівський Йосиф, Павлівський О. М., Павлівський Осип, Павловський, помилк.) 21, 22, 367, 506
- Павліковські *див.* Павликовські, родина
- Павлов Іван 317
- Павлов Олексій *див.* Павлов Олексій Павлович
- Павлов Олексій Павлович (Павлов Олексій, Pawłow) 47-49, 66, 67, 87
- Павловський, помилк. *див.* Павлівський Осип Миколайович
- Павловський М. 226
- Павлусевич 224
- Падюка Неоніла 22, 460
- Пазира Станіслав (Pazyga Stanisław) 8
- Пайончковський *див.* Пайончковський Францішек Францішкович
- Пайончковський Ф. *див.* Пайончковський Францішек Францішкович
- Пайончковський Ф. Ф. *див.* Пайончковський Францішек Францішкович
- Пайончковський Францішек. *див.* Пайончковський Францішек Францішкович
- Пайончковський Францішек Францішкович (Пайончковський, Пайончковський Ф., Пайончковський Ф. Ф., Пайончковський Францішек, Rajączkowski, Rajączkowski F., Rajączkowski Fanciszek) XXVIII, 24, 50, 52, 98, 123, 137, 138, 141, 142, 286, 308, 310, 413, 417, 425-427, 433, 435, 436, 451, 487, 509
- Пайпер Стефанія Генриківна (Пайперова) 198
- Пайперова *див.* Пайпер Стефанія Генриківна
- Палій Семен 52
- Палладін О. *див.* Палладін Олександр Володимирович
- Палладін О. В. *див.* Палладін Олександр Володимирович
- Палладін Олександр Володимирович (Палладін О., Палладін О. В., Палладін Олександр) 83, 100, 113, 135, 185, 204, 254, 256, 280, 300, 301
- Палладін Олександр *див.* Палладін Олександр Володимирович
- Палюх Сильвестр XVI
- Панторм XV
- Панченко І. 480
- Панчишин Мар'ян 492
- Панькевич І. 267
- Паньків В. *див.* Паньків Володимир
- Паньків Володимир (Паньків, Pańkiw) 30, 32, 33
- Паньківський *див.* Паньківський Кость Федорович
- Паньківський Кость Федорович (Паньківський, Паньковський Кость Федорович) 110, 230, 291
- Паньківський С. Ф. *див.* Паньківський Северин Федорович
- Паньківський Северин *див.* Паньківський Северин Федорович
- Паньківський Северин Федорович (Паньківський С. Ф., Паньківський Северин) 110, 111
- Паньковський Кость Федорович *див.* Паньківський Кость Федорович
- Партицький *див.* Партицький О.
- Партицький О. (Партицький) 251
- Пархоменко Михайло IX
- Пасичинський С. Р. 232
- Пастарнак, помилк. *див.* Пастернак І.
- Пастернак *див.* Пастернак Ярослав
- Пастернак І. (Пастарнак, помилк.) 221
- Пастернак Я. *див.* Пастернак Ярослав

- Пастернак Ярослав (Пастернак, Пастернак Я., Pasternak) 53, 431, 437
- Пастушин *див.* Пастушин (Пастушик) Василь Юрійович
- Пастушин (Пастушик) Василь Юрійович (Пастушин) 53, 54
- Патерига-Пономаренко Марта (Пономаренко М., Пономаренко Марта) VII, 469, 486
- Патон Є. О. *див.* Патон Євген Оскарович
- Патон Євген *див.* Патон Євген Оскарович
- Патон Євген Оскарович (Патон Є. О., Патон Євген) 81, 82
- Пачовський В. *див.* Пачовський Вас. Пачовський Вас. (Пачовський В.) 146, 227, 442
- Пашкевич *див.* Пашкевич Іван Омелянович
- Пашкевич *див.* Пашкевич Стефанія (Степанида) Омелянівна
- Пашкевич І. О. *див.* Пашкевич Іван Омелянович
- Пашкевич Іван *див.* Пашкевич Іван Омелянович
- Пашкевич Іван Омелянович (Пашкевич, Пашкевич І. О., Пашкевич Іван) 51, 53, 54, 169, 487, 488
- Пашкевич Стефанія (Степанида) Омелянівна (Пашкевич) 51, 52
- Пашко Ярослав 490
- Пашук А. *див.* Пашук Андрій
- Пашук Андрій (Пашук А.) 257
- Пащенко А. С. *див.* Пащенко Олександр Софонович
- Пащенко О. С. *див.* Пащенко Олександр Софонович
- Пащенко Олександр Софонович (Пащенко А. С., Пащенко О. С., Paszczenko A. S., Paszczenko Aleksander, syn Safrona) 49, 71, 84, 85, 88, 488
- Пащин М. *див.* Пащин Микола Петрович
- Пащин М. П. *див.* Пащин Микола Петрович
- Пащин Микола *див.* Пащин Микола Петрович
- Пащин Микола Петрович (Пащин М., Пащин М. П., Пащин Микола, Пащин Н. П., Пишин, помилк., Paszczin, Paszczyn, Paszczyn M. P., Paszczyn Mikołaj, syn Piotra) 30, 31, 49, 71, 78, 84-86, 88, 109, 110, 114, 115, 118, 423, 488
- Пащин Н. П. *див.* Пащин Микола Петрович
- Пелехатий *див.* Пелехатий Кузьма Миколайович
- Пелехатий Кузьма Миколайович (Пелехатий, Pelechatyj, Pelechatyj K. M.) 355, 378, 399, 420
- Пельц Юліан Михайлович (Pelc, Pelc Julian) 7, 10, 436
- Пенькович Микола (Пенькович Н. Н.) XXVI, 292
- Пенькович Н. Н. *див.* Пенькович Микола
- Пеньонжка 111
- Первач М. 147
- Перебийніс Василь 297
- Перелигіна О. *див.* Перелигіна Ольга
- Перелигіна Ольга (Перелигіна О.) III, XXXII
- Перепелиця П. П. 254-256
- Перехват-Залихватський Архистратиг Стратилатович 247
- Петлюра *див.* Петлюра С.
- Петлюра С. (Петлюра) 129, 233, 322, 346, 441
- Петренко *див.* Петренко Андрій Аврамович
- Петренко А. *див.* Петренко Андрій Аврамович
- Петренко Андрій *див.* Петренко Андрій Аврамович

- Петренко Андрій Аврамович (Петренко, Петренко А., Петренко Андрій) 55, 121, 370, 461, 488, 489
 Петро Великий, цар 111, 120, 173
 Петро III, цар 229
 Петров 142
 Петрусь З. 224
 Петрушевич *див.* Петрушевич А. С.
 Петрушевич А. *див.* Петрушевич А. С.
 Петрушевич А. С. (Петрушевич, Петрушевич А.) 170, 173, 174, 195, 214
 Петрушевич Є. (Петрушевич) 322
 Петрушевич С. XXV
 Печенюк В. І. *див.* Печенюк Віктор Іванович
 Печенюк Віктор *див.* Печенюк Віктор Іванович
 Печенюк Віктор Іванович (Печенюк В. І., Печенюк Віктор) IX, 60-62, 489
 Пивовар 258
 Пигель М. 480
 Пилсудский *див.* Пілсудський
 Пишин, помилк. *див.* Пащин Микола Петрович
 Півоцький *див.* Півоцький Ксавери Владиславович
 Півоцький Ксавери *див.* Півоцький Ксавери Владиславович
 Півоцький Ксавери Владиславович (Півоцький, Півоцький Ксавери, Piwocki, Piwocki Franciszek Ksawery) 33, 431, 490
 Підвисоцький К. 229
 Підгайний Микола 148
 Підгірянкa М. (Домбровська) 232
 Підгорний 142
 Пілсудський (Пилсудский, Piłsudski) 26, 317, 325, 326, 363
 Пінінський (Piniński) XVI, 27
 Плеський *див.* Плеський Георгій Михайлович
 Плеський Г. М. *див.* Плеський Георгій Михайлович
 Плеський Георгій *див.* Плеський Георгій Михайлович
 Плеський Георгій Михайлович (Плеський, Плеський Г. М., Плеський Георгій) 94, 116, 152, 490,
 Плеханов *див.* Плеханов Г.
 Плеханов Г. (Плеханов) 129, 346, 368
 Плоткин Л. А. 90
 Плошевський 111
 Плятер Ізабелла з Борхів 13
 Плятери, родина 12, 13
 Повенцкий, помилк. *див.* Павенцький Олександр Львович
 Погребінський 226
 Погребняк П. С. *див.* Погребняк Петро Степанович
 Погребняк Петро Степанович (Погребняк П. С.) 212, 250, 253, 300
 Подяха В. *див.* Подяха Владислав
 Подяха Владислав (Подяха В., Podlacha, Podlacha Władysław) 7, 187
 Подоленко 224
 Подолинський А. (Подолинський, Подолінський) 193, 221
 Подолинський *див.* Подолинський А.
 Подолінський *див.* Подолинський А.
 Подоський Габріель XVII
 Познанський П. 290
 Полонник К. *див.* Полонник Кость Феодосійович
 Полонник Костянтин *див.* Полонник Кость Феодосійович
 Полонник Кость Феодосійович (Полонник К., Полонник Костянтин, Полонник К.Ф.) 135, 145, 148, 151, 163-165, 245, 247, 298, 490
 Полонник К. Ф. *див.* Полонник Кость Феодосійович
 Полтавка Наталка *див.* Кибальчич (Симонова) Надія
 Полторацький 115
 Полуботко 111
 Полюй, помилк. *див.* Пулюй Іван
 Полянський Юрій 227
 Пономаренко Гр. 145

- Пономаренко М. *див.* Патерига-Пономаренко Марта
Пономаренко Марта *див.* Патерига-Пономаренко Марта
Породько *див.* Породько Наталія
Породько Наталія (Породько) 22
Портон Р. Б. 59
Порфірьєв В. Б. 248
Посацька *див.* Посацька Данута
Посацька Д. *див.* Посацька Данута
Посацька Данута (Посацька, Посацька Д.) XXVII, XXXII, 288, 292, 297, 480, 508
Потапова Е. П. 284
Потебня О. 291
Потїос Євген, помилк. *див.* Потье Ежен
Потье Ежен (Потїос Євген, помилк.) 219
Похвальський Казимир 238
Прицак О. *див.* Прицак Омелян
Прицак Омелян (Прицак О.) 475
Прокопович 223
Пронін 142
Пронченко М. 147
Просковья К. 369
Проскурівна М. 291
Прусевичі, родина XVI
Прушинські, родина XVI
Пташек *див.* Пташек Отто Людвикович
Пташек О. Л. *див.* Пташек Отто Людвикович
Пташек Отто Людвикович (Пташек О., Пташек О. Л., Ptaszek Otto) 191, 344, 367, 491
Птуха М. *див.* Птуха Михайло Васильович
Птуха М. В. *див.* Птуха Михайло Васильович
Птуха Михайло *див.* Птуха Михайло Васильович
Птуха Михайло Васильович (Птуха М., Птуха М. В., Птуха Михайло) 179, 181, 209
Пулюї, родина 193
Пулюй *див.* Пулюй Іван
Пулюй І. *див.* Пулюй Іван
Пулюй Ів. *див.* Пулюй Іван
Пулюй Іван (Пулюй, помилк., Пулюй, Пулюй І., Пулюй Ів.) XXIV, 193, 233, 269, 290
Пушкин *див.* Пушкін Олександр
Пушкин А. С. *див.* Пушкін Олександр
Пушкин С. Л. *див.* Пушкін Сергій
Пушкін *див.* Пушкін Олександр
Пушкін О. С. *див.* Пушкін Олександр
Пушкін Олександр (Пушкин, Пушкин А. С., Пушкін, Пушкін О. С., Puszkin Alexandr) 89, 92, 94, 98, 102
Пушкін С. Л. *див.* Пушкін Сергій
Пушкін Сергій (Пушкин С. Л., Пушкін С. Л.) 89, 92, 94, 98, 102
Пчілка Олена (Косач Ольга, О. П.) XXIV, 217, 218, 220, 224, 225, 290, 442, 455, 474
- Р**
Радзимінські *див.* Люба-Радзимінські, родина
Радомський (Radomski Bolesław) 160
Радонежський Сергій (Родонецький Сергій, помилк.) 390
Радченко С. В. 253
Рапапорт Генріх Юліанович (Рапопорт, Рапопорт Г. Ю.) 262, 263
Рапопорт *див.* Рапапорт Генріх Юліанович
Рапопорт Г. Ю. *див.* Рапапорт Генріх Юліанович
Раставецький Едвард (Rastawiecki, Rastawiecki Edward) 7, 16
Ревакович 251
Ревера Б. *див.* Ревера Богдана
Ревера Богдана (Ревера Б.) 472, 485, 501
Ревуцький Л. 153
Редько Юліан *див.* Редько Юліан Костянтинович

- Редько Юліан Костянтинович (Крук-Мазепинець, псевд., Редько Юліан) 146
- Резніченко Ю. З. 81
- Рембрандт 483
- Реміга Сергій 148
- Ремізова Ніна 148
- Репин І. 373
- Ржегорж Франтішек (Гжегорж Франтішек, Жегож Ф.) 195, 440
- Рибчинська Н. *див.* Рибчинська Наталя
- Рибчинська Наталя (Рибчинська Н.) 454, 455, 458, 495
- Рильський М. Т. 203,
- Ріпецький *див.* Ріпецький Адам-Юрій
- Ріпецький Адам-Юрій (Ріпецький) 230, 291
- Річард 219
- Рогаліна *див.* Рогаля Софія Рудольфівна
- Рогаля *див.* Рогаля Ян
- Рогаля І. В. *див.* Рогаля Ян
- Рогаля С. М., помилк. *див.* Рогаля Софія Рудольфівна
- Рогаля С. Р., помилк. *див.* Рогаля Софія Рудольфівна
- Рогаля Софія *див.* Рогаля Софія Рудольфівна
- Рогаля Софія Рудольфівна (Рогаліна, Рогаля С. М., помилк.; Рогаля С. Р., Рогаля Софія, Rogala, Rogalina z Kotulów Zofia Maria Stanisława) 50, 52, 56, 161, 240, 252, 367, 491
- Рогаля Ян (Рогаля, Рогаля І. В., Rogala Jan) XIV, 50, 52, 55, 367, 428, 491
- Родонецький Сергій, помилк. *див.* Радонежський Сергій
- Розвадовський *див.* Розвадовський Зигмунт
- Розвадовський Зигмунт (Розвадовський, Rozwadowski Zygmunt) 36
- Роздольський Осип XXVI
- Розенберг *див.* Розенберг Леоніда Густавівна
- Розенберг Леоніда Густавівна (Розенберг) 325, 371, 372, 380, 402
- Романченко *див.* Романченко Т.
- Романченко І. С. *див.* Романченко Іван
- Романченко Іван (Романченко І. С.) IX, 502
- Романченко Т. (Романченко) 291
- Романчук *див.* Романчук Ю.
- Романчук Ю. (Романчук) 193, 233
- Романюк Мирослав (Romaniuk Mirosław) III, XI, 508
- Романюк Павло 492
- Ростимов 388
- Руданський С. *див.* Руданський Степан
- Руданський Степан (Руданський С.) 199, 231, 290, 442
- Рудницький М. 233
- Ружанський Юзеф (Гольдберг) 457
- Рузанов *див.* Рузанов Олександр Максимович
- Рузанов О. *див.* Рузанов Олександр Максимович
- Рузанов Олександр Максимович (Рузанов, Рузанов О.) 447, 448, 492
- Руссо 374
- Рутівський Тадеуш XVI
- Руфін 219
- Рябошапка П. 225
- Ряппо А. Й. 289, 291
- С**
- Сабо І 291
- Савицький І. XXV
- Савін *див.* Савін Гурій Миколайович
- Савін Г. М. *див.* Савін Гурій Миколайович
- Савін Гурій *див.* Савін Гурій Миколайович
- Савін Гурій Миколайович (Савін, Савін Г. М., Савін Гурій) 57, 58, 81, 86, 113, 116, 118, 119, 132, 133, 179, 181, 300, 330, 379, 492

- Савченко *див.* Савченко Павло Григорович
Савченко *див.* Савченко Сергій Романович
Савченко Павло Григорович (Савченко) 290
Савченко С. *див.* Савченко Сергій Романович
Савченко Сергій *див.* Савченко Сергій Романович
Савченко Сергій Романович (Савченко, Савченко С., Савченко Сергій) 128, 129, 346
Савчук Олександр *див.* Савчук Олександр Наумович
Савчук Олександр Наумович (Савчук Олександр, помилк.) 445
Савчур Ів. 147
Сагайдачний Є. V, XXVII
Садовський М. 110
Сайдаковський *див.* Сайдаковський Соломон Зіновійович
Сайдаковський *див.* Сайдаковський Соломон Зіновійович
Сайдаковський Соломон Зіновійович (Сайдаковський, Сайдаковський) 340, 349, 378
Сак *див.* Сакк Зоя Павлівна
Сакк *див.* Сакк Зоя Павлівна
Сакк З. П. *див.* Сакк Зоя Павлівна
Сакк Зоя Павлівна (Малютіна, Сак, Сакк, Сакк З. П.) 331, 378, 379, 493, 506
Сакович К. 230
Салагуб *див.* Салагуб Ілля Іванович
Салагуб І. І. *див.* Салагуб Ілля Іванович
Салагуб Ілля *див.* Салагуб Ілля Іванович
Салагуб Ілля Іванович (Салагуб, Салагуб І. І., Салагуб Ілля, Салагуб) 55
Салагуб Леонід 55
Салагуб-Лозинська Дарія 55
Саломея 150
Салтиков-Щедрін *див.* Салтиков-Щедрін М. Є.
Салтиков-Щедрін М. Є. (Салтиков-Щедрін) 247, 305
Саманюк Ів., помилк. *див.* Черемшина Марко
Самійленко *див.* Самійленко Володимир
Самійленко В. *див.* Самійленко Володимир
Самійленко Володимир (Самійленко, Самійленко В., Саміленко Володимир, помилк.) 224, 231, 289
Саміленко Володимир, помилк. *див.* Самійленко Володимир
Самков *див.* Самков Іван Григорович
Самков Іван Григорович (Самков) 264-266
Самуїленко 44, 80
Самчук Влас 146
Сангушки, родина XXVII
Сандович Максим 35
Сапіги, родина 50, 95, 199
Сарду В. 228
Сахарова Аліна 464
Сварник Г. *див.* Сварник Галина
Сварник Галина (Сварник Г., Swar-nuk Hałyna) III, V, VI-VIII, X, XX, XXII, XXV, XXVI, XXXI, XXXII, 183, 484, 508
Свентицький *див.* Свенціцький Павлин
Свенцицький *див.* Свенціцький Іларіон Семенович
Свенцицький І. *див.* Свенціцький Іларіон Семенович
Свенцицький *див.* Свенціцький Іларіон Семенович
Свенцицький І. *див.* Свенціцький Іларіон Семенович
Свенціцка В. 296
Свенціцький І. *див.* Свенціцький Іларіон Семенович

- Свенціцький Іларіон Семенович (Свенцицкий, Свенцицкий И., Свенцицький, Свенцицький І., Свенціцький І.) 267, 268, 287, 297, 306, 479
- Свенціцький Павлин (Свентицький) 225
- Сверковський Ксаверій (K Ś, Swierkowski Ksawery, Świerkowski Ksawery) XXIX, 5, 6, 182
- Свешніков І. *див.* Свешніков Ігор
- Свешніков Ігор (Свешніков І.) 458, 459
- Свешнікова І. О. 257
- Секарева К. М. (Секарева К. М.) 237, 291
- Секарева К. М. *див.* Секарева К. М.
- Сельський В. О. 248
- Семанюк І. *див.* Черемшина Марко
- Семанюк Іван *див.* Черемшина Марко
- Сембратович 193
- Семененко М. П. 190, 250, 252-254, 300, 301
- Семкович Александр Антонович (Semkowicz Aleksander) 434
- Сенека 199
- Сенкевич 78
- Середа О. 464
- Сигізмунд III XV
- Сидоренко Ол. 146
- Сизоненко Г. С. *див.* Сизоненко Галина Сильвестрівна
- Сизоненко Галина *див.* Сизоненко Галина Сильвестрівна
- Сизоненко Галина Сильвестрівна (Грицевич, Сизоненко Г. С., Сизоненко Галина) 273, 288, 493, 494, 506
- Сизоненко Федір Якович 494
- Симович В. *див.* Симович В.
- Симович І. І. *див.* Симович Ізидора Іванівна
- Симоненко 115
- Симутин С. С. 296
- Сиренко В. Д. *див.* Сиренко В.
- Сиренко *див.* Сиренко В.
- Ситник Михайло 148
- Ситницькая *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сітницька *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сітницька У. І. *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сичінський, помиак. *див.* Січинський Володимир Юхимович
- Сільвестров *див.* Сільвестров І. І.
- Сільвестров І. *див.* Сільвестров І. І.
- Сільвестров І. І. (Сільвестров, Сільвестров І.) 47, 82
- Сімович *див.* Сімович В.
- Сімович В. (Сімович В., Сімович) 146, 226, 267, 494
- Сімович *див.* Сімович Ізидора Іванівна
- Сімович І. І. *див.* Сімович Ізидора Іванівна
- Сімович Ізидора Іванівна (уроджена Ільницька, Сімович І. І., Сімович, Сімович І. І.) 22, 238, 252, 494
- Сиренко В. (Сиренко, Сиренко В. Д.) XXVI, 292
- Сірій Ю. 221, 227
- Сітницька *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сітницька У. *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сітницька У. І. *див.* Сітницька Уляна Іванівна
- Сітницька Уляна Іванівна (Сітницькая, Сітницька, Сітницька У., Сітницька У. І., Сітницька, Сітницька У. І.) 22, 52, 55, 239, 252, 314, 324, 356, 371, 380, 386, 405, 412, 494, 496
- Сітницький Іван 494
- Сіцінський Юхим 397
- Січинський Володимир *див.* Січинський Володимир Юхимович

- Січинський Володимир Юхимович (Сичинський, помилк., Січинський Володимир) 397
Скарбки, родина 199
Скварчинська 161
Сковорода Грицько 231
Скорик *див.* Скорик Михайло Михайлович
Скорик Мирослав 52
Скорик Михайло *див.* Скорик Михайло Михайлович
Скорик Михайло Михайлович (Скорик, Скорик Михайло) 52-54
Скоропадський 322
Скорульська Роксана 104
Скочиляс Ігор VIII
Скріб Е. 229,
Сливка Юрій IX, 507
Слинько 193
Сліпий 365, 367
Словацький *див.* Словацький
Словацький (Словацкий, Słowacki) 68, 78, 197, 417, 426, 433
Словінський Владислав (Słowiński) 30, 31
Слюсарчук 193
Смеречинський 146
Смешко *див.* Смішко Маркіян Юліанович
Смишко *див.* Смішко Маркіян Юліанович
Смірнов Ю. *див.* Смірнов Юрій
Смірнов Юрій (Смірнов Ю.) XVI
Смішко *див.* Смішко Маркіян Юліанович
Смішко Маркіян *див.* Смішко Маркіян Юліанович
Смішко Маркіян Юліанович (Смешко, Смишко, Смішко, Смішко Маркіян) 294, 373, 403, 437
Смотрицькій 223
Совчук Александр, помилк. *див.* Савчук Олександр Наумович
Сокіл Олекса 148
Соколовський О. Н. 300
Сологуб, помилк. *див.* Салагуб Ілля Іванович
Солук Віра 491
Сольська Марія XV
Сольський Т. *див.* Сольський Тадеуш
Сольський Тадеуш (Сольський Т., Solski, Solski Tadeusz) XV, 10
Сорохтей О. XXVII
Сосенко М. XXVII, 478
Сосуля Ол. 148
Сосюра В. 490
Софронів-Левицький В. *див.* Левицький (Софронів) Василь
Спасенко (Спесенко) 343
Спесенко *див.* Спасенко
Спивак *див.* Співак Ілля (Еліе)
Співак Ілля (Еліе, Спивак) 446
Спілка І. 224
Ставровецький 223
Стадник Г. 205
Сталин *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
Сталін *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
Сталін Й. *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
Сталін Й. В. *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
Сталін Йосиф *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
Сталін Йосиф Віссаріонович (Сталин, Сталін, Сталін Й., Сталін Й. В., Сталін Йосиф, Stalin) III, VIII, XII, 21, 68, 236, 299-301, 311, 312, 319, 321, 326, 327, 333, 337, 342, 355, 356, 362, 363, 366, 367, 369, 371, 373, 382, 384, 387, 389, 390-393, 398, 410-412, 446, 447, 454
Станіслав Август, король (Stanisław, Stanisław August) 14, 26
Станіслав, святий XV
Станіславський Ян (Stanisławski, Stanisławski J.) 30, 31

- Старицький *див.* Старицький М.
Старицький М. (Старицький) 110, 224, 290
- Старков В. *див.* Старков В.А.
Старков В. А. (Старков В.) XXVI
Старовойт С. В. 507
- Старосольський *див.* Старосольський Володимир
Старосольський В. *див.* Старосольський Володимир
Старосольський Володимир *див.* Старосольський Володимир
Старосольський Володимир (Старосольський, Старосольський В., Старосольський Володимир) XX, 129, 134, 346
- Старчевська XXX, 311
- Старчук *див.* Старчук Іван Данилович
Старчук Іван Данилович (Старчук) 53, 54,
Стасюк Євген XI
Стачинський, помилк. *див.* Стечинський А.
Стеблій Ф. *див.* Стеблій Феодосій
Стеблій Ф. І. *див.* Стеблій Феодосій
Стеблій Феодосій (Стеблій, Стеблій Ф. І.) 472, 476
- Стебницький П. (Малоросіянин, псевд.) 219, 226
- Степаненко В. 226
- Степанів *див.* Степанів-Дашкевич Олена Іванівна
Степанів Олена *див.* Степанів-Дашкевич Олена Іванівна
Степанів-Дашкевич Олена *див.* Степанів-Дашкевич Олена Іванівна
Степанів-Дашкевич Олена Іванівна (Степанів, Степанів Олена, Степанів-Дашкевич Олена) VII, XI, 103, 323, 467, 495
- Степовий Василь 148
- Стефаник *див.* Стефаник В.
Стефаник *див.* Стефаник С.
- Стефаник В. (Стефаник) 221, 232, 250, 281, 282, 289, 442, 455, 474, 504
- Стефаник С. (Стефаник) XXIV, 205
- Стефанович *див.* Стефанович Ол.
Стефанович Ол. (Стефанович) 146
- Стечинський А. (Стачинський, помилк.) 224, 229
- Стещенко *див.* Стещенко С. Л.
Стещенко С. Л. (Стещенко) 189
- Стик, помилк. *див.* Стика Ян
Стика Ян (Стик, помилк.; Стыка Ян; Styka Jan) 36, 78
- Стись Вінцетій 23
- Стороженко О. 225
- Стоцький 224
- Страховський *див.* Страхоцький Г.
Страхоцький Г. (Страховський, помилк.) 229
- Строкач 163
- Струдинський, помилк. *див.* Студинський Кирило
- Струтинська Марія 145
- Струтинський *див.* Струтинський М.
Струтинський М. (Струтинський) 225
- Студинский К. *див.* Студинський Кирило
- Студинський К. *див.* Студинський Кирило
- Студинський Кирило (Струдинський, помилк.; Студинский К., Студинський К.) XX, 134, 220, 267, 492
- Стыка Ян *див.* Стика Ян
Сун 354
- Сулимирский 283
- Сулмірські, родина 284
- Суховерська Оксана 495
- Суховерський *див.* Суховерський Йосиф Юрійович
Суховерський Й. *див.* Суховерський Йосиф Юрійович

- Суховерський Йосиф (Осип) Юрійович (Суховерський, Суховерський Й.) 22, 56, 377, 483, 495
Сухомел Г. Й. 300
Сучкир Іванко 251
- Т**
- Таїса Ефимовна *див.* Козачук Таїса Юхимівна
Танячкєвич Д. 251
Тарасєвич Андр. 147
Тарнавський О. 146
Тарноградський Вал. 147
Твердохліб 281
Творидло *див.* Творидло Микола
Творидло М. Д. *див.* Творидло Микола
Творидло Микола (Творидло, Творидло М. Д.) 55
Теліга Олена 147
Теодорович *див.* Теодорович Юзеф
Теодорович Юзеф (Теодорович) XVI, 213
Терещенко І. П. 181, 188
Терлецький *див.* Терлецький Омелян
Терлецький О. *див.* Терлецький Омелян
Терлецький Омелян (Терлецький, Терлецький О.) VIII, XXIV, 247, 306, 442
Терпило П. 148
Тершаковець *див.* Тершаковець Володимир Іванович
Тершаковець *див.* Тершаковець Володимир Іванович
Тершаковець Володимир Іванович (Тершаковець, Тершаковець, Туршаковець, поміак.) 22, 56, 358, 364, 365, 382, 388-390, 496
Тєслєвцьовий Стефан XXV
Тєслєнко А. 289
Тимків Світлана XXXII
Тимченко *див.* Тимченко Є.
Тимченко Є (Тимченко) 224
Тиховський П. 291
- Тишко 370
Тишковський *див.* Тишковський Казимир
Тишковський Казимир Йосифович (Tyszkowski K., Tyszkowski Kazimierz) 325,
Ткаченко 446
Ткачкєвич В. 229
Ткачук 336, 348, 349
Тобілевич Ів. *див.* Карпенко-Карий
Толстой *див.* Толстой Л. Н.
Толстой А. 231
Толстой Л. *див.* Толстой Л. Н.
Толстой Л. Н. (Толстой, Толстой Л.) 197, 224, 228
Томасік *див.* Томасік Юзеф
Томасік Юзеф (Томасік, Tomasik Józef) 22, 74
Томашівський Степан XXX, 355, 447
Трембіцький І. 225
Троєцький *див.* Троєцький І.
Троєцький І. (Троєцький) 269
Троян Юрій 148
Трумен *див.* Трумен Гаррі 353, 354
Трумен Гаррі (Трумен, Truman Harry S.) 353
Труш *див.* Труш Всеволод Володимирович
Труш В. В. *див.* Труш Всеволод Володимирович
Труш Всеволод Владимирович *див.* Труш Всеволод Володимирович
Труш Всеволод Володимирович (Всеволод Владимирович, Труш, Труш В. В., Труш Всеволод Владимирович) 121, 181, 314, 316, 324, 333, 335-338, 346, 355-357, 363, 364, 370, 382, 390, 391, 399, 406, 407, 409, 411, 412, 497
Труш І. XXVII, 480
Тудор 281, 282
Тум М., можливо, *див.* Тун І.
Тун І. (можливо, Тум М.) 251
Турин Р. 287
Турковські Т. 13, 14

- Туршаковец, помилк. *див.* Тершаковець Володимир Іванович
 Тучапський П. (Е. С.) 267
 Тшинадловський Ян (Trzynadlowski Jan, Trzynadlowski Jan) XXX, 425, 428, 497, 498, 509
 Тьєполо Джованні Батіста 480
- У**
 Угорчак 308
 Угрин *див.* Венгжин М.
 Уейський К. *див.* Уейський Корнель
 Уейський Корнель (Уейський К.) 204, 205
 Українка Леся *див.* Українка Леся
 Українка Л. *див.* Українка Леся
 Українка Леся (Українка Леся, Українка Л.) XXIV, XXV, 102, 199, 202, 217, 219, 222, 251, 258, 259, 260, 289, 303, 305, 442, 455, 468, 469, 474, 483
 Улагай І. 147
 Ундольський 173
 Устенко-Гармаш Ф. 228
 Устинович, помилк. *див.* Устианович Корнило
 Устианович К. *див.* Устианович Корнило
 Устианович Корнило (Устинович, помилк.; Устианович К., Устианович, Устианович Корнило) XXVII, 224, 225, 227, 228, 231, 291
 Устианович *див.* Устианович Корнило 442
 Устианович Іван 227
 Устианович Корнило *див.* Устианович Корнило
- Ф**
 Феденко П. 146
 Федор Йоанович, цар 231
 Федоров Іван *див.* Федорович І.
 Федорович І. (Федоров Іван) XXV
 Федюк М. XXVII
 Федькович *див.* Федькович Ю.
 Федькович О. *див.* Федькович Ю.
 Федькович Ю. (Федькович, Федькович О.) XXIV, 199, 220, 221, 228, 237, 251, 290, 442
 Фелонюк А. *див.* Фелонюк Андрій
 Фелонюк Андрій (Фелонюк А.) VIII, 456, 493
 Ферестол, помилк. *див.* Форрестол Джеймс Вінсент
 Філатов 141, 142
 Філевич Н. XIII
 Фірманюк *див.* Фірманюк М. М.
 Фірманюк М. М. (Фірманюк) 280, 282
 Флях Густав 106
 Фльорек Л. *див.* Фльорек Леонтина Едвардівна
 Фльорек Л. Ф. *див.* Фльорек Леонтина Едвардівна
 Фльорек Леонтина Едвардівна (Фльорек Л., Фльорек Л. Ф., Фльорик, Florek Leontyna) XIV, XXVIII, 55, 238, 252, 428, 492, 498
 Фльорик *див.* Фльорек Леонтина Едвардівна
 Фольборт Г. В. 300
 Форестоль *див.* Форрестол Джеймс Вінсент
 Форрестол Джеймс Вінсент (Ферестол, помилк.; Форестоль, Forrestal James Vincent) 353, 354
 Франки, родина 493
 Франко *див.* Франко Іван
 Франко Зеновія (Зена) 493, 494
 Франко І. *див.* Франко Іван
 Франко І. Я. *див.* Франко Іван
 Франко Іван *див.* Франко Іван
 Франко І. *див.* Франко Іван
 Франко І. Я. *див.* Франко Іван
 Франко Ів. *див.* Франко Іван
 Франко Іван (Франко, Франко І., Франко І. Я., Франко Іван, Франко І., Франко І. Я., Франко Ів.) VI, XXII, XXIV, XXV, XXX, 35, 39, 74, 122, 166, 191, 192, 194, 195, 199, 201, 202, 213, 215, 216, 220, 222, 231, 232, 235-237,

- 247, 249, 250-252, 255, 258-260, 264-270, 279, 281, 282, 291, 302, 305, 351, 355, 388, 390, 401, 442, 443, 447, 448, 455, 467-469, 472, 474, 478, 500, 501, 504
- Франко О. *див.* Франко Оксана
Франко О. *див.* Франко Ольга
Франко Ольга (Франко О.) 220
Франко Оксана (Франко О.) 493, 494
Франко П. І. *див.* Франко Петро
Франко Петро (Франко П. І.) 268, 492
- Франко, син *див.* Франко Тарас
Франко Тарас (Франко, син) 232
Фредро *див.* Фредро Олександр
Фредро А. *див.* Фредро Олександр
Фредро Олександр (Фредро, Фредро А., Fredro) 197, 204, 205, 229, 414, 418
- Фрідляндер 111
- Х**
- Характерник К. 229
Харевичова Люція 431
Хаткевич Гнат, помилк. *див.* Хоткевич Гнат
Хлібцевич *див.* Хлібцевич Єфросінія Савишна
Хлібцевич Єфросінія Савина (Хлібцевич) 109-111
Хлямтач М. *див.* Хлямтач Марцелій
Хлямтач Марцелій (Хлямтач М., Chlamtacz Marceli) 169
Хмельницький *див.* Хмельницький Богдан
Хмельницький Б. *див.* Хмельницький Богдан
Хмельницький Богдан (Хмельницький, Хмельницький Б., Chmielnicki) V, XXVIII, 11, 15, 18, 19, 26, 70, 72, 111, 119, 146, 199, 228, 476
Хмельницький Тимко 111
Хмельовська *див.* Хмельовська Марія Ігнатівна
Хмельовська *див.* Хмельовська Марія Ігнатівна
- Хмельовська Марія *див.* Хмельовська Марія Ігнатівна
Хмельовська Марія Ігнатівна (Хмельовська, Хмельовська, Хмельовська Марія, Chmielowska Maria) 50, 52, 55, 56, 498
- Хоб, помилк. *див.* Хобта Олена Семенівна
Хобта Олена Семенівна (Хоб, помилк.) 361
- Ходкевичі, родина 8
Ходовецький Даніель XVII
Холівченко, помилк. *див.* Хомивченко
Холодний-молодший П. XXVII
Холодний-старший П. XXVII, 478
Хомивченко (Холівченко, помилк.) 224
- Хонігсман Я. С. *див.* Хонігсман Яків Самуїлович
Хонігсман Яків *див.* Хонігсман Яків Самуїлович
Хонігсман Яків Шмулевич *див.* Хонігсман Яків Самуїлович
Хонігсман Яків Самуїлович (Хонігсман Я. С., Хонігсман Яків Шмулевич, Honiksman Yakov) XXIV, XXX, 56, 174, 443, 447, 499
- Хоткевич *див.* Хоткевич Гнат
Хоткевич Г. *див.* Хоткевич Гнат
Хоткевич Гнат (Хаткевич Гнат, помилк.; Хоткевич, Хоткевич Г.) 226, 230, 290, 442
- Хржановський *див.* Хржановський Володимир Геннадійович 123, 337
Хржановський Володимир Геннадійович (Хржановський)
- Хронович В. 232
- Хрущев М. *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущев Н. *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущев Н. С. *див.* Хрущов Микита Сергійович

- Хрущев Никита Сергеевич *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущов М. *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущов М. С. *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущов Микита *див.* Хрущов Микита Сергійович
Хрущов Микита Сергійович (Никита Сергеевич, Хрущев М., Хрущев Н., Хрущев Н. С., Хрущев Никита Сергеевич, Хрущов М., Хрущов М. С., Хрущов Микита, Chruszczew) V, XI–XIII, XXI, 37, 39, 49, 67, 68–70, 77, 80, 82, 83, 90, 93, 308, 452, 454, 459, 499
Хуса 218
- Ц**
Цвень Іван 148
Цепенда І. *див.* Цепенда Ігор
Цепенда Ігор (Цепенда І.) XII
Ценські, родина XVII
Цурковський Ярослав 147
- Ч**
Чайківський А. *див.* Чайковський А.
Чайковський А. (Чайківський А.) XXIV, 224, 233
Чалий Михайло (Чалов, помилк.) 223
Чалий Сава 111
Чалов, помилк. *див.* Чалий Михайло
Чан *див.* Чан Кайши
Чан Кайши (Чан) 354
Чарнецький С. *див.* Чарнецький Степан Миколайович
Чарнецький Степан Миколайович (Чарнецький С., Чарнецький С. Т., помилк.) 227
Чарнін *див.* Чернін Оттокар
Чарториські, родина (Czartoryscy) 414
Чередниченко В. 291, 292
Черемшина М. *див.* Черемшина Марко
Черемшина Марко (Саманюк Ів., помилк.; Семанюк І., Семанюк Іван, Черемшина М.) XXIV, 231, 289
Череповський 226
Черкасенко С. 228
Черлюнканевич, помилк. *див.* Черлюнчакевич Кирило
Черлюнчакевич Кирило (Черлюнканевич, помилк.) 35
Чернецький В. 442
Чернецький Л. С. 280
Чернецький С. Т., помилк. *див.* Чарнецький Степан Миколайович
Чернишевський 232
Черні, помилк. *див.* Чернін Оттокар
Черні О. помилк. *див.* Чернін Оттокар
Чернін *див.* Чернін Оттокар
Чернін Оттокар (Чарнін, Черні, помилк.; Черні О., помилк.) 315, 377, 405
Чернюк Наталя Федорівна XXX, XXXII
Чернявський М. 228,
Черчиль *див.* Черчилль Вінстон
Черчилль Вінстон (Черчиль, Черчілль, Черчіль) 315, 377, 378, 405
Черчілль *див.* Черчилль Вінстон
Черчіль *див.* Черчилль Вінстон
Чехов 224
Чехович *див.* Чехович К.
Чехович К. (Чехович) 267
Чигирин Іван 147
Чикаленко Ганна 228
Чикаленко Є. 226
Чоловський *див.* Чоловський Олександр
Чоловський Олександр (Чоловський, Czołowski A.) XVIII, XIX, 50, 416, 431
Чоловські, родина XXVII
Чорний *див.* Чорний Павло Трофимович
Чорний Павло Трофимович (Чорний) 393
Чуб Іван 381
- Ш**
Шаблій І. 479
Шафман *див.* Шафман Ілля Йосифович

- Шафман Ілля Йосифович (Шафман) 288
Шашкевич В. 228
Шашкевич М. 199
Шаян В. 147
Шевченко *див.* Шевченко Т. Г.
Шевченко Т. *див.* Шевченко Т. Г.
Шевченко Т. Г. (Шевченко, Шевченко Т.) 122, 202, 222, 223, 227, 230-232, 266, 267, 282, 302-305, 314, 318, 346, 348, 396, 430, 475
Шекспір 230, 231, 237, 442
Шелест Ю. *див.* Шелест Юлій
Шелест Юлій (Шелест Ю.) 475
Шеля Якуб (Szela Jakub) 432
Шемборський Юліан (Szemborski Julian) 83
Шептицький *див.* Шептицький Андрей
Шептицький Андрей (Шептицький, Шептицький Андрій) XXIII, 365, 418
Шептицький Андрій *див.* Шептицький Андрей
Шимон *див.* Шимонович Шимон
Шимонович Шимон (Шимон) 78
Шинович, помилк. *див.* Широцький К.
Широцький К. (Шинович, помилк.) 226
Шишко-Богуш Адольф (Szyszko-Bohusz, Szyszko-Bohusz Adolf) 5
Шишманова (Драгоманова) Лідія 219
Шіллер *див.* Шіллер Фрідріх
Шіллер Ф. *див.* Шіллер Фрідріх
Шіллер Фрідріх (Шіллер, Шіллер Ф.) 226, 228, 229
Шлець Альфонс (Шлець, Schletz) XV, 8
Шлець *див.* Шлець Альфонс
Шнайдер Антоній (Шнейдер, Sznajder) 51, 95
Шнайдер Ю. (Кравченко У.) 231
Шнейдер *див.* Шнайдер Антоній
Шоліга Н. М. 240
Шолуха А. 269
Шопен *див.* Шопен Фридерик
Шопен Фредерік *див.* Шопен Фридерик
Шопен Фридерик (Шопен, Шопен Фредерік, Шопен Фридрих, Chopin, Chopin Fryderyk) 30, 90, 91, 93, 351, 422
Шопен Фридрих *див.* Шопен Фридерик
Шопенгауэр 363
Шпак М. 290
Шпитковський *див.* Шпитковський Іван-Юліан Володиславович
Шпитковський Іван *див.* Шпитковський Іван-Юліан Володиславович
Шпитковський Іван-Юліан *див.* Шпитковський Іван-Юліан Володиславович
Шпитковський Іван-Юліан Володиславович (Шпитковський, Шпитковський Іван, Шпитковський Іван-Юліан) 35, 56, 499, 500
Штеліга *див.* Штеліга Марія Мартинівна
Штеліга М. *див.* Штеліга Марія Мартинівна
Штеліга М. М. *див.* Штеліга Марія Мартинівна
Штеліга Марія Мартинівна *див.* Штеліга Марія Мартинівна
Штеліга Марія Мартинівна (Штеліга, Штеліга М., Штеліга М. М., Штеліга Марія Мартинівна) 22, 52, 252, 406, 483, 496, 501
Штикало Дмитро (Штикаль Д., помилк.) 146
Штикаль Д., помилк. *див.* Штикало Дмитро
Штібер 161
Штокало *див.* Штокало Йосип Захарович
Штокало И. З. *див.* Штокало Йосип Захарович
Штокало Й. З. *див.* Штокало Йосип Захарович

- Штокало Йосип *див.* Штокало Йосип Захарович
 Штокало Йосип Захарович (Йосиф Захарович, Штокало, Штокало И. З., Штокало Й. З., Штокало Йосип) XXVIII, 209, 234, 255, 258, 259, 260, 261
 Штуль Олег 147
 Шумовий В. 148
 Шур Василь, помилк. *див.* Щурат Василь Григорович
 Щурат, помилк. *див.* Щурат Василь Григорович
 Шуриков-Степанов 219
 Шуст Я. И. *див.* Шуст Я. І.
 Шуст Я. І. (Шуст Я. И.) 288, 297
 Шутілова *див.* Шутілова Тамара Володимирівна
 Шутілова Т. В. *див.* Шутілова Тамара Володимирівна
 Шутілова Тамара Володимирівна (Шутілова, Шутілова Т. В.) 234, 241, 377, 396, 400, 412, 501
 Шухевич *див.* Шухевич В.
 Шухевич В. (Шухевич) 229, 250
 Шухевич М. 269
- Щ**
 Щоголев *див.* Щоголів Я.
 Щоголів Я. (Щоголев) 224, 289
 Щурат *див.* Щурат Василь Григорович
 Щурат В. *див.* Щурат Василь Григорович
 Щурат В. Г. *див.* Щурат Василь Григорович
 Щурат Василь *див.* Щурат Василь Григорович
 Щурат Василь Григорович (Шур Василь, Шурат, помилк.; Щурат, Щурат В., Щурат В. Г., Щурат Василь) IX, X, XIII, XIV, XXV, 11, 15, 35, 46, 61, 62, 94, 103, 104, 118, 119, 126, 133, 136, 145, 150, 154, 155, 160, 176, 232, 267, 275, 281, 360, 444, 461, 502
 Щурат С. В. 86
- Э**
 Эльзевир 78
 Энгельс *див.* Енгельс
 Эпштейн Давид, помилк. *див.* Гофштейн Давид Наумович
- Ю**
 Юдита 150
 Юзвенко Адольф 451
 Юлій Цезар 231
 Юр Олексійович *див.* Меженко Юрій Олексійович
 Юринов 44, 80
 Юрій Олексієвич *див.* Меженко Юрій Олексійович
 Юркевич 226
 Юсов 111
- Я**
 Яблоновські *див.* Яблоновські, родина 51
 Яблоновський Станіслав *див.* Яблоновський Станіслав Вінцент
 Яблоновський Станіслав Вінцент (Яблоновський Станіслав, Jabłonowski S., Jabłonowski Stanisław Wincenty) 120
 Яблоновські, родина (Яблоновські) 199
 Яблонський А. XXVII
 Яворовський Евген 147
 Яворчак Александр XIV
 Я-кий М. *див.* Якимовецький М.
 Якимовецький М. (Я-кий М.) 268
 Якимович Г. 228
 Якубец Маріян Янович (Jakóbiec, Jakóbiec Marian) 427, 433, 436, 502, 509,
 Якубський Борис 147
 Яловіцькі, родина 51
 Ямпольський С. 262,
 Ян з Уязду (Jan z Ujazdu) XVI, 431
 Ян Казімір, король 111
 Ян III Собеський, король 204, 205
 Яновська Л. 291
 Янчак *див.* Янчак Ярослав Васильович

- Янчак Я. *див.* Янчак Ярослав Васильович
Янчак Я. В. *див.* Янчак Ярослав Васильович
Янчак Ярослав *див.* Янчак Ярослав Васильович
Янчак Ярослав Васильович (Василий Васильевич, помилк.; Янчак, Янчак Я., Янчак Я. В., Янчак Ярослав) XIV, 22, 50, 52, 56, 58, 121, 122, 124, 168, 294, 296, 314, 343, 375, 401, 409, 411, 502, 503, 506
Яр *див.* Яр Йосиф Мойсейович
Яр Йосиф *див.* Яр Йосиф Мойсейович
Яр Йосиф Мойсейович (Яр, Яр Йосиф) 106, 444
Ярема *див.* Ярема Яким Якимович
Ярема Я. Я. *див.* Ярема Яким Якимович
Ярема Яким *див.* Ярема Яким Якимович
Ярема Яким Якимович (Ярема, Ярема Я. Я., Ярема Яким) XIV, 50, 52, 54, 57, 58, 503
Яременко Л. М. 507
Яричевський *див.* Яричевський С. Яричевський С. (Яричевський) 224, 228
Яровий М. 148
Ярополк, князь 228, 231,
Ярославенко Я. *див.* Вінцовський-Ярославенко Ярослав Дмитрович
Ярошенко 220,
Ярошик О. 297
Ярошинська *див.* Ярошинська Є.
Ярошинська Є. (Ярошинська, Ярошинська, помилк.) XXIV, 224
Ярошинська, помилк. *див.* Ярошинська Є.
Яцентюк Я. 439
Яцимирская 92
Яцків *див.* Яцків Михайло Юрійович
Яцків М. *див.* Яцків Михайло Юрійович
Яцків Михайло *див.* Яцків Михайло Юрійович
Яцків Михайло Юрійович (Михайло Юриєвич, Михайло Юрьевич, Яцків, Яцків М., Яцків Михайло) XXIV, 22, 280, 281, 383, 405, 406, 440, 504
- А**
Abraham Roman *див.* Абрагам Роман
Abrahamowa 9
Aftanazy Roman *див.* Афтаназі Роман
Aftanazy Włodzimierz, помилк., *див.* Афтаназі Роман
Albin J. *див.* Альбін Януш Бернард
Albin Janusz *див.* Альбін Януш Бернард
Albin Janusz Bernard *див.* Альбін Януш Бернард
Amadée Victor 14
Amar T. C. *див.* Amar Tarik Cyril
Amar Tarik Cyril (Amar T. C.) 459
Ambros *див.* Амброс Міхал
August II *див.* Август II, король
August III, король 414
- В**
Badecki *див.* Badecki Karol
Badecki Karol (Badecki) 427
Balbus Joannes de Janua 184
Bandura *див.* Бандура Владислав Феліксович
Bandura Władysław *див.* Бандура Владислав Феліксович
Barbag J. 243
Barchacz *див.* Barchacz Aleksander
Barchacz Aleksander (Barchacz) 419, 423
Barwiński *див.* Барвінський Євген
Barwiński Eugeniusz *див.* Барвінський Євген
Barycz 433
Basiński Euzebiusz 509
Batory, король 429
Baworowscy *див.* Баворовські, родина

- Bazan Andrzej 498
 Bażan *див.* Бажан Микола Плато-
 нович
 Bernacka Maria *див.* Бернацька
 Марія Казимирівна
 Bernacki L. *див.* Бернацький Людвік
 Bielakiewicz *див.* Белякевич Іван
 Іванович
 Bielakiewicz I. I. *див.* Белякевич Іван
 Іванович
 Bielakiewicz Iwan, syn Iwana *див.*
 Белякевич Іван Іванович
 Bielski Bol. 140
 Bierut *див.* Берут Болеслав
 Bierut Bolesław *див.* Берут Болеслав
 Bilakiewicz *див.* Белякевич Іван Іва-
 нович
 Blum Helena *див.* Блюм(івна) Геле-
 на Фрідріхівна
 Bolszakowa Kapitolina W. 509
 Boniecki 13
 Borch Michał Jan *див.* Борх Міхал
 Ян
 Borch, M. J. d. C. *див.* Борх Міхал
 Ян
 Borejsza Jerzy *див.* Борейша Єжи
 Borejsza *див.* Борейша Єжи
 Bostel Ferdynand *див.* Бостель Фер-
 динанд
 Bornańska *див.* Бознанська Ольга
 Brodzki 431
 Brovne George de (Browne Georg von)
 14
 Browne Georg von *див.* Brovne Geor-
 ge de
 Brückmann Stanisława 423
 Brunicki *див.* Бруніцький
 Bujak *див.* Буяк Францішек
 Bujak Franciszek *див.* Буяк Фран-
 цішек
- С**
 Chmielnicki *див.* Хмельницький Бог-
 дан
 Chmielowska Maria *див.* Хмельов-
 ська Марія Ігнатівна
- Chopin *див.* Шопен Фридерик
 Chopin Fryderyk *див.* Шопен Фри-
 дерик
 Chrienow Iwan A. 509
 Chromiński Adam 414
 Chruszczew *див.* Хрущов Микита
 Сергійович
 Chwalewik 12
 Cieszyński 63
 Curzon 25
 Czartoryscy *див.* Чарториські, ро-
 дина
 Czekanowski *див.* Czekanowski Jan
 Czekanowski Jan (Czekanowski) 17,
 63
 Czołowski A. *див.* Чоловський Олек-
 сандр
- D**
 Daszkewycz Jarosław *див.* Дашке-
 вич Ярослав Романович
 Della Bella Stefano *див.* Делля Бел-
 ля Стефано
 Dobrowolski Stanisław Ryszard 423
 Doncew Dumitr *див.* Донцов Дмитро
 Dunikowski 30, 422
 Dworschaczek Mariusz *див.* Двор-
 жачек Маріуш
 Dzieduszyccy *див.* Дідушицькі, ро-
 дина
- E**
 Eleonora, królowa 28
 Erian 428
 Estreicher 13
- F**
 Fastnacht Adam 424
 Fischer A. 433
 Florczak Alojzy 417
 Florek Leontyna *див.* Фльорек Леон-
 тина Едвардівна
 Floryan Władysław 418
 Forrestal James Vincent *див.* Фор-
 рестал Джеймс Вінсент
 Franciszek *див.* Буяк Францішек
 Fredro *див.* Фредро Олександр

G

Gałań *див.* Галан Ярослав
Ganszyniec 63
Gerard 27
Gębarowicz *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
Gębarowicz M. *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
Gębarowicz Mieczysław *див.* Гембарович Мечислав Теофілович
Giebułtowski *див.* Гебултовський Казимир
Giebułtowski Kazimierz *див.* Гебултовський Казимир
Gierszewska B. *див.* Gierszewska Barbara
Gierszewska Barbara (Gierszewska B.) 464
Gieysztor *див.* Гейштор Олександр
Gieysztor Aleksander *див.* Гейштор Олександр
Gnur P. I. *див.* Гнип Павло Іванович
Gnur *див.* Гнип Павло Іванович
Goldstein 430
Gostomska Zofia *див.* Гостомська Софія Владиславівна
Gostyński Tadeusz 423
Górkiewicz *див.* Гуркевич Маріан
Górkiewicz Marian *див.* Гуркевич Маріан
Grimsted Kennedy P. *див.* Грімстед Кеннеді П.
Grimsted Kennedy Patricia *див.* Грімстед Кеннеді П.
Grottger *див.* Гроттгер Артур
Grottger A. *див.* Гроттгер Артур
Grusa A. 63
Grycz J. *див.* Грич Юзеф
Grycz Józef *див.* Грич Юзеф
Grycz *див.* Грич Юзеф
Grylewski 88
Güttler *див.* Гюттлер Єжи
Güttler Jerzy *див.* Гюттлер Єжи

H

Hahn Ludwig Albert *див.* Ган Людвіг Альберт
Halpon Kazimierz 422
Haško 420
Hejnosz *див.* Гейнош Войцех
Hejnosz Wojciech *див.* Гейнош Войцех
Hommel Maria *див.* Гомме Марія Станіславівна
Honiksman Yakov *див.* Хонігсман Яків Самуїлович
Hornung Zbigniew *див.* Горнунг Збігнєв
Horodyski B. *див.* Городиський Богдан
Horodyski Bogdan *див.* Городиський Богдан

I

Iłowska Kazimiera *див.* Іловська Казимира Семенівна
Inglot *див.* Інгльот Стефан Томашевич
Inglot Stefan *див.* Інгльот Стефан Томашевич
Iwanicki 420

J

Jabłonowski S. *див.* Яблоновський Станіслав Вінцент
Jabłonowski Stanisław Wincenty *див.* Яблоновський Станіслав Вінцент
Jabłoński
Jacobus de Paradiso 184
Jakóbiec *див.* Якубец Маріян Янович
Jakóbiec Marian *див.* Якубец Маріян Янович
Jan z Głogowa 184
Jan z Ujazdu *див.* Ян з Уязду
Jan *див.* Вольпе Генрик
Janiczek 3, 4, 6
Johanssen 433, 434
Józefowicz M. 17

K

K Ś *див.* Сверковський Ксаверій
Kaletowa Lena *див.* Калетова Лена

- Kamocki 88
 Kelles-Krauz *див.* Келлес-Крауз Яніна Казимирівна
 Kelles-Krauz Janina *див.* Келлес-Крауз Яніна Казимирівна
 Kętrzyński *див.* Кентшинський Войцех
 Kętrzyński W. *див.* Кентшинський Войцех
 Kieniewicz *див.* Кеневич Стефан
 Kieniewicz Stefan *див.* Кеневич Стефан
 Kiernicki Edward 427
 Knot *див.* Кнот Антоні
 Knot Antoni *див.* Кнот Антоні
 Knotowa 418
 Kocółowski, помилк. *див.* Коциловський Йосафат
 Kocowski *див.* Коцовський Броніслав
 Kocowski Bronisław *див.* Коцовський Броніслав
 Kofta Mieczysław 423
 Komeński 26
 Kondratowicz 417
 Kontny Piotr *див.* Контний Петро Йосипович
 Korduba Miron *див.* Кордуба Мирон Михайлович
 Korniejczuk *див.* Корнійчук Олександр
 Korzeniowski
 Koskowski 63
 Kossak Juliusz *див.* Коссак Ю.
 Kossak Wojciech *див.* Коссак Войцех
 Kott Stanisław 434
 Kowalski *див.* Kowalski Jerzy
 Kowalski Jerzy (Kowalski) 418
 Kowenew P. I. 420
 Kozłowski *див.* Козловський Володимир
 Krasicka Zofia *див.* Красіцька Зофія Антонівна
 Krasicki I. 418
 Krasieński 433
 Kraszewski *див.* Крашевський Юзеф
 Kruczkowski *див.* Kruczkowski Leon
 Kruczkowski Leon (Kruczkowski) 84, 85, 88
 Krużkowa 29
 Kucharski 63
 Kudriawcew 139
 Kulczyński *див.* Кульчинський Станіслав-Леон
 Kulczyński Stanisław *див.* Кульчинський Станіслав-Леон
 Kulczyński Stanisław Leon *див.* Кульчинський Станіслав-Леон
 Kuntze 76
 Kurkowa Eugenia *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
 Kurkowa *див.* Куркова Євгенія Теодорівна
L
 Laroj Władysław *див.* Лярой Владислав
 Larony Włodz., помилк. *див.* Лярой Владислав
 Lenin *див.* Ленін В. І.
 Leśniak P.160
 Leszczyński Stanisław
 Lewicki Marian *див.* Левицький Маріан
 Lili *див.* Блюм(івна) Гелена Фрідріхівна
 Lisowski *див.* Вольпе Генрик
 Lorentz *див.* Лоренц Станіслав
 Lorentz Stanisław *див.* Лоренц Станіслав
 Loria Stanisław 418
 Lubomirska 27
 Lubomirsky Henry *див.* Любомирський Генрик
 Lubomirscy *див.* Любомирські, родина
 Lutman T. *див.* Лютман Тадей Францішкович
 Lutman Tadeusz *див.* Лютман Тадей Францішкович

Lutman Tadeusz Eugeniusz *див.* Лютман Тадей Францішкович
Lutmanowa Franciszka *див.* Лютманова (Стоклоса-Лютманова) Францішка Мартинівна

Ł

Łempicki 123

Łozowski 20

M

Majerska Aleksandra *див.* Маєрська Александра Ярославівна

Malczewski *див.* Мальчевський Яцек

Maleczyński Karol 310, 418

Mania 8

Manteuffel G. 13

Manteuffel *див.* Manteuffel Jerzy

Manteuffel Jerzy (Manteuffel) 17, 63

Mańkowski *див.* Маньковський Тадеуш Володимирович

Mańkowski Tadeusz *див.* Маньковський Тадеуш Володимирович

Marcin z Sanoka 184

Marysia, ciotka *див.* Олексінська Марія Станіславівна

Matejko Jan *див.* Матейко Ян

Matejko *див.* Матейко Ян

Matwijów *див.* Матвіюв Мацей

Matwijów M. *див.* Матвіюв Мацей

Matwijów Maciej *див.* Матвіюв Мацей

Mazur Stefan 420

Mađalski 63,

Mickiewicz *див.* Міцкевич Адам

Mickiewicz A. *див.* Міцкевич Адам

Mietek *див.* Гембарович Мечислав Теофілович

Mikulski Tadeusz 418

Misiło E. *див.* Місило Євген

Misiło Eugeniusz *див.* Місило Євген

Modzelewski Zygmunt *див.* Модзєлевський Зигмунт

N

Nakoneczny *див.* Nakoneczny Wiktor

Nakoneczny Wiktor (Nakoneczny) 420-422

Nazkowski Marian 154

Nicolaus de Błonie 184

Nina *див.* Заленська Яніна

O

Oducha *див.* Одуха Антон Захарович

Oleksińska Maria *див.* Олексінська Марія Станіславівна

Oleksiński Stanisław *див.* Олексінський Станіслав Михайлович

Olszewicz *див.* Ольшевич Вацлав Адольфович

Olszewicz Bolesław *див.* Ольшевич Болеслав Генрик

Olszewicz Bolesław Henryk *див.* Ольшевич Болеслав Генрик

Olszewicz Wacław *див.* Ольшевич Вацлав

Olszewski *див.* Ольшевський Юзеф

Olszewski J. *див.* Ольшевський Юзеф

Olszewski Marian 140

Oniszczenko 420, 422

Orlikova Ella *див.* Орлікова Елла

Orzechowicz 27, 430

Ossolińscy *див.* Оссолінські, родина

Owińscy, родина 419

P

Pajączkowski *див.* Пайончковський Францішек Францішкович

Pajączkowski F. *див.* Пайончковський Францішек Францішкович

Pajączkowski Franciszek *див.* Пайончковський Францішек Францішкович

Pańkiw *див.* Паньків Володимир

Pasternak *див.* Пастернак Ярослав

Paszczenko A. S. *див.* Пащенко Олександр Софонович

Paszczenko Aleksander, syn Safrona *див.* Пащенко Олександр Софонович

Paszczenko P. 88

Paszczin *див.* Пащин Микола Петрович

- Paszczyn *див.* Пащин Микола Петрович
 Paszczyn M. P. *див.* Пащин Микола Петрович
 Paszczyn Mikołaj, syn Piotra *див.* Пащин Микола Петрович
 Pawlikowscy *див.* Павликовські, родина
 Pawłow *див.* Павлов Олексій Павлович
 Pazyra Stanisław *див.* Пазира Станіслав
 Pedycz W. 475,
 Pelc *див.* Пельц Юліан Михайлович
 Pełechatuj K. M. *див.* Пелехатий Кузьма Миколайович
 Pełechatuj *див.* Пелехатий Кузьма Миколайович
 Pigoń 433
 Piłsudski *див.* Пілсудський
 Piniński *див.* Пінінський
 Piwocki *див.* Півоцький Ксавери
 Piwocki Franciszek Ksawery *див.* Півоцький Ксавери
 Piwowar Jan 429
 Podlacha *див.* Подляха Владислав
 Podlacha Władysław *див.* Подляха Владислав
 Popławski *див.* Попławski Stanisław
 Popławski Stanisław (Popławski) 419, 422, 423
 Potossy, родина 9
 Prokopiszyn Kazimiera 423
 Próchnicki 63,
 Prusiewicz 430
 Ptaszek Otto *див.* Пташек Отто Людвинович
 Puszkın Alexandr *див.* Пушкін Олександр
- Q**
 Querard *див.* Quérard Joseph-Marie
 Quérard J.-M. *див.* Quérard Joseph-Marie
 Quérard Joseph-Marie (Querard, Quérard J.-M.) 14
- R**
 Raabe 21
 Radomski Bolesław *див.* Радомський
 Rastawiecki *див.* Раствавецький Едвард
 Rastawiecki Edward *див.* Раствавецький Едвард
 Rejtan 429
 Reymont 414, 423
 Rogala, *див.* Роґаля Софія Рудольфівна
 Rogala Jan *див.* Роґаля Ян
 Rogalina z Kotulów Zofia Maria Stanisława *див.* Роґаля Софія Рудольфівна
 Rose *див.* Rose C. D.
 Rose C. D. (Rose) 14
 Rozwadowski Zygmunt *див.* Розвадовський Зигмунт
- S**
 Schletz *див.* Шлец Альфонс
 Schubert L. 14
 Sedlaczek 4
 Semkowicz Aleksandr *див.* Семкович Александр Антонович
 Słowacki *див.* Словацький
 Słowiński *див.* Словінський Владислав
 Smulikowski 63
 Solski Tadeusz *див.* Сольський Тадеуш
 Solski *див.* Сольський Тадеуш
 St. W. *див.* Вртель-Верчинський Стефан
 Stalin *див.* Сталін Йосиф Віссаріонович
 Stanislas *див.* Станіслав Август
 Stanisław August *див.* Станіслав Август
 Stanisławski *див.* Станіславський Ян
 Stanisławski J. *див.* Станіславський Ян
 Starzeńska 27
 Styka Jan *див.* Стика Ян
 Swarnyk Hałyna *див.* Сварник Галина

- Swierkowski Ksawery *див.* Сверковський Ксаверій
 Szela Jakub *див.* Шеля Якуб
 Szemborski Julian *див.* Шемборський Юліан
 Sznajder *див.* Шнайдер Антоній
 Szyszko-Bohusz *див.* Шишко-Богуш Адольф
 Szyszko-Bohusz Adolf *див.* Шишко-Богуш Адольф
- Ś**
 Świerkowski Ksawery *див.* Сверковський Ксаверій
- T**
 Tadzio *див.* Маньковський Тадеуш Володимирович
 Tarnowscy, родина 417
 Thullie 63
 Tomasik Józef *див.* Томасік Юзеф
 Tomkiewicz *див.* Tomkiewicz Władysław
 Tomkiewicz Władysław (Tomkiewicz) 18, 84, 85, 88, 423
 Truman Harry S. *див.* Трумен Гаррі
 Trzynałowski Jan *див.* Тшинадловський Ян
 Trzynałowski Jan *див.* Тшинадловський Ян
 Tukanowicz Wanda 424
 Tyszkowski K. *див.* Тишковський Казимир Йосифович
 Tyszkowski Kazimierz *див.* Тишковський Казимир Йосифович
- U**
 Ursel Adam 40
 Uruski S. *див.* Uruski Seweryn
 Uruski Seweryn (Uruski, Uruski S.) 13
 Uruski *див.* Uruski Seweryn
- V**
 Vigée-Lebrun 27
 Vrtel-Wierczyński Stefan *див.* Вртель-Верчинський Стефан
- W**
 Walczak Stanisław 42,
 Wasilewska *див.* Василевська Ванда
 Wąsowicz *див.* Вонсович Міхал
 Wąsowicz M. *див.* Вонсович Міхал
 Wąsowicz Michał *див.* Вонсович Міхал
 Wierczyński *див.* Вртель-Верчинський Стефан
 Wierczyński Stefan *див.* Вртель-Верчинський Стефан
 Wierusz-Kowalski 88
 Wierzuchowski M. 139
 Winkler Adalbert von *див.* Кентшинський Войцех
 Witkowski 63,
 Witwicka Irena 93
 Witwicki J. *див.* Вітвіцький Януш
 Witwicki Janusz *див.* Вітвіцький Януш
 Włoński Paweł *див.* Влонський П,
 Wodzicy *див.* Водзіцькі, родина
 Wokroj Fr. *див.* Вокрой Францішек
 Wokroj Franciszek *див.* Вокрой Францішек
 Wolpe H. *див.* Вольпе Генрик
 Wolpe Henryk *див.* Вольпе Генрик
 Wróblewska Zofia *див.* Врублевська Зофія
 Wróblewski Bolesław *див.* Врублевський Болеслав Петрович
 Wyczech *див.* Вицех Чеслав
 Wyczech Czesław *див.* Вицех Чеслав
 Wyczółkowski 88
 Wyspiański *див.* Виспянський Станіслав
- Z**
 Zaderecki Tadeusz *див.* Задерецький Тадеуш
 Zakrzewski Bogdan 498
 Załęska Nina *див.* Заленська Яніна
 Załuscy, родина 24
 Zawistowski 421
 Zubik Edward *див.* Зубик Едвард
- Ż**
 Żeromski Stefan *див.* Жеромський Стефан
 Żychiewicz Emil 424
 Żyliński *див.* Жилінський Євстахій

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Австрія (Austria) 106, 275, 318, 323, 339, 340, 426, 454, 465, 472, 503
Австро-Угорщина 315
Аделін *див.* Загородно
Аделін *див.* Загородно
Азербайджанська РСР 370
Азія 437
Америка *див.* США
Америка Південна 397, 437
Америка Північна 397, 437
Амстердам, м. 229
Англія *див.* Велика Британія
Андріанів, с. 496
Анжеро-Судженськ, м. 53
Апеніни, гори 229
Артемівськ *див.* Бахмут

Б

Бар, м. 460
Бараньє, с. 484
Барилів, с. 171
Бахмут (Артемівськ), м. 454
Бахчисарай, м. 317
Башкирська АРСР 473
Белз, м. 55, 169, 474
Белорусская Союзная Социалистическая Республика *див.* Білорусь
Бельгія 318, 465
Бердичів (Berdyczów), м. 25, 270, 417
Бердичівський р-н 463
Бердянськ, м. 303
Бережани, м. 427, 500
Бережани, пов. 325
Берестя, м. 315
Берлін, м. VI, 473

Беларусь *див.* Білорусь
Белград, м. (Beograd) 427, 498
Битків, с. 491
Бібрка, м. 10
Біла, с. 473
Білилівка, м. 466
Білорусь (Белорусская Союзная Социалистическая Республика, Беларусь, Білоруська РСР, Białoruś, BSRR) VI, 20, 21, 25, 48, 139, 140, 457
Білоруська РСР *див.* Білорусь
Близький Схід 106, 483
Бобринець, м-ко 489
Богородський пов. 493
Богородчанський пов. 504
Богутин, с. 469
Бойківщина 35, 53
Болгарія *див.* Болгарія
Болгарія (Болгарія) 398, 454
Болестрашичі, с. 466
Большое Буньково, с. 493
Борислав (Borysław), м. 139, 325
Борівка, с. 171
Борщів, с. 172
Бреславу, помилк. *див.* Вроцлав
Бриконь (Брикун), с. 456
Броди (Броды), м. 51, 162, 239, 261
Броди, с. 487
Бродівський (Броди), пов. 51, 162
Броды *див.* Броди
Брюховичі, с. 55
Брюссель, м. 485
Вулиці:
- Головна Алея 55

- Будинин, с. 55
 Бужок, с. 61
 Буковина 222, 316, 482
 Бурдяківці, с. 240
 Бучач, м. 338, 365, 465, 499, 500,
 Бучацький пов. 479
- В**
- Вавілон, м. 106
 Вадовичі, пов. 487
 Варакляни (Варкляни, Warklany), с.
 11, 12
 Варкляни *див.* Варакляни
- Варшава** (Warszawa), м. IV, V, XI,
 XVII, XX, XXVI, XXIX, 3-8, 11-14,
 16, 17, 19, 23, 24, 26, 33, 35,
 40-42, 63, 67-69, 71, 75, 79, 83,
 84, 87, 88, 90, 91, 93, 106, 109,
 111-114, 130, 139, 140, 155, 160,
 182, 183, 193, 242, 245, 284, 286,
 306, 309, 341, 345, 370, 414-416,
 419, 420, 422, 425, 426, 432, 434-
 436, 451, 454, 457, 459, 461, 466,
 469, 470, 483, 485, 490, 498, 505,
 508, 509
- Вулиці та площі:*
- Раковецкая 193
 - Aleje Szucha 114
 - Nowogrodzka 182
- Ватикан *див.* Ватікан
 Ватікан (Ватикан) 280, 313, 316,
 333, 403, 480
- Велика Британія (Англія, Anglia) 307,
 354
- Великий Фонтан, с. 501
 Винники, м. 370
 Винниківський р-н 502
 Висова, с. 35
 Вишнівчик, с. 495
 Відень, м. 41, 106, 325, 475, 489,
 495
- Вікно, с. XVII
 Віленський окр. 490
 Вільнюс (Wilno) 6, 7, 16, 25, 139, 140,
 154, 242, 429
- Вінницька обл. 457, 461
 Вінниччина 466
 Владивосток, м. 384
 Вовків, с. 322
 Волга, р. 495
 Волинська обл. 54, 461, 484
 Волинське в-во 8
 Волинь (Wołyń) 25, 461, 479
 Волиця, с. 171
 Володимир-Волинський, м. 461
 Волосівці, с. 172
 Вольськ, м. 495
 Ворожба, с. 480
 Воронеж *див.* Вороніж
 Вороніж (Воронеж), м. 304, 470
 Ворошиловград *див.* Луганськ, м.
 Ворошиловградська обл. 325
 Восточные области Украины *див.*
 Східна Україна
- Вроцлав** (Бреславу, помилк.; Wroc-
 ław), м. III-V, IX, XII, XVII, XVIII,
 XXIII, XXVIII, XXX, XXXI, 8, 10,
 36, 38, 40, 42, 84, 98, 99, 120,
 155, 242, 243, 284-286, 308-310,
 413-419, 421, 423, 425-428, 432-
 436, 438, 451, 452, 457, 459, 462,
 470, 473, 474, 483, 487, 497, 498,
 502, 506, 509
- Вулиці та площі:*
- Francuska 423
 - Solny plac 413, 414, 416
 - Szajnochy Karola 98, 417
 - Szewska 98, 285, 310, 413, 418,
 419, 422, 423, 426
- Г**
- Галицька Русь *див.* Галичина Східна
 Галицька Україна *див.* Галичина
 Східна
 Галич, м. 431, 437
 Галичина (Галічина, Galicja) VI, 26,
 52, 95, 112, 144, 149, 171, 187,
 222, 268, 305, 306, 316, 336, 353,
 358, 372, 466, 471, 472, 476, 482
 Галичина Західна (Zachodnia Gali-
 cja) 26, 432

- Галичина Східна (Галицька Русь, Галицька Україна) 223, 225, 268, 297, 354, 499, 500
- Галічина *див.* Галичина
- Гвіздець, м. 54
- Генуя (Janua) 184
- Германия *див.* Німеччина
- Германштадт, м. 36
- Гиновичі, с. 427
- Гирівка, с. 282
- Глобинецький р-н 475
- Голгофа, г. 36
- Гомель, м. 384
- Горбачі, с. 22
- Горлиці, пов. 322
- Городище, с. 380
- Городок, м. 21, 478, 502
- Городоцький пов. 477
- Горький, м. *див.* Нижній Новгород
- Гродно, м. 384, 457
- Грубешів, пов. 55
- Грузинська республіка (Грузинська РСР) 452, 488
- Грузинська РСР *див.* Грузинська республіка
- Грюнвальд *див.* Грюнвальд
- Гуцульщина 51
- Г**
- Гіжицько (Лец), м-ко 473
- Грац, м. 503
- Грюнвальд (Грюнвальд), с. 26, 452
- Д**
- Дембіца, м. 481
- Джамбул, м. 54
- Джурин, с. 499
- Дзвинячка, с. 186
- Дніпро, р. 228
- Дніпропетровська (Катеринославська) обл. 264
- Долина, пов. 463
- Дон, р. 316
- Донбас 342, 434
- Донецька (Сталінська) обл. 454
- Дрогобицька обл. 7, 141, 496
- Дрогобич (Drohobycz), м. 7, 26, 407, 481
- Дрогобиччина 476
- Дуб'є, с. 51
- Дубина, с. 53
- Дубляни, с. 55
- Дубно, м. 479
- Дубно, пов. 8
- Дубно, с. 314
- Дубоссари, м. 501
- Дубоссарський р-н 501
- Е**
- Європа *див.* Європа
- Європа Восточная *див.* Європа Східна
- Єгипт *див.* Єгипет
- Елизондо, м. 228
- Ельбьонг, м. 481
- Естонія 340
- Ефрат *див.* Євфрат
- Є**
- Європа (Європа, Europa) XXVIII, 285, 304, 309, 353, 354, 384, 437
- Європа Західна 354, 397
- Європа Східна (Європа Восточная) III, IV, 48, 508
- Євфрат (Ефрат), р. 218
- Єгипет (Египт) 106, 295
- Єкатеринбург (Свердловськ), м. 54, 262
- Єлисаветград, м. *див.* Кропивницький
- Ж**
- Жданов *див.* Маріуполь
- Желехів Великий, с. 370
- Житомирська обл. 463
- Жовква, м. 487
- З**
- Завада, с. 370
- Загородно (Аделін, Аделін, Adelin, Adelsdorf, Zagrodno), м-ко 5, 6, 40, 42, 177, 183, 186, 413-416, 426
- Закарпатська Україна *див.* Закарпаття
- Закарпаття (Закарпатська Україна) 55, 123, 341

- Закопане (Zakopane), м. 27, 30, 419, 485
 Заланів, с. 241
 Заліщицький ключ 171
 Запад *див.* Захід
 Западная Русь 120
 Западная Україна *див.* Західна Україна
 Западные области Украины *див.* Західна Україна
 Запоріжжя 477
 Запоріжжя (Zarogoże), м. 109
 Захід (Запад) 14, 119, 320, 324, 363, 431
 Західна Україна (Западная Украина, западные области Украины, західні області України, західні області УРСР, Україна Західна, Zachodnia Ukraina) III, IX, XXVII, XXIX, 7, 21, 30, 49, 65, 67, 72, 97, 99, 129, 132, 137, 163, 186, 196, 197, 199, 200, 254, 277, 308, 311, 312, 315, 320, 364, 410, 439, 447, 482, 486, 494, 495, 499
 Західні області України *див.* Західна Україна
 Західні області УРСР *див.* Західна Україна
 Зборів, маєток 172
 Збруч (Zbrucz), р. 358, 359, 431
 Зілинці, с. 172
 Зіньків, с. 288
 Золотоноша, м. 239
 Золоторія, м-ко 5
 Золочів, м. 468
 Золочівський пов. 61, 469
І
 Іванівка (Янушівка), с. 484
 Іванівці, с. 171, 476
 Івано-Франківськ (Станіслав, Станіславів, Stanisławów) 63, 106, 227, 334, 335, 337, 357, 465, 491, 495, 497, 504
 Ізмаїл, м. 457
 Ізраїль 54
 Ісетський р-н 482
 Іспанія 318, 465
 Італія (Włochy) 29, 318, 354, 465
К
 Кавказ, гори 123, 228, 489
 Казахстан (Казахська РСР) 54, 55, 129, 468, 489, 491, 501
 Казахська РСР *див.* Казахстан
 Калінінград (Królewiec), м. 25, 26
 Каліш, м. 314
 Кам'янець-Подільська губ. 7
 Кам'янець-Подільська обл. 407, 484
 Кам'янець-Подільський, м. 397
 Кам'янка-Струмилова, м-ко 477
 Кам'янка-Бузький пов. 370
 Канада 397, 417
 Карабас, м. 468
 Караганда, м. 384, 468, 501
 Карело-Фінська РСР 457
 Карпати, гори 51, 317, 383
 Катеринодар, м. 316
 Катеринославська губ. 454
 Катеринославська обл. *див.* Дніпропетровська обл.
 Катовиці (Катовицы, Katowice), м. 38, 419, 422, 485
 Катовиці *див.* Катовиці
 Каунас (Kowno), м. 25
 Кашубщина 473
 Кемерово, м. 487
 Кемеровська обл. 53, 487
 Кемпно (Kępno) 42, 83
 Кемь, м. 457
 Київ *див.* Київ
Київ (Києв, Kijów, Kiev), м. III–VI, VIII, X, XIII, XVII, XX, XXI, XXIII–XXVII, XXIX–XXXI, 9-11, 15, 18, 24-26, 28-31, 43-47, 49, 50, 53, 54, 57-59, 62, 64, 65, 67, 70, 73, 74, 77-79, 81, 82, 84, 86, 88, 92, 94, 96, 98-104, 106, 109-115, 125, 128-133, 135-137, 142, 144, 145, 149, 151, 152, 154-156, 163, 164,

- 167, 168, 175, 176, 179, 185, 186, 188, 190, 192, 194, 197, 202, 203, 205, 209, 211, 212, 217, 227, 233-237, 245, 247, 248, 252, 253, 255, 256, 258, 259, 268, 270, 271, 279, 287, 289, 293, 298, 300, 318, 323, 326, 328, 331, 337, 359, 370, 376, 379-381, 429, 435, 441-443, 446, 447, 452, 455-457, 459-463, 468, 471, 473, 475, 476, 477, 480, 490, 493-495, 499, 501, 503, 506, 507, 509
- Вулиці та площі:*
- Володимирівська *див.* Володимирська
 - Володимирська (Владимирская, Володимирівська, Volodymirska str.) 57, 59, 73, 81, 94, 98, 132, 142, 152, 156, 175, 176, 190, 248, 252, 253
 - Владимирская *див.* Володимирська
 - Volodymirska str. *див.* Володимирська
 - Короленка (Короленко, Korolenko) 11, 136
 - Короленко *див.* Короленка
 - Шевченка, бульвар (Шевченко, бульвар) 204, 258
 - Шевченко, бульвар *див.* Шевченка, бульвар
 - Цитадель 256
 - Korolenko *див.* Короленка
- Київська Русь (Русь) 193, 227, 448, 492
- Київщина 391
- Киргизька РСР 370
- Кисловодськ, м. 359
- Китай (Китайская народная республика, Китайська народна республіка) 354, 381, 398
- Китайська народная республика *див.* Китай
- Китайська народна республіка *див.* Китай
- Кіровоград, м. *див.* Кропивницький
- Кіровоградська обл. 472, 489, 501
- Кліцько, с. 496
- Ковель, м. 461
- Козачівка, с. 172
- Козівка, с. 325
- Коломийський пов. (Коломійський пов.) 377
- Коломия, м. 474, 500
- Коломійський пов. *див.* Коломійський пов.
- Комарнівський пов. 496
- Комарнівський р-н 496
- Комарно, м. 496
- Конотоп, м. 247
- Коросенко *див.* Коросно
- Коросно (Коросенко), с. 172
- Косів, м-ко 21
- Косівський пов. 10
- Костельники, с. XVIII
- Краків** (Краков, Kraków), м. V, XV-XVII, XXIX, 3, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 18, 27, 33, 38, 41, 43, 52, 63, 70, 75, 76, 88, 140, 164, 177, 182, 193, 238, 239, 242, 266, 407, 414, 417-419, 421, 422, 427, 432-435, 451, 465, 467, 470, 476, 483, 498, 501, 505
- Вулиці, ділянки:*
- Вавель (Wawel) XV, XXVIII, 5, 483
- Краківське в-во (Kraków, woj.) 139, 140, 487
- Краков *див.* Краків
- Крампа, с. 322
- Красічин, м-ко 95
- Красний Став, м-ко 499
- Краснік, м. 451
- Крилос, с. 53
- Крим (Таврида) 123, 218
- Криниця, м-ко 488
- Кропивницький (Єлисаветград, Кіровоград), м. 407, 501, 502
- Кубань 316, 370
- Куйбишев *див.* Самара

Куйбишевська обл. *див.* Самарська обл.

Куликів, м. 240, 495

Курск *див.* Курськ

Курськ (Курск), м. 304, 457

Кути, м-ко 21

Куфштайн, м. 323

Л

Лави, с. 456

Ланівці, масток 172

Ланьцут, пов. 314

Латвія 11

Лемківщина 35, 488

Ленінград *див.* Санкт-Петербург

Ленінград *див.* Санкт-Петербург

Лесівка, с. 504

Летичівський пов. 7

Лець *див.* Гіжицько

Липівка, с. 496

Литва (Литовская Союзная Социалистическая Республика, Литовська РСР, Lit. SRR, Litewska SRR, Litwa) VI, 20, 21, 25, 48, 153, 492

Литовская Союзная Социалистическая Республика *див.* Литва

Литовська РСР *див.* Литва

Лінець, м. 106

Ліон, м. 14

Лодзьке в-во 314

Лондон (Londyn), м. 129, 307, 319, 434

Лопатин, с. 162

Лубни, м. 493

Луганськ (Ворошиловград), м. 370

Лука, с. 52, 479

Лукавець, с. 478

Луцьк (Łuck), м. 93, 139, 445, 505

Любачів, м. 495

Люблин *див.* Люблін, м.

Люблін (Люблин, Lublin), м. 38, 112, 130, 140, 160, 275, 432, 434, 435, 451, 499, 506, 507

Люблінське в-во 344, 451, 499

Люблінський окр. 490

Ляйпціг, м. 434

Львів (Львов, Lwów) III–VI, VIII–X, XII–XVIII, XX–XXIII, XXV, XXVII, XXIX, XXX, XXXII, 3-8, 10-12, 14-28, 30-37, 39-41, 43, 45, 51-65, 67-69, 71, 74, 75, 78, 80, 82, 84, 85, 87-89, 92-101, 103-143, 145, 149, 150, 154-156, 161, 162, 165, 166, 169, 175-181, 183-189, 191, 192, 194, 195, 198-202, 204-211, 213, 215, 217, 227, 229, 234, 236, 238-243, 245-247, 250, 254-264, 266, 269, 270, 273, 275-277, 279-281, 283-286, 288, 292-294, 296-299, 301, 302, 305, 307, 308, 311-315, 317, 322, 323, 325, 327, 337-339, 344, 347, 349, 355, 356, 358, 360, 361, 365-368, 370, 373, 374, 378, 380, 381, 383-385, 391, 394, 400, 403, 407, 411, 414, 416-418, 420, 426-428, 430-439, 441-447, 451-483, 485-504, 506-509

Вулиці, ділянки:

- Александровича *див.* Переяславська

- Антоновича (Задвірянська, Сталінградська) 262, 464

- Баворовських *див.* Бібліотечна

- Бандери С. (Миру) 54

- Бібліотечна (Баворовських) XIX, 31, 108, 118, 125, 136, 137, 144, 150, 157, 167, 171, 172, 199, 212-214, 439

- Боніфратрів *див.* Кравчука М.

- Брюлова (Лонцького) 451

- Ватутіна *див.* Князя Романа

- Вербицького М. (Хшановської) 56

- Винниченка В. (Чернецького, Чернецького, помилк.; Радянська, Советская) XXII, XXX, 31, 55, 74, 99, 108, 120, 125, 136, 137, 144, 157, 166, 168, 174, 191, 192, 199, 205, 210, 212, 213, 245, 250, 270, 342, 343, 344, 355, 360, 396, 437, 438, 439, 440, 459, 464, 467, 472, 476, 485, 491, 492, 494

- Виспянського *див.* Вишенського І.
- Вишенського І. (Виспянського) 488
- Вірменська 308, 458
- Вороного М. (Сенкевича) 481
- Вудецька *див.* Сахарова
- Глибока 384
- Гнатюка В. (Горького, Ягеллонська) 496
- Горького *див.* Гнатюка В.
- Гриця Д. (Павликовського) 106
- Гродинського *див.* Листопадна
- Грушевського М. (Щербакова, św. Mikołaja) 56, 418
- Гродзіцьких *див.* Друкарська
- Дембінського *див.* Морозенка Н.
- Дорога Кривчицька *див.* Кривчицька дорога
- Домбровського *див.* Рутковича І.
- Дорошенка П. (Сикстуська, Жовтнева) XXIV, 56, 108, 125, 136, 137, 192, 210, 212-214, 443, 503
- Драгоманова М. (Мохнацького) 149, 161
- Друкарська (Гродзіцьких) 227
- Єрошенка В. (Пелехатого К., Піліховська) 480
- Задвірянська *див.* Антоновича В.
- Зарицьких (Обертинська) 41
- Знесенська 322
- Жовківська *див.* Хмельницького Б.
- Жовтнева *див.* Дорошенка П.
- Залізничний р-н 464
- Івасюка В. (Михальського) 485
- Кайзера *див.* Покутська
- Кайзервальд 364
- Князя Романа (Ватутіна) 499
- Коперника М. (Коперніка, Кореґніка) 9, 86, 132, 180, 255, 348
- Коперніка *див.* Коперника М.
- Короленка 467
- Королівська *див.* Покутська
- Костомарова М. *див.* Стефаника В.
- Костюшка Т. (Кутявская, помилк.) 443
- Котляревського 368
- Коцюбинського (Супінського) 462
- Кравчука М. (Боніфратрів) 457
- Крашевського *див.* Крушельницької С.
- Кривоноса М. 489
- Кривчицька дорога (Дорога Кривчицька) 500
- Крушельницької С. (Крашевського) 238
- Куликівська (Хлопівського) 22
- Куркова *див.* Лисенка М.
- Кутузова *див.* Тарнавського М.
- Кутявская, помилк. *див.* Костюшка Т.
- Левандівка, передмістя (Lewandówka) 93
- Ленгауера (невстановлена) 497
- Лисенка М. (Куркова) 16, 32, 53, 74, 107, 108, 116, 125-127, 128, 136, 137, 144, 157, 158, 162, 166, 168, 174, 199, 205, 210, 213-215, 245, 305, 439, 500, 501
- Листопадна (Гродинського) 464
- Листопадового Чину (Міцкевича) 491
- Лісна 483
- Лонцького *див.* Брюллова К.
- Менделєєва 463
- Миру *див.* Бандери С.
- Михальського *див.* Івасюка В.
- Міцкевича *див.* Листопадового Чину
- Морозенка Н. (Дембінського) 8
- Мохнацького *див.* Драгоманова М.
- Мулярська (Старотандетна) 106
- Насипна (Шкарпова) 54
- Немировича-Данченка *див.* Тютюнників
- Нечуя-Левицького І. 56
- Обертинська *див.* Зарицьких
- Озаркевича Є. (Пирогова, Піроґова, Скарґи П.) 107, 108
- Окружна 464

- Осолінських див. Стефаника В.
- Осолінських див. Стефаника В.
- Осолінських див. Стефаника В.
- Осолінських див. Стефаника В.
- Павликовського див. Гриця Д.
- Паращука М. (Пестеля) 55, 495
- Пелехатого К. див. Єрошенка В.
- Перемиська (Хроброго Б.) 427
- Переяславська (Александровича) 12, 481
- 1. травня див. Свободи пр.
- 1-го Травня див. Свободи пр.
- Пестеля див. Паращука М.
- Пирогова див. Озаркевича Є.
- Підвальна (Подвальная) 65
- Піліховська див. Єрошенка В.
- Пирогова див. Озаркевича Є.
- Погулянка, ліс 10
- Подвальная див. Підвальна
- Покутська (Кайзера, Королівська) 106
- Політехнічна (Снядецьких) 502
- Радянська див. Винниченка В.
- Репіна 241
- Ринок пл. XIX, 106, 167, 169, 257, 437
- Руставели див. Руставелі Ш.
- Руставелі Ш. (Руставели, Яблонівських, Jablonowskich) 65, 283, 418, 464
- Руська 365
- Рутковича І. (Домбровського, Dąbrowskiego) 6, 7
- Сахарова (Вулецька) 459
- Свободи пр. (1. травня, 1-го Травня) 33, 208
- св. Софії див. Ярославенка Я.
- Сенкевича див. Вороного М.
- Сикстуська див. Дорошенка П.
- Скарги П. див. Озаркевича Є.
- Сквороди 370
- Снядецьких див. Політехнічна
- Советская див. Винниченка В.
- Сталінградська див. Антоновича В.
- Старотандетна див. Мулярська
- Сташиця див. Томашівського С.
- Стефаника В. (Костомарова М., Осолінських, Осолінських, Осолінських, Осолінських, Ossolińskich) XIV, XIX, 8, 16, 20, 31, 54, 57, 61, 107, 108, 116, 121, 122, 125, 127, 132, 136, 137, 144, 150, 156-158, 161, 167, 168, 172-174, 176, 178, 185, 191, 192, 198, 199, 210, 212-215, 345, 347, 348, 360, 397, 428, 439, 442, 499
- Стрийська 325
- Стрийський парк 36
- Стрімка 474
- Супінського див. Коцюбинського М.
- Тарнавського М. (Кутузова, Тарновського) 107, 499
- Тарновського див. Тарнавського М.
- Тимірязєва див. Ярославенка Я.
- Тиха 498
- Театральна 437
- Томашівського С. (Сташиця) 492
- Тютюнників (Немировича-Данченка) 463
- Франка І. 487
- Хлопцького див. Куликівська
- Хмельницького Б. (Жовківська, Хмельницького Богдана) XIX, 122, 125, 136, 137, 144, 167, 168, 171, 173, 174, 191, 192, 210, 214, 215, 370, 489
- Хмельницького Богдана див. Хмельницького Б.
- Хшановської див. Вербицького М.
- Хроброго Б. див. Перемиська
- Чарнецького див. Винниченка В.
- Чернецького, помилк. див. Винниченка В.
- Шевченка Т, пр. (Akademicki pl.) 418
- Шевченківський р-н 489
- Шкарпова див. Насипна
- Щербаківа див. Грушевського М.

- Яблонівських *див.* Руставелі Ш. 70, 74, 87, 93, 105, 107, 120, 121,
- Ягеллонська *див.* Гнатюка В. 125, 138-140, 143, 153, 154, 164,
- Ярославенка Я. (св. Софії, Тимі- 167, 168, 175-178, 183, 186, 193,
- рязева) 458 195, 197, 212, 230, 235, 270, 293,
- Akademicki pl. *див.* Шевченка Т. 304, 317, 318, 326-328, 346, 350,
- Dąbrowskiego *див.* Рутковича І. 353, 359, 376, 379, 381, 387, 420,
- Kopernika *див.* Коперника М. 438, 441, 446, 448, 454, 455, 470,
- św. Mikołaja, *див.* Грушевського М. 473, 484, 497, 508
- Ossolińskich *див.* Стефаника В.
- Jabłonowskich *див.* Руставелі Ш.
- Львівська (Львовская обл.) обл. ХХІХ, ХХХІ, 30, 65, 165, 186, 261, 273, 283, 284, 312, 320, 370, 397, 456, 477, 495, 503, 505
- Львівське в-во 21, 51, 162, 240, 434, 496
- Львівщина (Львовщина) 200, 209, 275, 277, 469
- Львов *див.* Львів
- Львовская обл. *див.* Львівська обл.
- Львовщина *див.* Львівщина
- М**
- Магеровський р-н 382
- Малопольське в-во *див.* Малопольща
- Малопольська полуднево-всхудня *див.* Малопольща
- Малопольща (Малопольська полуднево-всхудня, Малопольське в-во, Małopolska) 36, 51, 184, 186
- Маутгаузен, м-ко 106
- Медика (Medyka), м. 137, 141, 142, 420, 452
- Медицький р-н 142
- Медіолян *див.* Мілан, м. 14
- Межиріч Підляський, с. 344
- Мелюшки с. 304
- Миловання, с. 55
- Мілан (Медіолян), м. 14
- Млинів, с. 8
- Могилів, м. 499
- Молдавська РСР 501
- Монастирок, с. 7
- Мордовія 453, 495
- Москва** (Moskwa), м. IV, V, X, XVIII, ХХ, ХХІІІ, ХХVІІ, 4, 20, 47-49, 66, 70, 74, 87, 93, 105, 107, 120, 121, 125, 138-140, 143, 153, 154, 164, 167, 168, 175-178, 183, 186, 193, 195, 197, 212, 230, 235, 270, 293, 304, 317, 318, 326-328, 346, 350, 353, 359, 376, 379, 381, 387, 420, 438, 441, 446, 448, 454, 455, 470, 473, 484, 497, 508
- Вулиці:*
- Фрунзе 121
- Московська губ. 493
- Московська обл. 473, 493
- Мотронівка, хутір 304
- Мукачеве, м. 486
- Мукосійовий Берег, с. 95
- Мюнхен, м. 476
- Н**
- Навагрудак *див.* Новогрудок
- Надвірнянський пов. 491
- Наддніпрянська Україна *див.* Східна Україна
- Нижній Новгород (Горький), м. 492
- Нижня Сілезія (Dolny Śląsk) 5, 183, 309, 310, 426, 433, 436
- Німеччина (Германия, Niemcy) 37, 38, 65, 71, 129, 197, 306, 307, 318, 339, 341, 344, 360, 465, 489, 494
- Німеччина Західна 354, 454
- Нова Бесовка, с. 492
- Нове Село, с. 368
- Новогрудок (Навагрудак, Nowogródek), м. 139
- Новомаликлінський р-н 492
- Новомиколаївськ *див.* Новосибірськ
- Ново-Милятинський р-н 381
- Новомиргородський р-н 472
- Новомосковськ, м. 264
- Ново-Покровськ, с. 493
- Новосвітлівський р-н 325
- Новосибірськ (Новомиколаївськ), м. 457, 495
- Новосибірська обл. 487
- Новочеркасск, м. 304
- Новошичі, с. 21

- Ногінськ, м. 493
 Ногінський р-н 493
 Ноймарк, м. 38
 Нью-Йорк, м. V, 319, 397, 446, 476, 486
- О**
 Одеса (Odesa), м. 109, 453
 Олександрівськ, м. 477
 Олесько, м-ко 171
 Олешинці, с. 251
 Олишівський р-н *див.* Чернігівський р-н
 Ольштин, м. 473
 Омська обл. 482
 Ополе (Опшель, помилк., Orpeln), м. 38
 Опшель, помилк., *див.* Ополе
 Орджонікідзе, м. 489
 Остроленка, м. 501
 Охтирка, м. 407
- П**
 Павлоград, м. 270
 Панчеве, с. 472
 Париж (Paris), м. 14, 56, 129, 354, 420, 458, 472, 485
 Перемишель, помилк. *див.* Перемишль
 Перемишляни, м. 322, 469
 Перемишляни, масток 172
 Перемишлянський р-н 456, 495
Перемишль (Перемишель, Перемьшль, Przemysl), м. 21, 22, 25, 35, 38, 111-115, 130, 142, 160, 310, 359, 368, 419-422, 435, 436, 451, 456, 471, 494, 496, 500
Дільниці:
 - Засяння 52
 Перемишль, пов. (Przemysl, pow.) 139, 466
 Перемищина 500
 Перемьшль *див.* Перемишль
 Перепельники, с. 172
 Переяслав-Хмельниччина 361
 Петроград *див.* Санкт-Петербург
 Петроострів, с. 501
 Петропавловськ, м. 468
 Підгайчики, с. 172
 Підкамінь, м. 496
 Пільзно, м. 463
 ПНР *див.* Польща
 Поділля (Podole) 25, 171, 288, 397
 Подольськ, м. 441
 Познань (Poznań), м. 3, 13, 473, 490, 494,
 Полесься *див.* Полісся
 Полісся (Полесься) 35, 39
 Полонне, м. 457, 461
 Полтава, м. 202, 304, 482
 Полтавська губ. 481, 488
 Полтавська обл. 239, 475
 Полтавський пов. 488
 Польська держава *див.* Польща
 Польська Республіка *див.* Польща
 Польська Республіка *див.* Польща
 Польща *див.* Польща
 Польща (ПНР, ПР, Польська держава, Польська Республіка, Польська Республіка, Республіка Польща, Польша, Річ Посполита, Państwo Polskie, Pologne, Polska, Rzeczpospolita Polska, RP, R.P., PR, PRL) V, VI, XI, XII-XX, XXVII-XXXI, 3-6, 9, 13, 15-17, 19, 20, 22-30, 33-39, 43, 44, 46-49, 54, 57-73, 75, 77-79, 81, 82, 84-88, 90, 91, 93-95, 105-110, 114, 115, 117-120, 122-127, 130, 132-134, 137-143, 153, 154, 158, 160, 162, 164, 167-169, 172, 173, 175-177, 182-184, 186-189, 193, 196, 197, 204, 205, 242, 293, 306, 308, 309, 314, 315, 317, 319, 322, 328, 331, 339, 341-343, 346, 349-351, 358, 363-365, 369, 381, 391, 394, 399, 420, 425-428, 431, 432, 434, 438, 444, 451, 452, 454, 455, 457, 459-473, 475-477, 479, 481, 483, 486-492, 496, 498, 499, 501, 503, 505, 508

- Поморяни, м. 240
 Порицьк, м. 461
 Поториця (Poturzyca), с. XVIII, 416, 430
 ПР *див.* Польща
 Прага (Praga), м. 129, 149, 325, 335, 359, 397, 448, 468, 479, 497, 503
 Прикарпаття 123
 Прилуцький пов. 481
 Приморський край 384
 Проскурів, м. 484
 Пряшівщина 397
 Псьол, р. 480
 Пуків, с. 478
 Пулави (Puławy), м. 38
 Пулау *див.* Пулави
- Р**
 Рава Руська, м. 120, 239
 Радехів, м. 366, 477
 Радянська держава *див.* СРСР
 Радянська Україна *див.* Україна
 Радянський Союз *див.* СРСР
 Рапперсвіль (Rapperswil, Rapperswil), м-ко 24
 Рацлавиці (Рацловицы, Рацлавиці), с. 36, 37
 Рацловиці *див.* Рацлавиці
 Республіка Польща *див.* Польща
 Рея, с. 463
 Рига (Riga, Ryga), м. 14, 25, 325
 Рим, м. 14, 458, 501
 Рівне (Równe), м. 139, 470
 Рівненська обл. 54, 484
 Річ Посполита *див.* Польща
 Рогатин, пов. 241
 Розділ, м. 476
 Ромни, м. 481
 Російська Федерація *див.* Росія
 Росія (Російська Федерація, Россия, РРФСР, РФ) XXIX, 25, 53, 54, 164, 177, 195, 196, 200, 249, 315, 325, 340, 361, 384, 390, 470, 479, 482, 484, 487, 492, 493, 497, 505
 Россия *див.* Росія
- Ростов *див.* Ростов-на-Дону
 Ростов на Дону *див.* Ростов-на-Дону
 Ростов-на-Дону (Ростов, Ростов на Дону), м. 316, 335, 336, 363, 479, 486, 492, 497
 Роцлавиці *див.* Рацлавиці
 РРФСР *див.* Росія
 Румунія 315
 Русь *див.* Київська Русь
 РФ *див.* Росія
 Ряшів (Rzeszów), м. 475, 501
- С**
 Садагура, м. *див.* Садгора
 Садгора (Садагура), м. 494
 Садківці, с. 171
 Самара (Куйбишев), м. 499
 Самарська обл. (Куйбишевська обл.) 492
 Самбір (Sambor), м. 21, 26, 53, 140, 359, 460, 487
 Самбірська економія XXVII
 Самбірський пов. 21, 52
- Санкт-Петербург** (Ленінград, Ленінград, Петроград, Petersburg), м. X, XX, XXIII, 89, 102, 178, 186, 195, 235, 293, 294, 318, 326-328, 350, 376, 380, 417, 444, 454, 466, 483, 488
Вулиці та площі:
 - Васильевский Остров (В. О.) 102
 - В. О. *див.* Васильевский Остров
 - Дворцовая набережная 293
 - Тучкова наб. 89
- Саратов, м. 470
 Свердловськ *див.* Єкатеринбург
 Северинка, с. 171
 Сеньків, с. 171
 Серби, с. 171
 Серет, р. 495
 Сибір 51, 360, 448, 482
 Силезія *див.* Сілезія
 Сицув, м. 451
 Сілезія (Силезія, Śląsk) IV, 177, 186, 423, 435, 496

- Скала Подільська, пов. 240
 Сквiртне, с. 322
 Сколівщина 53
 Скоморохи, с. 209
 Славута, м. XXVII, 484
 Славутський р-н 484
 Слобода, с. 471
 Слов'яносербськ, м. 247
 Смолянка, с. 22
 Снятинський пов. 221
 Советская Украина *див.* Україна
 Советский Союз *див.* СРСР
 Сокаль, м. 8
 Соколів, с. 495
 Соловецькі острови 259
 Сосницький р-н 456
 Софія, м. 219
 Союз *див.* СРСР
 Союз РСР *див.* СРСР
 Союз Советских Социалистических Республик *див.* СРСР
 Спас, с. 463
 Спаськ, м 468
 СРСР (Радянська держава, Радянський Союз, Советский Союз, Союз, Союз РСР, Союз Советских Социалистических Республик, СССР, ZSRR, Z.S.R.R., ZSSR, Z.S.S.R., Związek Radziecki) III, XIX, XXVII, 25, 26, 30, 35, 38, 40, 47-49, 72, 89-92, 94, 121, 128, 135, 139, 140, 153, 164, 168, 174, 177, 179, 183, 187, 188, 190, 193, 196-198, 200, 201, 209, 211, 245, 246, 293, 299-301, 307-309, 311, 312, 318, 321, 324, 328, 335, 338, 339, 344, 348, 351, 352, 354, 355, 361, 362, 369, 381, 385, 386, 391, 394-396, 398, 408, 417, 425, 428, 441, 448, 460, 471, 482, 484, 486, 490, 492, 499
 СССР *див.* СРСР
 Сталінградська обл. 370
 Сталінська обл. *див.* Донецька обл.
 Станіслав *див.* Івано-Франківськ
 Станіславів *див.* Івано-Франківськ
 Станіславівське в-во 51, 54, 241, 463, 491, 504
 Стерлітамак, м. 473
 Стрептів, с. 381
 Стригани, с. 484
 Стрий, м. 481
 Стрипа, р. 495
 Судети 458
 Супрунівка, с. 488
 Суходол, с. 325
 Схід (Wschód) 3, 8, 26, 29, 196, 394, 396, 431
 Східна Україна (Восточные области Украины, Наддніпрянська Україна) 21, 260, 476
 США (Америка, Америка Північна, U.S.A.) 129, 306, 307, 313, 322, 353, 354, 397
 Сянок (Sanok), м. 35, 39, 184
 Сьрода Сілезька (Środa Śląska), м. 242
- Т**
- Таврида *див.* Крим
 Тайвань 354,
 Тамбов, м. 470
 Тамбовська обл. 493
 Тарнів, м. 10, 56, 238
 Ташкент, м. 470, 495,
 Тернопіль, м. V, XXIII, 54, 106, 231, 456, 474, 491, 494
 Тернопільська обл. 227, 474, 484
 Тернопільське в-во 51, 240, 479, 499
 Тернопільський р-н 474
 Тернопільщина 22, 51, 338, 427
 Тинець (Tyniec), с. 45, 184, 432
 Тифліс, м. 488
 Товстоголови, с. 172
 Торунь (Toruń), м. 11, 309, 458, 462
 Тула, м. 484
 Турин, м. 14
 Тюмень, м. 493

У

Угорщина VIII
 Ужгород, м. XVIII, 4, 74, 105, 107, 125, 143, 175, 176, 317, 486, 504
 Узбекиька РСР 452
 Украина *див.* Україна
 Украинская Союзная Социалистическая Республика *див.* Україна
 Украинская ССР *див.* Україна
 Україна (Радянська Україна, Советская Украина, Украина, Украинская Союзная Социалистическая Республика, Украинская ССР, Українська держава, Українська Радянська держава, Українська Радянська Соціалістична держава, Українська Радянська Соціалістична Республіка, Українська РСР, УРСР, УССР, Ukraina, Ukrainian Soviet Socialist Republic, Ukrainśka Radziecka Socjalistyczna Republika, Ukrainśka SRR, Ukrainśka S.R.R., URSR, USSR, U.S.R.R.) III–IX, XII–XIV, XXI–XXIII, XXVIII, XXIX, XXXI, 9, 17, 20, 21, 26, 30, 36, 39, 43, 44, 46–51, 53, 55, 57–59, 62, 67–73, 77–85, 87–94, 96, 98, 99, 101, 109, 113, 119, 131, 135, 138–140, 145, 146, 149, 151, 153, 162–165, 177, 179, 185, 188, 190, 195, 196, 199, 200, 202–207, 209, 212, 213, 233, 235, 246, 249, 254, 273, 277, 278, 280, 286, 287, 292–294, 298, 300–302, 305, 308, 311, 316, 322, 323, 340–342, 344–346, 353, 355, 356, 358, 359, 373, 387, 389, 399, 405, 410, 417, 420, 423, 433, 435, 437, 438, 440–442, 447, 448, 452, 456, 457, 459–462, 466, 471, 472, 475–479, 482–485, 487, 489, 490, 492, 495, 497, 499, 501, 503, 506–508
 Україна Західна *див.* Західна Україна

Українська держава *див.* Україна
 Українська Радянська держава *див.* Україна
 Українська Радянська Соціалістична держава *див.* Україна
 Українська Радянська Соціалістична Республіка *див.* Україна
 Українська РСР *див.* Україна
 УРСР *див.* Україна
 УССР *див.* Україна
 Уязд (Ujazd), с. XVI, 431

Ф

Фастівщина 391
 Фидрівка, с. 475
 Франція (France, Francja) 14, 29, 149, 472, 318, 354, 465

Х

Хабаровськ, м. 470
 Харків, м. 269, 407, 468, 472, 475, 484, 493, 501, 502
 Харківщина 302
 Херсон, м. 453
 Хмельвський р-н 501
 Хмельницька обл. (Хмельниччина) 192, 439, 484
 Хмельниччина *див.* Хмельницька обл.
 Хорол, м. 304
 Хорольський уезд 304

Ц

Цигани, с. 172
 Цішки, с. 171

Ч

Ченстохов, помилк. *див.* Ченстохова
 Ченстохова (Ченстохов, помилк.) м. 38
 Черкаси, м. 493, 494
 Черкаська обл. 494
 Черкащина 361
 Чернигов *див.* Чернігів
 Чернівці, с. 171
 Чернівці (Черновцы), м. 202, 475, 494, 495
 Чернігів (Чернигов), м. 202, 380, 457
 Чернігівська обл. 456, 471

Чернігівський (Олишівський) р-н 471
 Чернігівщина 380
 Чернівецький (Чернівецький) ключ 171
 Черновцы *див.* Чернівці
 Чернятин-двір, с. 150
 Чесанів, пов. 368
 Чехи, с. 171
 Чехія 496
 Чехословакия *див.* Чехословацчина
 Чехословацька республіка *див.* Чехословацчина
 Чехословацчина (Чехословакия, Чехословацька республіка, ЧСР) 65, 300, 340, 370, 398, 454, 465, 477
 Чорстин, м. 228
 Чортків, м. 244
 Чортківський пов. 499
 Чортківський р-н 227
 ЧСР *див.* Чехословацчина

Ш
 Шепетівка, м. 484
 Шманьківці, с. 227

Щ
 Щирець, м. 496
 Щирець, пов. 22
 Щуцин (Щуцін), с. 170
 Щуцін *див.* Щуцин

Ю
 Югославія 427
 Южная Русь 120

Я
 Явірник, с. 9,
 Яворів, м. 106, 478, 494
 Якутськ, м. 470
 Янушівка *див.* Іванівка
 Японія 353, 354
 Ярослав (Jarosław), м. 35, 39, 184, 465
 Ярошівка, с. 391
 Ясло, м. 322
 Ясло, пов. 322

A
 Adelin *див.* Загородно
 Adelsdorf *див.* Загородно
 Anglia *див.* Велика Британія
 Austria *див.* Австрія
 Augustowski pow. 139

B
 Berdyczów *див.* Бердичів
 Beograd *див.* Белград, м.
 Bern, м. 14
 Białoruś *див.* Білорусь
 Błonie, м. 184
 Borysław *див.* Борислав
 Brochów, с. 422, 423
 Brzeście, м. 25
 BSRR *див.* Білорусь
 Bug, р. 309

C
 Cambrige IV
 Chełm, м. 25,
 Chorzów, м. 420
 Czerwona Ruś 25

D
 Dolny Śląsk *див.* Нижня Сілезія
 Dobromil, м. 139
 Dobromilski pow. 139
 Drohobycz *див.* Дрогобич

E
 Esthland 14
 Europa *див.* Європа

F
 France *див.* Франція
 Francja *див.* Франція

G
 Galicja *див.* Галичина
 Gdańsk, м. 309, 414, 426, 435, 436
 Głogów, м. 184
 Grodno, м. 25, 26, 139

I
 Inflanty polskie 13

J
 Janua *див.* Генуя
 Jarosław *див.* Ярослав
 Jarosławski pow. 139

К

Katowice *див.* Катовиці
 Kęпно *див.* Кемпно
 Kiev *див.* Київ
 Kijów *див.* Київ
 Kowno *див.* Каунас
 Kraków *див.* Краків
 Kraków, woj. *див.* Краківське в-во
 Królewiec *див.* Калінінград
 Książ 435

L

Leski pow. 139
 Lewandówka *див.* Львів, Левандівка
 Liefland 14
 Lit. SRR *див.* Литва
 Litewska SRR *див.* Литва
 Litwa *див.* Литва
 Londyn *див.* Лондон
 Lubaczowski pow. 139
 Lublin *див.* Люблін
 Lwów *див.* Львів

Ł

Łódź, м. 42, 139
Вулиці:
 - 1-go Maja 139
 Łuck *див.* Луцьк
 Łysa Góra 184

M

Majdanek, с. 140
 Malthe, о. 14
 Małopolska *див.* Малопольща
 Mazury pruskie 26
 Medyka *див.* Медика
 Minsk, м. 25
 Moskwa *див.* Москва
 Mościski pow. 139

N

Neapol, м. 14
 Niemcy *див.* Німеччина
 Nowogródek *див.* Новогрудок

O

Odesa *див.* Одеса
 Odra, р. 418
 Orpeln *див.* Ополе
 Oświęcim, м. 139

P

Palermo, м.
 Państwo Polskie *див.* Польща
 Paradiso 184
 Paris *див.* Париж
 Petersburg *див.* Санкт-Петербург
 Piemont, г. 14
 Poczajów, м. 25
 Podhorce, с. 29
 Podlasie 25
 Podole *див.* Поділля
 Pologne *див.* Польща
 Polska *див.* Польща
 Poturzyca *див.* Поториця
 Poznań *див.* Познань
 PR *див.* Польща
 Praga *див.* Прага
 Pszczyna, с. 433
 Przemyśl *див.* Перемишль
 Przemyski pow. *див.* Перемишль, пов.
 Pskow, м. 429

R

R. P. *див.* Польща
 Rapperswil *див.* Рапперсвіль
 Rapperswyl *див.* Рапперсвіль
 Riga *див.* Рига
 Roma *див.* Рим
 Rosja *див.* Росія
 Równie *див.* Рівне
 RP *див.* Польща
 Ryga *див.* Рига
 Rzeczpospolita Polska *див.* Польща
 Rzeszów *див.* Ряшів
 Rzeszów, woj. 139, 140, 420

S

Sambor *див.* Самбір
 San, р. 11, 140
 Sanok *див.* Сянок
 Sicile (Sicilien), о. 14
 Sicilien *див.* Sicile
 Sieradz, м. 42
 Stanisławów *див.* Івано-Франківськ
 Sucha 417
 Suprasl, м-ко 25

ŚŚląsk *див.* СілезіяŚroda Śląska *див.* Сьрода Сілезька**T**

Tatary 25

Toruń *див.* Торунь

Turcja 25

Tyniec *див.* Тинець**U**U. S. A. *див.* СШАU. S. R. R. *див.* УкраїнаUjazd *див.* УяздUkraina *див.* УкраїнаUkrainian Soviet Socialist Republic
див. УкраїнаUkraińska S. R. R. *див.* УкраїнаUkraińska Radziecka Socjalistyczna
Republika *див.* УкраїнаUkraińska SRR *див.* УкраїнаURSР *див.* УкраїнаUSRR *див.* Україна**W**Warkłany *див.* ВарақляниWarszawa *див.* ВаршаваWilno *див.* ВільнюсWłochy *див.* Італія

Wołoszczyzna 25

Wołyń *див.* ВолиньWrocław *див.* БроцлавWschód *див.* Схід**Z**Z. S. R. R. *див.* СРСРZ.S.S.R. *див.* СРСР

Zachodnia Białoruś 49

Zachodnia Galicja *див.* Галичина За-
хіднаZachodnia Ukraina *див.* Західна Ук-
раїнаZagrodno *див.* ЗагородноZakopane *див.* ЗакопанеZaporoże *див.* ЗапоріжжяZbrucz *див.* Збруч

Złotoryjski pow. 426

ZSRR *див.* СРСРZSSR *див.* СРСРZwiązek Radziecki *див.* СРСР**Ż**

Żytomierz, м. 417

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ

- № 1.** 1 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Ґембаровича зі згадкою про передачу Польської Республіці збірок колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові3
- № 2.** 2 січня 1946, Львів. Фрагмент плану роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на 1946 р. зі згадкою про відбір книжок для Ужгорода й Москви4
- № 3.** 4 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Ґембаровича зі згадкою про передачу Польській Республіці збірок колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові4
- № 4.** 12 січня 1946, Варшава. Лист виконувача обов'язків директора Національної бібліотеки у Варшаві Ксаверія Сверховського до Голови Ради Міністрів Польської Республіки про зберігання в Національній бібліотеці 10 скринь рукописних матеріалів, які є власністю Бібліотеки Наукового ім. Шевченка у Львові5
- № 5.** 31 січня 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Ґембаровича зі згадкою про передачу Польщі 50 000 видань з Бібліотеки колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові6
- № 6.** 5 лютого 1946, Львів. Фрагмент листа Мечислава Ґембаровича до Тадеуша Маньковського зі згадкою про підготовку Україною т. зв. «дару» культурних цінностей для Польщі9
- № 7.** 7 лютого 1946, [Краків]. Лист Тадеуша Маньковського до Мечислава Ґембаровича зі згадкою про можливість формування комісії у справах обміну польських і українських культурних цінностей10
- № 8.** 10 лютого 1946, Львів. Довідка директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата та керівника польського сектору бібліотеки Мечислава Ґембаровича про впорядкування рукописної колекції родини Борхів11

- № 9.** 19 лютого 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича зі згадками про можливість евакуації до Польщі збірок львівського Оссолінеуму і приватних бібліотек 15
- № 10.** 1 березня 1946, Львів. План роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на березень 1946 р. щодо вилучення карток на стародруковані видання, вислані до Польщі 16
- № 11.** 6 березня 1946, Варшава. Лист Міністерства освіти Польської Республіки до дирекції Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у справі вивезення до Польщі приватних книгозбірень львівських професорів 17
- № 12.** 16 березня 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича у справі передачі Польщі колекцій колишнього Оссолінеуму 18
- № 13.** 23 березня 1946, Львів. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка щодо передачі Польській Республіці збірок колишнього Оссолінеуму у Львові та розшуки в Польщі архіву Богдана Хмельницького 18
- № 14.** 29 березня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про підготовку т. зв. «дару» для Польщі 19
- № 15.** 30 березня 1946, Львів. Звіт про роботу відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за березень 1946 р. 20
- № 16.** [Кінець березня 1946, Москва]. Фрагмент звіту Відділу культури й мистецтва при посольстві Республіки Польща в Москві щодо процесів передачі польських культурних цінностей з території Української, Білоруської та Литовської РСР 20
- № 17.** [Кінець березня] 1946, Львів. Звіт про роботу I сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за березень 1946 р. зі згадкою про підбір книжок для Ужгородського університету 21
- № 18.** [Початок квітня 1946, Львів]. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка про підготовку для передачі Польській Республіці збірок колишнього Оссолінеуму та інших культурних установ Львова 23
- № 19.** [Початок квітня 1946], Львів. Меморіал у справі польських культурних цінностей у Львові та їхньої передачі в дар Польщі 24

- № 20.** Початок квітня 1946, Львів]. Меморіал у справі підготовки так званого «дару» для Польщі зі збірок львівських музеїв28
- № 21.** 10 квітня 1946, Львів. Звіт керівника I (українсько-російського) сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач про втрати Бібліотеки НТШ під час Другої світової війни31
- № 22.** [10 квітня 1946], Львів. Звіт керівника I (українсько-російського) сектору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач про втрати II польського сектору під час Другої світової війни31
- № 23.** 10 квітня 1946, Львів. Звіт завідувача відділу «на Лисенка, 14» Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Антона Генсьорського про втрати колишньої Бібліотеки Народного Дому під час Другої світової війни32
- № 24.** 11 квітня 1946, Львів. Доповідна записка директора Державного музею художньої промисловості у Львові Володимира Паньківа Львівському обкому КП(б)У щодо експонатів, вивезених з музею під час Другої світової війни32
- № 25.** 11 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря парторганізації Львівських установ Академії наук УРСР Павла Гнипа Львівському обкому КП(б)У про втрати установами Львова культурних цінностей під час Другої світової війни та про українські бібліотеки й музеї на території Польщі.....34
- № 26.** 15 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану про недодільність передачі Рацлавицької панорами до Польщі36
- № 27.** 15 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького Голові Ради Міністрів УРСР Микиті Хрущову про вивезення львівських культурних цінностей до Польщі та Німеччини під час Другої світової війни37
- № 28.** 16 квітня 1946, Львів. Доповідна записка секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького Голові Ради Міністрів УРСР Микиті Хрущову про незадовільний фізичний стан будівлі Рацлавицької панорами у Львові та кошторис на ремонтно-відбудовні роботи цього приміщення39
- № 29.** 17 квітня 1946, Вроцлав. Акт прийому-передачі 150 в'язок книг, вивезених німцями до Аделіна, перевезених восени 1945 р. до Бібліотеки Вроцлавського університету, а згодом переданих Національній бібліотеці у Варшаві40

- № 30.** 19 квітня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про долю збірок колишнього львівського Оссолінеуму40
- № 31.** 25 квітня 1946, Варшава. Звіт працівника Національної бібліотеки у Варшаві Богдана Городиського про службове відрядження до Вроцлава для перевезення 20 скринь зі складу кооперативу в Кемпні та 150 в'язок книжок, забутих там при реєвакуації збірок з Аделіна42
- № 32.** 3 травня 1946, Львів. Звіт відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за квітень 1946 р.43
- № 33.** 4 травня 1946, [Краків]. Фрагмент листа Тадеуша Маньковського до Мечислава Гембаровича щодо передачі Польщі збірок колишнього Оссолінеуму43
- № 34.** 6 травня 1946, Київ. Постанова Ради Міністрів УРСР про додаткову передачу Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки польських культурних цінностей зі Львова43
- № 35.** 14 травня 1946, [Львів]. Фрагмент листа Мечислава Гембаровича до Тадеуша Маньковського про втрати львівських архівів при виїзді польського населення і ситуацію в приміщенні колишнього Оссолінеуму.....45
- № 36.** 15 травня 1946, Київ. Директива Президії АН УРСР директору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василю Щурату про додаткову передачу Польщі історичних і культурних цінностей з України46
- № 37.** 18 травня 1946, Москва. Запис у щоденнику завідувача IV Європейського відділу Народного комісаріату іноземних справ СРСР Олексія Павлова про розмову з радником посольства Польщі в СРСР Генриком Вольпе стосовно політичної ситуації в країні напередодні референдуму і передачі з СРСР польських культурних цінностей.....47
- № 38.** 21 травня 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністрові закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з Олексієм Павловим, начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР.....48
- № 39.** 28 травня 1946, Київ. Витяг з протоколу № 76 засідання Оргбюро ЦК КП(б)У у справі затвердження урядової делегації УРСР для передачі Польщі історичних і культурних цінностей49

- № 40.** 1 червня 1946, Київ. Розпорядження члена Міжвідомчої урядової комісії УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці Євгена Кирилюка про створення комісії з відбору видань із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР49
- № 41.** 4 червня 1946, Київ. Телеграма директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи, секретаря парторганізації Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо відправки книжок та періодики до Польщі57
- № 42.** 4 червня 1946, Львів. Протокол засідання Комісії з відбору видань із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР для передачі їх до Польщі.....57
- № 43.** 5 червня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо відбору книжок та періодики для Польщі.....59
- № 44.** 5 червня 1946, Львів. Доповідна записка заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа та заступника директора бібліотеки з господарської роботи Віктора Печенюка щодо відправки 50 000 книжок до Польщі60
- № 45.** 5 червня 1946, Львів. Кошторис витрат для відправки 50 000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки.....60
- № 46.** 5 червня 1946, Львів. Кошторис витрат для відправки 100 000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки.....61
- № 47.** 7 червня 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про передачу книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Польської Республіки62
- № 48.** 14 червня 1946, Варшава. Фрагмент звіту Францішка Вокроя про події під час незаконного вивезення зі Львова до Польщі приватних книгозбірень професорів колишніх польських вищих навчальних закладів Львова63
- № 49.** 15 червня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа про кошти на відправлення 150 000 книжок до Польщі64

- № 50.** 18 червня 1946, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа щодо кошторису на упакування і відправку до Польщі колишньої бібліотеки Оссолінських у Львові.....65
- № 51.** 20 червня 1946, Львів. Доповідна записка Львівського обкому КП(б)У Раді Міністрів УРСР про знищення червоноармійцями архівних цінностей у Львові.....65
- № 52.** 21 червня 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністру закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР Олексієм Павловим66
- № 53.** 22 червня 1946, [Варшава]. Лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до міністра закордонних справ УРСР Дмитра Мануїльського щодо передачі Польщі культурних цінностей, зокрема збірок бібліотеки колишнього львівського Оссолінеуму.....67
- № 54.** 22 червня 1946, Львів. Довідка про пакування 150 000 книжок із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР для відправлення їх до Польської Республіки69
- № 55.** 22 червня 1946, Варшава. Лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до Секретаря ЦК КП(б)У та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова з проханням сприяти в передачі Польщі культурних цінностей з України напередодні загальнопольського референдуму69
- № 56.** 25 червня 1946, Київ. Інформація Агентства РАТАУ про передачу урядом УРСР урядові Польської Республіки пам'яток польської культури.....70
- № 57.** [Не пізніше 25 червня 1946, Львів]. Доповідна записка заступника директора з наукової роботи Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа голові урядової комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці Миколі Пащину71
- № 58.** 29 червня 1946, Київ. Доповідна записка директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка вченому секретарю Президії АН УРСР Георгію Карпенку з повідомленням про передачу 150 000 книг Міжвідомчій урядовій комісії з відбору історичних і культурних цінностей для передачі їх Польській Республіці73

- № 59.** [Початок липня] 1946, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за перше півріччя 1946 р.73
- № 60.** 2 липня 1946, [Львів]. Лист Мечислава Гембаровича до директора Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти Польської Республіки Юзефа Греча у справі евакуації з Львівської філії Бібліотеки АН УРСР збірок колишнього Оссолінеуму.....75
- № 61.** 2 липня 1946, Київ. Доповідна записка члена Міжвідомчої урядової комісії УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для Польської Республіки Євгена Кирилюка Президії АН УРСР про передачу 150 000 книг і рукописів з фондів колишнього львівського Оссолінеуму.....77
- № 62.** 3 липня 1946, Київ. Інтерв'ю Агенції РАТАУ з головою урядової делегації УРСР з відбору історичних і культурних цінностей для Польської Республіки Миколою Пащиним про передачу польських пам'яток культури урядові Польщі78
- № 63.** 5 липня 1946, Київ. Постанова Ради Міністрів УРСР № 1182 «Про передачу історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові Національної Єдності Польської Республіки»79
- № 64.** 11 липня 1946, Київ. Лист віце-президента Академії наук УРСР академіка Євгена Патона уповноваженому Президії Академії наук УРСР по Львівських установах, члену-кореспонденту АН УРСР Гурію Савіну щодо передачі Польщі культурних цінностей81
- № 65.** 22 липня 1946, Київ. Лист Секретаря ЦК КП(б)У та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова президенту Національної Ради Польської Республіки Болеславу Беруту про передачу з України польських художніх та історичних пам'яток.....82
- № 66.** 23 липня 1946, [Варшава]. Довіреність, видана дирекцією Національної бібліотеки у Варшаві працівникові бібліотеки Юліанові Шемборському для перевезення до Варшави 8 скринь книгозбірень з місцевості Кемпно.....83
- № 67.** 23 липня 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про передачу з Львівської філії Бібліотеки АН УРСР 150 000 книг Міжвідомчій урядовій комісії з відбору історичних і культурних цінностей для Польщі.....83
- № 68.** 30 липня 1946, Варшава. Акт передачі урядовою делегацією УРСР історичних і культурних цінностей з бібліотечних і музейних збірок Львова та Києва урядовій комісії Тимчасового Уряду Національної Єдності Польської Республіки84

- № 69.** 31 липня 1946, [Київ]. Протокол засідання Розпорядчої Ради при Уповноваженому Президії АН УРСР Гурію Савіну у справі передачі Тимчасовому Уряду Національної Єдності Польської Республіки книжок колишнього Оссолінеуму з фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.....86
- № 70.** Липень 1946, Москва. Рапорт радника Посольства Польської Республіки в Москві Генрика Вольпе віце-міністрові закордонних справ Зигмунту Модзелевському про розмову з начальником IV Європейського Відділу Міністерства закордонних справ СРСР Олексієм Павловим у справі вивезення культурних цінностей зі Львова Союзом польських патріотів 87
- № 71.** 1 серпня 1946, Варшава. Інформація, опублікована в газеті «Głos Ludu», про передачу урядовою делегацією УРСР історичних і культурних цінностей з бібліотечних і музейних збірок Львова та Києва урядовій комісії Польської Республіки.....88
- № 72.** 2 серпня 1946, Ленінград. Лист Інституту літератури (Пушкінський Дім) у м. Ленінграді до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у справі передачі автографа листа російського поета Олександра Пушкіна до батька з колекції колишнього львівського Оссолінеуму89
- № 73.** 5 серпня 1946, Варшава. Лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до Секретаря ЦК КП(б)У та Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова з подякою за передачу Польщі погруддя польського композитора Фридерика Шопена90
- № 74.** 7 серпня 1946, Київ. Лист помічника заступника Голови Ради Міністрів УРСР Івана Кологойди до Бібліотеки АН УРСР у Києві з приводу розшуку листа Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна.....92
- № 75.** [8 (?) серпня 1946, Луцьк]. Лист Головного уповноваженого уряду Польської Республіки у справах евакуації польського населення з УРСР в Луцьку Маріана Біка до Посольства Польської Республіки в Москві про вивезення до Польщі макета панорами давнього Львова, який виконав інженер Януш Вітвіцький.....93
- № 76.** 9 серпня 1946, Варшава. Замітка в газеті «Вільна Україна» про лист президента Національної Ради Польської Республіки Болеслава Берута до Голови Ради Міністрів УРСР Микити Хрущова у справі передачі Польщі культурних цінностей.....93

- № 77.** 23 серпня 1946, Київ. Лист тимчасового виконувача обов'язків директора Бібліотеки Академії наук УРСР Георгія Плеського до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата щодо розшуку автографу Олександра Пушкіна з фондів колишнього львівського Оссолінеуму94
- № 78.** 26 серпня 1946, Львів. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Буяка про розподіл збірок колишнього Оссолінеуму у Львові при передачі їх Польській Республіці.....95
- № 79.** 27 серпня 1946, Львів. Доповідна записка директора Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка Василя Барвінського заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану щодо концентрації музичної спадщини композитора Миколи Лисенка96
- № 80.** 4 вересня 1946, Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа до Бібліотеки АН УРСР про вивезення німцями оригіналу листа російського поета Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна.....98
- № 81.** 4 вересня 1946, Вроцлав. Доручення працівникам Бібліотеки Вроцлавського університету Францішку Пайончковському та Роману Афтаназі на доставку до Вроцлава книжок колишнього львівського Оссолінеуму.....98
- № 82.** 6 вересня 1946, Львів. Витяг із стенограми Пленуму Львівського міськкому КП(б)У про діяльність гуманітарних установ із виступом секретаря парторганізації Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа99
- № 83.** 13 вересня 1946, [Київ]. Розпорядження заступника Голови РМ УРСР Миколи Бажана до Президії АН УРСР про необхідність термінового впорядкування музичного фонду Львівської філії Бібліотеки АН УРСР, зокрема музичної спадщини Миколи Лисенка100
- № 84.** 21 вересня 1946, Київ. Лист Президії Академії наук УРСР заступнику Голови Ради Міністрів УРСР Миколі Бажану про ліквідацію у Львові наукових інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР і необхідність вивезення до Києва книжок та архівних матеріалів із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.....101
- № 85.** 21 вересня 1946, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до Інституту літератури в Ленінграді про оригінал листа Олександра Пушкіна до його батька Сергія Пушкіна, який перед війною зберігався у фондах Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.....102

- № 86.** 23 вересня 1946, [Київ]. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до завідувача відділу рукописів українсько-російського сектору Марії Деркач про передачу Польщі дублетів із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 102
- № 87.** 26 вересня 1946, Львів. Лист директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана про стан музикалій з бібліотеки «Студіону» та «Бібліотеки інституту церковної музики», які під час війни частково розграбували, пошкодили або випозичили інші особи..... 103
- № 88.** 26 вересня 1946, Львів. Список творів Миколи Лисенка, що зберігались у колишній бібліотеці «Студіону», переданих Львівській філії Бібліотеки Академії наук УРСР..... 104
- № 89.** Кінець вересня 1946, Львів. Звіт про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за третій квартал 1946 р. 105
- № 90.** Вересень 1946, Львів. Довідка про структуру та склад книжкових фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 107
- № 91.** Вересень 1946, Варшава. Зі звіту начальника Радянського відділу Міністерства закордонних справ Польської Республіки Януша Замбровича віце-міністрові Юзефу Ольшевському про неофіційні розмови з головою Комітету в справах культосвітніх установ при РМ УРСР Миколою Пащином у справі вивезення польських книжок і музейних збірок зі Львова..... 109
- № 92.** 21 жовтня 1946, Київ. Прохання про передачу театральних фотографій та афіш із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театрального мистецтва УРСР..... 109
- № 93.** [24 жовтня 1946, Київ]. Прохання голови Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР Миколи Пащина до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка повідомити про кількісний та якісний склад літератури, підготованої до відправки у Польщу, та стан її упакування..... 110
- № 94.** 28 жовтня 1946, Львів. Акт передачі театральних фотографій з фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театрального мистецтва УРСР у Києві..... 110
- № 95.** 30 жовтня 1946, Львів. Список фотографій з архіву Северина Паньківського, переданих із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР до Державного музею театрального мистецтва УРСР у Києві..... 111

- № 96.** 2 листопада 1946, Варшава. Звіт про відрядження працівника Національної бібліотеки у Варшаві Міхала Амброса до Перемишля з метою відбору книг колишньої Бібліотеки греко-католицької капітули в Перемишлі..... 111
- № 97.** 5 листопада 1946, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії Академії наук УРСР про ліквідацію у м. Львові відділів інститутів української літератури, історії та економіки АН УРСР..... 113
- № 98.** [10 листопада 1946, Київ]. Повідомлення директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка голові Комітету в справах культосвітніх установ при Раді Міністрів УРСР Миколі Пащину про підготовку для відправлення в Польщу 58000 книг із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 114
- № 99.** 15 листопада 1946, Варшава. Прохання дирекції Національної бібліотеки у Варшаві до Міністерства освіти Польщі у справі передачі їй окремих фондів із колишньої Бібліотеки греко-католицької капітули у Перемишлі..... 114
- № 100.** 18 листопада 1946, Львів. Довідка до листа завідувача сектору культури Львівського Обкому КП(б)У Симоненка, надісланого Українському товариству культурного зв'язку з закордоном, щодо опрацювання матеріалів про передачу Польщі культурних цінностей, відібраних з колишнього Національного закладу ім. Оссолінських у Львові..... 115
- № 101.** 21 листопада 1946, Київ. Протокол наради при дирекції Бібліотеки Академії наук УРСР про організацію роботи у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР..... 115
- № 102.** 28 листопада 1946, Львів. Доповідна записка Львівської філії Бібліотеки АН УРСР про кількість відправлених до Польщі книжок та рукописів із фондів ЛфБАН УРСР та труднощі з подальшим відбором видань..... 117
- № 103.** 7 грудня 1946, Львів. Звернення дирекції Львівського наукового природознавчого музею до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР з проханням передати музеєві череп викопного носорога та ікла дикого кабана..... 117
- № 104.** 12 грудня 1946, Львів. Лист уповноваженого Президії АН УРСР члена-кореспондента Гурія Савіна та директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана щодо передачі Польщі книжок та рукописів з фондів бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові..... 118

- № 105.** 13 грудня 1946, Львів. Лист завідувача відділу рукописів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Марії Деркач до Інституту історії АН УРСР про необхідність вилучення з матеріалів, призначених для передачі Польській Республіці, щоденника Станіслава Яблоновського та інших рукописів 120
- № 106.** 14 грудня 1946, Львів. Акт прийому-передачі 10 000 книжок із фондів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Фундаментальній бібліотеці суспільних наук АН СРСР у Москві для організації відділу «Полоніка» 120
- № 107.** 19-31 грудня 1946, Львів. Витяги з щоденника Андрія Петренка про перебіг концентрації та розподіл фондів колишньої Центральної василіянської бібліотеки у Львові 121
- № 108.** 23 грудня 1946, [Львів]. Лист Мечислава Гембаровича до Францішка Пайончковського з інформацією про стан передачі Польщі культурних цінностей із фондів колишнього Оссолінеуму у Львові..... 123
- № 109.** 31 грудня 1946, Львів. Акт комісії уповноважених Львівського облліту та представників Львівської філії Бібліотеки АН УРСР про вибіркочу перевірку книг з фондів колишньої бібліотеки Оссолінеуму, відібраних для передачі Польській Республіці..... 124
- № 110.** Кінець 1946, Львів. Витяг зі звіту Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1946 р. про кількісний склад, переміщення та передачу фондів іншим установам..... 125
- № 111.** Кінець 1946, Львів. План роботи відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР на 1947 р. 126
- № 112.** [1946, Львів]. Інформація про кількість стародруків із фондів колишнього львівського Оссолінеуму, висланих до Польщі у 1946 р. 126
- № 113.** 4 січня 1947, Львів. Звіт про роботу відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1946 р. 127
- № 114.** 8 січня 1947, Київ. Лист міністра Державної безпеки УРСР Сергія Савченка секретарю ЦК КП(б)У Костянтину Литвину в справі секретних архівних документів, які зберігаються у відділі рукописів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 128
- № 115.** 21 січня, 1947, Варшава. Лист директора Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти Польської Республіки Юзефа Ґрича до Національної бібліотеки у Варшаві про рішення щодо розподілу бібліотек Греко-католицької капітули та Духовної семінарії в Перемишлі..... 130

- № 116.** 10 лютого 1947, Львів. Фрагмент листа працівника Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Ярослава Дашкевича до директора БАН УРСР Юра Меженка зі згадкою про матеріали, забрані з рукописного відділу бібліотеки до Києва 130
- № 117.** 10 лютого 1947, [Київ]. Лист заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана до Голови Ради Міністрів СРСР Лаврентія Берії з проханням виділити для Бібліотеки АН УРСР та Львівської філії Бібліотеки АН УРСР платні примірники наукових видань..... 131
- № 118.** 13 лютого 1947, Львів. Лист уповноваженого Президії АН УРСР Гурія Савіна до секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького щодо передачі Польській Республіці книжок та рукописів з фондів бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові..... 132
- № 119.** 13 лютого 1947, Київ. Доповідна записка секретаря ЦК КП(б)У Костянтина Литвина начальникові Управління агітації і пропаганди ЦК ВКП(б) Георгію Александрову про результати перевірки Архівним управлінням МВС УРСР рукописних матеріалів з колишньої Бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові..... 133
- № 120.** 13 березня 1947, Львів. Заява дирекції Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР до Управління Львівської залізниці про виділення вагонів для перевезення книг до Польської Республіки..... 134
- № 121.** 13 березня 1947 р. Київ. Повідомлення керуючого справами Ради Міністрів УРСР Василя Власенка Президенту Академії наук УРСР Олександру Палладіну про виділення Радою Міністрів СРСР обов'язкового платного примірника для Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 135
- № 122.** 17 березня 1947, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата про порядок відбору юдаїки та гебраїки для відсилки до Києва..... 136
- № 123.** 21 березня 1947, Львів. Довідка про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР..... 136
- № 124.** 23 березня 1947, Медика. Акт передачі українською делегацією збірок колишньої бібліотеки Оссолінеуму у Львові урядовій комісії Польської Республіки..... 137

- № 125.** 24 березня 1947, Москва. Лист директора політичного департаменту Міністерства закордонних справ Польської Республіки Юзефа Ольшевського до Посольства Польщі в Москві з переліком документів і колекцій, на які претендувала польська сторона..... 138
- № 126.** 27 березня 1947, Львів. Доповідна записка заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа секретарю Львівського обкому КП(б)У Іванові Мазепі про передачу представникам уряду Польської Республіки книжок з бібліотеки колишнього Оссолінеуму у Львові..... 141
- № 127.** [Кінець березня] 1947, Львів. Повідомлення заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа директору Бібліотеки АН УРСР Юру Меженку про книги та рукописи, вивезені до Польщі у 1946–1947 рр. 142
- № 128.** 1 квітня 1947, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за I квартал 1947 р..... 143
- № 129.** 12 квітня 1947, Київ. Доповідна записка начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретареві КП(б)У з пропаганди Іванові Назаренку в справі складання списків прізвищ літераторів, які в роки тимчасової німецької окупації України співпрацювали з ворогом..... 145
- № 130.** 9 травня 1947, Львів. Фрагмент листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка про приватну бібліотеку академіка Михайла Возняка 149
- № 131.** 27 травня 1947, Львів. Розпорядження директора Львівської філії БАН УРСР Василя Щурата завідувачу кабінету мистецтва Зиновію Курчабі у справі видачі картин для оформлення відділу спецфондів..... 150
- № 132.** 6 червня 1947, Київ. Доповідна записка начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретареві ЦК КП(б)У з пропаганди Іванові Назаренку про необхідність складення «Зведеного списку осіб, усі твори яких підлягають вилученню з бібліотек та книготорговельної сітки» включно з літераторами, які в роки тимчасової німецької окупації України співпрацювали з ворогом 151

- № 133.** 9 червня 1947, Київ. Лист заступника голови Комітету в справах мистецтв УРСР Пилипа Козицького до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка у справі передачі оригіналів рукописів Миколи Лисенка з Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР до Києва 152
- № 134.** 10 червня 1947, Москва. Лист посольства Польської Республіки до Міністерства закордонних справ Польщі в справі евакуації польських культурних цінностей з СРСР 153
- № 135.** 14 червня 1947, Київ. Лист директора Бібліотеки АН УРСР у Києві Юра Меженка до директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василя Щурата щодо передачі партитур опер «Тарас Бульба» і «Різдвяна ніч» Миколи Лисенка до київської академічної бібліотеки 154
- № 136.** Червень 1947, Варшава. Інформація у місячнику «Przyjaźń» про прибуття до Вроцлава 165 скринь стародруків з колишньої бібліотеки Оссолінських у Львові 155
- № 137.** 24 липня 1947, Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа директору Бібліотеки АН УРСР Юру Меженку про перевезення до Києва фондів кабінету єврейської літератури, їх кількісний склад та загальну характеристику 155
- № 138.** [Липень] 1947, Львів. Витяг із звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за I півріччя 1947 р. 156
- № 139.** 24 вересня 1947, Люблін. Звіт о. Болеслава Радомського, уповноваженого від Католицького університету в Любліні, про розподіл і переміщення збірок бібліотек Греко-католицької капітули і Духовної семінарії в Перемишлі до різних установ Польщі 160
- № 140.** 29 вересня 1947, Львів. Акт про кількісний склад особистої бібліотеки Юліуша Кляйнера, переданої у депозит до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР під час німецької окупації 161
- № 141.** 1 жовтня 1947, Львів. Звіт відділу стародруків Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за третій квартал 1947 р. 162
- № 142.** 14 листопада 1947, Київ. Доповідна записка Начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретарю ЦК КП(б)У Костянтину Литвину про результати суцільної перевірки масових бібліотек УРСР та пропозиції щодо вилучення книг з фондів бібліотечних та музейних установ Західної України 163

- № 143.** 4 грудня 1947, Москва. Нота Міністерства закордонних справ СРСР посольству Польської Республіки в СРСР з проханням повернути інкунабули, рідкісні книги, рукописи та картографічні видання з Наукової бібліотеки Львівського державного університету ім. І. Франка, вивезені німецькими окупантами до Кракова164
- № 144.** 4 грудня 1947, Київ. Доповідна записка Начальника Головного управління в справах літератури та видавництва при Раді Міністрів УРСР Костянтина Полонника Секретарю ЦК КП(б)У Костянтину Литвину про попередні результати перевірки змісту книжкового фонду бібліотек УРСР органами цензури164
- № 145.** Грудень 1947, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівського облліту за 1947 р.165
- № 146.** [30 грудня] 1947, Львів. Основні показники виконання Львівською філією Бібліотеки АН УРСР плану за 1947 р.166
- № 147.** [Кінець 1947], Львів. Звіт про роботу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1947 р.167
- № 148.** [Початок січня 1948], Львів. Лист заступника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Павла Гнипа до директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка про відбір і передачу видань для Польщі, Москви та Ужгорода175
- № 149.** 19 січня 1948, Київ. Розпорядження директора Бібліотеки АН УРСР Юра Меженка директорів Львівської філії Бібліотеки АН УРСР Василю Щуратові з проханням прийняти дублети книжок, які Михайло Возняк подарував Науковій бібліотеці Львівського університету.....176
- № 150.** 19 березня 1948, Москва. Нота посольства Польської Республіки в СРСР до Міністерства закордонних справ СРСР про можливість повернення до Львова книг з бібліотеки Львівського державного університету ім. І. Франка, вивезених німецькими окупантами на територію Польщі177
- № 151.** 18 травня 1948, Львів. Лист секретаря Львівського міськкому КП(б)У Івана Бондаря до заступника Голови Ради Міністрів УРСР Миколи Бажана про плановане відкриття міської публічної бібліотеки на базі Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у Львові177

- № 152.** 28 травня 1948, Київ. Витяг з проекту постанови Президії Академії наук УРСР про перетворення Львівської філії Бібліотеки АН УРСР в самостійну бібліотеку зі зміною структури і назви 179
- № 153.** 28 травня 1948, [Варшава]. Лист дирекції Національної бібліотеки у Варшаві до Головної дирекції бібліотек при Міністерстві освіти Польської Республіки про принципи розподілу трофейних книгозбірень між польськими бібліотеками..... 182
- № 154.** 4 червня 1948, Варшава. Лист Міністерства освіти Польської Республіки до Радянського відділу Міністерства закордонних справ Польщі з обґрунтуванням необхідності залишити в Польщі вивезені зі Львова збірки Бібліотеки Львівського університету 183
- № 155.** 18 червня 1948, Київ. Лист Президента АН УРСР Олександра Паладіна до заступника Голови РМ УРСР Миколи Бажана про неможливість організації у Львові міської публічної бібліотеки на базі Наукової бібліотеки АН УРСР 185
- № 156.** 16 серпня 1948, Львів. Лист директора Наукової бібліотеки Львівського державного університету Василя Осечинського до Львівського обкому КП(б)У щодо вивезених німцями у 1944 р. збірок, які належали Львівському університету 186
- № 157.** 16 вересня 1948, Київ. Повідомлення завідувача політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексія Войни секретарю Львівського обкому КП(б)У з пропаганди Г. Ломову про рішення Міністерства вищої освіти СРСР залишити в Польщі матеріали, вивезені в роки Другої світової війни з Бібліотеки Львівського університету..... 188
- № 158.** 24 вересня 1948, Львів. Повідомлення заступника завідувача відділу пропаганди Львівського обкому КП(б)У [С. А.] Стешенка завідувачу політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексію Войні про передачу Польській Республіці шести книг, які належать Курницькій бібліотеці..... 189
- № 159.** 24 вересня 1948, Львів. Повідомлення секретаря Львівського обкому КП(б)У з пропаганди Г. Ломова завідувачу політичного відділу Міністерства закордонних справ УРСР Олексію Войні про можливість залишити в Польщі книжки з Бібліотеки Львівського університету, вивезені в роки Другої світової війни 189

- № 160.** 5 листопада 1948, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР щодо поповнення наукової бібліотеки Інституту філософії АН УРСР виданнями з фонду концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР та організацію у ній спецфонду 190
- № 161.** [Кінець] 1948, Львів. Витяг зі звіту про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за 1948 р. 191
- № 162.** 11 лютого 1949, [Львів]. Фрагмент листа літератора Тимоша Одудька зі Львова до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка в Києві з пропозицією придбати у нього листи діячів української культури 192
- № 163.** 21 лютого 1949, Варшава. Нота Міністерства закордонних справ Польської Республіки посольству СРСР у Польщі про готовність повернути Радянському Союзу частину книг з бібліотеки Львівського університету, вивезених німецькими окупантами на територію Польщі 193
- № 164.** 25 липня 1949, [Київ]. Фрагмент листа директора Інституту української літератури АН УРСР Олександра Білецького та вченого секретаря Григорія Вервеса до завідувача відділу агітації та пропаганди ЦК КП(б)У Павла Гапочки про стан збереження й наукової розробки спадщини класиків української літератури 194
- № 165.** [Кінець липня] 1949, Львів. Короткий нарис історії Львівської бібліотеки АН УРСР, складений комісією під керівництвом Ярослава Дашкевича 195
- № 166.** 4 серпня 1949, Львів. Висновок директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про короткий нарис історії бібліотеки, складений комісією під керівництвом Ярослава Дашкевича 200
- № 167.** 10 серпня 1949, [Київ]. Витяг з Постанови Ради Міністрів УРСР «Про рукописну спадщину класиків української літератури, письменників революційних демократів Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, Панаса Мирного (П. Я. Рудченка), Лесі Українки» 202
- № 168.** 2 вересня 1949, [Київ]. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР у справі збереження рукописних фондів в Інституті літератури, Державній публічній бібліотеці та інших установах Відділу суспільних наук АН УРСР 203
- № 169.** 12 жовтня 1949, Львів. Протокол передачі Польській Республіці львівських пам'ятників королю Яну III Собеському, польським поетам Олександру Фредру та Корнелю Уейському 204

- № 170.** 12 листопада 1949, Львів. План роботи відділу концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР на листопад-грудень 1949 р. 205
- № 171.** 20 листопада 1949, Львів. План роботи кабінету картографії Львівської бібліотеки Академії наук УРСР на 1950 р. 206
- № 172.** 29 листопада 1949, Львів. Акт передачі Львівською бібліотекою АН УРСР літератури Львівській філії музею В. І. Леніна 207
- № 173.** 29 листопада 1949, Львів. Перелік примірників рідкісних газет з колишньої Бібліотеки НТШ, переданих Львівською бібліотекою АН УРСР до Львівської філії музею В. І. Леніна 207
- № 174.** 29 листопада 1949, Львів. Доручення, видане працівниці Львівської філії Центрального музею В. І. Леніна А. Т. Безкоровайній, на право одержати літературу з Львівської бібліотеки АН УРСР 208
- № 175.** 2 грудня 1949, Львів. Лист директора Львівської бібліотеки АН УРСР Анатона Одухи уповноваженому Президії АН УРСР, члену-кореспонденту АН УРСР Йосипу Штокалові про знищення релігійної літератури 209
- № 176.** [6 грудня] 1949, Київ. Розпорядження Голови Відділу суспільних наук АН УРСР Михайла Птухи про передачу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописного фольклорного архіву з ліквідованого Львівського відділу суспільних наук АН УРСР 209
- № 177.** 15 грудня 1949, Львів. Звіт відділу обміну і концентрації Львівської бібліотеки АН УРСР про виконання плану роботи за 1949 р. 210
- № 178.** 22 грудня 1949, Львів. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про експертизу іноземної літератури 211
- № 179.** 23 грудня 1949, Київ. Витяг із стенограми засідання Президії Академії наук УРСР про передачу до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР рукописного фольклорного архіву ліквідованого Львівського відділу цього Інституту 211
- № 180.** [Кінець грудня 1949], Львів. Фрагмент звіту про роботу Львівської бібліотеки АН УРСР за 1949 р. 212

- № 181.** [Кінець 1949], Львів. Довідка про роботу Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за 1949 р. 213
- № 182.** 10 січня 1950, Львів. Акт передачі архіву Івана Франка з Львівської бібліотеки АН УРСР до Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР..... 215
- № 183.** 10 січня 1950, Львів. Акт передачі архівів Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки та інших осіб і організацій з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР..... 217
- № 184.** 13 січня 1950, Київ. Витяг із стенограми наради членів комісії АН УРСР з обстеження роботи львівських установ АН УРСР 233
- № 185.** 19 січня 1950, Київ. Додатковий акт передачі архіву Івана Франка з Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР 236
- № 186.** Січень 1950, Львів. Характеристики працівників Львівської бібліотеки АН УРСР, що підлягають скороченню 238
- № 187.** 1 лютого 1950, Варшава. Запит Міністерства освіти РП до Міністерства закордонних справ РП у справі прохання ректорату Вроцлавського університету й Політехніки, до яких були передані документи Львівського університету й Академії ветеринарної медицини та Віленського університету, отримати зі Львова й Вільна додаткові документи 242
- № 188.** 12 лютого 1950, Львів. Акт перевірки фонду картосховища Львівської Бібліотеки АН УРСР..... 243
- № 189.** 16 лютого 1950, [Київ]. Доповідна записка керівника Головного управління в справах літератури та видавництва при РМ УРСР Костянтина Полонника секретареві ЦК КП(б)У Івану Назаренкові про заходи з перевірки наявності у фондах бібліотек західних регіонів «політично ворожої літератури» 245
- № 190.** 8 березня 1950, [Львів]. Фрагмент листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до Юра Меженка в Ленінграді про події у Львівській бібліотеці АН УРСР та про вивезення до Інституту української літератури в Києві рукописних фондів колишньої Бібліотеки НТШ.....247

- № 191.** 17 березня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про роботу Львівських установ АН УРСР 248
- № 192.** 17 березня 1950, Львів. Додатковий акт передачі рукописних матеріалів з колишньої Бібліотеки НТШ до відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР..... 250
- № 193.** 18 березня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про скорочення штатів Львівських установ АН УРСР 252
- № 194.** 12 квітня 1950, Київ. Витяг з протоколу засідання Президії АН УРСР про передачу з Державної публічної бібліотеки АН УРСР у Києві матеріалів, пов'язаних з життям і творчістю Марії Заньковецької, та збірки афіш за 1863–1917 рр. з фондів Львівської бібліотеки АН УРСР для експозиції Київського державного музею театрального мистецтва..... 253
- № 195.** 24 квітня 1950, Львів. Акт передачі збірок театральних афіш з фондів відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Комітету в справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР..... 254
- № 196.** 12 травня 1950, Київ. Лист керуючого справами львівських установ АН УРСР А. Кочерги директору Львівської бібліотеки АН УРСР Антонові Одусі про підготовку особистої бібліотеки Івана Франка до відправки в Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР 255
- № 197.** 31 травня 1950, Київ. Лист директора Державного музею театрального мистецтва Павла Долини до директора Львівської бібліотеки АН УРСР Антона Одухи про передачу збірки афіш театру «Руська бесіда» у Львові..... 256
- № 198.** 2 червня 1950, Львів. Лист директора Львівського історичного музею Андрія Пашука до директора Бібліотеки АН УРСР у Львові Антона Одухи про передачу предметів зброї 257
- № 199.** 13 червня 1950, Київ. Доручення Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР на одержання особистої бібліотеки Івана Франка із Львівської бібліотеки АН УРСР..... 258
- № 200.** 21 червня 1950, Київ. Прохання директора Інституту української літератури АН УРСР Олександра Білецького до уповноваженого Академії наук УРСР з наукових установ у Львові Йосипа Штокала про передачу частини особистої бібліотеки Лесі Українки із Львівської бібліотеки АН УРСР..... 258

- № 201.** 22 червня 1950, Київ. Прохання директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР Олександра Білецького до уповноваженого Президії АН УРСР Йосипа Штокала про передачу Львівською бібліотекою АН УРСР матеріалів, необхідних для видання творів Івана Франка у 20-ти томах..... 259
- № 202.** 22 червня 1950, Львів. Наказ уповноваженого Президії АН УРСР по Львівських установах АН УРСР Йосипа Штокала директорів Львівської бібліотеки АН УРСР Антонові Одусі про передачу до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР книжок з особистої бібліотеки Лесі Українки.....260
- № 203.** 25-29 вересня 1950, Львів. Витяг із стенограми пленуму Львівського обкому КП(б)У про керівництво культурним і науковим життям Львівської області.....260
- № 204.** 18 жовтня 1950, Львів. Акт про передачу в макулатуру окремих аркушевих матеріалів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР.....262
- № 205.** 7 листопада 1950, Львів. План роботи відділу спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР на 1951–1956 рр. 263
- № 206.** 24 листопада 1950, Львів. Акт про передачу підручної бібліотеки та архівних матеріалів колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів цієї ж бібліотеки 264
- № 207.** [24 листопада 1950, Львів]. Список книг з підручної бібліотеки колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР, яких не виявлено при передачі її до відділу рукописів бібліотеки.....266
- № 208.** 21 грудня 1950, Львів. Акт передачі рукописів з колишнього Кабінету Івана Франка Львівської бібліотеки АН УРСР до відділу рукописів цієї ж бібліотеки269
- № 209.** 30 грудня 1950, [Львів]. Витяги з листа директора Наукової бібліотеки Львівського університету Федора Максименка до бібліографа Юра Меженка про життя академічних установ Львова270
- № 210.** 1950, Київ. Проект рішення Президії АН УРСР щодо організації та покращення роботи Львівської бібліотеки АН УРСР..... 271
- № 211.** 3 січня 1951, Львів. Наказ директора Львівського облдержархіву Галини Сизоненко про прийняття документів 2-ї Львівської гімназії із відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР.....273

- № 212.** 18 січня 1951, Львів. Акт передачі документальних матеріалів 2-ї Львівської гімназії з відділу рукописів Львівської бібліотеки Академії наук УРСР до Обласного державного архіву УМВС Львівської області.....273
- № 213.** Травень 1951, Львів. Висновки комісії Львівського обкому КП(б)У за результатами перевірки роботи Львівської бібліотеки АН УРСР276
- № 214.** 18 липня 1951, Львів. Акт передачі Львівською бібліотекою АН УРСР каталогів бібліотеки та архіву Івана Франка до Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у Києві279
- № 215.** 6 жовтня 1951, Київ. Протокол засідання Експертно-оціночної комісії Відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР у справі оцінки окремих архівів та рукописних матеріалів зі Львова279
- № 216.** 4 січня 1952, Львів. Прохання начальника Архівного відділу УМВС у Львівській обл. Н. В. Павленка про передачу окремих фондів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР у Львівський облдержархів та філіал Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові..... 283
- № 217.** 16 січня 1952, Львів. Акт передачі окремих архівних фондів з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Львівського облдержархіву МВС.....284
- № 218.** Лютий 1952, Вроцлав. Некролог Єжи Бореїші, польського письменника-комуніста, редактора, видавця, колишнього директора Бібліотеки Оссолінеуму у Львові284
- № 219.** 19 березня 1952, Львів. Витяг з доповідної записки заступника директора Львівського музею українського мистецтва Василя Любчика Львівському міськкому КП(б)У про впорядкування фондів музею та створення спецфонду..... 286
- № 220.** 31 березня 1952, Львів. Статистичні дані про вилучення літератури з наукової бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР.....288
- № 221.** 24 червня 1952, Київ. Акт передачі архівів українських письменників, зокрема, з колишньої Бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка у Львові до Відділу рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у Києві.....289

- № 222.** 5 серпня 1952, Львів. Акт про знищення експонатів Львівського державного музею українського мистецтва, яке здійснили заступник начальника Львівського облліту В. Сіренко та заступник директора з наукової роботи і завідувач спецфондів Львівської бібліотеки АН УРСР Олег Куш292
- № 223.** 7 серпня 1952, Львів. Розпорядження по Львівській бібліотеці АН УРСР про подання звіту про роботу обмінно-резервного фонду за 1951 – вересень 1952 р.....293
- № 224.** 11 вересня 1952, Ленінград. Звернення директора Державного Ермітажу Михайла Артамонова до Президії АН УРСР з клопотанням про передачу до Ермітажу збірки античних предметів з кабінету мистецтв Бібліотеки АН УРСР у Львові.....293
- № 225.** 30 вересня 1952, Львів. Акт передачі античних предметів з кабінету мистецтв Бібліотеки АН УРСР у Львові до збірок Державного Ермітажу в Ленінграді294
- № 226.** 20 жовтня 1952, Львів. Акт передачі тиражних видань колишнього Національного музею у Львові з бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР.....296
- № 227.** 15 листопада 1952, Львів. Довідка про передачу тиражних видань колишнього Національного музею у Львові з бібліотеки Львівського державного музею українського мистецтва до спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР.....297
- № 228.** 3 грудня 1952, Київ. Витяг із пропозицій Головліту УРСР Львівському облліту здійснити перевірку й «очистку» книжкових фондів бібліотек Львівської області від забороненої літератури.....298
- № 229.** 5 березня 1953, Львів. Фрагмент повідомлення про смерть Йосифа Сталіна, опублікованого у львівській газеті «Вільна Україна» – органі Львівського обкому та міськкому Комуністичної партії України, обласної та міської Рад депутатів трудящих299
- № 230.** 23-25 березня 1953, Київ. Фрагменти інформації в газеті «Вільна Україна» про сесію Академії наук УРСР.....300

ДОДАТОК

- № 1.** 7 лютого 1945, Львів. Стаття Дмитра Косарика з газети «Вільна Україна» про рукописи колишньої Бібліотеки НТШ у складі Львівської філії Бібліотеки АН УРСР302
- № 2.** 10 лютого 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про Львівську філію БАН УРСР та її втрати в роки Другої світової війни.....305
- № 3.** 27 липня 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про відділ рідкісної книги Львівської філії Бібліотеки АН УРСР.....305
- № 4.** 12 вересня 1945, Варшава. Лист Міністерства культури і мистецтва Польської Республіки до Міністерства закордонних справ ПР про проблеми повернення польських культурних цінностей з Німеччини, Англії, США за підтримки радянського уряду306
- № 5.** 16 грудня 1945, Львів. Замітка з газети «Вільна Україна» про пластичну панораму м. Львова Януша Вітвіцького307
- № 6.** [1948, Вроцлав]. Фрагмент спогадів Францішка Пайончковського «Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928–1948)» про передачу культурних цінностей із Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у 1946–1947 рр. до Польщі й відновлення Оссолінеуму у Вроцлаві.....308
- № 7.** 23-24 грудня 1949, Львів. Стенограма загальних зборів працівників Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за підсумками роботи комісій з перевірки діяльності відділів бібліотеки і, зокрема, у зв'язку з арештом в. о. завідувача відділу бібліографії Ярослава Дашкевича.....311
- № 8.** [1949, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Францішка Пайончковського «Zakład Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928–1948)» про діяльність відновленого Оссолінеуму у Вроцлаві в 1947–1948 рр.413
- № 9.** [1967, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Францішка Пайончковського про перевезення львівських збірок до Вроцлава у 1946–1947 рр.....417

- № 10.** [1967, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Яна Тшинад-ловського про перевезення у повоєнний час львівських збірок Оссолінеуму до Вроцлава.....425
- № 11.** [Близько 1975, Вроцлав]. Фрагменти спогадів Леонтини Фльорек про працівників колишнього Оссолінеуму у Львові під час формування транспортів зі збірок Оссолінеуму для передачі Польщі в повоєнний період428
- № 12.** [1984–1985], Львів. Фрагмент спогадів Мечислава Ѓембаровича про повоєнний Львів і перерозподіл фондів львівських музеїв, бібліотек та окремих колекцій.....430
- № 13.** 18 грудня 1987, [Люблін]. Фрагмент інтерв'ю Стефана Інґльота про причини переміщення збірок колишнього львівського Оссолінеуму до Вроцлава432
- № 14.** 1991, Львів. Фрагменти спогадів Ярослава Дашкевича про долю збірок колишньої Бібліотеки НТШ у Львові у повоєнний період437
- № 15.** Грудень 2002, Львів. Фрагмент інтерв'ю Якова Хоніґсмана про свою роботу у Львівській філії Бібліотеки АН УРСР у повоєнний період.....443
- № 16.** [2015, Львів]. Фрагмент спогадів фольклориста Миколи Зінчука про знищення збірок колишньої Бібліотеки НТШ у Львові447

ЗМІСТ

Вступне слово (<i>Галина Сварник</i>)	III
Передмова (<i>Роман Дзюбан</i>).....	VIII
Документи і матеріали: 1946 – березень 1953	3
Додаток. Матеріали 1945–2015	302
Науково-довідковий апарат	
Біограми.....	451
Список використаних джерел.....	505
Перелік скорочень	510
Словник рідковживаних, застарілих та іншомовних слів	520
Іменний покажчик	524
Географічний покажчик	578
Перелік опублікованих документів і матеріалів	594

**Національна академія наук України
Львівська національна наукова бібліотека України
імені В. Стефаника**

**Львівська національна наукова
бібліотека України імені В. Стефаника:
переміщення і втрати фондів**

Т. 2 (1946 – березень 1953)

Збірник документів і матеріалів

Редактори: МАРТА ПОНОМАРЕНКО, ЛЮДМИЛА ІЛЬНИЦЬКА
Художнє оформлення ТАРАСА СТЕФАНІШИНА
Комп'ютерне верстання МАР'ЯНИ ЛИТВИН